

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ

ΓΛΩΣΣΑΣ

Φιλολογική Παιδεία

Διαίρεση Φωνηέντων

1) Τα φωνήεντα της αρχαίας ελληνικής διαιρούνται σε **βραχύχρονα και μακρόχρονα**.

α) Τα β ρ α χ ύ χ ρ ο ν α φωνήεντα προφέρονταν σε σύντομο χρόνο και παριστάνονται με τα γράμματα **α, ι, υ, - ε, ο** και τα γράμματα αυτά λέγονται **β ρ α χ ύ χ ρ ο ν α**.

[Το καθένα από αυτά ακουγόταν σαν ένα απλό φωνήεν που προφέρεται σύντομα: το βραχύχρονο α σαν ένα α, το βραχύχρονο ι σαν ένα ι, το βραχύχρονο υ σαν ένα ου, το ε σαν ένα ε, το ο σαν ένα ο].

β) Τα μ α κ ρ ό χ ρ ο ν α φωνήεντα προφέρονταν σε μακρύτερο χρόνο, σε διπλάσιο περίπου από όσο τα βραχύχρονα, και παριστάνονται με τα γράμματα **α, ι, υ, - η, ω** και τα γράμματα αυτά λέγονται **μ α κ ρ ό χ ρ ο ν α**.

[Από αυτά το μακρόχρονο α ακουόταν σαν μακρύ α (περίπου σαν αα), το μακρόχρονο ι σαν μακρύ ι (περίπου σαν ιι), το μακρόχρονο υ σαν μακρύ ου (περίπου σαν ουου), το η σαν μακρύ ε (περίπου σαν εε), το ω σαν μακρύ ο (περίπου σαν οο)].

2) Ο σύντομος ή μακρύς χρόνος της προφοράς των φωνηέντων λέγεται **χρόνος ή ποσότητα των φωνηέντων**.

3) Επειδή με τα ίδια γράμματα **α, ι, υ**, παριστάνονται και μακρόχρονοι και βραχύχρονοι φθόγγοι, γι' αυτό τα γράμματα **α, ι, υ** λέγονται **δίχρονα**.

Σημ. Η μακρότητα του δίχρονου σημειώνεται με το σημάδι $\bar{\cdot}$ (χώρᾱ), η βραχύτητα με το σημάδι $\check{\cdot}$ (γλώσσᾶ).

• Από τα 7 γράμματα **α, ε, η, ι, ο, υ, ω** που παριστάνουν φωνήεντα:

α) Το **ε** και το **ο** ονομάζονται **βραχύχρονα** (γιατί παριστάνουν φθόγγους βραχύχρονους).

β) Το **η** και το **ω** ονομάζονται **μακρόχρονα** (γιατί παριστάνουν φθόγγους μακρόχρονους).

γ) Το **α**, το **ι** και το **υ** ονομάζονται **δίχρονα**, γιατί παριστάνουν φθόγγους άλλοτε μακρόχρονους και άλλοτε βραχύχρονους (δηλ. σε άλλες λέξεις ή τύπους λέξεων είναι μακρόχρονα και σε άλλες βραχύχρονα).

Διαίρεση Συμφώνων

1) Τα **σύμφωνα** της αρχαίας διαιρούνται:

α) σε 9 άφωνα· αυτά παριστάνονται με τα γράμματα **κ, γ, χ - π, β, φ - τ, δ, θ**, που λέγονται και αυτά **ά φ ω ν α**·

β) σε 5 ημίφωνα· αυτά παριστάνονται με τα γράμματα **λ, ρ - μ, ν, σ(ς)**, που λέγονται και αυτά **η μ ί φ ω ν α**.

2) Εκτός από τα παραπάνω γράμματα υπάρχουν τρία ακόμα, τα **ζ, ξ, ψ**, που παριστάνουν σύμφωνα· αυτά λέγονται **διπλά**.

[Τα γράμματα ζ, ξ, ψ ονομάστηκαν διπλά, γιατί το καθένα από αυτά παριστάνει δύο φθόγγους συγχωνευμένους: το ξ έγινε από το κ+σ ή γ+σ ή χ+σ (πίνακς = πίναξ, φλόγς = φλόξ, ὄνυχς = ὄνυξ), το ψ από το π+σ ή β+σ ή φ+σ (κώνωπς = κώνωψ, Ἄραβς = Ἄραψ, γράφωσ = γράψω) και το ζ από το σ+δ (Ἀθήνασδε = Ἀθήναζε) ή από το δ+ζ (φροντίδζω = φροντίζω) κτλ.]

Δίφθογγοι

• Οι δίφθογγοι της αρχαίας ελληνικής είναι έντεκα:

α) οχτώ κύριοι: **αι, ει, οι, υι - αυ, ευ, ηυ, ου.**

β) τρεις καταχρηστικοί: **α, η, ω.**

• Οι δίφθογγοι γενικά είναι μακρόχρονοι: παιδεύει, ὦ βασιλεῦ, ὦ γραῦ, ὦ βοῦ. Μόνο οι δίφθογγοι **αι και οι** λογαριάζονται βραχύχρονοι, όταν βρίσκονται εντελώς στο τέλος ασυναίρετης κλιτής λέξης: **οἱ ναῦται, οἱ κῆποι**· αλλά: **τοῖς ναύταις, τοῖς κήποις** – οἱ Ἑρμαῖ, τῆ ἠχοῖ, τῆ αἰδοῖ (συνηρημ.). Είναι όμως το **αι και το οι** μακρόχρονα στην κατάληξη της ευκτικής και στο τέλος των επιρρημάτων και επιφωνημάτων: **παιδεύοι, παιδεύοισι, παιδεύοισι** (ευκτ.) – οἴκοι, ἴσθμοῖ, εὐοῖ, παπαῖ· ἔτσι και οἶ (προσωπ. Αντων.).

• Η συλλαβή, από το χρόνο του φωνήεντος που έχει, λέγεται:

α) φύσει μακρόχρονη ή απλώς μακρόχρονη, αν έχει μακρόχρονο φωνήεν ή δίφθογγο: **θή-κη, τρώ-γω, χαί-ρω, κοί-τη, ὦ-ρα, εὐ-θυ-μῶ**·

β) θέσει μακρόχρονη, αν έχει βραχύχρονο φωνήεν, αλλά ύστερ' από αυτό ακολουθούν στην ίδια λέξη δύο ή περισσότερα σύμφωνα ή ένα διπλό (ζ, ξ, ψ): **ἄλ-λος, θερ-μός, ἐ-χθρός· ὄ-ζω (=μυρίζω), τό-ξον.**

γ) βραχύχρονη, αν έχει βραχύχρονο φωνήεν και ακολουθεί άλλο φωνήεν ή απλό σύμφωνο ή τίποτε: **νέ-ος, φέ-ρο-μεν, λό-γος, ἔ-χε.**

Τονισμός

Γενικοί Κανόνες Τονισμού

•Ο τονισμός των λέξεων στην αρχαία ελληνική γίνεται κατά τους εξής γενικούς κανόνες:

1) Καμιά λέξη δεν τονίζεται πιο πάνω από την προπαραλήγουσα (όπως και στην κοινή νέα ελληνική): *λέγομεν, ἐλέγομεν, ἐλεγόμεθα, ἐπικίνδυνος, ἐπικινδυνότατος.*

2) Όταν η λήγουσα είναι μακρόχρονη, η προπαραλήγουσα δεν τονίζεται: (ή βασίλισσα, αλλά) *τῆς βασιλείσης, (ἄμεσος, αλλά) ἀμέσως.*

3) Η προπαραλήγουσα, όταν τονίζεται, παίρνει πάντοτε οξεία: *τιμώμεθα, παρήγορος, πείθομαι.*

4) Κάθε βραχύχρονη συλλαβή, όταν τονίζεται, παίρνει πάντοτε οξεία: *νέφος, τόπος, ἀγαθός.*

5) Η μακρόχρονη παραλήγουσα, όταν τονίζεται, παίρνει οξεία εμπρός από μακρόχρονη λήγουσα: *θήκη, κώμη, παιδεύω, κλαίω.*

6) Η μακρόχρονη παραλήγουσα, όταν τονίζεται, παίρνει περισπωμένη εμπρός από βραχύχρονη λήγουσα: *κῆπος, χῶρος, φεῦγε, κῶμαι.*

7) Η θέσει μακρόχρονη συλλαβή ως προς τον τονισμό λογαριάζεται βραχύχρονη: *αὔλαξ, κλῆμαξ, μεῖραξ, τάξις, λύτρον.*

8) Η βαρεία σημειώνεται στη θέση της οξείας μόνο στη λήγουσα, όταν δεν ακολουθεί στίξη ή λέξη εγκλιτική: *ὁ βασιλεὺς τὴν μὲν πρὸς ἑαυτὸν ἐπιβουλήν οὐκ ἤσθάνετο - τοῖς μὲν Ἕλλησιν ἔσει πιστός, τοῖς δὲ βαρβάροις φοβερός - τό τε βαρβαρικὸν καὶ τὸ ἑλληνικὸν - ναός τις.*

Φιλολογική
Παιδεία

Ειδικοί Κανόνες Τονισμού

1) Η ασυναίρετη ονομαστική, αιτιατική και κλητική των πτωτικών, όταν τονίζεται στη λήγουσα, κανονικά παίρνει οξεία:

ὁ ποιητής, τὸν ποιητήν, ὦ ποιητά· οἱ ποιηταί, τοὺς ποιητάς, ὦ ποιηταί·

ἡ φωνή, τὴν φωνήν, ὦ φωνή· αἱ φωναί, τὰς φωνάς, ὦ φωναί·

πατήρ, λιμὴν, ἀνδριάς· καλήν, καλάς, καλά· αὐτή, αὐτήν, αὐτάς· λαβὼν, ἰδὼν,

λελυκώς, λυθείς.

2) Η μακροκατάληκτη γενική και δοτική των πτωτικών, όταν τονίζεται στη λήγουσα, παίρνει περισπωμένη:

τοῦ ποιητοῦ, τῷ ποιητῇ· τῶν ποιητῶν, τοῖς ποιηταῖς·

τῆς φωνῆς, τῇ φωνῇ· τῶν φωνῶν, ταῖς φωναῖς·

τοῦ ἀγαθοῦ, τῆς ἀγαθῆς, τῷ ἀγαθῷ, τῇ ἀγαθῇ· τῶν ἀγαθῶν, τοῖς ἀγαθοῖς, ταῖς

ἀγαθαῖς κτλ.·

αὐτοῦ, αὐτῆς, αὐτῷ, αὐτῇ· αὐτῶν, αὐτοῖς, αὐταῖς κτλ.

3) Στα πτωτικά, όπου τονίζεται η ονομαστική του ενικού εκεί τονίζονται και οι άλλες πτώσεις του ενικού και του πληθυντικού, εκτός αν εμποδίζει η λήγουσα:

λέων, λέοντος, λέοντες κτλ. - αλλά: λεόντων

ἄρρην, ἄρρενος, ἄρρενες κτλ. - αλλά: ἀρρένων·

ἕκαστος, ἕκαστον, ἕκαστοι κτλ. - αλλά: ἐκάστου, ἐκάστων, ἐκάστους·

ὁ λύων, τοῦ λύοντος, οἱ λύοντες κτλ. - αλλά: τῶν λυόντων.

4) Η λήγουσα που προέρχεται από συναίρεση, όταν τονίζεται, κανονικά παίρνει περισπωμένη:

(τιμάω) τιμῶ, (τιμάων) τιμῶν, (ἐπιμελέες) ἐπιμελεῖς·

παίρνει όμως οξεία, αν πριν από τη συναίρεση είχε οξεία η δεύτερη από τις συλλαβές που συναιρούνται: (ἔσταως) ἐστῶς, (κλήις, κλήις) κλείς.

5) Στις σύνθετες λέξεις ο τόνος κανονικά ανεβαίνει ως την τελευταία συλλαβή του πρώτου συνθετικού, αν επιτρέπει η λήγουσα: (σοφός) πάνσοφος, (πόλις) ἀκρόπολις, μεγαλόπολις, (πῆχυς) εἰκοσάπηχυς· (ἐλθῆ) ἄπελθε, (δοός) ἀπόδος· (φρήν) ὁ μεγαλόφρων, τὸ μεγαλόφρον.

Άτονες λέξεις

• Δέκα μονοσύλλαβες λέξεις της αρχαίας ελληνικής δεν παίρνουν τόνο και γι' αυτό λέγονται **άτονες λέξεις**. Αυτές είναι 1) τα άρθρα **ὁ, ἡ, οἱ, αἱ**· 2) οι προθέσεις **εἰς, ἐν, ἐκ** (ἢ **ἐξ**)· 3) τα μόρια **εἰ, ὡς, οὐ** (ἢ **οὐκ** ἢ **οὐχ**).

Τα πνεύματα και η χρήση τους

Πνεύματα

• Κάθε λέξη που αρχίζει από φωνήεν ή δίφθογγο ή από το σύμφωνο ρ παίρνει πάνω σ' αυτό ένα ιδιαίτερο σημάδι, που λέγεται πνεύμα.

• Τα πνεύματα είναι δύο, η ψιλή (') και η δασεία ('): *άήρ, εικών - άγνός, εύρίσκω' ρέω.*

Λέξεις με ψιλή και λέξεις με δασεία

• Από τις λέξεις που αρχίζουν από φωνήεν ή δίφθογγο οι περισσότερες παίρνουν ψιλή.

• **Δασύνονται** (δηλ. παίρνουν δασεία) κανονικά:

1) Οι λέξεις που αρχίζουν από υ ή από ρ: *ύβριζω, ρόδον.*

2) Τα άρθρα *ό, ή, αί* και οι δεικτικές αντωνυμίες *όδε, ήδε, οΐδε, αΐδε' οΐτος, αΐτη.*

3) Οι αναφορικές αντωνυμίες και τα αναφορικά επιρρήματα (εκτός από τα *ένθα, ένθεν*): *ός, ή, ό* κτλ., *όπου, όθεν* κτλ. .

4) Οι τύποι της προσωπικής αντωνυμίας *ήμεΐς, ήμών* κτλ., *οΐ, οΐ, εΐ*, οι αντωνυμίες *έτερος, έκάτερος, έκαστος* και οι λέξεις που σχηματίζονται από αυτές (*ήμέτερος, έαυτοΐ, έτέρωθεν, έκάστοτε* κτλ.).

5) Οι σύνδεσμοι *έως, ήνίκα, ίνα, όμως, όποτε, όπως, ότε, ότι, ώς, ώστε.*

6) Τα αριθμητικά *είς, έν, έξ, έπτά, έκατόν'* επίσης τα παράγωγα από αυτά: *ένδεκα, έξακόσιοι, έβδομήκοντα, έκατοντάκις* κτλ.

7) Οι ακόλουθες λέξεις (και όσες είναι παράγωγες από αυτές ή σύνθετες με α' συνθετικό τις λέξεις αυτές):

Α- *άβρός, άγιος, άγνός, Άιδης, άδρός, άθρόος* (στην αττική διάλεκτο), *αΐμα, Αΐμος, αϊρέω-ώ, αί αλάι (= η αλυκή), άλας, Αλιάκμων*, γεν. -ονος, *Αλιάρτος, αλιεύω* (μτγν.), *Αλικαρνασός, άλλς* (= αρκετά), *άλίσκομαι- άλλωσις, άλλομαι* (= πηδών), *Αλόνησος, αλουργίς*, γεν. -ίδος (μτγν.), *ό άλλς*, γεν. *τοΐ άλλος* (= αλάτι' συχνά σε πληθ. *οΐ άλλες* = αλάτι, αλυκή), *ή άλλς*, γεν. *τής άλλος* (= θάλασσα), *άλτήρ*, πληθ. *άλτήρες, άλλυσις, ή άλλως* (= αλώνι), *άμα, άμαξα, άμαρτάνω, άμιλλα, άμμα* (= δέσιμο, κόμπος' από το *άπτω*), *άνύτω* (αλλά και *άνύ(τ)ω*), *άπαλός, άπαξ, άπλοΐς, άπτω-άπτομαι, άρμα, άρμόζω, άρμονία, άρμός, άρπαξ - άρπάζω, άφή, άψικόρος, άψίς*, γεν. -ίδος.

Ε- (*Εβραΐος*), *τό έδος* (= θρόνος, ναός, άγαλμα), *έδρα, έδώλιον, έζομαι* (= κάθομαι), *είλόμην* (αόρ. β' του *αίροΐμαι*), *είμαρται - είμαρμένη, είργνυμι και είργνύω* (= εμποδίζω την έξοδο, κλείνω μέσα' ενώ *είργω* = εμποδίζω την είσοδο, αποκλείω), *είρκτή, Έκάθη, έκάς* (= μακριά), *Έκάτη, έκών, Έλένη, Έλικών* (γεν. -ώνος), *ή έλιξ, έλίττω* (= τυλίγω, στρέφω), *έλκος, έλκω* (μεταγ. *έλκύω*), *Έλλάς, Έλλην, ή έλμινς* (γεν. -ινθος = σκουλήκι των εντέρων), *τό έλος, ένεκα ή ένεκεν, έξής, έξω* (μέλλ. του ρ. *έχω*), *έορτή, έρκος* (= φραγμός), *έρμα, έρμηνεύω, Έρμης, έρπω, έσπέρα, έσπερος, έσπόμην* (αόρ. β' του *έπομαι*), *έστίαω-ώ, έταΐρος, έτοιμος και έτοΐμος, εύρίσκω, έφθός* (= βραστός' για τα

μέταλλα = καθαρισμένος με φωτιά, καθαρός), ἔψω (= βράζω), ἔωλος (= παλιός, όχι πρόσφατος), ἢ ἔως (= πρωί).

Η.- Ἥβη, ἠγέομαι -οὔμαι, ἠδομαι, ἠκιστα, ἠκω, ἠλιξ (= συνομήλικος, σύντροφος), Ἥλιαία, ἠλιος, ἠλος (= καρφί), ἠμέρα, ἠμερος, ἠμι- (αχώριστο μόριο), ἠμισυς, ἢ ἠνία και τὰ ἠνία (= χαλινός), ἠπαρ, Ἡρα, Ἡρακλῆς, Ἡρόδοτος, ἠρως, Ἡσίοδος, ἠσυχος, ἦττα, ἠττάομαι -ῶμαι, ἠττων, Ἡφαιστος.

Ι.- ιδρύω, ιδρώς, ἰέραξ, ἰερός, ἴημι, ἰκανός, ἰκέτης, ἰκνέομαι -οὔμαι, ἰλάσκομαι, ἰλαρός, ἴλεως, ἰμάς, ἰμάτιον, ἴμερος (= πόθος), ἵππος, (μεταγεν. ἵπταμαι), ἴστημι, ἰστός - ἰστίον, ἱστορία, ἱστορέω -ῶ, ἴστωρ (γεν. -ορος = ἔμπειρος, γνώστης).

Ο.- ὁδός, ὀλκάς (= πλοίο που ρυμουλκείται, φορτηγό), ὀλκή (= ἔλξη, εισπνοή, βάρος), ὁ ὀλκός (= μηχανήμα με το οποίο έσερναν τα πλοία, λουρί, χαλινός, τροχιά, αυλάκι), ὄλμος, ὄλος, ὄρμαθός, ὄρμη, ὁ ὄρμος, ὁ ὄρος, τὸ ὄριον, ὀρίζω, ὀράω -ῶ, ὄσιος.

Ω.- ὦρα, ὠραῖος, ὠριμος.

ΤΥΠΟΛΟΓΙΚΟ

ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

ΔΙΑΙΡΕΣΗ ΚΑΙ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΩΝ ΜΕΡΩΝ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Κλιτά και άκλιτα

Τύποι. Κατάληξη, θέμα, χαρακτήρας

- Οι λέξεις της αρχαίας ελληνικής, όπως και της νέας, χωρίζονται σε **δέκα είδη**, που λέγονται **μέρη του λόγου**.
- Τα μέρη του λόγου είναι: 1) **άρθρο**, 2) **ουσιαστικό**, 3) **επίθετο**, 4) **αντωνυμία**, 5) **ρήμα**, 6) **μετοχή**, 7) **επίρρημα**, 8) **πρόθεση**, 9) **σύνδεσμος** και 10) **επιφώνημα**.
- Το **ουσιαστικό** και το **επίθετο** λέγονται και **ονόματα**.
- Από τα δέκα μέρη του λόγου τα έξι πρώτα, **το άρθρο, το ουσιαστικό, το επίθετο, η αντωνυμία, το ρήμα και η μετοχή**, λέγονται **κλιτά**, γιατί **κλίνονται**, δηλ. καθένα από αυτά παρουσιάζεται στο λόγο με διάφορες μορφές:

ὁ στρατιώτης οὔτος ψιλὴν ἔχων τὴν κεφαλὴν μάχεται·

οἱ στρατιῶται οὔτοι ψιλὰς ἔχοντες τὰς κεφαλὰς μάχονται.

- Τα λοιπά τέσσερα μέρη του λόγου, **το επίρρημα, η πρόθεση, ο σύνδεσμος και το επιφώνημα**, λέγονται **άκλιτα**, γιατί δεν κλίνονται, δηλ. παρουσιάζονται στο λόγο πάντα με την ίδια μορφή: *νῦν, ἐπί, καί, φεῦ*.

- Οι διάφορες μορφές που παίρνει μια κλιτή λέξη λέγονται **τύποι** αυτής της λέξης: *ἦρως, ἥρως, ἦρωες* κτλ. - *ἀκούω, ἀκούεις, ἀκούει* κτλ. - *γράφω, γράφεις, γράφει* κτλ.

• Σε κάθε τύπο μιας λέξης ξεχωρίζονται δύο μέρη: η **κατάληξη** και το **θέμα**.

α) **Κατάληξη** λέγεται το μεταβλητό μέρος της κλιτικής λέξης προς το τέλος της: -ς, -ος, -ες κτλ., -ω, -εις, -ει κτλ.

β) **Θέμα** λέγεται το αμετάβλητο μέρος της κλιτικής λέξης προς την αρχή της: ήρω-, άκου-, γραφ-.

Ο τελευταίος φθόγγος του θέματος λέγεται **χαρακτήρας**. Ο χαρακτήρας μπορεί να είναι φωνήεν ή σύμφωνο· π.χ. του θέματος ήρω- χαρακτήρας ω· του θέματος άκου- χαρακτήρας ου· του θέματος γραφ- χαρακτήρας φ.

Πτωτικά. Παρεπόμενα των πτωτικών

• Στην αρχαία ελληνική, όπως και στη νέα, **το άρθρο, το ουσιαστικό, το επίθετο, η αντωνυμία και η μετοχή** σχηματίζουν τύπους που λέγονται **πτώσεις**.

Γι' αυτό τα πέντε αυτά κλιτά μέρη του λόγου λέγονται **πτωτικά**.

• **Οι πτώσεις** στην αρχαία ελληνική είναι πέντε:

η ονομαστική, η γενική, η δοτική, η αιτιατική και η κλητική.

• Από τις πέντε πτώσεις η **ονομαστική** και η **κλητική** λέγονται **ορθές**,

η γενική, η δοτική και η αιτιατική λέγονται **πλάγιες**.

• Όπως στη νέα, έτσι και στην αρχαία ελληνική τα **πτωτικά**, εκτός από τις πτώσεις, έχουν ακόμα **γένος, αριθμό και κλίση**.

α) Τα **γένη** των πτωτικών είναι τρία: **αρσενικό, θηλυκό και ουδέτερο**: *ο πατήρ, ή μήτηρ, τὸ βιβλίον* - *ὁ καλός, ή καλή, τὸ καλόν* - *ἐκεῖνος, ἐκείνη, ἐκεῖνο* - *ὁ γράφων, ή γράφουσα, τὸ γράφον*.

β) Οι **αριθμοί** των πτωτικών στην αρχαία γλώσσα ήταν τρεις: **ο ενικός**, που φανερώνει ότι γίνεται λόγος για ένα, **ο πληθυντικός**, που φανερώνει ότι γίνεται λόγος για πολλά, και **ο δυϊκός**, που φανερώνει ότι γίνεται λόγος για δύο (*ὁ παῖς* - *οἱ παῖδες* - *τῶ παῖδε*).

γ) **Κλίση** λέγεται ο ιδιαίτερος τρόπος με τον οποίο σχηματίζονται οι πτώσεις ενός πτωτικού.

Οι κλίσεις των πτωτικών είναι τρεις: **η πρώτη, η δεύτερη και η τρίτη**.

• **Η πτώση, το γένος, ο αριθμός και η κλίση** λέγονται με μία λέξη **παρεπόμενα** (ή **συνακόλουθα**) των πτωτικών.

ΤΟ ΑΡΘΡΟ

• **Άρθρο** είναι η μονοσύλλαβη κλιτή λέξη που κανονικά χρησιμοποιείται εμπρός από τα ονόματα, όταν μνημονεύονται στο λόγο ως γνωστά και ορισμένα: *ὁ πατήρ, ἡ μήτηρ, τὸ τέκνον.*

Το άρθρο κλίνεται έτσι:

	Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
ονομαστική	ὁ	ἡ	τὸ	οἱ	αἱ	τὰ
γενική	τοῦ	τῆς	τοῦ	τῶν	τῶν	τῶν
δοτική	τῷ	τῇ	τῷ	τοῖς	ταῖς	τοῖς
αιτιατική	τόν	τήν	τό	τούς	τάς	τά

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Ορισμός και Διαίρεση των Ουσιαστικών

• **Ονόματα ουσιαστικά** ή απλώς **ουσιαστικά** λέγονται οι κλιτές λέξεις που σημαίνουν **1) πρόσωπα, ζώα ή πράγματα** και **2) ενέργεια, κατάσταση ή ιδιότητα.**

1) Τα ουσιαστικά που σημαίνουν πρόσωπα, ζώα ή πράγματα λέγονται **συγκεκριμένα**: *ἄνθρωπος, ἵππος, γέφυρα.*

2) Τα ουσιαστικά που σημαίνουν ενέργεια, κατάσταση ή ιδιότητα λέγονται **αφηρημένα**: *ἐργασία, εὐτυχία, εὐγένεια.*

• Από τα ουσιαστικά:

1) λέγονται **κύρια ονόματα** όσα σημαίνουν ορισμένο πρόσωπο, ζώο, τόπο ή πράγμα: *Ζεὺς, Σωκράτης, Βουκεφάλας, Ὀλυμπος, Πηνειός, Κόρινθος*

2) λέγονται **προσηγορικά ή κοινά ονόματα** όσα σημαίνουν ένα σύνολο από πρόσωπα, ζώα ή πράγματα που ανήκουν στο ίδιο είδος: *άνηρ, ἵππος, ὄρος, πόλις.*

Γένος των Ουσιαστικών

• Το γένος των ουσιαστικών το ξεχωρίζουμε κάποτε από την κατάληξη (*άνθρωπ-ος, οίκι-α, δένδρ-ον*), πάντοτε όμως και κυρίως από το άρθρο που παίρνουν: έτσι, όσα παίρνουν το **άρθρο ὁ** είναι **αρσενικά**, όσα παίρνουν το **άρθρο ἡ** είναι **θηλυκά** και όσα παίρνουν το **άρθρο τὸ** είναι **ουδέτερα**: *ὁ ἄνθρωπος, ἡ ἄμπελος, τὸ πέλαγος*.

• Τα ουσιαστικά κατὰ το γένος τα ξεχωρίζουμε:

1) σε **μονοκατάληκτα μ' ένα γένος**: αυτά είναι ἢ αρσενικά ἢ θηλυκά ἢ ουδέτερα και επομένως ἔχουν μόνο ἓναν τύπο: *ὁ ἀνὴρ, ἡ γυνή, τὸ τέκνον - ὁ οὐρανός, ἡ θάλασσα, τὸ δένδρον*·

2) σε **μονοκατάληκτα με δύο γένη** ἢ **ουσιαστικά κοινού γένους**: αυτά ἔχουν δύο γένη (αρσενικό και θηλυκό), ἀλλὰ ἓναν τύπο, κοινό και για τα δύο, και τα ξεχωρίζουμε μόνο από το ἄρθρο: *ὁ παῖς - ἡ παῖς· ὁ σύζυγος - ἡ σύζυγος· ὁ βοῦς - ἡ βοῦς· ὁ ἵππος - ἡ ἵππος*·

3) σε **δικατάληκτα με δύο γένη**: αυτά ἔχουν δύο γένη (αρσενικό και θηλυκό) και δύο τύπους, ἓναν για κάθε γένος: *ὁ ποιητής - ἡ ποιήτρια· ὁ ἱερεὺς - ἡ ἱέρεια· ὁ βασιλεὺς - ἡ βασίλισσα· ὁ λέων - ἡ λέαινα*.

Αριθμός των Ουσιαστικών

• Οι αριθμοὶ των ουσιαστικών, ὅπως και των ἄλλων πτωτικών, είναι τρεις: ο **ενικός**, ο **δυϊκός** και ο **πληθυντικός**.

• Υπάρχουν ὁμως ουσιαστικά που είναι εὐχρηστα μόνο ἢ προπάντων σ' ἓναν από τους τρεις αριθμούς.

1) **Στον ενικό** (μόνο ἢ προπάντων) είναι εὐχρηστα:

α) πολλά αφηρημένα ουσιαστικά: *ἀγάπη, αἰδώς, δικαιοσύνη, εὐσέβεια, πενία, φιλοσοφία, χρηστότης κ.ά.*

β) ονόματα που δηλώνουν φυσικά σώματα ἢ φαινόμενα ἢ καταστάσεις: *ἡ γῆ, ὁ οὐρανός, ὁ ἀήρ, ὁ αἰθήρ, τὸ ἔαρ, ὁ βορέας (βορρᾶς), ἡ ἠώς, ἡ ἠχώ, τὸ γῆρας, ἡ νεότης, ἡ δίψα, ἡ πείνα κ.ά.*

γ) ονόματα μετάλλων: *ὁ ἄργυρος, ὁ σίδηρος, ὁ χαλκός κ.ά.*

δ) μερικά ἄλλα προσηγορικά: *τὸ ἔλαιον, τὸ μέλι, τὸ κνέφας (= σκότος), τὸ νέκταρ (= το ποτό των θεῶν) κ.ά.*

ε) τα περισσότερα κύρια ονόματα (που κανονικά εκφέρονται στον ενικό): *Αἴγινα, Ἄργος, Ἄττική, Ἑλλάς, Εὐρώτας, Ὀλυμπος, Ξενοφῶν, Περικλῆς, Σωκράτης κ.ά.*

2) **Στον πληθυντικό** (μόνο ἢ προπάντων) είναι εὐχρηστα:

α) πολύ λίγα προσηγορικά αἰ δυσμαί (από ἀχρηστο ενικό ἢ δυσμή), τὰ ἔγκατα (από ἀχρηστο ενικό τὸ ἔγκατον), οἱ ἐτησῖαι (= μελέμια, από ἀχρηστο ενικό ὁ ἐτησίας).

β) μερικά κύρια ονόματα πόλεων, τόπων, γιορτῶν κτλ.: *αἱ Ἀθῆναι, οἱ Δελφοί, αἱ Θῆβαι, τὰ Μέγαρα, αἱ Πλαταιαί - τὰ Τέμπη - τὰ Διονύσια, Ἐλευσίνα, Ἴσθμια, Νέμεα, Ὀλύμπια, Παναθήναια κ.ά. (πβ. τα νεοελλ. Σπέτσες, Ψαρά - Χριστούγεννα, Θεοφάνεια κ.ά.).*

3) **Στο δυϊκό** (που δεν τον ἔχει ἡ νέα ελληνική) ἦταν εὐχρηστα στην αρχαία, και μάλιστα

στην αττική διάλεκτο, κυρίως όσα δηλώνουν πράγματα που από τη φύση τους αποτελοῦν ζεύγη:

τῶ ὀφθαλμῶ (= οἱ δύο ὀφθαλμοί), τῶ πόδε (= τα δύο πόδια), τῶ χεῖρε (= τα δύο χέρια)· *ἐπίσης*

ο δυϊκός συνηθιζόταν για δύο πρόσωπα, ζῶα ἢ πράγματα που ἦταν γνωστό ὅτι ἦταν δύο (και

αναφέρονταν μαζί) ἢ χρησιμοποιοῦνται κατὰ δύο ζεύγη: τῶ ἀδελφῶ (= οἱ δύο ἀδελφοί), τῶ

Διοσκούρω (= οἱ δύο Διόσκουροι), τῶ Αἴαντε (= οἱ δύο Αἴαντες), τῶ θόε (= τα δύο βόδια) κτλ.

Κλίση των Ουσιαστικών

•Οι κλίσεις των ουσιαστικών, όπως και των άλλων πτωτικών, είναι τρεις: η **πρώτη**, η **δεύτερη** και η **τρίτη**.

•Κατά την κλίση που ανήκουν τα ουσιαστικά λέγονται **πρωτόκλιτα, δευτερόκλιτα ή τριτόκλιτα**.

1) Όσα ουσιαστικά έχουν τον ίδιο αριθμό συλλαβών σε όλες τις πτώσεις του ενικού και του πληθυντικού λέγονται **ισοσύλλαβα**. Τα ισοσύλλαβα ανήκουν στην πρώτη και τη δεύτερη κλίση: *ὁ τα-μί-ας, τοῦ ταμί-ου κτλ., οἱ τα-μί-αι, τῶν τα-μι-ῶν κτλ.* - *ὁ λό-γος, τοῦ λό-γου κτλ., οἱ λόγοι, τῶν λό-γων κτλ.*

2) Όσα ουσιαστικά έχουν στη γενική και δοτική του ενικού και σε όλες τις πτώσεις του πληθυντικού μία συλλαβή περισσότερη από την ονομαστική (και κλητική) του ενικού λέγονται **περιττοσύλλαβα** και ανήκουν στην τρίτη κλίση: *ὁ πί-να-ξ, τοῦ πί-να-κος κτλ., οἱ πί-να-κες, τῶν πι-νά-κων, τοῖς πί-να-ξι κτλ.* - *τὸ σώ-μα, τοῦ σώ-μα-τος, τῶ σώ-μα-τι κτλ.*

ΠΡΩΤΗ ΚΛΙΣΗ ΤΩΝ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

Πρωτόκλιτα Ασυναίρετα Ουσιαστικά

•Κατά την **πρώτη κλίση** κλίνονται ονόματα αρσενικά και θηλυκά: τα αρσενικά λήγουν σε **-ας** ή σε **-ης** και τα θηλυκά σε **-α** ή σε **-η**.

Παραδείγματα αρσενικών σε -ας και σε -ης

		θ. νεανιά	θ. Ἀτρείδᾱ-	θ.στρατιωτᾱ	θ. ποιητᾱ
Ενικός αριθμός					
ον.	ὁ	νεανίας	Ἀτρείδης	στρατιώτης	ποιητής
γεν.	τοῦ	νεανίου	Ἀτρείδου	στρατιώτου	ποιητοῦ
δοτ.	τῷ	νεανία	Ἀτρείδῃ	στρατιώτῃ	ποιητῇ
αιτ.	τὸν	νεανίαν	Ἀτρείδην	στρατιώτην	ποιητήν
κλ.	(ῶ)	νεανία	Ἀτρείδῃ	στρατιώτᾱ	ποιητᾱ
Πληθυντικός αριθμός					
ον.	οἱ	νεανίαι	Ἀτρεῖδαι	στρατιῶται	ποιηταῖ
γεν.	τῶν	νεανιῶν	Ἀτρειδῶν	στρατιωτῶν	ποιητῶν
δοτ.	τοῖς	νεανίαις	Ἀτρείδαις	στρατιώταις	ποιηταῖς
αιτ.	τούς	νεανίας	Ἀτρείδας	στρατιώτας	ποιητάς
κλ.	(ῶ)	νεανίαι	Ἀτρεῖδαι	στρατιῶται	ποιηταῖ

Παραδείγματα θηλυκών σε -ᾱ και -ᾶ (γεν. -ᾱς)

(θ. πολιτεῖᾱ) (θ. στρατιᾱ-) (θ. ἀληθειᾱ-) (θ. σφαιρᾶ-) Ενικός αριθμός					
ον.	ἡ	πολιτεία	στρατιᾶ	ἀλήθειᾱ	σφαῖρᾶ
γεν.	τῆς	πολιτείας	στρατιᾶς	ἀληθείας	σφαιρᾶς
δοτ.	τῇ	πολιτεία	στρατιᾶ	ἀληθείᾱ	σφαῖρα
αιτ.	τήν	πολιτείαν	στρατιάν	ἀλήθειᾱν	σφαῖρᾱν
κλ.	(ᾧ)	πολιτεία	στρατιᾶ	ἀλήθειᾱ	σφαῖρᾶ
Πληθυντικός αριθμός					
ον.	αἱ	πολιτεῖαι	στρατιαῖ	ἀλήθειαι	σφαῖραι
γεν.	τῶν	πολιτειῶν	στρατιῶν	ἀληθειῶν	σφαιρῶν
δοτ.	ταῖς	πολιτεῖαις	στρατιαῖς	ἀληθείαις	σφαῖραις
αιτ.	τάς	πολιτείας	στρατιᾶς	ἀληθείας	σφαῖρας
κλ.	(ᾧ)	πολιτεῖαι	στρατιαῖ	ἀλήθειαι	σφαῖραι

Παραδείγματα θηλυκών σε ᾶ- (γεν. -ης)

	(θ. τραπεζᾶ-) (θ. γλωσσᾶ-) Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
	ον.	ἡ	τράπεζᾶ	γλώσσᾶ	αἱ	τράπεζαι
γεν.	τῆς	τραπέζης	γλώσσης	τῶν	τραπεζῶν	γλωσσῶν
δοτ.	τῇ	τραπέζη	γλώσση	ταῖς	τραπέζαις	γλώσσαις
αιτ.	τήν	τράπεζᾱν	γλώσσᾱν	τάς	τραπέζας	γλώσσας
κλ.	(ᾧ)	τράπεζᾶ	γλώσσᾶ	(ᾧ)	τράπεζαι	γλώσσαι

Παραδείγματα θηλυκών σε -η

	(θ. κωμᾶ) (θ. τιμᾶ-)			Πληθυντικός αριθμός		
	Ενικός αριθμός					
ον.	ἡ	κώμη	τιμή	αἶ	κῶμαι	τιμαί
γεν.	τῆς	κώμης	τιμῆς	τῶν	κωμῶν	τιμῶν
δοτ.	τῆ	κώμη	τιμῆ	ταῖς	κώμαις	τιμαῖς
αιτ.	τήν	κώμην	τιμήν	τάς	κώμας	τιμάς
κλ.	(ῶ)	κώμη	τιμή	(ῶ)	κῶμαι	τιμαί

ΟΛΙΚΕΣ Ή ΦΑΙΝΟΜΕΝΙΚΕΣ ΚΑΤΑΛΗΞΕΙΣ ΤΩΝ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΤΗΣ Α΄ ΚΛΙΣΗΣ

	Ενικός				Πληθυντ.	
	Αρσενικό		Θηλυκό		Αρσ. Θηλ.	
ον.	-ᾶς	-ης	-ᾶ	-ᾷ	-η	-αι
γεν.	-ου	-ου	-ᾶς	-ᾶς ἢ -ης	-ης	-ων
δοτ.	-α	-η	-α	-α ἢ -η	-η	-αις
αιτ.	-ᾶν	-ην	-ᾶν	-ᾶν	-ην	-ᾶς
κλ.	-ᾶ	-η (ἢ-ᾷ)	-ᾶ	-ᾷ	-η	-αι

Παρατηρήσεις

- Στα **πρωτόκλιτα ουσιαστικά**:

1) οι κατάληξεις του πληθυντικού των αρσενικών και των θηλυκών είναι οι ίδιες

2) το α στην κατάληξη -ας (σε οποιαδήποτε πτώση) είναι πάντοτε μακρόχρονο: ὁ Αἰνείᾶς, τῆς χώρᾶς, τοὺς στρατιωτᾶς (μακρόχρονη είναι και η κατάληξη α του δυϊκού: τῶ Ἄτρεϊδᾶ).

3) η γενική του πληθ. τονίζεται στη λήγουσα και παίρνει περισπωμένη: τῶν νεανιῶν, τῶν θαλασσοῶν. Αλλά οἱ ἑτησίαι (= μελέτεια), τῶν ἑτησίων.

- Από τα **πρωτόκλιτα αρσενικά σε -ης σχηματίζουν την κλητική του ενικού σε -ᾶ** και όχι σε -η:

α) τα εθνικά: ῶ Πέρσᾶ, ῶ Σκύθᾶ.

β) ὅσα λήγουν σε -της και τα σύνθετα (με β΄ συνθ. ρήμα) σε -άρχης, -μέτρης, -πώλης, -τρίβης, -ώνης κτλ.: ῶ στρατιῶτα, ῶ γυμνασιάρχα, ῶ βιβλιοπῶλα, ῶ παιδοτρίβα, ῶ τελώνα.

- Στα **πρωτόκλιτα θηλυκά που λήγουν σε -α:**

1) αν πριν από την κατάληξη α υπάρχει σύμφωνο (εκτός από το ρ), τότε το α αυτό λέγεται **μη καθαρό**, είναι κανονικά **βραχύχρονο** και στη γενική και δοτική του ενικού τρέπεται σε η: ή μοῦσα, τῆς μούσης, τῆ μοῦση κτλ. - ή μάζα, τῆς μάζης, τῆ μάζη κτλ.

2) αν πριν από την κατάληξη α υπάρχει φωνήεν ή ρ, τότε το α αυτό λέγεται **καθαρό**, είναι κανονικά **μακρόχρονο** και φυλάγεται σε όλες τις πτώσεις του ενικού: ή πολιτεία, τῆς πολιτείας, τῆ πολιτεία κτλ. - ή ὥρα, τῆς ὥρας, τῆ ὥρα κτλ.

3) το α της κατάληξης στην αιτιατική και την κλητική του ενικού είναι μακρόχρονο ή βραχύχρονο, ανάλογα με το τι είναι στην ονομαστική: (ή πολιτεία) τὴν πολιτείαν, ὦ πολιτεία - (ή μοῦσα) τὴν μοῦσαν, ὦ μοῦσά.

«Πρωτόκλιτα συνηρημένα ουσιαστικά»

Παραδείγματα

		(θ. Ἑρμεα- = Ἑρμη-)		(θ. μναα- = μνα̃-)		(θ. συκεα- = συκη-)		
Ενικός αριθμός								
ον.	ὁ	(Ἑρμέας)	Ἑρμῆς	ἡ	(μνάα)	μνά	(συκέα)	συκῆ
γεν.	τοῦ	(Ἑρμέου)	Ἑρμοῦ	τῆς	(μνάας)	μνάς	(συκέας)	συκῆς
δοτ.	τῷ	(Ἑρμέα)	Ἑρμῆ	τῆ	(μνάα)	μνά	(συκέα)	συκῆ
αιτ.	τόν	(Ἑρμέαν)	Ἑρμῆν	τήν	(μνάαν)	μνάν	(συκέαν)	συκῆν
κλ.	(ὦ)	(Ἑρμέα)	Ἑρμῆ	(ὦ)	(μνάα)	μνά	(συκέα)	συκῆ
Πληθυντικός αριθμός								
ον.	οἱ	(Ἑρμέαι)	Ἑρμαῖ	αἱ	(μνάαι)	μναῖ	(συκέαι)	συκαῖ
γεν.	τῶν	(Ἑρμεῶν)	Ἑρμῶν	τῶν	(μναῶν)	μνῶν	(συκεῶν)	συκῶν
δοτ.	τοῖς	(Ἑρμέαις)	Ἑρμαῖς	ταῖς	(μνάαις)	μναῖς	(συκέαις)	συκαῖς
αιτ.	τούς	(Ἑρμέας)	Ἑρμάς	τάς	(μνάας)	μνάς	(συκέας)	συκάς
κλ.	(ὦ)	(Ἑρμέαι)	Ἑρμαῖ	(ὦ)	(μνάαι)	μναῖ	(συκέαι)	συκαῖ

• Τα περισσότερα από τα πρωτόκλιτα ουσιαστικά που πριν από το χαρακτήρα α του θέματος έχουν άλλο α ή ε συναιρούνται σε όλες τις πτώσεις και γι' αυτό ονομάζονται **πρωτόκλιτα συνηρημένα ουσιαστικά**.

• Κατά το Ἑρμῆς κλίνονται: Ἀπελλῆς, Θαλῆς.- Κατά το μνά κλίνονται: Ἀθηνᾶ, Ναυσικᾶ.- Κατά το συκῆ κλίνονται: ἄμυγαλι, ἄλωπεκη (= δέρμα αλεπούς), κυνή (= δέρμα σκύλου), λεοντή (= δέρμα λιονταριού), ῥοδῆ (= τριανταφυλλιά), γαλή κ.ά., καθώς και το όνομα γῆ στον ενικό.

• Τα συνηρημένα πρωτόκλιτα ουσιαστικά έχουν και μετά τη συναίρεση τις καταλήξεις των ασυναίρετων τύπων. Μόνο το εα στον ενικό το συναίρουν σε η: ὁ Ἑρμέας - Ἑρμῆς, ἡ συκέα - συκῆ, τῆς συκέας - συκῆς κτλ.· αλλά: τούς Ἑρμέας - Ἑρμάς, τάς συκέας - συκάς κτλ.

ΔΕΥΤΕΡΗ ΚΛΙΣΗ ΤΩΝ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

Δευτερόκλιτα Ασυναίρετα Ουσιαστικά

• Κατά τη **δεύτερη κλίση** κλίνονται ονόματα και των τριών γενών: αρσενικά και θηλυκά που λήγουν σε **-ος** και ουδέτερα που λήγουν σε **-ον**.

Παραδείγματα αρσενικών και θηλυκών

		(θ. άνθρωπο-)	(θ. άγρο-)		(θ. νησο-)	(θ. όδο-)
Ενικός αριθμός						
ον.	ὁ	ἄνθρωπος	ἄγρὸς	ἡ	νῆσος	ὁδὸς
γεν.	τοῦ	ἀνθρώπου	ἀγροῦ	τῆς	νήσου	ὁδοῦ
δοτ.	τῷ	ἀνθρώπῳ	ἀγρῷ	τῇ	νήσῳ	ὁδῷ
αιτ.	τὸν	ἄνθρωπον	ἄγρον	τὴν	νήσον	ὁδὸν
κλ.	(ῶ)	ἄνθρωπε	ἀγρέ	(ῶ)	νήσε	ὁδέ
Πληθυντικός αριθμός						
ον.	οἱ	ἄνθρωποι	ἄγροὶ	αἱ	νήσοι	ὁδοὶ
γεν.	τῶν	ἀνθρώπων	ἀγρῶν	τῶν	νήσων	ὁδῶν
δοτ.	τοῖς	ἀνθρώποις	ἀγροῖς	ταῖς	νήσοις	ὁδοῖς
αιτ.	τούς	ἀνθρώπους	ἀγρούς	τάς	νήσους	ὁδοὺς
κλ.	(ῶ)	ἄνθρωποι	ἄγροὶ	(ῶ)	νήσοι	ὁδοὶ

Φιλολογική

Παραδείγματα ουδετέρων

	(θ. μυστηριο-) (θ. δωρο-) (θ. φυτο-)				Πληθυντικός αριθμός			
	Ενικός αριθμός							
ον.	τὸ	μυστήριον	δῶρον	φυτὸν	τὰ	μυστήρια	δῶρα	φυτὰ
γεν.	τοῦ	μυστηρίου	δώρου	φυτοῦ	τῶν	μυστηρίων	δώρων	φυτῶν
δοτ.	τῷ	μυστηρίῳ	δώρῳ	φυτῷ	τοῖς	μυστηρίοις	δώροις	φυτοῖς
αιτ.	τὸ	μυστήριον	δῶρον	φυτὸν	τὰ	μυστήρια	δῶρα	φυτὰ
κλ.	(ῶ)	μυστήριον	δῶρον	φυτὸν	(ῶ)	μυστήρια	δῶρα	φυτὰ

ΟΛΙΚΕΣ Ή ΦΑΙΝΟΜΕΝΙΚΕΣ ΚΑΤΑΛΗΞΕΙΣ ΤΩΝ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΤΗΣ Β' ΚΛΙΣΗΣ

	Αρσενικό και θηλυκό		Ουδέτερο	
	Ενικός	Πληθ.	Ενικός	Πληθ.
ον.	-ος	-οι	-ον	-ᾶ
γεν.	-ου	-ων	-ου	-ων
δοτ.	-ω	-οις	-ω	-οις
αιτ.	-ον	-ους	-ον	-ᾶ
κλ.	-ε (-ος)	-οι	-ον	-ᾶ

Παρατηρήσεις

• Από τα **ουσιαστικά της β' κλίσης**:

- 1) Τα αρσενικά και τα θηλυκά έχουν σε όλες τις πτώσεις τις ίδιες καταλήξεις (και τα ξεχωρίζουμε μόνο από το άρθρο).
- 2) Τα ουδέτερα διαφέρουν από τα αρσενικά και τα θηλυκά στην ονομ. και κλητ. του ενικού (όπου έχουν κατάλ. -ον) και στην ονομ., αιτιατ. και κλητ. του πληθ. (όπου έχουν κατάλ. -ᾶ).
- 3) Τα ουδέτερα των πτωτικών (σε όλες τις κλίσεις) σχηματίζουν στον ενικό και στον πληθ. τρεις πτώσεις όμοιες: την ονομαστική, την αιτιατική και την κλητική.
- 4) Η κατάληξη α των ουδετέρων όλων γενικά των πτωτικών είναι βραχύχρονη: τὰ μῆλᾶ, τὸ σῶμᾶ, τὰ σώματᾶ, τὰ γενναῖᾶ, ἐκεῖνᾶ, τὰ τιμῶντᾶ.

«Δευτερόκλιτα συνηρημένα ουσιαστικά»

• Τα περισσότερα ουσιαστικά της β' κλίσης που **πριν από το χαρακτήρα ο έχουν άλλο ο ή ε συναιρούνται σε όλες τις πτώσεις**.

▶ Τα ουσιαστικά αυτά λέγονται **δευτερόκλιτα συνηρημένα ουσιαστικά**.

Παραδείγματα

(θ. έκπλοο- = έκπλου-)			(θ. πλοο- = πλου-)			(θ. όστεο- = όστου-)		
Ενικός αριθμός								
ον.	ό	(έκπλοος)	έκπλους	(πλόος)	πλοϋς	τό	(όστέον)	όστοϋν
γεν.	τοϋ	(έκπλόου)	έκπλου	(πλόου)	πλοϋ	τοϋ	(όστέου)	όστοϋ
δοτ.	τῷ	(έκπλόω)	έκπλω	(πλόω)	πλω	τῷ	(όστέω)	όστῷ
αιτ.	τόν	(έκπλοον)	έκπλουν	(πλόον)	πλοϋν	τό	(όστέον)	όστοϋν
κλ.	(ῶ)	(έκπλοε)	έκπλου	(πλόε)	πλοϋ	(ῶ)	(όστέον)	όστοϋν
Πληθυντικός αριθμός								
ον.	οί	(έκπλοοι)	έκπλοι	(πλόοι)	πλοῖ	τά	(όστέα)	όστᾶ
γεν.	τῶν	(έκπλόων)	έκπλων	(πλόων)	πλῶν	τῶν	(όστέων)	όστῶν
δοτ.	τοῖς	(έκπλόοις)	έκπλοις	(πλόοις)	πλοῖς	τοῖς	(όστέοις)	όστοῖς
αιτ.	τούς	(έκπλόους)	έκπλους	(πλόους)	πλοϋς	τά	(όστέα)	όστᾶ
κλ.	(ῶ)	(έκπλοοι)	έκπλοι	(πλόοι)	πλοῖ	(ῶ)	(όστέα)	όστᾶ

• **Κατά το έκπλους κλίνονται:** *ό απόπλους, περίπλους, κατάπλους, έκρους* (= εκροή), *χειμάρρους* (= χείμαρρος), τα κύρια ονόματα *Πειρίθους, Πάνθους* κτλ., καθώς και το θηλ. ή πρόχους (= υδρία, λαγήνη). **Κατά το πλοϋς κλίνονται:** *ό θροϋς* (= θόρυβος), *νοϋς, πνοϋς* (= πνοή), *ροϋς* (= ρεύμα), *χνοϋς* (= χνούδι), *χοϋς* (= χώμα) κτλ., καθώς και τα σε (-εος) -ους συγγενικά (*άδελφιδέος*) *άδελφιδοϋς* (= ανεψιός), (*άνεψιαδέος*) *άνεψιαδοϋς* (= γιος του πρώτου εξαδέρφου ή της πρώτης εξαδέρφης), (*θυγατριδέος*) *θυγατριδοϋς* (= γιος της θυγατέρας) κτλ. - **Κατά το όστοϋν κλίνεται** το (*κάνεον*) *κανοϋν* (= κάνιστρο).

Παρατηρήσεις

1) Τα φωνήεντα **ο** και **ε** των συνηρημένων δευτεροκλίτων, όταν ακολουθεί αμέσως ύστερ' από αυτά ο χαρακτήρας **ο**, συναιρούνται με αυτόν σε **ου** (πλόος - πλοϋς, όστέον - όστοϋν), αλλιώς χάνονται κατά τη συναίρεση εμπρός από τις καταλήξεις (*πλόου - πλοϋ, πλόω - πλω, πλόοι - πλοῖ* κτλ., *όστέου - όστοϋ, όστέα - όστᾶ* κτλ.). Έτσι οι συνηρημένες καταλήξεις των ουσιαστικών αυτών διαφέρουν από τις καταλήξεις των ασυναίρετων ουσιαστικών της β' κλίσης μόνο στην ονομαστική, αιτιατική και κλητική του ενικού.

2) Όλες οι πτώσεις των συνηρημένων της β' κλίσης τονίζονται στην ίδια συλλαβή, στην οποία τονίζεται η ονομαστική του ενικού: *τό όστοϋν, τοϋ όστοϋ, τῷ όστῷ, τά όστᾶ, τῶν όστῶν* κτλ.· το ίδιο συμβαίνει αντίθετα με τον κανόνα και στα σύνθετα που πριν από τη συναίρεση ήταν στην ονομ. του ενικού προπαροξύτονα: *ό έκπλοος - έκπλους, τοϋ έκπλόου - έκπλου* (αντί τοϋ έκπλοϋ), *τῶν έκπλόων - έκπλων* (αντί έκπλῶν) κτλ.

«Αττική δεύτερη κλίση»

•Μερικά ουσιαστικά της β' κλίσης λήγουν όχι σε -ος και -ον, αλλά σε **-ως** και **-ων**. Τα ουσιαστικά αυτά που συνηθίζονταν κυρίως στην αττική διάλεκτο λέγονται **αττικόκλιτα**, και η κλίση τους λέγεται **αττική δεύτερη κλίση**.

Παραδείγματα

	(θ. προνεω-)		(θ. λεω-)		(θ. άλω-)		(θ. άνωγεω-)	
Ενικός αριθμός								
ον.	ὁ	πρόνεως	λεώς	ἡ	ἄλως	τὸ	άνώγεων	
γεν.	τοῦ	πρόνεω	λεῶ	τῆς	ἄλω	τοῦ	άνώγεω	
δοτ.	τῷ	πρόνεω	λεῶ	τῆ	ἄλω	τῷ	άνώγεω	
αιτ.	τὸν	πρόνεων	λεῶν	τὴν	ἄλω(ν)	τὸ	άνώγεων	
κλ.	(ὦ)	πρόνεως	λεῶς	(ὦ)	ἄλως	(ὦ)	άνώγεων	
Πληθυντικός αριθμός								
ον.	οἱ	πρόνεω	λεῶ	αἱ	ἄλω	τὰ	άνώγεω	
γεν.	τῶν	πρόνεων	λεῶν	τῶν	ἄλων	τῶν	άνώγεω	
δοτ.	τοῖς	πρόνεως	λεῶς	ταῖς	ἄλως	τοῖς	άνώγεως	
αιτ.	τούς	πρόνεως	λεῶς	τάς	ἄλως	τὰ	άνώγεω	
κλ.	(ὦ)	πρόνεω	λεῶ	(ὦ)	ἄλω	(ὦ)	άνώγεω	

•Κατά το **ὁ πρόνεως** (= πρόναος) κλίνονται τα κύρια ονόματα *Ἀνδρόγεως, Βριάρεως, Δεξιλέως, Μενέλεως, Τυνδάρεως* κ.ά. Κατά το **ὁ λεῶς** (= λαός) κλίνονται: *ὁ νεῶς* (= ναός), *ὁ λαγῶς* και *λαγῶς*, *ὁ ταῶς* (= παγόνι), *ἡ Κῶς* κ.ά.

•Κατά το **ἡ ἄλως** (= το αλώνι) κλίνονται: *ὁ κάλως* (= χοντρό σκοινί), *ἡ ἔως* (= αυγή), *ὁ Ἄθως*, *ἡ Κέως*, *ἡ Τέως*, *ὁ Μίνως* κ.ά. Κατά το **οὐδέτ. άνώγεων** κλίνονται μόνον ουδέτερα επίθετα.

Παρατηρήσεις

•Τα **αττικόκλιτα ουσιαστικά**:

1) φυλάγουν στις καταλήξεις όλων των πτώσεων το **ω** της ονομαστικής και παίρνουν υπογεγραμμένο **ι** όπου στις αντίστοιχες καταλήξεις της κοινής δεύτερης κλίσης υπάρχει **ι** (υπογεγραμμένο ή προσγεγραμμένο): *τῷ λεῶ, οἱ λεῶ, τοῖς λεῶς, τοῖν λεῶν* (κατά τα κοινά *τῷ λαῶ, οἱ λαοί, τοῖς λαοῖς, τοῖν λαοῖν*).

2) φυλάγουν σε όλες τις πτώσεις τον ίδιο τόνο που έχει η ονομαστική του ενικού και στην ίδια συλλαβή: *ὁ λεῶς, τοῦ λεῶ* κτλ. - *ὁ ταῶς, τοῦ ταῶ* κτλ. - *ὁ πρόνεως, τοῦ πρόνεω* κτλ.

3) ἔχουν την κλητική ὅμοια με την ονομαστική:

4) μερικά σχηματίζουν την αιτιατική του ενικού χωρίς το τελικό **ν**: *τὴν ἄλω, τὴν ἔω, τὸν Ἄθω, τὴν Κῶ, τὸν Μίνω* κ.ά. (κατά την γ' κλίση).

ΤΡΙΤΗ ΚΛΙΣΗ ΤΩΝ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

Διαίρεση των τριτόκλιτων ουσιαστικών

• Κατά την **τρίτη κλίση** κλίνονται **ονόματα και των τριών γενών περιττούς**.

• Τα τριτόκλιτα ουσιαστικά στην ενική ονομαστική λήγουν σ' ένα από τα φωνήεντα **α, ι, υ, ω**, ή σ' ένα από τα σύμφωνα **ν, ρ, ς (ξ, ψ)**· στην ενική γενική λήγουν σε **-ος, -ως, ή -ους**.

1) Από τα **αρσενικά και θηλυκά** της τρίτης κλίσης πολλά σχηματίζουν την **ενική ονομαστική** με την **κατάληξη -ς** και λέγονται **καταληκτικά** (*ἥρω-ς, ἰχθύ-ς*)· μερικά όμως τη σχηματίζουν **χωρίς καμιά κατάληξη** και λέγονται **ακατάληκτα** (*χιών, ἡχώ*).

2) Τα **ουδέτερα της γ' κλίσης** κανονικά σχηματίζουν την **ονομαστική, αιτιατική και κλητική του ενικού χωρίς κατάληξη** (είναι δηλ. ακατάληκτα): *σῶμα, ἄστυ*.

• Ειδικότερα:

1) Από τα ουσιαστικά της γ' κλίσης άλλα έχουν **σε όλες τις πτώσεις ένα μόνο θέμα** και γι' αυτό λέγονται **μονόθεμα** (*χιτών, χιτῶν-ος*)· και **άλλα παρουσιάζονται με δύο θέματα**, γιατί σε μερικές πτώσεις εκτείνουν το φωνήεν της τελευταίας συλλαβής του θέματος και γι' αυτό λέγονται **διπλόθεμα** (*ἡγεμόν-ος, ἡγεμών*).

2) Στα διπλόθεμα τριτόκλιτα **το θέμα που έχει στην τελευταία συλλαβή μακρόχρονο φωνήεν** λέγεται **ισχυρό θέμα** (*ποιμήν, ῥήτωρ*), ενώ **το άλλο που έχει στην τελευταία συλλαβή βραχύχρονο φωνήεν** λέγεται **αδύνατο θέμα** (*ποιμεν-, ῥητορ-*).

• Το θέμα στα **μονόθεμα** ουσιαστικά της γ' κλίσης βρίσκεται από τη **γενική του ενικού**, αφού αφαιρεθεί από αυτήν η **κατάληξη**: *πίνακ-ος* (θ. *πινακ-*), *κλητῆρ-ος* (θ. *κλητηρ-*). Στα **διπλόθεμα** το **ισχυρό θέμα** βρίσκεται από την ονομαστική του ενικού και το αδύνατο από τη γενική του ενικού, αφού αφαιρεθεί η **κατάληξη**: *ὁ ἡγεμών* (ισχυρό θ. *ἡγεμων-*), *τοῦ ἡγεμόν-ος* (αδύνατο θ. *ἡγεμον-*)· *ὁ ποιμήν* (ισχυρό θ. *ποιμην-*), *τοῦ ποιμέν-ος* (αδύνατο θ. *ποιμεν-*).

• Κατά το χαρακτήρα τα **ουσιαστικά της γ' κλίσης** διαιρούνται:

α) σε **φωνηεντόληκτα**: *ἥρω-ς, ἥρω-ος· πόλις, πόλε-ως*

β) σε **συμφωνόληκτα**: *κόραξ, κόρακ-ος· σωλήν, σωλήν-ος*

Φωνηεντόληκτα Ουσιαστικά της Γ' κλίσης

Καταληκτικά μονόθεμα σε -ως, γεν. -ως

Παραδείγματα

		(θ. ήρω-)	(θ. Τρω-)		(θ. ήρω-)	(θ. Τρω-)
	Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
ον.	ὁ	ἥρω-ς	Τρῶ-ς	οἱ	ἥρω-ες	Τρῶ-ες
γεν.	τοῦ	ἥρω-ος	Τρω-ὸς	τῶν	ἥρώ-ων	Τρώ-ων
δοτ.	τῷ	ἥρω-ι	Τρω-ὶ	τοῖς	ἥρω-σι(ν)	Τρω-σὶ(ν)
αιτ.	τόν	ἥρω-α	Τρῶ-α	τούς	ἥρω-ας	Τρῶ-ας
κλ.	(ῶ)	ἥρω-ς	Τρῶ-ς	(ῶ)	ἥρω-ες	Τρῶ-ες

Καταληκτικά μονόθεμα σε -υς, γεν. -υος

Παραδείγματα

		(θ. βοτρυ-)	(θ. ἰχθυ-)		(θ. δρυ-)
	Ενικός αριθμός				
ον.	ὁ	βότρυ-ς	ἰχθύ-ς	ἡ	δρυ-ς
γεν.	τοῦ	βότρυ-ος	ἰχθύ-ος	τῆς	δρυ-ὸς
δοτ.	τῷ	βότρυ-ϊ	ἰχθύ-ϊ	τῆ	δρυ-ϊ
αιτ.	τόν	βότρυ-ν	ἰχθύ-ν	τήν	δρυ-ν
κλ.	(ῶ)	βότρυ	ἰχθύ	(ῶ)	δρυ
	Πληθυντικός αριθμός				
ον.	οἱ	βότρυ-ες	ἰχθύ-ες	αἱ	δρύ-ες
γεν.	τῶν	βοτρύ-ων	ἰχθύ-ων	τῶν	δρυ-ῶν
δοτ.	τοῖς	βότρυ-σι(ν)	ἰχθύ-σι(ν)	ταῖς	δρυ-σὶ(ν)
αιτ.	τούς	βότρυ-ς	ἰχθῦ-ς	τάς	δρυ-ς
κλ.	(ῶ)	βότρυ-ες	ἰχθύ-ες	(ῶ)	δρύ-ες

•Κατά το **βότρυς** κλίνονται: ὁ *στάχυς*, ἡ *πίτυς* (εἶδος πεύκου), ὁ *κάνδυς* (μηδικός μανδύας) κ.ά., καθώς και το ουδέτ. τὸ *νάπτu* (= σινάπι).
 Κατά το **ἰχθύς** κλίνονται: ἡ *Ερινύς*, ἡ *ἰλύς* (= λάσπη), ἡ *ἰσχύς*, ἡ *κλιτύς*, ἡ *ὄσφύς*, ἡ *ὄφρυς*, ἡ *πληθύς* κ.ά. Κατά το **δρύς** κλίνονται: ὁ και ἡ *σῦς* ἢ *ῥύς* (= αγριόχοιρος), ὁ *μῦς* (= ποντίκι) που ἦταν αρχικά σιγμόληκτο (θ. *μυσ-*) κ.ά.

Παρατηρήσεις

• Στα **φωνηεντόληκτα τριτόκλιτα ουσιαστικά σε -υς (γεν. -υος)**:

1) Η αιτιατική του ενικού σχηματίζεται με την κατάληξη -ν αντί -α και η αιτ. του πληθ. με την κατάληξη -ς αντί -ας: *τόν βότρυν, τούς βότρυς.*

2) Η κλητική του ενικού σχηματίζεται χωρίς κατάληξη: *ὦ βότρυ, ὦ ἰχθύ.*

3) Όλοι οι μονοσύλλαβοι τύποι και η αιτιατική του πληθυντικού γενικά, όταν αυτή τονίζεται στη λήγουσα, παίρνουν περισπωμένη αντίθετα με τον κανόνα, *ή δρυς, τήν δρῦν, ὦ δρῦ, τὰς δρυς – τούς ἰχθύς, τὰς κλιτύς, τὰς Ἐρινῦς.*

Καταληκτικά διπλόθεμα αρσ. και θηλ. σε -ίς (γεν. -εως) ή

σε -ῦς (γεν. -εως) και ουδέτ. σε -ῦ (γεν. -εως)

Παραδείγματα

	(θ. δυναμί-, δυναμε-)	(θ. πολί-, πολε-)	(θ. πελεκῦ-, πελεκε-)	(θ. ἀστῦ-, ἀστε-)			
Ενικός αριθμός							
ον.	ἡ	δύναμι-ς	πόλι-ς	ὄ	πέλεκυ-ς	τὸ	ἄστυ
γεν.	τῆς	δυνάμε-ως	πόλε-ως	τοῦ	πελέκε-ως	τοῦ	ἄστε-ως
δοτ.	τῇ	δυνάμει	πόλει	τῷ	πελέκει	τῷ	ἄστει
αιτ.	τήν	δύναμι-ν	πόλι-ν	τόν	πέλεκυ-ν	τὸ	ἄστυ
κλ.	(ὦ)	δύναμι	πόλι	(ὦ)	πέλεκυ	(ὦ)	ἄστυ
Πληθυντικός αριθμός							
ον.	αἱ	δυνάμεις	πόλεις	οἱ	πελέκεις	τὰ	ἄσθη
γεν.	τῶν	δυνάμε-ων	πόλε-ων	τῶν	πελέκε-ων	τῶν	ἄστε-ων
δοτ.	ταῖς	δυνάμε-σι(ν)	πόλε-σι(ν)	τοῖς	πελέκε-σι(ν)	τοῖς	ἄστε-σι(ν)
αιτ.	τάς	δυνάμεις	πόλεις	τούς	πελέκεις	τὰ	ἄσθη
κλ.	(ῶ)	δυνάμεις	πόλεις	(ῶ)	πελέκεις	(ῶ)	ἄσθη

• Κατά το **δύναμις** κλίνονται τα προπαροξύτονα θηλυκά: *αἴσθησις, ἀκρόπολις, θεβαίωσις, γένεσις, γέννησις, δήλωσις, δῆωσις, κράτησις, ποιήσις* κ.ά. και το αρσ. *ὁ πρύτανις.*

• Κατά το **πόλις** κλίνονται: *ἡ κόνις, ὁ μάντις, ὁ ὄφις* κ.ά., καθώς και πολλά δισύλλαβα αφηρημένα ουσιαστικά: *γεῦσις, ὄψις, πτώσις* κτλ. Κατά το **πέλεκυς** κλίνονται: *ὁ πῆχυς* και *ὁ πρέσβυς.*

Παρατηρήσεις

• Τα **φωνηεντόληκτα σε -ις ή -υς (γεν. -εως)**:

1) ἔχουν δύο θέματα: *ένα σε -ι ή -υ (πολι-, πηχυ-), από το οποίο σχηματίζονται η ονομαστική, η αιτιατική και η κλητική του ενικού, και άλλο θέμα σε -ε (πολε-, πηχε-), από το οποίο σχηματίζονται οι άλλες πτώσεις του ενικού και ὅλος ο πληθυντικός (και δυϊκός).*

2) στη γεν. του ενικού ἔχουν κατάληξη -ως (αντί -ος) και τονίζονται στη γενική του ενικού και του πληθυντικού στην προπαρολήγουσα αντίθετα με τον κανόνα.

3) συναιροῦν το χαρακτήρα ε με το ακόλουθο ε ή ι των καταλήξεων σε ει: *αἱ πόλε-ες = πόλεις· τῷ πήχε-ι = πήχει (δυϊκός τῷ πήχε-ε = πήχει, τῷ ἄστε-ε = ἄστει).*

4) σχηματίζουν την αιτιατ. του ενικού με την κατάληξη -ν (*τήν πόλι-ν, τὸν πῆχυ-ν*), την κλητ. του ενικού χωρίς κατάληξη (*ὦ πόλι-, ὦ πῆχυ-*) και την αιτιατ. του πληθυντικού ὅμοια με την ονομαστική από αναλογία προς αυτή (*αἱ πόλεις - τὰς πόλεις· οἱ πήχεις - τούς πήχεις*).

Καταληκτικά μονόθεμα σε -εύς, -οῦς και -αῦς

	(θ. βασιλευ-)	(θ. ἀλιευ-)	(θ. βου-)	(θ. γραυ-)		
Ενικός αριθμός						
ον.	ὁ	βασιλεύ-ς	ἀλιεύ-ς	βοῦ-ς	ἡ	γραῦ-ς
γεν.	τοῦ	βασιλέ-ως	ἀλιέ-ως & ἀλιῶς	βο-ός	τῆς	γρα-ός
δοτ.	τῷ	βασιλεῖ	ἀλιεῖ	βο-ῖ	τῆ	γρα-ῖ
αιτ.	τόν	βασιλέ-α	ἀλιέ-α & ἀλιᾶ	βοῦ-ν	τήν	γραῦ-ν
κλ.	(ῶ)	βασιλεῦ	ἀλιεῦ	βοῦ	(ῶ)	γραῦ
Πληθυντικός αριθμός						
ον.	οἱ	βασιλεῖς	ἀλιεῖς	βό-ες	αἱ	γραῖ-ες
γεν.	τῶν	βασιλέ-ων	ἀλιέ-ων & ἀλιῶν	βο-ῶν	τῶν	γρα-ῶν
δοτ.	τοῖς	βασιλεῦ-σι(ν)	ἀλιεῦ-σι(ν)	βο-σῖ(ν)	ταῖς	γραυ-σῖ(ν)
αιτ.	τούς	βασιλέ-ας	ἀλιέ-ας & ἀλιᾶς	βοῦ-ς	τάς	γραῦς
κλ.	(ῶ)	βασιλεῖς	ἀλιεῖς	βό-ες	(ῶ)	γραῖ-ες

• Κατά το **βασιλεύς** κλίνονται: βαφεύς, γονεύς, γραμματεύς, γραφεύς, ἱερεύς, κουρεύς, χαλκεύς κ.ά. - Ἀμφισσεύς, Ἀχαρνεύς, Μεγαρεύς κ.ά.- Κατά το **ἀλιεύς** κλίνονται: Δωριεύς, Ἐρετριεύς, Εὐβοεύς, Πειραιεύς, Πλαταιεύς κ.ά.

• Τα **βοῦς** και **γραῦς** εἶναι μοναδικά.

Παρατηρήσεις

Στα φωνηεντόληκτα σε -εύς, -οῦς, -αυς της γ' κλίσης:

1) Το **υ** του χαρακτήρα αποβάλλεται πριν από φωνήεν: βασιλεύ-ς, βασιλέ-ως, βοῦ-ς, βο-ός· γραῦ-ς, γρα-ός κτλ.

2) Η κλητ. του ενικού εἶναι ὅμοια με το θέμα (χωρίς κατάληξη): ῶ βασιλεῦ, ῶ βοῦ, ῶ γραῦ.

• Στα φωνηεντόληκτα σε -εύς της γ' κλίσης:

1) Η γεν. του ενικού ἔχει κατάληξη -ως (αντί -ος): τοῦ βασιλέ-ως.

2) Η αιτιατ. του πληθ. ἔχει κατάληξη -ᾶς: τούς βασιλέ-ᾶς (η αιτ. τούς βασιλεῖς, ὅμοια με την ονομαστ., εἶναι μεταγενέστερη).

3) Το **ε** που απομένει στο θέμα μετά την αποβολή του **υ** συναιρείται με το ακόλουθο **ε** ή **ι** των καταλήξεων σε **ει**: οἱ βασιλέ-ες = βασιλεῖς· τῷ βασιλέ-ι = βασιλεῖ (δυϊκός τῷ βασιλέ-ε = βασιλεῖ).

• **Όσα φωνηεντόληκτα σε -εύς ἔχουν πριν από το -εύς φωνήεν** συναιρούν συνήθως το τελικό **ε** που απομένει στο θέμα με το ακόλουθο **ω** και **α** των καταλήξεων στη γενική και αιτιατική του ενικού και πληθυντικού: (ἀλιεύς) τοῦ ἀλιέ-ως = ἀλιῶς· τόν ἀλιέ-α = ἀλιᾶ· τῶν ἀλιέ-ων = ἀλιῶν· τούς ἀλιέ-ας = ἀλιᾶς - (ὁ Εὐβοεύς) τοῦ Εὐβοέ-ως = Εὐβοῶς· τόν Εὐβοέ-α = Εὐβοᾶ κτλ.

Ακατάληκτα διπλόθεμα σε -ώ (γεν. -οῦς)

	(θ. ήχω-, ήχο-)			(θ. κλειω-, κλειο-)	
	Ενικός αριθμός				
ον.	ή	ήχῶ		Κλειῶ	
γεν.	τής	(ήχό-ος)	ήχοῦς	(Κλειό-ος)	Κλειοῦς
δοτ.	τῆ	(ήχό-ι)	ήχοϊ	(Κλειό-ι)	Κλειοῖ
αιτ.	τήν	(ήχό-α)	ήχῶ	(Κλειό-α)	Κλειῶ
κλ.	(ῶ)	ήχοϊ		Κλειοῖ	

• Όμοια κλίνονται μερικά κύρια ονόματα: Γοργῶ, Ἐρατώ, Κλωθῶ, Λητώ, Σαπφῶ κ.ά., καθώς και μερικά προσηγορικά: λεχώ, πειθῶ, φειδῶ κ.ά.

Παρατηρήσεις

• Τα φωνηεντόληκτα σε -ώ (γεν. -οῦς) της γ' κλίσης:

1) κανονικά δεν έχουν πληθυντικό και δυϊκό αριθμό· όταν όμως σχηματίζουν τους αριθμούς αυτούς, κλίνονται κατά τη β' κλίση: *ή λεχώ, τῆς λεχοῦς* κτλ. - πληθ. *αἱ λεχοί, τῶν λεχῶν, ταῖς λεχοῖς, τὰς λεχοῦς* - δυϊκός, *τῶ λεχώ, τοῖν λεχοῖν*.

2) σχηματίζουν την ονομαστική με το ισχυρό θέμα -ω χωρίς καμιά κατάληξη· στις πλάγιες πτώσεις συναίρουν το χαρακτήρα ο του αδύνατου θέματος με τις καταλήξεις και οξύνονται στην αιτιατική αντίθετα με τον κανόνα, από αναλογία προς την ομόσηχη ονομαστική (*ή ήχῶ - τήν ήχῶ*).

3) σχηματίζουν την κλητική με αρχαιότερο θέμα σε -οι χωρίς κατάληξη και παίρνουν σ' αυτή περισπωμένη από αναλογία προς την ομόσηχη δοτική: *τῆ ήχοϊ - ῶ ήχοϊ*.

Συμφωνόληκτα ουσιαστικά της γ' κλίσης

• Τα συμφωνόληκτα τριτόκλιτα ουσιαστικά υποδιαιρούνται:

α) σε **αφωνόληκτα** (δηλ. με χαρακτήρα **άφωνο**): *κόραξ, κόρακ-ος· Ἄραψ, Ἄραβος· τάπηξ, τάπητ-ος*.

β) σε **ημιφωνόληκτα** (δηλ. με χαρακτήρα **ημίφωνο**): *σωλήν, σωλήν-ος· κλητήρ, κλητήρ-ος*.

Αφωνόληκτα

• Τα **αφωνόληκτα τριτόκλιτα ουσιαστικά** κατά το χαρακτήρα είναι:

α) **ουρανικόληκτα** (δηλ. με χαρακτήρα ουρανικό *κ, γ, χ*)·

β) **χειλικόληκτα** (δηλ. με χαρακτήρα χειλικό *π, β, φ*)·

γ) **οδοντικόληκτα** (δηλ. με χαρακτήρα οδοντικό *τ, δ, θ*)·

Ουρανικόληκτα καταληκτικά μονόθεμα

	(θ. κορακ-)		(θ. πτερυγ-)		(θ. όνουχ-)	
Ενικός αριθμός						
ον.	ό	κόραξ (κ-ς)	ή	πτέρυξ (γ-ς)	ό	όνουξ (χ-ς)
γεν.	τοῦ	κόρακ-ος	τῆς	πτέρυγ-ος	τοῦ	όνουχ-ος
δοτ.	τῷ	κόρακ-ι	τῆ	πτέρυγ-ι	τῷ	όνουχ-ι
αιτ.	τόν	κόρακ-α	τήν	πτέρυγ-α	τόν	όνουχ-α
κλ.	(ῶ)	κόραξ (κ-ς)	(ῶ)	πτέρυξ (γ-ς)	(ῶ)	όνουξ (χ-ς)
Πληθυντικός αριθμός						
ον.	οί	κόρακ-ες	αί	πτέρυγ-ες	οί	όνουχ-ες
γεν.	τῶν	κοράκ-ων	τῶν	πτερύγ-ων	τῶν	όνούχ-ων
δοτ.	τοῖς	κόραξι(κ-σι)	ταῖς	πτέρυξι (γ-σι)	τοῖς	όνουξι (χ-σι)
αιτ.	τούς	κόρακ-ας	τάς	πτέρυγ-ας	τούς	όνουχ-ας
κλ.	(ῶ)	κόρακ-ες	(ῶ)	πτέρυγ-ες	(ῶ)	όνουχ-ες

Χειλικόληκτα καταληκτικά μονόθεμα

	(θ. γυπ-)		(θ. Άραβ-)		(θ. γυπ-)		(θ. Άραβ-)	
Ενικός αριθμός				Πληθυντικός αριθμός				
ον.	ό	γυψ (π-ς)	Άραψ (β-ς)	οί	γυπ-ες	Άραβ-ες		
γεν.	τοῦ	γυπ-ός	Άραβ-ος	τῶν	γυπ-ῶν	Άράβ-ων		
δοτ.	τῷ	γυπ-ι	Άραβ-ι	τοῖς	γυψι (π-σι)	Άραψι (β-σι)		
αιτ.	τόν	γυπ-α	Άραβ-α	τούς	γυπ-ας	Άραβ-ας		
κλ.	(ῶ)	γυψ (π-ς)	Άραψ (β-ς)	(ῶ)	γυπ-ες	Άραβ-ες		

Οδοντικόληκτα καταληκτικά μονόθεμα

με χαρακτήρα απλό οδοντικό τ ή δ ή θ

	(θ. ταπητ-)		(θ. πατριδ-)		(θ. όρνιθ-)	
Ενικός αριθμός						
ον.	ό	τάπης (τ-ς)	ή	πατρις (δ-ς)	ό	όρνις (θ-ς)
γεν.	τοῦ	τάπητ-ος	τῆς	πατρίδ-ος	τοῦ	όρνιθ-ος
δοτ.	τῷ	τάπητ-ι	τῆ	πατρίδ-ι	τῷ	όρνιθ-ι
αιτ.	τόν	τάπητ-α	τήν	πατρίδ-α	τόν	όρνιν
κλ.	(ῶ)	τάπης (τ-ς)	(ῶ)	πατρις	(ῶ)	όρνι
Πληθυντικός αριθμός						
ον.	οί	τάπητ-ες	αί	πατριδ-ες	οί	όρνιθ-ες
γεν.	τῶν	ταπήτ-ων	τῶν	πατρίδ-ων	τῶν	όρνιθ-ων
δοτ.	τοῖς	τάπησι (τ-σι)	ταῖς	πατρίσι (δ-σι)	τοῖς	όρνισι (θ-σι)
αιτ.	τούς	τάπητ-ας	τάς	πατρίδ-ας	τούς	όρνιθ-ας
κλ.	(ῶ)	τάπητ-ες	(ῶ)	πατρίδ-ες	(ῶ)	όρνιθ-ες

Οδοντικόληκτα καταληκτικά μονόθεμα με θέμα σε -ντ

(ον. -ας, γεν. -αντος και ον. -ους, γεν. -οντος)

		(θ. <i>ιμᾶντ-</i>)	(θ. <i>γίγαντ-</i>)	(θ. <i>όδοντ-</i>)
Ενικός αριθμός				
ον.	ὁ	ἰμᾶς (ντ-ς)	γίγας (ντ-ς)	ὄδους (ὀδόντ-ς)
γεν.	τοῦ	ἰμάντ-ος	γίγαντ-ος	ὀδόντ-ος
δοτ.	τῷ	ἰμάντ-ι	γίγαντ-ι	ὀδόντ-ι
αιτ.	τόν	ἰμάντ-α	γίγαντ-α	ὀδόντ-α
κλ.	(ῶ)	ἰμᾶς	γίγαν	ὄδους (ὀδόντ-ς)
Πληθυντικός αριθμός				
ον.	οἱ	ἰμάντ-ες	γίγαντ-ες	ὀδόντ-ες
γεν.	τῶν	ἰμάντ-ων	γίγαντ-ων	ὀδόντ-ων
δοτ.	τοῖς	ἰμᾶσι (ἄντ-σι)	γίγασι (αντ-σι)	ὀδοῦσι (ὀδόντ-σι)
αιτ.	τούς	ἰμάντ-ας	γίγαντ-ας	ὀδόντ-ας
κλ.	(ῶ)	ἰμάντ-ες	γίγαντ-ες	ὀδόντ-ες

• Κατά το *ἰμᾶς* κλίνεται ὁ ἀνδριάς.- Κατά το *γίγας* κλίνονται ὁ ἀδάμας, ὁ ἐλέφας, ὁ Αἴας, ὁ Κάλχας κ.ά., καθώς και το συνηρημένο (*ἀλλάεντ-ς* = ἀλλᾶεις) ἀλλᾶς, γεν. τοῦ (*ἀλλάεντ-ος*) ἀλλᾶντος κτλ.

• Κατά το *ὄδους* κλίνεται και το συνηρημένο (*πλακόνετ-ς* = πλακόεις) πλακοῦς, γεν. τοῦ (*πλακόνετ-ος*) πλακοῦντος κτλ.· ἔτσι και Σελινοῦς (*Σελινοῦντος*), Τραπεζοῦς (*Τραπεζοῦντος*), Φλιοῦς (*Φλιοῦντος*) κ.ά.

Οδοντικόληκτα ακατάληκτα διπλόθεμα με θέμα σε -ντ (ον. -ων, γεν. -οντος)

		(θ. <i>γεροντ-</i>) Ενικός		Πληθυντικός
ον.	ὁ	γέρων	οἱ	γέρωντ-ες
γεν.	τοῦ	γέρωντ-ος	τῶν	γερόντ-ων
δοτ.	τῷ	γέρωντ-ι	τοῖς	γέρουσι (γέρωντ-σι)
αιτ.	τόν	γέρωντ-α	τούς	γέρωντ-ας
κλ.	(ῶ)	γέρον	(ῶ)	γέρωντ-ες

• Κατά το *γέρων* κλίνονται: ὁ δράκων, ὁ θεράπων, ὁ λέων, ὁ τένων (= νεύρο), ὁ Κρέων κ.ά., καθώς και μερικά συνηρημένα κύρια ονόματα: ὁ (*Ξενοφάντ-*, *Ξενοφάντ-*) Ξενοφῶν, τοῦ (*Ξενοφάντ-ος*) Ξενοφῶντος, τῷ (*Ξενοφάντ-ι*) Ξενοφῶντι κτλ. ἔτσι και ὁ Ἀντιφῶν, ὁ Κλεοφῶν, ὁ Κτησιφῶν (όν. προσώπων), ἡ Κτησιφῶν (όν. πόλης) κ.ά.

Οδοντικόληκτα ουδέτερα ακατάληκτα μονόθεμα σε -α (γεν. -ατος)

		(θ. <i>κτηματ-</i>) Ενικός		Πληθυντικός
ον.	τὸ	κτῆμα	τὰ	κτῆματ-α
γεν.	τοῦ	κτῆματ-ος	τῶν	κτῆματ-ων
δοτ.	τῷ	κτῆματ-ι	τοῖς	κτῆμασι (ατ-σι)
αιτ.	τὸ	κτῆμα	τὰ	κτῆματ-α
κλ.	(ῶ)	κτῆμα	(ῶ)	κτῆματ-α

Παρατηρήσεις στα αφωνόληκτα της γ' κλίσης

• Από τα **αφωνόληκτα της γ' κλίσης**:

1) Τα περισσότερα αρσενικά και θηλυκά σχηματίζουν κανονικά την αιτιατική του ενικού με κατάληξη **-α** (τόν κόρακ-α, τήν πατρίδ-α) και την κλητ. του ενικού όμοια με την ονομαστική (ὦ κόραξ, ὦ πατρίς, ὦ ἰμάς, ὦ ὁδοῦς).

2) Τα βαρύτερα όμως οδοντικόληκτα σε **-ις** (γεν. **-ιδος, -ιτος, -ιθος**) σχηματίζουν την αιτιατ. του ενικού σε **-ν** και την κλητ. του ενικού όμοια με το θέμα (χωρίς το χαρακτήρα): τήν χάρι-ν, τήν ἔρι-ν, τήν ὄρνι-ν· ὦ χάρι, ὦ ἔρι, ὦ ὄρνι (από αναλογία προς τα φωνηεντόληκτα: τήν πόλιν, ὦ πόλι)· όμοια και μερικά οδοντικόληκτα βαρύτερα σε **-ης ή -υς**: (ὁ και) ἡ Πάρνης - ηθος, (τόν και) τήν Πάρνην, ὦ Πάρνη· ἡ κόρυς -υθος (= περικεφαλαία), τήν κόρ-υν, ὦ κόρυ.

3) Τα βαρύτερα οδοντικόληκτα σε **-ων** (γεν. **-οντος**) και **-ας** (γεν. **-αντος**), το οξύτονο **τυραννίς** (-ίδος) και το περισπώμενο (ὁ και) ἡ **παῖς** (από τὸ πάις, γεν. παιδός) σχηματίζουν την κλητ. του ενικού χωρίς κατάληξη (με αφαίρεση του οδοντ. χαρακτήρα): ὦ γέρον, ὦ γίγαν, ὦ Αἴαν, ὦ τυραννί, ὦ παῖ.

4) Τα ουδέτερα οδοντικόληκτα σε **-μα** (γεν. **-ματος**) είναι όλα ακατάληκτα: κτῆμα, σῶμα, στράτευμα· καταληκτικά είναι μόνο τα ουδέτ. φῶς (φῶτ-ς), γεν. φωτ-ός, δοτ. φωτ-ί κτλ. (πβ. § 145) και το ανώμαλο οὔς (οὔτ-ς), γεν. ὠτ-ός.

Ημιφωνόληκτα

• Τα **ημιφωνόληκτα τριτόκλιτα ουσιαστικά** κατά το χαρακτήρα είναι:

α) ενρινόληκτα (δηλ. με χαρακτήρα ν)¹

β) υγρόληκτα (δηλ. με χαρακτήρα λ, ρ)

γ) σιγμόληκτα (δηλ. με χαρακτήρα σ).

Ενρινόληκτα (χαρακτ. ν)

Μονόθεμα: καταληκτικά σε **-ις** (γεν. **-ῖνος**) και ακατάληκτα σε **-αν** (γεν.

-ᾶνος), -ην (γεν. **-ηνος**) και **-ων** (γεν. **-ωνος**)

	(θ. ἄκτιν-)		(θ. Τιταν-)		(θ. Ἑλλην-)	(θ. χειμων-)
	Ενικός αριθμός					
ον.	ἡ	ἄκτις	ὁ	Τιτάν	Ἑλλην	χειμών
γεν.	τῆς	ἄκτῖν-ος	τοῦ	Τιτᾶν-ος	Ἑλλην-ος	χειμῶν-ος
δοτ.	τῆ	ἄκτῖν-ι	τῷ	Τιτᾶν-ι	Ἑλλην-ι	χειμῶν-ι
αιτ.	τήν	ἄκτῖν-α	τόν	Τιτᾶν-α	Ἑλλην-α	χειμῶν-α
κλ.	(ὦ)	ἄκτις	(ὦ)	Τιτάν	Ἑλλην	χειμών
	Πληθυντικός αριθμός					
ον.	αἱ	ἄκτῖν-ες	οἱ	Τιτᾶν-ες	Ἑλλην-ες	χειμῶν-ες
γεν.	τῶν	ἄκτῖν-ων	τῶν	Τιτάν-ων	Ἑλλήν-ων	χειμῶν-ων
δοτ.	ταῖς	ἄκτῖ-σι(ν)	τοῖς	Τιτᾶ-σι(ν)	Ἑλλη-σι(ν)	χειμῶ-σι(ν)
αιτ.	τάς	ἄκτῖν-ας	τούς	Τιτᾶν-ας	Ἑλληνας	χειμῶν-ας
κλ.	(ὦ)	ἄκτῖν-ες	(ὦ)	Τιτᾶν-ες	Ἑλλην-ες	χειμῶν-ες

1. Τριτόκλιτα μέ χαρακτήρα μ δεν υπάρχουν.

Διπλόθεμα: ακατάληκτα σε -ην (γεν. -ενος) και -ων (γεν. -ονος)

(θ. ποιμην-, ποιμεν-) (θ. ήγεμων-, ήγεμον-) (θ. γειτων-, γειτον-) Ενικός αριθμός				
ον.	ὁ	ποιμήν	ήγεμών	γείτων
γεν.	τοῦ	ποιμέν-ος	ήγεμόν-ος	γείτον-ος
δοτ.	τῷ	ποιμέν-ι	ήγεμόν-ι	γείτον-ι
αιτ.	τὸν	ποιμέν-α	ήγεμόν-α	γείτον-α
κλ.	(ῶ)	ποιμήν	ήγεμών	γείτων
Πληθυντικός αριθμός				
ον.	οἱ	ποιμέν-ες	ήγεμόν-ες	γείτον-ες
γεν.	τῶν	ποιμέν-ων	ήγεμόν-ων	γείτόν-ων
δοτ.	τοῖς	ποιμέ-σι(ν)	ήγεμό-σι(ν)	γείτο-σι(ν)
αιτ.	τούς	ποιμέν-ας	ήγεμόν-ας	γείτον-ας
κλ.	(ῶ)	ποιμέν-ες	ήγεμόν-ες	γείτον-ες

Υγρόληκτα (χαρακτ. λ, ρ)

**Μονόθεμα: ακατάληκτα σε -ηρ (γεν. -ηρος), -ωρ (γεν. -ωρος)
και ουδέτερα σε -αρ (γεν. -αρος)**

(θ. κλητηρ-) (θ. ἰχώρ-) (θ. νέκταρ) Ενικός αριθμός					
ον.	ὁ	κλητήρ	ἰχώρ	τὸ	νέκταρ
γεν.	τοῦ	κλητήρ-ος	ἰχώρ-ος	τοῦ	νέκταρ-ος
δοτ.	τῷ	κλητήρ-ι	ἰχώρ-ι	τῷ	νέκταρ-ι
αιτ.	τὸν	κλητήρ-α	ἰχώρ-α	τὸ	νέκταρ
κλ.	(ῶ)	κλητήρ	ἰχώρ	(ῶ)	νέκταρ
Πληθυντικός αριθμός					
ον.	οἱ	κλητήρ-ες	ἰχώρ-ες		
γεν.	τῶν	κλητήρ-ων	ἰχώρ-ων		
δοτ.	τοῖς	κλητήρ-σι(ν)	ἰχώρ-σι(ν)		
αιτ.	τούς	κλητήρ-ας	ἰχώρ-ας		
κλ.	(ῶ)	κλητήρ-ες	ἰχώρ-ες		

Διπλόθεμα: ακατάληκτα σε -ήρ (γεν. -έρος) και -ωρ (γεν. -ορος)

	(θ. άθηρ-, άθερ-) (θ. ρήτωρ-, ρήτορ-) Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
ον.	ό	άθηρ	ρήτωρ	οί	άθέρ-ες	ρήτορ-ες
γεν.	τοῦ	άθέρ-ος	ρήτορ-ος	τῶν	άθέρ-ων	ρήτορ-ων
δοτ.	τῷ	άθέρ-ι	ρήτορ-ι	τοῖς	άθέρ-σι(ν)	ρήτορ-σι(ν)
αιτ.	τόν	άθέρ-α	ρήτορ-α	τούς	άθέρ-ας	ρήτορ-ας
κλ.	(ῶ)	άθηρ	ρήτορ	(ῶ)	άθέρ-ες	ρήτορ-ες

• Κατά το όνομα ό άθηρ (= η λεπτότατη άκρη στα σάχια, αθέρας) κλίνονται τα ονόματα ό άηρ και ό αίθήρ, εύχρηστα μόνο στον ενικό.

Παρατηρήσεις στα ενρινόληκτα και υγρόληκτα της γ' κλίσης

1) Τα φωνήεντα ι και α εμπρός από το χαρακτήρα ν των ονομάτων σε -ις (γεν. -ινος) και -αν (γεν. -ανος) είναι μακρόχρονα: τῆς άκτίν-ος, τῆς Σαλαμίν-ος· τοῦ Τιτάν-ος, τοῦ πελεκάν-ος.

2) Τα ενρινόληκτα και υγρόληκτα της γ' κλίσης σχηματίζουν κανονικά την κλητ. του ενικού όμοια με την ονομαστική του ενικού: ἡ άκτις - ῶ άκτις· ό Τιτάν - ῶ Τιτάν· ό Έλλην - ῶ Έλλην· ό ήγεμών - ῶ ήγεμών· ό ποιμήν - ῶ ποιμήν· ό ίχώρ - ῶ ίχώρ.

• Αλλά τα βαρύτονα διπλόθεμα σε -ων (γεν. -ονος) και -ωρ (γεν. -ορος) σχηματίζουν την κλητ. του ενικού όμοια με το αδύνατο θέμα: ό γεῖτων - ῶ γεῖτον· ό δαίμων - ῶ δαῖμον· ό ἴασων - ῶ ἴασον· ό ρήτωρ - ῶ ρήτορ.

3) Ο χαρακτήρας λ και ρ εμπρός από το σίγμα της κατάληξης παραμένει, ενώ ο χαρακτήρας ν εμπρός από αυτό αποβάλλεται (χωρίς αντέκταση του προηγούμενου τυχόν βραχύχρονου φωνήεντος): ό άλ-ς, τοῖς άλ-σι, (ό ρήτωρ) τοῖς ρήτορ-σι· αλλά: ἡ (άκτιν-ς) άκτις, ταῖς (άκτιν-σι) άκτίσι· τοῖς (ήγεμόν-σι) ήγεμόσι.

Συγκοπτόμενα διπλόθεμα: ακατάληκτα σε -ηρ (γεν. -ρος)

• Από τα υγρόληκτα ουσιαστικά της γ' κλίσης τα διπλόθεμα ό πατήρ, ἡ μήτηρ, ἡ θυγάτηρ, ἡ γαστήρ (= κοιλιά), ἡ Δημήτηρ και ό άνήρ συγκοπουν (δηλ. αποβάλλουν) σε ορισμένες πτώσεις το ε του αδύνατου θέματος και γι' αυτό λέγονται **συγκοπτόμενα**.

Παραδείγματα

	(θ. πατήρ-, πάτερ-) (θ. άνηρ-, άνερ-) (θ. Δημητηρ-, Δημητερ-) Ενικός αριθμός				
ον.	ό	πατήρ	άνηρ	ἡ	Δημήτηρ
γεν.	τοῦ	πατρ-ός	άνδρ-ός	τῆς	Δήμητρ-ος
δοτ.	τῷ	πατρ-ι	άνδρ-ι	τῆ	Δήμητρ-ι
αιτ.	τόν	πατέρ-α	άνδρ-α	τήν	Δήμητρ-α
κλ.	(ῶ)	πάτερ	άνερ	(ῶ)	Δήμητερ
Πληθυντικός αριθμός					
ον.	οί	πατέρ-ες	άνδρ-ες		
γεν.	τῶν	πατέρ-ων	άνδρ-ῶν		
δοτ.	τοῖς	πατρ-ά-σι(ν)	άνδρ-ά-σι(ν)		
αιτ.	τούς	πατέρ-ας	άνδρ-ας		
κλ.	(ῶ)	πατέρ-ες	άνδρ-ες		

Παρατηρήσεις

• Από τα **συγκοπτόμενα υγράληκτα της γ' κλίσης**:

1) Τα ονόμ., *ὁ πατήρ, ἡ μήτηρ, ἡ θυγάτηρ* και *ἡ γαστήρ* συγκόπτουν, δηλ, χάνουν, το *ε* του θέματος στη γεν. και δοτ. του ενικού και στη δοτ. του πληθυντικού· το όνομα *ἡ Δημήτηρ* στις πλάγιες πτώσεις του ενικού, και το όνομα *ὁ ἀνὴρ* στις πλάγιες πτώσεις του ενικού και σε όλες τις πτώσεις του πληθυντικού και του δυϊκού, στις οποίες εμπρός από το χαρακτήρα αναπτύσσεται το σύμφωνο *δ* για να διευκολυνθεί η προφορά (θ. *ἀνερ-*, *ἀνρ-* *ἀνδρ-*).

2) τα ονόματα *πατήρ, μήτηρ, θυγάτηρ* και *γαστήρ* στη γεν. και δοτ. του ενικού τονίζονται στη λήγουσα (*πατρός, πατρί - μητρός, μητρί* κτλ.)· το όνομα *ἀνὴρ* τονίζεται στη λήγουσα στη γενική και δοτ. του ενικού και του δυϊκού και στη γεν. του πληθ. (*ἀνδρός, ἀνδρί - ἀνδροῖν - ἀνδρῶν*)· το όνομα *Δημήτηρ* τονίζεται στην προπαραλήγουσα σε όλες τις πτώσεις του ενικού, εκτός από την ονομαστική.

• Τα **συγκοπτόμενα ονόματα**:

1) σχηματίζουν την κλητ. του ενικού όμοια με το αδύνατο θέμα και τονίζονται σ' αυτήν επάνω στην αρχική συλλαβή: *ὦ πάτερ, ὦ θύγατερ, ὦ Δήμητερ* κτλ.· μόνο το όνομα γαστήρ σχηματίζει την κλητ. του ενικού όμοια με την ονομαστική: ὦ γαστήρ.

2) στη δοτ. του πληθ. ανάμεσα από το συγκοπμένο θέμα και την κατάληξη, για να διευκολυνθεί η προφορά, παίρνουν ένα βραχύχρονο **α** που τονίζεται: *πατρ-ά-σι(ν), ἀνδρ-ά-σι(ν)*· πβ. § 62, 2.

Σιγμόληκτα (χαρακτήρας σ)

Άρσενικά ακατάληκτα σε -ης (γεν. -ους) ή -κλῆς (γεν. -κλέους)

	(θ. Σωκρατεσ-, Περικλεεσ) Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
ον.	ὁ	Σωκράτης	Περικλῆς	οἱ	Σωκράται	Περικλεῖς
γεν.	τοῦ	Σωκράτους	Περικλέους	τῶν	Σωκρατῶν	Περικλέων
δοτ.	τῷ	Σωκράτει	Περικλεῖ	τοῖς	Σωκράταις	
αιτ.	τόν	Σωκράτη	Περικλέα	τούς	Σωκράτας	Περικλεῖς
κλ.	(ὦ)	Σώκρατες	Περικλείς	(ὦ)	Σωκράται	Περικλεῖς

• Κατά το **Σωκράτης** κλίνονται: Ἀριστομένης, Ἀριστοτέλης, Ἀριστοφάνης, Δημοσθένης, Διογένης, Διομήδης, Ἴπποκράτης, Ἴσσοκράτης, Ἴφικράτης, Πολυκράτης, Πολυνείκης, Πραξιτέλης - Ἀστυάγης, Τισσαφέρνης, Κυαξάρης κ.ά. Κατά το **Περικλῆς** κλίνονται: Ἀγαθοκλῆς, Ἡρακλῆς, Θεμιστοκλῆς, Ἰεροκλῆς, Προκλῆς, Σοφοκλῆς κ.ά.

Παρατηρήσεις

• Τα **αρσενικά σιγμόληκτα σε -ης (γεν. -ους) και -κλῆς (γεν. -κλέους)** είναι όλα κύρια ονόματα και:

1) έχουν θέμα σε **-εσ**: Σωκράτεσ-, Περικλεεσ-·

2) στην ονομαστική του ενικού δεν παίρνουν κατάληξη και εκτείνουν το βραχύχρονο φωνήεν **ε** του θέματος σε **η**: Σωκράτης, Περικλέης, και με συναίρεση Περικλής·

3) στις πλάγιες πτώσεις του ενικού αποβάλλουν το χαρακτήρα **σ** ανάμεσα στα δύο φωνήεντα και έπειτα συναίρουν τα δύο αυτά φωνήεντα: τοῦ Σωκράτεσ-ος, Σωκράτε-ος, Σωκράτους· τῷ Σωκράτεσ-ι, Σωκράτε-ι, Σωκράτει· τον Σωκράτεσ-α, Σωκράτε-α, Σωκράτη· τοῦ Περικλέεσ-ος, Περικλέε-ος, Περικλέους· τῷ Περικλέεσ-ι, Περικλέε-ι, Περικλέει (και με δεύτερη συναίρεση=) Περικλεῖ· τὸν Περικλέεσ-α, Περικλέε-ᾶ, Περικλεᾶ και σπάν. Περικλή·

4) στην κλητ. του ενικού δεν παίρνουν κατάληξη και ανεβάζουν τον τόνο: ὦ Σώκρατες, ὦ Περικλείς (με συναίρεση από το Περικλεες)·

5) όσα λήγουν σε **-κλῆς** συναίρουν το **ε** της συλλαβής **κλε-**, όταν ύστερα από αυτό ακολουθεῖ **η ή ε ή ει**: (Περικλέης) Περικλής, (Περικλεες) Περικλείς, (Περικλέει) Περικλεῖ·

6) κανονικά έχουν μόνο ενικό αριθμό· όταν όμως χρησιμοποιούνται στον πληθ. σχηματίζονται τα σε **-ης (γεν. -ους)** κατά την **α'** κλίση (οἱ Σωκράται κτλ.) και τα σε **-κλῆς (γεν. -κλέους)** κατά την **γ'** κλίση (οἱ Περικλέ-ες = Περικλεῖς κτλ.).

Θηλυκά ακατάληκτα σε -ώς (γεν. -οῦς)

ον.	ή	(θ. αἰδωσ-, αἰδοσ-) Ενικός αριθμός (ισχυρό θ. αἰδωσ-)	αἰδώς
γεν.	τῆς	(αδύνατο θ. αἰδόσ-ος, αἰδό-ος)	αἰδοῦς
δοτ.	τῇ	(αδύνατο θ. αἰδόσ-ι, αἰδό-ι)	αἰδοῖ
αιτ.	τήν	(αδύνατο θ. αἰδόσ-α, αἰδό-α)	αἰδῶ
κλ.	(ὦ)	(ισχυρό θ. αἰδωσ-)	αἰδώς

• Κατά το όνομα **ή αἰδώς** (= ντροπή) κλίνεται και το ποιητ. **ή ήώς** (= αυγή) και ως κύρ. **όν. ή Ἥως** (= θεά της αυγής). Αυτά έχουν μόνο ενικό.

Ουδέτερα ακατάληκτα σε -ος (γεν. -ους)

	Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
ον.	τὸ	βέλος	ἔδαφος	τὰ	βέλη	ἑδάφη
γεν.	τοῦ	βέλους	ἑδάφους	τῶν	βελῶν	ἑδαφῶν
δοτ.	τῷ	βέλει	ἑδάφει	τοῖς	βέλεσι(ν)	ἑδάφεσι(ν)
αιτ.	τὸ	βέλος	ἔδαφος	τὰ	βέλη	ἑδάφη
κλ.	(ῶ)	βέλος	ἔδαφος	(ῶ)	βέλη	ἑδάφη

• **Κατὰ τὸ βέλος** κλίνονται πολλά δισύλλαβα: ἔθνος, εὖρος (= πλάτος), ζεῦγος, ἦθος, κέρδος, ξίφος, πλήθος, σκεῦος, τέλος κ.ά., καθώς και το κύρ. ὄν. τὰ Τέμπη στον πληθυντικό.

• **Κατὰ τὸ ἔδαφος** κλίνονται τα τρισύλλαβα: μέγεθος, στέλεχος, τέμενος (επίσημος ή ιερός χώρος, ναός), τέναγος (= άβαθα νερά, βάλτος) κ.ά.

Παρατηρήσεις

• Τα **ουδέτερα σιγμόληκτα σε -ος (γεν. -ους):**

1) ἔχουν αρχικό θέμα σε -εσ: βελεσ-, ἑδαφес-.

2) σχηματίζουν την ονομαστ., αιτιατική και κλητ. του ενικού χωρίς κατάληξη, αλλά στις πτώσεις αυτές το φωνήεν ε που είναι πριν από το χαρακτήρα το τρέπουν σε -ο: βελεσ- = βέλος, ἑδαφес- = ἑδαφος.

3) με το αρχικό θέμα σε -εσ σχηματίζουν τη γεν. και δοτ. του ενικού και όλες τις πτώσεις του πληθυντ. και δυϊκού· αποβάλλουν όμως σ' αυτές το χαρακτήρα σ ανάμεσα στα δύο φωνήεντα και έπειτα συναιρούν τα φωνήεντα αυτά, δηλ. το ε+ο σε ου (βέλε-ος = βέλους), το ε+ι σε ει (τῷ βέλε-ι = βέλει), το ε+ε σε ει (δυϊκ. τῷ βέλε-ε = βέλει), το ε+οι σε οι (δυϊκ. τοῖν βελέ-οιν = βελοῖν), το ε+ω σε ω (τῶν βελών = βελῶν) και το ε+α κανονικά σε η (τὰ βέλε-α = βέλη)· αν όμως πριν από το ε προηγείται άλλο ε, τότε συναιρούν το ε+α σε ᾶ: τὰ χρέε-α=χρέᾶ, τὰ κλέε-α=κλέᾶ.

4) στη δοτ. πληθ. όπου βρίσκονται δύο σ (βέλεσ-σι) τα απλοποιούν σε ένα: βέλεσι.

Ουδέτερα ακατάληκτα σε -ας (γεν. -ως ή -ατος)

		(θ. κρεασ-) (θ. περασ-, περατ-)		
		Ενικός αριθμός		
ον.	τὸ	(θ. κρεασ-)	κρέας	πέρας
γεν.	τοῦ	(κρέασ-ος, κρέα-ος)	κρέως	πέρατ-ος
δοτ.	τῷ	(κρέασ-ι, κρέα-ῖ)	κρέα	πέρατ-ι
αιτ.	τὸ	(θ. κρεασ-)	κρέας	πέρας
κλ.	(ῶ)	(θ. κρεασ-)	κρέας	πέρας
Πληθυντικός αριθμός				
ον.	τὰ	(κρέασ-α, κρέα-α)	κρέᾶ	πέρατ-α
γεν.	τῶν	(κρεάσ-ων, κρεά-ων)	κρεῶν	περάτ-ων
δοτ.	τοῖς	(κρέασ-σι)	κρέα-σι(ν)	πέρα-σι(ν)
αιτ.	τὰ	(κρέασ-α, κρέα-α)	κρέᾶ	πέρατ-α
κλ.	(ῶ)	(κρέασ-α, κρέα-α)	κρέᾶ	πέρατ-α

Παρατηρήσεις

- **Σιγμόληκτα ουδέτερα σε -ας είναι έξι:** κρέας, γέρας (= βραβείο), γήρας, πέρας, τέρας, κέρας.

Από αυτά:

1) μόνο τα ονόμ. κρέας, γέρας, γήρας έχουν θέμα παντού καθαρά σιγμόληκτο σε -ασ· αυτά αποβάλλουν το σ ανάμεσα σε δύο φωνήεντα και έπειτα συναιρούν τα δύο αυτά φωνήεντα: τοῦ (κρέασ-ος, κρέα-ος) κρέως· τῷ (κρέασ-ι, κρέα-ι) κρέα κτλ.

2) το όνομα πέρας σχηματίζει την ονομ., αιτ. και κλητ. του ενικού από σιγμόληκτο θέμα σε -ας, χωρίς κατάληξη, και τις άλλες πτώσεις από θέμα σε -ατ, ως οδοντικόληκτο: τοῦ πέρατ-ος, τῷ πέρατ-ι, τὰ πέρατ-α, τῶν περάτ-ων κτλ. (όπως τὸ σῶμα, τοῦ σώματ-ος κτλ.).

3) το όνομα τέρας σχηματίζει τον ενικό κατά το πέρας: τὸ τέρας, τοῦ τέρατ-ος κτλ.

4) το όνομα κέρας σε όλους τους αριθμούς και το όνομα τέρας στον πληθυντικό και δυϊκό σχηματίζονται και κατά τους δύο τρόπους, δηλ. και ως σιγμόληκτα (κατά το κρέας) και ως οδοντικόληκτα (κατά το πέρας): τὸ κέρας, τοῦ κέρως και κέρατος, τῷ κέρα και κέρατι κτλ. - πληθ. τὰ κέρα και κέρατ-α, τῶν κερῶν και κεράτ-ων κτλ. - δυϊκός τῷ κέρα και κέρατ-ε, τοῖν κεροῖν και κεράτ-οιν· (τὸ τέρας) πληθ. τὰ τέρα και τέρατ-α κτλ. - δυϊκός τῷ τέρα και τέρατ-ε, τοῖν τεροῖν και τεράτ-οιν·

5) το όνομα γήρας έχει μόνο ενικό αριθμό.

ΚΑΤΑΛΗΞΕΙΣ ΤΩΝ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΤΗΣ Γ' ΚΛΙΣΗΣ

Ουδέτερα				
	Ενικός	Πληθυντ.	Ενικός	Πληθυντ.
ον.	-ς ή –	-ες	–	-ᾶ
γεν.	-ος (ή -ως)	-ων	-ος (ή-ως)	-ων
δοτ.	-ι	-σι(ν)	-ι	-σι(ν)
αιτ.	-ᾶ ή ν	-ᾶς ή -ς (-νς)	–	-ᾶ
κλ.	-ς ή –	-ες	–	-ᾶ

Παρατηρήσεις στις καταλήξεις των ονομάτων της γ' κλίσης

- Από τα **ονόματα της γ' κλίσης:**

1) τα αρσενικά και τα θηλυκά έχουν σε όλες τις πτώσεις τις ίδιες καταλήξεις·

2) τα ουδέτερα διαφέρουν από τα αρσενικά και θηλυκά στην ονομ., αιτ. και κλητ. του ενικού και του πληθυντικού·

- Το ι και το α στη λήγουσα των ονομάτων της γ' κλίσης είναι βραχύχρονα: ἡ γνῶσις, τὴν γνῶσιν, τῷ ἀγῶνι, τοῖς ἀγῶσι – τὸν ἀγῶνα, τοὺς ἀγῶνας, τὸ γήρας (αλλά: τὰ κρέα και κρέα).

Ο τονισμός των ονομάτων της γ' κλίσης

- Παίρνουν **περισπωμένη** αντίθετα με τον κανόνα, αν και δεν προκύπτουν από συναίρεση:

α) οι μονοσύλλαβοι τύποι της ονομ., αιτιατ. και κλητ. που έχουν χαρακτήρα ι, υ (ου, αυ): ὁ κῆς, τὸν κῆν, ὦ κῆ, τοὺς κῆς - ἡ δρυῖς, τὴν δρυῖν, ὦ δρυῖ, τὰς δρυῖς - ὁ βοῦς, τὸν βοῦν, ὦ βοῦ, τοὺς βοῦς - ἡ γραῦς, τὴν γραῦν, ὦ γραῦ.

β) η αιτιατική πληθ. των ονομ. σε -ύς (γεν. -ύος), αν τονίζεται στη λήγουσα: τοὺς ἰχθύς.

γ) η ονομ., αιτ. και κλητ. του ενικού των ουδετέρων πῦρ και οἶς:

δ) η ονομ. και κλητ. του ενικού του θηλ. ἡ γλαῦξ (= κουκουβάγια):

ε) η κλητ. του ενικού των ονομ. σε -εύς: ὦ βασιλεῦ.

- Τα μονοσύλλαβα ονόμ. της γ' κλίσης στη γεν. και δοτ. όλων των αριθμών τονίζονται στη **λήγουσα**: ἡ φλόξ, τῆς φλογός, τῆ φλογί - τῶν φλογῶν, ταῖς φλοξί - τοῖν φλογοῖν. Εξαιρούνται τα μονοσύλλαβα ἡ δᾶς (= λαμπάδα), ὁ θῶς (= τσακάλι), τὸ οὔς, ὁ παῖς, ὁ Τρώς και τὸ φῶς που τονίζονται στη γεν. πληθ. στην παραλήγουσα: τῶν δᾶδων, τῶν θῶων, τῶν ὠτων, τῶν παίδων, τῶν Τρώων, τῶν φώτων.

«ΑΝΩΜΑΛΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ»

- Μερικά ουσιαστικά της αρχαίας ελληνικής δεν κλίνονται ομαλά. Τα ουσιαστικά αυτά λέγονται **ανώμαλα ουσιαστικά**.

- Τα **ανώμαλα ουσιαστικά** κατά το είδος της ανωμαλίας που παρουσιάζουν είναι 1) **ανώμαλα κατά το γένος**, 2) **ετερόκλιτα**, 3) **μεταπλαστά**, 4) **ιδιόκλιτα**, 5) **άκλιτα** και 6) **ελλειπτικά**.

Ανώμαλα κατά το γένος

- Μερικά ουσιαστικά έχουν στον **πληθυντικό αριθμό διαφορετικό γένος απ' ό,τι στον ενικό ή εκτός από το βασικό γένος έχουν συγχρόνως και ένα άλλο**.

Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός				
ὁ	λύχνος	τὰ	λύχνα			
ὁ	σῆτος	τὰ	σῆτα			
ὁ	δεσμὸς	οἱ	δεσμοὶ	και	τὰ	δεσμὰ
ὁ	σταθμὸς	οἱ	σταθμοὶ	και	τὰ	σταθμὰ
τό	στάδιον	τὰ	στάδια	και	οἱ	στάδιοι

- Μερικά ουσιαστικά έχουν στον ενικό αριθμό δύο γένη:

Ενικός Πληθυντικός

ὁ ζυγός και τὸ ζυγόν τὰ ζυγά

ὁ νῶτος και τὸ νῶτον τὰ νῶτα

Ενικός αριθμός						
ὁ	λύχνος	σίτος	δεσμός	σταθμός	τὸ	στάδιον
τοῦ	λύχνου	σίτου	δεσμοῦ	σταθμοῦ	τοῦ	σταδίου
τῷ	λύχνῳ	σίτῳ	δεσμῷ	σταθμῷ	τῷ	σταδίῳ
τὸν	λύχνον	σίτον	δεσμὸν	σταθμὸν	τὸ	στάδιον
ῶ	λύχνε	σίτε	δεσμὲ	σταθμέ	ῶ	στάδιον
Πληθυντικός αριθμός						
τὰ	λύχνα	σίτα	δεσμὰ	σταθμὰ		στάδια
τῶν	λύχνων	σίτων	δεσμῶν	σταθμῶν		σταδίων
τοῖς	λύχνοις	σίτοις	δεσμοῖς	σταθμοῖς		σταδίοις
τὰ	λύχνα	σίτα	δεσμὰ	σταθμὰ		στάδια
ῶ	λύχνα	σίτα	δεσμὰ	σταθμὰ		στάδια
οἱ			δεσμοὶ	σταθμοὶ		στάδιοι
τῶν			δεσμῶν	σταθμῶν		σταδίων
τοῖς			δεσμοῖς	σταθμοῖς		σταδίοις
τούς			δεσμοὺς	σταθμοὺς		σταδίους
ῶ			δεσμο	σταθμοὶ		στάδιοι

- Μερικά ουσιαστικά έχουν στον ενικό αριθμό δύο γένη (ὁ ζυγός, ὁ νῶτος)

Ενικός αριθμός							
ὁ	ζυγός	τὸ	ζυγόν	ὁ	νῶτος	τὸ	νῶτον
τοῦ	ζυγοῦ	τοῦ	ζυγοῦ	τοῦ	νώτου	τοῦ	νώτου
τῷ	ζυγῷ	τῷ	ζυγῷ	τῷ	νώτῳ	τῷ	νώτῳ
τὸν	ζυγόν	τὸ	ζυγόν	τὸν	νῶτον	τὸ	νῶτον
ῶ	ζυγέ	ῶ	ζυγόν	ῶ	νῶτε	ῶ	νῶτον
Πληθυντικός αριθμός							
τὰ	ζυγά			τὰ	νῶτα		
τῶν	ζυγῶν			τῶν	νώτων		
τοῖς	ζυγοῖς			τοῖς	νώτοις		
τὰ	ζυγά			τὰ	νῶτα		
ῶ	ζυγά			ῶ	νῶτα		

Ετερόκλιτα

• **Ετερόκλιτα** λέγονται **μερικά ουσιαστικά που σχηματίζονται στον πληθυντικό ή σε μερικές πτώσεις κατά διαφορετική κλίση ή συγχρόνως κατά την ίδια και κατά διαφορετική κλίση**·π.χ.

1) ὁ ἄμνος, τοῦ ἄμνοῦ κτλ. (κατά τη β' κλίση) και τοῦ ἄρνός, τῷ ἄρνι, τὸν ἄρνα - οἱ ἄρνες, τῶν ἄρνῶν, τοῖς ἄρνάσι, τοὺς ἄρνας (κατά τα συγκοπτόμενα της γ' κλίσης, από θ. ἄρεν-, ἄρν- του σπάνιου ονόμ. ὁ ἄρην)·

2) ὁ Ἄρης, τοῦ Ἄρεως (από το Ἄρηος με αντιμεταχώρηση·), τῷ Ἄρει, τὸν Ἄρη, ὃ Ἄρες (κατά την γ' κλίση) και αιτ. τὸν Ἄρην (κατά την α' κλίση)·

3) ἡ γυνή (κατά την α' κλίση), τῆς γυναικός, τῇ γυναικί, τὴν γυναῖκα, ὡ γύναι - αἱ γυναῖκες, τῶν γυναικῶν, ταῖς γυναιξί, τὰς γυναῖκας, ὡ γυναιῖκες (κατά την γ' κλίση)·

4) τὸ δάκρυον, τοῦ δακρύου κτλ. (κατά τη β' κλίση) - και ονομ., αιτ. και κλητ. δάκρυ (κατά την γ' κλίση)·

5) ὁ Θαλῆς (από το Θαλέης), τοῦ Θαλοῦ, τῷ Θαλῆ, τὸν Θαλῆν (κατά τα συνηρημένα της α' κλίσης) - γεν. και τοῦ Θάλεω (κατά τα αττικόκλιτα) - και τοῦ Θάλητος, τῷ Θάλητι, τὸν Θάλητα (κατά την γ' κλίση)·

6) ὁ Οἰδίπους, τοῦ Οἰδίποδος, τῷ Οἰδίποδι, ὃ Οἰδίπου (κατά την γ' κλ.) - και τοῦ Οἰδίπου, τὸν Οἰδίπουν (κατά τα συνηρημένα της β' κλίσης, ὅπως τοῦ περίπλου, τὸν περίπλου)·

7) ὁ ὄνειρος και τὸ ὄνειρον, τοῦ ὄνειρου κτλ. (κατά τη β' κλίση), τοῦ ὄνειρατος, τῷ ὄνειρατι - τὰ ὄνειρατα, τῶν ὄνειράτων, τοῖς ὄνειρασι (κατά την γ' κλίση)·

8) ὁ πρεσβευτής, τοῦ πρεσβευτοῦ, τῷ πρεσβευτῇ κτλ. (κατά την α' κλίση) - οἱ πρέσβεις (= οἱ πρεσβευταί), τῶν πρέσβεων, τοῖς πρέσβεσι κτλ.) (κατά την γ' κλίση), από το ποιητ. ὄν. ὁ πρέσβυς (= ὁ γέρων), που οι πεζογράφοι το ἔλεγαν πρεσβύτης·

9) τὸ πῦρ, τοῦ πυρός, τῷ πυρί κτλ. (κατά την γ' κλίση) - τὰ πυρά, τῶν πυρῶν, τοῖς πυροῖς κτλ. (κατά τη β' κλίση)·

10) ὁ υἱός, τοῦ υἱοῦ, τῷ υἱῷ κτλ. (κατά τη β' κλίση) - και τοῦ υἱέος, τῷ υἱεῖ - οἱ υἱεῖς, τῶν υἱέων, τοῖς υἱεῖσι, τοὺς υἱεῖς κτλ. (κατά τη γ' κλίση)·

11) ὁ χρῶς (= δέρμα, ἐπίδερμίδα), τοῦ χρωτός, τῷ χρωτί, τὸν χρωῖτα (κατά την γ' κλίση) - ἀλλά δοτ. και χρῶ (κατά τα αττικόκλιτα, στη φράση ἐν χρῶ = ως το δέρμα).

Ενικός αριθμός				
	β' κλ.	γ' κλ.	γ' και α' κλ.	α' και γ' κλ.
ὁ	ἄμνος	ἄρην	Ἄρης	Θαλῆς
τοῦ	ἄμνοῦ	ἄρνός	Ἄρεως	Θαλοῦ, Θάλεω, Θάλητος
τῷ	ἄμνῳ	ἄρνι	Ἄρει	Θαλῆ, Θάλητι
τὸν	ἄμνον	ἄρνα	Ἄρη, Ἄρην	Θαλῆν, Θάλητα
ὃ	ἄμνε		Ἄρες	Θαλῆ

Πληθυντικός αριθμός				
οί	άμνοι	ἄρνες		
τῶν	ἀμνῶν	ἄρνῶν		
τοῖς	ἀμνοῖς	ἄρνάσι(ν)		
τούς	ἀμνοὺς	ἄρνας		
ῶ	ἀμνοὶ	ἄρνες		

Σύμφωνα με την α' και γ' κλ.			
Ενικός αριθμός			
πρεσβευτής πρεσβευτοῦ πρεσβευτῆ πρεσβευτὴν πρεσβευτὰ	Οἰδίπους Οἰδίποδος, Οἰδίπου Οἰδίποδι Οἰδίποδα, Οἰδίπουν Οἰδίπου	ἡ τῆς τῆ τὴν ῶ	γυνή γυναικὸς γυναικί γυναῖκα γύναι
Πληθυντικός αριθμός			
πρέσβεις πρέσβειων πρέσβεσι πρέσβεις πρέσβεις		αἱ τῶν ταῖς τάς ῶ	γυναῖκες γυναικῶν γυναίξι γυναῖκας γυναῖκες

Σύμφωνα με τη γ' κλ.		Σύμφωνα με τη β' και γ' κλ.					
Ενικός αριθμός							
ὁ τοῦ τῷ τὸν ῶ	χρῶς χρωτὸς, χροὸς χρωτὶ, χρῶ, χροῖ χρῶτα	υῖος υἰέος/υἰοῦ υἱεῖ/υἱῶ υἶον υἱέ	ὄνειρος ὄνειρου ὄνειρῳ ὄνειρον ὄνειρε	τὸ τοῦ τῷ τὸ ῶ	ὄνειρον ὄνείρατος ὄνείρατι ὄνειρον ὄνειρον	δάκρουν/-ρυ δακρύου δακρύω δάκρουν/ρυ δάκρουν/ρυ	πῦρ πυρὸς πυρὶ πῦρ πῦρ
Πληθυντικός αριθμός							
οἱ τῶν τοῖς τούς ῶ	χρῶτες χρωτῶν χρωσι χρῶτες χρῶτες	υἱεῖς/υἰοί υἱέων/ῶν υἱέσι/οῖς υἱεῖς/οὺς υἱεῖς/υἰοί	τὰ τῶν τοῖς τὰ ῶ	ὄνείρατα, ὄνειρα ὄνειράτων, ὄνείρων ὄνείρασι ὄνείρατα ὄνείρατα, ὄνειρα	δάκρυα δακρύων δάκρυσσι(ν)/ρύοις δάκρυα δάκρυα	πυρὰ πυρῶν πυροῖς πυρὰ πυρὰ	

Μεταπλαστά

• **Μεταπλαστά** λέγονται **μερικά ουσιαστικά που κλίνονται κατά μία ορισμένη κλίση σε όλες τις πτώσεις, αλλά το θέμα τους (μεταπλάσσεται, δηλ.) μεταβάλλεται σε ορισμένες πτώσεις** π.χ.

1) ὁ Ἀπόλλων, τοῦ Ἀπόλλων-ος, τῷ Ἀπόλλων-ι, τὸν Ἀπόλλων-α και Ἀπόλλω, ᾧ Ἄπολλον (θ. Ἀπολλων-, Ἀπολλω-, Απολλων).

2) τὸ γόνυ, τοῦ γόνατ-ος, τῷ γόνατ-ι, τὸ γόνυ - τὰ γόνατ-α, τῶν γονάτ-ων, τοῖς γόνασι κτλ. (θ. γονυ-, γονατ-).

3) τὸ δέλεαρ (= δόλωμα), τοῦ δελέατ-ος, τῷ δελέατ-ι κτλ. (θ. δελεαρ-, δελεατ-).

4) τὸ δόρυ, τοῦ δόρατ-ος, τῷ δόρατ-ι κτλ. - τὰ δόρατ-α, τῶν δοράτ-ων κτλ. (θ. δορυ-, δορατ-).

5) ὁ Ζεὺς, τοῦ Δι-ός, τῷ Δι-ί, τὸν Δί-α, ᾧ Ζεῦ (θ. Ζευ-, Δι-).

6) τὸ ἥπαρ (= συκῶτι), τοῦ ἥπατ-ος, τῷ ἥπατ-ι κτλ. - τὰ ἥπατ-α, τῶν ἥπάτ-ων κτλ. (θ. ἥπαρ-, ἥπατ-).

7) ἡ κλεῖς, τῆς κλειδ-ός, τῇ κλειδ-ί, τὴν κλειδ-α και τὴν κλειῖ-ν, αἱ κλειδ-ες, τῶν κλειδ-ῶν, ταῖς κλει-σί, τὰς κλειδ-ας και τὰς κλεῖς (θ. κλειδ-, κλει-).

8) τὸ κνέφας (= σκοτάδι), τοῦ (κνέφες-ος, κνέφε-ος) κνέφους, τῷ (κνέφες-ι, κνέφε-ῖ) κνέφει (κατὰ το βέλος-) και τῷ (κνέφα-σι, κνέφα-ῖ) κνέφα, τὸ κνέφας (κατὰ τὸ κρέας-), χωρὶς πληθ. (θ. κνεφασ- και κνεφες-).

9) ὁ, ἡ κύων, κυν-ός, κυν-ί, κύν-α, κύον - κύν-ες, κυν-ῶν, κυ-σί(ν), κύν-ας, κύν-ες (θ. κυων-, κυον-, κυν-).

10) ὁ μάρτυς, τοῦ μάρτυρ-ος, τῷ μάρτυρ-ι, τὸν μάρτυρ-α, ᾧ μάρτυς - οἱ μάρτυρ-ες, τῶν μαρτύρ-ων, τοῖς μάρτυ-σι, τοὺς μάρτυρ-ας κτλ. (θ. μαρτυ-, μαρτυρ-).

11) ἡ ναῦς (= πλοῖο), τῆς νε-ώς (απὸ το νη-ός με αντιμεταχώρηση-), τῇ νη-ί, τὴν ναῦ-ν, ᾧ ναῦ - αἱ νῆ-ες, τῶν νε-ῶν, ταῖς ναυ-σί, τὰς ναῦς, ᾧ νῆ-ες (θ. ναυ-, νη-, νε-).

12) τὸ οὔς, τοῦ ὠτός, τῷ ὠτ-ί, τὸ οὔς - τὰ ὠτ-α, τῶν ὠτ-ων, τοῖς ὠ-σί, τὰ ὠτ-α, ᾧ ὠτ-α (θ. οὐσ-, ὠτ-).

13) ὁ Ποσειδῶν (απὸ το Ποσειδάων), τοῦ Ποσειδῶν-ος, τῷ Ποσειδῶν-ι, τὸν Ποσειδῶν-α και Ποσειδῶ, ᾧ Πόσειδον (θ. Ποσειδαων- = Ποσειδων-, Ποσειδω-, Ποσειδον-).

14) ἡ Πνύξ, τῆς Πυκν-ός, τῇ Πυκν-ί, τὴν Πύκν-α (θ. Πνυκ-, Πυκν-).

15) ὁ σῆς (= σκόρος), τοῦ σε-ός (απὸ το σεσ-ός) - οἱ σέ-ες, τῶν σέ-ων, τοὺς σέ-ας και τοῦ σητ-ός, οἱ σῆτ-ες, τῶν σητ-ῶν, τοὺς σῆτ-ας (θ. σησ-, σεσ-, σητ-).

16) τὸ στέαρ (= λίπος), τοῦ στέατ-ος, τῷ στέατ-ι κτλ. (θ. στεαρ- στεατ-).

17) τὸ ὕδωρ, τοῦ ὕδατ-ος, τῷ ὕδατ-ι κτλ. (θ. ὕδωρ-, ὕδατ-).

18) τὸ φρέαρ (= πηγάδι), τοῦ φρέατ-ος, τῷ φρέατ-ι κτλ. (θ. φρεαρ-, φρεατ-).

19) ἡ χεῖρ, τῆς χειρ-ός, τῇ χειρ-ί, τὴν χεῖρ-α, ᾧ χεῖρ - αἱ χεῖρ-ες, τῶν χειρ-ῶν, ταῖς χερ-σί, τὰς χεῖρ-ας, ᾧ χεῖρ-ες (θ. χειρ-, χερ-).

Ενικός αριθμός						
ὁ τοῦ τῷ τὸν ῶ	Ἀπόλλων Απόλλωνος Ἀπόλλωνι Απόλλωνα, Απόλλω Ἄπολλον	Ζεὺς Διὸς Διὶ Δία Ζεῦ	Ποσειδῶν Ποσειδῶνος Ποσειδῶνι Ποσειδῶνα, Ποσειδῶ Πόσειδον	κύων κυνὸς κυνὶ κύνα κύον	μάρτυς μάρτυρος μάρτυρι μάρτυρα μάρτυς	σῆς σεός, σητός σητί σητα σῆς
Πληθυντικός αριθμός						
οἱ τῶν τοῖς τούς ῶ	Ἀπόλλωνες Απόλλωνας			κύνες κυνῶν κυσί(ν) κύνας κύνες	μάρτυρες μαρτύρων μάρτυσι μάρτυρας μάρτυρες	σέες, σῆτες σέων, σητῶν σησίν σέας, σῆτας σέες, σῆτες

Ενικός αριθμός				
ἡ τῆς τῇ τὴν ῶ	κλείς κλειδός κλειδί κλεῖδα/κλεῖν κλείς	ναῦς νεώς νηὶ ναῦν ναῦ	Πνύξ Πυκνός Πυκνὶ Πύκνα	χεῖρ χειρὸς χειρὶ χεῖρα χεῖρ
Πληθυντικός αριθμός				
αἱ τῶν ταῖς τάς ῶ	κλεῖδες κλειδῶν κλεισὶ κλεῖδας/κλεῖς κλεῖς	νηῆς νηῶν ναυσὶ ναῦς νηῆς		χεῖρες χειρῶν χερσὶ(ν) χεῖρας χεῖρες

Ενικός αριθμός									
τὸ τοῦ τῷ τὸ ῶ	γόνου γόνατος γόνατι γόνου γόνου	δέλεαρ δελέατος δελέατι δέλεαρ δέλεαρ	δόρου δόρατος δόρατι δόρου δόρου	ἥπαρ ἥπατος ἥπατι ἥπαρ ἥπαρ	κνέφας κνέφους κνέφει κνέφα κνέφας	οὔς ώτος ώτι οὔς οὔς	στέαρ στέατος στέατι στέαρ στέαρ	ὔδωρ ὔδατος ὔδατι ὔδει ὔδωρ	φρέαρ φρέατος φρέατι φρέαρ φρέαρ
Πληθυντικός αριθμός									
τὰ τῶν τοῖς τὰ ῶ	γόνατα γονάτων γόνασι γόνατα γόνατα	δελέατα δελέασι δελέατα δελέατα	δόρατα δοράτων δόρασι δόρατα δόρατα	ἥπατα ἥπάτων ἥपाσι ἥπατα ἥπατα	δεν έχει	ῶτα ῶτων ῶσι ῶτα ῶτα	στέατα στεάτων στέασι στέατα στέατα	ὔδατα ὔδάτων ὔδασι ὔδατα ὔδατα	φρέ(εῖ)ατα φρεάτων φρέασι φρέατα φρέατα

Ιδιόκλιτα

- **Ιδιόκλιτα** ουσιαστικά λέγονται **όσα δεν κλίνονται σύμφωνα με μία από τις τρεις κλίσεις, παρά ακολουθούν δικό τους σχηματισμό, δηλ. κλίνονται με ιδιαίτερο τρόπο. Τέτοια είναι μερικά κύρια ονόματα α) ελληνικά με συντομότερο τύπο, δηλ. με αφαίρεση συλλαβών, και β) ξενικά**· π.χ.

Ονομαστική	γεν.	δοτ.	αιτ.	κλ.
Άλεξᾶς (από το <i>Ἀλέξανδρος</i>)	-ᾶ	-ᾶ	-ᾶν	-ᾶ
Μητρᾶς (από το <i>Μητρόδωρος</i>)	-ᾶ	-ᾶ	-ᾶν	-ᾶ
Φιλῆς (από το <i>Φιλήμων</i>)	-ῆ	-ῆ	-ῆν	-ῆ
Διονῦς (από το <i>Διονύσιος</i>)	-ῦ	-ῦ	-ῦν	-ῦ
Ίησοῦς (εβραϊκό όνομα)	-οῦ	-οῦ	-οῦν	-οῦ
Νεκῶς (αιγυπτ. όνομα)	-ῶ	-ῶ	-ῶν	-ῶ

- **Ιδιόκλιτα** είναι και **μερικά προσηγορικά σε -ᾶς**: ὁ φαγᾶς, ὁ καταφαγᾶς (= αὐτός που τρώει αρπαχτικά), ὁ τρεσᾶς (= ἄνθρωπος που τρέπεται σε φυγή ἀπό φόβο, δειλός) κ.ά. • Τα ιδιόκλιτα **συνηθίζονται μόνο στον ενικό**.

Ενικός αριθμός							
ὁ	Άλεξᾶς	Μητρᾶς	Φιλῆς	Διονῦς	Ίησοῦς	Νεκῶς	φαγᾶς
τοῦ	Άλεξᾶ	Μητρᾶ	Φιλῆ	Διονῦ	Ίησοῦ	Νεκῶ	φαγᾶ
τῷ	Άλεξᾶ	Μητρᾶ	Φιλῆ	Διονῦ	Ίησοῦ	Νεκῶ	φαγᾶ
τόν	Άλεξᾶν	Μητρᾶν	Φιλῆν	Διονῦν	Ίησοῦν	Νεκῶν	φαγᾶν
ῷ	Άλεξᾶ	Μητρᾶ	Φιλῆ	Διονῦ	Ίησοῦ	Νεκῶ	φαγᾶ

Άκλιτα

- **Άκλιτα** ουσιαστικά λέγονται **όσα δεν κλίνονται, δηλ. όσα διατηροῦν σε όλες τις πτώσεις τον ίδιο τύπο**. Τέτοια είναι:

- 1) το ουδ. όν. τὸ χρεών (= ἡ ἀνάγκη), *τοῦ χρεών, τῷ χρεών* κτλ.
- 2) τα ονόμ. των γραμμάτων του αλφαβήτου (που συνηθίζονται ουδέτερα): τὸ ἄλφα (*τοῦ ἄλφα* κτλ.), τὸ βῆτα (*τοῦ βῆτα* κτλ.), τὸ γάμμα (*τοῦ γάμμα* κτλ.).
- 3) το ἀπαρέμφατο με το ουδέτερο ἄρθρο: τὸ λέγειν (*τοῦ λέγειν* κτλ.).
- 4) οποιαδήποτε λέξη (κλιτή ή άκλιτη), καθώς και φράση ολόκληρη, όταν χρησιμοποιούνται ως παραδείγματα ή ως ουσιαστικά αποχωρισμένα από την όλη φράση, με το ουδ. ἄρθρο εμπρός από αυτά: τὸ ἄνθρωπος ἔστιν ὄνομα· τὸ ἀρκτικόν φωνῆεν τοῦ ἄνθρωπος· τὸ λίαν ἤσσον ἐπαινώ τοῦ μηδὲν ἄγαν· (πβ. τα νεοελλ.: το παίζω είναι ρήμα· να κλιθεί ο αόριστος του παίζω· το πάτερ ἡμῶν, του πάτερ ἡμῶν κτλ.).
- 5) μερικά ξενικά κύρια ονόματα: ὁ Ἀδάμ (*τοῦ Ἀδάμ* κτλ.), ὁ Δαβίδ (*τοῦ Δαβίδ* κτλ.), τὸ Πάσχα (*τοῦ Πάσχα* κτλ.), ονόματα εβραϊκά κ.ά.

Ελλειπτικά

- **Ελλειπτικά ουσιαστικά λέγονται όσα είναι εύχρηστα μόνο σε μερικές πτώσεις.** Τέτοια είναι:

1) οι λ. **τὸ ὄφελος, τὸ ὄναρ και τὸ ὕπαρ** (= ὄραμα, οπτασία), που είναι εύχρηστες μόνο στην ονομ., αιτ. και κλητ. του ενικού (πβ. τα νεοελλ.: *το δείλι, το πρωί* κτλ.).

2) οι λ. **τὸ δέμας** (= σώμα), **τὸ σέβας και τὸ σέλας** (= λαμπρό φως), που είναι εύχρηστες επίσης στην ονομ., αιτ. και κλητ. του ενικού.

3) η λ. **μάλης** (γεν.), εύχρηστη μόνο στη φράση *ὑπὸ μάλης* (= κάτω από τη μασχάλη).

4) η λ. **νέωτα** (αιτ. εν.), εύχρηστη στη φράση *ἐς νέωτα* (= του χρόνου).

5) οι κλητικές **ὦ μέλε** (= καλέ μου) και **ὦ τᾶν** (= φίλε μου).

ΕΠΙΘΕΤΑ

Γενικά για τα επίθετα

Ορισμός, γένη και καταλήξεις των επιθέτων

- **Επίθετα** λέγονται οι λέξεις που φανερώνουν **ιδιότητα ή ποιότητα ουσιαστικών**: *σοφός (άνηρ), καλή (γυνή), ὑψηλὸν (ὄρος)*.

- Από τα επίθετα:

1) πολλά είναι **τρικατάληκτα με τρία γένη**, δηλ. έχουν τρία γένη (αρσενικό, θηλυκό και ουδέτερο) και τρεις καταλήξεις, μία για κάθε γένος: *ὁ σοφός, ἡ σοφή, τὸ σοφόν — ὁ βαθύς, ἡ βαθεῖα, τὸ βαθύ*.

2) αρκετά είναι **δικατάληκτα με τρία γένη**, δηλ. έχουν τρία γένη, αλλά μόνο δύο καταλήξεις, μία για το αρσενικό και το θηλυκό και μία για το ουδέτερο: *ὁ, ἡ ἄφθονος, τὸ ἄφθονον — ὁ, ἡ ἐπιμελής, τὸ ἐπιμελές*.

3) μερικά είναι **μονοκατάληκτα με δύο γένη**, δηλ. έχουν μόνο δύο γένη, το αρσενικό και το θηλυκό, και μία κοινή κατάληξη: *ὁ, ἡ πένης — ὁ, ἡ φυγᾶς — ὁ, ἡ ἄρπαξ*.

Κλίση των επιθέτων

- **Τα επίθετα** ανάλογα με την κατάληξή τους **κλίνονται κατά μία από τις κλίσεις των ουσιαστικών**. Και:

1) τα **τρικατάληκτα με τρία γένη** σχηματίζουν το θηλυκό πάντοτε κατά την α' κλίση (*ἡ δικαία, ἡ καλή — ἡ βαθεῖα, ἡ πᾶσα*) και το αρσενικό και το ουδέτερο **άλλα** κατά τη β' κλίση και **άλλα** κατά την γ' κλίση (*ὁ δίκαιος, τὸ δίκαιον, γεν. τοῦ δικαίου — ὁ ἄπας, τὸ ἅπαν, γεν. τοῦ ἅπαντος*).

2) τα **δικατάληκτα με τρία γένη** κλίνονται **άλλα** κατά τη β' και **άλλα** κατά την γ' κλίση: *ὁ, ἡ θάρβαρος, τὸ θάρβαρον, γεν. τοῦ θαρβάρου — ὁ, ἡ σώφρων, τὸ σῶφρον, γεν. τοῦ σώφρονος*.

3) τα **μονοκατάληκτα με δύο γένη** κλίνονται τα περισσότερα κατά την γ' κλίση: *ὁ, ἡ φυγᾶς, γεν. φυγάδος — ὁ, ἡ πένης, γεν. πένητος*.

- Όσα επίθετα σχηματίζουν **το αρσενικό και το ουδέτερο κατά τη β' κλίση** λέγονται **δευτερόκλιτα**. Όσα σχηματίζουν **τα δύο αυτά γένη κατά την γ' κλίση** λέγονται **τριτόκλιτα**.

ΔΕΥΤΕΡΟΚΛΙΤΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

Ασυναίρετα δευτερόκλιτα επίθετα

Τρικατάληκτα με 3 γένη (σε -ος, -η, -ον και -ος, -α, -ον)

(θ. σοφο-, σοφη-, σοφο-)			(θ. δικαιο-, δικαία-, δικαιο-)			
Ενικός αριθμός						
ον.	σοφός	σοφή	σοφόν	δικαίος	δικαία	δικαίον
γεν.	σοφοῦ	σοφῆς	σοφοῦ	δικαίου	δικαίας	δικαίου
δοτ.	σοφῶ	σοφῆ	σοφῶ	δικαίῳ	δικαία	δικαίῳ
αιτ.	σοφόν	σοφήν	σοφόν	δικαίον	δικαίαν	δικαίον
κλ.	σοφέ	σοφή	σοφόν	δικαίε	δικαία	δικαίον
Πληθυντικός αριθμός						
ον.	σοφοὶ	σοφαί	σοφὰ	δικαίοι	δικαίαι	δικαία
γεν.	σοφῶν	σοφῶν	σοφῶν	δικαίων	δικαίων	δικαίων
δοτ.	σοφοῖς	σοφαῖς	σοφοῖς	δικαίοις	δικαίαις	δικαίοις
αιτ.	σοφοῦς	σοφὰς	σοφὰ	δικαίους	δικαίας	δικαία
κλ.	σοφοὶ	σοφαί	σοφὰ	δικαίοι	δικαίαι	δικαία

• **Επίθετα σε -ος, -η, -ον:** ἀγαθός (-ή, -όν), ἀγνός, θερμός, κακός, καλός, πιστός, σεμνός, ὑψηλός· ἀρχικός, ἠθικός, θετικός, λογικός, σωματικός, φυσικός, ψυχικός· ἐαρινός, νυκτερινός, χειμερινός· φίλος (φιλη, φίλον), ἴσος, κοῦφος, μέσος, ἀνθρώπινος (-ίνη, -ινον), κρίθινος, λίθινος, ξύλινος κ.ά.- **Επίσης τα ρήματ. επίθ. σε -τός:** ἀλωτός (-ή, τόν), βατός, γραπτός, δυνατός, θαυμαστός κ.ά.- **τα τακτικά αριθμητικά:** πρῶτος (πρώτη, πρώτον), τρίτος, τέταρτος, πέμπτος, ἕκτος, ἑβδομος, ὄγδοος,... εἰκοστός,... ἑκατοστός,... χιλιοστός κτλ. κ.ά.

• **Επίθετα σε -ος, -α, -ον:** ἀραιός (-ά, -όν), δεξιός, παλιός, στερεός· καθαρός, λαμπρός, μικρός, πονηρός - ἀνδρεῖος (-εία, -εῖον), ἀρχαῖος, γενναῖος, νέος, λείος, ὠραῖος· διψαλέος, θαρραλέος, πειναλέος - ἅγιος (-ία, -ιον), ἄξιος, βέβαιος, ἐπιτήδειος, πλούσιος, τέλειος κ.ά.- **Επίσης τα ρηματ. επίθ. σε -τέος:** γραπτέος, διαβατέος, εὐεργετητέος, ὠφελήτέος κ.ά.- **τα απόλυτα αριθμητικά σε πληθυντικό:** διακόσιοι (-αι, -α), τριακόσιοι, τετρακόσιοι,... χίλιοι,... μύριοι κτλ.- **τα χρονικά αριθμητικά:** δευτεραῖος, τριταῖος, τεταρταῖος κτλ.- **τα αναλογικά αριθμητικά:** διπλάσιος (-ία, -ιον), τριπλάσιος, τετραπλάσιος κτλ., **το τακτικό αριθμητ. δεύτερος** (-έρα, -ερον) κ.ά.

Παρατηρήσεις

- Το **θηλυκό των τρικατάληκτων επιθέτων σε -ος:**

1) λήγει σε -η, αν πριν από την κατάληξη -ος του αρσενικού υπάρχει σύμφωνο εκτός από το ρ: ἀγαθός, ἀγαθή — πιστός, πιστή· λήγει σε -α, αν πριν από την κατάλ. -ος του αρσενικού υπάρχει φωνήεν ή ρ: ἅγιος, ἅγια — γενναῖος, γενναία — φαιδρός, φαιδρά (εκτός από το ὄγδοος, ὀγδόη).

2) στην ονομαστική, γεν. και κλητ. του πληθυντικού τονίζεται όπου και όπως τονίζεται στις ίδιες πτώσεις το αρσενικό: ἡ ἅγια — αἱ ἅγαι, τῶν ἁγίων, ᾧ ἅγαι (ὅπως οἱ ἅγιοι, τῶν ἁγίων, ᾧ ἅγιοι)· ἡ γενναία — αἱ γενναῖαι, τῶν γενναίων, ᾧ γενναῖαι (ὅπως οἱ γενναῖοι, τῶν γενναίων, ᾧ γενναῖοι)· ἡ φαιδρά — αἱ φαιδραί, τῶν φαιδρῶν, ᾧ φαιδραί (ὅπως οἱ φαιδροί, τῶν φαιδρῶν, ᾧ φαιδροί). Ἔτσι και αἱ μύρια (= δέκα χιλιάδες), τῶν μυρίων, ᾧ μύρια (ὅπως οἱ μύριοι, τῶν μυρίων, ᾧ μύριοι)· αἱ μυρία (= αναρίθμητες), τῶν μυρίων, ᾧ μυρία (ὅπως οἱ μυρία, τῶν μυρίων, ᾧ μυρία).

Δικατάληκτα με τρία γένη (σε -ος, -ον)

(θ. άφθονο-)				(θ. τιμωρο-)				
Ενικός αριθμός								
ον.	ό ή	άφθονος	τό	άφθονον	ό ή	τιμωρός	τό	τιμωρόν
γεν.	τοῦ τῆς	άφθόνου	τοῦ	άφθόνου	τοῦ τῆς	τιμωροῦ	τοῦ	τιμωροῦ
δοτ.	τῷ τῇ	άφθόνω	τῷ	άφθόνω	τῷ τῇ	τιμωρῷ	τῷ	τιμωρῷ
αιτ.	τόν τήν	άφθονον	τό	άφθονον	τόν τήν	τιμωρόν	τό	τιμωρόν
κλ.	(ῶ)	άφθονε	(ῶ)	άφθονον	(ῶ)	τιμωρε	(ῶ)	τιμωρόν
Πληθυντικός αριθμός								
ον.	οί αί	άφθονοι	τά	άφθονα	οί αί	τιμωροί	τά	τιμωρά
γεν.	τῶν	άφθόνων	τῶν	άφθόνων	τῶν	τιμωρῶν	τῶν	τιμωρῶν
δοτ.	τοῖς ταῖς	άφθόνοις	τοῖς	άφθόνοις	τοῖς ταῖς	τιμωροῖς	τοῖς	τιμωροῖς
αιτ.	τούς τὰς	άφθονους	τά	άφθονα	τούς τὰς	τιμωρούς	τά	τιμωρά
κλ.	(ῶ)	άφθονοι	(ῶ)	άφθονο	(ῶ)	τιμωροί	(ῶ)	τιμωρά

Παρατηρήσεις

- Από τα **δευτερόκλιτα επίθετα είναι δικατάληκτα:**

α) τα περισσότερα από τα σύνθετα σε -ος: *ό, ή άγονος, τό άγονον — ό, ή άθάνατος, τό άθάνατον - ό, ή άκαιρος, τό άκαιρον - ό, ή άκαρπος, τό άκαρπον - ό, ή άξιόμαχος, τό άξιόμαχον - ό, ή ένδοξος, τό ένδοξον κ.ά.*

β) τα απλά επίθετα *αΐθριος, αίφνίδιος, θάναυσος, θάρβαρος, θάσκανος, βέβηλος, γαμήλιος, δόκιμος, έωλος (= παλιός), ήμερος, ήρεμος, ήσυχος, κίβδηλος, λάβρος, λάλος, χέρσος, τιθασός (= εξημερωμένος, ήμερος).*

γ) μερικά επίθετα σε -ος, που χρησιμοποιούνται (στο αρσεν. και το θηλ.) και ως ουσιαστικά: *ό, ή άγωγός, τό άγωγόν (= αυτός που οδηγεί, που φέρνει) — ό, ή βοηθός, τό βοηθόν (= αυτός που βοηθεί) — ό, ή τιμωρός, τό τιμωρόν (= αυτός που τιμωρεί) — ό, ή τύραννος, τό τύραννον (= τυραννικός).*

«Συνηρημένα δευτερόκλιτα επίθετα»

- Μερικά δευτερόκλιτα επίθετα, που **πριν από το χαρακτήρα τους ο έχουν άλλο ο ή ε, συναιρούνται σε όλες τις πτώσεις.** Τα επίθετα αυτά λέγονται **συνηρημένα δευτερόκλιτα επίθετα.** Από αυτά άλλα είναι τρικατάληκτα (με τρία γένη) και άλλα δικατάληκτα (με τρία γένη).

Τρικατάληκτα με τρία γένη

		(θ. χρυσεο-)		(θ. χρυσεᾶ)		(θ. χρυσεο-)	
Ενικός αριθμός							
ον.	(χρύσεος)	χρυσοῦς	(χρυσέᾳ)	χρυσῆ	(χρύσειον)	χρυσοῦν	
γεν.	(χρυσέου)	χρυσοῦ	(χρυσέας)	χρυσῆς	(χρυσέου)	χρυσοῦ	
δοτ.	(χρυσέω)	χρυσῶ	(χρυσέα)	χρυσῆ	(χρυσέω)	χρυσῶ	
αιτ.	(χρύσειον)	χρυσοῦν	(χρυσέαν)	χρυσῆν	(χρύσειον)	χρυσοῦν	
Πληθυντικός αριθμός							
ον.	(χρύσειοι)	χρυσοῖ	(χρύσειαι)	χρυσαῖ	(χρύσεια)	χρυσᾶ	
γεν.	(χρυσέων)	χρυσῶν	(χρυσέων)	χρυσῶν	(χρυσέων)	χρυσῶν	
δοτ.	(χρυσέοις)	χρυσοῖς	(χρυσέαις)	χρυσαῖς	(χρυσέοις)	χρυσοῖς	
αιτ.	(χρυσέους)	χρυσοῦς	(χρυσέας)	χρυσᾶς	(χρύσεια)	χρυσᾶ	

- Κατά το (χρύσεος) χρυσοῦς κλίνονται: (κυάνεος) κυανοῦς, (κυανέα) κυανῆ, (κυάνεον) κυανοῦν· λινοῦς, λινῆ, λινοῦν· φοινικοῦς, φοινικῆ, φοινικοῦν· χαλκοῦς, χαλκῆ, χαλκοῦν κ.ά.
- Ὅμοια κλίνονται τα πολλαπλασιαστικά αριθμητικά σε -πλοῦς, -πλη, -πλοῦν: (ἀπλός) ἀπλοῦς, (ἀπλόη) ἀπλῆ, (ἀπλόν) ἀπλοῦν (γεν. τοῦ ἀπλοῦ, τῆς ἀπλῆς, τοῦ ἀπλοῦ κτλ.)· διπλοῦς, διπλῆ, διπλοῦν· τριπλοῦς, τριπλῆ, τριπλοῦν κτλ., καθώς και τα πολλαπλοῦς, -ῆ, -οῦν· ποσαπλοῦς, -ῆ, -οῦν.

Δικατάληκτα με 3 γένη (σε -ους -ουν)

(θ. εὔνοο-)							
Ενικός αριθμός							
ον.	ὁ	ἡ	(εὔνοος)	εὔνους	τό	(εὔνοον)	εὔνουν
γεν.	τοῦ	τῆς	(εὔνόου)	εὔνου	τοῦ	(εὔνόου)	εὔνου
δοτ.	τῷ	τῇ	(εὔνόω)	εὔνω	τῷ	(εὔνόω)	εὔνω
αιτ.	τόν	τήν	(εὔνοον)	εὔνουν	τό	(εὔνοον)	εὔνουν
Πληθυντικός αριθμός							
ον.	οἱ	αἱ	(εὔνοοι)	εὔνοι	τά	(εὔνοα)	εὔνοα
γεν.	τῶν		(εὔνόων)	εὔνων	τῶν	(εὔνόων)	εὔνων
δοτ.	τοῖς	ταῖς	(εὔνόοις)	εὔνοις	τοῖς	(εὔνόοις)	εὔνοις
αιτ.	τούς	τάς	(εὔνόους)	εὔνους	τά	(εὔνοα)	εὔνοα

- Κατά το εὔνους κλίνονται επίθετα σύνθετα με δεύτερο συνθετικό τις λέξεις νοῦς, πλοῦς, ροῦς, χροῦς· π.χ. ἄνους, δύσνους, κακόνους, κουφόνους, σύννους· ἄπλους, δύσπλους, εὔπλους· εὔρους· ἄχρους, εὔχρους κ.ά.

Παρατηρήσεις

- Τα συνηρημένα δευτερόκλιτα επίθετα:

- 1) σχηματίζονται ὅπως και τα αντίστοιχα συνηρημένα ουσιαστικά της β' και της α' κλίσης·
- 2) δεν ἔχουν κλητική.

- Στα **τρικατάληκτα** **συνηρημένα επίθετα σε -οῦς** όλες οι πτώσεις και των τριών γενών τονίζονται στη λήγουσα, ακόμη και όταν δεν τονίζεται κανένα από τα φωνήεντα που συναιρούνται: (χρύσεος) χρυσοῦς — (σιδήρεος) σιδηροῦς — (ἀργύρειο) ἀργυροῦς (ἀπό αναλογία προς τις πτώσεις που τονίζονται κανονικά στη λήγουσα).

- Στα **δικατάληκτα** **συνηρημένα επίθετα σε -ους**:

1) το **οα** στο τέλος του πληθ. των ουδετέρων μένει ασυναίρετο: εὔνοα, εὔχροα.

2) η λήγουσα **-οι** της ονομ. του πληθ. των αρσενικών λογαριάζεται βραχύχρονη, αν και προκύπτει από συναίρεση: εὔνοιοι, εὔπλοιοι (ἀπό αναλογία προς τα ασυναίρετα: οἱ φαῦλοιοι).

3) όλες οι πτώσεις και των τριών γενών τονίζονται στην παραλήγουσα, ακόμη και όταν η λήγουσα προκύπτει από συναίρεση τονισμένου φωνήεντος: τοῦ (εὐνόου) εὔνου, τῶν (εὐνόων) εὔνων (ἀπό αναλογία προς τους τύπους που κανονικά τονίζονται στην παραλήγουσα: εὔνοος – εὔνοος, εὔνοιοι – εὔνοιοι κτλ.).

«Αττικόκλιτα επίθετα»

- Μερικά επίθετα **κλίνονται κατά την αττική δεύτερη κλίση** και λέγονται **αττικόκλιτα**. Των επιθέτων αυτών **το αρσενικό και το θηλυκό λήγει σε -ως** και το **ουδέτερο σε -ων**.

Παραδείγματα

(θ. ἰλεω-)

	Ενικός αριθμός				Πληθυντικός αριθμός			
ον.	ὁ ἢ	ἰλεως	τὸ	ἰλεων	οἱ αἱ	ἰλεω	τὰ	ἰlea
γεν.	τοῦ τῆς	ἰλεω	τοῦ	ἰλεω	τῶν	ἰλεων	τῶν	ἰλεων
δοτ.	τῷ τῇ	ἰλεω	τῷ	ἰλεω	τοῖς ταῖς	ἰλεως	τοῖς	ἰλεως
αιτ.	τόν τήν	ἰλεων	τὸ	ἰλεων	τούς τὰς	ἰλεως	τὰ	ἰlea
κλ.	(ῶ)	ἰλεως	(ῶ)	ἰλεων	(ῶ)	ἰλεω	(ῶ)	ἰlea

Παρατηρήσεις

- Τα **αττικόκλιτα επίθετα**:

1) είναι **δικατάληκτα**: ὁ, ἢ ἀγήρωσ, τὸ ἀγήρων — ὁ, ἢ ἀξιόχρεωσ, τὸ ἀξιόχρεων — ὁ, ἢ λεπτόγεωσ, τὸ λεπτόγεων (= αὐτός που έχει γη λεπτή, ὄχι λιπαρή) κ.ά.· **τρικατάληκτο** είναι μόνο το επίθ. **πλέωσ, πλέα, πλέων** (που το θηλυκό του σχηματίζεται κατά την α΄ κλίση)· **ἀλλά τα σύνθετά του είναι δικατάληκτα**: ὁ, ἢ ἔμπλεωσ, τὸ ἔμπλεων.

2) στην ονομαστ., αιτιατ. και κλητ. του πληθυντικού του ουδετέρου ἔχουν κατάληξη **-α** κατά τα ουδέτερα της κοινῆς β΄ κλίσης: ἰlea, ἀξιόχρεα (ὅπως: δίκαια).

ΤΡΙΤΟΚΛΙΤΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

- Τα τριτόκλιτα επίθετα διαιρούνται κατά το χαρακτήρα τους, όπως και τα ουσιαστικά, σε **φωνηεντόληκτα** και **συμφωνόληκτα**.

Φωνηεντόληκτα επίθετα της γ' κλίσης

Τρικατάληκτα (σε -ῦς, -ειᾶ, -ῦ)

(θ. βαθυ-, βαθε-)				(θ. θηλυ-, θηλε-)		
Ενικός αριθμός						
ον.	βαθὺ-ς	βαθειᾶ	βαθὺ	θήλυ-ς	θήλειᾶ	θῆλυ
γεν.	βαθέ-ος	βαθείας	βαθέ-ος	θήλε-ος	θηλείας	θήλε-ος
δοτ.	βαθεῖ	βαθεία	βαθεῖ	θήλει	θηλεία	θήλει
αιτ.	βαθὺ-ν	βαθειᾶν	βαθὺ	θήλυ-ν	θήλειᾶν	θῆλυ
κλ.	βαθὺ	βαθειᾶ	βαθὺ	θῆλυ	θήλειᾶ	θῆλυ
Πληθυντικός αριθμός						
ον.	βαθεῖς	βαθειᾶι	βαθέ-α	θήλεις	θήλειαι	θήλε-α
γεν.	βαθέ-ων	βαθειῶν	βαθέ-ων	θηλέ-ων	θηλειῶν	θηλέ-ων
δοτ.	βαθέ-σι	βαθείαις	βαθέ-σι	θήλε-σι	θηλείαις	θήλε-σι
αιτ.	βαθεῖς	βαθείας	βαθέ-α	θήλεις	θηλείας	θήλε-α
κλ.	βαθεῖς	βαθειᾶι	βαθέ-α	θήλεις	θήλειαι	θήλε-α

Παρατηρήσεις

- Τα τριτόκλιτα επίθετα σε **-υς, -εια, -υ**:

1) στο αρσεν. (και στο ουδέτερο) είναι γενικώς οξύτονα: *βαθύς, βαρύς, βραδύς, γλυκύς, δασύς, εύθύς, εύρύς, ήδύς, θρασύς, όξύς, παχύς, ταχύς, τραχύς* κ.ά. βαρύτονα είναι μόνο το θῆλυς, θήλεια, θῆλυ και το ἡμισυς, ἡμίσεια, ἡμισυ (γεν. του ἡμίσεος, τῆς ἡμισείας, τοῦ ἡμίσεος κτλ.).

2) παρουσιάζονται με δύο θέματα: το ένα σε **-υ**, από το οποίο σχηματίζονται η ονομαστ., αιτιατ. και κλητ. του ενικού του αρσεν. και του ουδετέρου, και το άλλο σε **-ε**, από το οποίο σχηματίζονται όλες οι άλλες πτώσεις και των τριών γενών.

3) συναιρούν το χαρακτήρα ε με το ακόλουθο ε ή ι σε ει· το ἡμισυς συναιρεί πολλές φορές και το ε+α στο τέλος του ουδετέρου σε -η: τὰ ἡμίσεια και τὰ ἡμίση.

4) την κλητ. του ενικού του αρσεν. τη σχηματίζουν χωρίς κατάληξη -ς (ὦ βαθύ, ὦ ταχύ, ὦ θῆλυ, ὦ ἡμισυ) και την αιτιατ. του πληθ. όμοια με την ονομαστική (τούς βαθεῖς, τούς ταχεῖς· τούς πήχεις).

5) το θηλυκό το σχηματίζουν με την κατάληξη **-ια**: *βαθέ-ια*, όπου το ε+j συναιρείται σε -ει: *βαθειᾶ*.

Δικατάληκτα (σε -ῦς, -ῦ, γεν. -υος ή -εος)

- Κατά την **γ' κλίση** κλίνονται **και μερικά σύνθετα δικατάληκτα επίθετα σε -υς (αρσ. και θηλ.), -υ (ουδέτ.), γεν. -υος ή -εος, με β' συνθετικό ουσιαστικό φωνηεντόληκτο σε -υς (γεν. -υος ή -εως).**

Παραδείγματα

(θ. εὔβοτρυ -)				(θ. διπηχυ-, διπηχε-)		
Ενικός αριθμός						
ον.	ὁ ἦ	εὔβοτρυ-ς	τὸ	εὔβοτρυ	ὁ ἦ	δίπηχυ-ς
γεν.	τοῦ τῆς	εὐβότρυ-ος	τοῦ	εὐβότρυ-ος	τοῦ τῆς	διπήχε-ος
δοτ.	τῷ τῆ	εὐβότρυ-ϊ	τῷ	εὐβότρυ-ϊ	τῷ τῆ	διπήχει
αιτ.	τόν τήν	εὔβοτρυ-ν	τὸ	εὔβοτρυ	τόν τήν	δίπηχυν
κλ.	(ῶ)	εὔβοτρυ	(ῶ)	εὔβοτρυ	(ῶ)	δίπηχυν
Πληθυντικός αριθμός						
ον.	οἱ αἱ	εὐβότρυ-ες	τὰ	εὐβότρυ-α	οἱ αἱ	δίπηχεις
γεν.	τῶν	εὐβοτρύ-ων	τῶν	εὐβοτρύ-ων	τῶν	διπηχέ-ων
δοτ.	τοῖς ταῖς	εὐβότρυ-σι	τοῖς	εὐβότρυ-σι	τοῖς ταῖς	διπήχε-σι
αιτ.	τούς τὰς	εὐβότρυ-ς	τὰ	εὐβότρυ-α	τούς τὰς	διπήχεις
κλ.	(ῶ)	εὐβότρυ-ες	(ῶ)	εὐβότρυ-α	(ῶ)	διπήχεις
Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός			• Κατά το εὔβοτρυς (= αὐτός που ἔχει ἀφθονα σταφύλια) κλίνονται: πολὺχθυς, φίλιχθυσ· λεύκοφρυς, σύνοφρυς· ἄδακρυς, πολὺδακρυς, φιλόδακρυς κ.ά. • Κατά το δίπηχυς κλίνονται: τρίπηχυς, τετράπηχυς κτλ., διπέλεκυς, τριπέλεκυς κτλ.	
ον.	τὸ δίπηχυ	τὰ	διπήχε-α και διπήχη			
γεν.	τοῦ διπήχε-ος	τῶν	διπηχέ-ων			
δοτ.	τῷ διπήχει	τοῖς	διπήχε-σι			
αιτ.	τὸ δίπηχυ	τὰ	διπήχε-α (-η)			
κλ.	(ῶ) δίπηχυ	(ῶ)	διπήχε-α (-η)			

Συμφωνόληκτα επίθετα της Γ' κλίσης - Αφωνόληκτα

Τρिकाτάληκτα

1. Σε -ας, -ασα, -αν

(θ. παντ-)

Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός			
ον.	πᾶς	πᾶσα	πᾶν	πάντ-ες	πᾶσαι	πάντ-α
γεν.	παντ-ὸς	πάσης	παντ-ὸς	πάντ-ων	πασῶν	πάντ-ων
δοτ.	παντ-ὶ	πάση	παντ-ὶ	πᾶσι	πάσαις	πᾶσι
αιτ.	πάντ-α	πᾶσαν	πᾶν	πάντ-ας	πάσας	πάντ-α
κλ.	πᾶς	πᾶσα	πᾶν	πάντ-ες	πᾶσαι	πάντ-α

- Ὅμοια κλίνονται: ἄπας, ἄπασα, ἄπαν· σύμπας, σύμπασα, σύμπαν· ἀπαξάπας, ἀπαξάπασα, ἀπαξάπαν.

2. Σε -εις, -εσσα, -εν

(θ. χαριεντ-, χαριετ-)

Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός			
ον.	χαρίεις	χαρίεσσα	χαρίεν	χαριεντ-ες	χαρίεσαι	χαριεντ-α
γεν.	χαριεντ-ος	χαριέσσης	χαριεντ-ος	χαριεντ-ων	χαριεσσών	χαριεντ-ων
δοτ.	χαριεντ-ι	χαριέσση	χαριεντ-ι	χαρίεσι	χαριέσαις	χαρίεσι
αιτ.	χαριεντ-α	χαρίεσαν	χαρίεν	χαριεντ-ας	χαρίεσας	χαριεντ-α
κλ.	χαρίεν	χαρίεσσα	χαρίεν	χαριεντ-ες	χαρίεσαι	χαριεντ-α

• Κατά το χαρίεις, -εσσα, -εν (= γεμάτος χάρη, χαριτωμένος) κλίνονται επίθετα που σημαίνουν **πλησμονή**: *άστερόεις, ήνεμόεις και άνεμόεις* (= αυτός που έχει πολύ άνεμο ή γρήγορος όπως ο άνεμος), *ίχθυόεις, ύληεις* (= γεμάτος δάση), *φωνήεις* (= αυτός που έχει φωνή) κ.ά.

3. Σε -ων, -ουσα, -ον

(θ. άκοντ-)

Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός			
ον.	άκων	άκουσα	άκον	άκοντ-ες	άκουσαι	άκοντ-α
γεν.	άκοντ-ος	άκούσης	άκοντ-ος	άκόντ-ων	άκουσών	άκόντ-ων
δοτ.	άκοντ-ι	άκούση	άκοντ-ι	άκουσι	άκούσαις	άκουσι
αιτ.	άκοντ-α	άκουσαν	άκον	άκοντ-ας	άκούσας	άκοντ-α
κλ.	άκον	άκουσα	άκον	άκοντ-ες	άκουσαι	άκοντ-α

• Κατά το άκων (= μη θέλοντας, ακούσιος) κλίνεται και το *έκων, έκοῦσα, έκόν* (= θέλοντας, εκούσιος), γεν. *έκόντ-ος, έκούσης, έκόντ-ος* κτλ.

Δικατάληκτα

• Μερικά **αφωνόληκτα επίθετα της γ' κλίσης είναι δικατάληκτα με τρία γένη**. Αυτά είναι **σύνθετα με β' συνθετικό ουσιαστικό τριτόκλιτο αφωνόληκτο** (*χάρις, έλπις, πούς, όδους* κ.ά) **και κλίνονται συνήθως όπως το β' συνθετικό τους**:

1) ό, ή *εὔχαρις*, τὸ *εὔχαρι*· γεν. *εὐχάριτ-ος*· δοτ. *εὐχάριτ-ι*· αιτ. *τόν, τήν εὔχαρι-ν*, τὸ *εὔχαρι* — οί, αἱ *εὐχάριτ-ες*, τὰ *εὐχάριτ-α*· γεν. *τῶν εὐχαρίτ-ων*· δοτ. *εὐχάρι-σι* κτλ.·

2) ό, ή *εὔελπις*, τὸ *εὔελπι*· γεν. *εὐέλπιδ-ος*· δοτ. *εὐέλπιδ-ι*· αιτ. *τόν, τήν εὔελπι-ν*, τὸ *εὔελπι*· κλ. *αρσ. και θηλ. ὦ εὔελπις*, *ουδ. ὦ εὔελπι*· οί, αἱ *εὐέλπιδ-ες*, τὰ *εὐέλπιδ-α*· γεν. *τῶν εὐελπίδ-ων*, *δοτ. τοῖς εὐέλπι-σι* κτλ.·

3) ό, ή *δίπους*, τὸ *δίπουν*· γεν. *δίποδ-ος*· δοτ. *δίποδ-ι*· αιτ. *τόν, τήν δίποδ-α* (και *δίπουν*), τὸ *δίπουν*· κλ. *αρσ. και θηλ. ὦ δίπους*, *ουδ. ὦ δίπου*· οί, αἱ *δίποδες*, τὰ *δίποδ-α*· γεν. *τῶν διπόδ-ων*· *δοτ. δίποσι* κτλ.·

4) ό, ή *μονόδους*, τὸ *μονόδουν*· γεν. *μονόδοντ-ος*· δοτ. *μονόδοντ-ι*· αιτ. *τόν, τήν μονόδοντ-α*, τὸ *μονόδουν* κτλ. — οί, αἱ *μονόδοντ-ες*, τὰ *μονόδοντ-α*· γεν. *τῶν μονοδόντ-ων*· *δοτ. μονόδουσι* κτλ.

• Όμοια κλίνονται: *άχαρις, άπελις, φέρελις, άπους, μονόπους, τρίπους* κτλ.

Μονοκατάληκτα (με δύο γένη)

- Μερικά αφωνόληκτα επίθετα της γ' κλίσης, απλά ή σύνθετα, είναι μονοκατάληκτα με δύο γένη. Αυτά κλίνονται όπως τα αντίστοιχα ουσιαστικά της γ' κλίσης:

ὄ, ἡ βλάξ, γεν. βλακ-ὸς κτλ.· ὄ, ἡ κόλαξ, γεν. κόλακ-ος κτλ.· ὄ, ἡ ἄρπαξ, γεν. ἄρπαγ-ος κτλ.· ὄ, ἡ γαμφώνυξ, γεν. γαμφώνυχ-ος κτλ.· ὄ, ἡ λογάς, γεν. λογάδ-ος κτλ.· ὄ, ἡ μιγάς, γεν. μιγάδ-ος κτλ.· ὄ, ἡ φυγάς, γεν. φυγάδ-ος κτλ.· ὄ, ἡ ἄπαις, γεν. ἄπαιδ-ος κτλ.· ὄ, ἡ πένης, γεν. πένητ-ος κτλ.· ὄ, ἡ ἡμιθνής, γεν. ἡμιθνήτ-ος κτλ.· ὄ, ἡ ἀγνώς (= ἀγνωστος ἢ αὐτός που αγνοεῖ), γεν. ἀγνώτ-ος κτλ.· ὄ, ἡ φιλόγελως, γεν. φιλογέλωτ-ος κτλ. (αλλά και κατά την αττική β' κλίση: ὄ, ἡ φιλόγελως, γεν. φιλόγελω, δοτ. φιλόγελω κτλ.).

Ενρινόληκτα και υγρόληκτα

Τρικατάληκτα (θ. μελαν-)

	Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
ον.	μέλας	μέλαινα	μέλαν	μέλαν-ες	μέλαιναι	μέλαν-α
γεν.	μέλαν-ος	μελαίνης	μέλαν-ος	μελάν-ων	μελαινῶν	μελάν-ων
δοτ.	μέλαν-ι	μελαίνη	μέλαν-ι	μέλα-σι	μελαίναις	μέλα-σι
αιτ.	μέλαν-α	μέλαιναν	μέλαν	μέλαν-ας	μελαίνας	μέλαν-α
κλ.	μέλαν	μέλαινα	μέλαν	μέλαν-ες	μέλαιναι	μέλαν-α

- Όμοια κλίνεται και το επίθετο ὄ τάλας, ἡ τάλαινα, τὸ τάλαν (γεν. τοῦ τάλαν-ος, τῆς ταλαίνης, τοῦ τάλαν-ος κτλ.)

Παρατηρήσεις

- Σε όλα τα τριτόκλιτα τρικατάληκτα επίθετα το θηλυκό:

- 1) λήγει σε -α βραχύχρονο: βαθύς, βαθεῖα· πᾶς, πᾶσα· ἐκών, ἐκοῦσα· μέλας, μέλαινα·
- 2) στη γεν. του πληθ. τονίζεται πάντοτε στη λήγουσα: τῶν βαθειῶν, πασῶν, ἐκουσῶν, μελαινῶν.

Δικατάληκτα

(θ. εὔδαιμον-)

			Ενικός αριθμός εὔδαιμων	τὸ	εὔδαιμον
ον.	ὄ	ἡ			
γεν.	τοῦ	τῆς	εὔδαιμον-ος	τοῦ	εὔδαιμον-ος
δοτ.	τῷ	τῇ	εὔδαιμον-ι	τῷ	εὔδαιμον-ι
αιτ.	τὸν	τὴν	εὔδαιμον-α	τὸ	εὔδαιμον
κλ.	(ῶ)		εὔδαιμον	(ῶ)	εὔδαιμον
Πληθυντικός αριθμός					
ον.	οἱ	αἱ	εὔδαιμον-ες	τὰ	εὔδαιμον-α
γεν.	τῶν		εὔδαιμόν-ων	τῶν	εὔδαιμόν-ων
δοτ.	τοῖς	ταῖς	εὔδαιμο-σι	τοῖς	εὔδαιμο-σι
αιτ.	τούς	τάς	εὔδαιμον-ας	τὰ	εὔδαιμον-α
κλ.	(ῶ)		εὔδαιμον-ες	(ῶ)	εὔδαιμον-α

(θ. σωφρον-)

Ενικός αριθμός					
ον.	ὁ	ἡ	σώφρων	τὸ	σῶφρον
γεν.	τοῦ	τῆς	σώφρον-ος	τοῦ	σώφρον-ος
δοτ.	τῷ	τῇ	σώφρον-ι	τῷ	σώφρον-ι
αιτ.	τὸν	τὴν	σώφρον-α	τὸ	σῶφρον
κλ.	(ὦ)		σῶφρον	(ὦ)	σῶφρον
Πληθυντικός αριθμός					
ον.	οἱ	αἱ	σώφρον-ες	τὰ	σώφρον-α
γεν.	τῶν		σωφρόν-ων	τῶν	σωφρόν-ων
δοτ.	τοῖς	ταῖς	σώφρο-σι	τοῖς	σώφρο-σι
αιτ.	τούς	τάς	σώφρον-ας	τὰ	σώφρον-α
κλ.	(ὦ)		σώφρον-ες	(ὦ)	σώφρον-α

• Ὅμοια κλίνονται τα επίθετα:

1) σε -ων, -ον (γεν. -ονος) : ὁ, ἡ κακοδαίμων, τὸ κακόδαιμον· ὁ, ἡ ἀγνώμων, τὸ ἄγνωμον· ὁ, ἡ εὐσχήμων, τὸ εὐσχημον· ὁ, ἡ μεγαλοπράγμων, τὸ μεγαλόπραγμον· ὁ, ἡ ἐλεήμων, τὸ ἐλεῆμον· ὁ, ἡ μνήμων, τὸ μνήμον· ὁ, ἡ ἄφρων, τὸ ἄφρον· ὁ, ἡ μεγαλόφρων, τὸ μεγαλόφρον κ.ά.

2) σε -ην, -εν (γεν. -ενος) : ὁ, ἡ ἄρρην, τὸ ἄρρεν (γεν. ἄρρενος, δοτ. ἄρρενι, αιτ. τὸν, τὴν ἄρρενα, τὸ ἄρρεν, κλ. ὦ ἄρρεν και για τα τρία γένη· οἱ, αἱ ἄρρενες, τὰ ἄρρενα, γεν. τῶν ἀρρένων, δοτ. τοῖς, ταῖς ἄρρεσι, αιτ. τούς, τάς ἄρρενας, τὰ ἄρρενα, κλ. ὦ ἄρρενες, ὦ ἄρρενα).

3) σε -ωρ, -ορ (γεν. -ορος) : ὁ, ἡ ἀπάτωρ, τὸ ἀπάτορ (γεν. ἀπάτορος, δοτ. ἀπάτορι, αιτ. τὸν, τὴν ἀπάτορα, τὸ ἀπάτορ, κλ. ὦ ἀπάτορ και για τα τρία γένη· οἱ, αἱ ἀπάτορες, γεν. τῶν ἀπατόρων, δοτ. ἀπάτορσι, αιτ. τούς, τάς ἀπάτορας, τὰ ἀπάτορα, κλ. ὦ ἀπάτορες, ὦ ἀπάτορα). ἔτσι και ὁ, ἡ ἀμήτωρ, τὸ ἀμήτορ κ.ά.

Παρατηρήσεις

• Τα δικατάληκτα ενρινόληκτα και υγρόληκτα επίθετα της γ' κλίσης:

1) ἔχουν αρχικό θέμα σε -ον, -εν, -ορ (εὐδαιμον-, ἄρρεν-, ἀπατορ-), αλλά στην ονομ. του ενικού του αρσεν. και θηλ. δεν παίρνουν κατάληξη και το βραχύχρονο φωνήεν που είναι πριν από το χαρακτήρα το εκτείνουν σε μακρόχρονο, το ο σε ω και το ε σε η: (εὐδαιμον-) εὐδαίμων, (ἄρρεν-) ἄρρην, (ἀπατορ-) ἀπάτωρ.

2) ἔχουν την κλητ. του ενικού ὅμοια με το αρχικό θέμα: ὦ ἐλεῆμον, ὦ ἄρρεν, ὦ ἀπάτορ.

3) ὅταν είναι σύνθετα σε -ων (γεν. -ονος) κανονικά στην κλητ. του ενικού του αρσεν. και του θηλ. και στην ονομ., αιτιατ. και κλητ. του ενικού του ουδετέρου ανεβάζουν τον τόνο, ὄχι ὅμως πιο πάνω από την τελευταία συλλαβή του α' συνθετικού: εὐδαίμων, ὦ εὐδαιμον – τὸ εὐδαιμον· εὐγνώμων, ὦ εὐγνωμον – τὸ εὐγνωμον· μεγαλοπράγμων, ὦ μεγαλόπραγμον – τὸ μεγαλόπραγμον (αλλά: μεγαλόφρων, ὦ μεγαλόφρον – τὸ μεγαλόφρον· επίσης και ἀμνήμων, ὦ ἀμνήμον – τὸ ἀμνήμον κ.ά.).

Μονοκατάληκτα (με δύο γένη)

- Μερικά ενρινόληκτα και υγρόληκτα επίθετα της γ' κλίσης είναι μονοκατάληκτα με δύο γένη.

Αυτά είναι **απλά ή σύνθετα με β' συνθετικό τριτόκλιτο ενρινόληκτο ή υγρόληκτο** και κλίνονται όπως **τα αντίστοιχα ουσιαστικά της γ' κλίσης**: *ὁ, ἡ μάκαρ* (= μακάριος, ευτυχισμένος), γεν. *μάκαρος*, δοτ. *μάκαρ-ι*, αιτ. *μάκαρ-α* κτλ. — *ὁ, ἡ ἄχειρ*, γεν. *ἄχειρ-ος*, δοτ. *ἄχειρ-ι*, αιτ. *ἄχειρ-α* κτλ. — *ὁ, ἡ μακρόχειρ*, γεν. *μακρόχειρ-ος*, δοτ. *μακρόχειρ-ι*, αιτ. *μακρόχειρ-α* κτλ. — *ὁ, ἡ ὑψαύχην*, γεν. *ὑψαύχεν-ος*, δοτ. *ὑψαύχεν-ι*, αιτ. *ὑψαύχεν-α* κτλ.

Σιγμόληκτα δικατάληκτα (αρσ. και θηλ. σε -ης, ουδ. σε -ες)

(θ. ἀληθεσ-)

	Ενικός αριθμός				Πληθυντικός αριθμός			
ον.	ὁ ἡ	ἀληθής	τὸ	ἀληθές	οἱ αἱ	ἀληθεῖς	τὰ	ἀληθῆ
γεν.	τοῦ τῆς	ἀληθοῦς	τοῦ	ἀληθοῦς	τῶν	ἀληθῶν	τῶν	ἀληθῶν
δοτ.	τῷ τῆ	ἀληθεῖ	τῷ	ἀληθεῖ	τοῖς ταῖς	ἀληθέσι	τοῖς	ἀληθέσι
αιτ.	τὸν τὴν	ἀληθῆ	τὸ	ἀληθές	τούς τὰς	ἀληθεῖς	τὰ	ἀληθῆ
κλ.	(ῶ)	ἀληθές	(ῶ)	ἀληθές	(ῶ)	ἀληθεῖς	(ῶ)	ἀληθῆ

(θ. πληρεσ-)

	Ενικός αριθμός				Πληθυντικός αριθμός			
ον.	ὁ ἡ	πλήρης	τὸ	πλήρες	οἱ αἱ	πλήρεις	τὰ	πλήρη
γεν.	τοῦ τῆς	πλήρους	τοῦ	πλήρους	τῶν	πλήρων	τῶν	πλήρων
δοτ.	τῷ τῆ	πλήρει	τῷ	πλήρει	τοῖς ταῖς	πλήρεσι	τοῖς	πλήρεσι
αιτ.	τὸν τὴν	πλήρη	τὸ	πλήρες	τούς τὰς	πλήρεις	τὰ	πλήρη
κλ.	(ῶ)	πλήρες	(ῶ)	πλήρες	(ῶ)	πλήρεις	(ῶ)	πλήρη

(θ. συνηθεσ-)

	Ενικός αριθμός				Πληθυντικός αριθμός			
ον.	ὁ ἡ	συνήθης	τὸ	σύνηθες	οἱ αἱ	συνήθεις	τὰ	συνήθη
γεν.	τοῦ τῆς	συνήθους	τοῦ	συνήθους	τῶν	συνήθων	τῶν	συνήθων
δοτ.	τῷ τῆ	συνήθει	τῷ	συνήθει	τοῖς ταῖς	συνήθεσι	τοῖς	συνήθεσι
αιτ.	τὸν τὴν	συνήθη	τὸ	σύνηθες	τούς τὰς	συνήθεις	τὰ	συνήθη
κλ.	(ῶ)	σύνηθες	(ῶ)	σύνηθες	(ῶ)	συνήθεις	(ῶ)	συνήθη

• **Κατά το ἀληθῆς κλίνονται πολλά οξύτονα:** ἀγενῆς, ἀκριβῆς, ἀσεβῆς, ἀσθενῆς, ἀμελής, ἀτυχής, δυστυχής, ἐπιμελής, εὐγενῆς, εὐσεβῆς, εὐτυχῆς, σαφῆς, ψευδῆς κ.ά.

• **Κατά το πλήρης κλίνονται επίθετα:** σε -ήρης: ὁ, ἡ μονήρης, τὸ μονῆρες· ὁ, ἡ ξιφήρης, τὸ ξιφήρες· ὁ, ἡ ποδήρης, τὸ ποδήρες κ.ά. — σε -ώδης: ὁ, ἡ δυσώδης, τὸ δυσῶδες· ὁ, ἡ εὐώδης, τὸ εὐῶδες — σε -ώλης: ὁ, ἡ ἐξώλης, τὸ ἐξῶλες (= εντελῶς χαμένος)· ὁ, ἡ προώλης, τὸ προῶλες (= ἀπὸ πρὶν χαμένος, ἀξίος νὰ χαθεῖ πρὶν ἀπὸ τὴν ὥρα του)· ὁ, ἡ πανώλης, τὸ πανῶλες (= εντελῶς χαμένος· και με ενεργ. σημ.: αὐτὸς που καταστρέφει τὰ πάντα) κ.ά.

• **Κατά το συνήθης κλίνονται επίθετα:** σε -ήθης: ὁ, ἡ εὐήθης, τὸ εὐήθες (= ἀγαθός, ἀπλοϊκός, ἀνόητος)· ὁ, ἡ χρηστοήθης, τὸ χρηστόθης κ.ά. — σε -έθης: ὁ, ἡ εὐμεγέθης, τὸ εὐμέγεθες· ὁ, ἡ παμμεγέθης, τὸ παμμέγεθες κ.ά. — σε -άντης: ὁ, ἡ ἀνάντης, τὸ ἄναντες (= ἀνηφορικός)· ὁ, ἡ κατάντης, τὸ κάταντες (= κατηφορικός)· ὁ, ἡ προσάντης, τὸ πρόσαντες (= ἀνηφορικός, ἀπόκρημνος) κ.ά. Επίσης τὰ επίθετα ὁ, ἡ αὐθάδης, τὸ αὐθαδες· ὁ, ἡ αὐτάρκης, τὸ αὐταρκες κ.ά.

Παρατηρήσεις

• **Τα σιγμόληκτα επίθετα τῆς γ' κλίσης σε -ης, -ες ἔχουν θέμα σε -εσ-.**

Στα επίθετα αὐτά:

1) ἡ ενική ονομαστική του ἀρσενικοῦ και του θηλ. σχηματίζεται χωρὶς κατάληξη, ἀλλὰ τὸ βραχύχρονο φων. ε που εἶναι πρὶν ἀπὸ τὸ χαρακτήρα ἐκτείνεται σε **η:** θ. ἀληθεσ- = ὁ, ἡ ἀληθῆς· θ. συνηθεσ- = ὁ, ἡ συνήθης· θ. πληρεσ- = ὁ, ἡ πλήρης· ὅλες οἱ ἄλλες πτώσεις και τῶν τριῶν γενῶν σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα σε -εσ-, ἀλλὰ ο χαρακτ. σ ἀνάμεσα στα δύο φωνήεντα ἀποβάλλεται, και τὰ δύο αὐτὰ φωνήεντα συναιροῦνται (θ. ἀληθεσ-: ἀληθέσ-ος, ἀληθέ-ος = ἀληθοῦς· θ. συνηθεσ-: συνήθεσ-α συνήθε-α = συνήθη κτλ.

2) ἡ ενική κλητική του ἀρσενικοῦ και του θηλυκοῦ και ἡ ενική ονομαστική, αιτ. και κλητ. του ουδετέρου εἶναι ὅμοιες με τὸ θέμα (χωρὶς κατάληξη): ὦ ἐπιμελές, τὸ ἐπιμελές.

3) ἡ δοτ. του πληθ. σχηματίζεται με ἀπλοποίηση τῶν δύο σ: τοῖς ἀληθέσ-σι - ἀληθέσι.

4) ἡ αιτιατ. του πληθ. στο ἀρσενικό και τὸ θηλ. εἶναι ὅμοια με τὴν ονομαστική του πληθ.: οἱ ἀληθεῖς – τοὺς ἀληθεῖς.

• **Τα βαρύτονα σιγμόληκτα επίθ. τῆς γ' κλίσης σε -ης, -ες:**

1) στην ενική κλητ. του ἀρσενικοῦ και του θηλ. και στην ενική ονομαστ., αιτιατική και κλητ. του ουδετέρου ἀνεβάζουν τὸν τόνο (αν εἶναι ὑπερδισύλλαβα): ὁ, ἡ συνήθης, ὦ σύνηθες – τὸ σύνηθες· ὁ, ἡ αὐθάδης, ὦ αὐθαδες – τὸ αὐθαδες· ὅσα ὁμως λήγουν σε -ώδης, -ώλης, -ήρης: ὁ, ἡ εὐώδης, ὦ εὐῶδες – τὸ εὐῶδες· ὁ, ἡ ἐξώλης, ὦ ἐξῶλες – τὸ ἐξῶλες· ὁ, ἡ ποδήρης, ὦ ποδήρες – τὸ ποδήρες.

2) στη γεν. του πληθ. τονίζονται στην παραλήγουσα ἀντίθετα με τὸν κανόνα ἀπὸ ἀναλογία πρὸς τὴν γεν. του ενικοῦ: τῶν συνηθέσ-ων, συνηθέ-ων = συνήθων (ὅπως τοῦ συνηθους)· τῶν πληρέσ-ων, πληρέ-ων = πλήρων (ὅπως τοῦ πλήρους)· τῶν εὐωδέσ-ων, εὐωδέ-ων = εὐώδων (ὅπως τοῦ εὐώδους).

ΑΝΩΜΑΛΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

- Τα πιο συνηθισμένα **ανώμαλα επίθετα** της αρχαίας ελληνικής είναι τα ακόλουθα πέντε:

1. πολύς, πολλή, πολύ (ετερόκλιτο)

(θ. πολυ- και πολλο-)

ον.	ὁ	πολύ-ς	ή	Ενικός αριθμός πολλή	τὸ	πολύ
γεν.	τοῦ	πολλοῦ	τῆς	πολλῆς	τοῦ	πολλοῦ
δοτ.	τῷ	πολλῷ	τῆ	πολλῆ	τῷ	πολλῷ
αιτ.	τόν	πολύ-ν	τήν	πολλήν	τὸ	πολύ
κλ.	(ῶ)	πολύ	(ῶ)	πολλή	(ῶ)	πολύ
Πληθυντικός αριθμός						
ον.	οἱ	πολλοὶ	αἱ	πολλαί	τὰ	πολλά
γεν.	τῶν	πολλῶν	τῶν	πολλῶν	τῶν	πολλῶν
δοτ.	τοῖς	πολλοῖς	ταῖς	πολλαῖς	τοῖς	πολλοῖς
αιτ.	τούς	πολλοὺς	τάς	πολλάς	τὰ	πολλά
κλ.	(ῶ)	πολλοὶ	(ῶ)	πολλαί	(ῶ)	πολλά

2. μέγας, μεγάλη, μέγα (ετερόκλιτο)

(θ. μεγα- και μεγαλο-)

	Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
ον.	μέγα-ς	μεγάλη	μέγα	μεγάλοι	μεγάλοι	μεγάλα
γεν.	μεγάλου	μεγάλης	μεγάλου	μεγάλων	μεγάλων	μεγάλων
δοτ.	μεγάλῳ	μεγάλῃ	μεγάλῳ	μεγάλοις	μεγάλαις	μεγάλοις
αιτ.	μέγα-ν	μεγάλην	μέγα	μεγάλους	μεγάλας	μεγάλα
κλ.	μέγα	μεγάλη	μέγα	μεγάλοι	μεγάλοι	μεγάλα

3. πρᾶος, πραεῖα, πρᾶον (ετερόκλιτο)

(θ. πραο- και πραε-)

	Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
ον.	πρᾶος	πραεῖα	πρᾶον	πρᾶοι	πραεῖαι	πράε-α
γεν.	πράου	πραείας	πράου	πράε-ων	πραειῶν	πράε-ων
δοτ.	πράῳ	πραεῖα	πράῳ	πράε-σι	πραεῖαις	πράε-σι
αιτ.	πρᾶον	πραεῖαν	πρᾶον	πράους	πραείας	πράε-α
κλ.	πρᾶε	πραεῖα	πρᾶον	πρᾶοι	πραεῖαι	πράε-α

4. ὁ σῶς, ἡ σῶς, τὸ σῶν (ελλειπτικό)

(θ. σα- και σω-)

	Ενικός αριθμός				Πληθυντικός αριθμός				
ον.	ὁ ἡ	σῶς	τὸ	σῶν	οἱ αἱ	σῶ	τὰ	(σά-α)	σᾶ
αιτ.	τὸν τήν	σῶν	τὸ	σῶν	τούς τὰς	σῶς	τὰ	(σά-α)	σᾶ

5. ὁ φροῦδος, ἡ φρούδη, τὸ φροῦδον (ελλειπτικό)

Ενικός:	ὁ	φροῦδος	ἡ	φρούδη	(και ἡ φροῦδος)	τὸ	φροῦδον
Πληθυντ.:	οἱ	φροῦδοι	αἱ	φρούδαι	(και αἱ φροῦδοι)	τὰ	φροῦδα

ΚΛΙΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΟΧΩΝ

- Οι μετοχές κλίνονται σαν τρικατάληκτα επίθετα με τρία γένη και είναι δευτερόκλιτες ἢ τριτόκλιτες.

Μετοχές δευτερόκλιτες

- Οι δευτερόκλιτες μετοχές λήγουν σε **-μένος, -μένη, -μενον** και κλίνονται όπως τα επίθετα **σε -ος, -η, -ον** (σοφός, -ή, -όν· ξένος, ξένη, ξένον): λυόμενος, λυομένη, λυόμενον· γεν. λυομένου, λυομένης, λυομένου κτλ. — λυσόμενος, λυσομένη, λυσόμενον· γεν. λυσομένου, λυσομένης, λυσομένου κτλ.

- Έτσι και: λυσάμενος, λυσαμένη, λυσάμενον· λελυμένος, λελυμένη, λελυμένον· τιμώμενος, τιμωμένη, τιμώμενον· ποιούμενος, ποιουμένη, ποιούμενον· δηλούμενος, δηλούμενη, δηλούμενον· δεικνύμενος, δεικνυμένη, δεικνύμενον· τιθέμενος, τιθεμένη, τιθέμενον κτλ.

	αρσενικό		θηλυκό		ουδέτερο
Ενικός αριθμός					
ὁ τοῦ τῷ τόν ῶ	λυόμενος λυομένου λυομένῳ λυόμενον λυόμενε	ἡ τῆς τῆ τήν ῶ	λυομένη λυομένης λυομένη λυομένην λυομένη	τὸ τοῦ τῷ τὸ ῶ	λυόμενον λυομένου λυομένῳ λυόμενον λυόμενον
Πληθυντικός αριθμός					
οἱ τῶν τοῖς τούς ῶ	λυόμενοι λυομένων λυομένοις λυομένους λυόμενοι	αἱ τῶν ταῖς τάς ῶ	λυόμεναι λυομένων λυομέναις λυομένας λυόμεναι	τὰ τῶν τοῖς τὰ ῶ	λυόμενα λυομένων λυομένοις λυόμενα λυόμενα

Μετοχές τριτόκλιτες

- Οι τριτόκλιτες μετοχές λήγουν:

1) σε **-ᾱς, -ᾱσᾶ, -ᾶν** (πᾶς, πᾶσα, πᾶν — ἅπας, ἅπασα, ἅπαν):

1	-ας, -ασα, -αν				
	αρσενικό		θηλυκό		ουδέτερο
Ενικός αριθμός					
ὁ τοῦ τῷ τόν ῶ	λύσας λύσαντος λύσαντι λύσαντα λύσας	ἡ τῆς τῆ τήν ῶ	λύσασα λυσάσης λυσάση λύσασαν λύσασα	τὸ τοῦ τῷ τὸ ῶ	λύσαν λύσαντος λύσαντι λύσαν λύσαν
Πληθυντικός αριθμός					
οἱ τῶν τοῖς τούς ῶ	λύσαντες λυσάντων λύσασι λύσαντας λύσαντες	αἱ τῶν ταῖς τάς ῶ	λύσασαι λυσασῶν λυσάσαις λυσάσας λύσασαι	τὰ τῶν τοῖς τὰ ῶ	λύσαντα λυσάντων λύσασι λύσαντα λύσαντα

- Έτσι και: γράφας, γράψασα, γράψαν

μείνας, μείνασα, μείναν

ἀγγεῖλας, ἀγγεῖλασα, ἀγγεῖλαν κ.ά.

- Έτσι και: ἐμπιμπλάς, -ᾶσα, -ᾶν

βάς, βᾶσα, βᾶν

ἀποδράς, ἀποδρᾶσα, ἀποδράν

1						-ας, -ασα, -αν					
		αρσενικό				θηλυκό				ουδέτερο	
Ενικός αριθμός											
ὁ		ιστάς	ἡ	ιστάσα	τὸ	ιστάν					
τοῦ		ιστάντος	τῆς	ιστάσης	τοῦ	ιστάντος					
τῷ		ιστάντι	τῆ	ιστάση	τῷ	ιστάντι					
τόν		ιστάντα	τήν	ιστάσαν	τὸ	ιστάν					
ᾧ		ιστάς	ᾧ	ιστάσα	ᾧ	ιστάν					
Πληθυντικός αριθμός											
οἱ		ιστάντες	αἱ	ιστάσαι	τά	ιστάντα					
τῶν		ιστάντων	τῶν	ιστασῶν	τῶν	ιστάντων					
τοῖς		ιστάσι(ν)	ταῖς	ιστάσαις	τοῖς	ιστάσι(ν)					
τούς		ιστάντας	τάς	ιστάσας	τά	ιστάντα					
ᾧ		ιστάντες	ᾧ	ιστάσαι	ᾧ	ιστάντα					

2) σε **-είς, -εῖσα, -έν** (χαρίεις, χαρίεσσα, χαρίεν):

2						-είς, -εῖσα, -έν					
		αρσενικό				θηλυκό				ουδέτερο	
Ενικός αριθμός											
ὁ		λυθείς	ἡ	λυθεῖσα	τὸ	λυθέν					
τοῦ		λυθέντος	τῆς	λυθείσης	τοῦ	λυθέντος					
τῷ		λυθέντι	τῆ	λυθείση	τῷ	λυθέντι					
τόν		λυθέντα	τήν	λυθεῖσαν	τὸ	λυθέν					
ᾧ		λυθείς	ᾧ	λυθεῖσα	ᾧ	λυθέν					
Πληθυντικός αριθμός											
οἱ		λυθέντες	αἱ	λυθεῖσαι	τά	λυθέντα					
τῶν		λυθέντων	τῶν	λυθεισῶν	τῶν	λυθέντων					
τοῖς		λυθεῖσι	ταῖς	λυθείσαις	τοῖς	λυθεῖσι					
τούς		λυθέντας	τάς	λυθείσας	τά	λυθέντα					
ᾧ		λυθέντες	ᾧ	λυθεῖσαι	ᾧ	λυθέντα					

• Ἔτσι και: γραφεῖς, γραφεῖσα, γραφέν — πληγεῖς, πληγεῖσα, πληγέν

τιθείς, τιθεῖσα, τιθέν — ιεῖς, ιεῖσα, ιέν

ῥυεῖς, ῥυεῖσα, ῥυέν κ.ά.

3) σε -ούς, -οῦσα, -ὄν (ὁ ὀδοῦς, τοῦ ὀδόντος):

3		-ούς, -οῦσα, -ὄν			
		αρσενικό		θηλυκό	ουδέτερο
Ενικός αριθμός					
ὁ	γνοῦς	ἡ	γνοῦσα	τὸ	γνόν
τοῦ	γνόnton	τῆς	γνούσης	τοῦ	γνόnton
τῷ	γνόnton	τῆ	γνούση	τῷ	γνόnton
τόν	γνόnton	τήν	γνούσαν	τό	γνόν
ῶ	γνοῦς	ῶ	γνοῦσα	ῶ	γνόν
Πληθυντικός αριθμός					
οἱ	γνόntonτες	αἱ	γνούσαι	τά	γνόnton
τῶν	γνόntonτων	τῶν	γνούσων	τῶν	γνόntonτων
τοῖς	γνούσι	ταῖς	γνούσαις	τοῖς	γνούσι
τούς	γνόntonτας	τάς	γνούσας	τά	γνόnton
ῶ	γνόntonτες	ῶ	γνούσαι	ῶ	γνόnton

- Ἔτσι και: (του ἀλίσκομαι μετ. αορ. β') ἀλούς, ἀλοῦσα, ἀλόν
(του γινώσκω μετ. αορ. β') γνοῦς, γνοῦσα, γνόν
(του ζῶ μετ. αορ. β') βιούς, βιοῦσα, βιόν κ.ά.

4) σε -ύς, -ῦσα, -ὖν (ἰμάς, ἰμάντος):

4		-ύς, -ῦσα, -ὖν			
		αρσενικό		θηλυκό	ουδέτερο
Ενικός αριθμός					
ὁ	δεικνύς	ἡ	δεικνῦσα	τὸ	δεικνύν
τοῦ	δεικνύντος	τῆς	δεικνύσης	τοῦ	δεικνύντος
τῷ	δεικνύντι	τῆ	δεικνύση	τῷ	δεικνύντι
τόν	δεικνύντα	τήν	δεικνῦσαν	τό	δεικνύν
ῶ	δεικνύς	ῶ	δεικνῦσα	ῶ	δεικνύν
Πληθυντικός αριθμός					
οἱ	δεικνύντες	αἱ	δεικνῦσαι	τά	δεικνύντα
τῶν	δεικνύντων	τῶν	δεικνυσῶν	τῶν	δεικνύντων
τοῖς	δεικνέϊσι	ταῖς	δεικνύσαις	τοῖς	δεικνῦσι
τούς	δεικνύντας	τάς	δεικνύσας	τά	δεικνύντα
ῶ	δεικνύντες	ῶ	δεικνῦσαι	ῶ	δεικνύντα

- Ἔτσι και: (του ἀπόλλυμι μετ. ενεστ.) ἀπολλύς, ἀπολλῦσα, ἀπολλύν (του δύομαι μετ. αορ. β'), δύς, δῦσα, δύν (του φύομαι μετ. αορ. β'), φύς, φῦσα, φύν κ.ά.

5) σε -ων, -ουσα, -ον (ἄκων, ἄκουσα, ἄκον - ἐκών, ἐκοῦσα, ἐκόν):

5 -ων, -ουσα, -ον					
	αρσενικό		θηλυκό		ουδέτερο
Ενικός αριθμός					
ὁ	λύ-ων	ἡ	λύ-ουσα	τὸ	λύ-ον
τοῦ	λύ-οντος	τῆς	λυ-ούσης	τοῦ	λύ-οντος
τῷ	λύ-οντι	τῆ	λυ-ούση	τῷ	λύ-οντι
τὸν	λύ-οντα	τὴν	λύ-ουσάν	τὸ	λύ-ον
ῶ	λύ-ων	ῶ	λύ-ουσα	ῶ	λύ-ον
Πληθυντικός αριθμός					
οἱ	λύ-οντες	αἱ	λύ-ουσαι	τὰ	λύ-οντα
τῶν	λυ-όντων	τῶν	λυ-ουσῶν	τῶν	λυ-όντων
τοῖς	λύ-ουσι	ταῖς	λυ-ούσαις	τοῖς	λύ-ουσι
τούς	λύ-οντας	τάς	λυ-ούσας	τὰ	λύ-οντα
ῶ	λύ-οντες	ῶ	λύ-ουσαι	ῶ	λύ-οντα

5 -ων, -ουσα, -ον					
	αρσενικό		θηλυκό		ουδέτερο
Ενικός αριθμός					
ὁ	φυγών	ἡ	φυγοῦσα	τὸ	φυγόν
τοῦ	φυγόντος	τῆς	φυγούσης	τοῦ	φυγόντος
τῷ	φυγόντι	τῆ	φυγούση	τῷ	φυγόντι
τὸν	φυγόντα	τὴν	φυγούσαν	τὸ	φυγόν
ῶ	φυγών	ῶ	φυγοῦσα	ῶ	φυγόν
Πληθυντικός αριθμός					
οἱ	φυγόντες	αἱ	φυγοῦσαι	τὰ	φυγόντα
τῶν	φυγόντων	τῶν	φυγουσῶν	τῶν	φυγόντων
τοῖς	φυγοῦσι	ταῖς	φυγούσαις	τοῖς	φυγοῦσι
τούς	φυγόντας	τάς	φυγούσας	τὰ	φυγόντα
ῶ	φυγόντες	ῶ	φυγοῦσαι	ῶ	φυγόντα

• Ἔτσι και: λύσων, λύσουσα, λύσον

γράφων, γράφουσα, γράφον

γράψων, γράφουσα, γράψον κ.ά.

• Ἔτσι και: (εἰμι) ὦν, οὔσα, ὄν

(αἰρῶ) ἐλών, ἐλοῦσα, ἐλόν

(ὀρῶ) ἰδών, ἰδοῦσα, ἰδόν κ.ά.

6) σε -ών, -ώσα, -ών (Ξενοφών -ώντος):

6						-ών, -ώσα, -ών					
		αρσενικό				θηλυκό				ουδέτερο	
Ενικός αριθμός											
ὁ	τιμ-ών	ἡ	τιμ-ώσα	τὸ	τιμ-ών	τοῦ	τιμ-ώντος	τῆς	τιμ-ώσης	τοῦ	τιμ-ώντος
τῷ	τιμ-ώντι	τῆς	τιμ-ώσης	τῷ	τιμ-ώντι	τῷ	τιμ-ώντι	τῆς	τιμ-ώσης	τῷ	τιμ-ώντι
τὸν	τιμ-ώντα	τῆς	τιμ-ώσαν	τὸ	τιμ-ών	τὸ	τιμ-ών	τῆς	τιμ-ώσαν	τὸ	τιμ-ών
ῶ	τιμ-ών	ῶ	τιμ-ώσα	ῶ	τιμ-ών	ῶ	τιμ-ών	ῶ	τιμ-ώσα	ῶ	τιμ-ών
Πληθυντικός αριθμός											
οἱ	τιμ-ώντες	αἱ	τιμ-ώσαι	τὰ	τιμ-ώντα	τῶν	τιμ-ώντων	ταῖς	τιμ-ώσαις	τοῖς	τιμ-ώσι
τῶν	τιμ-ώντων	τῶν	τιμ-ώσων	τῶν	τιμ-ώντων	τοῖς	τιμ-ώσι	ταῖς	τιμ-ώσαις	τοῖς	τιμ-ώσι
τοῖς	τιμ-ώσι	ταῖς	τιμ-ώσαις	τὰ	τιμ-ώντα	τοῖς	τιμ-ώσι	ταῖς	τιμ-ώσαις	τοῖς	τιμ-ώσι
τούς	τιμ-ώντας	τάς	τιμ-ώσας	τὰ	τιμ-ώντα	τούς	τιμ-ώντας	τάς	τιμ-ώσας	τούς	τιμ-ώντας
ῶ	τιμ-ώντες	ῶ	τιμ-ώσαι	ῶ	τιμ-ώντες	ῶ	τιμ-ώντες	ῶ	τιμ-ώσαι	ῶ	τιμ-ώντες

• Έτσι και: ὄρων, ὄρωσα, ὄρων – φοιτῶν, φοιτῶσα, φοιτῶν κ.ά. Ὁμοια και (του ἐλαύνω μετ. μέλλ.) ἐλών, ἐλώσα, ἐλών κ.ά.

7) σε -ών, -οῦσα, -οῦν (πλακοῦς -οῦντος):

7						-ών, -οῦσα, -οῦν					
ὅπως το ουσιαστικό ὁ πλακοῦς											
		αρσενικό				θηλυκό				ουδέτερο	
Ενικός αριθμός											
ὁ	δηλ-ών	ἡ	δηλ-οῦσα	τὸ	δηλ-οῦν	τοῦ	δηλ-οῦντος	τῆς	δηλ-οῦσης	τοῦ	δηλ-οῦντος
τῷ	δηλ-οῦντι	τῆς	δηλ-οῦσης	τῷ	δηλ-οῦντι	τῷ	δηλ-οῦντι	τῆς	δηλ-οῦσης	τῷ	δηλ-οῦντι
τὸν	δηλ-οῦντα	τῆς	δηλ-οῦσαν	τὸ	δηλ-οῦν	τὸ	δηλ-οῦν	τῆς	δηλ-οῦσαν	τὸ	δηλ-οῦν
ῶ	δηλ-ών	ῶ	δηλ-οῦσα	ῶ	δηλ-οῦν	ῶ	δηλ-οῦν	ῶ	δηλ-οῦσα	ῶ	δηλ-οῦν
Πληθυντικός αριθμός											
οἱ	δηλ-οῦντες	αἱ	δηλ-οῦσαι	τὰ	δηλ-οῦντα	τῶν	δηλ-οῦντων	ταῖς	δηλ-οῦσαις	τοῖς	δηλ-οῦσι
τῶν	δηλ-οῦντων	τῶν	δηλ-οῦσων	τῶν	δηλ-οῦντων	τοῖς	δηλ-οῦσι	ταῖς	δηλ-οῦσαις	τοῖς	δηλ-οῦσι
τοῖς	δηλ-οῦσι	ταῖς	δηλ-οῦσαις	τὰ	δηλ-οῦντα	τοῖς	δηλ-οῦσι	ταῖς	δηλ-οῦσαις	τοῖς	δηλ-οῦσι
τούς	δηλ-οῦντας	τάς	δηλ-οῦσας	τὰ	δηλ-οῦντα	τούς	δηλ-οῦντας	τάς	δηλ-οῦσας	τούς	δηλ-οῦντας
ῶ	δηλ-οῦντες	ῶ	δηλ-οῦσαι	ῶ	δηλ-οῦντες	ῶ	δηλ-οῦντες	ῶ	δηλ-οῦσαι	ῶ	δηλ-οῦντες

• Έτσι και: ποιῶν, ποιοῦσα, ποιοῦν – ἐλευθερῶν, ἐλευθεροῦσα, ἐλευθεροῦν – ἀγγελῶν, ἀγγελοῦσα, ἀγγελοῦν – μενῶν, μενοῦσα, μενοῦν κ.ά.

8) σε **-ώς, -υῖα, -ός**: λελυκώς, λελυκυῖα, λελυκός που κλίνεται έτσι:

8	-ώς, -υῖα, -ός				
	αρσενικό		θηλυκό		ουδέτερο
Ενικός αριθμός					
ὁ τοῦ τῷ τὸν ῶ	λελυκ-ώς	ή	λελυκ-υῖα	τὸ	λελυκ-ός
	λελυκ-ότος	τῆς	λελυκ-υῖας	τοῦ	λελυκ-ότος
	λελυκ-ότι	τῆ	λελυκ-υῖα	τῷ	λελυκ-ότι
	λελυκ-ότα	τῆν	λελυκ-υῖαν	τὸ	λελυκ-ός
	λελυκ-ώς	ῶ	λελυκ-υῖα	ῶ	λελυκ-ός
Πληθυντικός αριθμός					
οἱ τῶν τοῖς τούς ῶ	λελυκ-ότες	αἱ	λελυκ-υῖαι	τὰ	λελυκ-ότα
	λελυκ-ότων	τῶν	λελυκ-υῖῶν	τῶν	λελυκ-ότων
	λελυκ-όσι	ταῖς	λελυκ-υῖαῖς	τοῖς	λελυκ-όσι
	λελυκ-ότας	τάς	λελυκ-υῖάς	τὰ	λελυκ-ότα
	λελυκ-ότες	ῶ	λελυκ-υῖαι	ῶ	λελυκ-ότα

• **Ἔτσι και:** ἡγγελκώς, -κυῖα, -κός· γεγραφώς, γεγραφυῖα, γεγραφός·

(του ἄχρ. ρ. εἴκω = μοιάζω· παρακ. ἔοικα) εἰκώς, εἰκυῖα, εἰκός·

(του ἀποθνήσκω, παρακ. τέθνηκα) τεθνηκώς -κυῖα, -κός·

(του ἄχρ. ρ. δεῖδω = φοβούμαι, παρακ. δέδοικα) δεδοικώς, -κυῖα, -κός ἢ δεδιώς, δεδιυῖα, δεδιός· (του ρ. οἶδα = γνωρίζω) εἰδώς, εἰδυῖα, εἰδός·

(του ρ. γίγνομαι) γεγονώς, γεγонуῖα, γεγονός κ.ά.

9) σε -ώς, -ῶσα, -ὼς (ή -ός): *έστώς, έστῶσα, έστώς* που κλίνεται έτσι:

9 -ὼς, -ῶσα, -ὼς ή -ός					
αρσενικό		θηλυκό		ουδέτερο	
Ενικός αριθμός					
ὁ τοῦ τῶ τόν ῶ	έστ-ὼς	ή	έστ-ῶσα	τὸ	έστ-ὼς/ός
	έστ-ῶτος	τῆς	έστ-ώσης	τοῦ	έστ-ῶ(ό)τος
	έστ-ῶτι	τῆ	έστ-ώση	τῶ	έστ-ῶ(ό)τι
	έστ-ῶτα	τήν	έστ-ῶσαν	τὸ	έστ-ὼς/ός
	έστ-ὼς	ῶ	έστ-ῶσα	ῶ	έστ-ὼς/ός
Πληθυντικός αριθμός					
οἱ τῶν τοῖς τούς ῶ	έστ-ῶτες	αἱ	έστ-ῶσαι	τὰ	έστ-ῶτα
	έστ-ῶτων	τῶν	έστ-ωσῶν	τῶν	έστ-ῶτων
	έστ-ῶσι	ταῖς	έστ-ώσαις	τοῖς	έστ-ῶσι
	έστ-ῶτας	τάς	έστ-ῶσας	τὰ	έστ-ῶτα
	έστ-ῶτες	ῶ	έστ-ῶσαι	ῶ	έστ-ῶτα

• Έτσι και: (του ἀποθνήσκω, παρακ. τέθνηκα) β' τύπος: *τεθνεώς, τεθνεῶσα, τεθνεὼς* ή *τεθνεός*.

• Η κλητ. του ενικού των τριτόκλιτων μετοχών στο αρσεν. (όπως και στο θηλ. και στο ουδ.) σχηματίζεται όμοια με την ονομαστική: ῶ λύσας, ῶ λυθεις, ῶ διδούς, ῶ δεικνύς, ῶ λύων, ῶ τιμῶν κτλ.

ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ

Βαθμοί και παραθετικά των επιθέτων

• Η ιδιότητα ή ποιότητα που φανερώνει ένα επίθετο μπορεί να υπάρχει σε δύο ή περισσότερα όντα, αλλά σε διαφορετικό βαθμό. Για να δηλώσουν το διαφορετικό αυτό βαθμό, τα επίθετα έχουν κανονικά ξεχωριστούς τύπους (μονολεκτικούς ή περιφραστικούς) που λέγονται **βαθμοί των επιθέτων**: σοφός μὲν Σοφοκλῆς, σοφώτερος δ' Εὐριπίδης, ἀνδρῶν δ' ἀπάντων σοφώτατος Σωκράτης — φίλος, μᾶλλον φίλος, μάλιστα φίλος.

• Οι βαθμοί των επιθέτων είναι τρεις:

1) Όταν το επίθετο φανερώνει απλώς μια ιδιότητα ή ποιότητα ενός όντος, χωρίς σύγκριση προς άλλο, λέγεται **επίθετο θετικού βαθμού** ή απλώς **θετικό**: ὁ δίκαιος ἀνὴρ.

2) Όταν το επίθετο φανερώνει ότι ένα ον έχει μια ιδιότητα ή ποιότητα σε βαθμό ανώτερο συγκριτικά προς ένα άλλο ή προς πολλά άλλα που λογαριάζονται σαν ένα, λέγεται **επίθετο συγκριτικού βαθμού**, ή απλώς **συγκριτικό**: οὗτός ἐστι δικαιότερος ἐκείνου — χρυσὸς κρείσσων πολλῶν χρημάτων.

3) Όταν το επίθετο φανερώνει ότι ένα ον έχει μια ιδιότητα ή ποιότητα σε πολύ μεγάλο βαθμό ανώτερο από όλα τα άλλα του ίδιου είδους, λέγεται **επίθετο υπερθετικού βαθμού** ή απλώς **υπερθετικό** και:

α) το υπερθετικό που φανερώνει ότι ένα ον έχει μια ιδιότητα ή ποιότητα σε πολύ μεγάλο βαθμό, απόλυτα, χωρίς να γίνεται σύγκριση προς άλλα, λέγεται **υπερθετικό απόλυτο**: οὗτός ἐστι δικαιότατος.

β) το υπερθετικό που φανερώνει ότι ένα ον έχει μια ιδιότητα ή ποιότητα στον πιο μεγάλο βαθμό συγκριτικά προς όλα τα άλλα του ίδιου είδους μαζί λέγεται **υπερθετικό σχετικό**: Ἀριστείδης ἦν δικαιότατος πάντων τῶν Ἀθηναίων.

• Το συγκριτικό και το υπερθετικό ενός επιθέτου μαζί λέγονται μ' ένα όνομα **παραθετικά** του επιθέτου.

• Όπως στη νέα ελληνική, έτσι και στην αρχαία, τα παραθετικά των επιθέτων σχηματίζονται ή με μία λέξη (και τότε λέγονται **μονολεκτικά**) ή με δύο λέξεις (και τότε λέγονται **περιφραστικά**).

Κανονικός σχηματισμός μονολεκτικών παραθετικών

• Τα **μονολεκτικά παραθετικά** των επιθέτων στην αρχαία ελληνική, όπως και στη νέα, σχηματίζονται κανονικά από το θετικό, αφού στο θέμα (του αρσεν. γένους) προστεθούν ορισμένες καταλήξεις που λέγονται **παραθετικές καταλήξεις**. Οι πιο συνηθισμένες παραθετικές καταλήξεις είναι:

για το συγκριτικό: **-τερος, -τέρα, -τερον**.

για το υπερθετικό: **-τατος, -τάτη, -τατον**.

- Έτσι τα παραθετικά που σχηματίζονται με τις παραπάνω καταλήξεις είναι δευτερόκλιτα επίθετα, τρικατάληκτα με τρία γένη. Π.χ.

πτωχός	(θ. πτωχο-)	συγκρ.	πτωχό-τερος,	πτωχο-τέρα,	πτωχό-τερον
		υπερθ.	πτωχό-τατος,	πτωχο-τάτη,	πτωχό-τατον
βαρύς	(θ. βαρυ-)	συγκρ.	βαρύ-τερος,	βαρυ-τέρα,	βαρύ-τερον
		υπερθ.	βαρύ-τατος,	βαρυ-τάτη,	βαρύ-τατον
άληθής	(θ. άληθεσ-)	συγκρ.	άληθέσ-τερος,	άληθεσ-τέρα,	άληθέσ-τερον
		υπερθ.	άληθέσ-τατος,	άληθεσ-τάτη,	άληθέσ-τατον
μέλας	(θ. μελαν-)	συγκρ.	μελάν-τερος,	μελαν-τέρα,	μελάν-τερον
		υπερθ.	μελάν-τατος,	μελαν-τάτη,	μελάν-τατον
χαρίεις	(θ. χαριετ-)	συγκρ.	χαριέσ-τερος,	χαριεσ-τέρα,	χαριέσ-τερον
		υπερθ.	χαριέσ-τατος,	χαριεσ-τάτη,	χαριέσ-τατον
άχαρις	(θ. άχαριτ-)	συγκρ.	άχαρίσ-τερος,	άχαρισ-τέρα,	άχαρίσ-τερον
		υπερθ.	άχαρίσ-τατος,	άχαρισ-τάτη,	άχαρίσ-τατον

Τα παραθετικά σε -ότερος, -ότατος και -ώτερος, -ώτατος

Φιλολογική
Παιδεία

- Τα παραθετικά των δευτερόκλιτων επιθέτων διατηρούν το χαρακτήρα του θετικού ο, αν προηγείται συλλαβή φύσει ή θέσει μακρόχρονη· τον εκτείνουν σε ω, αν προηγείται συλλαβή βραχύχρονη:

ξηρός	ξηρό-τερος	ξηρότατος
πτωχός	πτωχό-τερος	πτωχό-τατος
γενναῖος	γενναιό-τερος	γενναιό-τατος
θερμός	θερμό-τερος	θερμό-τατος
ένδοξος	ένδοξό-τερος	ένδοξό-τατος

αλλά: νέος νεώ-τερος νεώ-τατος· σοφός σοφώ-τερος σοφώ-τατος

«Αναλογικός σχηματισμός παραθετικών»

• Τα **παραθετικά μερικών επιθέτων της αρχαίας ελληνικής δε σχηματίζονται κανονικά** με την απλή προσθήκη των παραθετικών καταλήξεων **-τερος, -τατος** στο θέμα τους, **παρά διαμορφώνονται από αναλογία προς τα παραθετικά άλλων επιθέτων και λήγουν όπως αυτά** (πβ. τα νεοελ.: *ελαφρός — ελαφρύτερος* όπως το *βαρύτερος, χοντρός — χοντρύτερος* όπως το *παχύτερος, αντί για τα κανονικά ελαφρότερος, χοντρότερος*).

• Έτσι διαμορφώνονται οι ακόλουθες **αναλογικές παραθετικές καταλήξεις:**

α) -έστερος, -έστατος

• Κατά τα παραθετικά των σιγμόληκτων επιθέτων σε **-ης, -ες** (*ἀληθής, ἀληθέσ-τερος, ἀληθέσ-τατος*) σχηματίζουν τα παραθετικά τους τα τριτόκλιτα επίθετα σε **-ων, -ον** (γεν. -ονος), καθώς και τα επίθετα **ἄκρατος** (=αυτός που δεν έχει ανακατευτεί με άλλον, ανόθευτος), **ἄσμενος** (= ευχαριστημένος), **ἔρρωμένος** (= δυνατός) και **πένης**:

σώφρων	(θ. σωφρον-)	σωφρον-έσ-τερος	σωφρον-έσ-τατος
εὐδαίμων	(θ. εὐδαιμον-)	εὐδαιμον-έσ-τερος	εὐδαιμον-έσ-τατος κ.ά.
ἄκρατος	(θ. ἀκρατο-)	ἀκρατ-έσ-τερος	ἀκρατ-έσ-τατος (και ἀκρατό-τατος)
ἄσμενος	(θ. ἀσμενο-)	ἀσμεν-έσ-τερος (και ἀσμενώ-τερος)	ἀσμεν-έσ-τατος (ἀσμενώ-τατος)
ἔρρωμένος	(θ. ἔρρωμενο-)	ἔρρωμεν-έσ-τερος	ἔρρωμεν-έσ-τατος
πένης	(θ. πενητ-)	πεν-έσ-τερος	πεν-έσ-τατος

β) -ούστερος, -ούστατος

• Το επίθετο **ἀπλοῦς** και τα συνηρημένα επίθετα της β' κλίσης με β' συνθ. το **ὄνομα νοῦς** σχηματίζουν τα παραθετικά τους σε **-ούστερος, -ούστατος** (κατά τα παραθετικά σε **-έστερος, -έστατος** με συναίρεση):

ἀπλοῦς	(θ. ἀπλοο-)		ἀπλούστερος	ἀπλούστατος
		(ἀπό το)	ἀπλο-έσ-τερος	ἀπλο-έσ-τατος
εὖνους	(θ. εὖνοο-)		εὖνούστερος	εὖνούστατος
		(ἀπό το)	εὖνο-έσ-τερος	εὖνο-έσ-τατος

γ) -ίστερος, -ίστατος

- Τα μονοκατάληκτα επίθετα *ἄρπαξ*, *βλάξ*, *λάλος* (= φλύαρος), *κλέπτης*, *πλεονέκτης* σχηματίζουν τα παραθετικά τους σε *-ίστερος*, *-ίστατος* (κατά τα παραθετικά του *ἄχαρις*: *ἀχαρίστερος*, *ἀχαρίστατος*):

ἄρπαξ	(θ. ἀρπαγ-)	ἀρπαγ-ίς-τερος	ἀρπαγ-ίς-τατος
βλάξ	(θ. βλακ-)	βλακ-ίς-τερος	βλακ-ίς-τατος
λάλος	(θ. λαλο-)	λαλ-ίς-τερος	λαλ-ίς-τατος
κλέπτης	(θ. κλεπτα-)	κλεπτ-ίς-τερος	κλεπτ-ίς-τατος
πλεονέκτης	(θ. πλεονεκτα-)	πλεονεκτ-ίς-τερος	πλεονεκτ-ίς-τατος

δ) -αίτερος, -αίτατος

- Το επίθ. *παλαιός* σχηματίζει τα παραθετικά του με θέμα το επίρρ. *πάλαι* σε *-αίτερος*, *-αίτατος*:

παλαιός παλαίτερος παλαίτατος

- Ανάλογα προς αυτό σχηματίστηκαν τα παραθετικά:

γεραῖος (= γέροντας, σεβαστός) γεραί-τερος γεραί-τατος

σχολαῖος (=αργός, αργοκίνητος) σχολαί-τερος σχολαί-τατος

- Από αυτά αποσπάστηκε η κατάληξη *-αίτερος*, *-αίτατος*, με την οποία σχηματίζουν τα παραθετικά τους ορισμένα επίθετα σε *-ος*:

ἴσος		ἴς-αί-τερος	ἴς-αί-τατος
ὄψιος (= ὄψιμος)		ὄψι-αί-τερος	ὄψι-αί-τατος
(πλησίος)		πλησι-αί-τερος	πλησι-αί-τατος
πρῶος (από το πρώιος = πρωινός)		πρω-αί-τερος	πρω-αί-τατος
εὔδιος		εὔδι-αί-τερος	εὔδι-αί-τατος
	(και	εὔδιέσ-τερος	εὔδιέσ-τατος)
ἤσυχος		ἤσυχ-αί-τερος	ἤσυχ-αί-τατος
	(και	ἤσυχώ-τερος	ἤσυχώ-τατος)
ἴδιος		ίδι-αί-τερος	ίδι-αί-τατος
	(και)	ιδιώ-τερος	ιδιώ-τατος)
φίλος		φιλ-αί-τερος	φιλ-αί-τατος
	(και	φιλ-ίων ή φίλ-τερος	φίλ-τατος)

Ανώμαλα παραθετικά (σε -ίων, -ιστος)

• **Μερικά επίθετα** της αρχαίας ελληνικής δε σχηματίζουν τα παραθετικά τους με τις παραθετικές καταλήξεις -τερος, -τατος, παρά **παίρνουν στο συγκριτικό την κατάληξη -ίων (αρσ. και θηλ.), -ιον (ουδέτ.) και στο υπερθετικό την κατάληξη -ιστος, -ίστη, -ιστον**. Επειδή τα παραθετικά αυτά σχηματίζονται πολλές φορές με διάφορες φθογγικές παθήσεις ή και με θέμα διαφορετικό από το θέμα του θετικού, λέγονται **ανώμαλα παραθετικά**. Τα επίθετα αυτά είναι:

Θετικός	Συγκριτικός		Υπερθετικός	(θέμα)
1. αίσχρός	ὄ, ἢ αἰσχίων	τὸ αἴσχιον	αἴσχιστος	(αἰσχ-, πβ. αἴσχ-ος)
2. ἐχθρός	ὄ, ἢ ἐχθίων	τὸ ἐχθιον	ἐχθιστος	(ἐχθ-, πβ. ἐχθ-ος = ἐχθρα)
	και ομαλά	ἐχθρό-τερος	ἐχθρό-τατος	(ἐχθρο-)
3. ἡδύς	ὄ, ἢ ἡδίων	τὸ ἡδιον	ἡδιστος	(ἡδ-)
4. καλός	ὄ, ἢ καλλίων	τὸ κάλλιον	κάλλιστος	(καλλ-, πβ. κάλλ-ος)
5. μέγας	ὄ, ἢ μείζων	τὸ μείζον	μέγιστος	(μεγ-)
6. ῥάδιος	ὄ, ἢ ῥάων	τὸ ῥᾶον	ῥᾶστος	(ῥα-)
7. ταχύς	ὄ, ἢ θάττων	τὸ θᾶττον	τάχιστος	(θαχ-)
8. ἀγαθός	ὄ, ἢ ἀμείνων	τὸ ἄμεινον	ἄριστος	(ἀμεν- και ἀρ-, πβ. ἀρ-ετή)
»	ὄ, ἢ βελτίων	τὸ βέλτιον	βέλτιστος	(βελτ-)
»	ὄ, ἢ κρείττων	τὸ κρεῖττον	κράτιστος	(κρετ-, κρατ-, πβ. κράτ-ος)
»	ὄ, ἢ λῶων	τὸ λῶον	λῶστος	(λω-)
9. κακός	ὄ, ἢ κακίων	τὸ κάκιον	κάκιστος	(κακ-)
»	ὄ, ἢ χείρων	τὸ χεῖρον	χείριστος	(χερ-, χειρ-)
10. μακρός		μακρό-τερος	μακρό-τατος	(ομαλά)
»		—	μήκιστος	(μηκ-, πβ. μήκ-ος)
11. μικρός		μικρό-τερος	μικρό-τατος	(ομαλά)
»	ὄ, ἢ ἐλάττων	τὸ ἔλαττον	ἐλάχιστος	(ἐλαχ-)
»	ὄ, ἢ ἥττων	τὸ ἥττον	επίρρ. ἥκιστα	(ήκ-)
12. ὀλίγος	ὄ, ἢ μείων	τὸ μείον	ὀλίγιστος	(με-, ὀλιγ-)
13. πολὺς	ὄ, ἢ πλείων	τὸ πλέον	πλεῖστος	(πλε-)

Κλίση των συγκριτικών σε -ίων, -ιον (και -ων, -ον)

• Τα συγκριτικά σε -ίων, -ιον (ή -ων, -ον) είναι δικατάληκτα επίθετα της γ' κλίσης με τρία γένη και κλίνονται κατά το ακόλουθο παράδειγμα:

(θ. βελτιον-, βελτιοσ-)

Ενικός αριθμός					
ον.	ὁ	ἡ	βελτίων	τὸ	βέλτιον
γεν.	τοῦ	τῆς	βελτίον-ος	τοῦ	βελτίον-ος
δοτ.	τῷ	τῇ	βελτίον-ι	τῷ	βελτίον-ι
αιτ.	τόν	τήν	βελτίον-α ἢ βελτίω	τὸ	βέλτιον
κλ.	(ῶ)		βέλτιον	(ῶ)	βέλτιον
Πληθυντικός αριθμός					
ον.	οἱ	αἱ	βελτίον-ες ἢ βελτίους	τὰ	βελτίον-α ἢ βελτίω
γεν.	τῶν		βελτιόν-ων	τῶν	βελτιόν-ων
δοτ.	τοῖς	ταῖς	βελτίοσι(ν)	τοῖς	βελτίοσι(ν)
αιτ.	τούς	τάς	βελτίον-ας ἢ βελτίους	τὰ	βελτίον-α ἢ βελτίω
κλ.	(ῶ)		βελτίον-ες ἢ βελτίους	(ῶ)	βελτίον-α ἢ βελτίω

Περιφραστικά παραθετικά. Παραθετικά μετοχών

• Τα περιφραστικά παραθετικά σχηματίζονται στην αρχαία ελληνική, όπως και στη νέα, με το θετικό του επιθέτου και με ορισμένο ποσοτικό επίρρημα εμπρός από αυτό. Έτσι ο συγκριτικός βαθμός σχηματίζεται με το επίρρ. μᾶλλον και ο υπερθ. με το επίρρ. μάλιστα εμπρός από το θετικό:

θετ. ἐπιμελής συγκρ. μᾶλλον ἐπιμελής υπερθ. μάλιστα ἐπιμελής

(πβ. τα νεοελλ.: μικρός — πιο μικρός — ο πιο μικρός ἢ πολύ μικρός).

• Όλα τα επίθετα που σχηματίζουν μονολεκτικά παραθετικά μπορούν να σχηματίσουν παράλληλα και περιφραστικά παραθετικά. Σχηματίζουν τα παραθετικά τους μόνο περιφραστικά οι μετοχές και μερικά μονοκατάληκτα επίθετα που χρησιμοποιούνται και ως ουσιαστικά.

1) **Μετοχές:** δυνάμενος – μᾶλλον δυνάμενος – μάλιστα δυνάμενος· συμφέρων – μᾶλλον συμφέρων – μάλιστα συμφέρων· ὠφελῶν – μᾶλλον ὠφελῶν – μάλιστα ὠφελῶν κ.ά. (πβ. τα νεοελλ.: αντρειωμένος – πιο αντρειωμένος – ο πιο αντρειωμένος ἢ πολύ αντρειωμένος).

2) **Μονοκατάληκτα επίθετα:** εἴρων – μᾶλλον εἴρων – μάλιστα εἴρων· ἔνδακρυς – μᾶλλον ἔνδακρυς – μάλιστα ἔνδακρυς. Έτσι και τα εὐέλπις, κόλαξ, ὑβριστής, φιλόγελως κ.ά.

Ελλειπτικά παραθετικά

- Σε **μερικά επίθετα λείπει ο θετικός βαθμός ή και ένας από τους δύο άλλους βαθμούς**. Τα παραθετικά των επιθέτων αυτών λέγονται **ελλειπτικά παραθετικά**.
- Τα περισσότερα ελλειπτικά παραθετικά **παράγονται από επιρρήματα, προθέσεις ή μετοχές**:

1.	(άνω)	συγκρ.	άνώ-τερος	υπερθ.	άνώ-τατος
2.	(κάτω)	»	κατώ-τερος	»	κατώ-τατος
3.	(πρό)	»	πρό-τερος	»	πρώτος (πρό-ατος)
4.	(υπέρ)	»	υπέρ-τερος	»	υπέρ-τατος
5.	(έπικρατών)	»	έπικρατ-έστερος	»	—
6.	(προτιμώμενος)	»	προτιμό-τερος	»	—
7.	—	»	ύστερος	»	ύστατος
8.	—	»	—	»	ύπατος
9.	—	»	—	»	έσχατος

- Μερικά επίθετα **δε σχηματίζουν παραθετικά**, γιατί φανερώνουν ιδιότητα, ποιότητα ή κατάσταση που δεν παρουσιάζει βαθμούς. Τέτοια επίθετα είναι:

1) όσα φανερώνουν ύλη: λίθινος, άργυροϋς, γήινος· τοπική ή χρονική σχέση: χερσαίος, θαλάσσιος, θερινός, ήμερήσιος· μέτρο: σταδιαίος, πηχυαίος· καταγωγή, συγγένεια: πατρῷος, μητρικός· μόνιμη κατάσταση: θνητός, νεκρός κ.ά.

2) μερικά σύνθετα με α' συνθετικό το στερητικό ά-: άθάνατος, άυλος, άυπνος, άψυχος κ.ά.

3) μερικά σύνθετα με α' συνθετικό το επίθετο πᾶς ή την πρόθ. υπέρ (που έχουν μόνα τους υπερθετική σημασία): πάνσοφος, πάντιμος, πάγκαλος – υπερμεγέθης, υπέρλαμπρος κ.ά.

Παραθετικά επιρρημάτων

• Πολλά επιρρήματα της αρχαίας επιδέχονται σύγκριση και γι' αυτό σχηματίζουν παραθετικά (όπως και στη νέα: *ωραία – ωραιότερα ή πιο ωραία – ωραιότατα ή πάρα πολύ ωραία*).

• Σχηματίζουν έτσι παραθετικά στην αρχαία ελληνική:

1) Επιρρήματα σε -ως που παράγονται από επίθετα. Τα επιρρήματα αυτά στον συγκριτικό έχουν τύπο όμοιο με την ενική αιτιατ. του ουδετ. του συγκριτικού επιθέτου και στον υπερθετικό έχουν τύπο όμοιο με την πληθυντική αιτιατ. του ουδετέρου του υπερθετικού επιθέτου:

(δίκαιος)	δικαίως	δικαιότερον	δικαιοτάτα
(σοφός)	σοφῶς	σοφώτερον	σοφώτατα
(ἀληθής)	ἀληθῶς	ἀληθέστερον	ἀληθέστατα
(σώφρων)	σωφρόνως	σωφρονέστερον	σωφρονέστατα
(ἡδύς)	ἡδέως	ἡδιον	ἡδιστα
(καλός)	καλῶς	κάλλιον	κάλλιστα κ.ά.

2) Τα επιρρήματα εὖ (αντίστοιχο του επιθέτου *ἀγαθός*), **ὀλίγον** και **πολύ**:

εὖ – ἄμεινον – ἄριστα και βέλτιον – βέλτιστα και κρεῖττον – κράτιστα.

ὀλίγον – μείον – ὀλίγιστα και ἔλαττον – ἐλάχιστα και ἥττον – ἥκιστα.

πολύ – πλέον – πλεῖστα (ἠπλεῖστον).

3) Το επίρρ. μάλα (= πολύ), που οι τρεις βαθμοί του είναι: **θετ. μάλα – συγκριτ. μᾶλλον – υπερθ. μάλιστα.**

4) Μερικά τοπικά επιρρήματα που παίρνουν παραθετικές καταλήξεις **-τέρω, -τάτω**:

θετ.	ἄνω	συγκρ.	άνωτέρω	υπερθ.	άνωτάτω
»	ἄπωθεν (=μακριά)	»	ἄπωτέρω	»	ἄπωτάτω
»	ἐγγύς (= κοντά)	»	ἐγγυτέρω	»	ἐγγυτάτω και
»	»	»	ἐγγύτερον	»	ἐγγύτατα και
»	»	»	ἔγγιον	»	ἔγγιστα
»	ἔξω	»	ἐξωτέρω	»	ἐξωτάτω
»	ἔσω (και εἴσω)	»	ἐσωτέρω	»	ἐσωτάτω
»	κάτω	»	κατωτέρω	»	κατωτάτω
»	πόρρω	»	πορρωτέρω	»	πορρωτάτω
»	πέρα	»	περαιτέρω	»	—

5) Μερικά χρονικά επιρρήματα με παραθετικές καταλήξεις **-(αί)τερον, -(αί)τατα**

θετ.	πάλαι	συγκρ.	παλαιότερον	υπερθ.	παλαιάτα
»	πρωί	»	πρωιαίτερον	»	πρωιαίτατα ή
»	»	»	πρωιαίτερον	»	πρωιαίτατα
»	όψέ (= αργά)	»	όψιαίτερον	»	όψιαίτατα

- Και τα παραθετικά των επιρρημάτων, όπως και των επιθέτων, **εκφέρονται κάποτε περιφραστικά με το μάλλον, μάλιστα και το θετικό** π.χ.

θετ.	σοφώς	συγκρ.	μάλλον σοφώς	υπερθ.	μάλιστα σοφώς
»	ήδέως	»	μάλλον ήδέως	»	μάλιστα ήδέως

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ

- **Αριθμητικά** λέγονται οι λέξεις που **φανερώνουν αριθμούς ή παράγονται από ονόματα αριθμών**. Τα αριθμητικά **είναι επίθετα, ουσιαστικά και επιρρήματα**.

Αριθμητικά επίθετα

Είδη αριθμητικών επιθέτων

- Τα αριθμητικά επίθετα είναι **απόλυτα, τακτικά, χρονικά, πολλαπλασιαστικά και αναλογικά**.

α) Τα απόλυτα αριθμητικά (όπως και στη νέα ελληνική) φανερώνουν **απλώς ένα ορισμένο πλήθος** από όντα: **εἷς** (ὄπλιτης), **μία** (ναῦς), **ἓν** (ὄπλον), **δέκα** (τάλαντα).

β) Τα τακτικά αριθμητικά (όπως και στη νέα ελληνική) φανερώνουν **την τάξη, δηλ. τη θέση** που κατέχει ένα ορισμένο ον σε μια σειρά από όμοιά του: **πρῶτος** (μῆν), **δευτέρα** (ἡμέρα), **τρίτον** (ἔτος)· **αυτά λήγουν ως το 19 σε -τος** (εκτός από το δεύτερος, ἑβδομος, ὄγδοος) και **από τα 20 και πέρα σε -στός**: (τρία) τρίτος, (ἕξ) ἕκτος - (εἴκοσι) εἰκοστός - ἑκατόν (ἑκατοστός).

γ) Τα χρονικά αριθμητικά (που δεν τα έχει η νέα ελληνική) φανερώνουν **χρόνο**, δηλ. ποια ημέρα, από τότε που ἄρχισε, τελειώνει κάποια ενέργεια· **αυτά σχηματίζονται από το θέμα των τακτικών και λήγουν σε -αῖος**: (δεύτερος) δευτεραῖος, (τρίτος) τριταῖος, (τέταρτος) τεταρταῖος κτλ. (αυτός που γίνεται τη δεύτερη, την τρίτη, την τέταρτη κτλ. ημέρα από την ημέρα που ἄρχισε)· π.χ. δευτεραῖος ἀφίκετο (= ἔφτασε τη δεύτερη ημέρα από τότε που ξεκίνησε).

δ) Τα πολλαπλασιαστικά αριθμητικά (όπως και στη νέα ελληνική) φανερώνουν **από πόσα απλά μέρη απαρτίζεται κάτι**· αυτά **λήγουν σε -πλοῦς** και τα περισσότερα σχηματίζονται από το θέμα των απόλυτων αριθμητικών: (τρία) τριπλοῦς, (έννέα) ἐννεαπλοῦς, (δέκα) δεκαπλοῦς.

ε) Τα αναλογικά αριθμητικά (όπως και στη νέα ελληνική) φανερώνουν **ποια είναι η αναλογία ενός ποσού προς ένα άλλο του ίδιου είδους**, δηλ. πόσες φορές το ένα είναι μεγαλύτερο από το άλλο· αυτά **λήγουν σε -πλάσιος** και τα περισσότερα σχηματίζονται από το θέμα των απόλυτων αριθμητικών: (δύο, θ. δι-) διπλάσιος, (τρία) τριπλάσιος.

Κλίση των αριθμητικών επιθέτων

• Από τα **απόλυτα αριθμητικά**:

α) Τα τέσσερα πρώτα κλίνονται έτσι:

	(1) εἷς	μία	ἓν	(2) δύο
	Ενικός αριθμός			Δυϊκός αριθμός (και για τα τρία γένη)
	αρσ.	θηλ.	ουδ.	
ον.	εἷς	μία	ἓν	δύο
γεν.	ἑνός	μιᾶς	ἑνός	δυοῖν
δοτ.	ἐνὶ	μιᾷ	ἐνὶ	δυοῖν
αιτ.	ἕνα	μίαν	ἓν	δύο

	(3) τρεῖς	τρία	(4) τέτταρες	τέτταρα
	Πληθυντικός		Πληθυντικός	
	αρσ. και θηλ.	ουδ.	αρσ. και θηλ.	ουδ.
ον.	τρεῖς	τρία	τέτταρες	τέτταρα
γεν.	τριῶν	τριῶν	τεττάρων	τεττάρων
δοτ.	τρισι(ν)	τρισι(ν)	τέτταρσι(ν)	τέτταρσι(ν)
αιτ.	τρεῖς	τρία	τέτταρας	τέτταρα

β) Τα από το πέντε ως το ἑκατὸν εἶναι ἀκλιτα: οἱ πέντε ὀπλιῖται, τῶν πέντε ὀπλιτῶν, τοῖς εἴκοσιν ὀπλίταις, τῶν τριάκοντα τυράννων κτλ.

• Τα από το διακόσιοι, -αι, -α και πέρα είναι τρικατάληκτα επίθετα με τρία γένη και κλίνονται μόνο στον πληθυντικό: οί διακόσιοι όπλιται, τών διακοσίων ήμερών, τοῖς διακοσίοις όπλοις – οί τριακόσιοι όπλιται, τών τριακοσίων νεών κτλ.· έτσι και χίλιοι, -αι, -α.

• Τα τακτικά, τα χρονικά και τα αναλογικά αριθμητικά κλίνονται ως τρικατάληκτα επίθετα της β' κλίσης σε -ος, -η, -ον ή -ος, -α, -ον: τακτικά: πρώτος, πρώτη, πρώτον - δεύτερος, δεύτερα, δεύτερον κτλ. χρονικά: δευτεραῖος, δευτεραία, δευτεραῖον – τριταῖος, -αία, -αῖον κτλ. αναλογικά: διπλάσιος, -ία, -ιον - τριπλάσιος, -ία, -ιον κτλ.

• Τα πολλαπλασιαστικά αριθμητικά κλίνονται όπως τα συνηρημένα τρικατάληκτα επίθετα της β' κλίσης σε -ους, -ῆ, -οῦν:

(άπλός) άπλοῦς (άπλόη) άπλή (άπλόον) άπλοῦν

(διπλός) διπλοῦς (διπλόη) διπλή (διπλόον) διπλοῦν κτλ.

Αριθμητικά ουσιαστικά

• Τα αριθμητικά ουσιαστικά (όπως και στη νέα ελληνική) σημαίνουν αφηρημένη αριθμητική ποσότητα, δηλ. πλήθος από όμοιες μονάδες οποιουδήποτε είδους. Αυτά είναι όλα θηλυκά (αφηρημένα ουσιαστικά) σε -άς και τα περισσότερα σχηματίζονται από το θέμα των απόλυτων αριθμητικών επιθέτων: δυ-άς (= σύνολο από δύο μονάδες), τρι-άς (= σύνολο από τρεις μονάδες) κτλ.

• Τα αριθμητικά ουσιαστικά κλίνονται όπως τα θηλυκά οδοντικόληκτα της γ' κλίσης σε -άς, γεν. -άδος: ή δυάς, τῆς δυάδος κτλ. - ή τριάς, τῆς τριάδος κτλ.

Αριθμητικά επιρρήματα

• Τα αριθμητικά επιρρήματα της αρχαίας ελληνικής φανερώνουν πόσες φορές επαναλαμβάνεται κάτι. Αυτά λήγουν σε -άκις ή -κις και τα περισσότερα σχηματίζονται από το θέμα των απόλυτων αριθμητικών επιθέτων: πεντ-άκις (πέντε φορές), έξ-άκις (έξι φορές), έπτά-κις (εφτά φορές). Αλλά των τριών πρώτων αριθμητικών τα επιρρήματα είναι: του είς - ἄπαξ (= μία μόνο φορά), του δύο – δις (= δύο φορές), του τρία – τρίς (= τρεις φορές). Του έννέα είναι το έν-άκις (= εννέα φορές).

Παρατηρήσεις στα αριθμητικά

α) Θέματα των αριθμητικών

1. Το απόλυτο αριθμητικό είς σχηματίζει το αρσ. και το ουδέτ. από το θέμα έν- (αρσ. έν-ς = είς) και το θηλ. από το θ. μι- (μία). Από το θ. του απόλυτου αριθμητικού είς δεν παράγεται κανένα άλλο αριθμητικό εκτός από το ουσιαστικό έν-άς· καθένα από τα άλλα αριθμητικά που αντιστοιχούν στο απόλυτο είς σχηματίζεται από ιδιαίτερο θέμα: πρῶ-τος, άπλοῦς, μονάς, ἄπαξ.

2. Το **δύο** έχει δύο θέματα: **α)** θ. *δυ-*: *δυ-άς*. **β)** θ. *δι-*: *δι-ακόσιοι, δι-πλοῦς, δι-πλάσιος, δί-ς*. επίσης και τα σύνθετα *δι-μερής, δί-πους, δι-ώβολον* κτλ. (το δεύτερος από το ρ. *δεύομαι* = υστερώ).
3. Το **τρεις** σχηματίζει από το θ. *τρεϊ-* μόνο την ονομαστ. και αιτιατ. του αρσ. και του θηλ. (*τρεϊ-ες* = *τρεῖς*)· οι άλλες πτώσεις, καθώς και όλα τα παράγωγα του σχηματίζονται από το θ. *τρι-*: *τρι-ῶν, τρι-σὶ, τρί-α· τρι-άκοντα, τρι-ακόσιοι, τρί-τος, τρι-ταῖος, τρι-πλοῦς, τρι-πλάσιος· τρί-ς*. επίσης και τα σύνθετα *τρι-μερής, τρί-πους* κτλ.
4. Το **τέτταρες** (ή **τέσσαρες**) έχει: **α)** θ. *τετταρ-*: *τέτταρ-ες, τετταρ-άκοντα*. **β)** θ. *τετρα-*: *τετρα-κόσιοι, τετρα-πλοῦς, τετρα-πλάσιος, τετράς, τετράκις*. **γ)** θ. *τεταρ-*: *τέταρ-τος, τεταρ-ταῖος*.
5. Το **πέντε** έχει: **α)** θ. *πεντ-*: *πέντ-ε, πεντ-ήκοντα, πεντ-απλοῦς, πενταπλάσιος, πεντάκις*. **β)** θ. *πεμπ-*: *πέμπ-τος, πεμπ-ταῖος, πεμπάς*.
6. Το **ἕξ** έχει: **α)** θ. *έξ-* (*έκ-α-*): *ἕξ, ἐξήκοντα, ἑξακόσιοι, ἑξαπλοῦς, ἑξαπλάσιος (ἑξάς), ἑξάκις*. **β)** θ. *έκ-*: *ἕκ-τος, ἐκ-καίδεκα*.
7. Το **ἑπτὰ** έχει: **α)** θ. *ἑπτ-*: *ἑπτά, ἑπτα-κόσιοι, ἑπτα-πλοῦς, ἑπτα-πλάσιος (ἑπτάς), ἑπτά-κις*. **β)** θ. *ἑβδομ-*: *ἑβδομ-ήκοντα, ἑβδομ-ος, ἑβδομ-αῖος, (ἑβδομ-άς)*.
8. Το **ὀκτώ** έχει: **α)** θ. *ὀκτ-*: *ὀκτώ, ὀκτ-ακόσιοι, ὀκταπλοῦς, ὀκταπλάσιος, ὀκτάς, ὀκτά-κις*. **β)** ὀγδο-: *ὀγδο-ήκοντα, ὀγδο-ος (ὀγδοαῖος), ὀγδοάς*.
9. Το **ἐννέα** έχει: **α)** θ. *έννε-*: *έννεά, ἐννεαπλοῦς, ἐννεαπλάσιος, ἐννεάς*. **β)** θ. *ένεν-*: *ένεν-ήκοντα, ἐνεν-ηκοστός, ἐνεν-ηκοντάκις*. **γ)** θ. *ένα-*: *ἕνα-τος, ἑναταῖος, ἐνάκις, ἐνακόσιοι, ἐνακοσιοστός, ἐνακοσιάκις*.

β) Εκφορά των σύνθετων αριθμών

• **Οι σύνθετοι αριθμοί**, δηλ. οι αριθμοί που απαρτίζονται από μονάδες και δεκάδες, εκατοντάδες, χιλιάδες κτλ., **κανονικά εκφέρονται στην αρχαία ελληνική με τρεις τρόπους**:

1) προτάσσεται ο κάθε φορά μικρότερος πριν από το μεγαλύτερο με το σύνδεσμο και ανάμεσά τους: *τρεις καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν* (123) - *τρίτος καὶ εἰκοστός καὶ ἑκατοστός* (123ος).

2) προτάσσεται ο κάθε φορά μεγαλύτερος πριν από το μικρότερο με το σύνδεσμο και ανάμεσά τους: *ἑκατὸν καὶ εἴκοσι καὶ τρία*· *ἑκατοστός καὶ εἰκοστός καὶ τρίτος*.

3) προτάσσεται ο κάθε φορά μεγαλύτερος πριν από το μικρότερο χωρίς να μεσολαβεί ο σύνδεσμος και όπως στη νέα ελληνική): *ἑκατὸν εἴκοσι τρεῖς* - *ἑκατοστός εἰκοστός τρίτος*.

• **Αλλά αριθμοί σύνθετοι από δεκάδες και το ὀκτώ ή το ἐννέα** (18, 19· 28, 29· 38, 39· 48, 49 κτλ.) **εκφέρονται συνήθως περιφραστικά με την αφαίρεση μιας ή δύο μονάδων από την αμέσως ανώτερη δεκάδα** (όπως σήμερα λέμε *εἴκοσι παρά δύο, τριάντα παρά ένα* κτλ.)· **για την περιφραση αυτή χρησιμοποιούσαν οι αρχαίοι τη μετοχή του ενεστ. του ρ. δέω (= χρειάζομαι, έχω ἔλλειψη) στον κατάλληλο κάθε φορά τόπο μαζί με τη γεν. ἐνός ή μιᾶς ή δυοῖν**: *δυοῖν δέοντα εἴκοσι τάλαντα* (= τάλαντα που χρειάζονται δύο για να γίνουν 20, δηλ. *εἴκοσι παρά δύο* = 18), *μιᾶς δέουσαι εἴκοσι τριήρεις* (= 19), *δυοῖν δέον τριακοστόν ἔτος* (28ο), *ἐνός δέοντες τριάκοντα ἄνδρες* (29) κτλ.

γ) Εκφορά των κλασματικών αριθμών

- Για την εκφορά των κλασματικών αριθμών οι αρχαίοι χρησιμοποιούσαν **τα απόλυτα αριθμητικά όχι μόνο στον αριθμητή (όπως εμείς σήμερα), παρά και στον παρονομαστή, πάντοτε μαζί με το άρθρο, και συνόδευαν ή τον παρονομαστή με τη λέξη μέρος στη γεν. του πληθ. (γεν. διαιρετική) ή τον αριθμητή με τη λέξη μοῖρα (= μερίδιο)** π.χ. ο κλασματικός αριθμός $2/7$ λεγόταν: *τῶν ἐπτὰ μερῶν τὰ δύο* ή *τῶν ἐπτὰ αἰ δύο μοῖραι*.
- **Αν ο παρονομαστής ήταν μόνο κατά μία μονάδα μεγαλύτερος από τον αριθμητή, τότε έλεγαν μόνο τον αριθμητή μαζί με τη λέξη μέρος, χωρίς ν' αναφέρουν τον παρονομαστή:** *τὰ δύο μέρη (= $2/3$), τὰ τρία μέρη (= $3/4$), τὰ ἑννέα μέρη (= $9/10$)* κτλ.

δ) Γραφική παράσταση των αριθμών

- **Για να παραστήσουν τους αριθμούς οι αρχαίοι χρησιμοποιούσαν τα 24 γράμματα του αλφαβήτου.** Τα γράμματα αυτά **τα χωρίζαν σε τρεις ομάδες** ($\alpha - \vartheta$, $\iota - \pi$ και $\rho - \omega$) και σημείωναν μια κεραία προς τα επάνω και δεξιά για τις μονάδες, δεκάδες ή εκατοντάδες. Από τις τρεις αυτές ομάδες η πρώτη χρησίμευε για την παράσταση των απλών μονάδων ($\alpha' = 1$, $\beta' = 2$, $\gamma' = 3$ κτλ.), η δεύτερη για την παράσταση των δεκάδων ($\iota' = 10$, $\kappa' = 20$, $\lambda' = 30$ κτλ.) και η τρίτη για την παράσταση των εκατοντάδων ($\rho' = 100$, $\sigma' = 200$, $\tau' = 300$ κτλ.). Χρησιμοποιούσαν όμως και **τρία ακόμα σημεία**, ένα για κάθε ομάδα· έτσι ο αριθμός 6 γραφόταν με το αρχαίο δίγαμμα, δηλ. με το σημείο ζ' (στιγμα)¹, ο αριθμός 90 με το σημείο 4' (κόππα, αντίστοιχο προς το λατινικό q που αρχαιότερα ήταν γράμμα της ελληνικής ανάμεσα από το π και ρ) και ο αριθμός 900 με το σημείο 3' (σαμπί).
- **Οι χιλιάδες παριστάνονταν με τα ίδια σημεία, αλλά με την κεραία προς τα κάτω και αριστερά**, $\alpha = 7000$, $\beta = 2000$, $\gamma = 3000$, $\delta = 4000$, $\epsilon = 5000$, $\zeta = 6000$ κτλ. $\alpha\omega\kappa\alpha' = 1821$, $\alpha\vartheta\nu\theta' = 1959$, $\alpha\vartheta\omicron' = 1970$.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΩΝ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΩΝ

Αραβικά ψηφία	Αρχ. ελλ. σημεία	Απόλυτα	Τακτικά	Πολλαπλασιαστικά	Αναλογικά	Χρονικά	Ουσιαστικά	Επιρρήματα
1	α'	εἷς, μία, ἓν	πρῶτος, πρώτη, πρῶτον	ἄπλοῦς	—	—	μονάς	ἅπαξ
2	β'	δύο	δεύτερος, -έρα, -ερον	διπλοῦς	διπλάσιος	δευτεραῖος	δυάς	δὶς
3	γ'	τρεις, τρία	τρίτος, -η, -ον	τριπλοῦς	τριπλάσιος	τριταῖος	τριάς	τρίς
4	δ'	τέσσαρες, τέσσαρα	τέταρτος, -άρτη, -αρτον	τετραπλοῦς	τετραπλάσιος	τεταρταῖος	τετράς	τετράκις
5	ε'	πέντε	πέμπτος, -η, -ον	πενταπλοῦς	πενταπλάσιος	πεμπταῖος	πεμπάς	πεντάκις
6	ζ'	ἕξ	ἕκτος, -η, -ον	ἕξαπλοῦς	ἕξαπλάσιος	—	ἕξάς	ἕξάκις
7	ζ'	ἑπτὰ	ἕβδομος, -όμη, -ομον	ἑπταπλοῦς	ἑπταπλάσιος	—	ἑπτάς (καὶ ἑβδομάς)	ἑπτάκις
8	η'	ὀκτώ	ὀγδοός, -ή, -ον	ὀκταπλοῦς	ὀκταπλάσιος	—	ὀκτάς	ὀκτάκις

9	θ´	έννεα	ένατος, ένάτη, ένατον	έννεαπλοϋς	έννεαπλάσιος	ένναταίος	έννεαs	έννάκις
10	ι´	δέκα	δέκατος	δεκαπλοϋς	δεκαπλάσιος	δεκαταίος	δεκάς	δεκάκις
11	ια´	ένδεκα	ένδέκατος	ένδεκαπλοϋς	ένδεκαπλάσιος	ένδεκαταίος	ένδεκάς	ένδεκάκις
12	ιβ´	δώδεκα	δωδέκατος	δωδεκαπλοϋς	δωδεκαπλάσιος	δωδεκαταίος	δωδεκάς	δωδεκάκις
13	ιγ´	τρεις (τρία) και δέκα	τρίτος και δέκατος	—	—	—	—	τρισκαιδεκάκις
14	ιδ´	τέτταρες (-ρα) και δέκα	τέταρτος και δέκατος	—	—	—	—	τετρακαιδεκάκις
15	ιε´	πεντεκαίδεκα	πέμπτος και δέκατος	—	—	—	—	πεντεκαιδεκάκις
16	ις´´	έκκαίδεκα	έκτος και δέκατος	—	—	—	—	έκκαιδεκάκις
17	ιζ´	έπτακαίδεκα	έβδομος και δέκατος	—	—	—	—	έπτακαιδεκάκις
18	ιη´	όκτωκαίδεκα	όγδοος και δέκατος	—	—	—	—	όκτωκαιδεκάκις
19	ιθ´	έννεακαίδεκα	έννατος και δέκατος	—	—	—	—	έννεακαιδεκάκις
20	κ´	είκοσι(ν)	είκοστός	είκοσαπλοϋς	είκοσαπλάσιος	—	εικάς	εικόςάκις
30	λ´	τριάκοντα	τριακοστός	—	—	—	τρικάς	τριακοντάκις
40	μ´	τετταράκοντα	τετταρακοστός	—	—	—	—	τετταρακοντάκις
50	ν´	πεντήκοντα	πεντηκοστός	—	—	—	—	πεντηκοντάκις
60	ξ´	έξήκοντα	έξηκοστός	—	—	—	—	έξηκοντάκις
70	ο´	έβδομήκοντα	έβδομηκοστός	—	—	—	—	έβδομηκοντάκις
80	π´	όγδοήκοντα	όγδοηκοστός	—	—	—	—	όκτωκαιδεκάκις
90	ς´	ένενήκοντα	ένενηκοστός	—	—	—	—	ένενηκοντάκις
100	ρ´	έκατον	έκατοστός	έκατονταπλοϋς	έκατονταπλάσιος	—	έκατοντάς	έκατοντάκις
200	σ´	διακόσιοι, -αι, -α	διακοσιοστός	—	—	—	—	διακοσιάκις
300	τ´	τριακόσιοι, -αι, -α	τριακοσιοστός	—	—	—	—	τριακοσιάκις
400	υ´	τετρακόσιοι, -αι, -α	τετρακοσιοστός	—	—	—	—	τετρακοσιάκις
500	φ´	πεντακόσιοι, -αι, -α	πεντακοσιοστός	—	—	—	—	πεντακοσιάκις
600	χ´	έξακόσιοι, -αι, -α	έξακοσιοστός	—	—	—	—	έξακοσιάκις
700	ψ´	έπτακόσιοι, -αι, -α	έπτακοσιοστός	—	—	—	—	έπτακοσιάκις
800	ω´	όκτακόσιοι, -αι, -α	όκτακοσιοστός	—	—	—	—	όκτακοσιάκις
900	ϑ´	ένακόσιοι, -αι, -α	ένακοσιοστός	—	—	—	—	ένακοσιάκις
1000	,α	χιλιοι, -αι, -α	χιλιοστός	—	—	—	χιλιάς	χιλιάκις
2000	,β	δισχιλιοι, -αι, -α	δισχιλιοστός	—	—	—	—	δισχιλιάκις
10000	,ι	μύριοι, -αι, -α	μυριοστός	—	—	—	μυριάς	μυριάκις
20000	,κ	δισμύριοι, -αι, -α	δισμυριοστός	—	—	—	—	δισμυριάκις

1. Το δίγαμμα που είχε το αρχαιότατο ελληνικό αλφάβητο γραφόταν ως αριθμός και με το σημείο ς.

ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ

- **Αντωνυμίες** λέγονται **οι κλιτές λέξεις που χρησιμοποιούνται στο λόγο κυρίως στη θέση ονομάτων (ουσιαστικών ή επιθέτων)**: ῥώμη μετὰ μὲν φρονήσεως ὠφέλησεν, ἄνευ δὲ ταύτης (δηλ. τῆς φρονήσεως) ἔβλαψε – τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας πάντες τιμῶσι· τοιοῦτοι (δηλ. ἀγαθοί) καὶ ὑμεῖς γίνεσθε.

Τα εἶδη των αντωνυμιῶν

- Οι αντωνυμίες είναι εννέα ειδῶν: 1) **προσωπικές**, 2) **δεικτικές**, 3) **οριστικές ή επαναληπτικές**, 4) **κτητικές**, 5) **αυτοπαθητικές**, 6) **αλληλοπαθητικές**, 7) **ερωτηματικές**, 8) **αόριστες** και 9) **αναφορικές**.

Προσωπικές αντωνυμίες

- **Προσωπικές** λέγονται οι αντωνυμίες που φανερώνουν **τα τρία πρόσωπα του λόγου**.

Πρώτο πρόσωπο είναι εκείνο που μιλεί: **εγώ**.

Δεύτερο πρόσωπο είναι εκείνο που του μιλούμε: **σύ**.

Τρίτο πρόσωπο είναι εκείνο για το οποίο γίνεται λόγος: **αὐτός, ἐκεῖνος κτλ.**

- **Οι προσωπικές αντωνυμίες** κλίνονται ἔτσι:

Ενικός αριθμός			
	α' πρόσ.	β' πρόσ.	γ' πρόσ.
ον.	ἐγώ	σύ	—
γεν.	ἐμοῦ, μου	σοῦ, σου	(οὔ)
δοτ.	ἐμοί, μοι	σοί, σοι	οἷ, οἱ
αιτ.	ἐμέ, με	σέ, σε	(ἔ)
Πληθυντικός αριθμός			
	ἡμεῖς	ὕμεῖς	(σφεῖς)
ον.	ἡμεῖς	ὕμεῖς	(σφεῖς)
γεν.	ἡμῶν	ὕμῶν	(σφῶν)
δοτ.	ἡμῖν	ὕμῖν	σφίσι(ν)
αιτ.	ἡμᾶς	ὕμᾶς	(σφᾶς)

Δεικτικές αντωνυμίες

- **Δεικτικές** λέγονται οι αντωνυμίες που φανερώνουν **δείξιμο (αισθητό ή νοητό)**.
- **Δεικτικές αντωνυμίες** της αρχαίας ελληνικής είναι οι ακόλουθες (όλες **τρικατάληκτες με τρία γένη**):

οὗτος, αὕτη, τοῦτο

ἐκεῖνος, ἐκείνη, ἐκεῖνο

ὄδε, ἤδε, τόδε (= αυτός εδώ, αυτός δα, ο εξής)

τοιόσδε, τοιάδε, τοιόνδε ή τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτο(ν) (= τέτοιος).

τηλικόσδε, τηλικήδε, τηλικόνδε ή τηλικοῦτος, τηλικαύτη, τηλικοῦτο(ν) (= τόσο μεγάλος).

1) Η αντωνυμία **οὗτος, αὕτη, τοῦτο** κλίνεται έτσι:

	Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
ον.	οὗτος	αὕτη	τοῦτο	οὔτοι	αὗται	ταῦτα
γεν.	τούτου	ταύτης	τούτου	τούτων	τούτων	τούτων
δοτ.	τούτῳ	ταύτῃ	τούτῳ	τούτοις	ταύταις	τούτοις
αιτ.	τούτον	ταύτην	τούτο	τούτους	ταύτας	ταῦτα
κλ.	(ὦ) οὗτος	(ὦ) αὕτη	—	—	—	—

2) Η αντων. **ἐκεῖνος, ἐκείνη, ἐκεῖνο** κλίνεται ως τρικατάληκτο επίθετο της β' κλίσης σε -ος, -η, -ον, αλλά χωρίς το τελικό ν στο ουδέτερο.

3) Η αντωνυμία **ὄδε, ἤδε, τόδε** σχηματίστηκε από το άρθρο ὁ, ἡ, τὸ (που αρχικά είχε δεικτική σημασία) μαζί με το εγκλιτικό δεικτικό μόριο δέ στο τέλος του. Κλίνεται όπως το άρθρο με το εγκλιτικό μόριο δέ:

	Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
ον.	ὄδε	ἤδε	τόδε	οἶδε	αἶδε	τάδε
γεν.	τοῦδε	τῆσδε	τοῦδε	τῶνδε	τῶνδε	τῶνδε
δοτ.	τῷδε	τῆδε	τῷδε	τοῖσδε	ταῖσδε	τοῖσδε
αιτ.	τόνδε	τήνδε	τόδε	τούσδε	τάσδε	τάδε

4) Οι αντωνυμίες **τοιόσδε, τοιάδε, τοιόνδε — τοσόσδε, τοσήδε, τοσόνδε και τηλικόσδε, τηλικήδε, τηλικόνδε** (που απαρτίζονται από τις αρχαιότερες αντωνυμίες *τοῖος, τόσος, τηλικός* και το εγκλιτικό μόριο δέ) κλίνονται μόνο κατά το πρώτο μέρος τους, με το μόριο δέ αμετάβλητο: *τοιόσδε, τοιάδε, τοιόνδε — τοιοῦδε, τοιάσδε,*

τοιούδε — τοιῷδε, τοιαῖδε, τοιῷδε κτλ. — τοιοῖδε, τοιαῖδε, τοιάδε — τοιῶνδε — τοιοῖσδε, τοιαῖσδε, τοιοῖσδε κτλ.

5) Οι αντωνυμίες **τοιούτος, τοσοῦτος, τηλικούτος** (που είναι σύνθετες από τις αρχαιότερες αντωνυμίες τοῖος, τόσος, τηλικός και την αντων. οὔτος) κλίνονται έτσι:

	Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
ον.	τοιούτος	τοιαύτη	τοιούτο(ν)	τοιούτοι	τοιαῦται	τοιαῦτα
γεν.	τοιούτου	τοιαύτης	τοιούτου	τοιούτων	τοιούτων	τοιούτων
δοτ.	τοιούτῳ	τοιαύτῃ	τοιούτῳ	τοιούτοις	τοιαύταις	τοιούτοις
αιτ.	τοιούτον	τοιαύτην	τοιούτο(ν)	τοιούτους	τοιαύτας	τοιαῦτα

Οριστική ή επαναληπτική αντωνυμία

• Η αντωνυμία **αὐτός, αὐτή, αὐτό** στην αρχαία ελληνική είναι **οριστική ή επαναληπτική**.

1) **Οριστική** είναι **η αντωνυμία αὐτός (σε όλες τις πτώσεις) όταν χρησιμεύει για να ορίσει κάτι (δηλ. να το ξεχωρίσει από άλλα): τὴν στρατείαν αὐτὸς Ξέρξης ἤγαγε (= μόνος του ο Ξ., αὐτός ο ίδιος και όχι άλλος) — ἔσωσε καὶ αὐτὸν καὶ τοὺς παῖδας (και αὐτὸν τον ίδιο και τα παιδιά).**

2) **Επαναληπτική** είναι **η αντωνυμία αὐτός (μόνο στις πλάγιες πτώσεις), όταν χρησιμεύει για να επαναλάβει κάτι που γι' αυτό έγινε λόγος πρωτύτερα.** Με τέτοια σημασία η αντων. αὐτός στις πλάγιες πτώσεις χρησιμοποιείται στη θέση της προσ. αντων. του γ' προσώπου: βασιλεὺς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ (δηλ. τοῦ βασιλέως) ή καὶ οἱ σὺν αὐτῷ (δηλ. τῷ βασιλεῖ) — Κῦρον μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ἧς αὐτὸν (δηλ. τὸν Κῦρον) σατράπην ἐποίησε.

• Η αντων. αὐτός κλίνεται σαν τρικατάληκτο επίθετο της β' κλίσης σε -ος, -η, -ον, αλλά χωρίς το τελικό ν στο ουδέτερο του ενικού: αὐτός, αὐτή, αὐτό — γεν. αὐτοῦ, αὐτῆς, αὐτοῦ κτλ. (πβ. σοφός, σοφή, σοφόν).

• Η αντων. αὐτός, όταν εκφέρεται μαζί με το άρθρο, σημαίνει ταυτότητα (ὁ αὐτός = ο ίδιος): τὴν Ἀττικὴν ἄνθρωποι ᾤκουν οἱ αὐτοὶ αἰεὶ (= οἱ ίδιοι πάντοτε).

Κτητικές αντωνυμίες

- **Κτητικές** λέγονται οι αντωνυμίες που **φανερώνουν σε ποιον ανήκει κάτι, δηλ. ορίζουν τον κτήτορα.**

- Οι **κτητικές αντωνυμίες** έχουν τρία πρόσωπα, όπως και οι προσωπικές, και **σηματίζονται από τα θέματα των αντίστοιχων προσωπικών αντωνυμιών:**

Α΄ Για έναν κτήτορα

α΄ πρόσωπο: έμός, έμή, έμόν (= δικός μου, δική μου, δικό μου)·

β΄ πρόσωπο: σός, σή, σόν (= δικός σου, δική σου, δικό σου)·

γ΄ πρόσωπο: έός, έή, έόν (= δικός του, δική του, δικό του).

Β΄ Για πολλούς κήτορες

α΄ πρόσ.: ήμέτερος, ήμετέρα, ήμέτερον (= δικός μας, δική μας, δικό μας)·

β΄ πρόσ.: ύμέτερος, ύμετέρα, ύμέτερον (= δικός σας, δική σας, δικό σας)·

γ΄ πρόσ.: σφέτερος, σφετέρα, σφέτερον (= δικός τους, δική τους, δικό τους).

- Οι κτητικές αντωνυμίες **κλίνονται σαν τρικατάληκτα επίθετα της β΄ κλίσης σε -ος, -η, -ον και -ος, -α, -ον:** έμός, έμή, έμόν (όπως σοφός, σοφή, σοφόν) — ήμέτερος, ήμετέρα, ήμέτερον (όπως δίκαιος, δικαία, δίκαιον).

Φιλολογική
Παιδεία

Αυτοπαθητικές αντωνυμίες

- **Αυτοπαθητικές** λέγονται οι αντωνυμίες που **φανερώνουν ότι το ίδιο υποκείμενο ενεργεί και συγχρόνως παθαίνει**: *έγω τιμῶ ἑμαυτὸν* (= εγώ τιμώ τον εαυτό μου) – *γνώθι σαυτὸν* (= συ γνώρισε τον εαυτό σου) – *οὗτος ἐπιμελεῖται ἑαυτοῦ* (= αυτός φροντίζει για τον εαυτό του) κτλ.

- Οι **αυτοπαθητικές αντωνυμίες** εξαιτίας της σημασίας τους **δε συνηθίζονται στην ονομαστική, παρά μόνο στις πλάγιες πτώσεις**. Οι αντωνυμίες αυτές **έχουν τρία πρόσωπα** και κλίνονται κατά τον ακόλουθο τρόπο:

Ενικός αριθμός				
	α' πρόσωπου		β' πρόσωπου	
	αρσ.	θηλ.	αρσ.	θηλ.
γεν.	ἑμαυτοῦ	ἑμαυτῆς	σεαυτοῦ	σεαυτῆς
δοτ.	ἑμαυτῶ	ἑμαυτῆ	σεαυτῶ	σεαυτῆ
αιτ.	ἑμαυτὸν	ἑμαυτήν	σεαυτὸν	σεαυτήν
Πληθυντικός αριθμός				
γεν.	ἡμῶν αὐτῶν	ἡμῶν αὐτῶν	ὕμῶν αὐτῶν	ὕμῶν αὐτῶν
δοτ.	ἡμῖν αὐτοῖς	ἡμῖν αὐταῖς	ὕμῖν αὐτοῖς	ὕμῖν αὐταῖς
αιτ.	ἡμᾶς αὐτούς	ἡμᾶς αὐτάς	ὕμᾶς αὐτούς	ὕμᾶς αὐτάς

γ' πρόσωπου

Ενικός αριθμός			
	αρσ.	θηλ.	ουδ.
γεν.	ἑαυτοῦ	ἑαυτῆς	—
δοτ.	ἑαυτῶ	ἑαυτῆ	—
αιτ.	ἑαυτὸν	ἑαυτήν	ἑαυτὸ
Πληθυντικός αριθμός			
	αρσ.	θηλ.	ουδ.
γεν.	ἑαυτῶν ἢ σφῶν αὐτῶν	ἑαυτῶν ἢ σφῶν αὐτῶν	—
δοτ.	ἑαυτοῖς ἢ σφίσιν αὐτοῖς	ἑαυταῖς ἢ σφίσιν αὐταῖς	—
αιτ.	ἑαυτούς ἢ σφᾶς αὐτούς	ἑαυτάς ἢ σφᾶς αὐτάς	ἑαυτὰ

Αλληλοπαθητική αντωνυμία

- **Αλληλοπαθητική** λέγεται η αντωνυμία που **φανερώνει ότι δύο ή περισσότερα πρόσωπα ενεργούν και παθαίνουν αμοιβαίως**: οὔτοι ἡδίκουν ἀλλήλους (= ο ένας αδικούσε τον άλλον, δηλ. καθένας αδικούσε τους άλλους και συγχρόνως τον αδικούσαν οι άλλοι).
- Η **αλληλοπαθητική αντωνυμία**, επειδή είναι λέξη που φανερώνει δύο ή περισσότερα πρόσωπα, **έχει μόνο δυϊκό και πληθυντικό**. Δε συνηθίζεται στην ονομαστική αλλά μόνο στις πλάγιες πτώσεις. Έχει τρία γένη και κλίνεται όπως τα τρικατάληκτα επίθετα της β' κλίσης:

	Πληθυντικός αριθμός		
	αρσ.	θηλ.	ουδ.
γεν.	ἀλλήλων	ἀλλήλων	ἀλλήλων
δοτ.	ἀλλήλοις	ἀλλήλαις	ἀλλήλοις
αιτ.	ἀλλήλους	ἀλλήλας	ἄλληλα

Ερωτηματικές αντωνυμίες

• **Ερωτηματικές** λέγονται **οι αντωνυμίες που εισάγουν ερωτήσεις**: πόσαι σοι οἰκίαι ἦσαν; — Μανία δὲ τίνας ἦν; — Κύρος ἤρετο τίς ὁ θόρυβος εἶη.

• **Ερωτηματικές αντωνυμίες** της αρχαίας ελληνικής είναι:

- 1) **τίς (αρσ. και θηλ.), τί (ουδ.)** (= ποιος;)
- 2) **πότερος, ποτέρα, πότερον** (= ποιος από τους δύο;)
- 3) **πόσος, πόση, πόσον**.
- 4) **ποῖος, ποία, ποῖον** (= τι λογής;)
- 5) **πηλίκος, πηλίκη, πηλίκον** (= πόσο μεγάλος; ή ποιας ηλικίας;)
- 6) **ποδαπός, ποδαπή, ποδαπὸν** (= από ποιον τόπο;)
- 7) **πόστος, πόστη, πόστον** (= τι θέση έχει σε μια αριθμητική σειρά; πβ. πρῶτος, τρίτος κτλ.)
- 8) **ποσταῖος, ποσταία, ποσταῖον** (= σε πόσες μέρες; — πβ. *τριταῖος, τεταρταῖος* κτλ.).

• Εκτός από την αντων. *τίς, τί*, όλες οι άλλες ερωτηματικές αντωνυμίες κλίνονται όπως τα τρικατάληκτα επίθετα της β' κλίσης (σε *-ος, -η, -ον* ή *-ος, -α, -ον*).

• Η ερωτηματική αντωνυμία *τίς, τί* είναι δικατάληκτη με τρία γένη και κλίνεται κατά την γ' κλίση:

	Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός	
	αρσ. και θηλ.	ουδέτ.	αρσ. και θηλ.	ουδέτ.
ον.	τίς	τί	τίνες	τίνα
γεν.	τίνος ή τοῦ	τίνος ή τοῦ	τίνων	τίνων
δοτ.	τίνι ή τῷ	τίνι ή τῷ	τίσι(ν)	τίσι(ν)
αιτ.	τίνα	τί	τίνας	τίνα

Αόριστες αντωνυμίες

• **Αόριστες** λέγονται οι αντωνυμίες που **φανερώνουν κάτι αόριστο, που δεν μπορεί κανείς ή δε θέλει να το ονομάσει**: *Κῦρε, λέγουσί τινες* (= κάποιιοι) *ὅτι πολλά ὑπισχνεῖ...* *ἔνιοι* (= μερικοί) *δέ* ὅτι οὐκ ἂν δύναιο ἀποδοῦναι ὅσα ὑπισχνεῖ.

• **Αόριστες αντωνυμίες** της αρχαίας είναι κυρίως οι ακόλουθες τρεις:

1) **τίς** (αρσ. και θηλ.), **τί** (ουδ.) (= κάποιος).

2) **ὁ δεῖνα, ἡ δεῖνα, τὸ δεῖνα**.

3) **ἔνιοι, ἔνιοι, ἔνια** (= μερικοί).

• Από τις αόριστες αντωνυμίες:

α) η αντωνυμία **τίς, τί** είναι δικατάληκτη με τρία γένη και κλίνεται κατά την γ' κλίση:

	Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός	
	αρσ. και θηλ.	ουδέτ.	αρσ. και θηλ.	ουδέτ.
ον.	τίς	τί	τινές	τινά ή ἄττα
γεν.	τινός ή του	τινός ή του	τινῶν	τινῶν
δοτ.	τινί ή τῷ	τινί ή τῷ	τισί(ν)	τισί(ν)
αιτ.	τινά	τί	τινάς	τινά ή ἄττα

β) η αντωνυμία **δεῖνα** στην αρχαία ελληνική ή μένει άκλιτη (όπως στη νέα) ή κλίνεται κατά την γ' κλίση:

	Ενικός αριθμός				Πληθυντικός αριθμός		
ον.	ὁ	ἡ	τὸ	δεῖνα	οἱ	αἱ	δεῖνες
γεν.	τοῦ	τῆς	τοῦ	δεῖνος	τῶν		δεῖνων
δοτ.	τῷ	τῇ	τῷ	δεῖνι	(τοῖς	ταῖς	δεῖσι)
αιτ.	τόν	τήν	τὸ	δεῖνα	τούς	τάς	δεῖνας

γ) η αντωνυμία **ἐνιοι, ἐνιοι, ἐνια** βρίσκεται μόνο στον πληθ. και κλίνεται σαν τρικατάληκτο επίθετο της β' κλίσης.

• Στις **αόριστες αντωνυμίες** ανήκουν και τα **ακόλουθα επίθετα** που λέγονται και **επιμεριστικές αντωνυμίες**, γιατί **σημαίνουν επιμερισμό από ένα σύνολο δύο ή περισσότερων ουσιαστικών**:

1) πᾶς, πᾶσα, πᾶν (= καθένας χωρίς καμιά εξαίρεση· μ' αυτή τη σημασία ο πληθ. πάντες = όλοι): οὐ παντός πλεῖν ἐς Κόρινθον (= δεν είναι εύκολο στον καθένα κτλ.) - πάντες ἐθαύμαζον (= όλοι εθαύμαζαν).

2) ἕκαστος, ἐκάστη, ἕκαστον (= καθένας).

3) ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο.

4) οὐδεῖς, οὐδεμία, οὐδέν - μηδεῖς, μηδεμία, μηδέν (= κανείς).

5) ἀμφότεροι, ἀμφότεραι, ἀμφότερα (= και οι δύο μαζί).

6) ἐκάτερος, ἐκατέρα, ἐκάτερον (= καθένας από τους δύο).

7) ἕτερος, ἐτέρα, ἕτερον (= άλλος· λέγεται για δύο ουσιαστικά).

8) οὐδέτερος, οὐδετέρα, οὐδέτερον — μηδέτερος, μηδετέρα, μηδέτερον (= ούτε ο ένας ούτε ο άλλος).

9) ποσός, ποσῆ, ποσόν (= κάμποσος).

10) ποιός, ποιά, ποιόν (προφ. ποι-ός, ποι-ά, ποι-όν) (= κάποιας λογής).

11) ἄλλοδαπός, ἄλλοδαπή, ἄλλοδαπὸν (= από άλλον τόπο).

• Από τις **επιμεριστικές αντωνυμίες**:

α) η αντων. **πᾶς, πᾶσα, πᾶν** χρησιμεύει και ως επίθετο (= όλος, ολόκληρος): πᾶς ἀνὴρ, πᾶσα ἡ πόλις.

β) οι αντων. **οὐδεῖς και μηδεῖς** κλίνονται όπως το αριθμητικό **εἷς, μία, ἓν**, αλλά στο αρσενικό γένος έχουν και πληθ. αριθμό **οὐδένες, μηδένες** (= κανείς, χωρίς εξαίρεση):

	Ενικός αριθμός		Πληθ. αριθμός	
ον.	οὐδεῖς	οὐδεμία	οὐδέν	οὐδένες
γεν.	οὐδενός	οὐδεμιᾶς	οὐδενός	οὐδένων
δοτ.	οὐδενί	οὐδεμιᾶ	οὐδενί	οὐδέσι(ν)
αιτ.	οὐδένα	οὐδεμίαν	οὐδέν	οὐδένας

γ) η αντων. **ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο** κλίνεται ως τρικατάληκτο επίθετο της β' κλίσης σε **-ος, -η, -ον**, αλλά χωρίς τελικό ν στο ουδέτερο·

δ) η αντων. **ἀμφότεροι, ἀμφότεροι, ἀμφότερα** κλίνεται κανονικά στον πληθυντ. και δυϊκό αριθμό ως τρικατάληκτο επίθετο της β' κλίσης·

ε) οι λοιπές αντωνυμίες **ἕκαστος, ἐκάτερος, ἕτερος, οὐδέτερος, μηδέτερος, ποσός, ποιός, ἄλλοδαπός** κλίνονται ως τρικατάληκτα επίθετα σε **-ος, -η, -ον ἢ -ος, -α, -ον**.

Αναφορικές αντωνυμίες

• **Αναφορικές** λέγονται **οι αντωνυμίες με τις οποίες κανονικά μια ολόκληρη πρόταση αναφέρεται σε λέξη άλλης πρότασης ή στο όλο νόημά της**: ἔστι δίκης ὀφθαλμός, ὃς τὰ πάνθ' ὀρᾷ — Δερκυλίδας ἐστάθη τὴν ἀσπίδα ἔχων, ὃ δοκεῖ κηλὶς εἶναι...

• **Αναφορικές αντωνυμίες** της αρχαίας ελληνικής είναι:

1) **ὃς, ἧ, ὃ** (= ο οποίος, αυτός που)·

2) **ὅσπερ, ἧπερ, ὅπερ** (= αυτός ακριβώς που)·

3) **ὅστις, ἧτις, ὅ,τι** (= όποιος)·

4) **ὁπότερος, ὁποτέρα, ὁπότερον** (= όποιος από τους δύο)·

5) **ὅσος, ὅση, ὅσον**·

6) **ὁπόσος, ὁπόση, ὁπόσον** (= όσος)·

7) **οἷος, οἷα, οἷον** (= τέτοιος που)·

8) **ὁποῖος, ὁποῖα, ὁποῖον** χωρίς άρθρο (= όποιας λογής)·

9) **ἡλίκος, ἡλίκη, ἡλίκον** (= όσο μεγάλος)·

10) **ὀπηλίκος, ὀπηλίκη, ὀπηλίκον** (= όσο μεγάλος)·

11) **ὀποδαπός, ὀποδαπή, ὀποδαπόν** (= από ποιον τόπο· σε πλάγια ερώτηση)·

• Οι αναφορικές αντωνυμίες **ὃς, ὅσπερ** και **ὅστις** κλίνονται κατά τον ακόλουθο τρόπο:

Ενικός αριθμός						
	αρσ.	θηλ.	ουδ.	αρσ.	θηλ.	ουδ.
ον.	ὃς	ἧ	ὃ	ὅσπερ	ἧπερ	ὅπερ
γεν.	οὔ	ἧς	οὔ	οὔπερ	ἧσπερ	οὔπερ
δοτ.	ῶ	ἧ	ῶ	ῶπερ	ἧπερ	ῶπερ
αιτ.	ὄν	ἦν	ὄ	ὄνπερ	ἦνπερ	ὄπερ

Πληθυντικός αριθμός						
	αρσ.	θηλ.	ουδ.	αρσ.	θηλ.	ουδ.
ον.	οἱ	αἱ	ἅ	οἴπερ	αἴπερ	ἅπερ
γεν.	ῶν	ῶν	ῶν	ῶνπερ	ῶνπερ	ῶνπερ
δοτ.	οἷς	αἷς	οἷς	οἷσπερ	αἷσπερ	οἷσπερ
αιτ.	οὓς	ἄς	ἅ	οὓσπερ	ἄσπερ	ἅπερ

Ενικός αριθμός			
	αρσ.	θηλ.	ουδ.
ον.	ὅστις	ἥτις	ὅ,τι
γεν.	οὗτινος και ὄτου	ἥστινος	οὗτινος και ὄτου
δοτ.	ῶτινι και ὄτω	ἥτινι	ῶτινι και ὄτω
αιτ.	ὄντινα	ἥντινα	ὄ,τι

Πληθυντικός αριθμός			
ον.	οἵτινες	αἵτινες	ἅτινα ἢ ἄττα
γεν.	ῶντινων	ῶντινων	ῶντινων
δοτ.	οἷστισι(ν)	αἷστισι(ν)	οἷστισι(ν)
αιτ.	οὓστινας	ἄστινας	ἅτινα ἢ ἄττα

- Οι άλλες αναφορικές αντωνυμίες, εκτός από το *ὅς, ὅσπερ, ὅτις*, κλίνονται σαν τρικατάληκτα επίθετα της β' κλίσης: *ὅσος, -η, -ον – οἷος, οἷα, οἷον* κτλ.

Συσχετικές αντωνυμίες

- Από τις αντωνυμίες **οι ερωτηματικές, οι αόριστες, οι δεικτικές** και **οι αναφορικές** λέγονται μαζί **συσχετικές αντωνυμίες**, γιατί **έχουν μεταξύ τους κάποια σχέση, δηλ. σε κάθε ερωτηματική αντωνυμία αντιστοιχεί μια από τις άλλες: τίς; – οὐδείς – οὗτος – ὅς** κτλ.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΣΧΕΤΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ

Ερωτηματικές	Αόριστες	Δεικτικές	Αναφορικές
τίς;	τίς, οὐδείς, μηδείς, πᾶς, ὁ δεῖνα, ἔνιοι, ἕκαστος, ἄλλος	ὄδε, οὗτος, ἐκεῖνος	ὅς, ὅστις, ὅσπερ
πότερος;	οὐδέτερος, μηδέτερος, ἀμφοτέροι (ἄμφω), ἕτερος, ἐκάτερος	(ὁ ἕτερος = ο ἕνας ἀπό τους δύο)	ὀπότερος
πόσος;	ποσός (κάμποσος)	τοσόσδε, τοσοῦτος	ὄσος, ὀπόσος
ποιός;	ποιός (= κάποιος)	τοιόσδε, τοιοῦτος	οἷος, ὀποῖος
πηλίκος;	—	τηλικόσδε, τηλικοῦτος	ἡλίκος, ὀπηλίκος
ποδαπός;	(ἀλλοδαπός = ἀπό ἄλλο μέρος)	—	ὀποδαπός

ΡΗΜΑ - ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

Α΄. Ορισμός και παρεπόμενα του ρήματος

- **Ρήματα** λέγονται **οι κλιτές λέξεις που φανερώνουν ότι το υποκείμενο ενεργεί ή δέχεται μια ενέργεια**, δηλ. παθαίνει κάτι, ή βρίσκεται σε μια ορισμένη κατάσταση: *Τισσαφέρνης διαβάλλει τὸν Κῦρον* (το υποκείμεν. ενεργεί) – *Κῦρος διαβάλλεται ὑπὸ Τισσαφέρνους* (το υποκείμεν. παθαίνει κάτι από κάποιον άλλον) – *Δαρειὸς ἀσθενεῖ* (το υποκείμεν. βρίσκεται σε μια κατάσταση).
- Όπως τα πτωτικά, έτσι και το ρήμα έχει διάφορους τύπους με τους οποίους φανερώνονται τα παρεπόμενά του.
- **Παρεπόμενα (ή συνακόλουθα) του ρήματος** είναι: 1) η **διάθεση**, 2) ο **αριθμός**, 3) το **πρόσωπο**, 4) η **έγκλιση**, 5) ο **χρόνος**, 6) η **φωνή** και 7) η **συζυγία**.

Διαθέσεις

- **Διάθεση** του ρήματος λέγεται **η ιδιαίτερη σημασία του που δείχνει ότι το υποκείμενο ή ενεργεί ή παθαίνει κάτι ή βρίσκεται σε μια κατάσταση**.
- Οι διαθέσεις των ρημάτων στην αρχαία ελληνική, όπως και στη νέα, είναι τέσσερις: **ενεργητική, μέση, παθητική και ουδέτερη**.
- α) Ρήματα **με ενεργητική διάθεση ή ενεργητικά** λέγονται εκείνα που σημαίνουν ότι το υποκείμενο ενεργεί: *Ἀρταξέρξης συλλαμβάνει Κῦρον*.
- β) Ρήματα **με μέση διάθεση ή μέσα** λέγονται εκείνα που σημαίνουν ότι το υποκείμενο ενεργεί και η ενέργεια γυρίζει με κάποιον τρόπο σ' αυτό το ίδιο: *οἱ στρατιῶται γυμνάζονται* (= γυμνάζουν τον εαυτό τους).
- γ) Ρήματα **με παθητική διάθεση ή παθητικά** λέγονται εκείνα που σημαίνουν ότι το υποκείμενο δέχεται μια ενέργεια από κάποιον άλλον, δηλ. παθαίνει κάτι: *Κῦρος προσκυνεῖται ὡς βασιλεὺς ὑπὸ τῶν ἀμφ' αὐτόν*.
- δ) Ρήματα **με ουδέτερη διάθεση ή ουδέτερα** λέγονται εκείνα που σημαίνουν ότι το υποκείμενο ούτε ενεργεί ούτε παθαίνει παρά βρίσκεται απλώς σε μια κατάσταση: *οἱ πολέμοιοι ἡσυχάζουσι*.

Αριθμοί

- **Αριθμός** του ρήματος λέγεται **ο τύπος του ρήματος που φανερώνει αν το υποκείμενό του είναι ένα ή δύο ή περισσότερα πρόσωπα ή πράγματα**.
- **Οι αριθμοί του ρήματος**, όπως και των πτωτικών, στην αρχαία ελληνική **είναι τρεις**:

α) ενικός	(όταν πρόκειται για ένα):	ὁ μαθητὴς γράφει
β) δυϊκός	(όταν πρόκειται για δύο):	τῶ μαθητὰ γράφετον·
γ) πληθυντικός	(όταν πρόκειται για πολλά):	οἱ μαθηταὶ γράφουσι.

Πρόσωπα

- **Πρόσωπο** του ρήματος λέγεται **ο τύπος του ρήματος που φανερώνει τίνος προσώπου είναι το υποκείμενο**. Κανονικά τα πρόσωπα του ρήματος είναι τρία:

α) το πρώτο πρόσωπο:	(ἐγὼ) γράφω - (ἡμεῖς) γράφομεν·
β) το δεύτερο πρόσωπο:	(σὺ) γράφεις - (ὕμεῖς) γράφετε·
γ) το τρίτο πρόσωπο:	(οὗτος) γράφει - (οὗτοι) γράφουσι.

Εγκλίσεις. Ονοματικοί τύποι

- Η έννοια που εκφράζει το ρήμα **παρουσιάζεται κάθε φορά από εκείνον που μιλεί ή σαν κάτι που το νομίζει πραγματικό ή σαν κάτι που επιθυμεί ή περιμένει να γίνει ή σαν ευχή ή σαν προσταγή** κτλ.

Οι διάφορες μορφές του ρήματος που φανερώνουν την ψυχική διάθεση εκείνου που μιλεί λέγονται **εγκλίσεις**.

- Οι εγκλίσεις των ρημάτων στην αρχαία ελληνική είναι τέσσερις: **η οριστική, η υποτακτική, η ευκτική και η προστακτική**.

α) Η **οριστική** παρουσιάζει αυτό που σημαίνει το ρήμα **σαν κάτι βέβαιο και πραγματικό**: **βλάπτει τὸν ἄνδρα θυμὸς - ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς**.

β) Η **υποτακτική** παρουσιάζει αυτό που σημαίνει το ρήμα **σαν κάτι επιθυμητό ή ενδεχόμενο**: τὸ σῶμα **γυμνάζωμεν** (= ας γυμνάζομε) - **ἐὰν ἔλθῃς** (= αν υποθέσουμε πως θα έρθεις, όπως είναι ενδεχόμενο).

γ) Η **ευκτική** παρουσιάζει αυτό που σημαίνει το ρήμα **σαν ευχή εκείνου που μιλεί**: ὦ παῖ, **γένοιο πατὴρ εὐτυχέστερος** (= μακάρι να γίνεις).

δ) Η **προστακτική** παρουσιάζει αυτό που σημαίνει το ρήμα **σαν προσταγή, αξίωση, συμβουλή, παράκληση ή και ευχή εκείνου που μιλεί**: τὸ σῶμα **γυμνάζετε** (= να γυμνάζετε) - **ὕγιανε** (= εύχομαι να υγιαίνεις).

- Εκτός από τις τέσσερις εγκλίσεις το ρήμα σχηματίζει ακόμη δύο τύπους, που λέγονται **ονοματικοί τύποι του ρήματος**.

Οι ονοματικοί τύποι του ρήματος είναι **το απαρέμφατο** και **η μετοχή**.

α) Το **απαρέμφατο** είναι **αφηρημένο ρηματικό ουσιαστικό άκλιτο, που σχηματίζεται από το θέμα του ρήματος και φανερώνει συγχρόνως διάθεση και χρόνο**: **γράφειν, γράφεσθαι - γράψαι, γραφῆναι**.

β) Η μετοχή είναι τρικατάληκτο ρηματικό επίθετο με τρία γένη, που σχηματίζεται από το θέμα του ρήματος και φανερώνει συγχρόνως διάθεση και χρόνο: γράφων, γράφουσα, γράφον - γραφόμενος, γραφομένη, γραφόμενον - γραφείς, γραφεῖσα, γραφέν.

Χρόνοι

• **Χρόνος** του ρήματος λέγεται ο ρηματικός τύπος που φανερώνει πότε γίνεται αυτό που σημαίνει το ρήμα και πώς.

Οι χρόνοι στην οριστική

• Η **οριστική έγκλιση** έχει **εφτά χρόνους**. Αυτοί είναι: ο **ενεστώτας**, ο **παρατατικός**, ο (απλός) **μέλλοντας**, ο **αόριστος**, ο **παρακείμενος**, ο **υπερσυντέλικος** και ο **συντελεσμένος μέλλοντας**.

α) ο **ενεστώτας** φανερώνει **κάτι που γίνεται τώρα (με διάρκεια ή με επανάληψη)**: *ο μαθητής γράφει — άει τὰ αὐτὰ λέγω.*

β) ο **παρατατικός** φανερώνει **κάτι που γινόταν στο παρελθόν (με διάρκεια ή με επανάληψη)**: *ο μαθητής ἔγραφε — Σωκράτης ὥσπερ ἐγίνωσκεν οὕτως ἔλεγε.*

γ) ο (απλός) **μέλλοντας** φανερώνει **κάτι που θα γίνει ή θα γίνεται στο μέλλον**: *ἐγὼ γράψω (= ἐγὼ θα γράψω ή θα γράφω) — ἐγὼ ὑμῖν ἐρῶ.*

δ) Ο **αόριστος** φανερώνει **κάτι που έγινε αόριστα στο παρελθόν (άσχετα αν κράτησε πολύ ή λίγο)**: *ο μαθητής ἔγραψε — ἐβασίλευσε δώδεκα ἔτη.*

ε) Ο **παρακείμενος** κυρίως φανερώνει **κάτι που έχει γίνει στο παρελθόν και υπάρχει τώρα συντελεσμένο**: *ο μαθητής γέγραφε (= ο μαθητής έχει γράψει κάτι που τώρα είναι πια τελειωμένο) — οἱ πολέμοι σπονδὰς λελύκασι.*

ς) Ο **υπερσυντέλικος** φανερώνει **κάτι που είχε γίνει, δηλ. κάτι που ήταν συντελεσμένο σε κάποιο χρονικό σημείο του παρελθόντος**: *ο μαθητής ἐγεγράφει (= είχε γράψει στο παρελθόν κάτι που ήταν τότε τελειωμένο και που τώρα μπορεί να μην υπάρχει) — οὗτος προαφῆκτο εἰς Σικελίαν (= είχε φτάσει πρωτύτερα και βρισκόταν τότε εκεί).*

ζ) Ο **συντελεσμένος μέλλοντας** φανερώνει **κάτι που θα έχει γίνει, δηλ. κάτι που θα είναι συντελεσμένο, σε κάποιο χρονικό σημείο του μέλλοντος**: *ο μαθητής γεγραφῶς ἔσται (= θα έχει γράψει κάτι που θα είναι τελειωμένο σε ορισμένη στιγμή του μέλλοντος) — ἡ πόλις ἔσται τετειχισμένη.*

• **Ανασκόπηση**. Από τους **χρόνους** στην **οριστική**:

α) ο **ενεστώτας** και **κατά ένα μέρος ο παρακείμενος** αναφέρονται κανονικά στο **παρόν**. Ο **παρατατικός, ο αόριστος, ο υπερσυντέλικος και κατά ένα μέρος ο παρακείμενος** αναφέρονται στο **παρελθόν**· ο **(απλός) μέλλοντας και ο συντελεσμένος μέλλοντας** αναφέρονται στο **μέλλον**.

β) ο **ενεστώτας, ο παρατατικός και κάποτε ο (απλός) μέλλοντας** παρουσιάζουν αυτό που σημαίνει το ρήμα σαν κάτι **εξακολουθητικό**, που **διαρκεί με συνέχεια ή με επανάληψη**. **ο αόριστος και κάποτε ο (απλός) μέλλοντας** το παρουσιάζουν **συνοπτικά** (ιδωμένο στο σύνολο του)· ο **παρακείμενος, ο υπερσυντέλικος και ο συντελεσμένος μέλλοντας** το παρουσιάζουν **συντελεσμένο**.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΣΧΕΤΙΚΟΣ ΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΤΗΣ ΟΡΙΣΤΙΚΗΣ

• **Χρόνοι** που παρουσιάζουν **αυτό που σημαίνει το ρήμα:**

	α) στο παρόν	β) στο παρελθόν	γ) στο μέλλον
1. σαν εξακολουθητικό	ενεστώτας γράφω	παρατατικός έγραφα	(απλός) μέλλοντας γράψω (= θα γράψω)
2. σαν συνοπτικό (ή στιγμιαίο)		αόριστος έγραψα	(απλός) μέλλοντας γράψω (= θα γράψω)
3. σαν συντελεσμένο	παρακείμενος γέγραφα	παρακείμενος γέγραφα υπερσυντέλικος έγεγράφη	συντελ. μέλλοντας γεγραφώς έσομαι

• Από τους **χρόνους του ρήματος:**

α) ο **ενεστώτας, ο (απλός) μέλλοντας και ο παρακείμενος** λέγονται **αρχικοί** (γιατί αυτοί σχηματίστηκαν στην αρχή)· ο **παρατατικός, ο αόριστος και ο υπερσυντέλικος** λέγονται **παραγόμενοι** (γιατί παράγονται από τους αρχικούς) ή **ιστορικοί** (γιατί αναφέρονται στα περασμένα)·

β) ο **παρακείμενος, ο υπερσυντέλικος και συντελεσμένος μέλλοντας** λέγονται **συντελικοί**, γιατί σημαίνουν κάτι το συντελεσμένο (το αποτελειωμένο)·

γ) οι περισσότεροι χρόνοι στην αρχαία ελληνική εκφέρονται με **μία λέξη** και λέγονται **μονολεκτικοί** (π.χ. μέλλ. λύσω, παρακείμ. έλελυκα, υπερσυντ. έλελύκειν κτλ.), **μερικοί όμως σχηματίζονται με δύο λέξεις** και λέγονται **περιφραστικοί** (π.χ. συντελεσμ. μέλλ. λελυκώς έσομαι).

Οι χρόνοι στις άλλες εγκλίσεις

- 1) Η **υποτακτική** και η **προστακτική** σχηματίζουν **μόνο ενεστώτα, αόριστο και παρακείμενο**.
- 2) Η **ευκτική**, το **απαρέμφατο** και η **μετοχή** σχηματίζουν **ενεστώτα, (απλό) μέλλοντα, αόριστο και παρακείμενο**.

Φωνές

- **Φωνή** του ρήματος λέγεται **ένα σύνολο από τύπους που μπορεί να σχηματίσει το ρήμα**.
- Κάθε ρήμα κανονικά σχηματίζει **δύο σύνολα από τύπους, δηλ. έχει δύο φωνές**. Αυτές είναι:
 - α)** η **ενεργητική φωνή**, που ο πρώτος τύπος της (δηλ. το α' ενικό πρόσωπο της οριστικής του ενεστώτα) λήγει σε **-ω ή -μι**: λύ-ω, τιμῶ, τίθη-μι.
 - β)** η **μέση φωνή**, που ο πρώτος τύπος της (δηλ. το α' ενικό πρόσωπο της οριστικής του ενεστώτα) λήγει σε **-μαι**: λύ-ο-μαι, τιμῶμαι, τίθε-μαι.

Συζυγίες

- Κατά τον **τρόπο που κλίνονται τα ρήματα** χωρίζονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες, που λέγονται **συζυγίες**.

α) Στην **πρώτη συζυγία** ανήκουν όσα ρήματα **στο α' πρόσωπο της οριστικής του ενεργητικού ενεστώτα λήγουν σε -ω**: λύ-ω, (τιμά-ω) τιμῶ, γράφ-ω.

β) Στη **δεύτερη συζυγία** ανήκουν όσα ρήματα **στο α' πρόσωπο της οριστικής του ενεργητικού ενεστώτα λήγουν σε -μι**: δείκνυ-μι, τίθη-μι.

Β'. Στοιχεία του σχηματισμού του ρήματος

- **Στους ρηματικούς τύπους** ξεχωρίζουμε διάφορα στοιχεία: **κατάληξη, θέμα, χαρακτήρα, αύξηση, αναδιπλασιασμό** και το **βοηθητικό ρήμα** (όταν ο τύπος σχηματίζεται περιφραστικά). Π.χ. στον τύπο *λύ-ω* το *λυ-* είναι θέμα, το *-ω* χαρακτήρας, το *-ω* κατάληξη· στον τύπο *ἔ-λυ-ον* το *ε-* είναι αύξηση, το *-λυ-* θέμα, το *-ον* κατάληξη.

Κατάληξη

- **Κατάληξη** του ρηματικού τύπου είναι **το τελευταίο μέρος που αλλάζει, για να δηλωθεί η φωνή, το πρόσωπο, ο αριθμός, η έγκλιση και ο χρόνος**: *-ω, -εις, -ει, -ομεν, -ετε, -ουσι· -ω, -ης, -η κτλ.· -ον, -ες, -ε κτλ.· -ομαι, -ει, -εται κτλ.· -ωμαι, -η, -ηται κτλ.*

Θέμα

- **Κάθε ρήμα** κανονικά έχει **δύο θέματα**, από τα οποία σχηματίζονται οι διάφοροι τύποι του. Τα θέματα αυτά είναι το **ρηματικό** και το **χρονικό**.

α) Ρηματικό θέμα λέγεται **το αρχικό θέμα που χρησιμεύει ως βάση στο σχηματισμό των χρονικών θεμάτων του ρήματος**. Έτσι: το ρηματικό θέμα του ρήματος *βλάπτω* δεν είναι το *βλαπτ-* (όπως στον ενεστώτα *βλάπτ-ω*) παρά *βλαβ-* (όπως στο όνομα *βλάβη*)· το ρημ. θέμα του ρ. *ἀλλάσσω* δεν είναι *ἀλλάσ-* (όπως στον ενεστώτα *ἀλλάσ-ω*), παρά *ἀλλαγ-* (όπως στο όνομα *ἀλλαγ-ή*) κτλ.

β) Χρονικό θέμα λέγεται **το ιδιαίτερο θέμα που μ' αυτό σχηματίζονται οι τύποι ορισμένου χρόνου ή ορισμένων χρόνων. Το χρονικό αυτό θέμα προέρχεται από το αρχικό ρηματικό θέμα που μετασχηματίζεται στους διάφορους χρόνους και παίρνει διάφορες μορφές**.

- Κανονικά έχουν **κοινό χρονικό θέμα ο ενεστώτας με τον παρατατικό, ο μέλλοντας με τον αόριστο και ο παρακείμενος με τον υπερσυντέλικο και τον συντελεσμένο μέλλοντα**. Π.χ.

Ενεργ. Φωνή	Ενεστώτας:	βλάπτω	(χρονικό θέμα βλαπτ-)
	Παρατατικός:	ἔ-βλαπτ-ον	
	Μέλλοντας:	βλάψω	(χρονικό θέμα βλαψ-)
	Αόριστος:	ἔ-βλαψ-α	
	Παρακείμενος:	βέ-βλαφ-α	(χρονικό θέμα βεβλαφ-)
Υπερσυντέλικος:	έ-βε-βλάφ-ειν		
Συντ. Μέλλοντας:	βε-βλαφ-ὠς ἔσομαι		
Μέση Φωνή	Παρακείμενος:	βέ-βλαμ-μαι	(χρονικό θέμα βεβλαφ-)
	Υπερσυντέλικος:	έ-βε-βλάμ-μην	

Χαρακτήρας

α) Ο **χαρακτήρας του ρηματικού θέματος** λέγεται **ρηματικός χαρακτήρας**: Π.χ. του ρ. λύω ρηματικό θ. λυ-, ρηματικός χαρακτ. -υ- του ρ. κόπτω ρηματικό θ. κοπ-, ρηματικός χαρακτ. -π-.

β) Ο **χαρακτήρας του χρονικού θέματος** λέγεται **χρονικός χαρακτήρας**. Π.χ. (λύ-ω), μέλλ. λύσ-ω, χρονικό θ. λυσ-, χρονικός χαρακτήρας -σ-, παρακείμε. λέ-λυκ-α, χρον. θ. λε-λυκ-, χρον. χαρακτ. -κ-.

• **Κατά τον ρηματικό χαρακτήρα τα ρήματα και των δύο συζυγιών διαιρούνται** σε **φωνηεντόληκτα** (λύ-ω, ἴ-στη-μι) και **συμφωνόληκτα** (γράφ-ω, δείκ-νυ-μι). Και υποδιαιρούνται:

α) τα **φωνηεντόληκτα** σε **ασυναίρετα** (λύ-ω, παιδεύ-ω) και σε **συνηρημένα** (τιμάω -ῶ, ποιέω -ῶ, δηλόω -ῶ).

β) τα **συμφωνόληκτα** σε **αφωνόληκτα** (διώκ-ω, γράφ-ω, πείθ-ω, δείκ-νυ-μι), σε **ενρινόληκτα** ή **υγρόληκτα** (βάλλ-ω, δέρ-ω, ὄλ-λυ-μι, μέν-ω) και σε λίγα **σιγμόληκτα** (σβέσ-νυ-μι = σβέννυμι).

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΟΥ ΔΕΙΧΝΕΙ ΤΗ ΔΙΑΙΡΕΣΗ ΤΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

(κατά συζυγία και χαρακτήρα)

	Α΄ συζυγία (ρήματα σε -ω)			Β΄ συζυγία (ρήματα σε -μι)
Φωνηεντόληκτα	Ασυναίρετα	Βαρύτονα	λύ-ω, παιδεύ-ω, κυλί ω χρί-ω, σεί-ω, κλαί-ω, καί-ω	ἴ-στη-μι, τί-θη-μι, ἴ-η-μι, δί-δω-μι, στρώ-ν-νυ-μι
	Συνηρημένα	Περισπώμενα	(σε -άω) τιμά-ω -ῶ (σε -έω) ποιέ-ω -ῶ (σε -όω) δηλό-ω -ῶ	
Συμφωνόληκτα	Αφωνόληκτα	Βαρύτονα	τρίβ-ω, ἄγ-ω, τάσσ-ω (θ. ταγ-) ἐλπίζ-ω (θ. ἐλπιδ-)	μείγ-νυ-μι, δείκ-νυ-μι, ζεύγ-νυ-μι
	Ενρινόληκτα	νέμ-ω, μέν-ω, ἀγγέλλ-ω, δέρ-ω		ὄλ-λυ-μι
	Σιγμόληκτα			(κεράσ-νυ-μι) κεράννυμι (σβέσ-νυ-μι) σβέννυμι

Αύξηση

α) Ομαλή αύξηση στα απλά ρήματα

• Στους **ιστορικούς χρόνους της οριστικής** (δηλ. στον **παρατατικό, τον αόριστο και τον υπερουντέλικο**) τα ρήματα παίρνουν στην αρχή του θέματος **αύξηση**.

• Η **αύξηση δηλώνει το παρελθόν** και είναι δύο ειδών: **συλλαβική** και **χρονική**.

1) Συλλαβική αύξηση παίρνουν **τα ρήματα που το θέμα τους αρχίζει από σύμφωνο**. Και είναι **συλλαβική αύξηση η προσθήκη ενός ε (με ψιλή) στην αρχή του θέματος από το οποίο σχηματίζεται καθένας από τους ιστορικούς χρόνους της οριστικής**: (λύ-ω), παρατ. ἔ-λυον, αόρ. ἔ-λυσα, υπερσ. ἐ-λελύκειν.

2) Χρονική αύξηση παίρνουν **τα ρήματα που το θέμα τους αρχίζει από φωνήεν (ή δίφθογγο)**. Και είναι **χρονική αύξηση η έκταση του αρχικού βραχύχρονου φωνήεντος του θέματος από το οποίο σχηματίζεται καθένας από τους ιστορικούς χρόνους της οριστικής**.

• Κατά τη **χρονική αύξηση** γίνονται οι ακόλουθες **εκτάσεις**:

το ἄ σε η:	ἀκούω - ἤκουον	το αι σε η:	αἰσθάνομαι – ἤσθανόμην
το ε σε η:	ἐλπίζω - ἤλπιζον	το ει σε η:	εἰκάζω – ἤκαζον
το ο σε ω:	ὀρίζω - ὤριζον	το αυ σε ηυ:	αὐξάνω – ἠύξανον
το ἱ σε ἰ:	ἰκετεύω - ἰκέτευον	το ευ σε ηυ:	εὐχομαι – ἠύχόμην
το ὕ σε ὕ:	ὕβριζω - ὕβριζον	το οι σε ω:	οἰκίρω – ὤκτιρον

β) Ομαλή αύξηση στα σύνθετα ρήματα

• Στην αρχαία ελληνική **τα σύνθετα ή παρασύνθετα ρήματα που το α' συνθετικό τους είναι πρόθεση** παίρνουν **εσωτερική αύξηση**, δηλ. **έχουν τη συλλαβική ή χρονική αύξηση μετά την πρόθεση**: **είσ-φέρω**: **είσ-έ-φερον**· **ὑπερβάλλω**: **ὑπερ-έ-βαλλον**· **συν-άγω**: **συν-ἤγον**· **συν-οικῶ**: **συν-ώκουν**, **συν-ώκησα**· **ἀν-αλίσκω** και **ἀν-αλώω**: **ἀν-ἤλισκον** και **ἀν-ἤλουν**, **ἀν-ἤλωσα**· (από το **παράνομος**) **παρασύνθ**. **παρανομῶ**: **παρ-ε-νόμουν**, **παρ-ε-νόμησα** κτλ.· (από το **ἐγ-κώμιον**) **παρασύνθ**. **ἐγκωμιάζω**: **ἐν-ε-κωμιάζον**, **ἐν-ε-κωμίασα** κτλ.· (από το **ἐπι-στάτης**) **παρασύνθ**. **ἐπιστατῶ**: **ἐπ-ε-στάτουν**, **ἐπ-ε-στάτησα** κτλ.· (από το **ἐν χειρὶ τίθημι**) **παρασύνθ**. **ἐγχειρίζω**: **ἐν-ε-χείριζον**, **ἐν-ε-χείρισα**.

• **Τα παρασύνθετα ρήματα που το α' συνθετικό τους είναι άλλη λέξη εκτός από πρόθεση έχουν τη συλλαβική ή χρονική αύξηση στην αρχή, σαν να ήταν απλά**: (από το **δυστυχής**) **παρασύνθ**. **δυστυχῶ** – **ἐδυστύχουν** – **ἐδυστύχησα** κτλ.· (από το **μυθολόγος**) **παρασύνθ**. **μυθολογῶ** – **ἐμυθολόγουν** – **ἐμυθολόγησα** κτλ.· (από το **ἄδικος**) **παρασύνθ**. **ἀδικῶ** – **ἠδίκουν** – **ἠδίκησα** κτλ.· (από το **οἰκοδόμος**) **παρασύνθ**. **οἰκοδομῶ** – **ᾠκοδόμουν** – **ᾠκοδόμησα** κτλ.

γ) Ανώμαλη αύξηση

- Σε μερικά ρήματα της αρχαίας ελληνικής (απλά ή σύνθετα και παρασύνθετα)

παρουσιάζεται **ανώμαλη αύξηση**: Έτσι:

1) Από τα απλά ρήματα:

α) Τα ρήματα **βούλομαι, δύναμαι και μέλλω** (= σκοπεύω να κάμω κάτι) έχουν αύξηση κανονική **έ** και ανώμαλη **ή** (από αναλογία προς το *έθελω ή θέλω – ήθελον*): *έβουλόμην και ήβουλόμην – έβουλήθην και ήβουλήθην· έδυνάμην και ήδυνάμην – έδυνήθην και ήδυνήθην· έμελλον και ήμελλον·*

β) μερικά ρήματα που αρχίζουν από **ε** έχουν αύξηση **ει** και **όχι η**: *έθιζω (= συνηθίζω) – ειθιζον· έλιττω (= τυλίγω) – ειλιττον· έλκω (= σέρνω) – ειλκον· έπομαι – ειπόμην· περι-έπω (= μεταχειρίζομαι κάποιον καλά, καλομεταχειρίζομαι – ή μεταχειρίζομαι κακά, κακομεταχειρίζομαι) – περιεῖπον· εργάζομαι – είργαζόμεν· έρπω – ειρπον· έστιάω -ώ (= φιλεύω) – ειστίων· έχω – ειχον· έάω, έώ (= αφήνω) – ειών·*

γ) Τα **ρ. ώθώ, ώνοῦμαι** (= αγοράζω) και **(κατ)άγνυμι** (= σπάζω), αν και αρχίζουν από φωνήεν, έχουν συλλαβική αύξηση: *έ-ώθουν, έ-ωνούμην, (κατ-)έ-αξα·*

δ) Το **ρ. όράω -ώ** (= βλέπω) στον παρατατικό, το **ρ. άλίσκομαι** (= πιάνομαι, κυριεύομαι) στον β' αόριστο και το **ρ. άν-οίγω** σε όλους τους ιστορικούς χρόνους έχουν δύο συγχρόνως αυξήσεις, συλλαβική και χρονική: *όρω – έώρων· άλίσκομαι – έάλων· (άν)-οίγω – (αν)-έωγον – άνέωξα (έτσι και έοικα – έώκειν)·*

ε) Το **ρ. έορτάζω** παίρνει τη χρονική αύξηση στη δεύτερη συλλαβή: *έώρταζον, έώρτασα·*

2) Από τα σύνθετα ή παρασύνθετα ρήματα:

α) Μερικά έχουν την αύξηση στην αρχή, δηλ. πριν από την πρόθεση, σαν να ήταν απλά:

άμφιέννυμι (= ντύνω) – ήμφιέννυν – ήμφιεσα

έπειγω (= επισπεύδω, βιάζω) – ήπειγον

έπίσταμαι (= ξέρω καλά) – ήπιστάμην

καθέζομαι (= κάθομαι) – έκαθεζόμην

έγγυάω-ώ (= δίνω κάτι για ενέχυρο· παρασύνθ. από τη λέξη έγγύη = ενέχυρο) – ήγγύων – ήγγύησα

έναντιόμαι -οῦμαι (παρασύνθ. από τη λ. έναντίος) – ήναντιούμην

έμπεδώ -ώ (= στερεώνω· παρασύνθ. από τη λ. έμπεδος = στερεός) – ήμπέδουν

έμπολάω -ώ (= εμπορεύομαι· παρασύνθ. από τη λ. έμ-πολή = εμπόρευμα) – ήμπόλων

προοιμιάζομαι (παρασύνθ. από τη λ. προοίμιον)· ποιητ. έπροοιμιασάμην·

β) μερικά άλλοτε έχουν την αύξηση στην αρχή, σαν να ήταν απλά, και άλλοτε παίρνουν εσωτερική αύξηση (μετά την πρόθεση):

καθεύδω (= κοιμούμαι) – παρατ. έ-κάθευδον και καθηῦδον

κάθημαι (κατά+ήμαι) – παρατατ. έ-καθήμην και (χωρίς αύξηση) καθ-ήμην

καθίζω (κατά+ίζω) (= βάζω κάποιον να καθίσει) – παρατατ. έ-κάθιζον, αόρ. έ-κάθισα και κάθισα

έκκλησιάζω (= μαζεύομαι σε συνέλευση στην εκκλησία του δήμου) – παρατατ. ήκκλησίαζον και έξ-ε-κλησίαζον·

γ) μερικά έχουν συγχρόνως δύο αυξήσεις, δηλ. πριν από την πρόθεση και μετά την πρόθεση:

άμφι-γνοέω -ῶ (= αμφιβάλλω) – παρατατ. ήμφ-ε-γνόουν, αόρ. ήμφ-ε-γνόησα

άμφισθητέω -ῶ (άμφις + θῆναι του ρ. βαίνω: αρχικά άμφις – βητώ και έπειτα νομίστηκε σαν άμφι-σθητώ) παρατ. ήμφ-ε-σθήτουν, αόρ. ήμφ-ε-σθήησα

άν-έχομαι (άνά + έχομαι) – παρατ. ήν-ειχόμην, αόρ. ήν-ε-σχόμην

έν-οχλέω -ῶ (έν + όχλω) – παρατ. ήν-ώχλουν, αόρ. ήν-ώχλησα

(έπ)ανορθόω -ῶ (έπι + ανά + όρθω) – παρατ. (έπ)ην-ώρθουν, αόρ. (έπ)ην-ώρθωσα.

Αναδιπλασιασμός

α) Ομαλός αναδιπλασιασμός στα απλά ρήματα

• Οι συντελικοί χρόνοι (παρακείμενος, υπερσυντέλικος και συντελεσμένος μέλλοντας) έχουν στην αρχή του θέματος, αναδιπλασιασμό σε όλες τις εγκλίσεις και στο απαρέμφατο και τη μετοχή.

• Ο αναδιπλασιασμός είναι τριών ειδών:

1) Επανάληψη του αρχικού συμφώνου του θέματος μαζί με ένα ε: (λύ-ω) λέ-λυ-κα.

Τέτοιον αναδιπλασιασμό παίρνουν τα ρήματα που **το θέμα τους αρχίζει α) από ένα απλό σύμφωνο εκτός από το ρ και β) από δύο σύμφωνα από τα οποία το πρώτο είναι άφωνο και το δεύτερο υγρό ή ένρινο**. Π.χ.

Ενεστώτας	Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος	Συντελ. Μέλλοντας
λύ-ω	λέ-λυ-κα	έ-λε-λύ-κειν	—
πνέ-ω (θ. πνευ-)	πέ-πνευ-κα	έ-πε-πνεύ-κειν	—
γράφ-ομαι	γέ-γραμ-μαι	έ-γε-γράμ-μην	γε-γράψομαι

• Όταν το αρχικό σύμφωνο του θέματος είναι δασύπνοο (χ - φ - θ), τρέπεται στη συλλαβή του αναδιπλασιασμού στο αντίστοιχο ψιλόπνοο (κ - π - τ): χορεύ-ω, κε-χόρευ-κα, έ-κε-χορεύ-κειν· φυτεύ-ω, πε-φύτευ-κα, έ-πε-φυ-τεύ-κειν· θύ-ω, τέ-θυ-κα, έ-τε-θύ-κειν.

2) Συλλαβική αύξηση: (στρατηγέω -ῶ) έ-στρατήγηκα.

Τέτοιον αναδιπλασιασμό παίρνουν τα ρήματα που **το θέμα τους αρχίζει α) από ένα διπλό σύμφωνο ή από ρ· β) από δύο σύμφωνα, χωρίς όμως να είναι το πρώτο άφωνο και το δεύτερο υγρό ή ένρινο· γ) από τρία σύμφωνα**. Π.χ.

Ενεστώτας	Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος	Συντελ. Μέλλοντας
ψεύδ-ομαι	ἔ-ψευσ-μαι	έ-ψεύσ-μην	έ-ψεύσομαι
ρίπτ-ω	ἔ-ρριφ-α	έ-ρρίφ-ειν	—
φθείρ-ω	ἔ-φθαρ-κα	έ-φθάρ-κειν	—
σκοπέω -ῶ	ἔ-σκεμ-μαι	έ-σκέμ-μην	έ-σκέψομαι
στρατεύ-ομαι	έ-στράτευ-μαι	έ-στρατεύ-μην	—

3) Χρονική αύξηση: (ἀδικῶ) ἡδίκηκα.

Τέτοιον αναδιπλασιασμό παίρνουν τα ρήματα που **το θέμα τους αρχίζει από φωνήεν (ή δίφθογγο):**

Ενεστώτας	Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος
ἀθροίζω	ἤθροικα	ἤθροίκειν
ἐρημόω -ῶ	ἤρήμωκα	ἤρημώκειν
ὀμιλέω -ῶ	ὠμίληκα	ὠμιλήκειν
αἰσθάνομαι	ἤσθημαι	ἤσθήμην
οἰκέω -ῶ	ῶκηκα	ῶκήκειν

β) Ομαλός αναδιπλασιασμός στα σύνθετα ρήματα

- Τα **σύνθετα ή παρασύνθετα ρήματα κανονικά έχουν τον αναδιπλασιασμό όπου και την αύξηση.** Έτσι έχουν τον αναδιπλασιασμό

α) μετά την πρόθεση (όπως και την αύξηση):

ἀπο-γράφω	παρακ. ἀπο-γέ-γραφα
ἐγ-κωμιάζω	» ἐγ-κε-κωμιάκα
συν-οικῶ	» συν-ῶκηκα
προαπο-στέλλω	» προαπ-έ-σταλκα

β) στην αρχή (όπως και την αύξηση):

δυστυχῶ	παρακ. δε-δυστύχηκα
μυθολογῶ	» με-μυθολόγηκα
ἀδικῶ	» ἡδίκηκα
οἰκοδομῶ	» ῶκοδόμηκα.

γ) Ανώμαλος αναδιπλασιασμός

- Μερικά **ρήματα (απλά ή σύνθετα και παρασύνθετα)** έχουν **ανώμαλο αναδιπλασιασμό.** Έτσι:

1) Τα ρήματα που το θέμα τους αρχίζει από **γν** έχουν **αναδιπλασιασμό του β' είδους**, δηλ. όμοιο με τη συλλαβική αύξηση **ε** (αντίθετα με τον κανόνα), και αντίστροφα τα **ρ. κτῶμαι, μιμνήσκομαι (ή μιμνήσκομαι) και πίπτω** έχουν **αναδιπλασιασμό του α' είδους** (αντίθετα με τον κανόνα):

γιγνώσκω (θ. γνω-)	παρακ. ἔ-γνω-κα
γνωρίζω (θ. γνωριδ-)	παρακ. ἐ-γνώρι-κα
κτῶμαι (θ. κτα-, κτη-)	παρακ. κέ-κτη-μαι
μιμνήσκομαι (θ. μνη-)	παρακ. μέ-μνη-μαι
πίπτω (θ. πτω-)	παρακ. πέ-πτω-κα.

2) Το ρ. **άν-οίγω** έχει αναδιπλασιασμό όμοιο με την αύξησή του: *άν-έωχ-α, άν-έωγ-μαι* (από το *άν-ήφοιχ-α, άν-ήοιχ-α = άνέωχα* και από το *άν-ήφοιγ-μαι, άν-ήοιγ-μαι = άνέωγμαι*).

3) Το ρ. **εΐκω** (που είναι άχρηστο στον ενεστώτα) έχει παρακείμενο *ἔ-οικ-α* (= μοιάζω) και υπερσυντέλικο *έ-ώκ-ειν*.

4) Τα ρήματα **κατ-άγνυμι, άλίσκομαι, όρω, ώθοϋμαι και ώνοϋμαι** παίρνουν αναδιπλασιασμό **ε**, αν και αρχίζουν από φωνήεν: *κατ-έ-αγ-α, έ-άλω-κα, έ-όρα-κα* (και *έ-ώρα-κα*), *ἔ-ωσ-μαι, έ-ώνη-μαι* (από το *κατα-φέ-φαγ-α, φε-φάλω-κα, φέ-φωθ-μαι, φε-φώνη-μα*·).

5) Τα ρ. **έθίζω, έλκω, έργάζομαι, έστιάω-ώ και έάω - έώ** παίρνουν αναδιπλασιασμό **ει** (όμοιο με την αύξησή τους): *εΐθικα, εΐλκυκα* (από θ. *έλκυ-*), *εΐργασμαι, ειστίακα, εΐακα* (από το *φε-φέθι-κα, φε-φέλκυ-κα, φε-φέργασ-μαι, φε-φεστία-κα, φε-φέα-κα*·).

6) Τα ρ. **λαμβάνω, λέγω, λαγχάνω, (συλ)λέγω, (δια)λέγομαι** και τα άχρηστα στον ενεστώτα **μείρομαι** (= συμμερίζομαι) και **έθω** (= συνηθίζω) παίρνουν αναδιπλασιασμό **ει**: *εΐληφα, εΐρηκα, εΐληχα, (συν)εΐλοχα, (δι)εΐλεγμαι, εΐμαρται* (= είναι πεπρωμένο), *εΐωθα* (= συνηθίζω).

δ) Αττικός αναδιπλασιασμός

• Μερικά ρήματα που **το θέμα τους αρχίζει από α ή ε ή ο** έχουν ιδιαίτερο είδος αναδιπλασιασμού που λέγεται **αττικός αναδιπλασιασμός**, γιατί κυρίως συνηθιζόταν στην αττική διάλεκτο.

• **Αττικός αναδιπλασιασμός** είναι η επανάληψη των δύο πρώτων φθόγγων του θέματος και συγχρόνως η έκταση του (εσωτερικού τώρα) αρχικού του φωνήεντος (του α ή ε σε η και του ο σε ω).

• Τα πιο συνηθισμένα ρήματα που παίρνουν αττικό αναδιπλασιασμό είναι τα ακόλουθα:

άκούω (θ. άκο-)	Παρακ.	άκ-ήκο-α
άλείφω (θ. αδύνατο άλιφ-)	»	άλ-ήλιφ-α
έλαύνω (θ. έλα-)	»	έλ-ήλα-κα
έλέγχομαι (θ. έλεγχ-)	»	έλ-ήλεγ-μαι
έμέω -ώ (= κάνω εμετό) (θ. έμε-)	»	έμ-ήμε-κα
έρχομαι (θ. έλυθ-)	»	έλ-ήλυθ-α
έσθίω (= τρώγω) (θ. έδο-)	»	έδ-ήδο-κα
όμνυμι (= ορκίζομαι) (θ. όμο-)	»	όμ-ώμο-κα
(άπ)όλλυμι (= καταστρέφω, χάνω) (θ. όλε-)	»	όλ-ώλε-κα
(άπ)όλλυμαι (= καταστρέφομαι) (θ. όλ-)	»	όλ-ωλ-α (έχω καταστραφεί)
όρύττω (= σκάβω) (θ. όρυχ-)	»	όρ-ώρυχ-α
φέρω (θ. ένεκ-)	»	έν-ήνοχ-α
έγείρομαι (θ. έγερ-)	»	έγ-ήγερ-μαι (έχω σηκωθεί)
έγείρομαι (θ. έγερ-)	»	έγρ-ήγορ-α (είμαι άγρυπνος)

Το βοηθητικό ρήμα εἶμι (= εἶμαι)

- Για το σχηματισμό των περιφραστικών χρόνων των ρημάτων στην αρχαία ελληνική χρησιμεύει το ρήμα **εἶμι** ως βοηθητικό (όπως στη νέα τα ρ. ἔχω και εἶμαι: ἔχω λύσει, εἶμαι λυμένος κτλ.).
- Το ρ. **εἶμι** είναι **ανώμαλο**, και οι χρόνοι του στην οριστική είναι:

Ενεστώτας	εἶμι (εἶμαι), (θ. ἐσ-: ἐσ-μί = εἶμι).
Παρατατ.	ἦ και ἦν (ἦμουν), (θ. ἐσ-: ἐσ-α = ἔα = ἦ και με τελικό ν από αναλογία προς τον παρατ. των άλλων ρημάτων: ἦν).
Μέλλοντας	ἔσομαι (θα εἶμαι), (θ. ἐσ-: ἐσ-σομαι = ἔσομαι).
Αόριστος	ἔγενόμην (υπήρξα, έγινα), (θ. γεν-).
Παρακείμε.	γέγονα (έχω υπάρξει, έχω γίνει), (θ. γεν = γον-).
Υπερσυντ.	ἔγενόνειν (εἶχα υπάρξει, εἶχα γίνει).

- Από τους χρόνους αυτούς, για το σχηματισμό των περιφραστικών ρηματικών τύπων χρησιμοποιούνται **ο ενεστώτας, ο παρατατικός και ο μέλλοντας**, που κλίνονται κατά τον ακόλουθο τρόπο:

ΟΡΙΣΤΙΚΗ					
		Ενεστώτας	Παρατατικός	Μέλλοντας	
Ενικ.	α'	εἶμι (ἐσ-μί)	ἦ και ἦν	ἔσομαι (ἐσ-σομαι)	
	β'	εἶ (ἐσ-σι)	ἦσθα	ἔσῃ ἢ ἔσει	
	γ'	ἐστί(ν)	ἦν	ἔσται	
Πληθ.	α'	ἐσμέν	ἦμεν	ἐσόμεθα	
	β'	ἐστέ	ἦτε ἢ ἦστε	ἔσεσθε	
	γ'	εἰσὶ(ν) (ἐσ-νσί)	ἦσαν	ἔσονται	
ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ		ΕΥΚΤΙΚΗ		ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	
		Ενεστώτας	Μέλλοντας	Ενεστώτας	
Ενικ.	α'	ῶ (ἐσ-ω)	εἶην (ἐσ-ίη-ν)	ἔσοίμην	—
	β'	ῆς	εἶης	ἔσοιο	ἴσθι (αντί: ἐσ-θι)
	γ'	ῆ	εἶη	ἔσοιτο	ἔστω
Πληθ.	α'	ῶμεν	εἶημεν ἢ εἶμεν	ἔσοίμεθα	—
	β'	ῆτε	εἶητε ἢ εἶτε	ἔσοισθε	ἔστε
	γ'	ῶσι(ν)	εἶησαν ἢ εἶεν	ἔσοιντο	ἔστων ἢ ὄντων ἢ ἔστωσαν
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ		ΜΕΤΟΧΗ			
Ενεστώτας	Μέλλοντας	Ενεστώτας		Μέλλοντας	
εἶναι (ἐσ-ναι)	ἔσεσθαι	ῶν , γεν. ὄντος οὔσα , γεν. οὔσης ὄν , γεν. ὄντος	ἔσόμενος ἔσομένη ἔσόμενον		

ΡΗΜΑΤΑ ΤΗΣ Α΄ ΣΥΖΥΓΙΑΣ (ΣΕ -Ω) ΒΑΡΥΤΟΝΑ

- Στα **βαρύτονα ρήματα της α΄ συζυγίας**, ανήκουν:

α) τα φωνηεντόληκτα ασυναίρετα: λύ-ω, παιδεύ-ω κ.ά.

β) τα αφωνόληκτα (δηλ. όσα έχουν χαρακτήρα κ, γ, χ - π, β, φ- τ, δ, θ): πλέκ-ω, γράφ-ω, πείθ-ω κ.ά.

γ) τα υγρόληκτα και ενρινόληκτα (δηλ. όσα έχουν χαρακτήρα λ, ρ - μ, ν): άγγέλλ-ω, σπείρ-ω, νέμ-ω, μέν-ω κ.ά.

Παρακάτω δίνεται **ως παράδειγμα η κλίση του ρ. λύω- λύομαι** (βαρύτονο ρήμα, φωνηεντόληκτο).

Με βάση το ρήμα αυτό και με ορισμένες διαφορές κλίνεται καθεμιά από τις παραπάνω κατηγορίες ρημάτων.

ΒΑΡΥΤΟΝΟ ΦΩΝΗΕΝΤΟΛΗΚΤΟ ΡΗΜΑ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗΣ ΦΩΝΗΣ

(λύ-ω, θ. λῦ- και λῦ-)

Χρόνοι	Αριθ.	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤ.	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤ.	ΑΠΑΡ.	ΜΕΤΟΧΗ
Ενεστ.	Ενικ.	λύ'ω λύεις λύει	λύω λύης λύη	λύοιμι λύοις λύοι	— λύε λυέτω	λύειν	λύων λύουσα λύον
	Πληθ.	λύομεν λύετε λύουσι(ν)	λύωμεν λύητε λύωσι(ν)	λύοιμεν λύοιτε λύοιεν	— λύετε λυόντων ² ή λυέτωσαν		
Παρατ.	Ενικ.	ἔλυον ἔλυες ἔλυε					
	Πληθ.	ἐλύομεν ἐλύετε ἔλυον					
Μέλλ.	Ενικ.	λύ'σω λύσεις λύσει		λύσοιμι λύσοις λύσοι		λύσειν	λύσων λύσουσα λύσον
	Πληθ.	λύσομεν λύσετε λύσουσι(ν)		λύσοιμεν λύσοιτε λύσοιεν			
Αόρ.	Ενικ.	ἔλυσα ἔλυσας ἔλυσε(ν)	λύσω λύσης λύση	λύσαιμι λύσαις ή λύσειας λύσαι ή λύσειε(ν) ¹	— λύσον λυσάτω	λύσαι	λύσας λύσασα λύσαν
	Πληθ.	ἐλύσαμεν ἐλύσατε ἔλυσαν	λύσωμεν λύσητε λύσωσι(ν)	λύσαιμεν λύσαιτε λύσαιεν ή λύσαιεν	— λύσατε λυσάντων ² ή λυσάτωσαν		

1. Οι τύποι της ευκτικής του αορ. σε -ειας, -ειε(ν), -ειαν λέγονται **αιολικοί** και είναι πιο εύχρηστοι από τους άλλους.

2. Οι τύποι του γ' πληθυντικού της προστακτικής σε -ντων είναι πιο εύχρηστοι από τους τύπους σε -τωσαν.

Χρόνοι	Αριθμ οί	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙ ΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑ ΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡ.	ΜΕΤΟΧΗ
Παρακ.	Ενικ. Μονολ.	λέλυκα λέλυκας λέλυκε	λελύκω λελύκης λελύκη	λελύκοιμι λελύκοις λελύκοι	(εύχρηστος ο περιφρα- στικός)	λελυκέναι	λελυκώς λελυκυῖα λελυκός
	Πληθ. Μονολ.	λελύκαμεν λελύκατε λελύκασι(ν)	λελύκωμεν λελύκητε λελύκωσι(ν)	λελύκοιμεν λελύκοιτε λελύκοιεν			
	Ενικ. Περιφρ.		λελυκώς -κυῖα -κός	λελυκώς -κυῖα -κός	λελυκώς -κυῖα -κός		
	Πληθ. Περιφρ.		ῶ ῆς ῆ ³ λελυκότες -κυῖαι -κότα ῶμεν ῆτε ῶσι	εῖην εῖης εῖη ³ λελυκότες -κυῖαι -κότα εῖημεν (εῖμεν) εῖητε (εῖτε) εῖησαν (εῖεν)	— ἴσθι ἔστω λελυκότες -κυῖαι -κότα — ἔσθε ἔστων		
Υπερσυ ντ.	Ενικ.	ἐλελύκειν ¹ ἐλελύκεις ¹ ἐλελύκει ¹					
	Πληθ.	ἐλελύκεμεν ² ἐλελύκετε ² ἐλελύκεσαν ²					
Συντελ. Μέλλ.	Ενικ.	λελυκώς -κυῖα -κός ἔσομαι ἔσει (-η) ἔσται		λελυκώς -κυῖα -κός ἐσοίμην ἔσοιο ἔσοιτο		λελυκώς ἔσεσθαι	λελυκώς ἐσόμενος ἐσομένη ἐσόμενον
	Πληθ.	λελυκότες -κυῖαι -κότα ἐσόμεθα ἔσεσθε ἔσονται		λελυκότες -κυῖα -κός ἐσοίμεθα ἔσοισθε ἔσοιντο			

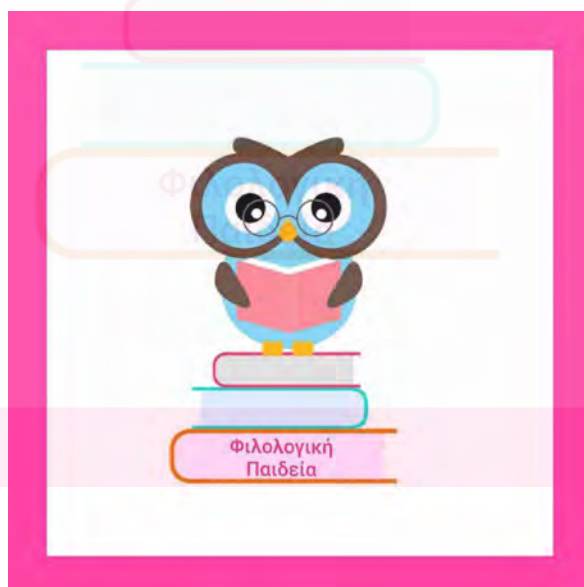
1. Αρχαιότεροι τύποι: ἐλελύκη(ν), ἐλελύκης, ἐλελύκη. 2. Μεταγενέστεροι τύποι: ἐλελύκεμεν, ἐλελύκειτε, ἐλελύκεισαν. 3. Ο περιφραστικός παρακειμ. στην υποτακτική και τηνευκτική της ενεργητικής φωνής είναι πιο εύχρηστος από το μονολεκτικό· στην προστακτική της ενεργητικής φωνής κανονικά σχηματίζεται μόνο περιφραστικός παρακειμένος (σπάνια μονολεκτικός: λέ-λυ-κε, λε-λυ-κέ-τω κτλ.).

ΒΑΡΥΤΟΝΟ ΦΩΝΗΝΤΟΛΗΚΤΟ ΡΗΜΑ ΜΕΣΗΣ ΦΩΝΗΣ ΜΕ ΜΕΣΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

(λύ-ομαι = λύνω τον εαυτό μου)

Χρό- νοι	Αριθ.	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙ ΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙ ΚΗ	ΑΠΑΡ.	ΜΕΤΟΧΗ
Ενε σ.	Ενικ.	λύ'ομαι λύη(-ει) λύεται	λύωμαι λύη λύηται	λυοίμην λύοιο λύοιτο	— λύου λύεσθω	λύεσθαι	λυόμενος λυομένη λυόμενον
	πληθ.	λυόμεθα λύεσθε λύονται	λυώμεθα λύησθε λύωνται	λυοίμεθα λύοισθε λύοιντο	— λύεσθε λύεσθων ή λύεσθωσαν		
Παρ ατ.	Ενικ.	ἐλύόμην ἐλύου ἐλύετο					
	πληθ.	ἐλυόμεθα ἐλύεσθε ἐλύοντο					
Μέ σος Μέ λλ.	Ενικ.	λύσομαι λύση(-ει) λύσεται		λυσοίμην λύσοιο λύσοιτο		λύσεσθαι	λυσόμενος λυσομένη λυσόμενον
	πληθ.	λυσόμεθα λύσεσθε λύσονται		λυσοίμεθα λύσοισθε λύσοιντο			
Μέ σος Αόρ .α΄	Ενικ.	ἐλύσάμην ἐλύσω ἐλύσατο	λύσωμαι λύση λύσηται	λυσάιμην λύσαιο λύσαιτο	— λύσαι λυσάσθω	λύσασθαι	λυσάμενος λυσάμενη λυσάμενον
	πληθ.	ἐλυσάμεθα ἐλύσασθε ἐλύσαντο	λυσώμεθα λύσησθε λύσωνται	λυσάιμεθα λύσαισθε λύσαιντο	— λύσασθε λυσάσθων ή λυσάσθωσαν		
Πα ρα κ.	Ενικ.	λέλυμαι λέλυσαι λέλυται	λελυμένος -η -ον ῶ ῆς ῆ	λελυμένος -η -ον εἶην εἶης εἶη	— λέλυσο λελύσθω	λελύσθαι	λελυμένος λελυμένη λελυμένον
	πληθ.	λελύμεθα λέλυσθε λέλυνται	λελυμένοι -αι α ῶμεν ῆτε ῶσι(ν)	λελυμένοι -αι -α εἶμεν (εἶμεν) εἶητε (εἶτε) εἶησαν(εἶεν)	— λέλυσθε λελύσθων ή λελύσθωσαν		
Υπ ερ.	Ενικ.	ἐλελύμην ἐλέλυσο ἐλέλυτο					
	πληθ.	ἐλελύμεθα ἐλέλυσθε ἐλέλυντο					

Χρόνοι	Αριθμοί	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡ.	ΜΕΤΟΧΗ
Συντ. Μέλλ.	ΜοVOL.	Ενικ.	λελύσομαι λελύση (-σει) λελύσεται	λελυσοίμην λελύσοιο λελύσοιτο		λελύσεσθαι	λελυσόμενος λελυσομένη λελυσόμενον
		Πληθ.	λελυσόμεθα λελύσεσθε λελύσονται	λελυσοίμεθα λελύσοισθε λελύσονται			
	ΠερIφρ.	Ενικ.	λελυμένος -η -ον έσομαι έσει έσται	λελυμένος -η -ον έσοίμην έσοιο έσοιτο		λελυμένος έσεσθαι	λελυμένος έσόμενος έσομένη έσόμενον
		Πληθ.	λελυμένοι -αι -α έσόμεθα έσεσθε έσονται	λελυμένοι -αι -α έσοίμεθα έσοισθε έσονται			

ΒΑΡΥΤΟΝΟΦΩΝΗΗΤΟΛΗΚΤΟ ΡΗΜΑ ΜΕΣΗΣ ΦΩΝΗΣ ΜΕ ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

(λύ-ομαι= λύνομαι από άλλον)

Χρόν.	Αρ.	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤ.	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤ.	ΑΠΑΡ.	ΜΕΤΟΧΗ
Ενεστ.	Ενικ. πληθ.	λύομαι λύη (-ει) λύεται λυόμεθα λύεσθε λύονται	λύωμαι λύη λύηται λυόμεθα λύησθε λύονται	λυοίμην λύοιο λύοιτο λυοίμεθα λύοισθε λύοιντο	λύου λύεσθω — λύεσθε λύεσθων ή λύεσθωσαν	λύεσθαι	λυόμενος λυομένη λυόμενον
Παρατ.	Ενικ. πληθ.	ἐλύομην ἐλύου ἐλύετο ἐλυόμεθα ἐλύεσθε ἐλύοντο					
Παθητ. Μέλλ.	Ενικ. πληθ.	λυθήσομαι λυθήση (-σει) λυθήσεται λυθησόμεθα λυθήσεσθε λυθήσονται		λυθησοίμην λυθήσοιο λυθήσοιτο λυθησοίμεθα λυθήσοισθε λυθήσοιντο		λυθήσεσθαι	
Παθητ. Αόρ. α	Ενικ. πληθ.	ἐλύθη ἐλύθης ἐλύθη ἐλύθημεν ἐλύθητε ἐλύθησαν	λυθῶ λυθῆς λυθῆ λυθῶμεν λυθῆτε λυθῶσι(ν)	λυθείην ² λυθείης λυθείη λυθείμεν (-θει̅̅μεν) λυθείητε (-θει̅̅τε) λυθείησαν (-θει̅̅εν) ³	— λύθητι ⁴ λυθήτω — λύθητε λυθέντων ή λυθήτωσαν	λυθῆναι ⁵	λυθείς λυθείσα λυθέν ⁶
Παρακ.	Ενικ. πληθ.	λέλυμαι λέλυσαι λέλυται λελύμεθα λέλυσθε λέλυνται	λελυμένος -η -ον ῶ ῆς ῆ λελυμένοι -αι α ῶμεν ῆτε ῶσι(ν)	λελυμένος -η -ον εἶην εἶης εἶη λελυμένοι -αι -α εἶμεν (εἶμεν) εἶητε (εἶτε) εἶησαν (εἶεν)	— λέλυσσο λέλυσθω — λέλυσθε λέλυσθων ή λέλυσθωσαν	λελύσθαι	λελυμένος λελυμένη λελυμένον
Υπερ.	Ενικ. πληθ.	ἐλελύμην ἐλέλυσο ἐλέλυτο ἐλελύμεθα ἐλέλυσθε ἐλέλυντο					
Συντ. Μέλλ.	Ενικ. πληθ.	λελύσομαι λελύση (-ει) λελύσεται λελυσόμεθα λελύσεσθε λελύσονται		λελυσοίμην λελύσοιο λελύσοιτο λελυσοίμεθα λελύσοισθε λελύσοιντο		λελύσεσθαι	λελυσόμενος λελυσομένη λελυσόμενον

1. Οι τύποι αυτοί σχηματίστηκαν με συναίρεση από τους τύπους *λυ-θή-ω*, *λυ-θή-ης*, *λυ-θή-η* κτλ.
2. Από τους τύπους *λυ-θε-ίη-ν*, *λυ-θε-ίη-ς*, *λυ-θε-ίη*, *λυ-θε-ίη-μεν* ή *λυ-θε-ῖ-μεν* κτλ.
3. Οι τύποι *λυθεῖμεν*, *λυθεῖτε*, *λυθεῖεν* είναι πιο εύχρηστοι από τους τύπους *λυθείημεν*, *λυθείητε*, *λυθείησαν*.
4. Από αρχικό τύπο *λύθηθι*.
5. Με συναίρεση από αρχικό τύπο *λυ-θη-έναι*.
6. Από αρχικούς τύπους *λυ-θέ-ντ-ς*, *λυ-θέ-ντ-ια*, *λυ-θέ-ντ*.

Γενικές παρατηρήσεις στο σχηματισμό των ρηματικών τύπων της Α' Συζυγίας

Συστατικά μέρη των μονολεκτικών τύπων

- Οι διάφοροι μονολεκτικοί τύποι των ρημάτων της α' συζυγίας δε σχηματίζονται μόνο από ένα γυμνό θέμα και μια κατάληξη, παρά και από άλλα στοιχεία. Έτσι **συστατικά μέρη** των **μονολεκτικών τύπων στα ρήματα της α' συζυγίας** είναι: η **προσωπική κατάληξη**, το **θεματικό φωνήεν**, το **εγκλιτικό φωνήεν**, ο **χρονικός χαρακτήρας** και το **χρονικό πρόσφυμα**. Αυτά μαζί με το **αρχικό θέμα** και την **αύξηση** και τον **αναδιπλασιασμό** (όπου υπάρχουν) **απαρτίζουν κανονικά τον κάθε ρηματικό τύπο**.

α) Προσωπική κατάληξη

- **Προσωπική κατάληξη** είναι **η αρχική κατάληξη του ρηματικού τύπου που φανερώνει το πρόσωπο κάθε αριθμού σε κάθε φωνή**. Έτσι π.χ. στους τύπους της ενεργ. φωνής *λύει-ς*, *λύο-μεν*, *λύε-τε*, *ἔ-λυο-ν*, *λύοι-μι* κτλ. προσωπικές καταλήξεις είναι το *-ς*, *-μεν*, *-τε*, *-ν*, *-μι* κτλ.· επίσης οι τύποι της μέσης φωνής έχουν προσωπικές καταλήξεις *-μαι*, *-σαι*, *-ται*, *-μεθα*, *-σθε*, *-νται* (στους αρχικούς χρόνους της οριστικής και στην υποτακτική) και *-μην*, *-σο*, *-το*, *-μεθα*, *-σθε*, *-ντο* (στους ιστορικούς χρόνους της οριστικής και στην ευκτική). Πολλές προσωπικές καταλήξεις στους διάφορους ρηματικούς τύπους είναι συγχωνευμένες με άλλα στοιχεία που βρίσκονται πριν από αυτές. **Οι προσωπικές καταλήξεις που μένουν ασυγχώνευτες στα ρήματα της α' συζυγίας είναι:**

I. ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗΣ ΦΩΝΗΣ

Αριθμοί	Πρόσ.	Οριστ. Αρχ. Χρ. και Υποτακτική	Οριστ. Ιστ. Χρ.	Ευκτική	Προστακτική
Ενικ.	α΄	(συγχων.) ή -α	-ν ή -α	-μι ή -ν	—
	β΄	(-σι), -ς	-ς	-ς	—
	γ΄	(συγχων.)	—	—	-τω
Πληθ.	α΄	-μεν	-μεν	-μεν	—
	β΄	-τε	-τε	-τε	-τε
	γ΄	(-ντι, -νσι)	-ν ή -σαν	-εν ή -σαν	-ντων ή -τωσαν

Απαρέμφατο		Μετοχή	
κατάλ.	-εν (λύ-ε-εν= λύ-ειν)	χωρίς	κατ. (λύ-ωντ = λύων και λύ-οντ- = λύ-ον)
»	-ι (λύ-σα-ι = λύσαι)	κατάλ.	-ς (λύσ-αντ-ς = λύσας)
»	-έναι (λε-λυκ-έναι)	»	-ς (λε-λυ-κ-ώτ-ς = λελυκώς)

II. ΜΕΣΗΣ ΦΩΝΗΣ

Αριθμοί	Πρόσ.	Οριστ. Αρχ. Χρ. και Υποτακτ.	Οριστ. Ιστ. Χρ. και Ευκτική	Προστακτική
Ενικ.	α΄	-μαι	-μην	—
	β΄	-σαι	-σο	-σο ή -ι
	γ΄	-ται	-το	-σθω
Πληθ.	α΄	-μεθα	-μεθα	—
	β΄	-σθε	-σθε	-σθε
	γ΄	-νται	-ντο	-σθων ή -σθωσαν
Απαρέμφατο		Μετοχή		
κατάλ.		-σθαι (λύ-ε-σθαι)	κατάλ.	-ς (λυ-ό-μενος)
»		-ναι (λυ-θη-ναι)	»	-ς (λυ-θέντ-ς = λυθείς)

β) Θεματικό φωνήεν

• **Θεματικό φωνήεν** είναι **το φωνήεν που έχουν ορισμένοι ρηματικοί τύποι ανάμεσα στο χρονικό θέμα και την προσωπική κατάληξη**. Στους τύπους λ.χ. λύ-ο-μεν, βλάπτ-ε-τε, λύσ-ο-μεν, βλάψ-ε-τε θεματικά φωνήεντα είναι το ο και το ε.

1) Όλοι σχεδόν οι τύποι του **ενεστώτα, του παρατατικού και του μέλλοντα** (ενεργ. και μέσης φωνής) σε όλες τις εγκλίσεις, εκτός από την υποτακτική, καθώς και στο απαρέμφατο και τη μετοχή, έχουν το **θεματικό φωνήεν ε και ο**: λύ-ο-μεν, λύ-ο-νται, έ-λυ-ο-ν, έ-λύ-ο-ντο, λύ-ο-ι-μεν, λυ-ό-μενος, λύσ-ο-μεν, λύ-ε-τε, λύ-ε-σθε, λύσ-ε-τε, λύσ-ε-σθε κτλ.

2) Ο **ενεργητικός και μέσος αόριστος α΄** σε όλες τις εγκλίσεις, εκτός από την υποτακτική, και το απαρέμφατο και τη μετοχή, καθώς και ο **ενεργ. Παρακείμενος** στην οριστική έχουν **θεματικό φωνήεν α**: έ-λύσ-α-τε, έ-λύσ-α-σθε, λύσ-α-ι-τε, λύσ-α-ι-σθε, λύσ-α-τε, λύσ-α-σθε, λύσ-α-σθαι, λύ-σ-α-ς, λυσ-ά-μενος, λε-λύκ-α-μεν κτλ.

3) Ο ενεργ. υπερσυντέλικος έχει θεματικό φωνήεν στον ενικό ει και στον πληθυντικό (και δυϊκό) ε: έ-λε-λύκ-ει-ν, έ-λε-λύκ-ε-μεν (έ-λε-λύκ-ε-τον, έ-λε-λυκ-έ-την).

4) Η υποτακτική όλων των χρόνων της ενεργητικής και μέσης φωνής στους μονολεκτικούς τύπους έχει θεματικά φωνήεντα η και ω: λύ-ω-μεν, λύσ-ω-μεν, λυσ-ώ-μεθα, λύ-η-τε, λύσ-η-τε, λύσ-η-σθε κτλ.

γ) Εγκλιτικό φωνήεν

• Μερικοί ρηματικοί τύποι έχουν ιδιαίτερα φωνήεντα που φανερώνουν την έγκλιση και λέγονται εγκλιτικά φωνήεντα. Έτσι η ευκτική έχει εγκλιτικά φωνήεντα ιη και ι. Από αυτά το ι συναιρείται με το προηγούμενο φωνήεν και σχηματίζει μαζί του δίφθογγο ει, οι ή αι: (λυ-θε-ίη-μεν =) λυθειήμεν, (λυθέ-ι-μεν =) λυθεΐμεν, (λύ-ο-ι-μεν =) λύοιμεν, (λύσ-α-ι-τε =) λύσαιτε κτλ.

δ) Χρονικός χαρακτήρας

1) Ο απλός μέλλοντας (ενεργητικός και μέσος), καθώς και ο μονολεκτικός συντελεσμένος μέλλοντας, σε όλες τις εγκλίσεις και το απαρέμφατο και τη μετοχή παίρνουν στο θέμα το χρονικό χαρακτήρα σ (και έχουν τις ίδιες καταλήξεις με τον ενεστώτα): λύ-σ-ω, λύ-σ-εις, λύ-σ-ει, λύ-σ-ομεν κτλ., λύ-σ-ομαι κτλ., λελύ-σ-ομαι κτλ.

2) Ο παθητ. μέλλοντας παίρνει το χρον. χαρακτ. σ μετά το χρονικό πρόσφυμα -θη- και έχει επίσης τις καταλήξεις του ενεστώτα: λυ-θή-σ-ομαι, λυ-θή-σ-η(-ει), λυ-θή-σ-εται κτλ., λυ-θη-σ-οί-μην, λυ-θή-σ-εσθαι κτλ.

3) Ο ενεργητικός και μέσος αόρ. α΄ παίρνει επίσης παντού το χρονικό χαρακτήρα σ: έ-λυ-σ-α, έ-λυ-σ-άμην, λύ-σ-αμι, λύ-σ-ασθαι, λυ-σ-άμενος κτλ.

• Ο ενεργητ. παρακείμενος και υπερσυντέλικος όλων των ρημάτων, εκτός από τα ουρανικόληκτα και χειλικόληκτα, έχουν χρον. χαρακτήρα κ, και έτσι ο ενεργητ. παρακείμενος σχηματίζεται σε -κα και ο υπερσυντέλικος σε -κειν: (παιδεύω) πε-παιδευ-κα, έ-πε-παιδευ-κειν· (πείθω) πέ-πει-κα, έ-πε-πέ-κειν· (άγγελω) ήγγελ-κα, ήγγέλ-κειν· (καθαίρω, θ. καθαρ-)κε-κάθαρ-κα, έ-κε-καθάρ-κειν κτλ.

ε) Χρονικό πρόσφυμα

• Ο παθητ. μέλλοντας α΄ και ο παθητ. αόρ. α΄ σε όλες τις εγκλίσεις και στο απαρέμφατο και τη μετοχή παίρνουν στο θέμα τους τη συλλαβή -θη-, που λέγεται χρονικό πρόσφυμα: λυ-θή-σομαι, λυ-θη-σοίμην, λυ-θή-σεσθαι, λυ-θη-σόμενος· έ-λύ-θη-ν, έ-λύ-θη-μεν, λύ-θη-τι, λυ-θη-ναι κτλ.

Σχηματισμός περιφραστικών χρόνων

• Μερικοί τύποι των ρημάτων είναι **περιφραστικοί**, **εκφέρονται δηλ. με δύο λέξεις**. Έτσι:

1) Ο ενεργ. παρακειμένος στην υποτακτική και στην ευκτική σχηματίζεται και μονολεκτικά (*λελύκω, λελύκοιμι*), αλλά συχνότερα περιφραστικά με τη μετοχή του και με την αντίστοιχη έγκλιση του ενεστώτα του ρ. *είμι* (υποτ. *λελυκώς ᾶ*, ευκτ. *λελυκώς εἶην*)· στην προστακτική σχηματίζεται σχεδόν πάντοτε περιφραστικά με τη μετοχή του και την προστακτική του ρ. *είμι*: *λελυκώς ἴσθι, λελυκώς ἔστω* κτλ., εκτός από το γ' ενικό που σπάνια σχηματίζεται μονολεκτικά: *λελυκέτω*.

2) Ο μέσος και παθητ. παρακειμένος στην υποτακτική και την ευκτική σχηματίζεται πάντοτε περιφραστικά με τη μετοχή του και με την αντίστοιχη έγκλιση του ενεστώτα του ρ. *είμι*: υποτ. *λελυμένος ᾶ, ἦς, ἦ* κτλ. -ευκτ. *λελυμένος εἶην, εἶης, εἶη* κτλ.· απεναντίας στην προστακτική σχηματίζεται σχεδόν πάντοτε μονολεκτικά (*λέλυσο, λελύσθω* κτλ.) και σπάνια περιφραστικά (*λελυμένος ἴσθι, λελυμένος ἔστω* κτλ.).

3) Ο συντελεσμένος μέλλοντας στην ενεργητ. φωνή σχηματίζεται περιφραστικά με τη μετοχή του ενεργ. παρακειμένου και το μέλλοντα του ρ. *είμι*: *λελυκώς ἔσομαι* (= θα έχω λύσει)· αλλά στη μέση φωνή σχηματίζεται και μονολεκτικά και περιφραστικά: *λελύσομαι* και *λελυμένος ἔσομαι* (= θα έχω λυθεί ή θα είμαι λυμένος).

Ολικές ή φαινομενικές καταλήξεις

• Οι ρηματικοί τύποι, όπως είδαμε παραπάνω, **απαρτίζονται από διάφορα συστατικά μέρη**. Αλλά για πιο εύκολη απομνημόνευση, **ολόκληρο το τελικό τμήμα του τύπου που βρίσκεται μετά το ρηματικό θέμα το λογαριάζουμε ως κατάληξη** (ιδίως στα φωνηεντόληκτα ρήματα). Οι τέτοιες καταλήξεις λέγονται **ολικές ή φαινομενικές**. Έτσι π.χ. φαινομενική κατάληξη του *ἐλέλυ-κειν* είναι το *-κειν*, του *λυ-θησοίμην* είναι το *-θησοίμην* κτλ.

ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΦΩΝΗΕΝΤΟΛΗΚΤΩΝ

ΑΣΥΝΑΙΡΕΤΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

Ενεστώτας και παρατατικός

• Στα φωνηεντόληκτα ασυναίρετα ρήματα το **θέμα του ενεστώτα (και του παρατατικού) λήγει σε ι ή υ** (δηλ. ο χαρακτήρας τους είναι *ι, ἴ - υ, ῦ - αι, ει, οι - αυ, ευ, ου*): *πρί'ω* (= πριονίζω), *τί'ω* (ποιητ. = τιμώ), *χρί'ω* (= αλείφω)· *έσθί'ω* (= τρώγω) - *δακρῦ'ω, δῦ'ω, έξαρτῦ'ω* (= παρασκευάζω), *θῦ'ω, ἰδρῦ'ω, ἰσχυ'ω, κωλυ'ω, λῦ'ω, μηνῦ'ω, μῦ'ω* και μεταγεν. *καμμῦ'ω* (αντί *καταμῦ'ω* = κλείνω τα μάτια μου), *φῦ'ω· άνῦ'ω ή άνῦ'τω* (= τελειώνω), *άρῦ'ω και άρῦ'τω* (= αντλώ), *πτῦ'ω - καιίω ή κάω, κλαίω ή κλάω, παίω, πταίω - κλείω ή κλήω, σείω - οἶομαι ή οἶμαι (= φρονώ) - (άπο)λαύω, θραύω, ψαύω* κτλ. - *άριστεύω, βασιλεύω, βουλεύω* (= είμαι βουλευτής ή σκέπτομαι), *γεύω* (=προσφέρω γεύμα), *δουλεύω* (= είμαι δούλος), *ένεδρεύω, θεραπεύω, ίκετεύω, ίππεύω, κελεύω, κινδυνεύω, λατρεύω* (= υπηρετώ), *παιδεύω, πρωτεύω, τοξεύω, φονεύω* κτλ.- *άκούω, κολούω* (= κολοβώνω), *κρούω, λούω* κτλ.

Οι άλλοι χρόνοι

- Τα φωνηεντόληκτα ασυναίρετα ρήματα σχηματίζουν τους άλλους χρόνους, εκτός από τον ενεστώτα και παρατατικό, με τις (φαινομενικές) καταλήξεις: -σω, -σα, -κα, -κειν· -σομαι, -θήσομαι, -θην, -μαι, -μην.
- Αλλά στους χρόνους αυτούς ο χαρακτήρας του θέματος, αν είναι βραχύχρονος, κανονικά εκτείνεται εμπρός από το σύμφωνο των καταλήξεων, δηλ. το *ι* ή *υ* γίνεται *ι* ή *υ*.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΦΩΝΗΕΝΤΟΛΗΚΤΩΝ ΑΣΥΝΑΙΡΕΤΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΥΝ ΜΕΡΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ Ή ΑΝΩΜΑΛΙΕΣ

- Μερικά φωνηεντόληκτα ασυναίρετα ρήματα έχουν σ εμπρός από τις καταλήξεις που αρχίζουν από *θ, μ, τ* (άλλα γιατί αρχικά είχαν σ στο τέλος του ρηματ. θέματος και άλλα γιατί το πήραν από αναλογία): επίσης μερικά παρουσιάζουν και άλλες ανωμαλίες.

- Έτσι οι τύποι των ρημάτων αυτών σχηματίζονται κατά τον ακόλουθο πίνακα:

ἀκούω (θ. ἀκουσ-, ἀκου-, ἀκοF-, ἀκο-), πρτ. ἤκουον, μέσ. μέλλ. ως ενεργ. ἀκούσομαι, αόρ. ἤκουσα, πρκμ. ἀκήκοα, υπερσ. ἤκηκόειν. Παθ. ἀκούομαι, παθ. μέλλ. ἀκουσθήσομαι, παθ. αόρ. ἠκούσθην. Ρηματ. επίθ. ἀκουστός, ἀκουστέος.

ἀνύω και ἀνύτω (= τελειώνω· θ. ἀνυ- και ἀνυτ-), πρτ. ἤνυον και ἤνυτον, μέλλ. ἀνύσω, αόρ. ἤνυσα, πρκμ. ἤνυκα. Παθ. ἀνύτομαι, μέσ. αόρ. ἠνυσάμην, παθ. αόρ. ἠνύσθην, πρκμ. ἠνύσμαι. Ρηματ. επίθ. ἀνυστός.

γεύω (= προσφέρω γεύμα· θ. γευσ-, γευ-), μόνο ο ενεστώτας. Μέσ. γεύομαι, μέσ. μέλλ. γεύσομαι, μέσ. αόρ. ἔγευσάμην, πρκμ. γέγευσμαι. Ρηματ. επίθ. ἄγευστος, γευστέον.

θραύω (θ. θραυσ-, θραυ-), μόνο ο ενεστώτας και ο αόρ. ἔθραυσα. Παθ. θραύομαι, παθ. αόρ. ἐθραύσθην, πρκμ. τέθραυσμαι. Ρηματ. επίθ. θραυστός.

καίω και κάω (θ. καF- = καυ-, κα-), πρτ. ἔκαιον και ἔκαον, μέλλ. καύσω, αόρ. ἔκαυσα, πρκμ. κέκαυκα. Παθ. καίομαι και κάομαι, πρτ. ἐκάομην (μόνο), παθ. μέλλ. καυθήσομαι, παθ. αόρ. ἐκαύσθην, πρκμ. κέκαυμαι, υπερσ. ἐκεκαύμην. Ρηματ. επίθ. ἄκαυ-σ-τος, περίκαυ-σ-τος (αλλά πυρίκαυ-σ-τος και πυρίκαυ-τος).

κελεύω (= διατάζω, παραγγέλλω· θ. κελευ- και κελευσ-), πρτ. ἐκέλευον, μέλλ. κελεύσω, αόρ. ἐκέλευσα, πρκμ. κεκέλευκα. Παθ. κελεύομαι, πρτ. ἐκελεύομην, παθ. αόρ. ἐκελεύσθην, πρκμ. κεκέλευσμαι. Ρηματ. επίθ. ἀκέλευστος, κελευστέος.

κλαίω και κλάω (θ. κλαF- = κλαυ- και κλαFj- = κλαι- και κλα-, κλαε- = κλαη- και κλαιε- = κλαιη-), πρτ. ἔκλαον, μέλλ. κλαύσομαι και κλαήσω ή κλαιήσω, αόρ. ἔκλαυσα. Μέσ. αόρ. ἐκλαυσάμην. Ρηματ. επίθ. κλαυ(σ)τός, ἄκλαυ(σ)τος.

κλήω και κλείω (θ. κλαF- = κληF- ή κλεF-), πρτ. ἔκληον ή ἔκλειον, μέλλ. κλήσω ή κλείσω, αόρ. ἔκλησα ή ἔκλεισα. Μέσ. και παθ. -κλήομαι¹ ή -κλείομαι, πρτ. -εκλήομην ή -εκκλειόμην, παθ. μέλλ. -κλή-σ-θήσομαι ή -κλει-σ-θήσομαι, μέσ. αόρ. -εκλήσάμην ή -εκκλεισάμην, παθ. αόρ. ἐκλή-σ-θην ή ἐκλεί-σ-θην, πρκμ. κέκλημαι ή κέκλειμαι, υπερσ. ἐκεκλήμην ή ἐκε-κλείμην. Ρηματ. επίθ. κλη-σ-τός ή κλει-σ-τός.

κρούω (θ. κρουσ-, κρου-), πρτ. **ἔκρουον**, μέλλ. **κρούσω**, αόρ. **ἔκρουσα**, πρκμ. **-κέκρουκα**, υπερσ. **-εκεκρούκειν**. Μέσ. και παθ. **κρούομαι**, πρτ. **ἐκρούομην**, μέσ. μέλλ. **κρούσομαι**, μέσ. αόρ. **ἐκρούσάμην**, παθ.αόρ. **-εκρούσθην**, πρκμ. **κέκρου(σ)μαι**, υπερσ. **έκεκρούσμην**. Ρηματ. επίθ. **ἀπο-κρουστέον**.

(κατα)λεύω (= λιθοβολώ· θ. λαF- = λεF- = λευ- και λευσ-), πρτ. **κατέλευον**, αόρ. **κατέλευσα**. Παθ. μέλλ. **καταλευσθήσομαι**, παθ. αόρ. **κατελεύσθην**. Ρηματ. επίθ. **λιθό-λευστος**.

λούω (θ. λοF- = λου-ή λο- και λουσ-), μόνο ο ενεστώτας. Μέσ. **λοῦμαι** (από το λόFoμαι, λόομαι), πρτ. **έλούμην**, μέσ. μέλλ. **λούσομαι**, μέσ. αόρ. **έλουσάμην**, πρκμ. **λέλουμαι** (μεταγεν. **λέλουσμαι**).

ξύω (θ. ξυσ-, ξυ-), αόρ. **ἔξυσα**. Μέσ. αόρ. **έξυσάμην**, παθ. αόρ. **-εξύσθην**. Ρηματ. επίθ. **ξυστός**.

παίω (= χτυπώ, θ. παF-, πάF-j-ω = παίω), πρτ. **ἔπαιον**, μέλλ. **παίσω**, αόρ. **ἔπαισα**, πρκμ. **πέπαικα**. Παθ. **παίομαι**, (πρτ. **έπαιόμην**, μέσ. αόρ. **έπαισάμην**), παθ. αόρ. **έπαισθην**. Ρηματ. επίθ. **ἀνά-παι-στος**.

παύω (θ. παυσ-, παυ-), πρτ. **ἔπαυον**, μέλλ. **παύσω**, αόρ. **ἔπαυσα**, πρκμ. **πέπαυκα**. Μέσ. και παθ. **παύομαι**, πρτ. **έπαυόμην**, μέσ. μέλλ. **παύσομαι**, μέσ. αόρ. **έπαυσάμην**, παθ. μέλλ. **παυ(σ)θήσομαι**, παθ. αόρ. **έπαύ(σ)θην**, πρκμ. **πέπαυμαι**, υπερσ. **έπεπαύμην**. Ρηματ. επίθ. **ἄπαυ(σ)τος**, **παυ(σ)τέον**.

πρίω (= πριονίζω· θ. πρι- και πρισ-), πρτ. **ἔπριον**, αόρ. **ἔπρισα**. Παθ. πρκμ. **πέπρισμαι**.

πταίω (από τοπαίω· πβ. πόλεμος - πτόλεμος· πόλις - πτόλις), πρτ. **ἔπταιον**, μέλλ. **πταίσω**, αόρ. **ἔπταισα**, πρκμ. **ἔπταικα**. Ρηματ. επίθ. **ἄ-πται-στος**.

πτύω (θ. πτυ- και πτυσ-), αόρ. **-έπτῦσα**. Ρηματ. επίθ. **κατά-πτυστος**.

σειώ (θ. σει-), πρτ. **ἔσειον**, αόρ. **ἔσεισα**. Μέσ. και παθ. **σειόμαι**, μέσ. αόρ. **έσεισάμην**, παθ. αόρ. **έσει-σ-θην**, πρκμ. **σέ-σει-σ-μαι**. Ρηματ. επίθ. **διά-σει-στος**.

χρίω (= αλείφω· θ. χρισ-, χρι-), μόνο ο ενεστώτας. Μέσ. και παθ. **χρίομαι**, πρτ. **έχριόμην**, μέσ. αόρ. **έχρισάμην**, πρκμ. **κέχριμαι**, υπερσ. **έκεχρίμην**. Ρηματ. επίθ. **χριστός** (ποιητ. και μεταγεν.).

ψαύω (θ. ψαF- = ψαυ- και ψαυσ-), αόρ. **ἔψαυσα**. Ρηματ. επίθ. **ἄ-ψαυστος**.

1. Όσοι τύποι εδώ σημειώνονται με ένα ενωτικό (-) μπροστά σημαίνουν σύνθετες λέξεις.

ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΦΩΝΟΛΗΚΤΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

Ενεστώτας και Παρατατικός Ενεργητ. και Μέσης Φωνής

• Από τα αφωνόληκτα ρήματα (δηλ. όσα έχουν ρηματικό χαρακτήρα π, β, φ - κ, γ, χ- τ, δ, θ) μερικά σχηματίζουν τον ενεστώτα (και τον παρατατικό) από το ρηματικό θέμα αμετάβλητο: βλέπ-ω, δρέπ-ω, ἔπ-ομαι, ἔρπ-ω, λείπ-ω, πέμπ-ω, πρέπ-ει, ρέπ-ω, σήπ-ω, τέρπ-ω· ἀμείβ-ω, θλί'β-ω, λείβ-ω (= στάζω), σέβ-ω, τρίβ-ω· ἀλείφ-ω, γλύ'φ-ω (= σκαλίζω), γρᾶ'φ-ω, μέμφ-ομαι, νί'φ-ω (= χιονίζω), στέφ-ω, στρέφ-ω, τρέφ-ω || διώκ-ω, εἴκ-ω (= υποχωρώ), ἔλκ-ω, ἦκ-ω (= ἔχω ἐρθει), πλέκ-ω, τήκ-ω· ἄγ-ω (ἄ), ἀρήγ-ω (= βοηθώ), ἐπείγ-ω (= βιάζω, επιταχύνω), λήγ-ω, ὀρέγ-ω, πνί'γ-ω, φεύγ-ω· ἄρχ-ω, θρέχ-ω, γλίχ-ομαι (=επιθυμώ), δέχ-ομαι, ἐλέγχ-ω, ἔρχ-ομαι, εὔχ-ομαι, ἔχ-ω, μάχ-ομαι, τρέχ-ω, ψήχ-ω (= τρίβω), ψύ'χ-ω || πέτ-ομαι (= πετώ)· ἄδ-ω, ἐρείδ-ω (= στηρίζω), ἦδ-ομαι (= ευχαριστιέμαι), καθεύδ-ω (= κοιμούμαι), κυλίνδ-ω (= κυλώ), σπένδ-ω (= κάνω σπονδή, στάζω), σπεύδ-ω, φεΐδ-ομαι, ψεύδ-ομαι· αἶθ-ω (= καίω), κλώθ-ω, πείθ-ω, πλήθ-ω (= είμαι γεμάτος) κ.ά.

• Τα περισσότερα όμως αφωνόληκτα ρήματα σχηματίζουν τον ενεστώτα και τον παρατατικό από το ρηματικό θέμα μετασχηματισμένο.

Δηλαδή:

1. Τα χειλικόληκτα ρήματα, για να σχηματίσουν το χρονικό θέμα του ενεστώτα και του παρατατικού στην ενεργ. και μέση φωνή, παίρνουν στο τέλος του ρηματικού θέματος το πρόσφυμα τ και έτσι με την τροπή του χαρακτήρα β ή φ σε π λήγουν σε -πτω, -πτομαι:

(θ. κοπ-, πβ. κοπ-ή)	κόπ-τ-ω κόπ-τ-ομαι	ἔ-κοπ-τ-ον έ-κοπ-τ-όμην
(θ. βλαβ-, πβ. βλάβ-η· βλάβ-τ-ω =)	βλάπ-τ-ω βλάπ-τ-ομαι	ἔ-βλαπ-τ-ον έ-βλαπ-τ-όμην
(θ. κρυφ-, πβ. κρύφ-α· κρύφ-τ-ω =)	κρύπ-τ-ω κρύπ-τ-ομαι	ἔ-κρυπ-τ-ον έ-κρυπ-τ-όμην

• Έτσι και τα ρ. ἀστράπ-τ-ω, κλέπ-τ-ω, ῥίπ-τ-ω· σκήπ-τ-ω (= στηρίζω), τύπ-τ-ω· (καλύβ-τ-ω =) καλύπ-τ-ω· (ἄφ-τ-ω =) ἄπ-τ-ω, (θάφ-τ-ω =) θάπ-τ-ω, (κύφ-τ-ω =) κύπ-τ-ω, (ῥάφ-τ-ω =) ῥάπ-τ-ω, (σκάφ-τ-ω =) σκάπ-τ-ω κ.ά.

2. Τα ουρανικόληκτα ρήματα, για να σχηματίσουν το χρονικό θέμα του ενεστώτα και του παρατατικού στην ενεργητική και μέση φωνή, παίρνουν στο τέλος του ρηματικού θέματος το πρόσφυμα j και συγχωνεύουν τον ουρανικό χαρακτήρα κ, γ, χ με το j σε ττ ή σσ· έτσι λήγουν σε -ττω, -ττομαι (ή -σσω, -σσομαι):

(θ. φυλακ-, πβ. φυλακ-ή· φυλάκ-j-ω =)	φυλάττ-ω φυλάττ-ομαι	έ-φύλαττ-ον έ-φυλαττ-όμην
(θ. ἀλλαγ-, πβ. ἀλλαγ-ή· ἀλλάγ-j-ω =)	ἀλλάττ-ω ἀλλάττ-ομαι	ἦλλαττ-ον ἦλλαττ-όμην
(θ. ταραχ-, πβ. ταραχ-ή· τaráχ-j-ω =)	ταράττ-ω ταράττ-ομαι	έ-τάραττ-ον έ- ταραττ-όμην

• Έτσι και τα ρ. (ἐλίκ-j-ω =) ἐλίττω - (κηρύκ-j-ω =) κηρύττω - (πτή-κ-j-ω =) πτήσσω (= ζαρώνω από φόβο) - (φρίκ-j-ω =) φρίττω - (χαρά-κ-j-ω =) χαράττω· (ἀίγ-j-ω =) αἰττω (= κινούμαι, με ορμή)· (μάγ-j-ω =) μάττω (= ζυμώνω, δουλεύω κάτι με τα χέρια, σφουγγίζω) - (πατάγ-j-ω =) πατάσσω· (πλήγ-j-ω =) πλήττω· (πράγ-j-ω =) πράττω· (ῥάγ-j-ω =) ῥάσσω (= χτυπώ) - (σπαράγ-j-ω =) σπαράττω - (συ-ρίγ-j-ω =) συ-ρίττω - (σφάγ-j-ω =) σφάττω - (τάγ-j-ω =) τάττω - (φράγ-j-ω =) φράττω· (ἀνα-πτύχ-j-ω =) ἀναπτύσσω· (ὀρύχ-j-ω =) ὀρύττω κ.ά.

3. Τα **οδοντικόληκτα** ρήματα, για να σχηματίσουν το **χρονικό θέμα του ενεστώτα και του παρατατικού στην ενεργητική και μέση φωνή, παίρνουν στο τέλος του ρηματικού θέματος** το πρόσφυμα **j** και έπειτα όσα έχουν ρηματικό χαρακτήρα **θ ή τ** τον συγχωνεύουν με το **j** σε **ττ** (ή **σσ**), ενώ όσα έχουν **ρηματικό χαρακτήρα δ** τον συγχωνεύουν με το **j** σε **ζ** :

(θ. πλαθ-, πλάθ-j-ω =)	πλάττ-ω πλάττ-ομαι	ἔ-πλάττ-ον ἐ-πλάττ-όμην
(θ. πυρετ-, πυρέτ-j-ω =)	πυρέττ-ω	ἐ-πύρεττ-ον
(θ. ἐλπιδ-, ἐλπίδ-j-ω =)	ἐλπίζ-ω	ἤλπιζ-ον
(θ. ὄδ-, ὄδ-j-ω =)	ὄζ-ω (= μυρίζω),	χωρίς άλλους χρόνους
(θ. παιδ-, παίδ-j-ω =)	παίζ-ω	ἔ-παιζ-ον

• Έτσι και τα ρ. (ἐρέτ-j-ω =) ἐρέσσω (= τραβώ κουπί) - (ἐρίδ-j-ω =) ἐρίζω - (κομίδ-j-ω =) κομίζω - (ληίδ-j-ομαι =) λήζομαι (= ληστεύω) - (σφραγίδ-j-ω =) σφραγίζω - (σχίδ-j-ω =) σχίζω - (φροντίδ-j-ω =) φροντίζω - (ψηφίδ-j-ω =) ψηφίζω - (κλύδ-j-ω =) κλύζω (= περιβρέχω, ορμώ και σκεπάζω με τα κύματα) - (φράδ-j-ω =) φράζω (= λέγω) κ.ά.

Ενεργητικός και Μέσος Μέλλοντας.

Ενεργητικός και Μέσος Αόριστος α΄

• Στον **ενεργητικό και μέσο μέλλοντα** και στον **ενεργητικό και μέσο αόριστο α΄** ο ρηματικός χαρακτήρας των αφωνόληκτων ρημάτων, όταν βρεθεί εμπρός από το χρονικό χαρακτήρα **σ**, παθαίνει τις **κανονικές μεταβολές**, δηλαδή:

α) ο **χειλικός** χαρακτήρας (**π, β, φ**) ενώνεται με το χρονικό χαρακτήρα **σ** σε **ψ**:

(τρέπ-ω, θ. τρεπ-) τρέψω, ἔτρεψα - τρέψομαι, ἔτρεψάμην

(τρίβ-ω, θ. τριβ-) τρίψω, ἔτριψα - τρίψομαι, ἔτριψάμην

(κρύπτω, θ. κρυφ-) κρύψω, ἔκρυψα - κρύψομαι, ἔκρυψάμην

β) ο **ουρανικός** χαρακτήρας (**κ, γ, χ**) ενώνεται με το χρονικό χαρακτήρα **σ** σε **ξ**:

(φυλάττ-ω, θ. φυλακ-) φυλάξω, ἐφύλαξα - φυλάξομαι, ἐφύλαξάμην

(τάττ-ω, θ. ταγ-) τάξω, ἔταξα - τάξομαι, ἔταξάμην

γ) ο **οδοντικός** χαρακτήρας (**τ, δ, θ**) εμπρός από το χρονικό χαρακτήρα **σ** αποβάλλεται:

(ἀρμόττ-ω, θ. ἀρμοτ-) ἀρμόσω, ἤρμοσα

(ψεύδ-ομαι, θ. ψευδ-) ψεύσομαι, ἐψεύσάμην

(πείθ-ω, θ. πειθ-) πείσω, ἔπεισα - πείσομαι, ἐπείσάμην.

Παραδείγματα σχηματισμού Ενεργητ. και Μέσου Μέλλοντα και Ενεργητ. και Μέσου Αορ. α' των Αφωνόληκτων Ρημάτων

- **Ρήματα τρέπω** (θ. τρεπ-), **τάττω** (θ.ταγ-), **πείθω** (θ. πειθ-)

Χρόνοι	Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική	Απαρέμφατο	Μετοχή
Ενεργ. Μέλλ.	τρέψω τάξω πείσω		τρέψοιμι τάξοιμι πείσοιμι		τρέψειν τάξειν πείσειν	τρέψων τάξων πείσων
Ενεργ. Αορ. α'	ἔτρεψα ἔταξα ἔπεισα	τρέψω τάξω πείσω	τρέψαιμι τάξαιμι πείσαιμι	τρέψον, -άτω τάξον πείσον	τρέψαι τάξαι πείσαι	τρέψας τάξας πείσας
Μέσος Μέλλ.	τρέψομαι τάξομαι πείσομαι		τρεψοίμην ταξοίμην πεισοίμην		τρέψεσθαι τάξεσθαι πείσεσθαι	τρεψόμενος ταξόμενος πεισόμενος
Μέσος Αορ. α'	ἔτρεψάμην ἔταξάμην ἔπεισάμην	τρέψωμαι τάξωμαι πείσωμαι	τρεψαίμην ταξαίμην πεισαίμην	τρέψαι, -άσθω τάξαι πείσαι	τρέψασθαι τάξασθαι πείσασθαι	τρεψάμενος ταξάμενος πεισάμενος

- Τα **υπερδισύλλαβα ρήματα σε -ίζω**, όσα έχουν **ρηματικό χαρακτήρα δ**, σχηματίζουν τον **ενεργητ. και μέσο μέλλοντα χωρίς το χρονικό χαρακτήρα σ σε -ιῶ και -ιοῦμαι** (που κλίνεται κατά τα συνηρημένα σε -έω).

Π.χ. του **ρ. κομίζω** (θ. κομιδ-):

Ενεργ.μέλλ.	Οριστ.	κομιῶ, -ιεῖς, -ιεῖ, -ιοῦμεν, -ιεῖτε, -ιοῦσι(ν)
	Ευκτ.	κομοῖμι, -ιοῖς, -ιοῖ (ή -ιοῖην, -ιοῖης, -ιοῖή), -ιοῖμεν, -ιοῖτε, -ιοῖεν
	Απαρ.	κομιεῖν - μετοχή κομιῶν, -ιοῦσα, -ιοῦν.
Μέσος μέλλ.	Οριστ.	κομοῦμαι, -ιεῖ, -ιεῖται, -ιούμεθα, -ιεῖσθε, -ιοῦνται
	Ευκτ.	κομοίμην, -ιοῖο, -ιοῖτο, -ιοίμεθα, -ιοῖσθε, -ιοῖντο
	Απαρ.	κομιεῖσθαι - Μετοχή κομιούμενος, -ιουμένη, -ιούμενον.

- **Όμοια και πορίζω** - ποριῶ, ποριοῦμαι· **νομίζω** - νομιῶ· **ἀγωνίζομαι** - ἀγωνιοῦμαι· **λογίζομαι** - λογοῖμαι· **φροντίζω** - φροντιῶ κ.ά. (αλλά: **κτίζω** - κτίσω, **σχίζω** - σχίσω κτλ.).

Ενεργητικός Παρακείμενος και Υπερσυντέλικος

• Από τα Αφωρόληκτα Ρήματα:

1. Τα **οδοντικόληκτα** σχηματίζουν τον **Ενεργητ. Παρακείμενο και Υπερσυντέλικο** όπως τα φωνηεντόληκτα, δηλ. με το χρονικό χαρακτήρα κ· αλλά εμπρός από αυτόν αποβάλλουν τον οδοντικό χαρακτήρα του ρηματικού θέματος:

κομίζω (θ. κομιδ-), Παρακείμ. κε-κόμι-κα, Υπερσ. έ-κε-κομί-κειν

πειθω (θ. πειθ-), » πέ-πει-κα, » έ-πε-πεί-κειν.

2. Τα **χειλικόληκτα** και **ουρανικόληκτα** σχηματίζουν τον **Ενεργητικό Παρακείμενο και Υπερσυντέλικο** χωρίς το χρονικό χαρακτήρα κ, αλλά το χαρακτήρα του ρηματ. θέματος, αν είναι άφωνο ψιλόπνοο ή μέσο, τον τρέπουν στο αντίστοιχό του δασύπνοο (δηλ. το π ή β σε φ και το κ ή γ σε χ):

κόπτω	(θ. κοπ-),	Παρακείμ.	κέ-κοφ-α,	Υπερσ.	έ-κε-κόφ-ειν
τρίβω	(θ. τριβ-),	»	τέ-τριφ-α,	»	έ-τε-τρίφ-ειν
γράφω	(θ. γραφ-),	»	γέ-γραφ-α,	»	έ-γε-γράφ-ειν
κηρύττω	(θ. κηρυκ-),	»	κε-κήρυχ-α,	»	έ-κε-κηρύχ-ειν
τάττω	(θ. ταγ-),	»	τέ-ταχ-α	»	έ-τε-τάχ-ειν
ταράττω	(θ. ταραχ-),	»	τε-τάραχ-α,	»	έ-τε-ταράχ-ειν.

3. Όσα έχουν ε εμπρός από τον ρηματ. χαρακτήρα τρέπουν συνήθως στον ενεργ. Παρακείμενο και Υπερσυντέλικο το ε αυτό σε ο:

κλέπτω	(θ. κλεπ-),	Παρακείμ.	κέ-κλοφ-α,	Υπερσ.	(έ-κε-κλόφ-ειν)
τρέπω	(θ. τρεπ-),	»	τέ-τροφ-α,	»	(έ-τε-τρόφ-ειν)
φέρω	(θ. ένεκ-),	»	έν-ήνοχ-α,	»	έν-ηνόχ-ειν.

(αλλά:πλέκ-ω, πέ-πλεχ-α, έ-πε-πλέχ-ειν).

Παθητικός Μέλλοντας α' και Παθητ. Αόριστος α'

• Στον **Παθητ. Μέλλοντα α'** και τον **Παθητ. Αόριστο α'** ο ρηματικός χαρακτήρας των αφωρόληκτων ρημάτων εμπρός από το θ του χρονικού προσφύματος θη (θε) παθαίνει τις κανονικές μεταβολές, δηλαδή:

α) αν είναι **ψιλόπνοο ή μέσο χειλικό (π, β)**, τρέπεται στο αντίστοιχό του δασύπνοο **φ**:

λείπ-ω	(θ. λειπ-),	λειφ-θήσομαι,	έ-λείφ-θην
καλύπ-τ-ω	(θ. καλυβ-),	καλυφ-θήσομαι,	έ-καλύφ-θην

β) αν είναι **ψιλόπνοο ή μέσο ουρανικό (κ, γ)**, τρέπεται στο αντίστοιχό του δασύπνοο **χ**:

κηρύττω	(θ. κηρυκ-),	κηρυχ-θήσομαι,	έ-κηρύχ-θην
ἄγ-ω	(θ. άγ-),	άχ-θήσομαι,	ήχ-θην

γ) αν είναι **οδοντικό (τ, δ, θ)** τρέπεται σε σ:

άρμόττω ¹	(θ. άρμοτ-),	—	ήρμόσ-θην
ψεύδομαι	(θ. ψευδ-),	ψευσ-θήσομαι,	έψεύσ-θην
πειθoμαι	(θ. πειθ-),	πεισ-θήσομαι,	έ-πείσ-θην.

1. Το ρ. άρμόττω έχει και παράλληλο τύπο άρμόζω με θ. άρμοδ- (πβ. άρμόδ-ιος) και άρμον- (πβ. άρμονή, έφαρμονή).

Παρακείμενος και Υπερσυντέλικος της Μέσης Φωνής

- Τα **Αφωνόληκτα Ρήματα** σχηματίζουν τον **Παρακείμενο και τον Υπερσυντέλικο της Μέσης Φωνής**, όπως τα φωνηεντόληκτα, με τις καταλήξεις **-μαι (-σαι, -ται κτλ.) και -μην (-σο, -το κτλ.)**, αλλά κατά το σχηματισμό των τύπων στους χρόνους αυτούς συμβαίνουν τα **κανονικά πάθη** του **χαρακτήρα εμπρός από τις προσωπικές καταλήξεις**: π.χ. **γέ-γραφ-μαι = γέ-γραμ-μαι, γέ-γραφ-σαι = γέ-γραφαι κτλ.**

Παραδείγματα σχηματισμού Μέσου Παρακειμένου και Υπερσυντελικού των Αφωνόληκτων Ρημάτων

Ρήματα πράττομαι, γράφομαι, πείθομαι

Οριστική Παρακειμ.	Οριστική Υπερσ.	Προστακτική	Απαρέμφ.	Μετοχή
θ. πραγ- πέ-πραγ-μαι πέ-πραξαι πέ-πρακ-ται πε-πράγ-μεθα πέ-πραχ-θε πεπραγμένοι είσι(ν)	θ. πραγ- έ-πε-πράγ-μην έ-πέ-πραξο έ-πέ-πρακ-το έ-πε-πράγ-μεθα έ-πέ-πραχ-θε πεπραγμένοι ἦσαν	— πέ-πραξο πε-πράχ-θω — πέ-πραχ-θε πε-πράχ-θων	πε-πρᾶχ-θαι	πε-πραγ-μένος πε-πραγ-μένη πε-πραγ-μένον
θ. γραφ- γέ-γραμ-μαι γέ-γραψαι γέ-γραπ-ται γε-γράμ-μεθα γέ-γραφ-θε γεγραμμένοι είσι(ν)	θ. γραφ- έ-γε-γράμ-μην έ-γέ-γραψο έ-γέ-γραπ-το έ-γε-γράμ-μεθα έ-γέ-γραφ-θε γεγραμμένοι ἦσαν	— γέ-γραψο γε-γράφ-θω — γέ-γραφ-θε γε-γράφ-θων	γε-γράφ-θαι	γε-γραμ-μένος γε-γραμ-μένη γε-γραμ-μένον
θ. πειθ- πέ-πεισ-μαι πέ-πει-σαι πέ-πεισ-ται πε-πείσ-μεθα πέ-πει-σθε πεπεισμένοι είσι(ν)	θ. πειθ- έ-πε-πείσ-μην έ-πέ-πει-σο έ-πέ-πεισ-το έ-πε-πείσ-μεθα έ-πέ-πεισ-θε πεπεισμένοι ἦσαν	— πέ-πει-σο πε-πεί-σθω — πέ-πει-σθε πε-πεί-σθων	πε-πειῖ-σθαι	πε-πεισ-μένος πε-πεισ-μένη πε-πεισ-μένον

- Τα **ρ. στρέφω, τρέπω και τρέφω** στον **Παρακείμενο και τον Υπερσυντέλικο της Μέσης Φωνής** τρέπουν το ε του θέματος σε α:

στρέφ-ω	(θ. στρεφ-),	παρακείμ.	ἔ-στραμ-μαι,	υπερσ.	έ-στράμ-μην
τρέπ-ω	(θ. τρεπ-),	»	τέ-τραμ-μαι,	»	έ-τε-τράμ-μην
τρέφ-ω	(θ. θρεφ-),	»	τέ-θραμ-μαι,	»	έ-τε-θράμ-μην.

ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΝΡΙΝΟΛΗΚΤΩΝ ΚΑΙ ΥΓΡΟΛΗΚΤΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ Α΄ ΣΥΖΥΓΙΑΣ

Ενεστώτας και Παρατατικός Ενεργητ. και Μέσης Φωνής

• Από τα ενρινόληκτα και υγρόληκτα ρήματα (δηλ. όσα έχουν ρηματικό χαρακτήρα **μ, ν, λ, ρ**) πολύ λίγα σχηματίζουν τον ενεστώτα (και τον παρατατικό) από το ρηματικό θέμα αμετάβλητο: γέμ-ω, νέμ-ω, τρέμ-ω· μέν-ω, πέν-ομαι, στέν-ω (= έχω δύναμη), στέν-ω (= στενάζω), ώδίν-ω (= κοιλοπονώ)· (έ)θέλ-ω, έπιμέλ-ομαι, μέλ-ει (απρόσωπο = υπάρχει φροντίδα·), βούλ-ομαι· δέρ-ω, στέρ-ομαι, φέρ-ω κ.ά.

• Τα περισσότερα όμως ενρινόληκτα και υγρόληκτα ρήματα σχηματίζουν τον ενεστώτα και τον παρατατικό από το ρηματικό θέμα, αφού τούτο πάρει στο τέλος του το χρονικό πρόσφυμα **j**. Και:

1. Αν ο χαρακτήρας του ρηματικού θέματος είναι λ, τότε το πρόσφυμα **j** αφομοιώνεται προς αυτό, και έτσι τα ρήματα αυτά στον ενεστώτα και τον παρατατικό έχουν **λλ**:

(θ. άγγελ-, πβ. άγγελ-ος· άγγέλ-j-ω =)	άγγέλλ-ω	ήγγελλ-ον
	άγγέλλ-ομαι	ήγγελλ-όμην
(θ. σφαλ-, πβ. σφάλ-μα· σφάλ-j-ω =)	σφάλλ-ω	έσφαλλ-ον
	σφάλλ-ομαι	έσφαλλ-όμην

• Έτσι και τα ρ. άγάλλομαι, άλλομαι (= πηδώ), άσχάλλω (= αγανακτώ), βάλλω, θάλλω, πάλλω, ψάλλω· άνατέλλω, έντέλλομαι, μέλλω (= έχω σκοπό, αναβάλλω), όκέλλω (= ρίχνω το πλοίο στην ξηρά, πέφτω στην ξηρά), στέλλω· ποικίλλω, τίλλω (= μαδώ)· **εξαιρούνται τα ρ. βούλ-ομαι, έθέλ-ω ή θέλ-ω, έπιμέλ-ομαι, όφείλ-ω και το απρόσωπο μέλ-ει που έχουν ένα λ, γιατί δεν παίρνουν πρόσφυμα j.**

2. Αν ο χαρακτήρας του ρηματικού θέματος είναι ν ή ρ και υπάρχει φωνήεν α πριν απ' αυτόν, τότε το πρόσφυμα **j** υπερπηδά το χαρακτήρα **ν ή ρ** και αποτελεί με το φωνήεν **α** το δίφθογγο **αι**· έτσι τα ρήματα αυτά λήγουν σε **-αίνω ή -αίρω**:

(θ. φαν-, πβ. φαν-ός· φάν-j-ω =)	φαίν-ω	έ-φαιν-ον
	φαίν-ομαι	έ-φαιν-όμην
(θ. άρ-, πβ. άρ-σις· άρ-j-ω =)	αΐρ-ω	ήρ-ον
	αΐρ-ομαι	ήρ-όμην·

• Έτσι και τα ρ. θαίνω, ίσχαίνω, κερδαίνω, κοιλαίνω, κυμαίνω, λυμαίνομαι, λιπαίνω, μαινομαι, μαραίνω, μελαίνω, μαινώ, περαίνω, ποιμαίνω, ραίνω, σημαίνω, ύγιαίνω, ύφραίνω· άσπαιρώ (= σπαρταρώ), καθαιρώ (= καθαρίζω), τεκμαίρομαι (= συμπεραίνω), χαίρω κ.ά.

3. Αν ο χαρακτήρας του ρηματικού θέματος είναι ν ή ρ και υπάρχουν πριν απ' αυτόν τα φωνήεντα ε ή ι ή ύ, τότε το πρόσφυμα **j** αφομοιώνεται προς το χαρακτήρα **ν ή ρ**, έπειτα το διπλό **ν ή ρ** απλοποιείται και το προηγούμενο φωνήεν εκτείνεται αναπληρωτικά, δηλ. **το ε σε ει, το ι σε ι και το ύ σε υ**· έτσι τα ρήματα αυτά στον ενεστώτα λήγουν σε **-είνω, -είρω, -ί'νω, -ί'ρω, -ύ'νω, -ύ'ρω**:

(θ. κτεν-, κτέν-j-ω, κτένν-ω =)	κτείν-ω	έ-κτειν-ον
(θ. φθερ-, φθέρ-j-ω, φθέρρ-ω =)	φθειρ-ω φθειρ-ομαι	έ-φθειρ-ον έ-φθειρ-όμην
(θ. κρϊν-, κρϊν-j-ω, κρϊ'νν-ω =)	κρϊ'ν-ω κρϊ'ν-ομαι	έ-κρϊν-ον έ-κρϊν-όμην
(θ. οϊκτϊρ-, οϊκτϊ'ρ-j-ω, οϊκτϊ'ρρ-ω =)	οϊκτϊ'ρ-ω	ώκτϊρ-ον
(θ. πλϋν-, πλϋ'ν-j-ω, πλϋ'νν-ω =)	πλϋ'ν-ω	έ-πλϋν-ον
(θ. σϋρ-, σϋ'ρ-j-ω, σϋ'ρρ-ω =)	σϋ'ρ-ω σϋ'ρ-ομαι	έ-σϋρ-ον έ-σϋρ-όμην·

• Έτσι και τα ρ. τείνω· έγείρω, σπείρω· κλί'νω· άμϋ'νω, ήδϋ'νω, όμαλϋ'νω, όξϋ'νω, ταχϋ'νω· όδϋ'ρομαι, όλοφϋ'ρομαι κ.ά.

Οι άλλοι χρόνοι

• **Ενεργητ. και Μέσος Μέλλοντας.** Τα ενρινόληκτα και υγρόληκτα ρήματα κανονικά σχηματίζουν τον ενεργητ. και μέσο μέλλοντα από το ρηματικό θέμα και με τις καταλήξεις *-ῶ* και *-οῦμαι* (κλίνονται δηλ. κατά τον ενεστώτα των συνηρημένων ρημάτων σε-έω·): *ἀμύνω*, ενεργ. μέλλ. *ἀμυνῶ*, -εῖς, -εῖ κτλ. - μέσ. μέλλ. *ἀμυνοῦμαι*, -εῖ, -εῖται κτλ. Ἔτσι και *σφάλω* - *σφαλῶ*, *στέλλω* - *στελῶ*, *νέμω* - *νεμῶ*, *ὕγιαίνω* - *ὕγιανῶ*, *σημαίνω* - *σημανῶ*, *καθαίρω* - *καθαρῶ*, *κτείνω* - *κτενῶ*, *τείνω* - *τενῶ*, *σπείρω* - *σπερῶ*, *φθείρω* - *φθερῶ*, *κρίνω* - *κρινῶ*, *ἀμβλύνω* - *ἀμβλυνῶ*, *όδύρομαι* - *όδυροῦμαι* κ.ά.

• **Ενεργητικός και Μέσος Αόρ. α΄.** Αρχικά ο ενεργητ. και μέσος αόρ. α΄ στα ενρινόληκτα και υγρόληκτα ρήματα σχηματίστηκε σε *-σα* και *-σάμην*, όπως στα φωνηεντόληκτα· αλλά ο χρονικός χαρακτήρας σ αφομοιώθηκε με το προηγούμενο του ένρινο ή υγρό και έπειτα έγινε απλοποίηση των δύο όμοιων συμφώνων και αναπληρωτική έκταση του προηγούμενου φωνήεντος, δηλ. του *ᾱ* σε *η* (ή σε *ᾱ*, αν προηγείται *ε* ή *ι* ή *ρ*), του *ε* σε *ει*, του *ῖ* σε *ῖ* και του *ῦ* σε *ῦ*. Π.χ.

Αόριστος					
Ενεστώτας	θέμα	Αρχικός τύπος	Με αφομοίωση	Τελικός τύπος	
φαίνω	φᾶν-	ἔ-φᾶν-σα	ἔ-φᾶν-να	ἔ-φην-α	έ-φην-άμην
λειαίνω	λεᾶν-	έ-λέᾶν-σα	έ-λέᾶν-να	έ-λέᾶν-α	
ὕγιαίνω	ὕγιαν-	ὕγῖαν-σα	ὕγῖαν-να	ὕγῖαν-α	
μαραίνω	μαρᾶν-	έ-μάρᾶν-σα	έ-μάρᾶν-να	έ-μάρᾶν-α	
καθαίρω	καθᾶρ-	έ-κάθᾶρ-σα	έ-κάθᾶρ-ρα	έ-κάθηρ-α	έ-καθηρ-άμην
ἄγγέλω	ἄγγελ-	ἦγγελ-σα	ἦγγελ-λα	ἦγγειλ-α	ἦγγειλ-άμην
νέμω	νεμ-	ἔ-νεμ-σα	ἔ-νεμ-μα	ἔ-νειμ-α	έ-νειμ-άμην
μένω	μεν-	ἔ-μεν-σα	ἔ-μεν-να	ἔ-μειν-α	
κρίνω	κρῖν-	ἔ-κρῖν-σα	ἔ-κρῖν-να	ἔ-κρῖν-α	έ-κριν-άμην
ἀμύνω	ἀμῦν-	ἦμῦν-σα	ἦμῦν-να	ἦμῦν-α	ἦμυν-άμην

• Ἔτσι ο ενεργητ. και μέσος αόρ. α΄ στα ενρινόληκτα και υγρόληκτα ρήματα κανονικά σχηματίζεται σε όλες τις εγκλίσεις (και στο απαρέμφατο και τη μετοχή) με το θέμα μετασχηματισμένο, όπως φαίνεται παραπάνω, και με τις ίδιες καταλήξεις που έχουν τα φωνηεντόληκτα (*λύω* - *ἔλυσα*, *ἔλυσάμην*), αλλά χωρίς το χρονικό χαρακτήρα σ.

Παράδειγμα

(ρ. νέμ-ω, θ. νεμ-, αόρ. ἔ-νειμ-α, ἐ-νειμ-άμην)

Χρόνοι	Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική	Απαρ.	Μετοχή
Ενεργητ. Αόρ. α΄	ἔ-νειμ-α ἔ-νειμ-ας ἔ-νειμ-ε ἐ-νείμ-αμεν ἐ-νείμ-ατε ἔ-νειμ-αν	νείμ-ω νείμ-ης νείμ-ῃ νείμ-ωμεν νείμ-ητε νείμ-ωσι	νείμ-αιμι νείμ-αις νείμ-αι νείμ-αιμεν νείμ-αιτε νείμ-αιεν	— νεῖμ-ον νειμ-άτω — νείμ-ατε νειμ-άντων ἢ -άτωσαν	νεῖμ-αι	νείμ-ας νείμ-ασα νείμ-αν
Χρόνοι	Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική	Απαρ.	Μετοχή
Μέσος Αόριστος α΄	ἐ-νειμ-άμην ἐ-νείμ-ω ἐ-νείμ-ατο ἐ-νειμ-άμεθα ἐ-νείμ-ασθε ἐ-νείμ-αντο	νείμ-ωμαι νείμ-ῃ νείμ-ῃται νειμ-ώμεθα νείμ-ῃσθε νείμ-ωνται	νειμ-αίμην νείμ-αίο νείμ-αίτο νειμ-αίμεθα νείμ-αίσθε νείμ-αίεντο	— νεῖμαι νειμ-άσθω — νείμ-ασθε νειμ-άσθων ἢ -σθωσαν	νείμ-ασθαι	νειμ-άμενος νειμ-αμένη νειμ-άμενον

- **Παρακείμενος και Υπερσυντέλικος της ενεργητικής φωνής.** Τα ενρινόληκτα και υγρόληκτα ρήματα σχηματίζουν τον Παρακείμενο και τον Υπερσυντέλικο της ενεργητ. φωνής με το χρον. χαρακτήρα κ, όπως τα φωνηεντόληκτα (παρακείμ. σε -κα και υπερσυντέλ. σε -κειν). Το λ και το ρ εμπρός από το χρονικό χαρακτήρα κ μένουν αμετάβλητα, ενώ το ν γίνεται γ:

ἀγγέλλω	(θ. ἀγγελ-)	Παρακείμ.	ἤγγελ-κα	Υπερσ.	ἤγγέλ-κειν
αἴρω	(θ. ἀρ-)	»	ἤρ-κα	»	ἤρ-κειν
φαίνω	(θ. φαν-)	»	πέφαγ-κα	»	ἐ-πε-φάγ-κειν.

- **Ο Παθητ. Μέλλοντας α΄ και ο Παθητ. Αόρ. α΄** στα ενρινόληκτα και υγρόληκτα ρήματα σχηματίζονται κανονικά σε -θήσομαι και -θην, όπως στα φωνηεντόληκτα, χωρίς μεταβολή του ρηματικού χαρακτήρα:

μιαίνω	(θ. μιαν-)	Παθ. Μέλλ.	μιαν-θήσομαι	Παθ. Αόρ.	ἐ-μιάν-θην
ἀγγέλλω	(θ. ἀγγελ-)	» »	ἀγγελ-θήσομαι	» »	ἤγγέλ-θην
αἴρω	(θ. ἀρ-)	» »	ἀρ-θήσομαι	» »	ἤρ-θην

- α) Ο Παρακείμενος και ο Υπερσυντέλικος της μέσης φωνής στα υγρόληκτα ρήματα** σχηματίζονται κανονικά σε -μαι (-σαι, -ται κτλ.) και -μην(-σο, -το κτλ.), όπως στα φωνηεντόληκτα· οι ρηματ. χαρακτήρες λ και ρ εμπρός από τις καταλήξεις μένουν αμετάβλητοι: ἤγγελ-μαι, ἤγγέλ-μην· κε-κάθαρ-μαι, ἐ-κε-καθάρ-μην.

- β) Ο Παρακείμενος και ο Υπερσυντέλικος της μέσης φωνής στα ενρινόληκτα**

ρήματα σχηματίζονται επίσης σε -μαι (-σαι, -ται κτλ.) και -μην (-σο, -το κτλ.)· ο ρηματ. χαρακτήρας όμως ν εμπρός από το μ των καταλήξεων σε άλλα ρήματα αφομοιώνεται (κανονικά) με αυτό και σε άλλα τρέπεται σε σ: παρ-οξύν-ομαι (θ. παρ-οξυν-), παρακείμενος παρ-ώξυν-μαι = παρώξυμμαι, υπερσ. παρ-ωξύν-μην= παρωξύμμην· αλλά φαίν-ομαι (θ. φαν-), παρακείμ. πέ-φαν-μαι= πέφασμαι, υπερσ. έπεφάσμην.

Παραδείγματα σχηματισμού Μέσου Παρακειμένου και Υπερσυντελικού Ενρινόληκτων και Υγρόληκτων Ρημάτων

ρ. ἀγγέλλομαι, ὀξύνομαι, φαίνομαι

Οριστική Παρακειμ.	Οριστική Υπερσ.	Προστακτική	Απαρέμφ.	Μετοχή
θ. ἀγγελ- ἤγγελ-μαι ἤγγελ-σαι ἤγγελ-ται ἠγγέλ-μεθα ἤγγελ-θε ἠγγελέμενοι εἰσὶ(ν)	θ. ἀγγελ- ἠγγέλ-μην ἠγγέλ-σο ἠγγέλ-το ἠγγέλ-μεθα ἠγγέλ-θε ἠγγελέμενοι ἦσαν	— ἠγγέλ-σο ἠγγέλ-θω — ἠγγέλ-θε ἠγγέλ-θων	ἠγγέλ-θαι (Υποτ. ἠγγέλ- μένος ῶ Ευκτ. ἠγγέλ- μένος εἶην)	ἠγγελ-μένος ἠγγελ-μένη ἠγγελ-μένον
θ. ὀξυν- ῶξυμ-μαι ῶξυν-σαι ῶξυν-ται ῶξύμ-μεθα ῶξυν-θε ῶξυμμένοι εἰσὶ(ν)	θ. ὀξυν- ῶξύμ-μην ῶξυν-σο ῶξυν-το ῶξύμ-μεθα ῶξυν-θε ῶξυμμένοι ἦσαν	— ῶξυν-σο ῶξύμ-θω — ῶξυν-θε ῶξύμ-θων	ῶξύμ-θαι (Υποτ. ῶξυμ- μένος ῶ Ευκτ. ῶξυμ- μένος εἶην)	ῶξυμ-μένος ῶξυμ-μένη ῶξυμ-μένον
θ. φαν- πέ-φασ-μαι πέ-φαν-σαι πέ-φαν-ται πε-φάσ-μεθα πέ-φαν-θε πεφασμένοι εἰσὶ(ν)	θ. φαν- ἐ-πε-φάσ-μην ἐ-πέ-φαν-σο ἐ-πέ-φαν-το ἐ-πε-φάσ-μεθα ἐ-πέ-φαν-θε πεφασμένοι ἦσαν	— πέ-φαν-σο πε-φάν-θω — πέ-φαν-θε πε-φάν-θων	πε-φάν-θαι (Υποτ. πεφα-σμένος ῶ Ευκτ. πεφα-σμένος εἶην)	πε-φασ-μένος πε-φασ-μένη πε-φασ-μένον

α) Των ρ. κλίνω, κρίνω και πλύνω ο ρηματ. χαρακτήρας ν αποβάλλεται στον ενεργητ. και μέσο Παρακειμένο και Υπερσυντέλικο, στον Παθητ. Μέλλοντα α' και στον Παθητ. Αόριστο α' :

κλίνω	κέ-κλι-κα, ἐ-κε-κλί-κειν, κέ-κλι-μαι, ἐ-κε-κλί-μην, κλιθήσομαι, ἐ-κλί-θην.
κρίνω	κέ-κρι-κα, ἐ-κε-κρί-κειν, κέ-κρι-μαι, ἐ-κε-κρί-μην, κριθήσομαι, ἐ-κρί-θην.
πλύνω	πέ-πλυ-κα, ἐ-πε-πλύ-κειν, πέ-πλυ-μαι, ἐ-πε-πλύ-μην, πλυθήσομαι, ἐ-πλύ-θην.

β) Όσα ενρινόληκτα και υγρόληκτα ρήματα έχουν μονοσύλλαβο ρηματικό θέμα με φωνήεν ε σ' αυτό, τρέπουν το ε τούτο σε ἄ στον ενεργ. Παρακειμένο και Υπερσυντέλικο α' και στο μέσο Παρακειμένο και Υπερσυντέλικο:

σπείρω	(θ. σπερ-)	ἔ-σπαρ-κα	ἐ-σπάρ-κειν	ἔ-σπαρ-μαι	ἐ-σπάρ-μην
στέλλω	(θ. στε-)	ἔ-σταλ-κα	ἐ-στάλ-κειν	ἔ-σταλ-μαι	ἐ-στάλ-μην
φθείρω	(θ. φθερ-)	ἔ-φθαρ-κα	ἐ-φθάρ-κειν	ἔ-φθαρ-μαι	ἐ-φθάρ-μην.

γ) Το ρ. τείνω (θ. τεν-) σχηματίζει τον Παρακειμένο και τον Υπερσυντέλικο της ενεργητ. και μέσης φωνής, καθώς και τον Παθητ. Μέλλοντα και Παθητ. Αόριστο, με τροπή του ε σε ἄ και με αποβολή του χαρακτήρα ν (δηλ. από θέμα τα-): τείνω, τέ-τα-κα, (ἐ-τε-τά-κειν), τέ-τα-μαι, ἐ-τε-τά-μην, τα-θήσομαι, ἐ-τά-θην.

δ) Τα ρ. βάλλω, κάμ-ν-ω και τέμ-ν-ω σχηματίζουν τον Παρακειμένο και τον Υπερσυντέλικο της ενεργητ. και μέσης φωνής, καθώς και τον Παθητ. Μέλλοντα και Παθητ. Αόριστο από τα ρηματικά θέματα βαλ-,καμ-, τεμ-, αφού πρώτα έγινε μετάθεση του φωνήεντος και έκτασή του σε η, δηλ. (βαλ-, βλα- =) βλη-, (καμ-,κμα- =) κμη-, (τεμ-, τμε- =) τμη-:

βάλλω:	βέ-βλη-κα, ἐ-βε-βλή-κειν, βέ-βλη-μαι, ἐ-βε-βλή-μην, βληθήσομαι, ἐ-βλή-θην.
κάμνω:	κέ-κμη-κα, ἐ-κε-κμή-κειν.
τέμνω:	τέ-τμη-κα, (ἐ-τε-τμή-κειν), τέ-τμη-μαι, ἐ-τε-τμή-μην, τμηθήσομαι, ἐ-τμή-θην.

ΔΕΥΤΕΡΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΤΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

Ενεργητικός και Μέσος Αόριστος β'

- Πολλά ρήματα σχηματίζουν τον ενεργητικό και μέσο Αόριστο από το θέμα με τις ολικές καταλήξεις του αντίστοιχου Παρατατικού στην οριστική και του αντίστοιχου Ενεστώτα στις άλλες εγκλίσεις (καθώς και στο απαρέμφατο και τη μετοχή). Ο Αόριστος αυτός λέγεται (ενεργητικός ή μέσος) **Αόριστος δεύτερος**. Π.χ. *βάλλω*, ενεργ. αόρ. β' *ἔ-βαλ-ον, ἔ-βαλ-ες, ἔ-βαλ-ε* κτλ., μέσ. αόρ. β' *ἔ-βαλ-όμην, (ἔ-βάλ-εσο=) ἔ-βάλ-ου, ἔ-βάλ-ετο* κτλ.

Παράδειγμα σχηματισμού ενεργητικού και μέσου Αορίστου β'

ρ. βάλλω (θ. βαλ-)

Ενεργητικός Αόριστος β'

Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική	Απαρέμφ.	Μετοχή
ἔ-βαλ-ον ἔ-βαλ-ες ἔ-βαλ-ε ἔ-βάλ-ομεν ἔ-βάλ-ετε ἔ-βαλ-ον	βάλ-ω βάλ-ης βάλ-η βάλ-ωμεν βάλ-ητε βάλ-ωσι(ν)	βάλ-οιμι βάλ-οις βάλ-οι βάλ-οιμεν βάλ-οιτε βάλ-οιεν	— βάλ-ε βαλ-έτω — βάλ-ετε βαλ-όντων	βαλ-εῖν	βαλ-ών βαλ-οῦσα βαλ-όν

Φιλολογική Παιδεία

Μέσος Αόριστος β'

Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική	Απαρέμφ.	Μετοχή
ἔ-βαλ-όμην ἔ-βάλ-ου ἔ-βάλ-ετο ἔ-βαλ-όμεθα ἔ-βάλ-εσθε ἔ-βάλ-οντο	βάλ-ωμαι βάλ-η βάλ-ηται βαλ-ώμεθα βάλ-ησθε βάλ-ωνται	βαλ-οίμην βάλ-οιο βάλ-οιτο βαλ-οίμεθα βάλ-οισθε βάλ-οιντο	— βαλ-οῦ βαλ-έσθω — βάλ-εσθε βαλ-έσθων	βαλ-έσθαι	βαλ-όμενος βαλ-ομένη βαλ-όμενον

Παρατηρήσεις στο σχηματισμό του ενεργητ. και μέσου Αορίστου β΄

• Του ενεργητικού Αορίστου β΄:

1. Το **απαρέμφατο** και η **μετοχή** τονίζονται πάντοτε στη λήγουσα (το απαρέμφατο με περισπωμένη και η μετοχή αρσενικού με οξεία): *μαθεῖν, ἐλθεῖν - μαθῶν, ἐλθῶν.*

2. Το β΄ ενικό πρόσ. της προστακτικής των ρ. **ἔρχομαι, εὕρισκω, λαμβάνω, λέγω και ὀρώ**, όταν δεν είναι σύνθετο, τονίζεται στη λήγουσα: *(ἔρχομαι - ἦλθον) ἐλθέ, (εὕρισκω- ἤυρον) εὕρέ, (λαμβάνω - ἔλαβον) λαβέ, (λέγω- εἶπον) εἶπέ, (ὀρώ - εἶδον) ἰδέ* (αλλά: *ἄπελθε, ἔξευρε, παράλαβε, πρόειπε, πάριδε*).

• Του μέσου Αορίστου β΄:

1. Το **απαρέμφατο** (είτε απλό είτε σύνθετο) τονίζεται στην παραλήγουσα: *γενέσθαι, λαβέσθαι - συγγενέσθαι, ἀντιλαβέσθαι.*

2. Το β΄ ενικό πρόσ. της προστακτικής (είτε απλό είτε σύνθετο) κανονικά τονίζεται στη λήγουσα και παίρνει περισπωμένη: *γενοῦ, λαβοῦ- συγγενοῦ, ἀντιλαβοῦ· αν όμως είναι μονοσύλλαβο και σύνθετο με δισύλλαβη πρόθεση, ανεβάζει τον τόνο στην παραλήγουσα*: *(ἔχομαι - ἐσχόμην) σχοῦ- παράσχου, (ἔπομαι - ἐπόμην) ποῦ - ἐπίσου.*

• Ο **Αόρ. β΄**, όπως είδαμε, **στην οριστική έχει τις καταλήξεις του αντίστοιχου Παρατατικού και στις άλλες εγκλίσεις έχει τις καταλήξεις του αντίστοιχου Ενεστώτα. Ξεχωρίζεται όμως από το θέμα του, που είναι διαφορετικό από το θέμα του Ενεστώτα και του Παρατατικού.** Έτσι σε μερικά ρήματα ο Αόρ. β΄ σχηματίζεται:

α) από το καθαρό ρηματ. θέμα, χωρίς τα προσφύματα του Ενεστώτα και του Παρατατικού: *(αἰσθ-άν-ομαι) ἦσθ-όμην, αἰσθ-ωμαι, αἰσθ-οίμην* κτλ., *(ἀμαρτ-άν-ω) ἤμαρτ-ον, ἀμάρτ-ω, ἀμάρτ-οιμι* κτλ. *(λα(ν)θ-άν-ω) ἔ-λαθ-ον, λάθ-ω, λάθ-οιμι* κτλ.

β) από το ρηματ. θ. με συγκοπή: *(ἔπ-ομαι, θ. σεπ-) ἐ-σπ-όμην* (η δασεία της αύξησης από αναλογική επίδραση του ἔπομαι), *(ἔχ-ω, θ. σεχ-) ἔ-σχ-ον*.

γ) από το ρηματ. θ. χωρίς τον αναδιπλασιασμό του ενεστώτα: *(γί-γνομαι, θ. γε-) ἐ-γεν-όμην, (πί-πτ-ω, θ. πετ-, πεσ-) ἔ-πεσ-ον*.

δ) από το ρηματ. θ. με αναδιπλασιασμό: *(ἄγ-ω) ἤγαγ-ον, ἀγάγ-ω* κτλ.

ε) από το ρηματ. θ. με τροπή του φωνήεντος: *(τρέπ-ω, θ. τρεπ-) ἔ-τραπ-ον*.

ς) από το αδύνατο ρηματ. θ. *(λείπ-ω, θ. λειπ-, λιπ-) ἔ-λιπ-ον*.

• Μερικά ρήματα σχηματίζουν τον Αόρ. β΄ με θέμα διαφορετικό(από συνώνυμες ρίζες): αἰρέω- ᾶ: αόρ. β΄ (με θ. *Feλ-*) ἔ-*Feλ-ον: εἶλ-ον, υποτ. ἔλ-ω* κτλ. - ὀράω- ᾶ, αόρ. β΄ (με θ. *Fiδ-*) ἔ-*Fiδ-ον: εἶδον, υποτ. ἴδω* κτλ.

Παθητικός μέλλοντας β'. Παθητικός αόριστος β'

- Μερικά ρήματα σχηματίζουν τον Παθητ. Μέλλοντα και τον Παθητ. Αόριστο με το χρονικό πρόσφυμα **η-** και **ε-** αντί **θη-** και **θε-**, δηλ. χωρίς το σύμφωνο **θ**: γραφ-ή-σομαι, έ-γράφ-η-ν, γραφ-ε-ίη-ν, γραφ-έ-ντων κτλ., αντί γραφ-θή-σομαι, έ-γράφ-θη-ν, γραφ-θε-ίη-ν, γραφ-θέ-ντων κτλ. (όπως και στη νέα: γράφ-τη-κα και γράφ-η-κα κτλ.).
- Ο παθητ. Μέλλοντας και ο παθητ. Αόριστος που σχηματίζονται μ' αυτόν τον τρόπο λέγονται **Παθητικός Μέλλοντας β'** και **Παθητικός Αόριστος β'**.
- Οι δεύτεροι αυτοί παθητικοί χρόνοι κλίνονται ακριβώς όπως και οι πρώτοι, αλλά στο β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής του Αορ. β' μένει αμετάβλητη η αρχική κατάληξη **-θι**: γράφη-θι.

Παράδειγμα σχηματισμού Παθητ. Μέλλοντα β' και Παθητ. Αορ. β'

Παθ. Μέλλ. β'	Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική	Απαρ.	Μετοχή
	γραφ-ή-σομαι γραφ-ή-σει γραφ-ή-σεται γραφησόμεθα γραφ-ή-σεσθε γραφ-ή-σονται		γραφ-η-σοίμην γραφ-ή-σοιο γραφ-ή-σοιτο γραφησοίμεθα γραφ-ή-σοισθε γραφ-ή-σοιντο		γραφήσεσθαι	γραφησόμενος γραφησομένη γραφησόμενον
Παθ. Αορ. β'	έ-γράφ-η-ν έ-γράφ-η-ς έ-γράφ-η έ-γράφ-η-μεν έ-γράφ-η-τε έ-γράφ-η-σαν	γραφ-ῶ γραφ-ῆς γραφ-ῆ γραφ-ῶμεν γραφ-ῆτε γραφ-ῶσι(ν)	γραφ-εῖην γραφ-εῖης γραφ-εῖη γραφ-εῖημεν (-εῖμεν) γραφ-εῖητε (-εῖτε) γραφ-εῖησαν (-εῖεν)	— γράφ-η-θι γραφ-ή-τω — γράφ-η-τε γραφ-έ-ντων ή γραφ-ή-τωσαν	γραφῆναι	γραφ-εῖς γραφ-εῖσα γραφ-έν

Παρατηρήσεις στους δεύτερους παθητικούς χρόνους

1) Όσα ρήματα έχουν μονοσύλλαβο ρηματικό θέμα με φωνήεν **ε** τρέπουν στους δεύτερους παθητ. χρόνους το **ε** σε **α** βραχύχρονο: (κλέπτω, θ. κλεπ-) έ-κλάπ-ην, (πλέκω) έ-πλάκ-ην, (τρέπω) έ-τράπ-ην, (στρέφω) στραφ-ήσομαι, έ-στράφ-ην, (τρέφω) τραφ-ήσομαι, έ-τράφ-ην.

Εξαιρούνται τα σύνθετα του **ρ**. -λέγω (= συλλέγω): συλ-(έκ)-λεγ-ήσομαι, συν-(έξ)-ε-λέγ-ην.

2) Όσα ρήματα έχουν μονοσύλλαβο ρηματ. θέμα με φωνήεν **η** συστέλλουν στους β' παθητ. χρόνους το **η** αυτό σε **α** βραχύχρονο: (σή-π-ω)σαπ-ήσομαι, έ-σάπ-ην, (τήκω) τακ-ήσομαι, έ-τάκ-ην, (έκ-πλήττω, θ. πληγ-) έκ-πλαγ-ήσομαι, έξ-ε-πλάγ-ην, (κατα-πλήττω) κατα-πλαγ-ήσομαι, κατ-επλάγ-ην.

Εξαιρείται το απλό **πλήττω** (θ. πληγ-) πληγ-ήσομαι, έ-πλήγ-ην.

Ενεργητικός Παρακείμενος και Υπερσυντέλικος β΄

- Μερικά συμφωνόληκτα ρήματα σχηματίζουν τον ενεργητικό παρακείμενο και υπερσυντέλικο χωρίς το χρονικό χαρακτήρα κ ή χωρίς να τρέπουν τον ψιλόπνοο ή μέσο χαρακτήρα του ρηματικού θέματος σε δασύπνοο: (φεύγ-ω) πέ-φευγ-α, έ-πε-φεύγ-ειν· (λείπ-ω) λέ-λοιπ-α, έ-λε-λοιπ-ειν.

Ο Παρακείμενος ή ο Υπερσυντέλικος που σχηματίζεται με αυτόν τον τρόπο λέγεται **Ενεργητικός Παρακείμενος δευτέρος ή Ενεργητικός Υπερσυντέλικος δευτέρος**.

- Ο ενεργ. Παρακείμενος β΄ και ο ενεργ. Υπερσυντέλικος β΄ κλίνονται όπως οι πρώτοι, αλλά το φωνήεν ε του θέματος τρέπεται σε ο και το ᾱ εκτείνεται σε η (ή σε ᾱ, αν προηγείται ρ):

πάσχω	(θ. πενθ-)	πέ-πονθ-α	έ-πε-πόνθ-ειν
πείθω	(θ. πειθ-)	πέ-ποιθ-α	έ-πε-ποίθ-ειν
τίκτω	(θ. τεκ-)	τέ-τοκ-α	έ-τε-τόκ-ειν
γίγνομαι	(θ. γεν-)	γέ-γον-α	έ-γε-γόν-ειν
φαίνω	(θ. φᾶν-)	πέ-φην-α	έ-πε-φήν-ειν
κράζω	(θ. κρᾶγ-)	κέ-κρᾶγ-α	έ-κε-κράγ-ειν

Γενικές παρατηρήσεις στους δευτέρους χρόνους

- Πολύ σπάνια ο ίδιος χρόνος ενός ρήματος (Μέλλοντας ή Αόριστος ή Παρακείμενος ή Υπερσυντέλικος) σχηματίζεται και ως α΄ και ως β΄ χωρίς διαφορά σημασίας:

ἀλλάττω: παθ. Αόρ. α΄ ἠλλάχθην και β΄ ἠλλάγην·

βλάπτω: παθ. Αόρ. α΄ ἐβλάφθην και β΄ ἐβλάβην·

λέγω: ενεργ. Αόρ. α΄ ἔλεξα και εἶπα (που έχει εύχρηστους τύπους: οριστ. β΄ εν. εἶπας, β΄ πληθ. εἶπατε, ευκτ. α΄ πληθ. εἶπαιμεν, προστ. β΄ πληθ. εἶπατε) και ενεργητ. Αόρ. β΄ εἶπον (χωρίς β΄ πληθ. της οριστ. που παίρνεται από το εἶπα)·

συλ-λέγω: παθ. Αόρ. α΄ συνελέχθην και β΄ συνελέγην·

φέρω: ενεργ. Αόρ. α΄ ἤνεγκα (που έχει εύχρηστους όλους τους τύπους, εκτός από τη μετοχή και το β΄ εν. πρόσ. της προστ.) και ενεργητ. Αόρ. β΄ ἤνεγκον (που έχει εύχρ. τύπους: οριστ. μόνο το α΄ εν. και μόνο σύνθ. διήνεγκον, υποτ. ἐνέγκω κτλ., ευκτ. ἐνέγκοιμι κτλ., προστ. μόνο ἔνεγκε - ἐνεγκέτω, απαρ. ἐνεγκεῖν, μετ. ἐνεγκών)·

δια-φθείρω: ενεργ. Παρακείμ. α΄ διέφθαρκα και β΄ διέφθορα κ.ά.

- Συνήθως, όταν ο ίδιος χρόνος ενός ρήματος βρίσκεται και ως α΄ και ως β΄, ο ένας τύπος έχει διαφορετική σημασία από τον άλλο:

έτρεψάμην (μτβ.= έτρεψα κάποιον σε φυγή) - **έτραπόμην** (= έτρεψα τον εαυτό μου προς κάτι, διευθύνθηκα)·

έφάνθην (= φανερώθηκα από άλλον) - **έφάνην** (= φανέρωσα τον εαυτό μου)·

πέπεικα (= έχω πείσει κάποιον) - **πέποιθα** (= είμαι πεισμένος, έχω πεποίθηση)·

πέπραχα (= έχω κάμει κάτι) - **πέπραγα** (αμετάβ. = βρίσκομαι σε κάποια κατάσταση)·

ΡΗΜΑΤΑ ΣΥΝΗΡΗΜΕΝΑ Ή ΠΕΡΙΣΠΩΜΕΝΑ

• Τα φωνηεντόληκτα ρήματα που έχουν χρονικό χαρακτήρα **α ή ε ή ο** συναιρούν το φωνήεν αυτό στον Ενεστώτα και τον Παρατατικό με το ακόλουθο φωνήεν των (ολικών) καταλήξεων και για τούτο λέγονται **Συνηρημένα**: λέγονται όμως και **Περισπώμενα**, γιατί ο συνηρημένος τύπος τους στο **α΄** πρόσ. της οριστ. του ενεστώτα παίρνει περισπωμένη.

• Τα **Συνηρημένα ρήματα** διαιρούνται κατά το χαρακτήρα σε τρεις τάξεις:

στην **α΄ τάξη** ανήκουν όσα λήγουν σε **-άω** (χαρακτ. α): **τιμάω - τιμῶ**.

στη **β΄ τάξη** ανήκουν όσα λήγουν σε **-έω** (χαρακτ. ε): **ποιέω - ποιῶ**.

στη **γ΄ τάξη** ανήκουν όσα λήγουν σε **-όω** (χαρακτ. ο): **δηλώω - δηλῶ**.

Ενεστώτας και Παρατατικός

• Τα **Συνηρημένα ή Περισπώμενα** ρήματα στον Ενεστώτα και τον Παρατατικό της ενεργητικής και μέσης φωνής κλίνονται κατά τα επόμενα παραδείγματα:

Παράδειγμα Συνηρημένου ρ. σε **-άω** (τιμά-ω = τιμῶ· θ. τιμα-)

	Ενεργητική φωνή	
Χρόνοι	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	
Ενεστώτας	(τιμάω) τιμῶ (τιμάεις) τιμᾶς (τιμάει) τιμᾷ (τιμάομεν) τιμῶμεν (τιμάετε) τιμᾶτε (τιμάουσι) τιμῶσι(ν)	
Παρατατικός	(ἐτίμαον) ἐτίμων (ἐτίμαες) ἐτίμας (ἐτίμαε) ἐτίμα (ἐτιμάομεν) ἐτιμῶμεν (ἐτιμάετε) ἐτιμᾶτε (ἐτίμαον) ἐτίμων	
	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ
Ενεστώτας	(τιμάω) τιμῶ (τιμάης) τιμᾶς (τιμάη) τιμᾷ (τιμάωμεν) τιμῶμεν (τιμάητε) τιμᾶτε (τιμάωσι) τιμῶσι(ν)	}α΄ τύπος ενικού (τιμάοιμι) τιμῶμι (τιμάοις) τιμῶς (τιμάοι) τιμῶ ή }β΄ τύπος ενικού (τιμαοίην) τιμῶην (τιμαοίης) τιμῶης (τιμαοίη) τιμῶη (τιμάοιμεν) τιμῶμεν (τιμάοιτε) τιμῶτε (τιμάοιεν) τιμῶεν

		Μέση φωνή	
Χρόνοι	ΟΡΙΣΤΙΚΗ		
Ενεστώτας	(τιμάομαι)	τιμῶμαι	
	(τιμάη ή -ει)	τιμᾶ	
	(τιμάεται)	τιμᾶται	
	(τιμαόμεθα)	τιμώμεθα	
	(τιμάεσθε)	τιμᾶσθε	
	(τιμάονται)	τιμῶνται	
Παρατατικός	(έτιμάομην)	έτιμῶμην	
	(έτιμάου)	έτιμῶ	
	(έτιμάετο)	έτιμᾶτο	
	(έτιμαόμεθα)	έτιμώμεθα	
	(έτιμάεσθε)	έτιμᾶσθε	
	(έτιμάοντο)	έτιμῶντο	
		ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ
Ενεστώτας	(τιμάωμαι)	τιμῶμαι	(τιμαοίμην)
	(τιμάη)	τιμᾶ	(τιμάοιο)
	(τιμάηται)	τιμᾶται	(τιμάοιτο)
	(τιμαώμεθα)	τιμώμεθα	(τιμαοίμεθα)
	(τιμάησθε)	τιμᾶσθε	(τιμαοίσθε)
	(τιμάωνται)	τιμῶνται	(τιμάοιντο)
			τιμῶμην
			τιμῶ
			τιμῶτο
			τιμώμεθα
			τιμῶσθε
			τιμῶντο
Ενεργητική φωνή			
Χρόνοι	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	ΜΕΤΟΧΗ
Ενεστώτας	— (τίμαε) (τιμαέτω)	τίμα τιμάτω	(τιμάειν) τιμᾶν (από το τιμά-εν)
	— (τιμάετε)	τιμᾶτε	(τιμάων) τιμῶν
	(τιμαόντων)	τιμώντων	(τιμάουσα) τιμῶσα
	ή (τιμαέτωσαν)	τιμάτωσαν	(τιμάον) τιμῶν
			γενική: (τιμάοντος) τιμῶντος
			(τιμαούσης) τιμώσης
			(τιμάοντος) τιμῶντος
Μέση φωνή			
Χρόνοι	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	ΜΕΤΟΧΗ
Ενεστώτας	— (τιμάου)	(τιμάεσθαι)	(τιμαόμενος)
	(τιμαέσθω)	τιμᾶσθαι	τιμώμενος
	— (τιμάεσθε)		(τιμαομένη)
	(τιμαέσθων)		τιμωμένη
	(τιμαέσθωσαν)		(τιμαόμενον)
			τιμώμενον

Παράδειγμα συνηρημένου ρήματος σε -έω (ποιέ-ω = ποιῶ· θ. ποιε-)

		Ενεργητική φωνή
Χρόνοι		ΟΡΙΣΤΙΚΗ
Ενεστώτας		(ποιέω) ποιῶ (ποιέεις) ποιεῖς (ποιέει) ποιεῖ (ποιέομεν) ποιοῦμεν (ποιέετε) ποιεῖτε (ποιέουσι) ποιοῦσι(ν)
Παρατατικός		(ἐποιέον) ἐποίουν (ἐποιέεις) ἐποιείς (ἐποιέει) ἐποιεί (ἐποιέομεν) ἐποιοῦμεν (ἐποιέετε) ἐποιεῖτε (ἐποιέον) ἐποίουν
		Μέση φωνή
Χρόνοι		ΟΡΙΣΤΙΚΗ
Ενεστώτας		(ποιέομαι) ποιοῦμαι (ποιέη ή -ει) ποιῆ ή -εῖ (ποιέεται) ποιεῖται (ποιέομεθα) ποιούμεθα (ποιέεσθε) ποιεῖσθε (ποιέονται) ποιοῦνται
Παρατατικός		(ἐποιέομην) ἐποιοῦμην (ἐποιέου) ἐποιοῦ (ἐποιέετο) ἐποιεῖτο (ἐποιέομεθα) ἐποιοῦμεθα (ἐποιέεσθε) ἐποιεῖσθε (ἐποιέοντο) ἐποιοῦντο

Ενεργητική φωνή			
Χρόνοι	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	
Ενεστώτας	(ποιέω) ποιῶ (ποιέης) ποιῆς (ποιέη) ποιῆ (ποιώμεν) ποιῶμεν (ποιήετε) ποιήετε (ποιέωσι) ποιῶσι(ν)	}α΄ τύπος ενικού (ποιέοιμι) ποιοῖμι (ποιέοις) ποιοῖς (ποιέοι) ποιοῖ ή }β΄ τύπος ενικού (ποιεοίην) ποιοίην (ποιεοίης) ποιοίης (ποιεοίη) ποιοίη (ποιεοίμεν) ποιοῖμεν (ποιεοίετε) ποιοῖτε (ποιεοίεν) ποιοῖεν	
	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	ΜΕΤΟΧΗ
Ενεστώτας	— (ποιέει) ποιεί (ποιέετω) ποιεῖτω — (ποιέετε) ποιεῖτε (ποιεόντων) ποιούντων ή (ποιεέτωσαν) ποιεῖτωσαν	(ποιέ-εν) ποιεῖν	(ποιέων) ποιῶν (ποιέουσα) ποιοῦσα (ποιέον) ποιοῦν γενική: (ποιέοντος) ποιοῦντος (ποιεούσης) ποιούσης (ποιέοντος) ποιοῦντος

Μέση φωνή			
Χρόνοι	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	
Ενεστώτας	(ποιέωμαι) ποιῶμαι (ποιέη) ποιῆ (ποιέηται) ποιῆται (ποιεώμεθα) ποιώμεθα (ποιέησθε) ποιῆσθε (ποιέωνται) ποιῶνται	(ποιεοίμην) ποιοίμην (ποιέοιο) ποιοῖο (ποιέοιτο) ποιοῖτο (ποιεοίμεθα) ποιοίμεθα (ποιέοισθε) ποιοῖσθε (ποιέοιντο) ποιοῖντο	
	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	ΜΕΤΟΧΗ
Ενεστώτας	— (ποιέου) ποιοῦ (ποιεέσθω) ποιεῖσθω — (ποιεέσθε) ποιεῖσθε (ποιεέσθων) ποιεῖσθων ή (ποιεέσθωσαν) ποιεῖσθωσαν	(ποιέεσθαι) ποιεῖσθαι	(ποιεόμενος) ποιούμενος (ποιεομένη) ποιουμένη (ποιεόμενον) ποιούμενον

Παράδειγμα συνηρημένου ρ. σε -όω (δηλό-ω = δηλώ· θ. δηλο-)

		Ενεργητική φωνή	
Χρόνοι	ΟΡΙΣΤΙΚΗ		
Ενεστώτας	(δηλόω) δηλώ (δηλόεις) δηλοῖς (δηλόει) δηλοῖ (δηλόομεν) δηλοῦμεν (δηλόετε) δηλοῦτε (δηλόουσι) δηλοῦσι(ν)		
Παρατατικός	(ἐδήλοον) ἐδήλουν (ἐδήλοες) ἐδήλους (ἐδήλοε) ἐδήλου (ἐδηλόομεν) ἐδηλοῦμεν (ἐδηλόετε) ἐδηλοῦτε (ἐδήλοον) ἐδήλουν		
	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	
Ενεστώτας	(δηλόω) δηλώ (δηλόης) δηλοῖς (δηλόη) δηλοῖ (δηλόωμεν) δηλώμεν (δηλόητε) δηλώτε (δηλόωσι) δηλώσι(ν)	}α' τύπος ενικού (δηλόοιμι) δηλοῖμι (δηλόοις) δηλοῖς (δηλόοι) δηλοῖ ή }β' τύπος ενικού (δηλοοίην) δηλοῖην (δηλοοίης) δηλοῖης (δηλοοίη) δηλοῖη (δηλόοιμεν) δηλοῖμεν (δηλόοιτε) δηλοῖτε (δηλόοιεν) δηλοῖεν	

		Μέση φωνή	
Χρόνοι	ΟΡΙΣΤΙΚΗ		
Ενεστώτας	(δηλόομαι) δηλοῦμαι (δηλόη ή -ει) δηλοῖ (δηλόεται) δηλοῦται (δηλούμεθα) δηλούμεθα (δηλόεσθε) δηλοῦσθε (δηλόονται) δηλοῦνται		

Παρατατικός	(έδηλοόμην) (έδηλόου) (έδηλόετο) (έδηλοόμεθα) (έδηλόεσθε) (έδηλόοντο)	έδηλούμην έδηλοῦ έδηλοῦτο έδηλούμεθα έδηλοῦσθε έδηλοῦντο

	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ
Ενεστώτας	(δηλώμαι) δηλῶμαι (δηλόη) δηλοῖ (δηλόηται) δηλῶται (δηλώμεθα) δηλώμεθα (δηλόησθε) δηλώσθε (δηλόωνται) δηλώνται	(δηλοσίμην) δηλοίμην (δηλόσιο) δηλοῖο (δηλόσιτο) δηλοῖτο (δηλοσίμεθα) δηλοίμεθα (δηλόσισθε) δηλοῖσθε (δηλόσιντο) δηλοῖντο

Ενεργητική φωνή

	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	ΜΕΤΟΧΗ
Ενεστώτας	— (δήλοε) δήλου (δηλοέτω) δηλούτω — (δηλόετε) δηλοῦτε (δηλοόντων) δηλούντων ή (δηλοέτωσαν) δηλούτωσαν	(δηλό-εν) δηλοῦν	(δηλών) δηλῶν (δηλόουσα) δηλοῦσα (δηλόον) δηλοῦν γενική: (δηλόοντος) δηλοῦντος (δηλοούσης) δηλούσης (δηλόοντος) δηλοῦντος

Μέση φωνή

	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	ΜΕΤΟΧΗ
Ενεστώτας	— (δηλόου) δηλοῦ (δηλοέσθω) δηλούσθω — (δηλόεσθε) δηλοῦσθε (δηλοέσθων) δηλούσθων ή (δηλοέσθωσαν) δηλούσθωσαν	(δηλόεσθαι) δηλοῦσθαι	(δηλοόμενος) δηλούμενος (δηλοομένη) δηλουμένη (δηλοόμενον) δηλούμενον

Παρατηρήσεις - Συνηρημένα ρήματα σε -άω

• Στα **Συνηρημένα ρήματα** που ανήκουν στην **α' τάξη (σε -άω)** γίνονται οι ακόλουθες συναιρέσεις φωνηέντων:

1) **α + ε ή α + η** = **ᾱ**: τίμαε = τίμα, τιμάητε = τιμάτε.

2) **α + ει ή α + η** = **αι**: τιμάει = τιμά, τιμάη = τιμά.

3) **α + ο ή α + ω ή α + ου** = **ω**: τιμάομεν = τιμάωμεν, τιμάωσι = τιμάωσι, τιμάουσι = τιμάωσι.

4) **α + οι** = **ωι**: τιμάοιμι = τιμάωμι.

• Έτσι από τη συναίρεση του χαρακτήρα **α** με το επόμενο φωνήεν των (ολικών) καταλήξεων προκύπτουν οι φθόγγοι **ᾱ (ή α)** και **ω (ή ω)**.

• Τα **ρ. ζῶ, πεινῶ, διψῶ και χρῶμαι** (= μεταχειρίζομαι) έχουν χαρακτήρα **η** και όχι **α** (ζή-ω, πεινή-ω, διψή-ω, χρή-ομαι). Κλίνονται γενικά στον Ενεστώτα και τον Παρατατικό κατά τα ρήματα σε -άω, έχουν όμως **η (ή η)**, όπου τα ρήματα σε -άω έχουν **ᾱ (ή α)**:

Το ρ. ζῶ

Οριστ. και Υποτ. Ενεστ. (ζή-ω) ζῶ, ζῆς, ζῆ, ζῶμεν, ζῆτε, ζῶσι(ν).

Οριστ. Παρατ. (ἔ-ζη-ον) ἔζων, ἔζης, ἔζη, ἐζῶμεν, ἐζῆτε, ἔζων.

Ευκτ. Ενεστ. (ζη-οίην) ζῶην, ζῶης, ζῶη, ζῶμεν, ζῶτε, ζῶεν.

Προστ. Ενεστ. μόνο β' εν. (ζῆ-ε) ζῆ και γ' εν. (ζη-έτω) ζήτω.

Απαρ. Ενεστ. (ζῆ-εν) ζῆν. Μετ. Ενεστ. (ζή-ων) ζῶν, ζῶσα, ζῶν.

Το ρ. πεινῶ και διψῶ.

Οριστ. και Υποτ. Ενεστ. (πεινή-ω) πεινῶ, πεινῆς, πεινῆ κτλ.

Οριστ. Παρατ. (ἐ-πεινή-ον) ἐπείνων, ἐπείνης, ἐπείνη κτλ.

Ευκτ. Ενεστ. (πεινή-οίην) πεινώην, πεινώης, πεινώη κτλ.

Προστ. Ενεστ. (πείνη-ε) πείνη, πεινήτω, πεινήτε, πεινώντων κτλ.

Απαρ. Ενεστ. (πεινή-εν) πεινήν. Μετ. Ενεστ. (πεινή-ων) πεινῶν, -ῶσα, -ῶν.

• Έτσι και (διψή-ω) διψῶ, διψῆς, διψῆ κτλ.

Το ρ. χρῶμαι

Οριστ. Ενεστ. (χρή-ομαι) χρῶμαι, χρῆ, χρῆται, χρώμεθα, χρῆσθε, χρῶνται.

Παρατ. (ἐ-χρη-όμην) ἐχρώμην, ἐχρῶ, ἐχρήτο, ἐχρώμεθα, ἐχρήσθε, ἐχρῶντο.

Υποτ. Ενεστ. (χρή-ωμαι) χρῶμαι, χρῆ, χρῆται κτλ.

Ευκτ. Ενεστ. (χρη-οίμην) χρώμην, χρῶο, χρῶτο, χρώμεθα, χρῶσθε, χρῶντο.

Προστ. Ενεστ. (χρή-ου) χρῶ, χρήσθω, χρήσθε, χρήσθων ή χρήσθωσαν.

Απαρ. Ενεστ. (χρή-εσθαι) χρήσθαι. Μετ. (χρη-όμενος) χρώμενος κτλ.

• Συνηρημένα ρήματα σε **-έω**

• Στα **Συνηρημένα ρήματα** που ανήκουν στη **β' τάξη (σε -έω)** γίνονται οι ακόλουθες συναιρέσεις φωνηέντων:

1) ε + ε = ει: ποίεε = ποίει, ποιέετε = ποιείτε.

2) ε + ο = ου: ποιέομεν = ποιοῦμεν, ποιέον = ποιοῦν.

3) το ε με μακρόχρονο φωνήεν ή δίφθογο συναιρείται στο ίδιο μακρόχρονο φωνήεν ή δίφθογο: ποιέω = ποιῶ, ποιέητε = ποιήτε, ποιέεις = ποιείς, ποιέοιμι = ποιοῖμι, ποιέουσα = ποιοῦσα, ποιέης = ποιῆς, ποιέ- ουσι = ποιοῦσι.

• Έτσι προκύπτουν οι φθόγγοι **ω, η - ῆ, ει, οι και ου.**

• Τα **Ρήματα σε -έω** με θέμα μονοσύλλαβο συναιρούνται μόνο, όπου μετά το χαρακτήρα ε ακολουθεί άλλο ε ή ει:

Οριστ. Ενεστ. **πλέω, πλείς, πλεί, πλέομεν, πλείτε, πλέουσι.**

Παρατ. **ἔπλεον, ἔπλεις, ἔπλει, ἐπλέομεν, ἐπλείτε, ἔπλεον.**

Υποτ. Ενεστ. **πλέω, πλέης, πλέη** κτλ.

Ευκτ. Ενεστ. **πλέοιμι, πλέοις, πλέοι** κτλ.

Προστ. Ενεστ. **πλεί, πλείτω, πλείτε, πλεόντων ή πλείτωσαν.**

Απαρ. Ενεστ. **πλεῖν.**

Μετ. Ενεστ. **πλέων, πλέουσα, πλέον.**

Έτσι και τα **ρ. θέω** (= τρέχω), **νέω** (= πλέω), **πνέω, ῥέω, χέω** (= χύνω) κ.ά.

Οριστ. Ενεστ. **δέομαι, δέη (ή δέει), δεῖτε, δεόμεθα, δεῖσθε, δέονται.**

Παρατ. **ἐδεόμην, ἐδέου, ἐδεῖτο, ἐδεόμεθα, ἐδεῖσθε, ἐδέοντο.**

Υποτ. Ενεστ. **δέωμαι, δέη, δέηται** κτλ.

Ευκτ. Ενεστ. **δεοίμην, δέοιο, δέοιτο** κτλ.

Προστ. Ενεστ. **δέου, δείσθω, δεῖσθε, δείσθων ή δείσθωσαν.**

Απαρ. Ενεστ. **δεῖσθαι.**

Μετοχή Ενεστ. **δεόμενος, δεομένη, δεόμενον.**

Συνηρημένα ρήματα σε -όω

• Στα Συνηρημένα ρήματα που ανήκουν στην **γ' τάξη (σε -όω)** γίνονται οι ακόλουθες συναιρέσεις φωνηέντων:

1) ο + ε ή ο + ο ή ο + ου = ου: δήλοε = δήλου, δηλόομεν = δηλοῦμεν, δηλόουσι = δηλοῦσι.

2) ο + η ή ο + ω = ω: δηλόητε = δηλώτε, δηλόωσι = δηλώσι.

3) ο + ει ή ο + η ή ο + οι = οι: δηλόει = δηλοῖ, δηλόη = δηλοῖ, δηλό-οι = δηλοῖ.

• Έτσι από τη συναίρεση του χαρακτήρα ο με το επόμενο φωνήεν των (ολικών) καταλήξεων προκύπτουν οι φθόγγοι **ω, οι και ου.**

• **Το ρ. ῥιγῶ** (= με πιάνει ρίγος, κρυώνω) είχε χαρακτήρα ω (θ. ῥιγ-) και για τούτο, όταν συναιρείται, έχει ω και ω, όπου τα ρήματα σε -όω έχουν ου ή οι (δηλ. συναιρεί το χαρακτήρα ω με το επόμενο φωνήεν των (ολικών) καταλήξεων παντού σε ω και ω):

Οριστ. Ενεστ. (ῥιγῶ-ω) **ῥιγῶ, ῥιγῶς, ῥιγῶ, ῥιγῶμεν, ῥιγῶτε, ῥιγῶσι(ν).**

Παρατ. (ἔρριγῶ-ον) **ἔρριγῶν, ἔρριγῶς, ἔρριγῶ, ἔρριγῶμεν, ἔρριγῶτε, ἔρριγῶν.**

Υποτ. (ῥιγῶ-ω) **ῥιγῶ, ῥιγῶς, ῥιγῶ** κτλ.

Ευκτ. (ῥιγῶ-οίην) **ῥιγῶην, ῥιγῶης, ῥιγῶη** κτλ.

Προστ. Δεν έχει. Απαρ. (ῥιγῶ-εν) **ῥιγῶν.** Μετ. (ῥιγῶ-ων) **ῥιγῶν,** γεν. **ῥιγῶντος** κτλ.

Οι άλλοι χρόνοι

• Τα Συνηρημένα ρήματα, όπως και τα λοιπά φωνηεντόληκτα, **σηματίζουν τους άλλους χρόνους εκτός από τον Ενεστώτα και τον Παρατατικό, αφού προστεθούν στο ρηματικό θέμα οι σχετικές (φαινομενικές) καταλήξεις.**

Αλλά στους χρόνους αυτούς ο βραχύχρονος χαρακτήρας του θέματος κανονικά εκτείνεται εμπρός από το σύμφωνο των καταλήξεων, δηλαδή:

1. Το ᾱ εκτείνεται σε η:

τιμῶ (θ. τιμα-) τιμή-σω, ἐ-τίμη-σα, τε-τίμη-κα, ἐ-τε-τιμή-κειν.

τιμή-σομαι, ἐ-τιμη-σάμην, τιμη-θήσομαι, ἐ-τιμή-θην, τε-τίμη-μαι, ἐ-τε-τιμή-μην (έτσι και στα παράγωγα: τιμη-τός, τιμη-τέος, τιμη-τής, τίμη-μα κτλ.).

2. Το ε εκτείνεται σε η:

ποιῶ (θ. ποιε-), ποιή-σω, ἐ-ποίη-σα, πε-ποίη-κα, ἐ-πε-ποιή-κειν.

ποιή-σομαι, ἐ-ποιη-σάμην, ποιη-θήσομαι, ἐ-ποιή-θην, πε-ποίη-μαι, ἐ-πε-ποιή-μην (έτσι και: ποιη-τός, ποιη-τέος, ποιη-τής, ποίη-σις, ποίη-μα κτλ.).

3. Το ο εκτείνεται σε ω:

δηλῶ (θ. δηλο-) δηλώ-σω, ἐ-δήλω-σα, δε-δήλω-κα, ἐ-δε-δηλώ-κειν. δηλώ-σομαι, ἐ-δηλω-σάμην, δηλω-θήσομαι, ἐ-δηλώ-θην, δε-δήλω-μαι, ἐ-δε-δηλώ-μην (έτσι και: δηλω-τός, δηλω-τέος, δήλω-σις κτλ.).

ΠΙΝΑΚΑΣ ΦΩΝΗΕΝΤΟΛΗΚΤΩΝ ΣΥΝΗΡΗΜΕΝΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΥΝ ΜΕΡΙΚΕΣ

ΔΙΑΦΟΡΕΣ Ή ΑΝΩΜΑΛΙΕΣ

- Αντίθετα με τον προηγούμενο γενικό κανόνα:

1. Τα συνηρημένα ρήματα σε **-ᾶ'ω** που εμπρός από το χαρακτήρα έχουν το φθόγγο **ε ή ι ή ρ** εκτείνουν το χαρακτήρα **ᾶ** σε **ᾷ** (και όχι σε **η**) εμπρός από το σύμφωνο των καταλήξεων.
2. Μερικά συνηρημένα ρήματα φυλάγουν το βραχύχρονο χαρακτήρα **α ή ε ή ο** σε όλους τους χρόνους ή σε ορισμένους απ' αυτούς.
3. Μερικά συνηρημένα ρήματα ή φυλάγουν ή εκτείνουν το βραχύχρονο χαρακτήρα, αλλά συγχρόνως παίρνουν και το φθόγγο **σ** στο τέλος του θέματος σε ορισμένους χρόνους (ή γιατί εξαρχής υπήρχε **σ** στο θέμα τους ή από αναλογία προς άλλα).
4. Μερικά συνηρημένα ρήματα παρουσιάζουν και άλλες διαφορές ή ανωμαλίες.

- Έτσι τα ρήματα αυτά σχηματίζουν τους χρόνους όπως φαίνεται στους παρακάτω πίνακες:

α) Από τα συνηρ. ρ. **σε -ᾶω**

Ρήματα που εκτείνουν το χαρακτ. ᾶ σε ᾷ

(με φθόγγο ε ή ι ή ρ εμπρός από το χαρακτήρα)

αἰτία-ομαι = -ῶμαι (= κατηγορῶ), (θ. αἰτιᾶ-), παρατ. *ἦτιᾶόμην -ώμην*, μέσ. μέλλ. *αἰτιᾶ' -σομαι*, μέσ. αόρ. *ἦτιᾶ-σάμην*, (παθ. μέλλ. *αἰτιᾶ-θήσομαι*, μεταγ.), παθ. αόρ. *ἦτιᾶ' -θην*, παρακ. *ἦτιᾶ-μαι*, υπερσ. *ἦτιᾶ' -μην*. Ρημ. επίθ. *αἰτιᾶ-τέος*.

(ἀπο)δειλιά-ω = -ῶ (= εἶμαι δειλός, δεν τολμῶ), (θ. δειλιᾶ), παρατ. *ἀπ-ε-δειλιᾶον -ων*, μέλλ. *ἀπο-δειλιᾶ' -σω*, αόρ. *ἀπ-ε-δειλιᾶ-σα*, παρακ. *ἀπο-δε-δειλιᾶ-κα*. Ρημ. επίθ. *ἀπο-δειλιᾶ-τέον*.

ἔα-ω = ἔῶ (= αφήνω), (θ. ἔᾶ), παρατ. *εἶᾶον -ων*, μέλλ. *ἔᾶ' -σω*, αόρ. *εἶᾶ-σα*, παρακ. *εἶᾶ-κα*. Παθ. *ἔάομαι -ῶμαι*, παρατ. δεν έχει, μέσ. μέλλ. ως παθ. *ἔᾶ' -σομαι*, παθ. αόρ. *εἶᾶ' -θην*, παρακ. *εἶᾶ-μαι*. Ρημ. επίθ. *ἔᾶ-τέος*.

θηρά-ω = ῶ (= κυνηγῶ), (θ. θηρᾶ-), παρατ. *ἐ-θήραον-ων*, μέλλ. *θη-ράσω*, αόρ. *ἐ-θήρᾶ-σα* παρακ. *τε-θήρᾶ-κα*, υπερσ. *ἐ-τε-θήρᾶ' -κειν*. Μέσ. και παθ. *θηράομαι -ῶμαι* τα λοιπά ποιητ. και μεταγ. Ρημ. επίθ. *θηρᾶ-τός, θηρᾶ-τέος*. Παράγ. *θηρᾶ-τής, θήρᾶ-μα* κτλ.

ιά-ομαι = ἰῶμαι (= γιατρεύω), (θ. ἰᾶ-), παρατ. *ἰᾶόμην-ώμην*, μέσ. μέλλ. *ἰᾶ' -σομαι*, μέσ. αόρ. *ἰᾶ-σάμην*, παθ. αόρ. με παθ. διάθ. *ἰᾶ' -θην*. Ρημ. επίθ. *ἰᾶ-τός, ἰᾶ-τέος*. Παράγ. *ἰᾶ-σις, ἰᾶ-μα, ἰᾶ-τρός* κτλ.

Ρήματα που φυλάγουν παντού το βραχύχρονο χαρακτ. ᾶ

και έχουν σ εμπρός από το θ, μ, τ

γελᾶ-ω = -ῶ (αρχικό θ. γελᾶσ-· απ' αυτό ενεστ. γελᾶ' σ-ω = γελᾶ' ω-ῶ·) παρατ. *ἐγέλαον -ων*, μέσ. μέλλ. ως ενεργ. *γελᾶ' -σομαι* (με απλοποίηση από το γελᾶ' σ-σομαι), αόρ. *ἐ-γέλα-σα* (από το ἐ-γελᾶσ-σα). Παθ. *(κατα)γελᾶ' -ομαι -ῶμαι*, αόρ. *ἐ-γελᾶ' σ-θην*, παρακ. *γε-γέ-λασ-μαι*. Ρημ. επίθ. *κατα-γέλασ-τος*.

σπά-ω = σπῶ (αρχ. θ. σπασ-· πβ. γελάω-ῶ), παρατ. *ἔσπᾶον -ων*, μέλλ. *σπᾶ΄σω* (από το *σπᾶ΄σ-σω*), αόρ. *ἔ-σπᾶ-σα* (από το *ἔ-σπᾶσ-σα*). Παθ. *σπᾶ΄ομαι -ῶμαι*, παρατ. *ἔ-σπᾶόμην -ώμην*, μέσ. μέλλ. *σπᾶ΄σομαι* (από το *σπᾶ΄σ-σομαι*), μέσ. αόρ. *ἔ-σπᾶ-σάμην* (από το *ἔ-σπᾶσ-σάμην*), παρακ. *ἔ-σπᾶ-σ-μαι*. Ρημ. επίθ. *ἀνά-σπᾶσ-τος, ἀ-διά-σπᾶσ-τος* κτλ.

χαλά΄-ω = -ῶ (= χαλαρώνω), (αρχ. θ. χαλαῖσ-· πβ. γελάω-ῶ), παρατ. *ἐχάλαον -ων*, αόρ. *ἐ-χάλα-σα* (από το *ἐ-χάλασ-σα*). Παθ. *χαλά΄ομαι -ῶμαι*, παθ. αόρ. *ἐ-χάλα΄σ-θην*.

Ρήματα που έχουν παντού μακρόχρονο χαρακτήρα ā

και παίρνουν σ μόνο εμπρός από το θ και τ

δρά-ω = δρῶ (= κάνω, ενεργώ), (θ. *δρᾶ-* και από αναλογία *δρᾶσ-*), παρατ. *ἔδρᾶον -ων*, μέλλ. *δρᾶ΄σω*, αόρ. *ἔ-δρᾶ-σα*, παρακ. *δέ-δρᾶ-κα*. Παθ. *δράομαι -ῶμαι, ἐδρᾶόμην -ώμην*, αόρ. *ἐ-δρᾶ΄σ-θην*, παρακ. *δέ-δρᾶ-μαι*. Ρημ. επίθ. *δρᾶσ-τέον*. Παράγ. *δρᾶμα, δρᾶ-σις, δρᾶ΄σ-της* κτλ.

β) Από τα συνηρ. ρ. σε -έω

Ρήματα που φυλάγουν παντού ή σε ορισμένους τύπους

το βραχύχρονο χαρακτήρα χωρίς να παίρνουν σ

αίνέω = -ῶ (θ. *αίνε-*), συνήθ. σύνθ. *ἐπαινῶ, παραινῶ* κτλ., παρατ. *ἤνεον -ουν*, μέλλ. *αίνέ-σω*, αόρ. *ἤνε-σα*, παρακ. *ἤνε-κα*. Παθ. *αίνέομαι -οῦμαι*, παρατ. *ἤνεόμην -ούμην*, μέσ. μέλλ. ως ενεργ. *αίνέ-σομαι*, παθ. μέλλ. *αίνε-θήσομαι*, παθ. αόρ. *ἤνέ-θην*, παρακ. *ἤνη-μαι*. Ρημ. επίθ. *αίνε-τός, αίνε-τέος*.

αιρέ-ω = -ῶ (= πιάνω, κυριεύω), (θ. *αίρε-* και *ἑλ-*), παρατ. *ἤρεον -ουν*, μέλλ. *αιρήσω*, αόρ. *εἶλον*, παρακ. *ἤρη-κα*, υπερσ. *ἤρή-κειν*. (Ὡς παθ. του *αἰρέω* χρησιμεύει το ρ. *ἀλίσκομαι* = πιάνομαι, κυριεύομαι). Μέσ. με ενεργ. σημασία *αἰρέομαι -οῦμαι* (= εκλέγω, προτιμῶ), παρατ. *ἤρεόμην -ούμην*, μέλλ. *αιρή-σομαι*, αόρ. β΄ *εἶλ-όμην*, παρακ. *ἤρη-μαι*, υπερσ. *ἤρή-μην*. Παθ. *αἰρέομαι -οῦμαι* (= εκλέγομαι, προτιμιέμαι), παρατ. *ἤρεόμην -ούμην*, μέλλ. *αἶρε-θήσομαι*, αόρ. *ἤρέ-θην*, παρακ. *ἤρη-μαι*, υπερσ. *ἤρή-μην*, συντελ. μέλλ. *ἤρή-σομαι*, ή *ἤρη-μένος ἔσομαι*.

Ρημ. επίθ. *αἶρε-τός, αἶρε-τέος*. Παράγ. *αἶρε-σις* κτλ.

δέ-ω = δῶ (= δένω), (θ. *δε-*), παρατ. *-έδεον -ουν*, μέλλ. *δή-σω*, αόρ. *ἔ-δη-σα*, παρακ. *δέ-δε-κα*, υπερσ. *ἔ-δε-δέ-κειν*. Παθ. *δέομαι -οῦμαι*, παρατ. *-ε-δε-όμην -ούμην*, παθ. μέλλ. *δε-θήσομαι*, παθ. αόρ. *ἔ-δέ-θην*, παρακ. *δέ-δε-μαι*, υπερσ. *ἔ-δε-δέ-μην*. Ρημ. επίθ. *δε-τός, δε-τέος*. Παράγ. *δέ-σις, δέ-μα* κτλ.

έμέω = έμῶ (= ξερνῶ), (θ. *έμε-*), παρατ. *ἤμεον -ουν*, αόρ. *ἤμε-σα*. Παράγ. *ἔμε-σις, ἔμετος* κτλ.

καλέ-ω = καλῶ (αρχ. θ. *καλ-*, με πρόσφυμα *ε:* *καλε-*, με μετάθεση και έκταση του *α:* *κλη-*), παρατ. *ἐκάλεον -ουν*, μέλλ. συνηρημ. *καλῶ* (από το *καλέ-σω*·), αόρ. *ἐ-κάλε-σα*, παρακ. *κέ-κλη-κα*, υπερσ. *ἐ-κε-κλή-κειν*. Παθ. *καλέομαι -οῦμαι*, παρατ. *ἐκαλεόμην -ούμην*, μέσ. μέλλ. *καλοῦμαι* (από το *καλέ-σομαι*·), μέσ. αόρ. *ἐ-καλε-σάμην*, παθ. μέλλ. *κλη-θήσομαι*, παθ. αόρ. *ἐ-κλή-θην*, παρακ. *κέ-κλη-μαι*, υπερσ. *ἐ-κε-κλή-μην*. Ρημ. επίθ. *κλη-τός, κλη-τέος*. Παράγ. *κλη-σις, κλη-τήρ* κτλ.

χέ-ω, χεῖς, χεῖ κτλ. (= χύνω), (θ. χεF- = χευ-, αδύνατο θ. χϋ-), παρατ. **-έ-χε-ον** (έν-έ-χε-ον, έν-έ-χεις, έν-έ-χει κτλ.), μέλλ. **χέ-ω** (όμοιος με τον ενεστ.), αόρ. **-έ-χε-α** (έν-έ-χε-α, έν-έ-χε-ας, έν-έ-χε-ε κτλ.). Παθ. **χέομαι**, παρατ. **έ-χε-όμην**, μέσ. μέλλ. **χέ-ομαι** (όμοιος με τον ενεστ.), μέσ. αόρ. **-ε-χε-άμην** (έν-ε-χε-άμην, έν-ε-χέ-ω, έν-ε-χέ-ατο κτλ., υποτ. -χέ-ωμαι, μετ. -χε-άμενος), παθ. μέλλ. **-χϋ-θήσομαι**, παθ. αόρ. **έ-χϋ'-θην**, παρακ. **κέ-χυ-μαι**, υπερσ. **έ-κε-χϋ-μην**. Ρημ. επίθ. χυ-τός. Παράγ. χύσις, χύμα κτλ.

Ρήματα που κρατούν παντού το βραχύχρονο χαρακτήρα ε

και έχουν ή παίρνουν σ εμπρός από το θ, μ, τ

αιδέομαι = -οὔμαι (= ντρέπομαι, σέβομαι), (θ. αιδεσ- ο ενεστ. από το αιδέσ-ομαι = αιδέ-ομαι = -οὔμαι), παρατ. **ήδεόμην -ούμην**, μέσ. μέλλ. **αιδέ-σομαι** (από το αιδέσ-σομαι), μέσ. αόρ. **ήδε-σάμην** (από το ήδεσ-σάμην), παθ. αόρ. ως μέσ. **ήδεσ-θην**, παρακ. **ήδεσ-μαι**. Ρημ. επίθ. αιδεσ-τός, αιδεσ-τέον. Παράγ. αΐδε-σις, αιδέ-σιμος κτλ.

άκέομαι = -οὔμαι (= θεραπεύω), (θ. άκεσ- ο ενεστ. από το άκέσ-ομαι = άκέ-ομαι = -οὔμαι), μέλλ. **άκοῦμαι** (από το άκέ-σομαι), αόρ. **ήκεσάμην** (από το ήκεσ-σάμην). Ρημ. επίθ. άκεστός (άνήκεστος).

άλέ-ω = -ῶ (= αλέθω), (αρχ. θ. άλ-, με πρόσφυμα ε: άλε- πβ. καλέω -ῶ), (ποιητ. και μεταγεν. παρατ. **ήλεον -ουν**, αόρ. **ήλε-σα**, παρακ. με αττ. αναδιπλ. **άλ-ήλε-κα**. Παθ. αόρ. **ήλέσ-θην**), παρακ. **άλ-ήλε-(σ)-μαι**. Παράγ. άλε-σις, άλε-σ-μα, άλε-σ-μός, άλέ-της (= αυτός που αλέθει, όνος άλέτης = μυλόπετρα), άλε-τρις (= γυναίκα που αλέθει), άλε-τός (= άλεσμα).

άρκέ-ω = -ῶ (αρχ. θ. άρκεσ- ο ενεστ. από το άρκέσ-ω = άρκέ-ω = -ῶ), παρατ. **ήρκεον -ουν**, μέλλ. **άρκέ-σω** (από το άρκέσ-σω), αόρ. **ήρκε-σα** (από το ήρκεσ-σα). Παθ. **άρκέομαι -οὔμαι**, εύχρ. το γ' εν. **άρκεῖται** (μεταγεν. παθ. μέλλ. **άρκεσ-θήσομαι**, παθ. αόρ. **ήρκέσ-θην**, παρακ. **ήρκεσ-μαι**). Παράγ. άρκε-σις (= επικουρία, υπηρεσία), άρκεσ-μα (= βοήθεια), άρκε-τός κτλ.

ξέ-ω (= ξύνω), (θ. ξεσ- ο ενεστ. από το ξέσ-ω = ξέ-ω), αόρ. **έ-ξε-σα** (από το έ-ξεσ-σα). Ρημ. επίθ. ξεσ-τός, ά-ξεσ-τος. Παράγ. ξέ-σις κτλ.

τελέ-ω = -ῶ (= εκτελώ), (αρχ. θ. τελεσ- ο ενεστ. από το τελέσ-ω = τελέ-ω = -ῶ), παρατ. **έ-τέλε-ον = -ουν**, μέλλ. συνηρ. **τελῶ** (από το τελέ-σω), αόρ. **έ-τέλε-σα** (από το έ-τέλεσ-σα), παρακ. **τε-τέλε-κα**, υπερσ. **έ-τε-τελέ-κειν**. Παθ. **τελέομαι -οὔμαι**, παρατ. **έτελεόμην -ούμην**, παθ. μέλλ. **τελεσ-θήσομαι**, μέσ. αόρ. **έ-τελε-σάμην** (από το έ-τελεσ-σάμην), παθ. αόρ. **έ-τελέσ-θην**, παρακ. **τε-τέλεσ-μαι**, υπερσ. **έ-τε-τελέσ-μην**). Ρημ. επίθ. ά-τέλεσ-τος, έπι-τελεσ-τέος. Παράγ. τέλε-σις, τελε-τή κτλ.

πλέ-ω, πλείς, πλεῖ κτλ. (θ. πλεF- = πλευ-, πλε-), παρατ. **έ-πλε-ον** (-εις, -ει κτλ.), μέλλ. μέσ. ως ενεργ. **πλεύ-σομαι** και δωρικός **πλευ-σοῦμαι** (-σεῖ, -σεῖται κτλ.), αόρ. **έ-πλευ-σα**, παρακ. **πέ-πλευ-κα**, υπερσ. **έ-πε-πλεύ-κειν**. Παθ. παρακ. **πέ-πλευσ-μαι**. Ρημ. επίθ. πλευσ-τός, ά-πλευσ-τος, πλευσ-τέον.

πνέ-ω, πνεῖς, πνεῖ κτλ. (θ. πνεF- = πνευ- = πνε-), παρατ. **έ-πνε-ον** (-εις, -ει κτλ.), μέλλ. μέσ. ως ενεργ. **πνεύ-σομαι** και δωρικός **πνευσοῦμαι** (-σεῖ, -σεῖται κτλ.), αόρ. **έ-πνευ-σα**, παρακ. **πέ-πνευ-κα**. Αρχαιότερος τύπος παθ. παρακ. **πέ-πνυ-μαι**, από αδύνατο θ. πνυ- (= έχω πνοή, είμαι συνετός). Παράγ. πνευσ-τός, πνεῦ-μα κτλ.

γ) Από τα συνηρ. ρ. σε -όω

Ρήματα που κρατούν το βραχύχρονο χαρακτήρα, χωρίς να παίρνουν σ

ἀρό-ω = -ᾶ (= αλετριζω, οργώνω), (θ. ἀρο-), αόρ. **ἤρο-σα**. Παθ. **ἀρόμαι -οῦμαι**. Ρημ. επίθ. **ἀρο-τός**. Παράγ. **ἀρο-τος, ἀρο-σις, ἀρό-σιμος, ἀρο-τήρ, ἀρο-τρον** κτλ.

Ρήματα που εκτείνουν το βραχύχρονο χαρακτήρα

και παίρνουν σ εμπρός από το θ, μ, τ

χό-ω = χῶ (= σκεπάζω με χώμα) (θ. χο-). Ενεστ. **χῶ, χοῖς, χοῖ** κτλ. (απαρ. **χοῦν, συγχοῦν**), παρατ. **ἔχουσιν -ουσιν** (-ουσ, -ου κτλ.), μέλλ. **χῶ-σω**, αόρ. **ἔ-χω-σα**, παρακ. **κέ-χω-κα**. Παθ. **-χόμαι -οῦμαι**, παρατ. **-εχόμην -ούμην** (έχοῦ, έχοῦτο κτλ.), παθ. αόρ. **έ-χώ-σ-θην**, παρακ. **κέ-χω-σ-μαι**. Ρημ. επίθ. **χω-σ-τός**. Παράγ. **χῶ-σις** κτλ. Στον ενεστ. υπάρχει και τύπος **χών-νυ-μι**, κατα τα ρ. σε -μι (χώσ-νυ-μι).

ΡΗΜΑΤΑ ΤΗΣ Β΄ ΣΥΖΥΓΙΑΣ (ΣΕ -ΜΙ)

Διαίρεση των ρημάτων σε -μι

- Τα **ρήματα της β΄ συζυγίας**, δηλ. **όσα λήγουν σε -μι**, διαίρονται κατά το χαρακτήρα του ρηματ. θέματος, όπως και τα ρήματα της α΄ συζυγίας:

α) σε συμφωνόληκτα: δεικ-**νυ-μι** (ρ. θ. δεικ-),

β) σε φωνηεντόληκτα: ἴ-στη-**μι** (ρ. θ. στη-).

Α΄. Συμφωνόληκτα ρήματα σε -μι

Ενεστώτας και Παρατατικός

- Τα **συμφωνόληκτα ρήματα σε -μι σχηματίζουν το θέμα του Ενεστώτα (και του Παρατατικού) από το ρηματικό θέμα, αφού προστεθεί το πρόσφυμα -νυ-.**

Έτσι τα ρήματα αυτά **λήγουν σε -νυμι**. Π.χ.

α) Αφωνόληκτα: δεικ-**νυ-μι**, (κατ)άγ-**νυ-μι** (= συντρίβω, σπάζω), εἴργ-**νυ-μι** (= εμποδίζω την έξοδο, κλείνω μέσα), ζεύγ-**νυ-μι** (= ζεύω, βάζω στο ζυγό), μείγ-**νυ-μι** (= ανακατεύω), πήγ-**νυ-μι** (= μπήγω, στερεώνω), ῥήγ-**νυμι** (= σχίζω, σπάζω), (ἀπο)φράγ-**νυ-μι** (= φράζω) κ.ά.

β) Ενρινόληκτα: ὄμ-**νυ-μι** (= ορκίζομαι).

γ) Υγρόληκτα: πτάρ-**νυ-μαι** (= φτερνίζομαι).

δ) Σιγμόληκτα: Σ' αυτά αφομοιώθηκε ο ρηματ. χαρακτ. σ με το επόμενο ν του προσφύματος, και έτσι **λήγουν σε -ννυμι:** (ἀμφι)έν-**νυ-μι** (= ντύνω· από το ἀμφι-έσ-**νυ-μι**), ζών-**νυ-μι** (= ζώνω· από το ζώσ-**νυ-μι**), κεράν-**νυ-μι** (= ανακατεύω· από το κεράσ-**νυ-μι**), κορέν-**νυ-μι** (= χορταίνω· από το κορέσ-**νυ-μι**), πετάν-**νυ-μι** (= απλώνω, ανοίγω· από το πετάσ-**νυ-μι**), ῥών-**νυ-μι** (= δυναμώνω· από το ῥώσ-**νυ-μι**), σβέν-**νυ-μι** (= σβήνω· από το σβέσ-**νυ-μι**), σκεδάν-**νυ-μι** (= σκορπίζω· από το σκεδάσ-**νυ-μι**) κ.ά.

- Τα Συμφωνόληκτα ρήματα σε **-μι** διαφέρουν από τα ρήματα σε **-ω** μόνο κατά το σχηματισμό του Ενεστώτα και του Παρατατικού της ενεργ. και μέσης φωνής και κλίνονται στους χρόνους αυτούς κατά το ακόλουθο παράδειγμα:

Παράδειγμα συμφωνόληκτου ρήματος σε -μι

(δείκ-νυ-μι, θ. δεικ-)

	Ενεργητική φωνή		Μέση φωνή		
Οριστική	Ενεστ.	δείκ-νῦ-μι δείκ-νῦ-ς δείκ-νῦ-σι(ν) δείκ-νυ-μεν δείκ-νυ-τε δεικ-νύ-ασι(ν)		δείκ-νυ-μαι δείκ-νυ-σαι δείκ-νυ-ται δεικ-νύ-μεθα δείκ-νυ-σθε δείκ-νυ-νται	Μεσ. Μέλλοντας: δείξομαι Μεσ. Αόριστος: ἐ-δειξάμην Παθ. Μέλλοντας: δειχ-θήσομαι Παθ. Αόριστος: ἐ-δείχ-θην Παρακείμενος: δέ-δειγ-μαι Υπερσυντέλικος: ἐ-δε-δείγ-μην Συντ. Μέλλοντας: δεδειγμένος ἔσομαι
		Παρατ.	Μέλλοντας: δείξω Αόριστος: ἔ-δει-ξα Παρακείμ.: δέ-δει-χα	ἐ-δεικ-νύ-μην ἐ-δείκ-νυ-σο ἐ-δείκ-νυ-το ἐ-δεικ-νύ-μεθα ἐ-δείκ-νυ-σθε ἐ-δείκ-νυ-ντο	
		Ενεργητική φωνή		Μέση φωνή	
Υποτακτική	Ενεστ.	δεικ-νύ-ω δεικ-νύ-ης δεικ-νύ-η δεικ-νύ-ωμεν δεικ-νύ-ητε δεικ-νύ-ωσι(ν)		δεικ-νύ-ωμαι, δεικ-νύ-η δεικ-νύ-ηται δεικ-νυ-ώμεθα δεικ-νύ-ησθε δεικ-νύ-ωνται	
Ευκτική		δεικ-νύ-οιμι δεικ-νύ-οις δεικ-νύ-οι δεικ-νύ-οιμεν δεικ-νύ-οιτε δεικ-νύ-οιεν		δεικ-νυ-οίμην δεικ-νύ-οιο δεικ-νύ-οιτο δεικ-νυ-οίμεθα δεικ-νύ-οισθε δεικ-νύ-οιντο	
Προσθητική		δείκ-νῦ δεικ-νύ-τω δείκ-νυτε δεικ-νύ-ντων ή -τωσαν		δείκ-νυ-σο δεικ-νύ-σθω δείκ-νυ-σθε δεικ-νύ-σθων ή -σθωσαν	
Απαρ.		δεικ-νύ-ναι		δείκ-νυ-σθαι	
Μετοχή		δεικ-νύ-ς (γεν. δεικ-νύ-ντος) δεικ-νύ-σα (γεν. δεικ-νύ-σης) δεικ-νύ-ν (γεν. δεικ-νύ-ντος)		δεικ-νύ-μενος δεικ-νυ-μένη δεικ-νύ-μενον	

Παρατηρήσεις

- Στα **Συμφωνόληκτα** ρήματα **σε -μι** (δηλ. σε **-νυμι** ή **-ννυμι**):

1) Το υ του προσφύματος -νυ- είναι μακρόχρονο στα τρία ενικά πρόσωπα της Οριστικής του ενεργητ. Ενεστώτα και Παρατατικού και στο β' ενικό πρόσωπο της Προστακτικής του ενεργητ. Ενεστώτα· στους άλλους τύπους της ενεργητ. φωνής και σε όλους τους τύπους της μέσης είναι βραχύχρονο· έτσι σχηματίζονται δύο ενεστωτικά θέματα, το ένα ισχυρό και το άλλο αδύνατο:

δείκ-νῦ-μι, δείκ-νῦ-ς, δείκ-νῦ-σι· Προστ. δείκ-νῦ·

έ-δείκ-νῦ-ν, έ-δείκ-νῦ-ς, έ-δείκ-νῦ·

αλλά: δείκ-νῦ-μεν, δείκ-νῦ-τε κτλ.· Απαρ. δεικ-νύ-ναι·

δείκ-νῦ-μαι, δείκ-νῦ-σαι κτλ.

2) Ο Ενεστώτας και ο Παρατατικός της ενεργητ. φωνής σχηματίζονται με την προσκόλληση των προσωπικών καταλήξεων απευθείας στο χρονικό θέμα, χωρίς να μεσολαβούν θεματικά φωνήεντα:

π.χ. δείκ-νυ-μεν, δείκ-νυ-τε, έ-δείκ-νυ-μεν, έδεικ-νυ-τε (χωρίς τα θεματ. φωνήεντα ο και ε: λύ-ο-μεν, λύ-ε-τε κτλ.)· **αλλά η Υποτακτική και η Ευκτική του Ενεστ. στην ενεργητ. και μέση φωνή σχηματίζονται όπως και των ρημάτων σε -ω:**

δεικ-νύ-ω, δεικ-νύ-ης κτλ. - δεικ-νύ-ωμαι, δεικ-νύ-η, δεικ-νύ-ηται κτλ.

- δεικ-νύ-οιμι, δεικ-νύ-οις κτλ. - δεικ-νυ-οίμην, δεικ-νύ-οιο κτλ.

3) Το σ στην κατάλ. -σαι της μέσης φωνής δεν αποβάλλεται, αν και βρίσκεται ανάμεσα σε δύο φωνήεντα: δείκ-νυ-σαι· επίσης το σ στην κατάλ. -σο δεν αποβάλλεται στο β' ενικ. του Παρατατικού και στο β' ενικ. της Προστακτ. του Ενεστώτα: έ-δείκ-νυ-σο, δείκ-νυ-σο (αλλά στην Ευκτική αποβάλλεται: δεικνύοιο).

Οι άλλοι χρόνοι των συμφωνόληκτων ρημάτων σε -μι

- **Στους άλλους χρόνους, εκτός από τον Ενεστώτα και τον Παρατατικό, τα συμφωνόληκτα ρήματα σε -μι σχηματίζονται όπως τα συμφωνόληκτα βαρύτονα, κατά το χαρακτήρα του ρηματικού θέματος (χωρίς το πρόσφυμα -νυ).** Π.χ. δείκ-νυ-μι και δεικ-νύ-ω (ρ. θ. δεικ-), παρατ. έ-δείκ-νυ-ν και έ-δείκ-νυ-ον, μέλλ. δείξω, αόρ. έ-δειξα, παρακ. δέ-δειχ-α. Μέσ. και παθ. δείκ-νυ-μαι, παρατ. έ-δεικ-νύ-μην, μέσ. μέλλ. -δείξομαι, μέσ. αόρ. -ε-δειξάμην, παθ. μέλλ. δειχ-θή-σομαι, παθ. αόρ. έ-δείχ-θην, παρακ. δέ-δειγ-μαι, υπερσ. έ-δε-δείγ-μην, συντελ. μέλλ. δε-δειγ-μένος έσομαι. Ρημ. επίθ. δεικ-τός, δεικ-τέον. Παράγ. δειγ-μα, δειξίς, δείκ-της κτλ.

Β'. Φωνηεντόληκτα ρήματα σε -μι

Ενεστώτας, Παρατατικός και Αόριστος β'

- Τα **Φωνηεντόληκτα ρήματα σε -μι** κανονικά σχηματίζουν **το θέμα του Ενεστώτα (και του Παρατατικού)** από το ρηματικό θέμα, **αφού προστεθεί στην αρχή ο**

ΕΝΕΣΤΩΤΙΚΟΣ ΑΝΑΔΙΠΛΑΣΙΑΣΜΟΣ.

- Και είναι ενεστωτικός αναδιπλασιασμός

η επανάληψη του αρχικού συμφώνου του ρηματικού θέματος μαζί με ένα ι:

(ρ. θ. **στη-**, **σί-στη-μι** =) **ΐ-στη-μι** (= στήνω).

(ρ. θ. **θη-**, **θί-θη-μι** =) **τί-θη-μι** (= θέτω).

(ρ. θ. **jh-**, **jí-jh-μι** =) **ΐ-η-μι** (= ρίχνω).

(ρ. θ. **δω-**, **δί-δω-μι** =) **δί-δω-μι** (= δίνω).

- Τα **φωνηεντόληκτα ρήματα σε -μι** γενικά, όπως και τα συμφωνόληκτα, **διαφέρουν από τα ρήματα σε -ω κατά το σχηματισμό του ενεστώτα και του παρατατικού της ενεργητικής και μέσης φωνής.**

- Αλλά **τέσσερα μόνο φωνηεντόληκτα σε -μι**, δηλ. **τα ρήματα ΐστημι, τίθημι, ΐημι και δίδωμι**, διαφέρουν από τα ρήματα σε -ω κατά το σχηματισμό του β' αορίστου.

- Τα **τέσσερα αυτά ρήματα** στους χρόνους αυτούς, δηλ. **στον ενεστώτα, τον παρατατικό και τον β' αορίστο**, κλίνονται κατά τον ακόλουθο τρόπο:

Παραδείγματα φωνηεντόληκτων ρημάτων σε -μι

(Ρ. ἴστημι, θ. στη-, σᾶ· τίθημι, θ. θη-, θε· ἵημι, θ. ἦ-, ἐ· δίδωμι, θ. δω-, δο-).

Α'. Ενεργητική φωνή - Ενεστώτας και Παρατατικός

Οριστική	Ενεστώτας	ἴστη-μι ἴστη-ς ἴστη-σι(ν) ἴσᾶ-μεν ἴσᾶ-τε ἴσᾶ-σι(ν)	τίθη-μι τίθη-ς (τι-θεῖς) τίθη-σι τίθε-μεν τίθε-τε τι-θέ-ασι(ν)	ἵη-μι ἵη-ς (ι-εῖ-ς) ἵη-σι(ν) ἵε-μεν ἵε-τε ἱ-ᾶ-σι(ν)	δί-δω-μι δί-δω-ς δί-δω-σι(ν) δί-δο-μεν δί-δο-τε δι-δό-ασι(ν)
	Παρατατικός	ἴστη-ν ἴστη-ς ἴστη ἴσᾶ-μεν ἴσᾶ-τε ἴσᾶ-σαν	ἐ-τί-θην ἐ-τί-θεις ἐ-τί-θει ἐ-τί-θε-μεν ἐ-τί-θε-τε ἐ-τί-θε-σαν	ἴη-ν ἴεις ἴει ἵε-μεν ἵε-τε ἵε-σαν	ἐ-δί-δουν ἐ-δί-δους ἐ-δί-δου ἐ-δί-δομεν ἐ-δί-δοτε ἐ-δί-δοσαν
Υποτακτική	Ενεστώτας	ἰ-σῶ ¹ ἰ-σῆς ἰ-σῆ ἰ-σῶμεν ἰ-σῆτε ἰ-σῶσι(ν)	τι-θῶ ¹ τι-θῆς τι-θῆ τι-θῶμεν τι-θῆτε τι-θῶσι(ν)	ἰ-ῶ ¹ ἰ-ῆς ἰ-ῆ ἰ-ῶμεν ἰ-ῆτε ἰ-ῶσι(ν)	δι-δῶ ¹ δι-δῶς δι-δῶ δι-δῶμεν δι-δῶτε δι-δῶσι(ν)
Ευκτική	Ενεστώτας	ἰ-σταίη-ν ἰ-σταίη-ς ἰ-σταίη ἰ-σταίη-μεν (-αῖμεν) ἰ-σταίη-τε (-αῖτε) ἰ-σταίη-σαν (-αῖεν)	τι-θείη-ν τι-θείη-ς τι-θείη τι-θείη-μεν (-εῖμεν) τι-θείη-τε (-εῖτε) τι-θείη-σαν (-εῖεν)	ἰ-εἰή-ν ἰ-εἰή-ς ἰ-εἰή ἰ-εἰή-μεν (ιεῖμεν) ἰ-εἰή-τε (ιεῖτε) ἰ-εἰή-σαν (ιεῖεν)	δι-δοίη-ν δι-δοίη-ς δι-δοίη δι-δοίη-μεν (-οῖμεν) δι-δοίη-τε (-οῖτε) δι-δοίη-σαν (-οῖεν)
Προσακτική	Ενεστώτας	— ἴστη ἰ-σᾶ'-τω — ἴσᾶ-τε ἰ-σᾶ'-ντων (ἰσᾶ' τωσαν)	— τί-θει τι-θέ-τω — τί-θε-τε τι-θέ-ντων (τιθέτωσαν)	— ἴ-ει ἰ-έ-τω — ἵ-ε-τε ἰ-έ-ντων (ιέτωσαν)	— δί-δου δι-δό-τω — δί-δο-τε δι-δό-ντων (διδότησαν)
Απαρέμφατο	Ενεστώτας	ἰ-σᾶ'-ναι	τι-θέ-ναι	ἰ-έ-ναι	δι-δό-ναι
Μετοχή	Ενεστώτας	ἰ-στάς (ιστάντος) ἰ-σᾶσα (ιστάσης) ἰ-σᾶν (ιστάντος)	τι-θεις (τιθέντος) τι-θείσα (τιθείσης) τι-θέν (τιθέντος)	ἰ-εις (ι-έντος) ἰ-εῖσα (ι-είσης) ἰ-έν (ιέντος)	δι-δούς (διδόντος) δι-δοῦσα (δι-δούσης) δι-δόν (δι-δόντος)

1. Οι τύποι της υποτακτικής είναι συνηρημένοι: (ἰ-στή-ω) ἰ-σῶ, (ἰ-στή-ης) ἰ-σῆς, (ἰ-στή-η) ἰ-σῆ κτλ., (δι-δῶ-ω) δι-δῶ, (δι-δῶ-ης) δι-δῶς, (δι-δῶ-η) δι-δῶ κτλ.

Αόριστος β'				
Οριστική	ἔ-στην ἔ-στη-ς ἔ-στη ἔ-στη-μεν ἔ-στη-τε ἔ-στη-σαν	ἔ-θη-κα ἔ-θη-κας ἔ-θη-κε ἔ-θε-μεν ἔ-θε-τε ἔ-θε-σαν	ἦ-κα ἦ-κας ἦ-κε εἶ-μεν (έ-je-μεν) εἶ-τε εἶ-σαν	ἔ-δω-κα ἔ-δω-κας ἔ-δω-κε ἔ-δο-μεν ἔ-δο-τε ἔ-δο-σαν
Υποτακτική	στῶ στής στή' ¹ στῶμεν στήτε στῶσι(ν)	θῶ θῆς θῆ' ¹ θῶμεν θήτε θῶσι(ν)	ῶ ῆς ῆ' ¹ ῶμεν ῆτε ῶσι(ν)	δῶ δῶς δῶ' ¹ δῶμεν δῶτε δῶσι(ν)
Ευκτική	σταίη-ν σταίη-ς σταίη σταίη-μεν (σταῖμεν) σταίη-τε (σταῖτε) σταίη-σαν (σταῖεν)	θείη-ν θείη-ς θείη θείη-μεν (θεῖμεν) θείη-τε (θεῖτε) θείη-σαν (θεῖεν)	εἶη-ν ² εἶη-ς εἶη εἶη-μεν (εἶμεν) εἶη-τε (εἶτε) εἶη-σαν (εἶεν)	δοί-ην δοί-ης δοί-η δοί-ημεν (δοῖμεν) δοί-ητε (δοῖτε) δοί-ησαν (δοῖεν)
Προστακτική	στή-θι στή-τω στή-τε στά-ντων (στή-τωσαν)	θέ-ς θέ-τω θέ-τε θέ-ντων (θέ-τωσαν)	ἔ-ς ἔ-τω ἔ-τε ἔ-ντων (ἔ-τωσαν)	δὸ-ς δό-τω δό-τε δό-ντων (δό-τωσαν)
Απαρέμφατο	στήναι ³	θεῖναι ³	εἶναι ³	δοῦναι ³
Μετοχή	στάς (στάντος) στάσα (στάσης) σάν (σάντος)	θεῖς (θέντος) θεῖσα (θείσης) θέν (θέντος)	εἷς (ἔντος) εἶσα (εἷσης) ἔν (ἔντος)	δούς (δόντος) δοῦσα (δούσης) δὸν (δόντος)

1. Οι τύποι της υποτ. είναι συνηρημένοι: (στήω) στῶ κτλ. (όπως στον ενεστώτα).
2. Από το je-ίην-ν.
3. Με συναίρεση από τους τύπους στη-έναι, θε-έναι, je-έναι, δο-έναι.

Β΄. Μέση φωνή

Ενεστώτας και παρατατικός

Οριστική	Ενεστώτας	ἴ-σᾶ-μαι ἴ-στα-σαι ἴ-στα-ται ἰ-στά-μεθα ἴ-στα-σθε ἴ-στα-νται	τί-θε-μαι τί-θε-σαι τί-θε-ται τι-θέ-μεθα τί-θε-σθε τί-θε-νται	ἴ-ε-μαι ἴ-ε-σαι ἴ-ε-ται ἰ-έ-μεθα ἴ-ε-σθε ἴ-ε-νται	δί-δο-μαι δί-δο-σαι δί-δο-ται δι-δό-μεθα δί-δο-σθε δί-δο-νται
	Παρατατικός	ἰ-σᾶ΄-μην ἴ-στα-σο ἴ-στα-το ἰ-στά-μεθα ἴ-στα-σθε ἴ-στα-ντο	έ-τι-θέ-μην έ-τί-θε-σο έ-τί-θε-το έ-τι-θέ-μεθα έ-τί-θε-σθε έ-τί-θε-ντο	ἰ-έ-μην ἴ-ε-σο ἴ-ε-το ἰ-έ-μεθα ἴ-ε-σθε ἴ-ε-ντο	δι-δῶμαι δι-δῶ δι-δῶται δι-δῶ-μεθα δι-δῶσθε δι-δῶνται
Υποτακτική	Ενεστώτας	ἰ-σῶμαι ἰ-σῆ ἰ-σῆται ἰ-σῶμεθα ἰ-σῆσθε ἰ-σῶνται	τι-θῶμαι τι-θῆ τι-θῆται τι-θῶμεθα τι-θῆσθε τι-θῶνται	ἰ-ῶμαι ἰ-ῆ ἰ-ῆται ἰ-ῶμεθα ἰ-ῆσθε ἰ-ῶνται	δι-δῶμαι δι-δῶ δι-δῶται δι-δῶμεθα δι-δῶσθε δι-δῶνται
Ευκτική	Ενεστώτας	ἰ-σταί-μην ἰ-σταῖ-ο ἰ-σταῖ-το ἰ-σταί-μεθα ἰ-σταῖ-σθε ἰ-σταῖ-ντο	τι-θεί-μην τι-θεῖ-ο τι-θεῖ-το τι-θεί-μεθα τι-θεῖ-σθε τι-θεῖ-ντο	ἰ-εῖ-μην ἰ-εῖ-ο ἰ-εῖ-το ἰ-εῖ-μεθα ἰ-εῖ-σθε ἰ-εῖ-ντο	δι-δοί-μην δι-δοῖ-ο δι-δοῖ-το δι-δοί-μεθα δι-δοῖ-σθε δι-δοῖ-ντο
Προστακτική	Ενεστώτας	ἴ-σᾶ-σο (ἴστω) ἰ-στά-σθω ἴ-στα-σθε ἰ-στά-σθων (-σθωσαν)	τί-θε-σο τι-θέ-σθω τί-θε-σθε τι-θέ-σθων (-σθωσαν)	ἴ-ε-σο ἰ-έ-σθω ἴ-ε-σθε ἰ-έ-σθων (-σθωσαν)	δί-δο-σο δι-δό-σθω δί-δο-σε δι-δό-σθων (-σθωσαν)
Απαρέμφατο	Ενεστώτας	ἴ-στα-σθαι	τί-θε-σθαι	ἴ-ε-σθαι	δί-δο-σθαι
Μετοχή	Ενεστώτας	ἰ-στά-μενος ἰ-στα-μένη ἰ-στά-μενον	τι-θέ-μενος τι-θε-μένη τι-θέ-μενον	ἰ-έ-μενος ἰ-ε-μένη ἰ-έ-μενον	δι-δό-μενος δι-δο-μένη δι-δό-μενον

Ρήματα της β' συζυγίας (σε -μι)

Αόριστος β'

Οριστική	έ-θέ-μην ἔ-θου ἔ-θε-το έ-θέ-μεθα ἔ-θε-σθε ἔ-θε-ντο	εἵ-μην εἵ-σο εἵ-το εἴ-μεθα εἴ-σθε εἴ-ντο	έ-δό-μην ἔ-δου ἔ-δοτο έ-δό-μεθα ἔ-δο-σθε ἔ-δο-ντο
Υποτακτική	θῶμαι ¹ θῆ θῆται θώμεθα θῆσθε θῶνται	ῶμαι ¹ ῆ ῆται ώμεθα ῆσθε ῶνται	δῶμαι ¹ δῶ δῶται δώμεθα δῶσθε δῶνται
Ευκτική	θεί-μην ² θεῖ-ο θεῖ-το θεί-μεθα θεῖ-σθε θεῖ-ντο	εἵ-μην ² εἶ-ο εἶ-το εἴ-μεθα εἴ-σθε εἴ-ντο	δοί-μην ² δοῖ-ο δοῖ-το δοί-μεθα δοῖ-σθε δοῖ-ντο
Προστακτική	θοῦ ³ θέ-σθω θέ-σθε θέ-σθων (θέσθωσαν)	οῦ ³ ἔ-σθω ἔ-σθε ἔ-σθων (ἔσθωσαν)	δοῦ ³ δό-σθω δό-σθε δό-σθων (δόσθωσαν)
Απαρέμφατο	θέ-σθαι	ἔ-σθαι	δό-σθαι
Μετοχή	θέ-μενος θε-μένη θέ-μενον	ἔ-μενος έ-μένη ἔ-μενον	δό-μενος δο-μένη δό-μενον

1. Με συναίρεση από τους τύπους θή-ωμαι, ῆ-ωμαι, δώ-ωμαι.
2. Από τους τύπους θε-ί-μην, έ-ί-μην, δο-ί-μην.
3. Από το θε-σο, θε-ο = θοῦ· ἔ-σο, ἔ-ο = οῦ· δό-σο, δό-ο = δοῦ.

Παρατηρήσεις

Ενεστώτας και παρατατικός

- Των **Φωνηεντόληκτων ρημάτων σε -μι:**

1) Το ρηματικό θέμα είναι δύο ειδών: **ισχυρό** (με μακρόχρονο χαρακτήρα) και **αδύνατο** (με βραχύχρονο χαρακτήρα):

ρηματ. θ. **στη-** και **σtä:** ἴ-στη-μι, ἴ-σtä-μαι

ρηματ. θ. **θη-** και **θε-:** τί-θη-μι, τί-θε-μαι

ρηματ. θ. **jh-** και **je-:** ἴ-η-μι, ἴ-ε-μαι

ρηματ. θ. **δω-** και **δο-:** δί-δω-μι, δί-δο-μαι.

2) Από τα δύο αυτά είδη του ρηματ. θέματος προκύπτουν με τον ενεστωτικό αναδιπλασιασμό δύο αντίστοιχα είδη ενεστωτικού θέματος: το **ισχυρό ενεστωτικό θέμα** και το **αδύνατο ενεστωτικό θέμα:** ἴ-στη-, ἴστα-· τιθη-, τιθε-· ἴη-, ἴε-· διδω-, διδο· και από το **ισχυρό ενεστωτ. θέμα** κανονικά σχηματίζονται τα τρία ενικά πρόσωπα της οριστικής του ενεργητ. ενεστώτα και η υποτακτική γενικά (του ρ. ἴστημι ακόμη και το β' ενικό της προστακτικής), ενώ από το **αδύνατο ενεστωτ. θέμα** σχηματίζονται όλοι οι άλλοι τύποι στον ενεστώτα και τον παρατατικό.

3) Ο Ενεστώτας της ενεργητικής και μέσης φωνής στην οριστική και προστακτική, το Απαρέμφατο και η Μετοχή, καθώς και ο Παρατατικός της ενεργητ. και μέσης φωνής, σχηματίζονται με την προσκόλληση των κυρίως καταλήξεων απευθείας στο ενεστωτικό θέμα, χωρίς να μεσολαβούν θεματικά φωνήεντα: *δίδω-μι, δίδω-μεν, δίδο-τε, ἐδίδο-μεν, ἐδίδο-τε, διδό-τω, διδό-μεθα, ἐδίδο-μην, διδό-σθω, δίδο-σθαι, διδό-μενος* κτλ.

4) Η υποτακτική του Ενεστώτα της ενεργητικής και μέσης φωνής σχηματίζεται με τα θεματικά φωνήεντα των ρημάτων **σε -ω και έχει τις ίδιες με αυτά ολικές καταλήξεις, αλλά ο μακρόχρονος χαρακτήρας του ισχυρού θέματος (η ή ω) συναιρείται με το ακόλουθο φωνήεν των καταλήξεων:** (*ιστή-ω*) ἴστώ, (*τιθή-ης*) τιθῆς, (*διδώ-ω*) διδώ, (*διδώ-ης*) διδώς κτλ.

5) Η ευκτική του ενεστώτα της ενεργητικής και μέσης φωνής σχηματίζεται χωρίς θεματικά φωνήεντα, παίρνει όμως τα εγκλιτικά φωνήεντα της ευκτικής **ι και **ιη**, που προσθέτονται ανάμεσα στο χρονικό θέμα και τις προσωπικές καταλήξεις: αλλά το **ι** των εγκλιτικών φωνηέντων συναιρείται με τον προηγούμενο βραχύχρονο χαρακτήρα του αδύνατου θέματος **α ή ε ή ο** σε **αι ή ει ή οι:** (*ἴστα-ιη-ν*) ἴσταιην, (*τιθε-ι-μην*) τιθείμην, (*διδο-ιη-ν*) διδοίην, (*διδο-ι-μην*) διδοίμην κτλ.**

6) Το σ στην κατάληξη -σαι της μέσης φωνής, φυλάγεται, αν και βρίσκεται ανάμεσα σε δύο φωνήεντα: ἴστα-σαι, τίθε-σαι, ἴεσαι, δίδο-σαι· επίσης το **σ** στην κατάληξη -σο φυλάγεται στο β' ενικό του παρατατικού και στο β' ενικό της προστακτικής του ενεστώτα: ἴστα-σο, ἐτίθε-σο, ἴε-σο, ἐδίδο-σο· ἴστα-σο, τίθε-σο, ἴε-σο, δίδο-σο· αλλά στην ευκτική αποβάλλεται: ἴσταῖ-ο, τιθεῖ-ο, ἴεῖ-ο, διδοῖ-ο.

- Των ρ. **τίθημι** και **ἴημι** το β' και γ' ενικό της οριστικής του ενεργητ. παρατατικού και το β' ενικό της προστακτικής του ενεργητ. ενεστώτα κανονικά σχηματίζονται κατά τα συνηρημένα ρήματα σε -έω: ἐτίθεις, ἐτίθει - ἴεις, ἴει· τίθει, ἴει κτλ.

- Του ρ. **δίδωμι** τα τρία ενικά πρόσωπα της οριστικής του ενεργητ. παρατατικού και το β' ενικό της προστακτικής του ενεργητ. ενεστώτα σχηματίζονται κατά τα συνηρημένα ρήματα σε -ώω: ἐδίδουν, ἐδίδους, ἐδίδου - δίδου.

Αόριστος β'

• Το ρ. **ἴστημι** έχει Αόρ. β' κατά τα ρήματα σε **-μι** μόνο στην ενεργητ. φωνή (ἔ-στη-ν), ενώ τα ρ. **τίθημι**, **ἴημι** και **δίδωμι** έχουν και στην ενεργητ. και στη μέση (ἔ-θη-κα, ἐ-θέ-μην· ἦ-κα, εἶ-μην· ἔ-δω-κα, ἐ-δό-μην).

• Του ρ. **ἴστημι** ο Αόρ. β' ἔστην:

1) από το αδύνατο θέμα σᾶ- σχηματίζει την ευκτική (στα-ί-ην) **σταίην**, τη μετοχή **στάς**, **στάσα**, **στάν** και τον τύπο **στάντων** του γ' πληθ. της προστακτικής· από το ισχυρό θέμα **στη-** σχηματίζει όλους τους άλλους τύπους: ἔ-στη-ν, ἔ-στη-μεν κτλ. -(στή-ω) **στάω**, (στή-ης) **στήης** κτλ. -στή-θι, **στή-τω** κτλ. -στή-ναι·

2) στο β' ενικό της προστακτικής έχει κατάληξη **-θι**: **στή-θι**.

• Των ρ. **τίθημι**, **ἴημι**, **δίδωμι** οι Αόριστοι β' ἔθηκα - ἐθέμην, ἦκα - εἶμην, ἔδωκα - ἐδόμην:

1) σχηματίζουν τα τρία ενικά πρόσωπα της οριστικής στην ενεργητ. φωνή με τους τύπους του α' με χρον. χαρακτήρα κ (αντί σ):

2) από το ισχυρό θέμα (**θη-**, **ῆ-**, **δω-**) σχηματίζουν τα τρία ενικά πρόσωπα της οριστικής στην ενεργητ. φωνή (ἔ-θη-κα, ἦ-κα, ἔ-δω-κα) και την υποτακτική στην ενεργητ. και μέση φωνή (θή-ω = θῶ, θή-ωμαι = θῶμαι· ῆ-ω = ῶ, ῆ-ωμαι = ῶμαι· δώ-ω = δῶ, δώ-ωμαι = δῶμαι)· από το αδύνατο θέμα (θε-, ἐ-, δο-) σχηματίζουν όλους τους άλλους τύπους της ενεργητ. και μέσης φωνής·

3) στο β' ενικό της προστακτικής στην ενεργητ. φωνή έχουν κατάληξη **-ς**: **θέ-ς**, **ἔ-ς**, **δό-ς**·

4) το σ στην κατάληξη της μέσης φωνής αποβάλλεται ανάμεσα σε δύο φωνήεντα· φυλάγεται μόνο στο β' ενικό της οριστ. του αορ. β' **εἶσο**·

5) στο ενεργητ. απαρέμφατο έχουν κατάληξη **-έναι**, αλλά συναιρούν το ε που είναι στην αρχή με τον προηγούμενο χαρακτήρα του θέματος: (θε-έναι) **θειῖναι**, (ἐ-έναι) **εἶναι**, (δο-έναι) **δοῦναι**.

Τονισμός

• Ο **τόνος των ρημάτων σε -μι**, όταν αυτά είναι **σύνθετα με πρόθεση**:

1) στην προστακτική του Αορ. β', ενεργητικού και μέσου, **ανεβαίνει όσο το επιτρέπει η λήγουσα, όχι όμως παραπάνω από την τελευταία συλλαβή της πρόθεσης, αν αυτή είναι δισύλλαβη**: **ἀνά-στηθι**, **ἀπόδοτε**, **κατά-θεσθε**, **ἄφες**, **ἄφ-ετε**, **πρόσ-θες**, **ἐπί-θες** κτλ.· **αλλά στους τύπους του β' ενικού της προστακτικής του μέσου Αορ. β' θοῦ (του τίθεμαι), οῦ (του ἴεμαι) και δοῦ (του δίδωμαι)**, όταν αυτοί είναι σύνθετοι με μονοσύλλαβη πρόθεση ή με δισύλλαβη που έχει πάθει έκθλιψη, ο **τόνος δεν ανεβαίνει**: **ἐκ-θοῦ**, **ἀφοῦ** (ἀπό + οῦ του ρ. ἀφ-ίεμαι), **προδοῦ**· (αλλά **κατά-θου** κτλ.)·

2) στο απαρέμφατο και τη μετοχή του ενεστώτα και του Αορ. β' ο **τόνος μένει όπου και στο απλό ρήμα**: **ἀφ-ιστάναι**, **προσ-τιθέναι**, **ἀνα-τιθέναι**, **συν-ιέναι**, **ἀπο-διδόναι**· **συν-ιστάς**, **ἀνα-στάς**, **μετα-τιθείς**, **ἀπο-τιθέμενος**, **ἀπο-θέμενος**, **ἀπο-δούς** κτλ.

Οι άλλοι χρόνοι των φωνηεντόληκτων ρημάτων σε -μι

- Οι άλλοι χρόνοι, εκτός από τον Ενεστώτα, Παρατατικό και Αόρ. β', των φωνηεντόληκτων ρημάτων **ίστημι, τίθημι, ἴημι και δίδωμι** σχηματίζονται κανονικά όπως και των φωνηεντόληκτων ρημάτων **σε -ω**, δηλ. από το ισχυρό ή αδύνατο θέμα και με τις αντίστοιχες καταλήξεις, αλλά και με κάποιες ανωμαλίες, όπως φαίνεται στον παρακάτω συνολικό πίνακα:

α) ἴ-στη-μι (= στήνω)· (ρ. θ. στη- και στᾶ-), παρατ. ἴ-στη-ν, μέλλ. στή-σω, αόρ. α' ἔ-στη-σα, αόρ. β' ἔ-στη-ν, παρακ. ἔ-στη-κα¹, υπερσ. εἰ-στή-κειν¹ και ἐ-στή-κειν, συντέλ. μέλλ. ἐ-στή-ξω. Μέσ. και παθ. ἴ-στα-μαι, παρατ., ἰστά-μην, μέσ. μέλλ. στή-σομαι, μέσ. αόρ. α' ἐ-στη-σάμην, παθ. μέλλ. στα-θήσομαι, παθ. αόρ. ἐ-στά-θην. Ρημ. επιθ. ἀνά-στα-τος, ἀν-υπό-στατος, ἀπο-στα-τέον. Παράγ. στά-σις, ἐπι-στά-της, στα-θμός, στή-λη, στή-μων κτλ.

- Ο Παρακειμ. ἔστηκα και ο Υπερσυντ. εἰστήκειν ἔχουν σε ορισμένα πρόσωπα και δεύτερους τύπους από το αδύνατο θέμα **στᾶ-** (με αναδιπλασιασμοῦ **σε-στα-** = ἔστα-) και με τις προσωπικές καταλήξεις αμέσως προσκολλημένες στο θέμα. Ἐτσι σχηματίζονται οι τύποι: ἔστηκα, -κας, -κε, -καμεν, -κατε, -κασι και ἔ-στα-μεν, ἔ-στα-τε, ἐ-στᾶ-σι (από το ἐ-στά-ασι). Απαρ. ἔστηκέναι και ἐ-στά-ναι. Μετοχή: ἔστηκώς, -κυῖα, -κός και ἔστώς, ἔστῶσα, ἔστῶς και ἔστός², γεν. ἔστῶτος, ἔστῶσης, ἔστῶτος. Υπερσυντέλ. εἰστήκειν, -κεις, -κει, -κεμεν, -κετε, -κεσαν και ἔ-στα-σαν.

1. Ο τύπος ἔστηκα σχηματίστηκε από το *σέ-στη-κα* και ο τύπος *εἰστήκειν* από το *ἐ-σε-στή-κειν*, *ἐ-ε-στή-κειν* = *εἰστήκειν*, με δασεία από αναλογία προς τον παρακειμμένο.

2. Ὅπως το ουδέτερο λευκός.

β) τί-θη-μι (= θέτω)· (ρ. θ. τη- και θε-), παρατ. ἐ-τί-θην, μέλλ. θή-σω, αόρ. ἔ-θη-κα, παρακ. τέ-θη-κα ή τέ-θει-κα. Μέσ. και παθ. τί-θε-μαι, παρατ. ἐ-τι-θέ-μην, μέσ. μέλλ. θή-σομαι, μέσ. αόρ. β' ἐ-θέ-μην, παθ. μέλλ. τε-θή-σομαι (από το θε-θήσομαι), παθ. αόρ. ἐ-τέ-θην (από το ἐ-θέ-θην), παρακ. μέσ. τέ-θει-μαι, παρακ. παθ. κείμαι (= εἶμαι τοποθετημένος από κάποιον), υπερσ. παθ. ἐ-κεί-μην. Ρημ. επιθ. θετός, πρόσθε-τος ή προσ-θε-τός, σύν-θε-τος, θε-τέον κτλ. Παράγ. θή-μα, ἀ-νά-θη-μα (= αφιέρωμα), θέ-σις κτλ.

γ) ἴ-η-μι (= ρίχνω)· (ρ. θ. ηη- = ἦ- και ηε- = ἐ-), παρατ. ἴ-η-ν, μέλλ. ἦ-σω, αόρ. ἦ-κα, παρακ. εἶ-κα. Μέσ. και παθ. ἴ-ε-μαι, παρατ. ἰ-έ-μην, μέσ. μέλλ. -ή-σο-μαι (ἀφ-ή-σομαι), μέσ. αόρ. α' -η-κά-μην (προ-η-κά-μην, σπάν.), μέσ. αόρ. β' -εἰ-μην (ἀφ-εἰ-μην, ἀφ-εἶσο, ἀφ-εἶτο κτλ.), παθ. μέλλ. -ε-θήσομαι (ἀφ-ε-θήσομαι), παθ. αόρ. -εἰ-θην (ἀφ-εἰ-θην, υποτ. ἀφ-ε-θῶ κτλ.), παρακ. -εἶ-μαι (ἀφ-εἶ-μαι), υπερσ. -εἰ-μην (ἀφ-εἰ-μην, ἀφ-εἶ-σο, ἀφ-εἶ-το κτλ.). Ρημ. επιθ. (ἐ-τός) κάθ-ε-τος, ἄφ-ε-τος, συν-ε-τός. Παράγ. ἄν-ε-σις, ἄφ-ε-σις, ἔν-ε-σις, σύν-ε-σις κτλ., ἀφ-έ-της, ἐφ-έ-της κτλ.

δ) δί-δω-μι (= δίνω)· (ρ. θ. δω- και δο-), παρατ. ἐ-δί-δουν (-ους, -ου), μέλλ. δώ-σω, αόρ. ἔ-δω-κα, παρακ. δέ-δω-κα, υπερσ. ἐ-δε-δώ-κειν, συντελ. μέλλ. δεδωκώς ἔσομαι. Μέσ. και παθ. δί-δο-μαι, παρατ. ἐ-δι-δό-μην, μέσ. μέλλ. δώ-σομαι, μέσ. αόρ. β' ἐ-δό-μην, παθ. μέλλ. δο-θήσομαι, παθ. αόρ. ἐ-δό-θην, παρακ. δέ-δο-μαι, υπερσ. ἐ-δε-δό-μην. Ρημ. επιθ. δο-τός, δο-τέος. Παράγ. δό-σις, δο-τήρ, δῶ-ρον κτλ.

Γ'. Άλλα φωνηεντόληκτα ρήματα σε -μι

• Άλλα φωνηεντόληκτα ρήματα σε -μι, εκτός από τα ρ. *ΐστημι, τίθημι, ἴημι και δίδωμι, είναι τα εξής:*

1) **πί-μ-πλη-μι** (= γεμίζω) και

2) **πίμπρημι** (= πυρπολώ, καίω), που ανάμεσα από τον ενεστωτικό αναδιπλασιασμό (πι-) και το ρηματικό θέμα (πλη-, πρη-) παίρνουν το σύμφωνο **μ** για λόγους ευφωνίας: *πί-μ-πλη-μι, πί-μ-πρη-μι*. Αλλά τα σύνθετα *έμπιπλημι, έμπιπρημι* βρίσκονται συνήθως χωρίς το ευφωνικό **μ** στον ενεστώτα (από λόγους ανομοίωσης): *έμπιπλημι, έμπιπρημι*.

3) **ό-νι-νη-μι** (= ωφελώ), που παίρνει ενεστωτικό αναδιπλασιασμό μέσα στο θέμα, δηλ. μετά το αρχικό φωνήεν *ο*: *ό-νι-νη-μι*.

4) **ἄγα-μαι** (= θαυμάζω) και

5) **δύνα-μαι**, που δεν παίρνουν ενεστωτικό αναδιπλασιασμό.

6) **έπί-στα-μαι** (= ξέρω καλά), που επίσης δεν παίρνει ενεστωτικό αναδιπλασιασμό· αυτό δεν είναι σύνθετο από το ρ. *ΐσταμαι* (γιατί *έπί + ΐσταμαι = έφισταμαι = «ΐσταμαι επί τινος» = επιστατώ*), *παρά απευθείας από την πρόθ. έπί και το θέμα στα-*.

• Τα παραπάνω έξι ρήματα κλίνονται στον Ενεστώτα και τον Παρατατικό κατά το ρ. *ΐστημι - ΐσταμαι* και σχηματίζουν τους χρόνους κατά τον ακόλουθο τρόπο:

1. **πί-μ-πλη-μι** (ρ. θ. *πλη-, πλά-*), παρατ. *έ-πί-μ-πλη-ν*, μέλλ. *-πλή-σω*, αόρ. *-έ-πλη-σα*, παρακ. *πέ-πλη-κα*. Μέσ. και παθ. *πί-μ-πλά-μαι*, παρατ. *έ-πί-μ-πλά-μην*, (μέσ. μέλλ. *πλή-σομαι*), μέσ. αόρ. *ά' έ-πλη-σάμην* και μέσ. αόρ. *β' -ε-πλή-μην* (σπάν.), παθ. μέλλ. *πλη-σ-θήσομαι*, παθ. αόρ. *έ-πλήσ-θην*, παρακ. *-πέ-πλη-σ-μαι*. Ρημ. επίθ. *ἄ-πλη-σ-τος, έμ-πλη-σ-τέος*. Παράγ. *πλήρης, πλῆθος* κτλ.

2. **πί-μ-πρη-μι** (ρ. θ. *πρη-, πρά-*), συνήθ. σύνθ. *έμ-πί-(μ)-πρη-μι*, παρατ. *έν-ε-πί-μ-πρη-ν*, μέλλ. *έμ-πρή-σω*, αόρ. *έν-έ-πρη-σα*. Παθ. *έμ-πί-πρα-μαι*, παθ. αόρ. *έν-ε-πρή-σ-θην*. Παράγ. *πρήσις, έμπρησμός, έμπρηστής* κτλ.

3. **ό-νι-νη-μι** (ρ. θ. *όνη-, όνά-*). (Ενεστ. οριστ. *ό-νι-νη-μι, όνίνης, όνίνησι*- τα λοιπά πρόσ. άχρηστα - υποτ., ευκτ. και προστ. λείπουν· απαρ. *όνινάναι*, μετοχή μόνο θηλ. *όνινᾶσα*), παρατ. (λείπει και στη θέση του χρησιμοποιείται ο παρατ. του *ώφελω*) *ώφέλουν*, μέλλ. *όνή-σω*, αόρ. *ώνη-σα*. Μέσ. και παθ. *ό-νι-νά-μαι* (εκτός από την οριστ. εύχρηστη η ευκτ. *όνιναίμην, όνιναιο, όνιναιτο* κτλ., που τονίζεται κατά τα βαρύτονα, και το απαρ. *όνινασθαι*), παρατ. *ώ-νι-νά-μην*, μέσ. μέλλ. *όνή-σομαι*, μέσ. αόρ. *ώνή-μην* (ευκτ. *οναίμην, ὄναιο, ὄναιτο* κτλ., που τονίζεται κατά τα βαρύτονα· απαρ. *ὄνασθαι*), παθ. αόρ. *ώνή-θην*- τα λοιπά από το *ώφελουῖμαι*. Ρημ. επίθ. *άνόνη-τος* (ενεργ. = εκείνος που δεν ωφελεί, ανώφελος· παθ. = εκείνος που δεν ωφελείται), *όνη-τέον*. Παράγ. *όνησις* κτλ.

4. **ἄγα-μαι** (ρ. θ. *άγα- και άγασ-*), εύχρ. η ευκτ. *ά' ενικού άγαίμην* και *γ' πληθ. ἄγαιντο* (ο τονισμός κατά τα βαρύτονα), παρατ. *ήγά-μην*, (μέσ. μέλλ. *άγά-σομαι*), μέσ. αόρ. *ήγα-σάμην*, παθ. αόρ. *ήγάσ-θην*. Ρημ. επίθ. *άγασ-τός, άξιάγαστος*. Παράγ. *άγασμα* (= αντικείμενο θαυμασμού ή λατρείας), επίρρ. (από τη μετοχή) *άγαμένως* (= με θαυμασμό) κτλ.

5. **δύνα-μαι** (ρ. θ. *δυνα- και δυνασ-*). Ενεστ. οριστ. *δύναμαι, δύνασαι, δύναται* κτλ., υποτ. *δύνωμαι, δύνη, δύνηται* κτλ., ευκτ. *δυναίμην, δύναιο, δύναιτο* κτλ. (ο τονισμός κατά τα βαρύτονα), προστ. μόνο *δυνάσθω, δυνάσ-θωσαν*, απαρ. *δύνασ-θαι*, μετ. *δυνά-μενος*· παρατ. *έ(ή)δυνάμην, έ(ή)δύνω, έ(ή)δύναιτο* κτλ., μέσ. μέλλ. *δυνή-σομαι*, παθ. αόρ. *ως*

μέσ. **έ(ή)δυνή-θην** και (σπάν.) **έ-δυνάσ-θην**, παρακ. **δε-δύνη-μαι**. Ρημ. επίθ. **δυνα-τός, αδύνατος**. Παράγ. **δυναστής** κτλ.

6. έπίστα-μαι (ρ. θ. **έπι-στη-** και **έπι-σᾶ-**). Ενεστ. οριστ. **έπίσταμαι, -σαι, -ται** κτλ., υποτ. **έπίστωμαι, -η, -ηται** κτλ., ευκτ. **έπισταίμην, -αίο, -αίτο** κτλ. (ο τονισμός κατά τα βαρύτ.), προστ. **έπίστω (και έπίστασο), έπιστάσθω** κτλ., απαρ. **έπίστασθαι**, μετ. **έπιστάμενος**· παρατ. **ήπιστάμην, ήπίστω (και ήπίστασο), ήπίστατο** κτλ., μέσ. μέλλ. **έπι-στή-σομαι**, παθ. αόρ. **ήπιστή-θην**. Ρημ. επίθ. **έπιστη-τός, -τέος**. Παράγ. **έπιστήμη, έπιστήμων** κτλ.

• Εκτός από τα παραπάνω ρήματα, κατά το **ίσημι - ίσταμαι** κλίνονται και τα εξής:

1) κρέμα-μαι (= είμαι κρεμασμένος), (θ. **κρέμα-**, **κρεμη-**) του ενεστ. εύχρ. είναι η οριστ. **κρέμαμαι, -σαι, -ται** κτλ. και η μετ. **κρεμάμενος**· παρατ. **έκρεμάμην, έκρέμω, έκρέματο** κτλ., μέσ. μέλλ. ως παθ. **κρεμήσομαι** (ποιητ.). Το ρ. **κρέμαμαι** χρησιμεύει σαν παρακείμε. του **κρεμάννυμαι**.

2) ο αόρ. έ-πριά-μην (= αγόρασα), του ρ. **ώνοῦμαι** (= αγοράζω) (ρ. θ. **πριά-**) οριστ. **έπριάμην, έπρίω, έπρίατο** κτλ. υποτ. **πρίωμαι, πρή, πρήται** κτλ., ευκτ. **πριαίμην, πρίαίο, πρίαίτο** κτλ., (προστ. **πρίω και πρίασο, πριά-σθω** κτλ., ποιητ.), απαρ. **πρίασθαι**, μετ. **πριάμενος**.

Φιλολογική
Παιδεία

ΑΟΡΙΣΤΟΙ Β΄ ΒΑΡΥΤΟΝΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΚΛΙΝΟΝΤΑΙ ΚΑΤΑ ΤΑ ΡΗΜΑΤΑ ΣΕ -ΜΙ

• Μερικά βαρύτονα ρήματα (της α΄ συζυγίας) σχηματίζουν αόριστο β΄ κατά τα ρήματα σε -μι, που κλίνεται όπως ο αόρ. ἔστην.

• Τα ρήματα αυτά έχουν ρηματ. θέμα ισχυρό και αδύνατο, δηλ. έχουν **χαρακτήρα:**

- 1) **η και ἄ:** βαίνω, αόρ. β΄ ἔ-βη-ν (ρ. θ. βη-, βᾶ-), φθάνω, αόρ. β΄ ἔ-φθη-ν (ρ. θ. φθη-, φθᾶ-).
- 2) **ᾱ και ᾶ:** (ἀπο)-δι-δρά-σκ-ω, αόρ. β΄ (ἀπ)έ-δρᾶ-ν (ρ. θ. δρᾶ-, δρᾶ-), γηρά-σκ-ω, αόρ. β΄ ἐ-γήρᾶ-ν (ρ. θ. γηρᾶ-, γηρᾶ-).
- 3) **η και ε:** ῥέω, αόρ. β΄ ἐρ-ρύη-ν (ρ. θ. ρυη-, ρυε-).
- 4) **ω και ο:** ἀλ-ίσκ-ομαι, αόρ. β΄ ἐ-άλω-ν (θ. ἄλω-, ἄλο-), γι-γνώ-σκ-ω, αόρ. β΄ ἔ-γνω-ν (θ. γνω-, γνω-), ζῶ, αόρ. β΄ ἐ-θίω-ν (θ. θιω-, θιο-).
- 5) **ῥ και ῥ:** δύ-ομαι, αόρ. β΄ ἔ-δῦ-ν (ρ. θ. δῦ-, δῦ-), φύ-ομαι, αόρ. β΄ ἔ-φῦ-ν (ρ. θ. φῦ-, φῦ-).

Παραδείγματα

	θ. βη-, βᾶ-	θ. δρᾶ-, δρᾶ-	θ. ρυη-, ρυε-	θ. γνω-, γνω-	θ. δῦ-, δῦ
Οριστική	ἔ-βη-ν ἔ-βη-ς ἔ-βη ἔ-βη-μεν ἔ-βη-τε ἔ-βη-σαν	ἔ-δρᾶ-ν ἔ-δρα-ς ἔ-δρα ἔ-δρα-μεν ἔ-δρα-τε ἔ-δρα-σαν	ἐρρύη-ν ἐρρύη-ς ἐρρύη ἐρρύη-μεν ἐρρύη-τε ἐρρύη-σαν	ἔ-γνω-ν ἔ-γνω-ς ἔ-γνω ἔ-γνω-μεν ἔ-γνω-τε ἔ-γνω-σαν	ἔ-δῦ-ν ἔ-δου-ς ἔ-δου ἔ-δου-μεν ἔ-δου-τε ἔ-δου-σαν
Υποτακτική	βῶ ¹ βῆς βῆς βῶμεν βῆτε βῶσι(ν)	δρῶ ¹ δρᾶς δρᾶ δρῶμεν δρᾶτε δρῶσι(ν)	ρῶ ¹ ρῆς ρῆ ρῶμεν ρῆτε ρῶσι(ν)	γνω ¹ γῶς γῶ γῶμεν γῶτε γῶσι(ν)	δύ-ω δύ-ης δύ-η δύ-ωμεν δύητε δύωσι(ν)
Ευκτική	βαί-ην βαί-ης βαί-η βαίημεν / βαῖμεν βαίητε / βαῖτε βαίησαν / βαῖεν	δραί-ην δραί-ης δραί-η δραίημεν / δραῖμεν δραίητε / δραῖτε δραίησαν / δραῖεν	ρueί-ην ρueί-ης ρueί-η ρueίημεν / ρueῖμεν ρueίητε / ρueῖτε ρueίησαν / ρueῖεν	γνοι-ην γνοι-ης γνοι-η γνοιημεν / γνοιμεν γνοιητε / γνοιτε γνοιησαν / γνοιεν	δύοιμι δύοις δύοι δύοιμεν δύοιτε δύοιεν
Προστακτική	βῆ-θι βῆ-τω βῆ-τε βά-ντων ή βῆ-τωσαν	δρᾶ-θι δρά-τω δρᾶ-τε δρά-ντων ή δρά-τωσαν	-	γνω-θι γνώ-τω γνω-τε γνό-ντων ή γνώ-τωσαν	δῦ-θι δύ-τω δῦ-τε δύ-ντων ή δύ-τωσαν

Απαρέμφατο	βῆ-ναι	δρᾶ-ναι	ῥυῆ-ναι	γνώ-ναι	δῦ-ναι
Μετοχή	βᾶς (βάντος) βᾶσα (βάσης) βάν (βάντος)	δράς (δράντος) δράσα (δράσης) δράν (δράντος)	ῥυεῖς (ῥυέντος) ῥυεῖσα (ῥυείσης) ῥυέν (ῥυέντος)	γνοῦς (γνόντος) γνοῦσα (γνούσης) γνόν (γνόντος)	δύς (δύντος) δῦσα (δύσης) δύν (δύντος)

1. Οι τύποι της υποτ. είναι συνηρημένοι: (βή-ω) βῶ, (δρά-ω) δρῶ, (ῥυή-ω) ῥυῶ, (γνώ-ω) γνῶ· πβ. (στή-ω) στῶ, (θή-ω) θῶ, (δώ-ω) δῶ.

ΑΛΛΑ ΡΗΜΑΤΑ ΤΗΣ Β΄ ΣΥΖΥΓΙΑΣ (ΣΕ -ΜΙ)

• Άλλα ρήματα που κλίνονται ολικά ή μερικά κατά τα ρήματα σε -μι με διάφορες ανωμαλίες είναι τα εξής:

1) Το ρ. **εἶμι** (= εἶμαι).

2) Το ρ. **εἶμι** (= θα πάω), (ρ. θ. ισχυρό εἶ-, αδύνατο ἰ-):

Οριστική		Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική
Ενεστώτας	Παρατατικός	Ενεστώτας		
εἶμι	ἦ-α ή ἦ-ειν	ἦ-ω	ἦ-οιμι ή ἰ-οίην	—
εἶ	ἦ-εις ή ἦ-εισθα	ἦ-ης	ἦ-οις ή ἰ-οίης	ἦθι
εἶσι(ν)	ἦ-ει	ἦ-η	ἦ-οι ή ἰ-οίη	ἦ-τω
ἦ-μεν	ἦ-μεν	ἦ-ωμεν	ἦ-οιμεν	—
ἦ-τε	ἦ-τε	ἦ-ητε	ἦ-οιτε	ἦ-τε
ἦ-ασι(ν)	ἦ-σαν ή ἦ-εσαν	ἦ-ωσι(ν)	ἦ-οιεν	ἰ-όντων ή ἦ-τωσαν

Απαρ. **ἰ-έναι**. Μετοχή **ἰ-ών** (ἰόντος), **ἰ-οῦσα** (ἰούσης), **ἰ-όν** (ἰόντος). Ρημ. επιθ. **ἰ-τός** (ἀμαξ-ιτός), **ἰ-τέον**. Παράγ. **εἰσο-ι-τήριος** κτλ.

3) Το ρ. **φημι** (= 1) λέω· 2) συμφωνώ· 3) ισχυρίζομαι, (ρ. θ. ισχυρό φη-, αδύνατο φᾶ):

Οριστική		Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική
Ενεστώτας	Παρατατικός	Ενεστώτας		
φημι	ἔ-φην	φῶ	φαί-ην	—
φή-ς (ή φή-ς)	ἔ-φη-σθα (ή ἔ-φη-ς)	φῆς	φαί-ης	φά-θι
φή-σι(ν)	ἔ-φη	φῆ	φαί-η	φά-τω
φα-μέν	ἔ-φα-μεν	φῶμεν	φαί-ημεν (ή φαῖμεν)	—
φα-τέ	ἔ-φα-τε	φῆτε	φαί-ητε (ή φαῖτε)	φά-τε
φα-σι(ν)	ἔ-φα-σαν	φῶσι(ν)	φαί-ησαν (ή φαῖεν)	φά-ντων (ή φά-τωσαν)

Απαρ. ενεστ. **φά-ναι**. Μετοχή Ενεστ. **φά-σκ-ων**, **φά-σκ-ουσα**, **φά-σκ-ον**. Μέλλ. **φή-σω**. Αόρ. **ἔ-φη-σα**. Ρημ. επιθ. **φατός**, **ᾗ-φατος**. Παράγ. **φήμη**, **προφήτης** κτλ.

4) Το ρ. **ἤμι** (= λέω), (ρ. θ. ἦ-). Εύχρηστος ο Παρατ. στο α΄ ενικό **ἦ-ν** (= ἔφην) και το γ΄ ενικό **ἦ** (= ἔφη), στις **παρενθετικές φράσεις**: **ἦν δ' ἐγώ** (= εἶπα ἐγώ), **ἦ δ' ὅς** (=εἶπε αὐτός), **ἦ δ' ἦ** (= εἶπε αὐτή).

5) Το **ρ. κείμαι** (= κείτομαι, είμαι τοποθετημένος), (ρ. θ. κει-). **Ενεστώτας με σημασία παρακειμένου του ρ. τίθεμαι:**

Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική	Απαρέμφατο	Μετοχή
κεί-μαι	—	—	—	κεί-σθαι	κεί-μενος κει-μένη κεί-μενον
κεί-σαι	—	—	κεί-σο		
κεί-ται	κέ-ηται	κέ-οιτο	κεί-σθω		
κεί-μεθα	—	—	—		
κεί-σθε	κέ-ησθε	—	κεί-σθε		
κεί-νται	κέ-ωνται	κέ-οιντο	κεί-σθων ή κεί-σθωσαν		

Παρατ. (με σημασία υπερσυντ.) *έ-κεί-μην, έ-κει-σο, έ-κει-το* κτλ. Μέλλ. *κεί-σομαι, κεί-ση, κεί-σεται* κτλ. Παράγ. *κειμήλιον, κοίτη* (απ' όπου *κοιτίς, κοιτών* κτλ.).

6) Το **ρ. κάθημαι** (σύνθετο από την πρόθ. *κατά* και το ποιητ. ρ. *ἤμαι*- ρ. θ. *ήσ-* και *ή-*). **Ο Ενεστώτας με σημασία Παρακειμένου του καθέζομαι:**

Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτ.	Απαρ.	Μετοχή
κάθ-η-μαι	—	καθ-ή-μην	—	καθ-ἦ-σθαι	καθ-ή-μενος καθ-η-μένη καθ-ή-μενον
κάθ-η-σαι (κάθη)	—	—	κάθ-η-σο		
κάθ-η-ται	καθῆται	—	καθ-ή-σθω		
καθ-ή-μεθα	καθώμεθα	—	—		
κάθ-η-σθε	καθῆσθε	καθ-ἦ-σθε	—		
κάθ-η-νται	καθῶνται	—	—		

Παρατατ. *έ-καθ-ή-μην, έ-κάθ-η-σο, έ-κάθ-η-το* κτλ. Και χωρίς αύξηση: *καθ-ή-μην, καθ-ἦ-σο, καθ-ἦ-το, καθ-ή-μεθα, καθ-ἦ-σθε, καθ-ἦ-ντο*. Μέλλ. (συνηρ.) *καθ-εδοῦμαι, καθ-εδεῖ, καθ-εδεῖται* κτλ. (από το *καθέζομαι*).

7) Το **ρ. οἶδα** (= ξέρω) (ρ. θ. ισχυρό *Φειδ-* = *ειδ-* και με τροπή του *ε* σε *ο*: *οιδ-*, αδύνατο θ. *Φιδ-* = *ιδ-*). **Το οἶδα είναι Παρακειμ. β' του άχρηστου ρ. εἶδω και πήρε σημασία Ενεστώτα.**

Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική	Απαρέμφατο	Μετοχή
οἶδ-α	εἰδῶ	εἰδείη-ν	—	εἰδ-έναι	εἰδ-ώς εἰδ-υῖα εἰδ-ός γενική: εἰδ-ότος εἰδ-υίας εἰδ-ότος
οἶσθ-α	εἰδῆς	εἰδείη-ς	ἴσ-θι		
οἶδ-ε	εἰδῆ	εἰδείη	ἴσ-τω		
ἴσ-μεν	εἰδῶμεν	εἰδείη-μεν (εἰδεῖμεν)	—		
ἴσ-τε	εἰδῆτε	εἰδείη-τε (εἰδεῖτε)	ἴσ-τε		
ἴσ-ασι(ν)	εἰδῶσι(ν)	εἰδείη-σαν (εἰδεῖεν)	ἴσ-των (ἴστωσαν)		

Υπερσυντέλ. (με σημασία Παρατ.) *ἦδ-ειν ή ἦδ-η, ἦδ-εις ή ἦδ-ησθα, ἦδ-ει ή ἦδ-ειν, ἦδ-ε-μεν ή ἦσ-μεν, ἦδ-ε-τε ή ἦσ-τε, ἦδ-ε-σαν ή ἦ-σαν, ἦδ-ειτον ή ἦσ-τον, ἦδ-εἶτην ή ἦσ-την*. Μέλλ. *εἶ-σομαι και εἰδή-σω*. Ρημ. επίθ. *ἴσ-τέον*. Παράγ. *εἶδησις, εἶδος*, επίρρ. (από τη μετοχή) *εἰδότης* (= με επίγνωση, συνειδητά), *ἴστωρ* (= γνώστης, έμπειρος)· απ' αυτό: *ιστορία*.

8) Το **ρ. δέδοικα ή δέδια** (= φοβούμαι), (ρ. θ. ισχυρό *δει-* και με τροπή του *ε* σε *ο*: *δοι-*, αδύνατο θ. *δι-*). **Τούτο είναι παρακειμ. του άχρηστου ρ. δειδω και έχει σημασία ενεστώτα.** Εκτός από τους κανονικούς τύπους (*δέδοικα, -κας, -κε* κτλ.) έχει και ορισμένους εύχρηστους τύπους κατά τα ρήματα σε *-μι*, δηλ. κλίνεται κατά τον ακόλουθο τρόπο:

Οριστική		Υποτακτική	Προστακτική	Απαρ.	Μετοχή
δέ-δοι-κα	ή δέ-δι-α	—	—	δε-δοι-κέναι	δε-δοι-κώς
δέ-δοι-κας	δέ-δι-ας	—	(δέ-δι-θι)	ή	δε-δοι-κυῖα
δέ-δοι-κε	δέ-δι-ε	δε-δί-η	(δε-δί-τω)	δε-δι-έναι	δε-δοι-κός
δε-δοί-καμεν	δέ-δι-μεν	—	—		ή
δε-δοί-κατε	δέ-δι-τε	—	—		δε-δι-ώς
δε-δοί-κασι(ν)	δε-δί-ασι(ν)	δε-δί-ωσι(ν)	—		δε-δι-υῖα
					δε-δι-ός

Υπερσυντέλ. (με σημασ. παρατ.) *έ-δε-δοί-κειν, -κεις, -κει, -κεμεν, -κετε, -κεσαν* και *έ-δέ-δι-σαν*.
Μέλλ. *δεί-σομαι, -σει, -σεται* κτλ. Αόρ. *έ-δει-σα*. Παράγ. *δεί-μα* (= τρόμος), *δέος* ουδ. (= φόβος).

9) Το **τέ-θνη-κα** (= έχω πεθάνει, είμαι νεκρός), **Παρακείμε. του ρ. άποθνή-σκω** (ρ. θαν-, θνα-, θνη-, θνε-). Και τούτο εκτός από τους κανονικούς τύπους (*τέθνηκα, -κας, -κε* κτλ.) έχει και τους ακόλουθους τύπους κατα τα ρήματα σε -μι:

Οριστ. *τέ-θνα-μεν, τέ-θνα-τε, τε-θνά-σι(ν)*. Υπερσυντ. *έ-τέ-θνα-σαν*. Απαρ. *τε-θνά-ναι*. Μετοχή: *τε-θνε-ώς* (γεν. -ώτος), *τε-θνε-ώσα* (γεν. -ώσης), *τε-θνε-ώς* ή *τε-θνε-ός* (γων. -ώτος).

10) Το **βέβηκα** (= έχω βαδίσει), **Παρακείμε. του ρ. θαίνω** (θ. βη-, θά-) που εκτός από τους κανονικούς τύπους έχει και τους ακόλουθους τύπους κατά τα ρήματα σε -μι:

Υποτακτική γ' πληθ. *βεθῶσι*. Μετοχή: *βεθώς, -ώσα, -ώς*.

11) Το **ῥοικα** (= μοιάζω· ρ. θ. ισχυρό *ῥοικ* = εἰκ- = και με τροπή του ε σε ο: *ῥοικ-* = οἰκ-· αδύνατο *ῥοικ-* = ἰκ-). Τούτο είναι **Παρακείμενος του άχρηστου ρ. εἶκ-ω και έχει σημασία Ενεστώτα**. Κλίνεται έτσι: Παρακείμε. Οριστ. *έ-οικ-α, -ας, -ε, έ-οικ-αμεν, -ατε, -ασι* και *εἶξασι* (από το *εἶκ-σασι*). Υποτ. *έ-οικ-ω, -ης, -η* κτλ. Ευκτ. *έ-οικ-οιμι, -οις, -οι* κτλ. Προστ. λείπει. Απαρ. *εἶκ-έναι* (και μεταγεν. *έ-οικ-έναι*). Μετ. *εἰκώς* (-ότος), *εἰκυῖα* (-υῖας), *εἰκός* (-ότος) (και μεταγ. *έ-οικ-ώς, -υῖα, -ός*). Υπερσ. (με σημασία Παρατ.) *έ-ώκ-ειν, έ-ώκ-εις, έ-ώκ-ει* κτλ.

12) Το απρόσωπο **χρή** (= είναι ανάγκη, πρέπει):

Οριστ. Ενεστ. *χρή*. Παρατ. *χρήν* ή *έχρηήν*. Υποτ. *χρή*. Ευκτ. *χρεία*. Απαρ. *χρήναι*. Μετοχή μόνο ουδ. **τό χρεών** με σημασία ουσιαστικού.

13) Το απρόσωπο **εἶμαρται** (= είναι πεπρωμένο). Τούτο είναι **Παρακείμε. του ποιητ. ρ. μείρομαι** (= παίρνω το μέρος που μου ανήκει) (ρ. θ. *σμερ-* (-μερ, -μορ) και *σμαρ-*).

Εύχρηστοι τύποι: το γ' εν. του Παρακ. *εἶμαρ-ται* (από αρχικό τύπο *σέ-σμαρ-ται*), το γ' εν. του Υπερσυντ. *εἶμαρ-το* και η μετοχή του Παρακ. *εἶμαρμένος* (μάλιστα στο **θηλ. εἶμαρμένη** σαν ουσιαστ. με παράλειψη του *μοῖρα*).

14) Το απρόσωπο **πέπρωται** (= είναι πεπρωμένο). Τούτο είναι **Παρακείμε. ρήματος άχρηστου στον Ενεστώτα, που έχει Αόρ. β' έ-πορ-ον** (ποιητ. = έδωσα) (ρ. θ. *πορ-*, με μετάθεση και έκταση του ο: *πρω-*). Εύχρηστοι τύποι: το γ' εν. του Παρακ. *πέ-πρω-ται* ή *πε-πρω-μένον έστί*, το γ' εν. του Υπερσ. *έ-πέ-πρω-το* και η μετοχή του Παρακ. *ή πεπρωμένη* (ενν. *μοῖρα*), **τό πεπρωμένον** (ενν. μέρος).

ΡΗΜΑΤΑ ΑΝΩΜΑΛΑ, ΑΠΟΘΕΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΠΡΟΣΩΠΑ

Α΄. Ρήματα ανώμαλα

- **Ανώμαλα** λέγονται τα ρήματα που παρουσιάζουν διάφορες ανωμαλίες ή κατά το σχηματισμό ή κατά τη σημασία των χρόνων.

1. Ρήματα ανώμαλα κατά το σχηματισμό των χρόνων

I. Πρόσφυμα ε

- Σε μερικά ρήματα το ρηματικό θέμα μεγαλώνει κατά μία συλλαβή παίρνοντας στο τέλος το πρόσφυμα **-ε-**, για να σχηματιστεί το χρονικό θέμα:

α) του Ενεστώτα και του Παρατατικού: (δοκ-έ-ω) **δοκῶ** (= φαίνομαι) (ρ. θ. δοκ-, θ. ενεστ. δοκε-, (ὠθ-έ-ω) **ὠθῶ** (ρ. θ. ὠθ-, θ. ενεστ. ὠθε-) κ.ά.

β) μερικών από τους άλλους χρόνους: **μέν-ω** (ρ. θ. μεν-, χρον. θ. μενε- και εμπρός από σύμφωνο μενη-), **νέμ-ω** (= μοιράζω, βόσκω) (ρ. θ. νεμ-, χρον. θ. νεμε-, νεμη-) κ.ά.

γ) όλων των άλλων χρόνων εκτός από τον Ενεστώτα και τον Παρατατικό: **βούλ-ομαι** (ρ. θ. βουλ-, χρον. θ. βουλε- και εμπρός από σύμφωνο βουλη-), **δέ-ω** (= έχω ανάγκη) (ρ. θ. δε-, χρον. θ. δεε-, δεη-), **έθελ-ω** ή **θέλ-ω** (ρ. θ. έθελ-, χρον. θ. έθελε-, έθελη-), **μέλλ-ω** (ρ. θ. μελλ-, χρον. θ. μελλε-, μελλη-) **όφειλ-ω** (ρ. θ. όφελ. = όφειλ-, χρον. θ. όφειλε-, όφειλη-), **οἶ-ο-μαι** και **οἶ-μαι** (= φρονώ) (ρ. θ. οί-, χρον. θ. οίε-, οίη-) κ.ά.

II. Πρόσφυμα σκ ή ισκ

- Σε μερικά ρήματα το ρηματικό θέμα παίρνει στο τέλος του το πρόσφυμα **-σκ- ή -ισκ-**, για να σχηματιστεί το θέμα του Ενεστώτα και του Παρατατικού: **ἀρέ-σκ-ω**, **βλώ-σκ-ω** (ποιητ. = έρχομαι), **βό-σκ-ω**, **γηρά-σκ-ω**, **μεθύ-σκ-ω**, **πά-σχ-ω** (από το πάθ-σκ-ω), **φά-σκ-ω** (= λέω), **χά-σκ-ω**, **άλ-ισκ-ομαι** (= πιάνομαι, κυριεύομαι), **ἀναλ-ισκ-ω** (= ξοδεύω), **εύρ-ισκ-ω**, **θνήσκ-ω** (από το θνη-ισκ-ω), **θρώσκ-ω** (ποιητ. τινάζομαι, πηδώ· από το θρω-ισκ-ω) κ.ά.

III. Ενεστωτικός αναδιπλασιασμός

- Σε μερικά ρήματα, για να σχηματιστεί το χρονικό θέμα του Ενεστώτα και του Παρατατικού, το ρηματικό θέμα παίρνει στην αρχή του ενεστωτικό αναδιπλασιασμό:

βι-θάζω (= βάζω) (ρ. θ. βα-, με ενεστ. αναδιπλ. βι-βα- και από αναλογία προς τα ρ. σε -άζω: βιβάζω· στο ρήμα αυτό ο ενεστωτικός αναδιπλασιασμός φυλάγεται σε όλους τους χρόνους και τα παράγωγα·

γί-γν-ομαι (ρ. θ. γεν-, με συγκοπή γν- και με ενεστ. αναδιπλ. γι-γν-)

πί-πτ-ω (ρ. θ. πετ-, με συγκοπή πτ- και με ενεστωτικό αναδιπλ. πι-πτ-)

τί-κτ-ω (ρ. θ. τεκ-, με συγκοπή τκ-, με ενεστ. αναδιπλ. τι-τκ- και με μετάθεση τι-κτ-)

ἴ-σχ-ω (= έχω) (ρ. θ. σεχ-, με συγκοπή σχ- και με ενεστ. αναδιπλ. σι-σχ- = ἰ-σχ-, με ψιλή· γιατί ακολουθεί χ· κ.ά.

IV. Ενεστωτικός, αναδιπλασιασμός και πρόσφυμα σκ

- Σε μερικά ρήματα, **για να σχηματιστεί το χρονικό θέμα του Ενεστώτα και του Παρατατικού, το ρηματικό θέμα παίρνει στην αρχή του ενεστωτικό αναδιπλασιασμό και στο τέλος πρόσφυμα -σκ-:**

βι-βρώ-σκ-ω (ποιητ. = τρώγω) (ρ. θ. βρω-), **γι-γνώ-σκ-ω** (ρ. θ. γνω-), **άπο-δι-δρά-σκ-ω** (ρ. θ. δρα-), **πι-πρά-σκ-ω** (= πουλώ) (ρ. θ. πρα-, πβ. πρατήριον), **τι-τρώ-σκ-ω** (ρ. θ. τρω-), **μι-μνή-σκ-ω** (= υπενθυμίζω) (ρ. θ. μνη-, χρον. θ. μι-μνη-σκ- = μιμνήσκ-) κ.ά.· έτσι και **δι-δά-σκ-ω** (ρ. θ. δα-), που κρατεί τον ενεστωτικό αναδιπλασιασμό σε όλους τους χρόνους.

V. Πρόσφυμα ν, αν, νε, νι ή νυ, σ

- Σε μερικά ρήματα **το ρηματ. θέμα, για να σχηματιστεί το χρον. θέμα του Ενεστώτα και του Παρατατικού, παίρνει στο τέλος του:**

α') **το πρόσφυμα ν:** **δάκ-ν-ω** (= δαγκάνω) (ρ. θ. δακ-), **κάμ-ν-ω** (= κουράζομαι) (ρ. θ. καμ-), **πί-ν-ω** (ρ. θ. πι-), **τέμ-ν-ω** (ρ. θ. τεμ-) **τί-ν-ω** (= πληρώνω) (ρ. θ. τει- και τί-) **φθά-ν-ω** (ρ. θ. φθη- και φθα-), **φθί-ν-ω** (ρ. θ. φθι-) κ.ά.

β') **το πρόσφυμα αν:** **αίσθ-άν-ομαι**, **άμαρτ-άν-ω**, **(άπ)εχθ-άν-ομαι** (= γίνομαι μισητός), **αύξ-άν-ω**, **βλαστ-άν-ω**, **(κατα)δαρθ-άν-ω** (= κοιμούμαι) (ρ. θ. δαρθ-), **όλισθ-άν-ω** (= γλιστρώ) κ.ά.

γ') **το πρόσφυμα αν μετά το χαρακτήρα και συγχρόνως ένα ν εμπρός από το χαρακτήρα:**

λα-ν-θ-άν-ω (ρ. θ. λαθ-), **μα-ν-θ-άν-ω** (ρ. θ. μαθ-), **πυ-ν-θ-άν-ομαι** (ρ. θ. πυθ-), **(θι-ν-γ-άν-ω) θιγγ-άν-ω** (= εγγίζω) (ρ. θ. θιγ-), **(λα-ν-χ-άν-ω) λαγχ-άν-ω** (ρ. θ. λαχ-), **(τυ-ν-χ-άν-ω) τυγχ-άν-ω** (ρ. θ. τυγ-), **(λα-ν-β-άν-ω) λαμβ-άν-ω** (ρ. θ. λαβ-), **(λι-ν-π-άν-ω) λιμπ-άν-ω** (= αφήνω) (ρ. θ. λιπ-) κ.ά.

δ') **το πρόσφυμα νε:** **(άφ-ικ-νέ-ομαι) άφ-ικνοῦμαι** (ρ. θ. ικ-), **(ύπ-ι-σχ-νέ-ομαι) ύπ-ισχνοῦμαι** (ρ. θ. σεχ-, σχ-, σι-σχ-, ίσχ-, ρ. ἴσχω) κ.ά.

ε') **το πρόσφυμα νι ή νυ** (με μετάθεση του ι ή υ εμπρός από το χαρακτήρα): **βαίν-ω** (ρ. θ. βη-, βᾶ: βάνι-ω = βαίνω), **έλαύν-ω** (ρ. θ. έλα-: έλά-νυ-ω = έλαύνω) κ.ά.

ς') **το πρόσφυμα σ:** **(άλέκ-σ-ω) άλέξω** (= αποκρούω), **(έπ-σ-ω) έψω**, **(αὔγ-σ-ω) αύξω** και **(αύγ-σ-άν-ω) αύξάνω**.

VI. Συνώνυμα θέματα

- Μερικών ρημάτων **οι χρόνοι δεν σχηματίζονται από ένα ρηματικό θέμα, παρά από δύο ή περισσότερα θέματα **συνώνυμα**, που έχουν δηλαδή διαφορετική ετυμολογία, αλλά την ίδια περίπου σημασία.** Έτσι λ.χ. σχηματίζουν τους διάφορους χρόνους τα ρήματα:

άγορεύω (θ. άγορευ-, έρε-, ρε- = ρη-, είπ-).

αιρέω -ῶ (θ. αίρε- = αίρη-, Φελ- = έλ-).

είμι (θ. έσ-, γεν-).

έρχομαι (θ. έρχ-, εί- και ί-, έλευθ-, έλυθ-, έλθ-).

έσθίω (θ. έδ-, έδε- = έδη-, έσθι-, φαγ-).

ζῶ (θ. ζη-, βιω-, βιο-).

λέγω (θ. λεγ-, Φερε- = έρε- = έρη-, ρε- = ρή-, Φειπ- = είπ-).

τρέχω (θ. τρεχ- = τρεχ- · δραμ-, δραμε- = δραμη-).

φέρω (θ. φερ-, οί-, ένεκ- και ένκ- = έγκ-).

ώρα - ὤ (θ. Φορα- = όρα-, όπ-, Φειδ- = είδ-, Φιδ- = ίδ-).

ώνέομαι - οὔμαι (θ. Φωνε- = ώνε-, πρια-) κ.ά.

2. Ρήματα ανώμαλα κατά τη σημασία των χρόνων

• Μερικοί χρόνοι ορισμένων ρημάτων της αρχαίας ελληνικής δεν έχουν σημασία σύμφωνη με την κατάληξή τους. Έτσι μερικά έχουν:

1) Ενεστώτα με σημασία Παρακειμένου, Παρατατικό με σημασία Υπερσυντελικού ή Αορίστου και απλό Μέλλοντα με σημασία Συντελεσμένου Μέλλοντα:

ἤκω (= έχω έρθει), ἤκων (= είχα έρθει ή ήρθα), ἤξω (= θα έχω έρθει)· οἶχομαι (= έχω φύγει), ὠχόμην (= είχα φύγει) κ.ά.

2) Παρακείμενο με σημασία Ενεστώτα και Υπερσυντέλικο με σημασία Παρατατικού:

οἶδα (= ξέρω), ἦδειν (= ήξερα) - δέδοικα ή δέδια (= φοβούμαι), έδεδοίκειν (= φοβόμουν)· εἴωθα (= συνήθιζω), εἴωθειν συνήθιζα) - ἔοικα (= μοιάζω), έώκειν (= έμοιαζα) κ.ά.

3) μέσο Μέλλοντα με σημασία Ενεργητική:

ἄδω - ἄσομαι· ἀκούω - ἀκούσομαι· ἀμαρτάνω - ἀμαρτήσομαι· βαίνω - βήσομαι· γελῶ - γελάσομαι· γινώσκω - γνώσομαι· δάκνω - δήξομαι· θέω (= τρέχω) - θεύσομαι· λαγχάνω - λήξομαι· λαμβάνω - λήψομαι· μαθάνω - μαθήσομαι· ὄμνυμι - ὀμοῦμαι· ὀρῶ - ὀψομαι· τίκτω - τέξομαι· τυγχάνω - τεύξομαι κ.ά.

4) μέσο Μέλλοντα με σημασία Παθητική:

ἀδικῶ - ἀδικήσομαι (= θ' αδικηθῶ από άλλον)· ἀλίσκομαι - ἀλώσομαι (= θα πιαστώ ή θα κυριευτώ από άλλον)· γεννῶ - γεννήσομαι· θεραπεύω - θεραπεύσομαι· κωλύω - κωλύσομαι· οἰκῶ - οἰκήσομαι· πάσχω - πείσομαι· φύω - φύσομαι κ.ά.

5) παθητ. Αόριστο με σημασία μέση:

αἰσχύνομαι - ἠσχύνθην· ἀνιῶμαι (= λυπούμαι) - ἠνιάθην (= λύπησα τον εαυτό μου)· δέομαι - έδεήθην· λυποῦμαι - έλυπήθην· ὀρμῶμαι - ὠρμήθην· πορεύομαι - έπορεύθην· φοβοῦμαι - έφοβήθην κ.ά.

6) παθητ. Μέλλοντα και παθητ. Αόριστο με σημασία μέση:

ἀπαλλάττομαι - ἀπαλλαγῆσομαι - ἀπηλλάγην· (έκ)πλήττομαι - (έκ)πλαγήσομαι - (έξ)επλάγην· μιμνήσκομαι - μνησθήσομαι - έμνήσθην· φαίνομαι - φανήσομαι - έφάνην κ.ά.

7) ενεργητ. Αόρ. β', Παρακείμ. και Υπερσυντέλικο με σημασία αμετάβατη :

ἴστημι, ενεργ. αόρ., β' ἔστην, παρακ. ἔστηκα·

φύω, ενεργ. Αόρ. β' με μέση διάθ. **ἔφυν** (= υπήρξα από τη φύση, έγινα), ενεργ. Παρακ. με μέση διάθ. **πέφυκα** (= έχω γίνει, είμαι πλασμένος από τη φύση), ενεργ. Υπερσ. με μέση διάθ. **ἔπεφύκειν** (= είχα γίνει, ήμουν πλασμένος από τη φύση) κ.ά.

Β'. Ρήματα αποθετικά

• **Αποθετικά** λέγονται **τα ρήματα που έχουν μόνο μέση φωνή** (όπως τα νεοελλ. ρ.: *αισθάνομαι, δέχομαι, έρχομαι, σέβομαι* κ.ά.).

Από τα αποθετικά ρήματα:

1. λέγονται **μέσα αποθετικά** όσα έχουν μόνο μέσο Αόριστο (α' ή β') με ενεργητική διάθεση:

αἰσθάνομαι - ἠσθόμην, ἀσπάζομαι - ἠσπασάμην, ἐντέλλομαι - ἐνετειλάμην. ἔπομαι - ἐσπόμην, θεῶμαι (= παρατηρώ) - ἔθεασάμην, καρποῦμαι - ἔκαρπωσάμην, μηχανῶμαι (= επινοώ, μηχανεύομαι) - ἐμηχανησάμην, πυνθάνομαι - ἐπυσθόμην, ὑπισχνούμαι - ὑπεσχόμην, φθέγγομαι - ἐφθεγγάμην κ.ά.

2. λέγονται **παθητικά αποθετικά** όσα έχουν Αόριστο μόνο παθητικό με ενεργητική διάθεση:

ἀμιλλῶμαι - ἠμιλλήθην, βούλομαι - ἐ(ή)βουλήθην, διανοοῦμαι - διενοήθην, δύναμαι - ἐ(ή)δυνήθην, ἐναντιοῦμαι - ἠναντιώθην, ἐπιμελοῦμαι - ἐπεμελήθην.

οἶομαι και οἶμαι (= φρονώ) - ὤήθην κ.ά.

3. λέγονται **μεικτά αποθετικά** όσα έχουν και μέσο αόριστο μ' ενεργητική διάθεση και παθητικό αόριστο με παθητική διάθεση:

αἰτιῶμαι (= κατηγορώ) - ἠτιασάμην (= κατηγορήσα) - ἠτιάσθην (= κατηγορήθηκα).

βιάζομαι (= στενοχωρώ) - ἐβιασάμην (= στενοχώρησα) - ἐβιάσθην (= στενοχωρήθηκα).

δωροῦμαι (= χαρίζω) - ἔδωρησάμην (= χάρισα) - ἔδωρήθην (= δόθηκα σαν δώρο).

ἐργάζομαι - εἰργασάμην (= τελείωσα κάποια εργασία, έκαμα) - εἰργάσθην (= εκτελέστηκα, έγινα).

ἰῶμαι (= γιατρεύω) - ἰασάμην (= γιάτρεψα) - ἰάσθην (= γιατρεύτηκα, θεραπεύτηκα).

κτῶμαι (= αποκτώ) - ἐκτησάμην (= απόκτησα) - ἐκτήσθην (= αποκτήθηκα).

λυμῖνομαι (= βλάπτω) - ἔλυμηνάμην (= έβλαψα) - ἔλυμάνθην (= βλάφτηκα).

μιμοῦμαι (= κάνω κάτι κατ' απομίμηση, παριστάνω) - ἐμιμησάμην (= έκαμα κάτι κατ' απομίμηση, παράστησα) - ἐμιμήθην (= έγινε κάτι κατ' απομίμηση).

χρῶμαι (= χρησιμοποιώ) - ἐχρησάμην (= χρησιμοποίησα) - ἐχρήσθην (= χρησιμοποιήθηκα).

ῶνοῦμαι (= αγοράζω) - ἐπριάμην (= αγόρασα) - ἔωνήθην (= αγοράστηκα) κ.ά.

Γ'. Ρήματα απρόσωπα ή τριτοπρόσωπα

- Ρήματα **απρόσωπα ή τριτοπρόσωπα** λέγονται **εκείνα που συνηθίζονται μόνο ή κυρίως στο τρίτο πρόσωπο, χωρίς προσωπικό υποκείμενο** (πβ. τα νεοελλ. *πρέπει, μέλει* κτλ.). **Συνηθισμένα απρόσωπα ρήματα στην αρχαία ελληνική είναι:**

1) τα ρ. δει (= πρέπει), **χρή, προσήκει** (= αρμόζει), **δοκει** (= φαίνεται), **μέλει (μοι)** [= (με) νοιάζει, υπάρχει φροντίδα], **μεταμέλει** (= έρχεται μετάνοια· *μεταμέλει μοι* = μετανιώνω, *μεταμέλει σοι* = μετανιώνεις κτλ.), **μέτεστι** (= υπάρχει συμμετοχή· *μέτεστί μοι τινος* = συμμετέχω σε κάτι), **ένεστι** (= είναι δυνατό, μπορεί), **έξεστι** (= επιτρέπεται), **είμαρται, πέπρωται** κτλ.

2) Τα ρ. λέγεται, όμολογεΐται, άγγέλλεται, άδεται, θρυλεΐται, νομιζεται κτλ., όταν έχουν υποκείμενο απαρέμφατο.

ΑΚΛΙΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

1. Επιρρήματα

- **Επιρρήματα** λέγονται **οι άκλιτες λέξεις που προσδιορίζουν κυρίως τα ρήματα και φανερώνουν τόπο, χρόνο, τρόπο, ποσό, βεβαίωση ή άρνηση** κτλ.

Τα επιρρήματα κατά τη σημασία τους είναι:

1) τοπικά (όσα σημαίνουν τόπο): **ποῦ; πῆ; ποῖ; ὅπου, ἐνθα, ἐνθάδε, ἐκεῖ, αὐτοῦ, ἄνω, κάτω, ἐγγύς, ἔσω, ἔξω** κ.ά.

2) χρονικά (όσα σημαίνουν χρόνο): **πότε; ὅτε, τότε, ὀπηνίκα, πηνίκα; ποτέ** (= κάποτε), **νῦν, πρὶν, ἔπειτα, πάλαι, χθές, σήμερα, αὔριον, αὖ, αὖθις** (= πάλι) κ.ά.

3) τροπικά (όσα σημαίνουν τρόπο): **πῶς; πῆ; οὕτω(ς), ὡς** (= έτσι), **ὅπως, ὡς** (= καθώς), **ὥσπερ, εὖ, καλῶς, κακῶς, σωφρόνως** κ.ά.

4) ποσοτικά (όσα σημαίνουν ποσό): **πόσον; ὅσον, τόσον, ὁπόσον, πολύ, μάλα, ἄγαν, λίαν, πάνυ, σφόδρα, ὀλίγον, ποσάκις, τοσάκις, πολλάκις, δὶς, τρίς, τετράκις** κτλ.

5) βεβαιωτικά (όσα σημαίνουν βεβαίωση): **ναί, μάλιστα, δῆ** (= βέβαια), **δῆτα** (= βέβαια, χωρίς αμφιβολία), **ἦ** (= αλήθεια) κ.ά.

6) αρνητικά (όσα σημαίνουν άρνηση): **οὐ, μή**.

7) διστακτικά (όσα σημαίνουν δισταγμό): **ἄρα** (= άραγε), **μῶν** (= μήπως), **τάχα, ἴσως** κ.ά.

Συσχετικά επιρρήματα

- Από τα τοπικά, χρονικά, τροπικά και ποσοτικά επιρρήματα:

1) όσα εισάγουν ερώτηση λέγονται **ερωτηματικά**.

2) όσα έχουν άοριστη σημασία λέγονται **άοριστα**.

3) όσα σημαίνουν δείξιμο λέγονται **δεικτικά**.

4) όσα αναφέρονται σε λέξη άλλης πρότασης λέγονται **αναφορικά**.

- Τα ερωτηματικά, τα άοριστα, τα δεικτικά και τα αναφορικά επιρρήματα λέγονται μαζί **συσχετικά επιρρήματα**.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΣΧΕΤΙΚΩΝ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΩΝ

Τοπικά	Ερωτηματικά	Αόριστα	Δεικτικά	Αναφορικά
Για στάση σ' έναν τόπο	πού;	πού (= κάπου)	ένθάδε, ένταῦθα, αὐτοῦ, ἐκεῖ	οὔ (= ἐκεῖ ὅπου). ὅπου, ἐνθα, ὄθι
Για κίνηση ἀπὸ ἕναν τόπο	ποῖ; (= πρὸς ποιο μέρος;)	ποῖ (= κάπου, πρὸς κάποιο μέρος)	ένθάδε, ένταῦθα, αὐτόσε, ἐκεῖσε	οἶ, ὅποι (= πρὸς τα ἐκεῖ ὅπου), ἐνθα
Για κίνηση πρὸς ἕναν τόπο	πόθεν;	ποθεν (= ἀπὸ κάποιο μέρος)	ένθενδε (= ἀπ' ἐδῶ), έντεῦθεν, ἐκείθεν	ὄθεν (= ἀπ' ὅπου), ὀπόθεν, ἐνθεν
Χρονικά	πότε; πηνίκα; (= κατὰ ποια ὥρα;)	ποτέ (= κάποτε)	τότε, τηνίκα, τηνι- κάδε, τηνικαῦτα (=ἐκείνη την ὥρα)	ὄτε, ὀπότε, ήνίκα, ὀπηνίκα (= την ὥρα που)
Τροπικά	πῶς;	πῶς (= κάπως)	οὔτω(ς), ῶδε (= ἔτσι, ὡς ἐξή(ς))	ὡς (=ὀπως), ῶσπερ (= ὀπως ακριβῶς), ὀπως
Τοπικά ἢ τροπικά	πῆ; (= σε ποιο μέρος; πού; - ἢ πῶς;)	πῆ (= σε κάποιον τόπο, κάπου – ἢ κάπως)	τῆδε, ταύτη (= σ' αὐτόν τον τόπο, ἐδῶ - ἢ ἔτσι)	ῆ, ὀπη (= ὀπου – ἢ ὀπως)
Ποσοτικά	πόσον;		τόσον, τοσόνδε, τοσοῦτον	ὀπου, ὀπόσον

2. Προθέσεις

• **Προθέσεις** λέγονται **οι άκλιτες λέξεις που συνήθως μπαίνουν εμπρός από κλιτές λέξεις και φανερώνουν διάφορες σχέσεις, όπως τα επιρρήματα.**

• Από τις προθέσεις:

1) λέγονται **κύριες προθέσεις** όσες χρησιμοποιούνται και στη σύνταξη εμπρός από τις πλάγιες **πτώσεις των πτωτικών** (π.χ. *έν τῇ πόλει, σὺν αὐτῶ*) **και σε σύνθεση με άλλες λέξεις** (π.χ. *έντιμος, συντυγχάνω*). αυτές είναι **18, οι 6 μονοσύλλαβες και οι 12 δισύλλαβες:**

είς, έν, έκ ή έξ, πρό, προς, σύν·

ανά, διά, κατά, μετά, παρά - άμφί, άντί, επί, περι - άπό, ύπό - ύπέρ·

2) λέγονται **καταχρηστικές προθέσεις** όσες χρησιμοποιούνται μόνο στη σύνταξη εμπρός από τις **πλάγιες πτώσεις των πτωτικών (και όχι σε σύνθεση με άλλες λέξεις)**. αυτές είναι οι ακόλουθες εννιά:

α) με γενική: **άχρι, μέχρι, άνευ, χωρίς, πλην, ένεκα ή ένεκεν** (Π.χ. *άχρι τῆς νυκτός, μέχρι τοῦδε κτλ.*).

β) μ' αιτιατική: **ώς, νή, μά** (π.χ. *ώς έμέ = σ' εμένα, προς έμέ· νή τόν Δία· μά τούς θεούς*).

3. Σύνδεσμοι

• **Σύνδεσμοι** λέγονται **οι άκλιτες λέξεις που χρησιμεύουν για να συνδέουν με ορισμένους τρόπους λέξεις ή προτάσεις μεταξύ τους:** *έγώ και σύ — έπαιάνιζόν τε οί Έλληνες και ήρχοντο άντιοί ίέναι προς τούς πολεμίους.*

• Οι σύνδεσμοι κατά τη σημασία τους είναι **συμπλεκτικοί, διαζευκτικοί (ή διαχωριστικοί), αντιθετικοί (ή εναντιωματικοί), παραχωρητικοί (ή ενδοτικοί), χρονικοί, αιτιολογικοί, τελικοί, συμπερασματικοί, ειδικοί, υποθετικοί, ερωτηματικοί, ενδοιαστικοί (ή διστακτικοί).**

1) Συμπλεκτικοί λέγονται οι σύνδεσμοι που συμπλέκουν, δηλ. συνενώνουν (καταφατικά ή αποφατικά), λέξεις ή προτάσεις:

καταφατικοί: **τε, και**· αποφατικοί: **οὔτε, μήτε - ούδέ, μηδέ.**

2) Διαζευκτικοί ή διαχωριστικοί λέγονται οι σύνδεσμοι που συνδέουν διαζευκτικά (δηλ. διαχωριστικά) λέξεις ή προτάσεις: **ή, ήτοι, είτε, άντε, άντε, ήντε.**

3) Αντιθετικοί ή εναντιωματικοί λέγονται οι σύνδεσμοι που σημαίνουν ότι εκείνα που συνδέονται με αυτούς είναι αντίθετα μεταξύ τους: **μέν, δέ, μέντοι, όμως, αλλά, άτάρ** (= όμως), **μήν** (= όμως), **άλλά μήν** (= αλλά όμως), **και μήν** (= και όμως), **ού μήν αλλά** (= αλλά όμως), **καίτοι** (= και όμως).

4) Παραχωρητικοί ή ενδοτικοί λέγονται οι σύνδεσμοι με τους οποίους συνδέονται δύο νοήματα κάπως ασυμβίβαστα μεταξύ τους και που το ένα δηλώνει παραχώρηση (συγκατάβαση) προς το άλλο (πβ. τα νεοελλ. **αν και ο καιρός δεν είναι καλός, θα πάω στο κυνήγι - εργάζεται, μολονότι είναι άρρωστος**).

Παραχωρητικοί σύνδεσμοι είναι:

εὶ καὶ, ἄν καὶ - καὶ εἰ, καὶ ἄν, κἄν (= και αν ακόμη) – **οὐδ' εἰ, οὐδ' ἔάν, μήδ' ἔάν** (= ούτε και αν) – **καίπερ** (= αν και): νοεῖς τοῦτο, **εἰ καὶ** μὴ ὀρᾷς – γελαῖ δ' ὁ μῶρος, **κἄν** (= και αν) τι μὴ γελοῖον ἦ.

5) Χρονικοί λέγονται οι σύνδεσμοι με τους οποίους εισάγεται πρόταση που καθορίζει το χρόνο μιας ενέργειας:

ὡς - ὅτε, ὁπότε - ὁσάκις, ὁποσάκις - ἡνίκα, ὀπηνίκα - ἐπεὶ, ἐπειδὴ - ὅταν, ὁπότεν, ἐπὶ, ἐπειδὴν - ἕως, ἔστε, ἄχρι, μέχρι, πρὶν.

6) Αιτιολογικοί λέγονται οι σύνδεσμοι με τους οποίους εισάγεται ένα νόημα που είναι αιτία ή δικαιολογία άλλου:

γάρ - ὅτι, ὡς, διότι, ἐπεὶ, ἐπειδὴ.

7) Τελικοί λέγονται οι σύνδεσμοι με τους οποίους εισάγεται πρόταση που φανερώνει το τέλος (δηλ. το σκοπό) μιας ενέργειας:

ἵνα, ὅπως, ὡς (= για να).

8) Συμπερασματικοί λέγονται οι σύνδεσμοι με τους οποίους εισάγεται ένα νόημα που φανερώνει συμπέρασμα άλλου προηγουμένου:

ἄρα, δὴ, δῆτα, οὖν, τοίνυν, τοιγάρτοι, τοιγαροῦν - οὕκουν, οὐκοῦν - ὥστε, ὡς.

9) Ειδικοί λέγονται οι σύνδεσμοι με τους οποίους εισάγεται πρόταση που συμπληρώνει την έννοια άλλης πρότασης ως αντικείμενο ή ως υποκείμενο ή επεξηγεί κάποια λέξη άλλης πρότασης: **ὅτι, ὡς.**

10) Υποθετικοί λέγονται οι σύνδεσμοι που εισάγουν υπόθεση:

εἰ, ἐάν, ἄν, ἤν.

11) Ενδοιαστικοί ή διστακτικοί λέγονται οι σύνδεσμοι με τους οποίους εισάγεται πρόταση που εκφράζει ενδοιασμό (δηλ. φόβο ή δισταγμό για κάτι ανεπιθύμητο): **μή, μή οὐ.**

4. Επιφωνήματα

• **Επιφωνήματα** λέγονται **οι άκλιτες λέξεις που φανερώνουν ψυχικό πάθημα, όπως θαυμασμό, ενθουσιασμό, χαρά ή αγανάκτηση, αποστροφή, λύπη κτλ.**

• **Τα επιφωνήματα** της αρχαίας ελληνικής είναι:

1. **θαυμαστικά:** ᾗ! ὦ! βαβαί! παπαῖ!

2. **γελαστικά:** ᾗ - ᾗ - ᾗ!

3. **θειαστικά** (δηλ. όσα φανερώνουν ενθουσιασμό): εὐοῖ! εὐάν!

4. **σχελιαστικά** (δηλ. όσα φανερώνουν λύπη ή αγανάκτηση): **ιῶ! ιού! ούαί! οἶμοι! φεῦ! παπαῖ!**

5. **κλητικό:** ᾗ.

5. Μόρια

• **Μόρια** λέγονται **άκλιτες λέξεις, οι περισσότερες μονοσύλλαβες, που δεν ανήκουν κανονικά σ' ένα ορισμένο μέρος του λόγου. Αυτά έχουν κυρίως επιρρηματική σημασία και χρησιμοποιούνται στο λόγο βοηθητικά.** Τέτοια είναι στην αρχαία ελληνική τα ακόλουθα:

1. Τα εγκλιτικά **τοί, γέ, πέρ, πώ, νῦν.**

2. Το ευχетικό **εἴθε**, που εκφράζει ευχή: **εἴθε εἶχες βελτίους φρένας – εἴθε ὑγιαίνεις.**

3. Το δυνητικό **ἄν**, που σημαίνει κάτι που μπορεί ή που μπορούσε να γίνει: *εἶπον ἄν* (= μπορούσα να πω).

4. Το αοριστολογικό **ἄν**, που είναι παραλλαγή του δυνητικού ἄν και σημαίνει τυχόν ή ίσως: *ὅς ἄν* (= που τυχόν, ο οποίος τυχόν), *ὅπου ἄν* (= όπου τυχόν) κτλ.

5. Τα αιτιολογικά **ἄτε, οἷον ή οἷον δή, οἷα ή οἷα δή**, που συνάπτονται με μετοχή και σημαίνουν αιτία πραγματική: *ἄτε ὦν, οἷον (δὴ) ὦν, οἷα (δὴ) ὦν* (= γιατί πράγματι είναι).

6. Τα **αχώριστα δηκτικά μόρια -δε και -ί**, που βρίσκονται προσκολλημένα στο τέλος ορισμένων λέξεων και σημαίνουν δείξιμο: (*ὁ, ἡ, τὸ*) **ὄδε, ἦδε, τότε** (*τοῖος, τόσος, τηλίκος*), **τοιόσδε, τοσόσδε, τηλικόσδε**, (*οὗτος*) **οὗτοσί, αὐτήι, τουτί**, (*ὅδε*) **ὀδί, ἠδί, τοδί**, (*οὕτως*) **οὕτωσί, ὡδί** κτλ.

7. Τα **αχώριστα προτακτικά μόρια ἄ-, νη-, δυσ-, ἀρι-, ζα-**, κτλ. που ποτέ δε λέγονται μόνα τους, παρά συνηθίζονται μόνο στη σύνθεση ως πρώτα συνθετικά σύνθετων λέξεων.

6. Άκλιτα με πολλαπλή σημασία

• **Μερικές άκλιτες λέξεις ανήκουν σε διάφορα μέρη του λόγου και έχουν ποικίλες σημασίες**, όπως δείχνει ο παρακάτω πίνακας:

ἄν	1. υποθετ. σύνδ· 2. δυνητικό και αοριστολογικό μόριο· 3. μαζί με το <i>καί</i> παραχωρητικός σύνδεσμος (<i>ἄν καί, καί ἄν</i>).
ἄχρι	1. καταχρηστ. πρόθεση· 2. χρονικός σύνδ.
ἐάν	1. υποθετ. σύνδ. 2. μαζί με το <i>οὐδέ</i> ή <i>μηδέ</i> παραχωρητικός σύνδ. (<i>οὐδ' ἐάν, μηδ' ἐάν,</i>).
εἰ	1. υποθετ. σύνδ. 2. μαζί με το <i>καί</i> παραχωρητικός σύνδ. (<i>εἰ καί, καί εἰ</i>).
ἐπεὶ	1. χρον. σύνδ. 2. αιτιολογ. σύνδ.
ἐπειδὴ	βλ. παραπάνω <i>ἐπεὶ</i> .
ἠνίκα	βλ. <i>ὅτε</i> .
μέχρι	βλ. <i>ἄχρι</i> .
ὀπηνίκα	βλ. <i>ὅτε</i> .
ὀπότε	βλ. <i>ὅτε</i> .
ὅπως	1. επίρρ. τροπικό αναφορικό (= καθώς)· 2. τελικός σύνδ. (= για να).
ὅτε	1. επίρρ. χρονικό αναφορικό (= και τότε) (§ 362, 2)· 2. χρονικός σύνδ. (= όταν, τότε που)· έτσι και τα <i>ὀπότε, ἠνίκα, ὀπηνίκα</i> .
ὅτι	1. σύνδ. αιτιολογ. (= γιατί)· 2. σύνδ. ειδικός· 3. <i>ὅ,τι</i> αναφορ. αντωνυμία.
πρὶν	1. επίρρ. Χρον. 2. σύνδ. χρον.
ὡς	1. επίρρ. τροπικό αναφορικό (= καθώς, σαν)· 2. καταχρηστ. πρόθ., στη θέση της πρόθ. <i>εἰς</i> (= σε, προς)· και εμπρός από αριθμητικά (= περίπου) (<i>ὡς εἴκοσι</i> = περίπου είκοσι)· 3. χρονικός σύνδ. 4. αιτιολογ. σύνδ. 5. τελικός σύνδ. 6. συμπερασματ. σύνδ. 7. ειδικός σύνδ. 8. κάποτε εισάγει ανεξάρτητες επιφωνηματ. προτάσεις (= πως, πόσο, τι) (π.χ. <i>ὡς καλός μοι ὁ πάππος!</i>)· 9. εμπρός από υπερθετικά επιτείνει τη σημασία τους (π.χ. <i>ὡς τάχιστα, ὡς μάλιστα, ὡς ἥδιστα</i>) κτλ.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟ

ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΤΗ ΣΥΝΘΕΣΗ

- Οι περισσότερες λέξεις σχηματίστηκαν από άλλες με παραγωγή ή με σύνθεση:

α) με παραγωγή: δίκη - δικάζω, δικαστής, δικαστικός.

β) με σύνθεση: (λόγος + γράφω) λογογράφος, (ξίφος + μάχαιρα) ξιφομάχαιρα.

- Το μέρος της γραμματικής που εξετάζει τους τρόπους με τους οποίους σχηματίζονται οι λέξεις λέγεται **ετυμολογικό**.

- Κατά την παραγωγή και τη σύνθεση δεν παίρνονται συνήθως ακέραιες οι λέξεις, παρά θέματα λέξεων. Π.χ.

παραγωγή: από τη λ. βαίνω (θ. βα-) σχηματίζεται η λ. βα-τός.

σύνθεση: από τις λ. ναῦ-ς + πήγ-νυμι σχηματίζεται η λ. ναυ-πηγ-ός.

→ 1) Η λέξη που από το θέμα της σχηματίζεται με παραγωγή μια νέα λέξη λέγεται ως προς αυτή **πρωτότυπη**. Η νέα λέξη που παράγεται λέγεται **παράγωγη**: δίκη (πρωτότυπη) - δικάζω (παράγωγη).

2) Το αρχικό θέμα που απ' αυτό βγαίνει μια σειρά από παράγωγες λέξεις με διάφορους μετασχηματισμούς λέγεται **ρίζα**.

Π.χ. ρίζα γραφ-: γράφ-ω, γραφ-εύς, γραφ-εῖον, γραφ-ή, γραφ-ίς (γεν. γραφ-ίδος), γραφ-ίδ-ιον, γραφ-ικός, γραπ-τός, γραμ-μή, γραμ-μ-ικός, γράμ-μα (γεν. γράμματ-ος), γραμματ-ίζω (= διδάσκω γράμματα), γραμματ-ιστής, γραμματ-εύς, γραμματεῦ-ω κτλ., όπου από τη ρίζα γραφ- βγαίνουν τα θέματα γραφ-, γραφίδ-, γραπ-, γραμ-, γραμματ-, γραμματευ- κτλ.

3) Η λέξη που δεν παράγεται από άλλη, παρά σχηματίζεται απευθείας από κάποια ρίζα, όταν προστεθεί σ' αυτή μια κατάληξη, λέγεται **ριζική λέξη**.

Π.χ. γράφ-ω, φη-μί, (έσ-μί) εἰ-μί, ναῦ-ς, φλόγ-ς, λίθο-ς κ.ά.

→ 1) Η λέξη που σχηματίζεται από δύο άλλες (ριζικές, πρωτότυπες ή παράγωγες) με την ένωση των θεμάτων τους, λέγεται **σύνθετη λέξη**. Έτσι π.χ. από το φιλῶ και τιμή έγινε η σύνθετη λ. φιλότιμος· από το ναῦ-ς και μάχ-ομαι έγινε η σύνθετη λ. ναυμάχος.

2) Κάθε λέξη που δεν είναι σύνθετη λέγεται **απλή λέξη**. Η απλή λέξη μπορεί να είναι **ριζική** (δίκη, γράφω) ή **παράγωγη** (δίκαιος, γραφεύς).

- Οι δύο λέξεις που ενώνονται και σχηματίζουν μια σύνθετη λέξη λέγονται **συνθετικά μέρη**. Η πρώτη απ' αυτές λέγεται **πρώτο συνθετικό** (μέρος) και η δεύτερη λέγεται **δεύτερο συνθετικό** (μέρος). Έτσι π.χ. της σύνθετης λέξης βιβλιοπώλης συνθετικά μέρη είναι οι λέξεις βιβλίον (α' συνθετικό) και πωλῶ (β' συνθετικό).

- Οι παράγωγες λέξεις που δεν παράγονται από άλλες απλές λέξεις, παρά από σύνθετες, λέγονται **παρασύνθετες λέξεις** ή **παρασύνθετα**. Π.χ. από τη σύνθετη λ. φιλόσοφος παράγεται η παρασύνθετη φιλοσοφῶ.

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Προεισαγωγικές παρατηρήσεις για την παραγωγή

- Είδαμε ότι κατά την **παραγωγή** παίρνεται **ως βάση το θέμα της πρωτότυπης λέξης και απ' αυτό σχηματίζεται η παράγωγή.**

→ Ειδικότερα στην παραγωγή παρατηρούμε τα ακόλουθα:

- 1) Το θέμα της πρωτότυπης λέξης από το οποίο σχηματίζεται η παράγωγή σπάνια μένει ακέραιο και αμετάβλητο· συνήθως παρουσιάζονται σ' αυτό διάφορες παθήσεις και μεταβολές. Π.χ.

δοῦλος (θ. δουλο-): δουλό-ω -ῶ το θέμα μένει αμετάβλητο

δοῦλος (θ. δουλο-): δουλ-εύω αποβολή του τελικού φθόγγου του θέματος

δουλόω -ῶ (θ. δουλο-): δούλω-σις έκταση του χαρακτ. ο σε ω

πέμπω (θ. πεμπ-): πομπ-ός τροπή του φων. ε σε ο

ρήγνυμι (θ. ρηγ-): ῥωγ-μή τροπή του φων. η σε ω

ἔχω (θ. σεχ-): σχ-έ-σις συγκοπή του φων. ε

- 2) Στο θέμα της πρωτότυπης λέξης (είτε αμετάβλητο είτε τροποποιημένο), για να σχηματιστεί μια παράγωγή λέξη, προστίθεται κανονικά ορισμένο στοιχείο που λέγεται **παραγωγικό πρόσφυμα**. Π.χ.

ἀρόω -ῶ	(θ. ἀρο-):	ἄρο-τρο-ν	(παραγωγ. πρόσφυμα -τρο-)
δοῦλος	(θ. δουλο-):	δουλ-εύ-ω	(» » -ευ-)
λύ-ω	(θ. λυ-):	λύ-σι-ς	(» » -σι-)

- 3) Στο παραγωγικό πρόσφυμα (-τρο-, -ευ-, -σι- κτλ.) προστίθεται η νέα κατάληξη της παράγωγης λέξης (-ν, -ω, -ς κτλ.). Έτσι το παραγωγικό πρόσφυμα μαζί με την κατάληξη απαρτίζει ένα σύνολο που λέγεται **παραγωγική κατάληξη**: -τρον, -εύω, -σις κτλ.

- 4) Οι παράγωγες λέξεις μπορεί να είναι ουσιαστικά (γράφω - γραφεύς), επίθετα (γράφω - γραπτός), ρήματα (βασιλεύς - βασιλεύω) ή επιρρήματα (δίκαιος - δικαίως).

Α'. Παράγωγα ουσιαστικά

- Τα ουσιαστικά παράγονται

α) από ρήματα: γράφ-ω: γραφεύς,

β) από επίθετα: δίκαιος: δικαιοσύνη,

γ) από άλλα ουσιαστικά: πόλις: πολίτης.

α) Ουσιαστικά παράγωγα από ρήματα

- Τα ουσιαστικά που παράγονται από ρήματα σημαίνουν:

1) το πρόσωπο που ενεργεί. Παραγωγικές καταλήξεις τους είναι οι ακόλουθες:

-εύς	γράφ-ω: γραφ-εύς, νέμ-ω: νομεύς, τίκτ-ω: τοκ-εύς κτλ.
-ός	τρέφ-ω: τροφ-ός, πέμπ-ω: πομπ-ός, ἄδ-ω (θ. ἀειδ-): ἀοιδ-ός, τάσσ-ω (θ. ταγ-): ταγ-ός κτλ.
-μών	ἡγέομαι -οῦμαι (θ. ἡγε-): ἡγε-μών, κήδ-ομαι (θ. κηδ-, κηδε-): κηδε-μών κτλ.
-άς	φεύγ-ω (θ. φευγ-, φυγ-): φυγ-άς, νέμ-ω: νομ-άς κτλ.
-της	ποιέ-ω -ῶ: ποιη-τής (θηλ. ποιή-τρια), αὐλέ-ω -ῶ: αὐλη-τής (θηλ. αὐλη-τρίς), ἐργάζομαι: ἐργά-της (θ. ἐργά-τις) κτλ.
-τήρ	καλέ-ω -ῶ (θ. καλε-, κλη-): κλη-τήρ, σώζω: σω-τήρ (θηλ. σώ-τειρα) κτλ.
-τωρ	λέγ-ω (θ. ῥη-, ῥη-θήσομαι): ῥή-τωρ, συλ-λαμβάνω (θ. λαβ-): συλ-λήπ-τωρ (θηλ. συλ-λήπ-τρια), πράττω (θ. πραγ-): πράκ-τωρ κτλ.

2) την ενέργεια, το πάθος ή την κατάσταση: παραγωγικές καταλήξεις:

-σις	λύ-ω: λύ-σις, παύ-ω: παῦ-σις, γεύ-ομαι: γεῦ-σις, κρού-ω: κροῦ-σις· στέφ-ω: (στέφ-σις=) στέφισ, τρέφ-ω: (τρέφ-σις =) θρέψισ, λαμβάνω (θ. λαβ-, ληβ-): (λήβ-σις =) λήψισ· μείγνυμι: (μειγ-σις =) μείγισ, ψύχ-ω: (ψυχ-σις =) ψύγισ· αἶρ-ω (θ. ἄρ-): ἄρ-σις, καθαίρω (θ. καθαρ-):κάθαρ-σις, ἐγείρομαι (θ. ἐγερ-): ἐγερ-σις, κλίνω: κλί-σις, κρίνω: κρί-σις· γεννά-ω -ῶ: γέννη-σις, δρά-ω -ῶ: δρᾶ-σις, αἰτιά-ομαι -ῶμαι: αἰτία-σις, ὀρά-ω -ῶ: ὄρα-σις· αἰρέ-ω -ῶ: αἶρε-σις, ποιέ-ω -ῶ: ποίη-σις· δηλό-ω -ῶ: δήλω-σις, ἀρό-ω -ῶ: ἄρο-σις· ἀλίσκομαι (θ. ἄλω-): ἄλω-σις, χρή-ομαι -ῶμαι (θ. χρη-): χρῆ-σις· ἴ-στημι (θ. στη-, στή-): στά-σις, τί-θημι (θ. τη-, θε-):θέ-σις, ἀφ-ί-ημι (θ. ἦ-, ἐ): ἄφ-ε-σις, ἐν-ί-ημι: ἐν-ε-σις, δί-δωμι (θ. δω-, δο-): δό-σις κ.ά.
-σία	δοκιμάζω: δοκιμα-σία, ἐργάζομαι: ἐργα-σία, θύ-ω: θυ-σία, ξηραίνω: ξηρα-σία, σημαίνω: σημα-σία, ὑγραίνω: ὑγρα-σία κ.ά.
-ή	γράφ-ω: γραφ-ή, ἀμείβ-ω: ἀμοιβ-ή, πέμπ-ω: πομπ-ή, θάπτ-ω: ταφ-ή, στρέφ-ω: στροφ-ή, φυλάττω (θ. φυλακ-): φυλακ-ή, σφάτ-τω (θ. σφαγ-): σφαγ-ή, ταραττω (θ. ταραχ-): ταραχ-ή, ἀρήγ-ω (= βοηθῶ): ἀρωγ-ή κ.ά.
-ά	(όταν προηγείται ρ): ἀγείρω (θ. ἀγερ-): ἀγορ-ά, φθειρώ (θ. φθερ-): φθορ-ά, χαίρω (θ. χαρ-): χαρ-ά κ.ά.
-ία	μαίνομαι (θ. μαν-): μαν-ία, ἀγγέλλω: ἀγγελ-ία, ὀμιλέ-ω: ὀμιλ-ία, μαρτυρέ-ω -ῶ: μαρτυρ-ία κ.ά.
-εία	(ιδίος από ρήματα σε -εύω): ἀριστεύω: ἀριστεία, βασιλεύω: βασιλεία, δουλεύω: δουλεία, θεραπεύω: θεραπεία, κολακεύω: κολακεία, λατρεύω: λατρεία, μαντεύω: μαντεία, παιδεύω: παιδεία κ.ά.

Σε τέτοια παράγωγα η κύρια παραγωγική κατάληξη είναι -ία (όπως στα προηγούμενα)· αλλά η κατάληξη αυτή μαζί με το προηγούμενο φωνήεν του θέματος παρουσιάζεται σαν -εία: βασιλε-ία - βασιλεία.

-ος (αρσ. της β' κλίσης): τρέμω: τρόμ-ος, τρέπω: τρόπ-ος, ψέγω: ψόγ-ος· πλέω: πλό-ος - πλοῦς, ῥέ-ω: ῥό-ος - ῥοῦς κ.ά.

-μός	ἀγείρω (θ. ἀγερ-): ἀγερ-μός, δέω – δῶ (= δένω), (θ. δεσ-): δεσμός, ὀδύρομαι: ὀδυρ-μός, σείω (θ. σεισ-): σεισ-μός
-(ε)τός	τρυγά-ω -ῶ: τρυγη-τός, κωκύω: κωκυ-τός, κόπτω: κοπ-ετός, νείφει (= χιονίζει· από θ. νιφ-): νιφ-ετός, πήγ-νυμι (θ. πηγ-, παγ-): παγ-ετός, τίκτω (θ. τεκ-, τοκ-): τοκ-ετός, ὑώ (= ρίχνω βροχή, βρέχω): ὑ-ετός κ.ά.

3) το αποτέλεσμα της ενέργειας: παραγωγικές καταλήξεις:

-μα	βουλεύω: βούλευμα, ιδρύω: ἴδρυ-μα, μηνύω: μήνυμα· πταίω (θ. πταισ-): πταισ-μα, χρίω (θ. χρισ-): χρισ-μα· τιμάω -ῶ: τίμη-μα, ποιέω -ῶ: ποιή-μα, ζημιόω -ῶ: ζημίων-μα· βλέπω: βλέμ-μα, τρίβω: τρίμ-μα, γράφω: γράμ-μα· πλέκω: πλέγ-μα, πράττω (θ. πραγ-): πράγ-μα, ὀρύττω (θ. ὀρυχ-): ὄρυγ-μα· πλάττω (θ. πλαθ-): πλάσ-μα· ἀγγέλλω: ἄγγελ-μα, σφάλλω: σφάλ-μα, καθαιρώ: κάθαρ-μα, ὑφαίνω (θ. ὑφαν-): ὕφασμα, τέμνω (θ. τεμ-, τμη-) τμη-μα, βαίνω (θ. βα-, βη-): βῆ-μα κ.ά.
-μη	γράφω: γραμ-μή, ῥήγνυ-μι (θ. ῥηγ-, ῥωγ-): ῥωγ-μή· φη-μί: φή-μη, γι-γνώ-σκω: γνώ-μη κ.ά.
-ος	(ουδ. γ' κλισ.): λανθάνω (θ. λαθ-): λάθ-ος, πάσχω (θ. παθ-): πάθ-ος, ψεύδομαι: ψεῦδ-ος κ.ά.

4) το ὄργανο ή το μέσο μιας ενέργειας: παραγωγικές καταλήξεις:

-τρον ή -θρον	ἄρώω -ῶ: ἄρο-τρον, πλήττω (θ. πληγ-): (πληγ-τρον =) πληκ-τρον, σείω (θ. σεισ-): σεῖσ-τρον, σημαίνω (θ. σημαν-): σήμαν-τρον, σκήπτω (= στηρίζω): σκήπ-τρον, φοβέω -ῶ: φόβη-τρον· κλείω: κλειῖ-θρον κ.ά.
Πολλά τέτοια παράγωγα στον πληθυντικό σημαίνουν αμοιβή για τη σχετική ενέργεια: διδάσκω: διδάκ-τρα, λύω: λύ-τρα, τρέφω: θρέπ-τρα (= αμοιβή για την τροφή) κ.ά.	
-τρα ή -θρα	ξύω (θ. ξυσ-): ξύσ-τρα, χέω (θ. χυ-, πβ. ἐ-χύ-θην): χύ-τρα· ἀποβαίνω (θ. βα-): ἀπο-βά-θρα κ.ά.
-τήρ	ζώννυμι (θ. ζωσ-): ζωσ-τήρ, καίω (καυ-): καυ-τήρ, λάμπω: λαμπ-τήρ, λούω: λου-τήρ, νίπτω: νιπ-τήρ κ.ά.
-τηρία	βαίνω (θ. βα-): βα-κ-τηρία κ.ά.
-τήριον	πίνω (θ. πο-): πο-τήριον, ἐγείρω (θ. ἐγερ-): ἐγερ-τήριον, αἰσθάνομαι (θ. αἰσθε-): αἰσθη-τήριον κ.ά.
-ανον	γλύφω (= σκαλίζω): γλύφ-ανον, δρέπω: δρέπ-ανον κ.ά.
-άνη	σκάπτω: σκαπ-άνη, χέω (= χύνω): χο-άνη κ.ά.
-όνη	ἄγχω (= σφίγγω το λαιμό, πνίγω): ἀγχ-όνη, πείρω (= τρυπώ) (θ. περ-): περ-όνη κ.ά.
-ίς	(γεν. -ίδος) γράφω: γραφ-ίς, γλύφω: γλυφ-ίς, προβάσκω: προβοσκ-ίς κ.ά.
-εὺς	σφάττω (θ. σφαγ-): σφαγ-εὺς (= ξίφος), τέμνω: τομ-εὺς (= ὄργανο με το οποίο κόβομε) κ.ά.

5) τον τόπο όπου γίνεται μια ενέργεια: παραγωγικές καταλήξεις:

-τήριον	βουλεύω: βουλευ-τήριον, δικάζω: δικασ-τήριον, ἐργάζομαι: ἐργασ-τήριον, ὀρμάομαι -ῶμαι: ὀρμη-τήριον κ.ά.
-τρα	ὀρχέομαι -οῦμαι: ὀρχήσ-τρα, παλαίω: παλαίσ-τρα κ.ά.
-τρον	θεάομαι -ῶμαι: θεά-τρον, λέχ-ομαι (ποιητ. = κοιμοῦμαι): λέκ-τρον (= κλίνη) κ.ά.
-θρον	βαίνω (θ. βα-): βά-θρον, ῥέω (θ. ῥεε-): (ῥεε-θρον =) ῥεῖθρον.

β) Ουσιαστικά παράγωγα από επίθετα

- Τα ουσιαστικά που παράγονται από επίθετα είναι (θηλυκά ή ουδέτερα) αφηρημένα ουσιαστικά και σημαίνουν ιδιότητα. Συνηθισμένες παραγωγικές καταλήξεις σ' αυτά είναι:

-ιά	(παροξύτονα) 1) κυρίως από δευτερόκλιτα επίθ. σε -ος: <i>ἄπιστος: ἀπιστία, ἀπληστος: ἀπληστία, κακός: κακία, μωρός: μωρία, σοφός: σοφία, φιλόπονος: φιλοπονία, φίλος: φιλία, υπερήφανος: υπερηφανία</i> κ.ά. 2) από αναλογία προς αυτά παράγονται αφηρημένα ουσιαστικά και από μερικά τριτόκλιτα επίθετα: <i>εὐδαιμών: εὐδαιμονία, ἀμαθής: ἀμαθία, ἀτυχής: ἀτυχία, δυστυχής: δυστυχία, εὐτυχής: εὐτυχία</i> κ.ά.
-ειᾶ (-ε-ιαῖ)	(προπαροξύτονα) κυρίως από τριτόκλιτα σιγμόληκτα επίθ. σε -ης, -ης: <i>ἀληθής (θ. ἀληθεσ-): ἀλήθεσ-ια - ἀλήθε-ια - ἀλήθεια· ἔτσι και ἐπιμελής: ἐπιμέλεια, εὐγενής: εὐγένεια, εὐσεβής: εὐσέβεια, ὑγιής: ὑγία κ.ά.</i> · από αναλογία προς αυτά και από δευτερόκλιτα επίθ. σε -ός: <i>βοηθός: βοήθεια, ἐνεργός: ἐνέργεια</i> κ.ά.
-οιᾶ (-ο-ιαῖ)	(προπαροξύτονα) από συνηρημένα επίθ. της β' κλίσης σε -οος = οους: <i>εὐνοος = εὐνοος: εὐνο-ιαῖ = εὐνοια· ἔτσι και εὐρους: εὐροια, εὐπλους: εὐπλοια, ἀγγίνους: ἀγγίνοια</i> κ.ά.
-ος	(ουδέτ. της γ' κλίσης) από τριτόκλιτα επίθ. σε -ύς, -εῖα, -ύ: <i>βαθύς: βάθος, βαρύς: βάρος, εὐρύς: εὐρος, παχύς: πάχος, πλατύς: πλάτος, ταχύς: τάχος</i> κ.ά.
-σύνη (οσύνη) (-ωσύνη)	από επίθ. δευτερόκλιτα και από επίθ. τριτόκλιτα σε -ων: <i>δίκαιος: δικαιοσύνη· ἱερός: ἱερωσύνη, ἀγαθός: ἀγαθωσύνη (μτγν.), ἅγιος: ἀγιωσύνη (μτγν.)· σώφρων: σωφροσύνη, ἄφρων: ἀφροσύνη</i> κ.ά. Ἐτσι και από το ουσ. κέρδος: κερδοσύνη. Ο φθόγγος ο πριν από το -σύνη εκτείνεται σε ω, αν η προηγούμενη συλλαβή είναι βραχύχρονη.
-της (-υ-της)	(γεν. -τητος) από επίθ. τριτόκλιτα σε -ύς, -εῖα, -ύ: <i>βαρύς: βαρύτης, βραδύς: βραδύτης (γεν. -ύτητος) ή βραδυτής (γεν. -υτήτος), γλυκύς: γλυκύτης, δριμύς: δριμύτης, ήδύς: ήδύτης, ταχύς: ταχύτης (γεν. -ύτητος) ή ταχυτής (γεν. -υτήτος)</i> κ.α.
(-ό-της)	από δευτερόκλιτ. επίθ. σε -ος: <i>ἀρχαῖος: ἀρχαιότης, ἴσος: ἰσότης, κακός: κακότης· ἔτσι και από τις αόριστες αντωνυμίες ποιός (= κάποιος λογής): ποιότης, ποσός (= κάμποσος): ποσότης.</i>
-άς	(γεν. -άδος) από αριθμ. επίθετα: <i>μόνος: μονάς, εἷς (γεν. ἐν-ός): ἑνάς, δύο: δυάς, εἴκοσιν: εἰκάς</i> κτλ.

γ) Ουσιαστικά παράγωγα από άλλα ουσιαστικά

- Τα ουσιαστικά που παράγονται από άλλα ουσιαστικά είναι: υποκοριστικά, μεγεθυντικά, τοπικά, περιεκτικά, πατρωνυμικά, γονεωνυμικά, εθνικά και παρώνυμα.

1. Υποκοριστικά

- Υποκοριστικά λέγονται τα παράγωγα ουσιαστικά που παριστάνουν μικρό αυτό που σημαίνει το πρωτότυπο, είτε επειδή είναι αληθινά μικρό είτε επειδή λέγεται χαϊδευτικά ή για χλευασμό ή για καταφρόνηση (πβ. τα νεοελλ. παιδί - παιδάκι· πατέρας - πατερούλης· άνθρωπος - άνθρωπάκος κτλ.). Οι πιο συνηθισμένες υποκοριστικές καταλήξεις είναι οι ακόλουθες:

-άριον	άνθρωπος: άνθρωπ-άριον· ἵππος: ἵππ-άριον· κύων (κυν-ός): κυν-άριον· παῖς (παιδ-ός): παιδ-άριον κ.ά.
-ιον	ἄβαζ (ἄβακ-ος): ἀβάκ-ιον· γέφυρα: γεφύρ-ιον· θυγάτηρ (θυγατρ-ός): θυγάτρ-ιον· πίναξ (πίνακ-ος): πινάκ-ιον· ρύαξ (ρύακ-ος): ρυάκ-ιον· σῶμα (σώματ-ος): σωματ-ιον· αλλά μερικά τρισύλλαβα που έχουν (φύσει ή θέσει) μακρόχρονη τη συλλαβή πριν από το -ιον παροξύνονται: χῶρ-ος: χωρ-ιον, ῥάβδος: ῥαβδ-ιον, σὰρξ (σαρκ-ός): σαρκ-ιον, τέκν-ον: τεκν-ιον· (από αναλογία προς αυτά και το νεοελλ. τοπίο(ν), που δεν το αισθανόμαστε πια ως υποκοριστικό).
Κάποτε σε ονόματα γυναικών προσθέεται η υποκοριστική κατάλ. -ιον με θηλυκό άρθρο· Γλυκερία: ἡ Γλυκέρ-ιον· Λεοντία: ἡ Λεόντ-ιον κ.ά.	
-ίδιον	ξίφος: ξιφ-ίδιον· οἰκία: οἰκ-ίδιον· τεῖχος: τειχ-ίδιον· βοῦς (βο-ός): (βο-ίδιον) βοῖδιον· γῆ: (γη-ίδιον) γῆδιον· γραῦς (γρα-ός): (γρα-ίδιον) γράδιον· λαγω(ός): (λαγω-ίδιον) λαγώδιον κ.ά.
-ῖς	(γεν. -ίδος) θύρα: θυρ-ῖς· λαβή: λαβ-ῖς· πίναξ (πίνακ-ος): πινακ-ῖς· πύλη: πυλ-ῖς κ.ά. (γεν. -ῖδος) κρήνη: κρην-ῖς· νῆσος: νησ-ῖς· ψῆφος: ψηφ-ῖς (= πετραδάκι) κ.ά.
-ῖσκος	νεανίας: νεαν-ῖσκος· οἶκος: οἰκ-ῖσκος· πύργος: πυργ-ῖσκος· χιτῶν (χιτῶν-ος): χιτων-ῖσκος κ.ά.
-ῖσκη	κόρη: κορ-ῖσκη· ἡ παῖς (τῆς παιδ-ός): παιδ-ῖσκη κ.ά.
-ύδριον	λόγος: λογ-ύδριον· νέφος: νεφ-ύδριον· νῆσος: νησ-ύδριον κ.ά.
-ύλλιον	δάσος: δασ-ύλλιον· δένδρον: δενδρ-ύλλιον· εἶδος (= ποίημα): εἰδ-ύλλιον κ.ά.

Φιλολογική

2. Μεγεθυντικά

- Μεγεθυντικά λέγονται τα παράγωγα ουσιαστικά που δηλώνουν εκείνον που έχει σε υπερβολικό μέγεθος αυτό που σημαίνει το πρωτότυπο. Τα μεγεθυντικά έχουν κυρίως σημασία περιγελαστική (πβ. τα νεοελλ. κεφάλας, κοιλαράς κτλ.). Οι πιο συνηθισμένες μεγεθυντικές καταλήξεις είναι οι ακόλουθες:

-ων	(γεν. -ωνος) γαστήρ (γαστρ-ός): γάστρ-ων (= κοιλαράς)· ἡ γνάθος (= σιαγόνη): γνάθ-ων (= αυτός που έχει μεγάλο σαγόνη ή φουσκωμένα μάγουλα)· χεῖλος: χεῖλ-ων (= χειλαράς) κ.ά.
-ίας	μέτωπο: μετωπ-ίας (= αυτός που έχει μεγάλο μέτωπο)·

3. Τοπικά

- **Τοπικά** λέγονται **τα παράγωγα ουσιαστικά που σημαίνουν τον τόπο όπου μένει ή δρα το πρόσωπο που δηλώνει το πρωτότυπο ή τον τόπο όπου γίνεται η ενέργεια**. Οι πιο συνηθισμένες παραγωγικές καταλήξεις των τοπικών είναι οι ακόλουθες:

-ιον	(προπαροξύτονα) στρατηγός: στρατήγ-ιον (= ο τόπος όπου μένει ο στρατηγός· σήμερα: στρατηγεῖο)· ἔμπορος: ἐμπόρ-ιον (= εμπορικός λιμένας)· γυμνασία (= γύμναση)· γυμνάσ-ιον (= ο τόπος όπου γινόταν η γύμναση, γυμναστήριο)· ἵπποφορβός (= ιπποτρόφος): ἵπποφόρβ-ιον (= ιπποτροφείο) κ.ά.
-(ε)ῖον	γραφεύς: γραφεῖον (από το γραφέ-ιον)· κουρεύς: κουρεῖον (από το κουρέ-ιον)· χαλκεύς: χαλκεῖον (από το χαλκέ-ιον)· και με
-εῖον	παραγωγ. κατάλ. -εῖον: ἀρχαί: ἀρχεῖον (= ο τόπος όπου συγκεντρώνονταν οι αρχές)· διδάσκαλος: διδασκαλ-εῖον· ἰατρός: ἰατρ-εῖον· κάπηλος: καπηλ-εῖον κ.ά.

4. Περιεκτικά

- **Περιεκτικά** λέγονται **τα παράγωγα ουσιαστικά που σημαίνουν το μέρος που περιέχει πολλά από εκείνα που φανερώνει η πρωτότυπη λέξη ή πολλά όμοια που βρίσκονται στο ίδιο μέρος**. Οι πιο συνηθισμένες καταλήξεις των περιεκτικών είναι οι ακόλουθες:

-ών	(γεν. -ῶνος) ἄνθος: ἀνθ-ών· ἐλαία: ἐλαι-ών· κρίνον: κριν-ών· ὄρνις (ὄρνιθ-ος): ὄρνιθ-ών· ῥόδον: ῥοδ-ών· πεύκη: πευκ-ών· πλάτανος: πλαταν-ών κ.ά. · ἔτσι και: ἀνήρ (ἀνδρ-ός): ἀνδρ-ών· γυνή (γυναικ-ός): γυναικ-ών· ξένος: ξεν-ών· παρθένος: παρθενών κ.ά.
-εών	(γεν. -εῶνος) περιστερά: περιστερ-εών· πρόμαχος: προμαχ-εών (μεταγεν. προμαχών)· ῥόδον: ῥοδ-εών (αλλά και ῥοδ-ών) κ.ά.
-ιά	μύρμηξ (μύρμηκ-ος): μυρμηκ-ιά· νεοττός: νεοττ-ιά (= φωλιά μικρών πουλιών)· σφήξ (σφηκ-ός): σφηκ-ιά (= φωλιά σφηκών) κ.ά.· ἔτσι και στρατός: στρατ-ιά.

5. Πατρωνυμικά

- **Πατρωνυμικά** λέγονται **τα ουσιαστικά που παράγονται από κύριο όνομα πατέρα ή μητέρας ή άλλου προγόνου και σημαίνουν το γιο, τη θυγατέρα ή γενικά τον απόγονο**. Τα πατρωνυμικά έχουν συνήθως τις εξής καταλήξεις:

-δης	Αἰνείας: Αἰνειά-δης (θηλ. Αἰνειάς -άδος)· Βορέας: Βορεά-δης (θηλ. Βορεάς)· Βούτης (θ. Βουτά-): Βουτά-δης κ.ά.
-άδης	(από αναλογία προς τα παραπάνω που λήγουν σε -ά-δης σχηματίστηκαν πατρωνυμικά με την παραγωγ. κατάλ. -άδης): Ἀσκληπιός: Ἀσκληπι-άδης, Θέστιος: Θεστι-άδης (θηλ. Θεε-στιάς) κ.ά.
-ιάδης	(από αναλογία επίσης προς τα παραπάνω που λήγουν σε -ι-άδης σχηματίστηκαν πατρωνυμικά με την παραγωγ. κατάλ. -ιάδης): Λαέρτης: Λαερτ-ιάδης· Τελαμών: Τελαμων-ιάδης (θηλ. Τελαμωνιάς)· Φέρης (γεν. Φέρητ-ος): Φερητ-ιάδης (θηλ. Φερητιάς) κ.ά.
-ίδης	Δαναός: Δανα-ῖδης (θηλ. Δαναΐς)· Κρόνος: Κρον-ίδης ¹ , Πέλοψ (Πέλοπ-ος): Πελοπ-ίδης ¹ · Πρίαμος: Πριαμ-ίδης (θηλ. Πριαμίς)· Τάνταλος: Τανταλ-ίδης (θηλ. Τανταλίς) κ.ά.
-(ε)ίδης	Ἄτρεϋς: Ἀτρεΐδης (από το Ἄτρε-ίδης)· Ἡρακλῆς (Ἡρακλέους): Ἡρακλειδης ¹ (από το Ἡρακλε-ίδης)· Πηλεϋς: Πηλειδης ¹ (από το Πηλε-ίδης) κ.ά.
-(ο)ίδης	Λητώ (γεν. Λητό-ος = -οῦς): Λητοΐδης (από το Λητο-ίδης, θηλ. Λητώϊς)·
-ίων	(ποιητ. κατάλ.) Κρόνος: Κρον-ίων (ο γιος του Κρόνου, ο Δίας)· Ἄτρεϋς: Ἀτρείων (από το Ἄτρε-ίων) (= ο γιος του Ατρέα, ο Αγαμέμνονας)· Πηλεϋς: Πηλείων (από το Πηλε-ίων) (= ο γιος του Πηλέα, ο Αχιλλέας) κ.ά.

1. Δεν έχει θηλυκό.

6. Γονεωνυμικά

- **Γονεωνυμικά** λέγονται **τα παράγωγα ουσιαστικά που σημαίνουν νεογνό ζώου ή μικρό κατά την ηλικία ζωο κάποιου είδους**. Αυτά έχουν **παραγωγική κατάληξη -ιδεύς**:

άετος: άετ-ιδεύς· λαγώς: λαγ-ιδεύς· λέων (λέοντ-ος): λεοντ-ιδεύς· λύκος: λυκ-ιδεύς κ.ά.

7. Εθνικά

- **Εθνικά** λέγονται **τα ουσιαστικά που παράγονται από κύρια ονόματα χωρών, πόλεων και γενικά τόπων και σημαίνουν εκείνον που κατάγεται από κάποιον τόπο ή που ανήκει σ' αυτόν**. Αυτά παίρνουν συνήθως τις **ακόλουθες παραγωγικές καταλήξεις**:

-ιος	(συνήθως θηλ. -ία): Ζάκυνθος: Ζακύνθ-ιος (θηλ. Ζακυνθ-ία)· Κόρινθος: Κορίνθ-ιος· Κλαζομεναί: Κλαζομέν-ιος· Ρόδος: Ρόδ-ιος· Σαλαμίς (-ϊνος): Σαλαμίν-ιος· Δήλος: Δήλ-ιος (θηλ. Δηλ-ιάς)· Πάρος: Πάρ-ιος· Μίλητος: Μιλήσ-ιος (από το Μιλήτ-ιος)· Συρία: Σύρ-ιος (θηλ Συρ-ία) και Σύρος (θηλ Σύρα)· Σύρος (το νησί): Σύρ-ιος (θηλ. -ία)· Χίος (από το Χί-ιος)· Κίος: Κίος (από το Κί-ιος) κ.ά.
Τα εθνικά που παράγονται από ονόματα σε -οῦς, γεν. -οῦντος λήγουν σε -οῦντιος ή -οῦσιος (ή -άσιος, αν εμπρός από το -ους υπάρχει φωνήεν ή ρ): Ὀποῦς (γεν. Ὀποῦντος: Ὀπούντ-ιος· Σελινοῦς: Σελινοῦντ-ιος· Ἀμαθοῦς: Ἀμαθούσ-ιος· Δαφνοῦς: Δαφνούσ-ιος· αλλά Φλιοῦς: Φλι-άσιος· Ἀναργυροῦς: Ἀναργυρ-άσιος κ.ά.	
(-αῖος)	Ἀθήναι: Ἀθηναῖος (από το Ἀθηνά-ιος), θηλ. Ἀθηναί-α ή Ἀτθίς· Κέρκυρα: Κερκυραῖος (από το Κερκυρά-ιος)· Λάρισα: Λαρισαῖος (από το Λαρισα-ίος) κ.ά.
(-εῖος)	Ἄργος (θ. Ἄργεσ-): Ἀργεῖος (από το Ἀργέσ-ιος, Ἀργέ-ιος), θηλ. Ἀργεῖα· Κέως (το νησί Κέα): Κεῖος (από το Κέ-ιος), θηλ. Κεῖα κ.ά.
(-ῶος)	Κῶς: Κῶος (από το Κῶ-ιος)· ἔτσι και Γέλα (πόλη της Σικελίας): Γελ-ῶος (πιθανώς από αναλογία) κ.ά.
-εὺς	(θηλ. -ίς -ίδος) Μέγαρα: Μεγαρ-εὺς, θηλ. Μεγαρ-ίς· Ἐρέτρια: Ἐρετρι-εὺς, θηλ. Ἐρετριάς· Μαντινεία: Μαντιν-εὺς, θηλ. Μαντινίς· Πλάταια: Πλαται-εὺς, θηλ. Πλαταιίς· Φωκαία: Φωκα(ι)-εὺς, θηλ. Φωκα(ι)-ίς κ.ά.
-νός	(θηλ. -νή) Ἀσία: Ἀσια-νός, θηλ. Ἀσια-νή κ.ά.
-ανός	Πάριον (πόλη της Μυσίας, αποικία των Παριανών): Παριανός· Σάρδεις (Ιων. Σάρδι-ες): Σαρδι-ανός κ.ά.
-ηνός	Ἄβυδος: Ἀβυδ-ηνός· Κύζικος: Κυζικ-ηνός· Πέργαμος: Περγαμ-ηνός κ.ά.
-ῖνος	Ἀκράγας (γεν. Ἀκράγαντ-ος): Ἀκραγαντ-ῖνος, θηλ. Ἀκραγαντ-ίνη· Ἀμοργ-ῖνος, θηλ. Ἀμοργ-ίνη κ.ά.
-της	(θηλ. -τις, γεν. -τιδος) Τεγέα: Τεγεά-της, θηλ. Τεγεᾶ-τις -άτιδος κ.ά.
-άτης	Γύθειον: Γυθε-άτης, θηλ. Γυθε-ᾶτις -άτιδος κ.ά.
-ιάτης	Κρότων: Κροτων-ιάτης· Σπάρτη: Σπαρτ-ιάτης, θηλ. Σπαρτ-ιάτις -ιάτιδος κ.ά.
-ήτης	Αἴγινα: Αἰγιν-ήτης, θηλ. Αἰγιν-ήτις -ήτιδος· Ἴος: Ἴ-ήτης, θηλ. Ἴ-ήτις κ.ά.
-ίτης	Ἄβδηρα: Ἀβδηρ-ίτης, θηλ. -ῖτις· Στάγिरα: Σταγир-ίτης, θηλ. -ῖτις κ.ά.
-ώτης	Λαύρειον: Λαυρε-ώτης, θηλ. -ῶτις, -ώτιδος· Ἴταλία: Ἴταλι-ώτης· Σικελία: Σικελι-ώτης· ἔτσι και: ἠπειρος: ἠπειρ-ώτης, νῆσος: νησ-ιώτης κ.ά.
-ήσιος	Ἰθάκη: Ἰθακ-ήσιος, θηλ. Ἰθακησία· Φίλιπποι: Φιλιππ-ήσιος κ.ά.

8. Παρώνυμα

- **Παρώνυμα** λέγονται **τα παράγωγα ουσιαστικά που σημαίνουν πρόσωπο σχετικό μ' εκείνο που δηλώνει η πρωτότυπη λέξη ή πρόσωπο που ανήκει σ' αυτό**. Τα παρώνυμα έχουν συνήθως τις ακόλουθες **παραγωγικές καταλήξεις**:

-εύς	ἵππος: ἵππ-εύς· ἱερὸν (=ναός): ἱερ-εύς (θηλ, ἰέρεια)· ἄνθραξ (ἄνθρακ-ος): ἄνθρακ-εύς· γράμμα (γράμματ-ος): γραμματ-εύς· κέραμος: κεραμ-εύς κ.ά.
-της	(θηλ. -τις -τιδος) δῆμος: δημό-της (θηλ. δημό-τις)· κώμη: κωμή-της (= αυτός που κατοικεί σε κωμόπολη· θηλ. κωμῆ-τις)· ναῦς: ναύ-της· πόλις: πολί-της (θηλ. πολί-τις)· πρέσβυς: πρεσβύ-της (θηλ. πρεσβῦ-τις)· τόξον: τοξό-της κ.ά.
-έτης	οἶκος: οἰκ-έτης (θηλ. οἰκ-έτις)· φυλή: φυλ-έτης (= αυτός που ανήκει στην ίδια φυλή· θηλ. φυλ-έτις) κ.ά.
-ίτης	ὄπλον: ὄπλ-ίτης· τέχνη: τεχν-ίτης κ.ά.
-ώτης	δεσμός: δεσμ-ώτης (θηλ. δεσμ-ῶτις)· ἥπειρος: ἡπειρ-ώτης (θηλ. ἡπειρ-ῶτις)· θίασος: θιασ-ώτης (θηλ. θιασ-ῶτις)· στρατιά: στρατι-ώτης κ.ά.
-ιώτης	νησος: νησ-ιώτης κ.ά.

Β' Παράγωγα επίθετα

- Τα **παράγωγα επίθετα** σχηματίζονται **α) από ρήματα**: θαυμάζω: θαυμαστός, **β) από ονόματα (από ουσιαστικά ή σπανιότερα από επίθετα)**: θάλασσα: θαλάσσιος, θῆλυς: θηλυκός και **γ) από επιρρήματα**: χθές: χθεσινός.

α) Επίθετα παράγωγα από ρήματα

1. Κυρίως ρηματικά επίθετα

- Τα **επίθετα** που παράγονται από ρήματα με τις παραγωγικές καταλήξεις **-τος** και **-τέος** λέγονται κυρίως **ρηματικά επίθετα** και είναι **δευτερόκλιτα τρικατάληκτα**, εκτός από τα σύνθετα σε **-τος** που κανονικά είναι δικατάληκτα (προπαροξύτονα): λυ-τός, λυ-τή, λυ-τόν· λυ-τέος, λυ-τέα, λυ-τέον· αλλά ό, ή άλυτος, τό άλυτον.

I. Ρηματικά επίθετα σε -τος

• Τα ρηματικά επίθετα σε -τος σημαίνουν: α) ό,τι και η μετοχή του παθητ. παρακειμένου, β) εκείνον που μπορεί να πάθει ή γ) εκείνον που αξίζει να πάθει αυτό που δηλώνει το ρήμα· δ) κάποτε σημαίνουν ό,τι και η μετοχή του ενεστώτα ή αορίστου (με ενεργητ. ή παθητ. σημασία):

α) λύ-ω: λυ-τός (λελυμένος), γράφ-ω: γραπ-τός, γλύφ-ω: γλυπ-τός, στρέφ-ω: στρεπ-τός (έστραμμένος), πλέκ-ω: πλεκ-τός, ζεύγ-νυμι: ζευκ-τός, μείγ-νυμι: μεικ-τός, πήγ-νυμι: πηκ-τός, πλάττω (θ. πλασθ-): πλασ-τός, γιννώ-σκω (θ. γνωσ-): γνωσ-τός, καλέω -ῶ (θ. κλη-): κλη-τός (κεκλημένος = καλεσμένος) κ.ά.

β) ἀλίσκομαι (θ. ἄλω-): ἄλω-τός (= αυτός που μπορεί να κυριευτεί), βαίνω (θ. βα-): βα-τός, ἰάομαι -ῶμαι: ἰα-τός, ὁράω -ῶ: ὄρα-τός, τι-τρώσκ-ω: τρω-τός, ἄπτομαι (θ. ἀφ-): ἀπτός (= που μπορεί κανείς να τον αγγίξει), εἶμι (= θα έρθω· θ. ἰ-): ἰ-τός (= που μπορεί κανείς να τον διαβεί: πβ. προσ-ιτός, ἀ-πρόσ-ιτος, ἀμαξ-ιτός κτλ.) κ.ά.

γ) ἀγαπάω -ῶ: ἀγαπη-τός (= που αξίζει να τον αγαπούν, επιθυμητός), ἐπαινέω -ῶ: ἐπαινε-τός, σέβ-ομαι: (σεβ-τός) σεπ-τός, θαυμάζω: θαυμασ-τός, πείθ-ομαι (θ. πειθ-, πιθ-): (πιθ-τός) πισ-τός (= αξιόπιστος, γνήσιος) κ.ά.

δ) μέν-ω: μεν-ε-τός (ὁ μένων = αυτός που παραμένει ή περιμένει), θνήσκω (θ. θνη-): θνη-τός (ὁ θνήσκων), ῥέω (θ. ρυ-): ῥυτός (ὁ ῥέων), πράττω (θ. πραγ-): ἄ-πρακ-τος (= αυτός που δεν έπραξε), στρατεύ-ομαι: ἄ-στράτευτος (= που δεν στρατεύτηκε) κ.ά.

II. Ρηματικά επίθετα σε -τέος

• Τα ρηματικά επίθετα σε -τέος σημαίνουν εκείνον που πρέπει να πάθει ό,τι φανερώνει το ρήμα από το οποίο παράγονται:

λύ-ω: λυ-τέος (= που πρέπει να λυθεί)· γράφ-ω: γραπ-τέος (= που πρέπει να γραφεί)· ἐπαινέω -ῶ: ἐπαινε-τέος (= που πρέπει να επαινεθεί)· έτσι και διδάσκω (θ. διδαχ-): διδακ-τέος· λέγ-ω: λεκ-τέος· τιμά-ω -ῶ: τιμη-τέος κ.ά. (Πβ. τα προακτέος, μετεξεταστέος της νέας ελληνικής).

2. Άλλα επίθετα παράγωγα από ρήματα

- Άλλα επίθετα παράγωγα από ρήματα, εκτός από τα κυρίως ρηματικά επίθετα σε -τος και -τέος, είναι:

1) Μερικά που σημαίνουν ό,τι η μετοχή του ενεστώτα ή του παρακειμένου του ρήματος από το οποίο παράγονται· αυτά έχουν τις ακόλουθες παραγωγικές καταλήξεις:

-άς	(γεν. -άδος), τριτόκλιτα μονοκατάληκτα: φεύγω (θ. φυγ-): φυγ-άς (ό φεύγων)· μείγνυμαι (θ. μείγ-, μιγ-): μιγ-άς (ό μεμειγμένος)· νέμομαι: νομάς (νεμόμενος = αυτός που γυρίζει από τόπο σε τόπο να βρει βοσκή) κ.ά.
-ής	(γεν. -οῦς), τριτόκλιτα δικατάληκτα (τα περισσότερα σύνθετα ή παρασύνθετα): ψεύδομαι: ψευδ-ής (ό ψευδόμενος, ό μη ὦν ἀληθής)· τυγχάνω (θ. τυχ-): άτυχής, εύτυχής, έπιτυχής κτλ. (ό άτυχῶν, εύτυχῶν, έπιτυγχάνων κτλ.)· φαίνομαι: άφανής (ό μη φαινόμενος)· έτσι και έμφαίνω: έμφανής, έπιφαίνω: έπιφανής κτλ.
-ός	δευτερόκλιτα τρικατάληκτα: κύπτω (θ. κυφ-): κυφ-ός (ό κύπτων = καμπούρης)· λείπ-ω: λοιπός (ό ὑπολειπόμενος) κ.ά.
-νός	σέβ-ομαι: (σεβ-νός) σεμ-νός (= αυτός που προκαλεί σεβασμό, σεβαστός)· στίλβ-ω: (στιλβ-νός) στιλπ-νός (ό στίλβων)· στυγέ-ω -ῶ (= μισώ): στυγ-νός (= μισητός)· τέρπ-ω: τερπ-νός (ό τέρπων) κ.ά.
-ανός	στέγ-ω: στεγ-ανός (ό στέγων = αυτός που σκεπάζει)· πείθ-ω (θ. πειθ-, πιθ-): πιθ-ανός (ό πείθων = πειστικός)· ίκ-νέ-ομαι -οῦμαι (άφικνοῦμαι = φτάνω): ίκ-ανός (= αυτός που μπορεί να φτάσει [σ' ένα σκοπό]) κ.ά.
-ρός	λάμπ-ω: λαμπ-ρός (ό λάμπων)· μαιίνω (θ. μιαν-): (μιαν-ρός) μια-ρός· χαλά-ω -ῶ (= χαλαρώνω): χαλα-ρός κ.ά.
-ερός	θάλλω: θαλ-ερός (ό θάλλων)· φαίνομαι (θ. φαν-): φαν-ερός (ό φαινόμενος)· στυγέ-ω -ῶ: στυγ-ερός (= μισητός, βδελυρός).

2) Όσα σημαίνουν εκείνον που έχει ικανότητα, κλίση ή επιτηδειότητα σ' αυτό που δηλώνει το ρήμα· αυτά έχουν τις ακόλουθες παραγωγικές καταλήξεις:

-ϊκός	δευτερόκλιτα τρικατάληκτα: άρχ-ω: άρχ-ικός (= ικανός να άρχει) κ.ά.
-τικός	άμύν-ομαι: άμυν-τικός (= επιτηδειος να αμύνεται)· άρπάζω (θ. άρπαγ-): άρπακ-τικός (= που έχει τάση να αρπάξει)· δηλό-ω -ῶ: δηλω-τικός (= που έχει την ικανότητα να δηλώνει, να φανερώνει)· έρίζω (θ. έριδ-): έρισ-τικός (= που έχει κλίση στο να φιλονικεί) κ.ά.
-ϊμος	δευτερόκλιτα δικατάληκτα: μάχ-ομαι: μάχ-ϊμος (= ικανός να μάχεται)· φρονέ-ω -ῶ: φρόν-ιμος (= ικανός να φρονεί, συνετός)· ώφελέ-ω -ῶ: ώφέλ-ιμος κ.ά.
-μων	(γεν. -μονος), τριτόκλιτα δικατάληκτα: αϊδέομαι -οῦμαι: αϊδή-μων (= που ντρέπεται, ντροπαλός)· έλεέ-ω -ῶ: έλεή-μων (= που ελεεί)· μι-μνή-σκομαι (θ. μνη-): μνή-μων (= που έχει την ικανότητα να θυμάται)· οϊκτίρω: οϊκτίρ-μων (= που οϊκτίζει, σπλαχνίζεται, σπλαχνικός) κτλ.
-τήριος	δευτερόκλιτα δικατάληκτα ή τρικατάληκτα: δρά-ω -ῶ (θ. δρασ-): δρασ-τήριος, -ος, -ον (= ικανός, να δρα, ενεργητικός, αποτελεσματικός)· λύω: λυ-τήριος, -ος, -ον και -ία, -ον (= ικανός να λύνει, ν' ανακουφίζει)· σώζω (θ. σω-): σω-τήριος, -ος, -ον (= ικανός να σώζει) κ.ά.

β) Επίθετα παράγωγα από ονόματα

- Επίθετα που παράγονται από ονόματα (ουσιαστικά ή κάποτε και από επίθετα) είναι:

1) Όσα σημαίνουν αυτόν που ανήκει σ' εκείνο που δηλώνει η πρωτότυπη λέξη ή αυτόν που έχει σχέση με αυτό· τα επίθετα αυτά έχουν τις ακόλουθες παραγωγικές καταλήξεις:

I. Κατάληξη **-ιος**, που (ανάλογα με τους προηγούμενους φθόγγους και τις φθογγικές παθήσεις που γίνονται) παρουσιάζεται και σαν **-αιος, -ειος, -οιος, -ῶος**. Π.χ.

α) -ιος	θάλασσα: θαλάσσιος· ούρανός: ούρανιος· πατήρ (γεν. πατρός): πατριός· τιμή: τίμιος· ένιαυτός: (ένιαύτιος) ένιαύσιος· πλοῦτος: (πλούτιος) πλούσιος· έκών (γεν. έκόντις): (έκόντιος) έκούσιος κ.ά.
β) -αιος	άγορά: (άγοράσιος) άγοραίος· άνάγκη (θ. άναγκα-): (άναγκάσιος) άναγκαίος· δίκη (θ. δικα-): (δικασίος) δικασίος· έτσι και: άγέλη: άγελαίος· έδρα: έδραίος· κρήνη: κρηναίος· σπουδή: σπουδαίος· ώρα: ώραίος (= που γίνεται την ώρα που πρέπει, ώριμος) κ.ά. Από αναλογία προς αυτά και: κήπος: κηπαίος· χέρσος: χερσαίος κ.ά.
γ) -ειος	βασιλεύς: (βασιλεσιος) βασιλείος (= που ανήκει στο βασιλέα, βασιλικός)· τέλος (θ. τελεσι-): (τέλεσιος, τέλεσιος) τέλειος· θεός: (θέσιος) θεϊός· άστρ (άστρ-ως): (άστρ-ειος) άστρ-ειός κ.ά. Από αναλογία προς αυτά και: δούλος: δούλεσιος· οίκος: οίκ-ειός· άνήρ (άνδρ-ός): άνδρ-ειός· επίσης σε -ειος κανονικά λήγουν τα επίθετα που παράγονται από ονόματα προσώπων ή ζώων: Εύκλειδης: Εύκλειδ-ειος· Κίμων: Κιμών-ειος· Πυθαγόρας: Πυθαγόρ-ειος· αίξ (αίγ-ός): αίγ-ειος· βοῦς (βο-ός): βόειος· ίππος: ίππ-ειος· κύκνος: κύκν-ειος κ.ά.
δ) -οιος	γέλωσ (θ. γελοσι-): (γελόσιος, γελόσιος) γελοίος· άλλος· (άλλόσιος) άλλοίος· όμός (= κοινός): (όμόσιος) όμοίος και όμοιος· ανάλογα και πᾶς (παντ-ός): παντ-οίος κ.ά.
ε) -ῶος	ήρω-ς: (ήρώσιος) ήρωός (= αυτός που ανήκει στον ήρωα)· ήως (= πρωί): (ήώσιος) ήωός (= πρωινός) και αττ. ή έως· έῶος· ανάλογα και: πατήρ (πατρ-ός): πατρῶος· μήτηρ (μητρ-ός): μητρῶος· πάππος: παππ-ῶος κ.ά.

II. Κατάληξη **-κός**, που (από αναλογία προς άλλα παράγωγα ή με ορισμένες φθογγικές παθήσεις) παρουσιάζεται και σαν **-ακός, -ϊκός, -ῦκός, -εικός**:

α) -κός -ακός	καρδία: καρδια-κός· οίκια: οίκια-κός· παροιμία: παροιμια-κός κ.ά. Από αναλογία προς αυτά και: ήλιος: ήλι-ακός· συμπόσιον: συμποσι-ακός· Κορίνθιος: Κορινθι-ακός· Ρόδιος: Ροδι-ακός κ.ά.
β) -κός -ι-κός	ίστορία: ιστορι-κός· μανία: μανι-κός· μάντις: μαντι-κός· πανήγυρις: πανηγυρι-κός· φύσις: φυσι-κός κ.ά. Από αναλογία προς αυτά και: πολίτης: πολιτ-ικός· είρήνη: είρην-ικός· βάρβαρος: βαρβαρ-ικός· δούλος: δουλ-ικός· πόλεμος: πολεμ-ικός· έθνος: έθν-ικός· ήθος: ήθ-ικός· ρήτωρ (ρήτορ-ος): ρήτορ-ικός· ήγεμών (ήγεμόν-ος): ήγεμον-ικός· άστρ: άστρ-ικός· Κερκυραίος: Κερκυρα-ϊκός· Άχαιός: Άχα-ϊκός· τροχαίος: τροχα-ϊκός· βασιλεύς: βασιλ-ικός· Εύβοεύς: Εύβο-ϊκός κ.ά.
γ) -κός -υκός	θηλυσ: θηλυ-κός· λίβυ-ς, γεν. λίβυ-ος (= αυτός που είναι από τη Λιβύη): Λιβυ-κός· από αναλογία και: ό άλλς (= το αλάτι): άλ-υκός (= αρμυρός) κ.ά.
δ) -κός -εικός	Ακαδημεια: Ακαδημει-κός· Δαρειός: δαρει-κός· Δεκέλεια: Δεκελει-κός· κεραμεύς: (κεραμε-ικός) κεραμεικός· όρεός (= μουλάρι): (όρε-ικός) όρεικός (όρεικόν ζευγος = ένα ζευγάρι μουλάρια).

2) Όσα σημαίνουν ύλη ή χρώμα: αυτά έχουν τις παραγωγικές καταλήξεις:

-(-εος) -οῦς	ἄργυρος: (ἀργύρ-εος) ἀργυροῦς· σίδηρος: (σιδήρ-εος) σιδηροῦς· χαλκός: (χάλκ-εος) χαλκοῦς· χρυσός: (χρῦσ-εος) χρυσοῦς· κύανος (= ὕλη με γαλάζιο χρώμα): (κυάν-εος) κυανοῦς· πορφύρα (= χρωστική ουσία βαθιά κόκκινη): (πορφύρ-εος) πορφυροῦς κ.ά.
-ινος	κριθή: κρίθινος, -ίνη, -ινον· λίθος: λίθινος, -ίνη, -ινον και -ος, -ον· ξύλον: ξύλινος, -ίνη, -ινον και -ος, -ον· πῦρος (= εἶδος πέτρας, πωρόλιθος): πῦρινος, -ίνη, -ινον κ.ά.

3) Ὅσα σημαίνουν τον κατάλληλο για εκείνο που δηλώνει το πρωτότυπο· αυτά έχουν τις ακόλουθες παραγωγικές καταλήξεις:

-μος	(παράγωγα κυρίως από ουσιαστικά σε -σις που παράγονται από ρήματα): ἄροσις (από το ἄρώω -ῶ = καλλιεργῶ): ἄροσιμος (= κατάλληλος για καλλιέργεια): καῦσις: καῦσι-μος· οἰκήσις: οἰκήσι-μος· χρῆσις: χρήσι-μος κ.ά.
-ιμος	Από αναλογία προς τα παραπάνω σχηματίζονται παράγωγα με την κατάληξη -ιμος και από άλλα ουσιαστικά: ἔδωδῆ: ἔδωδ-ιμος (= φαγώσιμος)· μάχη: μάχ-ιμος· νόμος: νόμ-ιμος· πένθος: πένθ-ιμος κ.ά.

4) Ὅσα σημαίνουν πλησμονή, δηλ. αφθονία από εκείνο που δηλώνει το πρωτότυπο όνομα· αυτά έχουν τις ακόλουθες παραγωγικές καταλήξεις:

-εις	(γεν. -εντός) θηλ. -εσσα, ουδ. -εν: αἴγλη: αἰγλή-εις, -εσσα, -εν (= γεμάτος αἴγλη)· τόλμη: τολμή-εις (= τολμηρός)· ὕλη (= δάσος): ὕλη-εις (= δασωμένος)· χάρις: χαρί-εις· ἄνεμος: ἀνεμό-εις και ἠνεμό-εις· ἄμπελος: ἀμπελό-εις κ.ά.
-όεις	Από αναλογία προς τα τελευταία σε -οεις σχηματίστηκαν παράγωγα και απευθείας με την παραγωγική κατάλ. -όεις: ἀστὴρ (ἀστέρ-ος): ἀστερ-όεις· ἰλύς (= λάσπη): ἰλυ-όεις· ἰχθύς: ἰχθυ-όεις κ.ά.
-νός (-εινός)	ῥος (θ. ὄρεσ-νός, ὄρεν-νός) ὄρεινός· σκότος (θ. σκοτεσ-): (-εινός) (σκοτεσ-νός, σκοτεν-νός) σκοτεινός· δέος (θ. δεεσ-): (δεεσ-νός, δεεν-ός) δεινός· ὕγιής (θ. ὕγισσ-): (ὕγισσ-νός, ὕγιεν-νός) ὕγεινός· ἄλγος: (θ. ἀλγισσ-): (ἀλγισσ-νός, ἀλγιν-νός) ἀλγεινός· κλέος: (θ. κλεεσ-): (κλεεσ-νός, κλεεν-νός) κλεινός.
-εινός	Από αναλογία προς τα παραπάνω σχηματίστηκαν παράγωγα απευθείας με την παραγωγική κατάλ. -εινός: πόθος: ποθ-εινός· φῶς: φωτ-εινός κ.ά.
-λός	παχύς: παχυ-λός· φειδῶ: φειδω-λός· ἀπατη-λός· σιωπή: σιωπηλός.
-ηλός	Από αναλογία προς τα τελευταία σε -ηλός σχηματίστηκαν παράγωγα απευθείας με την παραγωγική κατάληξη -ηλός: ῥίγος: ῥιγ-ηλός· σφρίγος: σφριγ-ηλός· ὕψος: ὕψ-ηλός (έτσι και: χαμαί: χαμ-ηλός).
-λέος -αλέος	δίψα: διψα-λέος· λύσσα: λυσσα λέος· πείνα: πεινα-λέος· ψῶρα: ψωρα-λέος κ.ά. Από αναλογία προς τα παραπάνω που λήγουν σε -αλέος σχηματίστηκαν παράγωγα και απευθείας με την παραγωγ. κατάλ. -αλέος: θάρρος: θαρρ-αλέος· κέρδος: κερδ-αλέος· ῥώμη: ῥωμ-αλέος· ὕπνος: ὕπν-αλέος· φρίξ, γεν. φρι-κός (= φρικίαση, ανατριχίλα): φρικ-αλέος κ.ά.
-ρός -αρός	αἴσχος: αἰσχ-ρός· ἔχθος (= ἐχθρα): ἐχθ-ρός· ἀνία: ἀνια-ρός· έτσι και: λίπος: λιπ-αρός· ῥύπος (= ακαθαρσία): ῥυπ-αρός· σθένος: σθεν-αρός κ.ά.
-ρός -ηρός	λύπη: λυπη-ρός· ὀδύνη: ὀδυνη-ρός· σιωπή: σιωπη-ρός· τόλμη: τολμη-ρός· τύχη: τυχη-ρός κ.ά. Έτσι και: αἷμα (αἷματ-ος): αἷματ-ηρός· ἄνθος: ἀνθ-ηρός· μόχθος: μοχθ-ηρός· νόσος: νοσ-ηρός· ὄκνος: ὄκν-ηρός· ὄχλος (= ἐνόχληση): ὄχλ-ηρός κ.ά.
-ρός -υρός	ἰσχύς: ἰσχυ-ρός· έτσι και: ἄλμη: ἄλμ-υρός.
-ρός -ερός	κράτος (θ. κρατεσ-): κρατε-ρός· έτσι και: δρόσος: δροσ-ερός· φθόνος: φθον-ερός· σκιά: σκι-ερός· φλόξ (φλογ-ός): φλογ-ερός κ.ά.
-ώδης	τριτόκλιτα δικατάληκτα: ἀφρός: ὄ, ἡ ἀφρ-ώδης, τὸ ἀφρῶδες· αἷμα (αἷματ-ος): αἷματ-ώδης· ἄκανθα: ἀκανθ-ώδης· λύσσα: λυσσ-ώδης· μανία: μανι-ώδης κ.ά.

5) Ὅσα σημαίνουν χρόνο ή μέτρο· αυτά έχουν τις ακόλουθες παραγωγικές καταλήξεις:

-αῖος	πρότερος: προτερ-αῖος· ὕστερος: ὕστερ-αῖος· δεύτερος: δευτερ-αῖος· τρίτος: τριτ-αῖος κτλ. πῆχυ-ς: πηχυ-αῖος· στάδιον: σταδι-αῖος.
-ιαῖος	Ἔτσι και: πλέθρον: πλεθρ-ιαῖος· μήν: μην-ιαῖος κ.ά.
-ήσιος	ἔτος: ἔτ-ήσιος· ἡμέρα: ἡμερ-ήσιος·
-ινός	ἔαρ: ἔαρ-ινός· φθινόπωρον: φθινοπωρ-ινός· μεσημβρία: μεσημβρ-ινός· ἡμέρα: ἡμερ-ινός· ἑσπέρα: ἑσπερ-ινός· θέρος: θερ-ινός.

γ) Επίθετα παράγωγα από επιρρήματα

- **Επίθετα παράγωγα από επιρρήματα (ιδίως τοπικά ή χρονικά)** έχουν τις ακόλουθες παραγωγικές καταλήξεις:

-ιος	ὄπισθεν: ὀπίσθ-ιος· πρόσθεν: πρόσθ-ιος
-ιμος	ὄψέ: ὄψ-ιος και ὄψ-ιμος· πρῶ και πρωί: πρῶ-ιος και πρῶος και πρῶ-ιμος·
-νός	πέρυσι: περυσι-νός·
-ινός	χθές: χθες-ινός·
-αῖος	ράγδην (= βίαια, δυνατά): ραγδ-αῖος· χύδην (= χυτά, ανάκατα): χυδ-αῖος (= ανάμειχτος, κοινός, πρόστυχος)·
-ικός	καθόλου (= γενικά): καθολ-ικός.

Φιλολογική
Παιδεία

Γ'. Παράγωγα ρήματα

- Τα παράγωγα ρήματα σχηματίζονται **α) από ονόματα (ουσιαστικά ή επίθετα):** βασιλεύ-ς: βασιλεύ-ω· ἥσυχος: ἡσυχ-άζω· **β) από άλλα ρήματα:** ἔρπ-ω: ἔρπ-ύζω· **γ) από επιρρήματα ή επιφωνήματα:** ἐγγύς: ἐγγ-ίζω· οἴμοι: οἴμ-ώζω.

α) Ρήματα παράγωγα από ονόματα

- Τα ρήματα που παράγονται από ονόματα (ουσιαστικά ή επίθετα) σημαίνουν συνήθως ότι το υποκείμενο είναι ή γίνεται ή έχει ή παρέχει ή κάνει ό,τι φανερώνει η πρωτότυπη λέξη.

1) Τα ρήματα αυτά είχαν αρχικά την παραγωγική κατάληξη -jw (δηλ. παραγωγικό πρόσφυμα j και κατάλ. -ω·):

α') βοή (θ. βοα-): (βοά-jw) βοά-ω -ῶ· τόλμη (θ. τολμά-): (τολμά-jw) τολμά-ω -ῶ· έτσι και: ἤττα: ἤττά-ομαι -ῶμαι· ἀνία: ἀνιά-ω -ῶ κ.ά.

β') νόσος (θ. νοσε-): (νοσέ-jw) νοσέ-ω -ῶ· ὄκνος: ὀκνέ-ω -ῶ· πλοῦτος: πλουτέ-ω -ῶ· πόνος: πονέ-ω -ῶ· φίλος: φιλέ-ω -ῶ κ.ά.

γ') γυμνός: (γυμνό-jw) γυμνό-ω -ῶ· δῆλος: δηλό-ω -ῶ· δοῦλος: δουλό-ω -ῶ· δίκαιος: δικαιο-ω -ῶ· λύτρον: λυτρό-ω -ῶ κ.ά.

δ') βασιλεύς: (βασιλεύ-jw) βασιλεύ-ω· γραμματεύ-ς: γραμματεύ-ω· ἵππεύ-ς: ἵππεύ-ω· φονεύ-ς: φονεύ-ω κ.ά.

ε') παῖς (παιδ-ός): (παιδ-jw) παίζω· σκιάς (σκιάδ-ος): σκιάζω· ψεκὰς (ψεκάδ-ος): ψεκάζω· έτσι και: ἄρπαξ (ἄρπαγ-ος): ἀρπάζω κ.ά.

ς') ἐλπίς (ἐλπίδ-ος): (ἐλπίδ-jw) ἐλπίζω· ἔρις (ἔριδ-ος): ἐρίζω· έτσι και: μᾶστιξ (μᾶστιγ-ος): μαστίζω κ.ά.

ζ') βάσκαν-ος: (βασκάν-jw) βασκαίνω· μέλας (μέλαν-ος): (μελάν-jw) μελαίνω κ.ά.

η') καθαρός (καθάρ-jw) καθαίρω· τέκμαρ (= τεκμήριο· γεν. τέκμαρ-ος): (τεκμάρ-jw) τεκμαίρομαι κ.ά.

θ') μάρτυς (μάρτυρ-ος): (μαρτύρ-jw) μαρτύρομαι, μαρτύρομαι κ.ά.

ι') ἄγγελος: (ἀγγέλ-jw) ἀγγέλλω· ναυτίλος: (ναυτίλ-jw) ναυτίλλομαι· ποικίλος: (ποικίλ-jw) ποικίλλω κ.ά.

ια') κῆρυξ (κῆρυκ-ος): (κηρύκ-jw) κηρύττω ή κηρύσσω· φύλαξ (-ακος): (φυλάκ-jw) φυλάττω ή φυλάσσω· αἶμα (αἵματ-ος): (αἵμάτ-jw) αἵμάττω ή αἵμάσσω κ.ά.

2) Από παραδείγματα όπως τα παραπάνω σχηματίστηκαν οι καταλήξεις: -άω (-ιάω), -έω, -όω, -εύω, -ζω, -άζω, -ίζω, -νω, -ύνω, -αίνω, -αίρω κτλ.

α) -άω	ἄριστον: ἄριστ-άω -ῶ· γόος: γο-άω -ῶ· σφρίγος: σφριγ-άω -ῶ·
-ιάω	ἔρυθρός: ἔρυθρ-ιάω -ῶ κ.ά.
Μερικά ρήματα σε -άω και σε -ιάω, παράγωγα από ονόματα, σημαίνουν έφεση (δηλ. μεγάλη επιθυμία) ή πάθηση: θάνατος, θανατ-άω -ῶ (= επιθυμώ πολύ το θάνατο), στρατηγός: στρατηγ-ιάω -ῶ (= επιθυμώ πολύ να γίνω στρατηγός)· λίθος: λιθ-άω και λιθ-ιάω -ῶ (= πάσχω από λιθίαση), ὀφθαλμός: ὀφθαλμ-ιάω -ῶ (= πάσχω από ὀφθαλμία) κ.ά.	
β') -έω	ἀπειλή: ἀπειλ-έω -ῶ· μάρτυς (μάρτυρ-ος): μαρτυρ-έω -ῶ κ.ά. Έτσι και πολλά παρασύνθετα: εὐδαιμόν (-ονος): εὐδαιμον-έω -ῶ· εὐεργέτης: εὐεργετ-έω -ῶ· σώφρων (-ονος): σωφρον-έω -ῶ κ.ά.
γ') -όω	ῥίζα: ῥιζ-όω -ῶ· σκηνή: σκην-όω -ῶ· πλήρης: πληρ-όω -ῶ· ἐλάττων: ἐλαττ-όω -ῶ· μείων: μει-όω -ῶ κ.ά.
δ') εύω	ταμίας: ταμι-εύω· ἰκέτης: ἰκετ-εύω· ἀγορά: ἀγορ-εύω· δοῦλος: δουλ-εύω· κόλαξ (κόλακ-ος): κολακ-εύω· παῖς (παιδ-ός): παιδεύω κ.ά.
ε') -ζω	ἀγορά: ἀγορά-ζω· δίκη (θ. δικα-): δικά-ζω· δόξα: δοξά-ζω
-άζω	ἄτιμος: ἀτιμ-άζω· ἥσυχος: ἥσυχ-άζω κ.ά.
ζ') ίζω	ἀγνός: ἀγν-ίζω· ὁ ὄρος: ὀρ-ίζω· φενακία: φενακ-ίζω· ὕστερος: ὕστερ-ίζω· ἀθρόος: (ἀθρο-ίζω) ἀθροίζω κ.ά.
Ρήματα σε -ιάζω ή -ίζω, παράγωγα από ονόματα εθνικά ή κύρια ή από ονόματα ζώων, σημαίνουν συνήθως ότι το υποκείμενο τους μιμείται τα ήθη, τη γλώσσα, κτλ. ή ακολουθεί τα φρονήματα εκείνου που δηλώνει το πρωτότυπο όνομα: Βοιωτός: βοιωτ-ιάζω (= μιμούμαι τα ήθη ή τη γλώσσα των Βοιωτών)· έτσι και: Έλλην: ἑλλήν-ίζω· θάρβαρος: θαρβαρ-ίζω· Μήδος: μηδ-ίζω· Φίλιππος: φιλιππ-ίζω· πύθηκος: πυθηκ-ίζω κ.ά. (πβ. τα νεοελλ.: παπαγαλίζω = μιλώ σαν παπαγάλος κ.ά.).	
ζ') -νω	βαθύς: βαθύ-νω· βαρύς: βαρύ-νω· ἡδύς: ἡδύ-νω· ὀξύς: ὀξύ-νω κ.ά. Από αναλογία προς αυτά σχηματίστηκαν με παραγωγ. καταλ.
-ύνω	αἴσχος: αἰσχ-ύνω· θάρρος: θαρρ-ύνω· λαμπρός: λαμπρ-ύνω· μήκος: μηκ-ύνω· φαιδρός: φαιδρ-ύνω κ.ά.
-αίνω	θερμός: θερμ-αίνω· κοῖλος: κοιλ-αίνω· χαλεπός: χαλεπ-αίνω· δυσχερής: δυσχερ-αίνω· ὑγιής: ὑγι-αίνω κ.ά.
η') -αίρω	γέρας: γερ-αίρω· ἐχθρός: ἐχθ-αίρω· μέγας: μεγ-αίρω κ.ά.

β) Ρήματα παράγωγα από άλλα ρήματα

- Τα ρήματα που παράγονται από άλλα ρήματα είναι:

1) **εναρκτικά, δηλ. σημαίνουν ότι το υποκείμενο αρχίζει να κάνει ή να γίνεται ό,τι δηλώνει το πρωτότυπο ρήμα· αυτά έχουν παραγωγική κατάληξη -σκω:**

-σκω	γηράω -ῶ: γηρά-σκω (= αρχίζω να γεράζω)· ἡβάω -ῶ: ἡβάσκω (= αρχίζω να γίνομαι έφηβος) κ.ά.

2) εφετικά, δηλ. σημαίνουν ότι το υποκείμενο έχει έφεση (μεγάλη επιθυμία) για εκείνο που δηλώνει το πρωτότυπο ρήμα· αυτά έχουν τις παραγωγικές καταλήξεις **-ιάω και -είω**, που προσθέτονται στο χρονικό θέμα του μέλλοντα:

-ιάω (-ιώ)	κλαίω (μέλλ. κλαύσομαι): κλαυσ-ιάω -ιώ (=θέλω να κλάψω)
-είω	πολεμ-έω -ώ (μέλλ. πολεμήσω): πολεμησ-είω (= θέλω να πολεμήσω)· τυρανν-έω -ώ (μέλλ. τυρανήσω): τυρανήσ-είω (= θέλω να γίνω τύραννος)· δρά-ω -ώ (μέλλ. δράσω): δρασ-είω (= θέλω να δράσω).

3) θαμιστικά ή επιτατικά, δηλ. σημαίνουν ότι το υποκείμενο εκτελεί θαμά (= συχνά) ή σε μεγάλο βαθμό αυτό που φανερώνει το πρωτότυπο ρήμα· αυτά έχουν τις παραγωγικές καταλήξεις: **-άζω, -ίζω, -ύζω**:

-άζω	στένω (= στενάζω): στεν-άζω (= στενάζω συχνά)· ρίπτω: ριπτ-άζω (= ρίχνω εδώ κι εκεί)
-ίζω	αίτέω -ώ: αίτ-ίζω (= ζητώ συχνά, επίμονα)
-ύζω	ἔρπω: ἔρπ-ύζω (= σέρνομαι διαρκώς).

γ) Ρήματα παράγωγα από επιρρήματα και επιφωνήματα

• Τα ρήματα που παράγονται από επιρρήματα σημαίνουν ότι το υποκείμενο είναι ή κάνει ό,τι δηλώνει η πρωτότυπη λέξη· αυτά έχουν τις παραγωγικές καταλήξεις **-ζω ή -ίζω**:

-ζω	δίχα: διχά-ζω (= διαιρώ σε δύο μέρη, ξεχωρίζω)· πέλας (= κοντά): πελά-ζω (= πλησιάζω) κ.ά.
-ίζω	έγγυς: έγγ-ίζω· χωρίς: χωρ-ίζω κ.ά.

• Τα ρήματα που παράγονται από επιφωνήματα σημαίνουν ότι το υποκείμενο λέει εκείνο που δηλώνει η πρωτότυπη λέξη· αυτά έχουν τις παραγωγικές καταλήξεις **-ζω (-άζω, -ίζω, -ώζω)**:

-ζω	άλαλαί: άλαλά-ζω (= λέω άλαλαί, φωνάζω)· γρῦ: γρύ-ζω (= λέω γρῦ, μουρμουρίζω)
-άζω	αίαϊ: αϊ-άζω (= λέω αίαϊ, θρηνώ)
-ίζω	έλελεῦ: έλελ-ίζω (= φωνάζω έλελεῦ)
-ώζω	οἴμοι: οἴμ-ώζω (= φωνάζω οἴμοι, θρηνώ).

Δ'. Παράγωγα επιρρήματα

- Επιρρήματα παράγονται από κάθε κλιτό μέρος του λόγου και από προθέσεις ή άλλα επιρρήματα. Τα παράγωγα επιρρήματα είναι **τοπικά, τροπικά, ποσοτικά και χρονικά.**

α) Τοπικά

- Τα **τοπικά παράγωγα επιρρήματα** σημαίνουν:

1) τη στάση σ' έναν τόπο, με τις παραγωγ. καταλήξεις **-θι, -σι(ν), -οι:**

-θι	ἄλλος: ἄλλο-θι (= σε άλλον τόπο, αλλού)· αὐτός: αὐτό-θι (= σ' αυτό τον τόπο, αυτού)
-σι(ν)	Ἀθηναί: Ἀθήνη-σι(ν)· Ὀλυμπία: Ὀλυμπία-σι(ν)· Πλαταιαί: Πλαταιᾶ-σι(ν) κτλ. θύρα: θύρα-σι (= στην πόρτα, έξω από το σπίτι)
-οι	Ἰσθμός: Ἰσθμοῖ· Μέγαρα: Μεγαροῖ· Πυθῶ (= Δελφοί): Πυθοῖ (= στους Δελφούς)· οἶκος: οἴκοι (= στο σπίτι, στην πατρίδα· πάντα για στάση, αντί για το ἐν τῇ πατρίδι).

2) την κίνηση προς έναν τόπο, με τις παραγωγικές καταλήξεις **-ω, -σε, -δε (-ζε):**

-ω	ἀνά: ἄνω (= προς τα πάνω· και για στάση = πάνω) κατά: κάτω· ἐς ἢ εἰς: ἔσω ἢ εἴσω (= μέσα σε, προς τα μέσα· και για στάση = μέσα)· πρός: πρόσ-ω, με μετάθεση: πόρσω και με αφομοίωση: πόρρω (= προς τα εμπρός, μακριά) κ.ά.
-σε	ἄλλος: ἄλλο-σε (= προς άλλο μέρος)· αὐτός: αὐτό-σε (= προς αυτό το μέρος)· ἐκεῖ: ἐκεῖ-σε (= προς τα εκεί) κ.ά.
-δε	Μέγαρα: Μεγαρά-δε· Ἐλευσίς (Ἐλευσῖν-ος): Ἐλευσινά-δε κτλ.
(-ζε)	(= προς τα Μέγαρα, προς την Ελευσίνα κτλ.)· οἶκος: οἰκόν-δε και οἴκα-δε (= προς το σπίτι, προς την πατρίδα)· Ἀθηναί: (Ἀθήνασ-δε) Ἀθήναζε·

3) την κίνηση από έναν τόπο, με τις παραγωγικές καταλήξεις **-θεν (-οθεν, -ωθεν):**

-θεν	ἐκεῖ: ἐκεῖ-θεν (= από εκείνον τον τόπο)· οἶκος: οἴκο-θεν (= από το σπίτι, από την πατρίδα)· ἄλλος: ἄλλο-θεν (= από άλλον τόπο) κ.ά.
-οθεν	ἔτσι και: πᾶς (παντ-ός): πάντ-οθεν (= από παντού) κ.ά.
-ωθεν	ἄνω: ἄνωθεν (= από πάνω)· ἀμφοτέροι: ἀμφοτέρ-ωθεν (= και από τα δύο μέρη)· ἐκάτερος: ἐκατέρ-ωθεν.

β) Τροπικά

- Τα **τροπικά παράγωγα επιρρήματα** σχηματίζονται:

1) από επίθετα, αντωνυμίες και μετοχές με κατάληξη **-ως (-ῶς)**:

-ως (-ῶς)	δίκαιος: δικαί-ως· σπουδαίος: σπουδαίως· βαρύς: βαρέως· οὔτος: οὔτως· ἄλλος: ἄλλως· δέον (γεν. δέοντ-ος): δεόντως· θαρρῶν (γεν. θαρροῦντ-ος): θαρρούντως· εἰκῶς (γεν. εἰκότ-ος): εἰκότως· λεληθῶς (γεν. λεληθότ-ος): λεληθότως· ὁμολογούμενος: ὁμολογουμένως· ἔσκεμμένος: ἔσκεμμένως· καλός: καλῶς· ἰκανός: ἰκανῶς· εὐγενής: εὐγενῶς· σαφής: σαφῶς κ.ά.· θορυβώδης: θορυβωδῶς κ.ά.

2) από οποιοδήποτε κλιτό μέρος του λόγου, με τις παραγωγικές καταλήξεις **-δην (-άδην, -ίνδην), -δόν (-ηδόν), -ί, (-τί), -εἶ, -ς**:

-δην -άδην	αἶρω (θ. ἀρ-): ἄρ-δην· κρύπτω (θ. κρυφ-): (κρύφ-δην) κρύβ-δην· μείγνυ-μι: μείγ-δην· φύρω (= ανακατώνω): φύρ-δην· βαίνω (θ. βα-): βά-δην· ἔτσι και: τρέχ-ω: τροχ-άδην· σπεῖρ-ω: σπορ-άδην κ.ά.
-ίνδην	ἄριστος: ἀριστ-ίνδην (μ' εκλογή του ἀρίστου)· πλοῦτος: πλουτ-ίνδην (κατά τον πλούτο).
-δόν -ηδόν	ἀναφαίνω (θ. ἀνα-φαν-): ἀνα-φαν-δόν (= φανερά)· βότρυς: βοτρυ-δόν (= σαν σταφύλια)· ἀγέλη: ἀγελη-δόν· ἔτσι και: κύων (κυν-ός): κυν-ηδόν (= σαν σκύλος)· ταύρος: ταυρ-ηδόν κ.ά.
-ί	ἄμισθος: ἀμισθ-ί· αὐτόχειρ: αὐτοχειρ-ί (= με τα ἴδια του τα χέρια)· ἐθέλων (γεν. ἐθέλοντ-ος): ἐθέλοντ-ί· ἀμάχητος: ἀμαχητ-ί· ἀγέλαστος: ἀγελαστ-ί· ἄπνευστος: ἀπνευστ-ί κ.ά.
-τί	Από αναλογία προς τα τελευταία σχηματίζονται με παραγωγ. κατάλ. -τί: μέγας (μεγάλ-ου): επίρρ. μεγάλως και απ' αυτό μεγαλωσ-τί· νέος: επίρρ. νέως και απ' αυτό νεωσ-τί· ἔτσι και: ὀνομάζω: ὀνομασ-τί· ἐλληνίζω: ἐλληνισ-τί· βαρβαρίζω: βαρβαρισ-τί·
-εἶ	ἄμαχος: ἀμαχ-εἶ· ἄσπονδος: ἀσπονδ-εἶ (= χωρίς σπονδές)· νήποιος (= ατιμώρητος): νηποιον-εἶ (= χωρίς τιμωρία)· πάνδημος: πανδημ-εἶ·
-ς	ἀναμίσγω: (ἀναμίγ-ς) ἀναμίξ· ἐναλλάσσομαι: (ἐναλλάγ-ς) ἐναλλάξ· ἀπό θέμα πυγ- (που απ' αυτό πυγ-μή): (πύγ-ς) πύξ (= με γροθιές)· ἀπό θ. λαγ-: (λάγ-ς) λάξ (= με κλοτσιές, πβ. λακτίζω).

γ) Ποσοτικά

- Τα **ποσοτικά παράγωγα επιρρήματα** σχηματίζονται από κλιτές λέξεις που φανερώνουν αριθμό ή ποσό. Αυτά έχουν παραγωγικές καταλήξεις **-ς, -κίς, -άκις**:

-ς	δύο (θ. δι-, πβ. δι-πλοῦς): δί-ς· τρεῖς, τρί-α: τρί-ς·
-κίς	ἑπτά: ἑπτά-κίς· δέκα: δεκά-κίς·
-άκις	ἀπό αναλογία προς τα παραπάνω σχηματίζονται με παραγωγική κατάληξη -άκις: πέντε: πεντ-άκις· ἕξ: ἕξ-άκις κτλ.· πόσος: ποσ-άκις· ὅσος: ὄσ-άκις· πολὺς (πολλοῦ): πολλ-άκις κ.ά.

δ) Χρονικά

- Τα **χρονικά παράγωγα επιρρήματα** σχηματίζονται από αντωνυμίες και έχουν την παραγωγική κατάληξη **-τε**: ἄλλος: ἄλλο-τε· ἕκαστος: ἐκάστο-τε· ὅς: ὅ-τε κ.ά.

ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Προεισαγωγικές παρατηρήσεις για τη σύνθεση

- Είδαμε ότι **στη σύνθεση βασικό στοιχείο είναι το θέμα καθενός από τα συνθετικά μέρη από τα οποία σχηματίζονται οι σύνθετες λέξεις.**

Ειδικότερα **στη σύνθεση** παρατηρούμε τα ακόλουθα:

1) Καθένα από τα δύο συνθετικά μέρη μπορεί να είναι κλιτό ή άκλιτο μέρος του λόγου. Π.χ.

Πρώτο συνθετικό κλιτό: (λόγος + γράφω) λογογράφος

Πρώτο συνθετικό άκλιτο: (ὕπερ + μέγεθος) ὑπερμεγέθης

Δεύτερο συνθετικό κλιτό: (σύν + γράφω) συγγράφω

Δεύτερο συνθετικό άκλιτο: (ὕπερ + ἄνω) ὑπεράνω.

2) Όταν το α' συνθετικό είναι όνομα πρωτόκλιτο ή δευτερόκλιτο, τότε ο χαρακτήρας του κανονικά αποβάλλεται εμπρός από το αρχικό φωνήεν του β' συνθετικού: (κιθάρα + ἄδω) κιθαρῳδός· (στρατός, θ. στρατο- + ἄρχω) στρατάρχης.

Αν όμως το β' συνθετικό άρχιζε άλλοτε από F ή σ, τότε ή φυλάγονται τα δύο φωνήεντα ή συναιρούνται ή αποβάλλεται το τελικό φωνήεν του α' συνθετικού. Π.χ.

α) φυλάγονται τα δύο φωνήεντα: (ἀγαθός + Φέργον, ἔργον) ἀγαθοεργός·

β) συναιρούνται: (κακός + Φέργον, ἔργον) κακοῦργος· (ξίφος + Φέλκω) ξιφουλκός· (κλῆρο-ς + σέχω) κληροῦχος·

γ) αποβάλλεται το τελικό φωνήεν του α' συνθ.: (αἰχμή + Φαλωτός, Φαλίσκομαι) αἰχμ-άλωτος· (ήνία + σέχω) ήνίοχος.

3) Όταν το αρχικό φωνήεν του β' συνθετικού είναι βραχύχρονο (ἄ, ε, ο), τότε κανονικά εκτείνεται: (στρατός + ἄγω) στρατ-ηγός· (ἄρμα, γεν. ἄρματος + ἐλαύνω) ἄρματ-ηλάτης· (λόχος + ἄγω) λοχ-ἄγός· (στερητ. α + ὁμαλός) ἀνώμαλος.

Δεν εκτείνεται όμως το αρχικό φωνήεν του β' συνθετικού, αν εμπρός απ' αυτό υπήρχε άλλοτε F ή σ: (αἰχμή + Φαλωτός - Φαλίσκομαι) αἰχμάλωτος· (ήνία + σέχω) ήνίοχος. **Επίσης δεν εκτείνεται, αν είναι θέσει μακρόχρονο:** (ναῦ-ς + ἄρχω) ναύ-αρχος· (αὐτός + ἀρκέω) αὐτ-ἀρκης.

Α' Πρώτο συνθετικό

1. Κλιτό ως πρώτο συνθετικό

α) Ουσιαστικό

- **Όταν το πρώτο συνθετικό είναι ουσιαστικό, κανονικά μένει το θέμα του αμετάβλητο, ιδίως όταν το ουσιαστικό είναι δευτερόκλιτο:** (ἀγγελία + φέρω) ἀγγελια-φόρος· (ἀγορά + νέμω) ἀγορα-νόμος· (νίκη + φέρω) νικη-φόρος· (λόγος + γράφω) λογο-γράφος· (ξύλον + κόπτω) ξυλο-κόπος· (λεώς + φέρω) λεω-φόρος· (ναῦς + μάχομαι) ναυ-μάχος· (ἄστυ + γείτων) ἀστυ-γείτων· (παῖς, γεν. παιδ-ός + ἄγω) παιδ-αγωγός· (σέλας + φέρω) σελασ-φόρος· (τέλος, θ. τελεσ- + φέρω) τελεσ-φόρος κ.ά.

- Πολλών όμως ουσιαστικών το θέμα μετασχηματίζεται:

1) Το θέμα πολλών πρωτόκλιτων και τριτόκλιτων ουσιαστικών μετασχηματίζεται και λήγει σε -ο από αναλογία προς τα δευτερόκλιτα: (ἄμαξα + πήγνυ-μι) ἄμαξο-πηγός· (ὔλη + τέμνω) ὕλο-τόμος· (ἄκτις, γεν. ἀκτῖν-ος + βάλλω, θ. βαλ-, βολ-) ἄκτινο-βόλος· (ἄνδριάς, γεν. ἀνδριάντ-ος + ποιῶ) ἀνδριαντο-ποιός· ἔτσι και: ἰχθυο-τρόφος, κρεο-φάγος, παιδο-νόμος κ.ά.

2) Το θέμα μερικών δευτερόκλιτων και τριτόκλιτων ουσιαστικών μετασχηματίζεται και λήγει σε -α ή -η από αναλογία προς τα πρωτόκλιτα: (βιβλίον + γράφω) βιβλια-γράφος· (ἔλαφος + βάλλω) ἔλαφη-βόλος· (θάνατος + φέρω) θανατη-φόρος· (λαμπάς, γεν. λαμπάδ-ος + φέρω) λαμπαδη-φόρος.

- Όταν το α' συνθετικό είναι όνομα διπλόθεμο της γ' κλίσης σε -ις (γεν. -εως), παίρνεται το θέμα που λήγει σε -ι: λεξι-θήρας· ὄφι-ό-δηκτος· πολι-οὔχος· ταξι-αρχος· φυσι-ο-λόγος κ.ά.

- Όταν το α' συνθετικό είναι ουδέτερο τριτόκλιτο σε -μα (γεν. -ματος), το θέμα ή μένει ολόκληρο ή αποβάλλει τους δύο τελευταίους φθόγγους -ατ-: (ἄρμα, ἄρματ-ος) ἄρματ-ηλάτης· αλλά: ἄρμ-άμαξα·

(αἷμα, αἷματ-ος) αἷματ-ο-σταγής· αλλά: αἰμ-ο-βόρος·

(σῶμα, σώματ-ος) σωματ-ο-φύλαξ· αλλά: σωμ-ασκῶ κ.ά.

- Μερικά ουσιαστικά, όταν είναι πρώτα συνθετικά, παρουσιάζονται με διπλό ή τριπλό θέμα. Π.χ.

ὔδωρ	α) ὕδατο-: ὕδατο-ειδής, ὕδατο-τροφής β) ὕδρ(ο)-: ὕδρ-αγωγός, ὕδρο-πότης
φρέαρ	α) φρεατ(ο)-: φρεατ-ορύκτης, φρεατο-τύμπανον (= μαγκανοπήγαδο) β) φρε-: φρε-άντλης, φρε-ωρύχος
μέλι	α) μελιτο-: μελιτο-ειδής, μελιτο-πώλης β) μελι-: μελί-γλωσσος, μελι-ηδής (= μέλι + ἡδύς)
πῦρ	α) πυρ-: πυρ-φόρος β) πυρο-: πυρο-ειδής, πυρό-μαντις γ) πυρι-: πυρί-καυστος, πυρι-φλεγής
γῆ	α) γη-: γη-γενής, γή-λοφος, γή-πεδον β) γεω-: γεω-γράφος, γεω-δαίτης (γῆ + δαίω), γεώ-λοφος (= γήλοφος), γεω-μέτρης, γεωργός (γῆ + Φέργον, ἔργον).

β) Επίθετο

- Όταν το α' συνθετικό είναι επίθετο, κανονικά το σύνθετο σχηματίζεται από το θέμα του αρσενικού, ακόμη και αν το β' συνθετικό ή η όλη σύνθετη λέξη είναι γένους θηλυκού ή ουδέτερου: (ἄκρα + πόλις) ἀκρό-πολις· (θερμαί + πύλαι) Θερμο-πύλαι· (χίλια + τάλαντα) χιλιο-τάλαντος.

- Όταν το α' συνθετικό είναι επίθετο διπλόθεμο της γ' κλίσης σε -υς (γεν. -εος), το σύνθετο σχηματίζεται από το θέμα που λήγει σε -υ: βαρυ-άλγητος, βαρύ-θυμος, βραδύ-πους, δασύ-μαλλος, εὐθύ-γραμμος, ὀξύ-θυμος, ταχύ-πτερος κ.ά.

→α) Από τα κλιτά απόλυτα αριθμητικά επίθετα τα τέσσερα πρώτα, δηλ. τα εἶς, δύο, τρεῖς, τέσσαρες, ως πρώτα συνθετικά, γίνονται μον(ο)-, δι-, τρι-, τετρα-, ενώ τα λοιπά κρατούν το θέμα τους: μονό-χειρ, μονό-φθαλμος, δι-ώβολον, τρί-μηνος, τετρά-πηχυς· διακοσιο-μέδιμνος, πεντακοσι-άρχης, χιλιο-τάλαντος κτλ.

β) Τα άκλιτα απόλυτα αριθμητικά επίθετα, ως πρώτα συνθετικά, ή μένουν αμετάβλητα (και παθαίνουν μόνο τις κανονικές φθογγικές παθήσεις) ή μετασχηματίζονται και λήγουν σε -α (κατά το έπτά, έννέα, δέκα, τριάκοντα κτλ.): πεντε-τάλαντος, πεντ-ώβολον, πενθ-ήμερον, έξ-έτης, όκτώ-πους (= που έχει μήκος, πλάτος ή ύψος οχτώ πόδια), είκοσί-πηχυσ, εκατόγ-χειρ, εκατόμ-πους· αλλά και: πεντά-δραχμον, έξά-μηνος, όκτά-πους (= που έχει οχτώ πόδια), είκοσά-πηχυσ, εκατοντα-ετής ή -έτης κτλ.

γ) Ρήμα

• Όταν το α' συνθετικό είναι ρήμα, το σύνθετο σχηματίζεται από το ρηματικό θέμα ή από το χρονικό (κανονικά του ενεργητ. αορίστου ή του μέλλοντα). Το θέμα αυτό κατά τη σύνθεση:

α) μένει αμετάβλητο, αν το β' συνθετικό αρχίζει από φωνήεν: έχ-έγγυον, φθιν-όπωρον· ρίψ-ασπις, λειψ-ανδρία, σεισ-άχθεια, ράψ-ωδός·

β) μετασχηματίζεται και παίρνει το φωνήεν ε ή ι ή ο στο τέλος, αν το β' συνθετικό αρχίζει από σύμφωνο: έχ-έ-φρων, έχ-έ-μυθος, χαιρ-έ-κακος· αρχ-ι-τέκτων, άνεξ-ί-κακος, μνησ-ί-κακος, κρυψ-ί-νους· μειξ-ο-βάρβαρος, στρεψ-ό-δικος, φυγ-ό-πονος.

• Όταν το α' συνθετικό είναι ρήμα συνηρημένο σε -έω, τότε εμπρός από φωνήεν ο χαρακτήρας του θέματός του αποβάλλεται, ενώ εμπρός από σύμφωνο, στη θέση του χαρακτήρα ε, το θέμα παίρνει το φωνήεν ο:

(φιλέω -ώ, θ. φιλε-): φιλ-άνθρωπος· αλλά: φιλό-τιμος

(μισέω -ώ, θ. μισε-): μισ-άνθρωπος· μισ-άνθρωπος· αλλά:μισο-τύραννος.

2. Άκλιτο ως πρώτο συνθετικό

α) Επίρρημα

• Τα επιρρήματα ως πρώτα συνθετικά:

α) μένουν αμετάβλητα (ή παθαίνουν μόνο τις κανονικές φθογγικές μεταβολές):

(άγχι = κοντά) άγχι-αλος που είναι κοντά στη θάλασσα), άγχι-νους (= συνετός, μυαλωμένος)·

(άει = πάντοτε) άει-θαλής, άει-κίνητος, άει-μνηστος·

(άνω, κάτω, χαμαί κτλ.) άνω-φερής, κατω-φερής, χαμαί-ζηλος, χαμ-ερπής·

(δίς, τρίς κτλ.) δισ-μύριοι, τρισ-μύριοι κτλ.

(εϋ = καλά) εϋ-γενής, εϋ-ελπις, εϋ-τυχής κτλ.

(πάλιν) παλιν-ωδία, παλιγ-γενεσία, παλίρ-ροια·

β) μετασχηματίζονται εμπρός από σύμφωνο και λήγουν σε ε ή ι ή ο (από αναλογία προς τα κλιτά):

(άγχι) άγχε-μαχος· (όψέ) όψι-μαθής· (όπισθεν) όπισθό-δομος· (δίχα) διχό-βουλος· (όμοϋ) όμο-γάστριος, όμό-γλωττος, όμο-εθνής κτλ.

β) Πρόθεση

• **Οι κύριες προθέσεις ως πρώτα συνθετικά ή μένουν αμετάβλητες ή παθαίνουν τις κανονικές φθογγικές παθήσεις (έκθλιψη, συναίρεση, τροπή ή αποβολή συμφώνων κτλ.)** και:

α) όταν το β' συνθετικό είναι ρήμα, έχουν κανονικά επιρρηματική σημασία: *άν-άγω* (= φέρνω επάνω), *είσ-άγω* (= φέρνω μέσα), *έξ-άγω* (= φέρνω έξω), *κατ-έρχομαι* (= έρχομαι κάτω, κατεβαίνω), *καθ-ορώ* (= βλέπω προς τα κάτω ή βλέπω καλά, καθαρά), *συμ-μένω* (= μένω μαζί), *συ-ζώ* (= ζω μαζί).

β) όταν το β' συνθετικό είναι όνομα, άλλοτε έχουν επιρρηματική σημασία, όπως *άμφι-θάλασσο* (= αυτός που έχει και από τα δύο μέρη θάλασσα), *ύπό-στεγος* (= αυτός που βρίσκεται κάτω από στέγη), *σύν-τροφος* (*συν* + *τροφή*) και άλλοτε έχουν απλή προθετική σημασία, όπως *έν-δοξος* (= «ό έν δόξη», φημισμένος), *έλ-λογος* (= «ό έν λόγω», λογικός), *παρά-λογος* (= «ό παρά λόγον», ο μη λογικός), *ύπό-δικος* (= «ό υπό δίκη»).

γ) Αχώριστο μόριο

• Τα **αχώριστα μόρια** όπως είδαμε, **δε λέγονται ποτέ μόνα τους παρά συνηθίζονται μόνο στη σύνθεση ως πρώτα συνθετικά και έχουν επιρρηματική σημασία** (πβ. τα νεοελλ. *ξε-: ξε-γράφω*, *ξεκουράζω* κτλ.).

• **Συνηθισμένα αχώριστα μόρια της αρχαίας** είναι τα ακόλουθα:

α') Το **στερητικό ά-**, που σημαίνει στέρηση ή άρνηση εκείνου που δηλώνει το β' συνθετικό (*ά-καρπος*, *ά-υλος*, *ά-γνωστος*, *ά-δηλος*, *ά-γραπτος*).

Το **στερητ. ά-** εμπρός από φωνήεν συνήθως γίνεται *άν-* (*άν-άξιος*, *άν-ανδρος*, *άν-ίκανος*, *άν-ώμαλος*) ή μένει *ά-*, αν το β' συνθετικό άρχιζε άλλοτε από *F* ή *σ* (*ά-φοπλος* - *ά-οπλος*· *ά-φόρατος* - *ά-όρατος*· *ά-φήττητος* - *ά-ήττητος*· *ά-φωρος* - *ά-ωρος*· *ά-σुπνος* - *ά-υπνος*· **έτσι και με συναίρεση:** *άκων* από το *ά-φέκων*, *ά-έκων*· *άργος* από το *ά-φεργός*, *ά-εργός*).

β') Το **επιτατικό ά-**, που επιτείνει την έννοια του β' συνθετικού: (*ά + τείνω*) *ά-τενής* (= πολύ τεντωμένος)· (*ά + θ. χαν-* του *έ-χαν-ον*, αόρ. β' του *χάσκω*) *ά-χαν-ής* (= που χάσκει πολύ, πολύ ανοιχτός).

γ') Το **άθροιστικό ά-**, που σημαίνει άθροιση ή έχει την έννοια του "μαζί". αυτό αρχικά είχε **δασεία:** *ά-πας*, *ά-πλοῦς* κτλ., αλλά η δασεία αποσιωπήθηκε πρώτα στις λέξεις που είχαν **δασύπνοο σύμφωνο** (*ά-δελφός*, *ά-κόλουθος*, κτλ.), και αργότερα από αναλογία και σε άλλες λέξεις.

δ') Το **στερητικό νη-**, που σημαίνει ό,τι και το **στερητικό ά-**, αλλά είναι πιο σπάνιο: (*νη + ποινή*) *νήποινος*, *νηποινει* (= ατιμώρητα), *νηνεμία* (με συναίρεση από το *νη + άνεμος* = έλλειψη ανέμων), *νωδός* (με συναίρ. από το *νη + όδους* = που δεν έχει δόντια)· *νη-πενθής* (= που δεν πενθεί).

ε') Τα **επιτατικά άρι-, έρι-, ζα-**, που σημαίνουν ό,τι και το **επιτατικό ά-**: *άρι-δηλος* (= πολύ φανερός), *άρι-ζήλωτος* (= πολύ ζηλωτός, αξιοζήλευτος), *έρι-τιμος* (= πολύτιμος), *ζά-πλουτος* (= πολύ πλούσιος).

ς') Το **δυσ-**, που έχει την έννοια του **κακός**, ή του **δύσκολος** (αντίθετο του **εύ**): *δύσ-μορφος* (= που έχει κακή μορφή, άσχημος), *δυσ-τυχής* (= κακότηχος), *δύσ-θατος* (= δυσκολοδιάβατος), *δύσ-λυτος* (= που λύνεται δύσκολα) κτλ.

ζ') Το **ήμι-** (από το οποίο το επίθετο **ήμισυς** = μισός): *ήμι-θανής*, *ήμι-θεος* κτλ.

Β' Δεύτερο συνθετικό

1. Κλιτό ως δεύτερο συνθετικό

α) Ουσιαστικό

• Όταν το β' συνθετικό είναι ουσιαστικό, η σύνθετη λέξη μπορεί να είναι ή ουσιαστικό και αυτή (π.χ. έλληνο-ταμίας) ή επίθετο (π.χ. πολυ-μήχανος).

1) Όταν το β' συνθετικό είναι ουσιαστικό και η σύνθετη λέξη είναι και αυτή ουσιαστικό, τότε το β' συνθετικό συνήθως μένει αμετάβλητο: έλληνο-ταμίας, πρωτ-αγωνιστής, άρμ-άμαξα, κατα-δίκη· ήμι-θεος, τραγ-έλαφος, άμφι-θέατρον· ιερό-μαντις, χαμαι-λέων, άκρό-πολις.

2) Όταν το β' συνθετικό είναι ουσιαστικό και η σύνθετη λέξη είναι επίθετο, τότε το β' συνθετικό:

α) μένει αμετάβλητο, αν η σύνθετη λέξη παίρνει μορφή επιθέτου (δικατάληκτου ή μονοκατάληκτου): ά-θάνατος, ά-καρπος, ά-χίτων, εύ-δαίμων, εύ-θυμος, πάν-δημος, πολύ-τροπος· ρίψ-ασπις, ά-παις, μακρό-χειρ κ.ά.

β) μετασχηματίζεται κατά τα δευτερόκλιτα επίθετα σε -ος ή -ιος ή κατά τα τριτόκλιτα σε -ης, -ων:

σε -ος, δικατάλ.:	(ήμέρα) έφ-ήμερος, (άρχή) άν-αρχος, (νεφέλη) ά-νέφελος, (αίμα) όμ-αιμος, (σώμα) ά-σώματος κ.ά.
σε -ιος:	(θάλαττα) έπι-θαλάττιος, (φυλή) έμ-φύλιος, (ούρανός) έπ-ουράνιος, (χθών, γεν. χθον-ός) ύπο-χθόνιος, (νύξ) παν-νύχιος κ.ά.
σε -ης, γεν. -ους, δικατάλ.:	(βάθος) ά-βαθής, (βάρος) ά-βαρής, ίσο-βαρής, (πλάτος) ά-πλατής, ίσο-πλατής, (τέλος) εύ-τελής, πολυ-τελής, (μέγεθος) εύ-μεγέθης κ.ά.
σε -ων, γεν. -ονος, δικατάλ.:	(γνώμη) εύ-γνώμων, (μνήμη) ά-μνήμων, (κτῆμα) άκτήμων, (πράγμα) ά-πράγμων, πολυ-πράγμων κ.ά.

β) Επίθετο

• Το επίθετο ως β' συνθετικό μένει αμετάβλητο (γιατί η σύνθετη λέξη είναι και αυτή επίθετο με την ίδια κατάληξη): (βατός) άβατος, δύσ-βατος· (γνωστός) ά-γνωστος· (δῆλος) ά-δηλος, εύ-δηλος· (θαυμαστός) άξιο-θαύματος· (ίσος) άν-ισος· (καλός) πάγ-καλος· (μέγας) πάμ-μεγας· (όμαλός) άν-ώμαλος· (ποικίλος) πολυ-ποικίλος· (σοφός) πάνσοφος· (συνήθης) ά-συνήθης κ.ά.

γ) Ρήμα

• Όταν το β' συνθετικό είναι ρήμα, η σύνθετη λέξη μπορεί να είναι πάλι ρήμα, μπορεί όμως να είναι και όνομα ουσιαστικό ή επίθετο: (λέγω) προ-λέγω· (γράφω) λογο-γράφος· (σέβω) εύ-σεβής.

1) Όταν η σύνθετη λέξη είναι ρήμα:

α) Το ρήμα ως β' συνθετικό μένει αμετάβλητο, μόνο αν το α' συνθετικό είναι πρόθεση:

(γράφω) άντι-γράφω, δια-γράφω, περι-γράφω, συγ-γράφω κτλ.

(τρέφω) άνα-τρέφω, δια-τρέφω, έκ-τρέφω, συν-τρέφω κτλ.

(ίστημι) άν-ίστημι, άνθ-ίστημι, συν-ίστημι, ύφ-ίστημι κτλ.

β) Αν α' συνθετικό είναι άλλο μέρος του λόγου εκτός από πρόθεση, τότε συνήθως δεν σχηματίζεται σύνθετο ρήμα, αλλά παρασύνθετο σε -έω από συγγενικό σύνθετο όνομα που φανερώνει το πρόσωπο που ενεργεί:

Πρόσωπο που ενεργεί:

σύνθ. όν. καλλιγράφος (από το καλός + γράφω) παρασύνθ. ρ. καλλιγραφῶ·

σύνθ. όν. ζωγράφος (από το ζωός ή ζωή + γράφω) παρασύνθ. ρ. ζωγραφῶ·

σύνθ. όν. ναυμάχος (από το ναῦς + μάχομαι) παρασύνθ. ρ. ναυμαχῶ·

σύνθ. όν. άσεβής (από το ά- στερ. + σέβω) παρασύνθ. ρ. άσεβῶ κτλ.

2) Όταν με ρήμα ως β' συνθετικό σχηματίζεται όνομα (ουσιαστικό ή επίθετο), η σύνθετη λέξη (για να έχει μορφή ονόματος) παίρνει τις καταλήξεις -ς, -ης (γεν. -ου), -ος, -ης (γεν. -ους), -της, -τωρ:

-ς	(θηρά-ω -ῶ) όρνιθο-θήρα-ς· (νικά-ω -ῶ) όλυμπιο-νίκη-ς· (μετρέ-ω -ῶ) γεω-μέτρη-ς· (ώνέ-ομαι -οῦμαι) τελ-ώνη-ς· (γιγνώ-σκ-ω) ά-γνώ-ς, γεν. άγνώτ-ος (= άγνωστος ή εκείνος που αγνοεί)· (θνήσκω, θ. θνη-) ήμι-θνή-ς, γεν. ήμι-θνήτ-ος (= μισοπεθαμένος)· (φυλάττω, θ. φυλακ-, νυκτο-φύλακ-ς) νυκτοφύλαξ κ.ά.
-ης	α' κλίσι.: (άρχ-ω) κωμ-άρχ-ης, σχολ-άρχ-ης· (δέφ-ω = κατεργάζομαι· μέλλ. δέψω) βυρσο-δέψ-ης· (πέτ-ομαι) ύψι-πέτ-ης κ.ά.
-ος	β' κλίσι.: (γράφ-ω) καλλι-γράφ-ος, λογο-γράφ-ος, ζω-γράφ-ος (από το ζωός ή ζωή + γράφω)· (άρχ-ω) γυμνασί-αρχ-ος, ταξι-αρχος· (πήγ-νυ-μι) ναυ-πηγ-ός κ.ά.
-ής	γεν. -οῦς, επίθ. γ' κλίσι.: (μανθάνω, θ. μαθ-) ά-μαθ-ής, εύ-μαθ-ής, πολυ-μαθ-ής· (πειθ-ομαι) ά-πειθ-ής, εύ-πειθ-ής· (πίπτω, θ. πετ-) γονυ-πετ-ής· (σέβ-ω) ά-σεβ-ής, εύ-σεβ-ής· (σταζώ, θ. σταγ-) αίμο-σταγ-ής ή αίματο-σταγ-ής κ.ά.
-της	α' κλίσι.: (δί-δωμι, θ.δο-) έργο-δό-της· (έλαύνω, θ. έλα-) άρματ-ηλά-της, ίχν-ηλά-της, στρατ-ηλά-της· (ήγέ-ομαι -οῦμαι) άρχ-ηγέ-της· (τίθημι, θ.θε-) νομο-θέτης κ.ά.
-(τ)ωρ	γεν. -τορος· (δαμάζω) παν-δαμά-τωρ· (κρατέ-ω -ῶ) θαλαττοκράτ-ωρ κ.ά.

Φιλολογική
Παιδεία

2. Άκλιτο ως δεύτερο συνθετικό

• **Λέξη άκλιτη ως β' συνθετικό μένει αμετάβλητη:**

(άμα) σύν-αμα· (άνω) ύπερ-άνω· (πάλαι) έκ-παλαι, πρό-παλαι· (εύγε) ύπέρ-ευγε· (δέκα) έν-δεκα κ.ά.

Γ' Νόθα σύνθετα

- **Νόθα σύνθετα** λέγονται **οι λέξεις που έχουν ως α' συνθετικό ακέραιη πτώση ονόματος και όχι απλό θέμα. Σ' αυτά το β' συνθετικό ή μένει αμετάβλητο ή αλλάζει όπως στα κανονικά σύνθετα.**

Π.χ. (νέα + πόλις) Νεά-πολις· (ναῦς, γεν. νεώς + οἶκος) νεώσ-οικος (= σπίτι του πλοίου, τόπος όπου φυλάγονται τα πλοία, νεώριο)· (Ἕλλησ + πόντος) Ἑλλήσ-ποντος· (δόρυ, δοτ. δορι + κτητός) δορί-κτητος· (γαστήρ, δοτ. γαστρι + μάργος = αχόρταγος, ορμητικός) γαστρι-μαργος· (πᾶσι + γνωστός) πασίγνωστος· (πῦρ, δοτ. πυρι + φλέγω) πυρι-φλεγής· (πυρι + πνέω) πυρί-πνους· (πᾶσι + φαίνομαι, θ. φαν-) πασι-φανής· (νοῦν + ἔχω) νουν-εχής· (φῶς + φέρω, θ. φερ- = φορ-) φωσ-φόρος· (δόρυ + φέρω) δορυ-φόρος· (ἡ ἔως = πρῶι + φέρω) ἔωσ-φόρος (= που φέρνει το πρῶι, το άστρο Αυγερινός) κ.ά.

Δ' Παρασύνθετα

- **Παρασύνθετα**, όπως είδαμε, **είναι οι λέξεις που παράγονται από άλλες σύνθετες λέξεις.** Π.χ. από τη σύνθετη λέξη φιλό-νικος (φιλῶ + νίκη) παράγεται η παρασύνθετη φιλονικέω -ῶ· από τη σύνθετη λέξη εὐ-γενής παράγεται η παρασύνθετη εὐγένεια κτλ. **Από τις παρασύνθετες λέξεις σχηματίζονται νέες παράγωγες λέξεις με τις γνωστές παραγωγικές καταλήξεις:** (σῦκον + φαίνω, θ. φαν-, σύνθετο: συκο-φάν-της) παρασύνθετα: συκοφαντέω -ῶ και συκοφαντία· (εὐ + δαίμων, σύνθ. εὐ-δαίμων) παρασύνθ. εὐδαιμονέω -ῶ και εὐδαιμονία κτλ.

- **Τα παρασύνθετα είναι** συνήθως:

α) Ρήματα σε -έω ή και άλλα:

από το συνθ. ά-σθεν-ής (στερητ. ά- + σθένος) παρασύνθ. άσθενέω -ῶ· έτσι και: (ά-τυχής) άτυχῶ, (δυσ-τυχής) δυστυχῶ, (εὐ-τυχής) εὐτυχῶ· (δενδρο-τόμος) δενδροτομῶ, (εὐ-εργέτης) εὐεργετῶ, (ζω-γράφος) ζωγραφῶ, (καλλι-γράφος) καλλιγραφῶ, (ναυ-μάχος) ναυμαχῶ, (νυκτο-φύλαξ) νυκτοφυλακῶ, (οἰκο-δόμος) οἰκοδομῶ, (ξιφο-μάχος) ξιφομαχῶ· (δυσ- + χεῖρ, θ. χερ- = δυσχερής) δυσχεραίνω, (ά-κόλαστος) άκολασταίνω, (ά-νόητος) άνοηταίνω κ.ά.

β) Ουσιαστικά αφηρημένα ή ουσιαστικά που δηλώνουν πρόσωπο:

(ά-μελής) άμέλεια· (δυσ-χερής) δυσχέρεια· (εὐ-γενής) εὐγένεια· (έφ-ίσταμαι) έπιστάτης· (προ-ίσταμαι) προστάτης· (προ-δίδωμι) προδότης· (άτακτος) άταξία· (άντι-γράφω) άντιγραφή, άντιγραφεύς· (άντι-λαμβάνομαι) άντίληψις, άντιλήπτω κ.ά.

γ) Επίθετα ρηματικά σε -τος ή -τέος ή και άλλα:

(δια-βαίνω) διαβατός, διαβατέος· (άφ-αιρῶ) άφαιρετέος· (προ-τιμῶ) προτιμητέος· (έκ-λέγω) έκλεκτέος· (άπο-δέχομαι) άποδεκτέος· (άπο-δείκνυμι) άποδεικτέος· (άπο-δίδωμι) άποδοτέος· (δια-φαίνομαι) διαφανής· (έπι-φαίνομαι) έπιφανής· (προ-πίπτω) προπετής κ.ά.

- **Μερικά παρασύνθετα παράγονται από δύο ή περισσότερες λέξεις που συνήθως λέγονται μαζί και αποτελούν μία έννοια, αλλά δεν ενώνονται σε σύνθετη λέξη.** Π.χ.

(Άρειος Πάγος) Άρεοπαγίτης· (παρά θάλασσαν) παραθαλάσσιος· (παρά ποταμόν) παραποτάμιος· (Μεγάλη πόλις) Μεγαλοπολίτης· (άνηρ [θ. άνδρ-] άγαθός) άνδραγαθία· (καλός κάγαθος) καλοκαγαθία· (έν χειρι [τίθημι]) έγχειρίζω, (κατά χώραν [τίθημι]) καταχωρίζω· (μετά χεῖρας [έχω]) μεταχειρίζομαι· ([ό] από [τών] χειρών [τόν] βίον [έχων]) άποχειροβίος κ.ά. (πβ. τα νεοελλ.: Άγιος Τάφος - Άγιοταφίτης· Βόρεια Ήπειρος - Βορειοηπειρώτης· Ερυθρός Σταυρός - ερυθροσταυρίτης· δημόσιος υπάλληλος - δημοσιούπαλληλικός· έξω φρενών - εξωφρενικός κ.ά.).

Ε΄ Τονισμός των συνθέτων

- Όπως είδαμε, στις σύνθετες λέξεις ο τόνος κανονικά ανεβαίνει ως την τελευταία συλλαβή του α΄ συνθετικού, αν το επιτρέπει η λήγουσα.

Αντίθετα με τον κανόνα:

1) Τα σύνθετα (και παρασύνθετα) ουσιαστικά σε **-α, -η, -μος, -ευς, -της, -τηρ** τονίζονται στη λήγουσα όπως και τα αντίστοιχα απλά: (φορά) μισθοφορά, έκδορά, προσλαλιά· (βολή) άποβολή, διακοπή, συγγραφή· (λογισμός) συλλογισμός, περισπασμός, συναγερμός· (βασιλεύς) αντιβασιλεύς, άρχιερεύς, διαβολεύς· (άγωνιστής) άνταγωνιστής, πρωταγωνιστής, συμμαθητής κ.ά.

2) Τα σύνθετα (και παρασύνθετα) επίθετα σε **-ης (-ες) της γ΄ κλίσης που έχουν δεύτερο συνθετικό ρηματικό θέμα ή θέμα ουδετέρου σε -ος** συνήθως τονίζονται στη λήγουσα: άμελής (-ές), έλλιπής, εύπρεπής, θεοφιλής, συμμιγής· εύγενής, εύειδής, άβαθής κ.ά.

Τονίζονται όμως στην παραλήγουσα όσα λήγουν σε **-αντης, -αρκης, -ηθης, -ηρης, -μηκης, -ωδης, -μεγεθης**: άν-άντης (= ανηφορικός), ουδέτ. άν-αντες (το β΄ συνθετικό άντα, επίρρ. = απέναντι, από την πρόθ. άντί)· έτσι και: κατάντης (= κατηφορικός), προσάντης (= που υψώνεται απέναντι)· αύτ-άρκης, ουδ. αύτ-αρκες· εύ-ήθης (= ανόητος), ουδ. εύ-ηθες· συν-ήθης, ουδ. σύν-ηθες· ξιφ-ήρης, ουδ. -ήρες· ποδ-ήρης, ουδ. -ήρες· εύ-μήκης, ουδ. εύ-μηκες· ούρανο-μήκης, ουδ. ούρανό-μηκες· δυσ-ώδης, εύ-ώδης, ουδ. -ώδες· εύ-μεγέθης, ουδ. εύ-μέγεθες. Επίσης τα επίθ. **άν-αλήθης, φιλ-αλήθης, ουδ. -άληθες κ.ά.**

3) Τα παρασύνθετα επίθ. σε **-ικός** που παράγονται από σύνθετα ρήματα, τονίζονται στη λήγουσα, όπως και τα απλά, και είναι τρικατάληκτα:

(άπο-δείκνυμι) άποδεικτικός, (έπι-τίθεμαι) έπιθετικός, (προ-τρέπω) προτρεπτικός, (συμβουλεύω) συμβουλευτικός κ.ά.

4) Από τα παρασύνθετα ρηματ. επίθ. σε **-τος** που παράγονται από ρήματα με α΄ συνθετικό πρόθεση:

α) όσα σημαίνουν κάτι που μπορεί να γίνει τονίζονται στη λήγουσα και είναι τρικατάληκτα: (άνέχομαι) άνεκτός (= που μπορεί να τον ανεχτεί κανείς), (διαβαίνω) διαβατός, (διαλύω) διαλυτός, (έξαιρώ) έξαιρετος (= που μπορεί να εξαιρεθεί), (έπαινώ) έπαινετός κ.ά.

β) όσα έχουν τη σημασία του παθητ. παρακειμένου τονίζονται στην προπαραλήγουσα και είναι δικατάληκτα: (διαλύω) διάλυτος, -ος, -ον (= διαλυμένος), (διαχέω) διάχυτος, (έξαιρώ) έξαιρετος (= που έχει εξαιρεθεί, διαλεγμένος), (περιρρέω) περιρρυτος κ.ά.

5) Τα σύνθετα ρηματ. επίθ. σε **-τος**, με α΄ συνθετικό αχώριστο μόριο ή άλλο μέρος του λόγου εκτός από πρόθεση τονίζονται στην προπαραλήγουσα σύμφωνα με το γενικό κανόνα για τον τονισμό των συνθέτων και είναι δικατάληκτα: (ά- + βατός) άβατος, -ος, -ον, (δυσ- + βατός) δύσβατος, (ήμι- + βρωτός) ήμιβρωτος, (θεός + έλατός από το έλαύνω) θεήλατος, (αύτός + κινητός) αύτοκίνητος, (έτερος + κινητός) έτεροκίνητος κ.ά.

6) Τα παρασύνθετα ρηματικά επίθ. σε **-τέος** παράγονται από σύνθετα ρήματα με α΄ συνθετικό πρόθεση και φυλάγουν πάντα τον τόνο στην παραλήγουσα: (δια-βαίνω) διαβατέος, (άπο-δείκνυμι) άποδεικτέος, (άπο-δίδωμι) άποδοτέος, (έπι-τρέπω) έπιτρεπτέον, (κατα-βάλλω) καταβλητέον, (καθ-αιρώ) καθαιρετέον κτλ.

7) Από τα σύνθετα ονόμ. σε -ος της β' κλίσης, που το α' συνθετικό τους είναι θέμα ονόματος ή αντωνυμίας και το β' συνθετικό θέμα ρήματος:

α) όσα έχουν παθητική ή αμετάβατη σημασία προπαροξύνονται: *αυτό-γραφος* (= που γράφτηκε απ' αυτόν τον ίδιο), *πρωτό-τοκος* (= που γεννήθηκε πρώτος), *αυτό-μολος* (= που ήρθε ο ίδιος, μόνος του), *ισό-ρροπος* (= που ρέπει εξίσου και προς τα δύο μέρη) κ.ά.

β) όσα έχουν ενεργητ. μεταβατική σημασία παροξύνονται, αν η παραλήγουσα είναι

βραχύχρονη: *λογο-γράφος* (= που γράφει λόγους), *λιθο-θόλος* (= που ρίχνει πέτρες), *οίνο-χόος* (= που χύνει κρασί), *πρωτο-τόκος* (= που γέννησε πρώτη φορά), *σιτο-φάγος* (= που τρώει σιτάρι) κ.ά.

οξύνονται όμως, αν η παραλήγουσα είναι φύσει ή θέσει μακρόχρονη: *κυν-ηγός*, *ναυ-πηγός*, *στρατ-ηγός*, *παιδ-αγωγός*, *άργυρ-αμοιβός*, *ίππο-βοσκός*, *ψυχο-πομπός* κ.ά.

Στ' Σημασία των συνθέτων

• Τα σύνθετα κατά τη σημασία τους χωρίζονται σε **προσδιοριστικά, αντικειμενικά, κτητικά και συνδετικά ή παρατακτικά.**

α) Προσδιοριστικά σύνθετα

• **Προσδιοριστικά** λέγονται τα σύνθετα που το πρώτο συνθετικό τους προσδιορίζει το δεύτερο. Όταν δηλ. το σύνθετο αναλυθεί κατά τη σημασία του, το α' συνθετικό γίνεται προσδιορισμός του δεύτερου, ή επιρρηματικός (καθαρός επιρρηματικός ή εμπρόθετος) ή προσδιορισμός σε πτώση γενική:

επιθ. προσδιορισμός:	<i>άκρόπολις</i> (= ἄκρα πόλις), <i>πλαγίαυλος</i> (= πλάγιος αὐλός)
επιρρ. »	<i>όψιμαθής</i> (= ὁ ὀψὲ μαθών), <i>παλαιγενής</i> (= ὁ πάλαι γενόμενος)
εμπρόθ. »	<i>ὄρεσίτροφος</i> (= ὁ ἐν ὄρεσι τρεφόμενος), <i>χειροποίητος</i> (= ὁ διὰ χειρὸς πεποιημένος)
προσδ. με γενική:	<i>δημοκρατία</i> (= δήμου κράτος) <i>θεογονία</i> (= θεῶν γένεσις) κ.ά.

(πβ. τα νεοελλ.: *κοκκινόχωμα* = κόκκινο χῶμα· *κρυφομιλώ* = μιλώ κρυφά· *σιδερόφραχτος* = φραγμένος με σίδερα· *νεροπότηρο* = ποτήρι του νερού κτλ.).

β) Αντικειμενικά σύνθετα

• **Αντικειμενικά** λέγονται τα σύνθετα που, όταν αναλυθούν κατά τη σημασία τους, το ένα συνθετικό μέρος γίνεται αντικείμενο του άλλου:

ρίψασπις (= ὁ ρίπτων τὴν ἀσπίδα)· *μισάνθρωπος* (= ὁ μισῶν τοὺς ἀνθρώπους)· *λογογράφος* (= ὁ γράφων λόγους)· *λιθοτόμος* (= ὁ τέμνων λίθους) κ.ά. (Πβ. τα νεοελλ.: *ωροδείκτης* = που δείχνει την ώρα· *μελισσοφάγος* = πουλί που τρώει τις μέλισσες κτλ.).

γ) Κτητικά σύνθετα

• **Κτητικά** σύνθετα λέγονται όσα φανερώνουν κτήση. Αυτά μπορούν να αναλυθούν στη μετοχή ἔχων (ή άλλη κατάλληλη) με αντικείμενο το β' συνθετικό και επιθετικό προσδιορισμό του το α' συνθετικό: *μακρόχειρ* (= ὁ ἔχων μακρὰς χεῖρας)· *κακοδαίμων* (= ὁ ἔχων κακὸν δαίμονα, κακὴν

τύχην)· λευκόθριξ (= ὁ ἔχων λευκὰς τρίχας)· δίδραχμον, ενν. νόμισμα (= τὸ ἔχον τιμὴν δύο δραχμῶν)· πολύ-καρπος (= ὁ ἔχων, ὁ παράγων πολλοὺς καρποὺς) κ.ά.

(Πβ. τα νεοελλ.: ξανθομάλλης = εκείνος που ἔχει ξανθὰ μαλλιά· γαλανομάτης = εκείνος που ἔχει γαλανὰ μάτια κτλ.).

δ) Συνδεδεικμένα ἢ παρατακτικά σύνθετα

• **Συνδεδεικμένα ἢ παρατακτικά** λέγονται **τα σύνθετα που σημαίνουν ὅ,τι και τα συνθετικά τους μέρη ενωμένα με το σύνδεσμο καί:** τραγ-έλαφος (τράγος καὶ ἔλαφος)· ἰατρό-μαντις (ἰατρός καὶ μάντις)· γλυκύ-πικρός (γλυκὺς καὶ πικρός)· λευκο-μέλας (λευκός καὶ μέλας) κ.ά.

ΑΛΛΟΙ ΤΡΟΠΟΙ ΣΗΜΑΤΙΣΜΟΥ ΛΕΞΕΩΝ

• Είδαμε ὅτι **οι περισσότερες λέξεις της ελληνικῆς σχηματίστηκαν ἀπὸ ἄλλες με παραγωγή ἢ με σύνθεση, κατὰ τους κανόνες που αναγράφονται στα δύο προηγούμενα κεφάλαια. Πολλές ὅμως λέξεις σχηματίστηκαν καὶ με δύο ἄλλους τρόπους που εἶναι:** **α) ἡ ονοματοποιία** καὶ **β) ἡ ἀλλαγὴ του γραμματικοῦ εἴδους.**

α) Ονοματοποιία

• **Ονοματοποιία** λέγεται **ὁ ἰδιαίτερος τρόπος σχηματισμοῦ λέξεων ἀπὸ μίμηση ὀρισμένων ἤχων.** Π.χ. ἡ λ. *δοῦπος* δὲν σχηματίστηκε με παραγωγή ἢ με σύνθεση, παρά ἀπὸ μίμηση του υπόκωφου ἤχου *δουπ-* με προσθήκη της κατάληξης *-ος*. Εἶναι δηλ., ὅπως λέγεται, λέξη *πεποιημένη* (φτιαγμένη). **Ἡ λέξη που σχηματίζεται με τέτοιον τρόπο λέγεται ονοματοποιημένη λέξη.** Εννοεῖται ὅτι **ἀπὸ μια ονοματοποιημένη λέξη μποροῦν νὰ σχηματιστοῦν ἔπειτα νέες παράγωγες λέξεις με τις γνωστὲς παραγωγικὲς καταλήξεις:** *δοῦπος:* *δουπ-έω -ῶ* (ομηρ.).

• **Οι ονοματοποιημένες λέξεις εἶναι ὀνόματα ἢ ρήματα που σχηματίστηκαν:**

α) Ἀπὸ μίμηση φυσικῶν ἤχων:

βόμβος (αρχικὰ για τὸν ἄνεμο = ἤχος εξακολουθητικὸς καὶ υπόκωφος): *βομβέω -ῶ*·

βλύζω (για υγρά = αναπηδῶ, αναβλύζω): *βλύσις, βλύσμα*·

βρέμω (αρχικὰ για τὸ κύμα = ηχώ με πάταγο): *βρόμος* (= ἤχος βροντερός, πάταγος)·

καχλάζω (για υγρά που βρίσκονται σε κίνηση, ἀναταραχὴ = κοχλάζω): *κάχλασμα*·

παφλάζω (αρχικὰ για τὰ κύματα = ηχώ με θόρυβο): *πάφλασμα*·

ρόθος (= ὀρμητικὸς ἤχος, πάταγος κυμάτων): *ροθέω -ῶ* (= βουίζω), *ρόθιος* (= ἐκεῖνος που ὀρμά με θόρυβο)·

ρόχθος (για κύματα που βρίσκονται σε ἀναταραχὴ = πάταγος, βοή): *ρόχθέω -ῶ*· (πβ. τα νεοελλ.: *πλατσαρίζω, μπουμπουνίζω, μπουμπουνητό* κτλ.).

β) Από μίμηση ήχου αντικειμένων που κάνουν κρότο ή ενεργειών που προκαλούν θόρυβο:

δοῦπος (= βαρύς υπόκωφος ήχος): *δουπέω -ῶ*· απ' αυτό και *γδοῦπος*, κυρίως στα σύνθετα, όπως το ποιητ. σύνθ. *ἐρί-γδουπος* (= που ηχεί βροντερά)·

κλαγγή (= ήχος του τόξου, όταν εκτοξεύεται το βέλος): *κλαγγάζω* και *κλαγγάνω*, *κλαγγώδης*, *κλαγγηδόν* (= με κλαγγή)·

κτύπος (= δυνατός ήχος, κρότος): *κτυπέω -ῶ*, *κτύπημα* κτλ.·

σίζω (= βγάζω ήχο σαν σφύριγμα, όπως το καυτό μέταλλο όταν βυθίζεται σε κρύο νερό): *σιγμός* (= ήχος σαν σφύριγμα)·

τρίζω (= παράγω ιδιαίτερο ήχο σαν τρίξιμο): *τριγμός*·

τρώγω (= τρώγω κάτι σκληρό, κριτσάνιζω): *τρώκτης* κτλ.

(Πβ. τα νεοελλ.: *τραντάζω*, *τσακίζω*, *τσιτσιρίζω*, *κριτσάνιζω* κτλ.).

γ) Από μίμηση φωνών ή επιφωνημάτων του ανθρώπου:

αιάζω (= κράζω *αιαῖ*, θρηνώ)· *άλαλάζω* (= βγάζω την κραυγή *άλαλαί* που μ' αυτήν άρχιζαν τη μάχη): *άλαλητός*· *έλελίζω* (= βγάζω την πολεμική κραυγή *έλελεῦ*)· *κα(γ)χάζω* (= χαχανίζω, γελώ ηχηρά): (*κα(γ)χασμός*· *κιχλίζω* (= γελώ προσποιητά): *κιχλισμός*· *κραυγή* (= δυνατή φωνή): *κραυγάζω*· *οίμώζω* (= φωνάζω *οἴμοι*, θρηνώ): *οίμωγή* κ.ά.

δ) Από μίμηση της φωνής των ζώων:

βαῦζω (για σκύλους = γαβγίζω· αλλά και για ανθρώπους = ουρλιάζω)· *βληχάομαι -ῶμαι* (γι' αρνιά και για γίδες = βελάζω), *βληχή* (= βέλασμα)· *βρυχάομαι -ῶμαι* (κυρίως για λιοντάρια), *βρυχή*, *βρυχηθμός*, *βρύχημα* (= άγρια φωνή, μούγκρισμα)· *κακάβη* (= η πέρδικα, που ονομάστηκε έτσι από τη φωνή της), *κακαθίζω* ή *κακάζω* (για τη φωνή της πέρδικας = κακαρίζω)· *κοκκύζω* (για την κραυγή του κούκου· *κόκκυξ* = ο κούκος)· *κράζω* (κυρίως για κοράκια, βατράχους κτλ. αλλά και για ανθρώπους)· *κραυγάζω* (για σκύλους, κοράκια κτλ. αλλά και για ανθρώπους = βγάζω δυνατή φωνή)· *κρώζω* (για το κοράκι, την κουρούνα και γι' άλλα πουλιά), *κρωγμός* (= κραυγή κορακιού ή κουρούνας)· *πιπ(πι)ίζω* (για τα πουλιά)· *τιτίζω* (για τα πουλιά) κ.ά.

(Πβ. τα νεοελλ.: *ζουζούνι*, *καρακάξα*, *κουκουβάγια* κτλ., που ονομάστηκαν έτσι από τον ήχο της φωνής τους).

β) Αλλαγή του γραμματικού είδους

• Πολλές φορές μια λέξη όχι μόνο μεταβάλλει την αρχική σημασία της, αλλά και μεταπηδά από ένα μέρος του λόγου σε άλλο. Π.χ. στην αρχαία γλώσσα η λ. *τριήρης* αρχικά ήταν επίθετο και λεγόταν μαζί με το ουσιαστικό *ναῦς*: *τριήρης ναῦς* (= πλοίο με τρεις σειρές κουπιά)· έπειτα με παράλειψη του ουσ. *ναῦς* η λ. *τριήρης* πήρε τη σημασία του ουσιαστικού. Έτσι και: *ὁ ἐπιμελούμενος* είναι μετοχή (με το άρθρο της), αλλά πολλές φορές στη φράση χρησιμοποιείται αντί για το επίθετο *ὁ ἐπιμελής* κτλ. (Πβ. στα νεοελλ.: τα επίθ. *μηχανικός*, *εκπαιδευτικός*, *νομικός* κτλ. σε ορισμένες περιπτώσεις παίρνουν σημασία ουσιαστικών και σημαίνουν πρόσωπα που ασκούν τα σχετικά επαγγέλματα· αντίθετα κάποτε μερικά ουσιαστικά χρησιμοποιούνται σαν επίθετα· π.χ. *λιοντάρι* = γενναίος, *λαγός* = δειλός κτλ.).

Στις περιπτώσεις αυτές έχουμε **αλλαγή του γραμματικού είδους**, που λέγεται και **καταχρηστική παραγωγή**.

Στην αρχαία ελληνική, όπως και στη νέα, η αλλαγή του γραμματικού είδους των λέξεων είναι πολύ συνηθισμένη:

α) Κύρια ονόματα προσώπων γίνονται από κοινά ουσιαστικά, επίθετα ή μετοχές: *Γνάθων* - *ωνος* (από το μεγεθυντικό *γνάθων*), *Εύθύφρων* - *ωνος* (από το επίθ. *εύθύφρων* = αυτός που σκέφτεται σωστά), *Θάλλων* - *ωνος* (από τη μετοχή ενεστ. του ρ. *θάλλω*), *Λύσων* - *ωνος* (από τη μετοχή μέλλ. του ρ. *λύω*), *Πείσων* - *ωνος* (από τη μετοχή μέλλ. του ρ. *πείθω*) κ.ά. (πβ. τα νεοελλ. *Δοντάς*, *Μαγουλάς*, *Στρατηγός*, *Λιανός*, *Καλούμενος*) κτλ. Και με ανέβασμα ή κατέβασμα του τόνου: (*φαιδρός*) *Φαιδρός*, (*πυρρός*) *Πύρρος*, (*σιμός*) *Σῆμος*, (*δημοσθενής*) *Δημοσθένης*, (*ισοκρατής*) *Ἴσοκράτης*, (*πολυκράτης*) *Πολυκράτης*, (*περικλής*) *Περικλέης* - *ῆς*, (*σωζόμενος*) *Σωζομένος*, (*ἀκούμενος*) *Ακουμένος* κ.ά. (Πβ. τα νεοελλ.: *σταυρός* - *Σταῦρος*· *χοντρός* - [*Χόντρος*] *Χόνδρος* κτλ.).

β) Τοπωνυμίες (γεωγραφικά ονόματα) γίνονται από κοινά ουσιαστικά ή επίθετα: *Μαραθῶν* (από το περιεκτικό *μαραθῶν* = τόπος που έχει πολλά μάραθα), *Σικυῶν* (από το περιεκτικό *σικυῶν* = τόπος όπου παράγονται πολλά αγγούρια· *σικυός* = αγγούρι), *Κεραμεικός* (από το επίθ. *κεραμεικός*). Έτσι και: *Ἑλλάς*, *Κρόνιον*, *Ἄρτεμίσιον*, *Θησεῖον*, που αρχικώς ήταν επίθετα, έγιναν έπειτα ουσιαστικά από παράλειψη του αρχικού ουσιαστικού που συνόδευαν *Ἑλλάς* γῆ ἢ χώρα, *Κρόνιον* *ιερόν*) κτλ.

γ) Κοινά ουσιαστικά (προσηγορικά) γίνονται από επίθετα:

κεραμεική, *μαντική*, *πολεμική* κτλ. (ενν. τέχνη)· *θεωρικά*, *στρατιωτικά* κτλ. (ενν. χρήματα)· *νικητήρια*, *σωτήρια* κτλ. (ενν. ιερά).

Επίσης ως ουσιαστικά χρησιμοποιούνται επίθετα και μετοχές με το άρθρο τους, που αρχικά ήταν επιθετικοί προσδιορισμοί ουσιαστικών που παραλείπονται: *ὁ ἀγαθός*, *ὁ σοφός*, *ὁ πλούσιος* κτλ. (ενν. *ἄνθρωπος* ἢ *άνήρ*)· *οἱ ἄριστοι*, *οἱ ὀλίγοι*, *οἱ πολλοί* (ενν. *πολίται*)· *οἱ ζῶντες*, *οἱ τεθνεῶτες*, *οἱ προγεγεννημένοι*, *οἱ παρόντες*, *οἱ ἀπόντες* (ενν. *ἄνθρωποι*)· *ὁ λέγων* (= ο *ρήτορας*), *ὁ διώκων* (= ο *κατήγορος*), *ὁ φεύγων* (= ο *κατηγορούμενος*). *οἱ ἔχοντες* (= οἱ *πλούσιοι*), *ὁ νικῶν* (= ο *νικητής*), *ἡ εἰμαρμένη* (= η *μοίρα*), *ἡ ἐπιοῦσα* (= η *επόμενη μέρα*), *τὸ παρελθόν*, *τὸ παρόν*, *τὸ μέλλον*, *τὸ δέον*, *τὸ προσῆκον* κ.ά.

Έτσι μερικά επίθετα και μερικές μετοχές έγιναν στο τέλος τέλεια ουσιαστικά: *τριήρης*, *τετρήρης*, *πεντήρης* (ενν. *ναῦς*), *ὁ ἄρχων* (= *αρχηγός*, *κυβερνήτης*), *ἡ αἴθουσα* (μετοχή του ρ. *αἴθω* = *λάμπω*: αυτή που λάμπει, ενν. *στοά*) κ.ά.

δ) Ως επίθετα χρησιμοποιούνται πολλές επιθετικές μετοχές (επιθετικοί προσδιορισμοί): *ὁ λάμπων ἥλιος* (= ὁ *λαμπρός ἥλιος*), *ἡ εὐδαιμονοῦσα χώρα* (= ἡ *εὐδαίμων χώρα*), *τὸ ζέον ὕδωρ* (= τὸ *θερμὸν ὕδωρ*), *ὁ εὐδοκίμων ποιητής* (= ὁ *εὐδόκιμος ποιητής*), *οἱ εὐποροῦντες πολῖται* (= οἱ *εὐποροὶ πολῖται*) κ.ά.

ΑΛΛΑΓΗ ΤΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

1. Κυριολεξία και μεταφορά

- Οι λέξεις κάθε γλώσσας εκφράζουν γενικά ορισμένες έννοιες: *άνθρωπος, γῆ, ούρανός, καλός, κακός, έρχομαι, λέγω* κτλ.

Αλλά **πολλές φορές στην αρχαία ελληνική** (όπως και στη νέα και σε άλλες γλώσσες) **οι λέξεις δεν χρησιμοποιούνται στη μία μόνο, την αρχική (και βασική) σημασία τους με την οποία δηλώνεται ορισμένη έννοια· συχνά η βασική αυτή σημασία τους μεταφέρεται σε άλλες έννοιες.** Έτσι π.χ. η αρχαία λέξη *ρέϋμα* σήμαινε καθετί που ρέει, τρέχει, ιδίως για τα υγρά· αργότερα όμως η σημασία της μεταφέρθηκε και σε έννοιες νοητών πραγμάτων, και είπαν: *τό τῆς τύχης ρέϋμα μεταπίπτει ταχύ*, για να δείξουν πόσο μοιάζει η τύχη των ανθρώπων με ένα ποτάμι που ολοένα κυλά, άρα αλλάζει, μεταβάλλεται. **Η χρήση μιας λέξης στην αρχική, την κύρια σημασία της,** λέγεται **κυριολεξία**, **στην παραλλαγμένη σημασία της** λέγεται **μεταφορά ή μεταφορική χρήση.**

- **Η μεταφορική χρήση των λέξεων**, που δίνει στο λόγο **εκφραστικότητα και ζωηρότητα**, είναι συχνή στην αρχαία ελληνική. Έτσι, μεταφορικά χρησιμοποιούνται:

α) Ουσιαστικά: η λ. *βλαστός* σημαίνει κυριολεκτικά το νέο κλαδί ενός φυτού (βλαστάρι, κλωνάρι)· η ίδια λέξη μεταφορικά σημαίνει το τέκνο· η λ. *έρκος* (= φραγμός) λέγεται κυριολεκτικά για τον περίβολο της αυλής, χρησιμοποιείται όμως μεταφορικά στις φράσεις *έρκος όδόντων* (= περίφραγμα που σχηματίζουν τα δόντια), *έρκος πολεμιστών* (= αμυντική παράταξη πολεμιστών).

Έτσι και: *ποιμῆν* (μτφ. = ηγεμόνας, άρχοντας), *ήμερας βλέφαρον* (αντί: *ήμερας όφθαλμός*, μτφ. = ήλιος), *λιμῆν* (μτφ. = καταφυγή, καταφύγιο), *κυβερνήτης* (κυριολ. = κυβερνήτης πλοίου, πηδαλιούχος· μτφ. = άρχοντας που κυβερνά την πόλη), *οἶστρος* (κυριολ. = βοϊδόμυγα· μτφ. = καθετί που ερεθίζει, διέγερση), *χειμών* (κυριολ. = χειμώνας, κακοκαιρία· μτφ. = δυστυχία, συμφορά), *εάρ* (κυριολ. = άνοιξη· μτφ. = νεανική ηλικία), *σκάφος* (κυριολ. πλοίο· μτφ., «σκάφος της πόλεως» = πολιτεία) κ.ά.

β) Επίθετα: *τείχη χαλκᾶ καί άδαμάντινα* (= δυνατά), *ύγεια χρυσῆ* (= πολύτιμη), *ήμερα χρυσῆ* (= ηλιόλουστη), *άνήρ σκληρός* (= αυστηρός, πεισματάρης), *μαλακός* (= ήπιος, πράος ή άτολμος, δειλός), *θυμός σιδηροῦς* (= ψυχή σκληρή, αλύγιστη), *γέροντες πρίνινοι* (= δυνατοί και ακμαίοι), *ψιλός* (κυριολ. για το έδαφος = άδεντρος· για ζώα = άτριχος· μτφ. = στερημένος από κάτι, ακάλυπτος· πβ. *στρατιώτης ψιλός* = ελαφρά οπλισμένος· ή *ψυχή ψιλή οὔσα τοῦ σώματος* = στερημένη από το σώμα, χωρίς το σώμα· *νεκρός ψιλός* = που δεν σκεπάστηκε με χύμα κτλ.), *πτερόεις* (κυριολ. = φτερωτός· μτφ. = ελαφρός, φευγαλέος) κ.ά.

γ) Ρήματα: *δάκνω* (κυριολ. = δαγκάνω· μτφ. = λυπώ), *ύφαίνω* (κυριολ. *ύφαίνω ιστόν*· μτφ. *ύφαίνω δόλον* = παρασκευάζω δόλο, δολοπλοκώ), *άνθῶ* (κυριολ. για φυτά· μτφ. = ακμάζω), *άναχαιτίζω* (κυριολ. = σταματώ το άλογο κρατώντας το από τη χαίτη· μτφ. = σταματώ κάτι με τη δύναμή μου, συγκρατώ), *στέγω* (κυριολ. = στεγάζω, σκεπάζω· μτφ. = προστατεύω, υπερασπίζω), *ήγοῦμαι* (κυριολ. = προπορεύομαι· μτφ. = άρχω), *λάμπω* (κυριολ. = παρέχω φως, λαμποκοπώ· μτφ. = διακρίνομαι, διαπρέπω, π.χ. *λάμπει ή άρετή*, ή φαίνομαι φαιδρός, χαρούμενος, π.χ. *φαιδρός λάμποντι μετώπω*), *πίνω* (κυριολ. = πίνω νερό κτλ.· μτφ. ή *γῆ πίνει τόν ὄμβρον*, *ό λύχνος πίνει τό έλαιον* κτλ.), *πίπτω* (κυριολ. = ρίχνομαι κάτω· μτφ. *πίπτω έν μάχη* = φονεύομαι· για τον άνεμο = κοπάζω· για ενέργεια = αποτυχαίνω) κ.ά.

δ) Επιρρήματα, κυρίως τροπικά, παράγωγα από επίθετα: *άσθενῶς - βαρέως φέρω τι* (= ελαφρά, λίγο - δύσκολα υποφέρω κάτι, δυσφορώ για κάτι), *κούφως φέρω τι* (= εύκολα υποφέρω κάτι, θεωρώ κάτι εύκολο), *καινῶς λαλῶ* (= μιλώ με νέο, παράδοξο τρόπο, παραδοξολογώ) κ.ά.

ε) Προθέσεις: *ἀμφί* (κυριολ. = και από τα δύο μέρη· μτφ. *ἀμφί τὰ πεντήκοντα* = περίπου, επάνω κάτω...), *περί* (κυριολ. = ολόγυρα· μτφ. *περί μέσας νύκτας* = περίπου, σχεδόν...), *ἐπί* (κυριολ. = επάνω· μτφ. *ὁ ἐπί τῶν νεῶν* = αυτός που έχει την επιστασία των πλοίων) κτλ.

2. Είδη μεταφοράς

• Γενικά **οι αλλαγές που παρουσιάζουν οι σημασίες των λέξεων** με τη **μεταφορική χρήση** τους μπορούν να διαιρεθούν σε δύο κατηγορίες:

α) Το πλάτεμα της σημασίας, όταν αυτή από την αρχική έννοια στην οποία είχε αποδοθεί μια λέξη επεκτείνεται και σε άλλες, εξαιτίας κάποιας ομοιότητας με την πρώτη έννοια. Π.χ. η λ. *κυβερνήτης*, που λεγόταν αρχικά μόνο για τον κυβερνήτη του πλοίου, πήρε αργότερα πλατύτερη σημασία και σημαίνει και αυτόν που διοικεί την πόλη, το κράτος κτλ. Έτσι και η λ. *ἀγκών*, που αρχικά σήμαινε την καμπή του βραχίονα, χρησιμοποιήθηκε έπειτα με γενικότερη σημασία και για κάθε καμπή: *ἀγκών τείχους* κτλ. (Πβ. τα νεοελλ.: *φύλλο*, αρχικά φύλλο δέντρου, έπειτα μ' επέκταση της σημασίας: φύλλο χαρτιού, τετραδίου, βιβλίου, παραθύρου κτλ.).

β) Το στένεμα της σημασίας, όταν αυτή περιορίζεται· ενώ δηλαδή αρχικά η λέξη χρησιμοποιείται για πολλά όμοια πράγματα, συνηθίζεται έπειτα για ένα από τα όμοια πράγματα. Π.χ. η λ. *ἄστυ* με την αρχική της σημασία λέγεται για κάθε πόλη: *τὸ ἄστυ Κορίνθου, Θήβης, Σούσων* κτλ.· αργότερα όμως από τους Αττικούς χρησιμοποιείται ειδικά για την πόλη της Αθήνας (συχνά χωρίς άρθρο): *ἐξ ἄστεως νῦν εἰς ἀγρὸν χωρῶμεν*. Έτσι και η λ. *ἰσθμός* αρχικά λέγεται για κάθε ισθμό: *ὁ ἰσθμὸς τῆς Παλλήνης, ὁ τῶν Λευκαδίων ἰσθμὸς* κτλ.· αργότερα όμως χρησιμοποιείται η λέξη μόνη της (χωρίς προσδιορισμό) και σημαίνει ειδικά τον ισθμό της Κορίνθου: (*Εὐρυβιάδης ἐβούλετο*) *πλεῖν ἐπὶ τὸν ἰσθμὸν* κτλ. (Πβ. τα νεοελλ.: η πόλη = κάθε πόλη· έπειτα, ειδικά = η Κωνσταντινούπολη —και τότε γράφεται η Πόλη—, *μοναχός* = μόνος, απομονωμένος· έπειτα, ειδικά = καλόγερος κτλ.).

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΝΩΜΑΛΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

Α

Άγαμαι	Φωνή Μέση & Παθητική	ἄγνυμι	Φωνή Ενεργητική	Φωνή Μέση & Παθητική
Ενεστώτας	ἄγαμαι	Ενεστώτας	ἄγνυμι & ἄγνύω	-ἄγνυμαι
Παρατατικός	ἡγάμην	Παρατατικός		
Μέλλοντας	ἀγάσομαι, ἀγασθήσομαι	Μέλλοντας	-ἄξω	
Αόριστος	ἡγασ(σ)άμην, ἡγάσθην	Αόριστος	-ἔαξα, ἤξα	ἐάγην
Παρακείμενος		Παρακείμενος	ἔαγα	

ἀγορεύω	Ενεργητική Φωνή	ἄγω	Ενεργητική Φωνή
Ενεστώτας	ἀγορεύω	Ενεστώτας	ἄγω
Παρατατικός	ἡγόρευον	Παρατατικός	ἤγον
Μέλλοντας	ἀγορεύσω, ἐρῶ	Μέλλοντας	ἄξω
Αόριστος	ἡγόρευσα	Αόριστος β'	ἤγαγον
Αόριστος β'	εἶπον	Παρακείμενος	ἤχα, ἀγήοχα
Παρακείμενος	εἶρηκα	Υπερσυντέλικος	ἤχειν, ἀγήοχειν
Υπερσυντέλικος	εἰρήκειν	ἄγομαι	Παθητική Φωνή
		Μέσος και Παθητικός Ενεστώτας	ἄγομαι
ἀγορεύομαι	Παθητική Φωνή	Παρατατικός	ἡγόμην
Ενεστώτας	ἀγορεύομαι	Μέσος Μέλλοντας	ἄξομαι
Παρατατικός	ἡγορευόμην	Παθητικός Μέλλοντας	ἀχθήσομαι
Μέλλοντας	ἀγορεύσομαι, ῥηθήσομαι	Μέσος Αόριστος β'	ἡγαγόμην
Αόριστος	ἡγορεύθην, ἐρρήθην	Παθητικός Αόριστος	ἤχθην
Παρακείμενος	εἶρημαι	Παρακείμενος	ἤγμαι
Υπερσυντέλικος	εἰρήμην	Υπερσυντέλικος	ἤγμην

άδικέω -ῶ	Ενεργητική Φωνή	άδικοῦμαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	άδικῶ	Ενεστώτας	άδικοῦμαι
Παρατατικός	ήδίκουν	Παρατατικός	ήδικούμην
Μέλλοντας	άδικήσω	Μέλλοντας	άδικήσομαι
Αόριστος	ήδίκησα	Αόριστος	ήδίκηθην
Παρακείμενος	ήδίκηκα	Παρακείμενος	ήδίκημαι
Υπερσυντέλικος	ήδίκηκειν	Υπερσυντέλικος	ήδίκημην, ήδικημένος ήν

ἄδω	Ενεργητική Φωνή	ἄδομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	ἄδω	Ενεστώτας	ἄδομαι
Παρατατικός	ἤδον	Παρατατικός	ἠδόμην
Μέλλοντας	ἄσομαι	Παθητικός Μέλλοντας	ἄσθήσομαι
Αόριστος	ἤσα	Παθητικός Αόριστος	ἤσθην
Παρακείμενος	ἤκα	Παρακείμενος	ἤσμαι
Υπερσυντέλικος	ἤκειν		

αἰδέομαι -οῦμαι	Παθητική Φωνή	αἰνέω -ῶ	Ενεργητική Φωνή
Ενεστώτας	αἰδοῦμαι	Ενεστώτας	αἰνῶ
Παρατατικός	ἠδούμην	Παρατατικός	ἤνουν
Μέλλοντας	αἰδέσομαι	Μέλλοντας	αἰνέσομαι / αἰνέσω
Αόριστος	ἠδεσάμην	Αόριστος	ἤνεσα
Παθητικός Αόριστος	ἠδέσθην	Παρακείμενος	ἤνεκα
Παρακείμενος	ἠδεσμαι	Υπερσυντέλικος	ἠνέκειν

αίρέω -ῶ	Ενεργητική Φωνή	αίσθάνομαι	Μέση Φωνή
Ενεστώτας	αίρῶ	Ενεστώτας	αίσθάνομαι
Παρατατικός	ἤρουν	Παρατατικός	ἤσθανόμην
Μέλλοντας	αίρήσω	Μέλλοντας	αίσθήσομαι
Αόριστος β	εἶλον	Αόριστος β	ἤσθόμην
Παρακείμενος	ἤρηκα	Παρακείμενος	ἤσθημαι
Υπερσυντέλικος	ἤρήκειν	Υπερσυντέλικος	ἤσθήμην
Συντελεσμένος Μέλλοντας	ἤρηκώς ἔσομαι		

αἶρω	Ενεργητική Φωνή	αἶρομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	αἶρω	Ενεστώτας	αἶρομαι
Παρατατικός	ἤρον	Παρατατικός	ἤρόμην
Μέλλοντας	άρῶ	Μέλλοντας	άροῦμαι
Αόριστος	ἤρα	Παθητικός Μέλλοντας	άρθήσομαι
Παρακείμενος	ἤρκα	Αόριστος	ἤράμην
Υπερσυντέλικος	ἤρκειν	Παθητικός Αόριστος	ἤρθην
		Παρακείμενος	ἤρμαι
		Υπερσυντέλικος	ἤρμην

αἰτιάομαι -ῶμαι (αποθ. μεικτό)	Παθητική Φωνή	ἀκέομαι -οῦμαι (αποθ. ενεργ.)	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	αἰτιῶμαι	Ενεστώτας	ἀκέομαι / ἀκούμαι
Παρατατικός	ἠτιῶμην	Παρατατικός	ἠκούμην
Μέλλοντας	αἰτιάσομαι	Μέλλοντας	ἀκούμαι
Παθητικός Μέλλοντας	αἰτιαθήσομαι	Αόριστος	ἠκεσάμην
Αόριστος	ἠτιασάμην	Παθητικός Αόριστος	ἠκέσθην
Παθητικός Αόριστος	ἠτιάθην	Παρακείμενος	ἠκεσμαι
Παρακείμενος	ἠτίαμαι	Υπερσυντέλικος	ἠκέσμην
Υπερσυντέλικος	ἠτιάμην		

ἀκούω	Μέση Φωνή	ἀλέω -ῶ	Ενεργητική Φωνή	ἀλίσκομαι	Μέση Φωνή
Ενεστώτας	ἀκούω				
Παρατατικός	ἤκουον				
Μέλλοντας	ἀκούσομαι				
Αόριστος	ἤκουσα				
Παρακείμενος	ἀκήκοα				
Υπερσυντέλικος	ἀκηκώς ἦ / ἀκηκώς ἦν / ἠκηκόειν				
		Ενεστώτας	ἀλῶ	Ενεστώτας	ἀλίσκομαι
		Παρατατικός	ἤλουν	Παρατατικός	ἠλίσκόμην
		Μέλλοντας	ἀλῶ	Μέλλοντας	ἀλώσομαι
		Αόριστος	ἤλεσα	Αόριστος β	ἤλων / ἐάλων
		Παρακείμενος	ἀλήλεκα	Παρακείμενος	ἤλωκα / ἐάλωκα
		Υπερσυντέλικος		Υπερσυντέλικος	ἠλώκειν

ἀμαρτάνω	Ενεργητική Φωνή	ἀμαρτάνεται ως απρόσ.	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	ἀμαρτάνω	Ενεστώτας	ἀμαρτάνεται
Παρατατικός	ἡμάρτανον	Παρατατικός	ἡμαρτάνετο
Μέλλοντας	ἀμαρτήσομαι	Παθητικός Αόριστος	ἡμαρτήθη
Αόριστος β	ἤμαρτον	Παρακείμενος	ἡμάρτηται
Παρακείμενος	ἡμάρτηκα	Υπερσυντέλικος	ἡμάρτητο
Υπερσυντέλικος	ἡμαρτήκειν		

ἀμφιέννυμι / ἀμφιεννύω	Ενεργητική Φωνή	ἀμφιέννυμαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	ἀμφιέννυμι / ἀμφιεννύω	Ενεστώτας	ἀμφιέννυμαι
Παρατατικός	ἡμφιέννυν / ἡμφιέννουον	Παρατατικός	ἡμφιεννύμην
Μέλλοντας	ἀμφιῶ	Μέλλοντας	ἀμφιέσομαι
Αόριστος	ἡμφίεσα	Αόριστος	ἡμφιεσάμην
		Παθητικός Αόριστος	ἡμφιέσθην
		Παρακείμενος	ἡμφιέσμαι
		Υπερσυντέλικος	ἡμφιέσμην

ἀναλῶ / ἀναλίσκω	Ενεργητική Φωνή	ἀναλίσκομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	ἀναλῶ / ἀναλίσκω	Ενεστώτας	ἀναλίσκομαι
Παρατατικός	ἀνήλισκον / ἀνήλουν	Παρατατικός	ἀνηλισκόμην / ἀνηλούμην
Μέλλοντας	ἀναλώσω	Μέλλοντας	ἀναλώσομαι
Αόριστος	ἀνήλωσα	Παθητικός Μέλλοντας	ἀναλωθήσομαι
Παρακείμενος	ἀνήλωκα	Παθητικός Αόριστος	ἀνηλώθην
Υπερσυντέλικος	ἀνηλώκειν	Παρακείμενος	ἀνήλωμαι
		Υπερσυντέλικος	ἀνηλωμένος ἦ / ἀνηλωμένος ἦν / ἀνηλώμην

ἀνιῶ	Ενεργητική Φωνή	ἀνιῶμαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	ἀνιῶ	Ενεστώτας	ἀνιῶμαι
Παρατατικός	ἠνίων	Παρατατικός	ἠνιώμην
Μέλλοντας	ἀνιάσω	Μέλλοντας	ἀνιάσομαι
Αόριστος	ἠνίασα	Παθητικός Μέλλοντας	ἀνιαθήσομαι
Παρακείμενος	ἠνίακα	Παθητικός Αόριστος	ἠνιάθην
		Παρακείμενος	ἠνίημαι

άνοιγνυμι / άνοιγῶ	Ενεργητική Φωνή	άνοιγνυμαι / άνοιγομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	άνοιγνυμι / άνοιγῶ	Ενεστώτας	άνοιγνυμαι / άνοιγομαι
Παρατατικός	ήνοιγον / άνέωγον	Παρατατικός	άνεωγόμενη
Μέλλοντας	άνοίξω	Μέλλοντας	άνοίξομαι
Αόριστος	ήνοιξα / άνέωξα	Παθητικός Μέλλοντας	άνοιχθήσομαι
Παρακείμενος	άνέωχα	Παθητικός Μέλλοντας β	άνοιγήσομαι
Υπερσυντέλικος	άνεώχην	Παθητικός Αόριστος	άνεώχθην / ήνεώχθην / ήνοιχθην
		Παθητικός Αόριστος β	ήνοιγην
		Παρακείμενος	άνέωγα
		Υπερσυντέλικος	άνεώγην
		Συντελεσμένος Μέλλοντας	άνεώξομαι

άνύτω / άνύω / άνύτω / άνύω	Ενεργητική Φωνή	άνύτομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	άνύτω / άνύω / άνύτω / άνύω	Ενεστώτας	άνύτομαι
Παρατατικός	ήνυον / ήνυτον / ήνυον / ήνυτον	Παρατατικός	ήνυτόμην / ήνυτόμην
Μέλλοντας	άνύσω / άνύσω	Μέλλοντας	άνύσομαι / άνύσομαι
Αόριστος	ήνυσα / ήνυσα	Παθητικός Μέλλοντας	άνυσθήσομαι

Παρακείμενος	ἤνυκα / ἤνυκα	Αόριστος	ἤνυσάμην / ἤνυσάμην
		Παθητικός Αόριστος	ἤνυσθην
		Παρακείμενος	ἤνυσμαι / ἤνυσμαι

ἀπεχθάνομαι	Παθητική Φωνή	(ἀπο)δειλιάω ἀποδειλιῶ	Ενεργητική Φωνή
Ενεστώτας	ἀπεχθάνομαι	Ενεστώτας	ἀποδειλιῶ
Παρατατικός	ἀπηχθανόμην	Παρατατικός	ἀπεδειλιῶν
Μέλλοντας	ἀπεχθήσομαι	Μέλλοντας	ἀποδειλιάσω
Αόριστος β	ἀπηχθόμην	Αόριστος	ἀπεδειλίασα
Παρακείμενος	ἀπήχθημαι	Παρακείμενος	ἀποδεδειλίακα
Υπερσυντέλικος	ἀπηχθήμην		

ἀποδιδράσκω	Ενεργητική Φωνή	ἀποθνήσκω / ἀποθνήσκω	Ενεργητική Φωνή
Ενεστώτας	ἀποδιδράσκω	Ενεστώτας	ἀποθνήσκω / ἀποθνήσκω
Παρατατικός	ἀπεδίδρασκον	Παρατατικός	ἀπέθνησκον / ἀπέθνησκον
Μέλλοντας	ἀποδράσομαι	Μέλλοντας	ἀποθανοῦμαι
Αόριστος β	ἀπέδραν	Αόριστος β	ἀπέθανον
Παρακείμενος	ἀποδέδρακα	Παρακείμενος	ἀποτέθνηκα
Υπερσυντέλικος	ἀπεδεδράκειν	Υπερσυντέλικος	ἀπετεθνήκειν
		Συντελεσμένος Μέλλοντας	ἀποτεθνήξω / ἀποτεθνηκώς ἔσομαι

ἀπολλύω / ἀπόλλυμι	Ενεργητική Φωνή	ἀπόλλυμαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	ἀπολλύω / ἀπόλλυμι	Ενεστώτας	ἀπόλλυμαι
Παρατατικός	ἀπόλλυν / ἀπόλλυον	Παρατατικός	ἀπολλύμην
Μέλλοντας	ἀπολύω	Μέλλοντας	ἀπολούμαι
Αόριστος	ἀπόλεσα	Παθητικός Μέλλοντας	ἀπολεσθήσομαι
Παρακείμενος	ἀπόλωλεκα	Αόριστος β	ἀπολώμην
Υπερσυντέλικος	ἀπολωλέκειν	Παθητικός Αόριστος	ἀπολέσθην
Συντελεσμένος Μέλλοντας	ἀπολωλεκώς ἔσομαι	Παρακείμενος β	ἀπόλωλα
		Υπερσυντέλικος β	ἀπολώλειν

ἀρέσκω	Ενεργητική Φωνή	ἀρέσκομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	ἀρέσκω	Ενεστώτας	ἀρέσκομαι
Παρατατικός	ἤρεσκον	Παρατατικός	ἠρεσκόμην
Μέλλοντας	ἀρέσω	Μέλλοντας	ἀρέσομαι
Αόριστος	ἤρεσα	Αόριστος	ἠρεσάμην
		Παθητικός Αόριστος	ἠρέσθην

ἀρκῶ	Ενεργητική Φωνή	ἀρκοῦμαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	ἀρκῶ	Ενεστώτας	ἀρκοῦμαι
Παρατατικός	ἤρκουν	Παρατατικός	ἠρκοῦμην
Μέλλοντας	ἀρκέσω	Παθητικός Μέλλοντας	ἀρκεσθήσομαι
Αόριστος	ἤρκεσα	Αόριστος	ἠρκεσάμην
		Παθητικός Αόριστος	ἠρκέσθην
		Παρακείμενος	ἠρκεσμαι

άρῶ	Ενεργητική Φωνή	ἀροῦμαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	άρῶ	Ενεστώτας	ἀροῦμαι
Παρατατικός	ἤρουν	Παρατατικός	ἠρούμην
Μέλλοντας	ἀρόσω	Μέλλοντας	ἀρόσομαι
Αόριστος	ἤροσα	Παθητικός Αόριστος	ἠρόθην
		Παρακείμενος	ἀρήρομαι

αὐξάνω / αὕξω	Ενεργητική Φωνή	αὐξάνομαι / αὕξομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	αὐξάνω / αὕξω	Ενεστώτας	αὐξάνομαι / αὕξομαι
Παρατατικός	ἠῦξον / ἠῦξανον	Παρατατικός	ἠῦξανόμην / ἠῦξόμην
Μέλλοντας	αὐξήσω	Μέλλοντας	αὐξήσομαι
Αόριστος	ἠῦξησα	Παθητικός Μέλλοντας	αὐξηθήσομαι
Παρακείμενος	ἠῦξηκα	Παθητικός Αόριστος	ἠῦξήθην
Υπερσυντέλικος	ἠῦξήκειν	Παρακείμενος	ἠῦξημαι
		Υπερσυντέλικος	ἠῦξήμην

ἀφικνούμαι	Μέση Φωνή	ἄχθομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	ἀφικνούμαι	Ενεστώτας	ἄχθομαι
Παρατατικός	ἀφικνούμην	Παρατατικός	ἠχθόμην
Μέλλοντας	ἀφίξομαι	Μέλλοντας	ἀχθέσομαι
Αόριστος β	ἀφικόμην	Παθητικός Μέλλοντας	ἀχθεσθήσομαι
Παρακείμενος	ἀφίγμαι	Παθητικός Αόριστος	ἠχθέσθην
Υπερσυντέλικος	ἀφίγμην	Παρακείμενος	ἠχθημαι

B

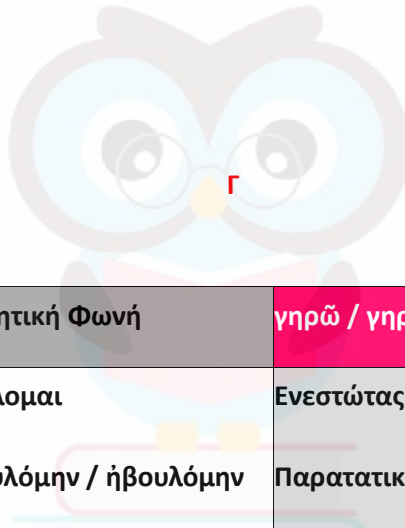
βαίνω	Ενεργητική Φωνή	βαίνομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	βαίνω	Ενεστώτας	βαίνομαι
Παρατατικός	ἔβαινον	Παρατατικός	ἐβαινόμην
Μέλλοντας	βήσομαι	Παθητικός Μέλλοντας	βαθήσομαι
Αόριστος β	ἔβην	Παθητικός Αόριστος	ἐβάθην
Παρακείμενος	βέβηκα	Παρακείμενος	βέβαμαι
Υπερσυντέλικος	ἐβεβήκειν		

βάλλω	Ενεργητική Φωνή	βάλλομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	βάλλω	Ενεστώτας	βάλλομαι
Παρατατικός	ἔβαλλον	Παρατατικός	ἐβαλλόμην
Μέλλοντας	βαλῶ	Μέλλοντας	βαλοῦμαι
Αόριστος β	ἔβαλον	Παθητικός Μέλλοντας	βληθήσομαι
Παρακείμενος	βέβληκα	Αόριστος β	ἐβαλόμην
Υπερσυντέλικος	ἐβεβλήκειν	Παθητικός Αόριστος	ἐβλήθην
		Παρακείμενος	βέβλημαι
		Υπερσυντέλικος	ἐβεβλήμην
		Συντελεσμένος Μέλλοντας	βεβλήσομαι/ διαβεβλήσομαι/ διαβεβλημένος ἔσομαι

βιβάζω	Ενεργητική Φωνή	βιβάζομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	βιβάζω	Ενεστώτας	βιβάζομαι
Παρατατικός	έβιβαζον	Παρατατικός	έβιβαζόμην
Μέλλοντας	βιβῶ	Μέλλοντας	βιβῶμαι
Αόριστος	έβιβασα	Παθητικός Μέλλοντας	βιβασθήσομαι
		Αόριστος	έβιβασάμην
		Παθητικός Αόριστος	έβιβάσθην
		Παρακείμενος	βεβίβασμαι

βιβρώσκω	Ενεργητική Φωνή	βιβρώσκομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	βιβρώσκω	Ενεστώτας	βιβρώσκομαι
Παρατατικός	έβιβρωσκον	Παρατατικός	έβιβρωσκόμην
Αόριστος β	ἔβρων	Μέλλοντας	βρώσομαι
Παρακείμενος	βέβρωκα	Παθητικός Μέλλοντας	βρωθήσομαι
Υπερσυντέλικος	έβεβρώκειν	Παθητικός Αόριστος	έβρώθην
		Παρακείμενος	βέβρωμαι
		Υπερσυντέλικος	έβεβρώμην
		Συντελεσμένος Μέλλοντας	βεβρώσομαι

βλαστώνω	Ενεργητική Φωνή	βλώσκω	Ενεργητική Φωνή
Ενεστώτας	βλαστώνω	Ενεστώτας	βλώσκω
Παρατατικός	έβλαστανον	Αόριστος β	ἔμολον
Μέλλοντας	βλαστήσω	Παρακείμενος	μέμβλωκα
Αόριστος β	ἔβλαστον		
Παρακείμενος	βεβλάστηκα		
Υπερσυντέλικος	έβεβλαστήκειν		

βούλομαι	Παθητική Φωνή	γηρῶ / γηράσκω	Ενεργητική Φωνή
Ενεστώτας	βούλομαι	Ενεστώτας	γηρῶ / γηράσκω
Παρατατικός	έβουλόμην / ήβουλόμην	Παρατατικός	έγήρασκον
Μέλλοντας	βουλήσομαι	Μέλλοντας	γηράσομαι / γηράσω
Παθητικός Μέλλοντας	βουληθήσομαι	Αόριστος	έγήρασα
Παθητικός Αόριστος	έβουλήθην / ήβουλήθην	Αόριστος β	έγήραν
Παρακείμενος	βεβούλημαι	Παρακείμενος	γεγήρακα

γίγνομαι / γίνομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	γίγνομαι / γίνομαι
Παρατατικός	έγιγνόμην / έγινόμην
Μέλλοντας	γενήσομαι
Παθητικός Μέλλοντας	γενηθήσομαι
Αόριστος β	έγενόμην
Παθητικός Αόριστος	έγενήθην
Παρακείμενος	γεγένημαι
Παρακείμενος β	γένονα
Υπερσυντέλικος	έγεγενήμην / γεγονώς ἦ / γεγονώς ἦν
Υπερσυντέλικος β	έγεγόνειν / γεγονώς ἦ / γεγονώς ἦν
Συντελεσμένος Μέλλοντας	γεγενημένος ἔσομαι

γιγνώσκω	Ενεργητική Φωνή	γιγνώσκομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	γιγνώσκω	Ενεστώτας	γιγνώσκομαι
Παρατατικός	έγιγνώσκον	Παρατατικός	έγιγνώσκόμην
Μέλλοντας	γνώσομαι	Παθητικός Μέλλοντας	γνωσθήσομαι
Αόριστος β	έγνων	Παθητικός Αόριστος	έγνώσθην
Παρακείμενος	έγνωκα	Παρακείμενος	έγνωσμαι
Υπερσυντέλικος	έγνωκώς ἦ / έγνωκώς ἦν / έγνώκειν	Υπερσυντέλικος	έγνώσμην
Συντελεσμένος Μέλλοντας	έγνωκώς ἔσομαι		

Δ

δάκνω	Ενεργητική Φωνή	δάκνομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	δάκνω	Ενεστώτας	δάκνομαι
Παρατατικός	ἔδακνον	Παρατατικός	ἐδακνόμην
Μέλλοντας	δήξομαι	Παθητικός Μέλλοντας	δηχθήσομαι
Αόριστος β	ἔδακον	Παθητικός Αόριστος	ἐδήχθην
Παρακείμενος	δέδηχα	Παθητικός Αόριστος β	ἐδάκην
		Παρακείμενος	δέδηγμαι
		Υπερσυντέλικος	ἐδεδήγμην

δείδω	Ενεργητική Φωνή	δῶ / δέω (=δένω)	Ενεργητική Φωνή
Ενεστώτας	δείδω	Ενεστώτας	δῶ / δέω (=δένω)
Μέλλοντας	δείσομαι	Παρατατικός	ἔδουν
Αόριστος	ἔδεισα	Μέλλοντας	δήσω
Παρακείμενος	δέδια / δέδοικα	Αόριστος	ἔδησα
Υπερσυντέλικος	ἐεδείειν / ἐεδοίκειν / ἐεδοίκη	Παρακείμενος	δέδεκα
		Υπερσυντέλικος	ἐεδέκειν

δείκνυμι / δεικνύω	Ενεργητική Φωνή	δείκνυμαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	δείκνυμι / δεικνύω	Ενεστώτας	δείκνυμαι
Παρατατικός	ἔδεικνυν / ἔδεικνυον	Παρατατικός	ἔδεικνύμην
Μέλλοντας	δείξω	Μέλλοντας	δείξομαι
Αόριστος	ἔδειξα	Παθητικός Μέλλοντας	δειχθήσομαι
Παρακείμενος	δέδειχα	Αόριστος	ἔδειξάμην
		Παθητικός Αόριστος	ἔδειχθην
		Παρακείμενος	δέδειγμα
		Υπερσυντέλικος	ἔδεδειγμην
		Συντελεσμένος Μέλλοντας	δεδείξομαι / δεδειγμένος ἔσομαι

δέω(=έχω ανάγκη)	Ενεργητική Φωνή	δέομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	δέω(=έχω ανάγκη)	Ενεστώτας	δέομαι
Παρατατικός	ἔδεον	Παρατατικός	ἔδεόμην
Μέλλοντας	δείσω	Μέλλοντας	δείσομαι
Αόριστος	ἔδεησα	Παθητικός Μέλλοντας	δεηθήσομαι
Παρακείμενος	δεδέηκα	Αόριστος	ἔδεησάμην
Υπερσυντέλικος	ἔδεδεήκειν	Παθητικός Αόριστος	ἔδεήθην
		Παρακείμενος	δεδέημα
		Υπερσυντέλικος	ἔδεδεήμην

διαλέγομαι	Παθητική Φωνή	διψῶ	Ενεργητική Φωνή
Ενεστώτας	διαλέγομαι	Ενεστώτας	διψῶ
Παρατατικός	διελεγόμην	Παρατατικός	ἐδίψων
Μέλλοντας	διαλέξομαι	Μέλλοντας	διψήσω
Παθητικός Μέλλοντας	διαλεχθήσομαι	Αόριστος	ἐδίψησα
Αόριστος	διελεξάμην	Παρακείμενος	δεδίψηκα
Παθητικός Αόριστος	διελέχθην		
Παρακείμενος	διείλεγμαι		
Υπερσυντέλικος	διειλέγμην		

δίδωμι	Ενεργητική Φωνή	δίδομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	δίδωμι	Ενεστώτας	δίδομαι
Παρατατικός	ἐδίδουν	Παρατατικός	ἐδιδόμην
Μέλλοντας	δώσω	Μέλλοντας	δώσομαι
Αόριστος β	ἔδωκα / ἔδων	Παθητικός Μέλλοντας	δοθήσομαι
Παρακείμενος	δέδωκα	Αόριστος β	ἐδόμην
Υπερσυντέλικος	ἐδεδώκειν / δεδωκώς ἦ / δεδωκώς ἦν	Παθητικός Αόριστος	ἐδόθην
Συντελεσμένος Μέλλοντας	δεδωκώς ἔσομαι	Παρακείμενος	δέδομαι
		Υπερσυντέλικος	ἐδεδόμην

δοκῶ	Ενεργητική Φωνή	δοκεῖ (απρόσωπο)	Ενεργητική Φωνή
Ενεστώτας	δοκῶ	Ενεστώτας	δοκεῖ (απρόσωπο)
Παρατατικός	ἔδοκουν	Παρατατικός	ἔδόκει
Μέλλοντας	δόξω	Μέλλοντας	δόξει
Αόριστος	ἔδοξα	Αόριστος	ἔδοξε

δοκοῦμαι	Μέση Φωνή	δρῶ	Ενεργητική Φωνή
Ενεστώτας	δοκοῦμαι	Ενεστώτας	δρῶ
Παρατατικός	ἔδοκούμην	Παρατατικός	ἔδρων
Παρακείμενος	δέδογμαι / δεδόκημαι	Μέλλοντας	δράσω
		Αόριστος	ἔδρασα
		Παρακείμενος	δέδρακα
		Υπερσυντέλικος	ἔεδράκειν

δύναμαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	δύναμαι
Παρατατικός	ἔδυνάμην / ἠδυνάμην
Μέλλοντας	δυνήσομαι
Παθητικός Μέλλοντας	δυνηθήσομαι
Παθητικός Αόριστος	ἔδυνάσθην / ἔδυνήθην / ἠδυνήθην
Παρακείμενος	δεδύνημαι
Υπερσυντέλικος	ἔεδυνήμην

E

έῷ	Ενεργητική Φωνή	έῷμαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	έῷ	Ενεστώτας	έῷμαι
Παρατατικός	έῳν	Μέλλοντας	έάσομαι
Μέλλοντας	έάσω	Παθητικός Αόριστος	είαθην
Αόριστος	είασα	Παρακείμενος	είαμαι
Παρακείμενος	είακα	Υπερσυντέλικος	είαμην

έγείρω	Ενεργητική Φωνή	έγείρομαι	Παθητική Φωνή	έθέλω	Ενεργητική Φωνή
Ενεστώτας	έγείρω	Ενεστώτας	έγείρομαι	Ενεστώτας	έθέλω
Παρατατικός	ήγειρον	Παρατατικός	ήγειρόμην	Παρατατικός	ήθελον
Μέλλοντας	έγερῶ	Μέλλοντας	έγερῶμαι	Μέλλοντας	έθειλήσω
Αόριστος	ήγειρα	Παθητικός Μέλλοντας	έγερθήσομαι	Αόριστος	ήθελησα
Παρακείμενος	έγήγερκα	Αόριστος β	ήγρόμην	Παρακείμενος	ήθεληκα
Παρακείμενος β	έγρήγορα	Παθητικός Αόριστος	ήγέρθην	Υπερσυντέλικος	ήθειλήκειν
Υπερσυντέλικος	έγνέγκειν	Παρακείμενος	έγνέγκμαι		
Υπερσυντέλικος β	έγρηγόρειν	Υπερσυντέλικος	έγνέγκμην		

μείρεται	Μέση Φωνή	εἶμι	Ενεργητική Φωνή	ἔρχομαι	Μέση Φωνή
Ενεστώτας	μείρεται	Ενεστώτας	εἶμι	Ενεστώτας	ἔρχομαι
Παρακείμενος	εἶμαρται	Παρατατικός	ἦειν / ἦα	Παρατατικός	ἦειν / ἦα
Υπερσυντέλικος	εἶμαρτο			Μέλλοντας	ἐλεύσομαι / εἶμι
				Αόριστος β	ἦλθον
				Παρακείμενος	ἐλήλυθα
				Υπερσυντέλικος	ἐληλύθειν

εἶμι / εἶμί	Ενεργητική Φωνή	ἔθω	Ενεργητική Φωνή
Ενεστώτας	εἶμι / εἶμί	Ενεστώτας	ἔθω
Παρατατικός	ἦ / ἦν	Παρακείμενος	εἶωθα
Μέλλοντας	ἔσομαι	Υπερσυντέλικος	εἰωθῶς ἦ / εἰωθῶς ἦν / εἰώθειν
Αόριστος β	ἐγενόμην		
Παρακείμενος	γέγονα		
Υπερσυντέλικος	ἐγεγόνειν / γεγονῶς ἦ / γεγονῶς ἦν		

έκπλήσσω / έκπλήττω	Ενεργητική Φωνή	έκπλήσσομαι / έκπλήττομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	έκπλήσσω / έκπλήττω	Ενεστώτας	έκπλήσσομαι / έκπλήττομαι
Παρατατικός	έξέπλησον / έξέπληττον	Παρατατικός	έξεπλησσομένη / έξεπληττόμενη
Μέλλοντας	έκπλήξω	Παθητικός Μέλλοντας β	έκπλαγήσομαι
Αόριστος	έξέπληξα	Παθητικός Αόριστος β	έξεπλάγην
Παρακείμενος	έκπέπληγα	Παρακείμενος	έκπέπληγμαι
Υπερσυντέλικος	έξεπεπλήγειν	Υπερσυντέλικος	έξεπεπλήγμην
		Συντελεσμένος Μέλλοντας	έκπεπλήξομαι

έλαύνω	Ενεργητική Φωνή	έλαύνομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	έλαύνω	Ενεστώτας	έλαύνομαι
Παρατατικός	ήλαυνον	Παρατατικός	ήλαυνόμην
Μέλλοντας	έλῶ	Παθητικός Μέλλοντας	έλασθήσομαι
Αόριστος	ήλασα	Αόριστος	ήλασάμην
Παρακείμενος	έλήλακα		
Υπερσυντέλικος	έληλάκειν		

ἔλκω / ἔλκύω	Ενεργητική Φωνή	ἔλκομαι / ἔλκύομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	ἔλκω / ἔλκύω	Ενεστώτας	ἔλκομαι / ἔλκύομαι
Παρατατικός	εἴλκον / εἴλκυον	Παρατατικός	εἰλκυόμην / εἰλκόμην
Μέλλοντας	ἔλξω / ἔλκύσω	Παθητικός Μέλλοντας	ἐλκυσθήσομαι
Αόριστος	εἴλξα / εἴλκυσα	Αόριστος	εἰλκυσάμην / εἰλξάμην
Παρακείμενος	εἴλκυκα	Παθητικός Αόριστος	εἴλχθην / εἰλκύσθην
Υπερσυντέλικος	εἰλκύκειν	Παρακείμενος	εἴλκυσμαι
		Υπερσυντέλικος	εἰλκύσμην

ἐμῶ	Ενεργητική Φωνή	εἶκω	Ενεργητική Φωνή
Ενεστώτας	ἐμῶ	Ενεστώτας	εἶκω
Παρατατικός	ἤμουν	Μέλλοντας	εἶξω
Μέλλοντας	ἐμῶ / ἐμέσω	Αόριστος	εἶξα
Αόριστος	ἤμεσα	Παρακείμενος	ἔοικα
Παρακείμενος	ἐμήμεκα	Υπερσυντέλικος	ἐώκειν
Υπερσυντέλικος	ἐμημέκειν		

έπαινώ	Ενεργητική Φωνή	έπαινούμαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	έπαινώ	Ενεστώτας	έπαινούμαι
Παρατατικός	έπῆνουν	Παρατατικός	έπηνούμην
Μέλλοντας	έπαινέσομαι / έπαινέσω	Παθητικός Μέλλοντας	έπαινεθήσομαι
Αόριστος	έπῆνεσα	Παθητικός Αόριστος	έπηνέθην
Παρακείμενος	έπῆνεκα	Παρακείμενος	έπῆνημαι
Υπερσυντέλικος	έπηνέκειν	Υπερσυντέλικος	έπρημένος ἦ / έπρημένος ἦν

έπιλήθομαι / έπιλανθάνομαι	Μέση Φωνή	έπιμέλομαι / έπιμελοῦμαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	έπιλήθομαι / έπιλανθάνομαι	Ενεστώτας	έπιμέλομαι / έπιμελοῦμαι
Παρατατικός	έπελανθανόμην / έπεληθόμην	Παρατατικός	έπεμελούμην / έπεμελόμην
Μέλλοντας	έπιλήσομαι	Μέλλοντας	έπιμελήσομαι
Αόριστος β	έπελαθόμην	Παθητικός Μέλλοντας	έπιμεληθήσομαι
Παρακείμενος	έπιλέησμαι	Παθητικός Αόριστος	έπεμελήθην
Υπερσυντέλικος	έπελελήσμην	Παρακείμενος	έπιμεμέλημαι
Συντελεσμένος Μέλλοντας	έπιλελήσομαι		

ἐπίσταμαι	Παθητική Φωνή	ἔπομαι	Μέση Φωνή
Ενεστώτας	ἐπίσταμαι	Ενεστώτας	ἔπομαι
Παρατατικός	ἠπιστάμην	Παρατατικός	εἰπόμην
Μέλλοντας	ἐπιστήσομαι	Μέλλοντας	ἔψομαι
Παθητικός Αόριστος	ἠπιστήθην	Αόριστος β	ἔσπόμην

ἔρωτῶ	Ενεργητική Φωνή	ἔρωτῶμαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	ἔρωτῶ	Ενεστώτας	ἔρωτῶμαι
Παρατατικός	ἠρώτων	Παρατατικός	ἠρωτώμην
Μέλλοντας	ἐρήσομαι / ἐρωτήσω	Παθητικός Μέλλοντας	ἐρωτηθήσομαι
Αόριστος	ἠρώτησα	Παθητικός Αόριστος	ἠρωτήθην
Αόριστος β	ἠρόμην	Παρακείμενος	ἠρώτημαι
Παρακείμενος	ἠρώτηκα		
Υπερσυντέλικος	ἠρωτήκειν		

ἔσθίω	Ενεργητική Φωνή
Ενεστώτας	ἔσθίω
Παρατατικός	ἤσθιον
Μέλλοντας	ἔδομαι / φαγήσω
Αόριστος β	ἔφαγον
Παρακείμενος	ἔδηδοκα
Υπερσυντέλικος	ἔδηδόκειν

εύρισκω	Ενεργητική Φωνή	εύρίσκομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	εύρισκω	Ενεστώτας	εύρίσκομαι
Παρατατικός	εύρισκον / ηύρισκον	Παρατατικός	εύρισκόμεν / ηύρισκόμεν
Μέλλοντας	εύρήσω	Μέλλοντας	εύρήσομαι
Αόριστος β	εὔρον / ηὔρον	Παθητικός Μέλλοντας	εὔρεθήσομαι
Παρακείμενος	εύρηκα / ηύρηκα	Αόριστος β	εὔρομην / ηὔρομην
Υπερσυντέλικος	εύρήκειν / εύρηκώς ἤ / εύρηκώς ἦν / ηύρήκειν	Παθητικός Αόριστος	εὔρέθην / ηὔρέθην
		Παρακείμενος	εύρημαι / ηύρημαι
		Υπερσυντέλικος	εύρήμην / ηύρήμην

ἔχω	Ενεργητική Φωνή	ἔχομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	ἔχω	Ενεστώτας	ἔχομαι
Παρατατικός	εἶχον	Παρατατικός	εἶχόμεν
Μέλλοντας	ἔξω / σχήσω	Μέλλοντας	ἔξομαι / σχήσομαι
Αόριστος β	ἔσχον	Παθητικός Μέλλοντας	σχεθήσομαι
Παρακείμενος	ἔσχηκα	Αόριστος β	ἔσχόμην
Υπερσυντέλικος	ἔσχήκειν	Παθητικός Αόριστος	ἔσχέθην
		Παρακείμενος	ἔσχημαι
		Υπερσυντέλικος	ἔσχήμην

Ξψω	Ενεργητική Φωνή	Ξψομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	Ξψω	Ενεστώτας	Ξψομαι
Παρατατικός	Ήψον	Παρατατικός	ήψόμην
Μέλλοντας	έψήσω	Παθητικός Μέλλοντας	έψηθήσομαι
Αόριστος	ήψησα	Αόριστος	ήψησάμην
Παρακείμενος	Ξψηκα	Παθητικός Αόριστος	ήψηθήην
		Παρακείμενος	Ξψημαι / ήψημαι

Ζευγνώω / ζεύγνυμι	Ενεργητική Φωνή	Ζεύγνυμαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	ζευγνώω / ζεύγνυμι	Ενεστώτας	ζεύγνυμαι
Παρατατικός	έζεύγνυν / έζεύγνυον	Παρατατικός	έζευγνύμην
Μέλλοντας	ζεύξω	Μέλλοντας	ζεύξομαι
Αόριστος	έζευξα	Παθητικός Μέλλοντας	ζευχθήσομαι
Παρακείμενος	έζευχα	Αόριστος	έζευξάμην
Υπερσυντέλικος	έζεύχειν	Παθητικός Αόριστος	έζεύχθην
		Παθητικός Αόριστος β	έζύγην
		Παρακείμενος	έζευγμαι
		Υπερσυντέλικος	έζεύγμην

ζῶ	Ενεργητική Φωνή	ζωννύω / ζώννυμι	Ενεργητική Φωνή
Ενεστώτας	ζῶ	Ενεστώτας	ζωννύω / ζώννυμι
Παρατατικός	ἔζων	Παρατατικός	ἔζώννυον
Μέλλοντας	βιώσομαι / ζήσομαι / ζήσω	Μέλλοντας	ζώσω
Αόριστος	ἔζησα	Αόριστος	ἔζωσα
Αόριστος β	έβίων	Παρακείμενος	ἔζωκα
Παρακείμενος	βεβίωκα		

Η

ἦδομαι	Παθητική Φωνή	ἦμί	Ενεργητική Φωνή	ἦκω	Ενεργητική Φωνή
Ενεστώτας	ἦδομαι	Ενεστώτας	ἦμί	Ενεστώτας	ἦκω
Παρατατικός	ἠδόμην	Παρατατικός	ἦν	Παρατατικός	ἦκον
Παθητικός Μέλλοντας	ἠσθήσομαι			Μέλλοντας	ἦξω
Παθητικός Αόριστος	ἦσθην			Αόριστος	ἦξα

Θ

θέω	Ενεργητική Φωνή	μεταθέομαι	Μέση Φωνή
Ενεστώτας	θέω	Ενεστώτας	μεταθέομαι
Παρατατικός	ἔθειον		
Μέλλοντας	θεύσομαι		
Αόριστος β	ἔδραμον		
Παρακείμενος	δεδράμηκα		
Υπερσυντέλικος	έεδραμήκειν		

θηρῶ	Ενεργητική Φωνή	θηρῶμαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	θηρῶ	Ενεστώτας	θηρῶμαι
Παρατατικός	ἐθήρων	Παρατατικός	ἐθηρώμην
Μέλλοντας	θηράσω	Μέλλοντας	θηράσομαι
Αόριστος	ἐθήρασα	Παθητικός Μέλλοντας	θηραθήσομαι
Παρακείμενος	τεθήρακα	Αόριστος	ἐθηρασάμην
Υπερσυντέλικος	έτεθηράκειν	Παθητικός Αόριστος	ἐθηράθην

θιγγάνω	Ενεργητική Φωνή	θνήσκω / θνήσκω	Ενεργητική Φωνή
Ενεστώτας	θιγγάνω	Ενεστώτας	θνήσκω / θνήσκω
Παρατατικός	ἐθίγγανον	Παρατατικός	ἔθνησκον / ἔθνησκον
Μέλλοντας	θίξω	Μέλλοντας	θανοῦμαι
Αόριστος β	ἔθιγον	Αόριστος β	ἔθانون
		Παρακείμενος	τέθνηκα
		Υπερσυντέλικος	έτεθνήκειν
		Συντελεσμένος Μέλλοντας	τεθνήξω / τεθνηκώς ἔσομαι

θραύω	Ενεργητική Φωνή	ἴζω	Ενεργητική Φωνή
Ενεστώτας	θραύω	Ενεστώτας	ἴζω
Παρατατικός	ἔθραυον	Αόριστος	ἴζησα / εἶσα
Μέλλοντας	θραύσω	Παρακείμενος	ἴζηκα
Αόριστος	ἔθραυσα		

Θραύομαι	Παθητική Φωνή	ΐῶμαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	θραύομαι	Ενεστώτας	ΐῶμαι
Παρατατικός	έθραυόμην	Παρατατικός	ΐώμην
Μέλλοντας	θραύσομαι	Μέλλοντας	ΐάσομαι
Παθητικός Μέλλοντας	θραυσθήσομαι	Παθητικός Μέλλοντας	ΐαθήσομαι
Αόριστος	έθραυσάμην	Αόριστος	ΐασάμην
Παθητικός Αόριστος	έθραύσθην	Παθητικός Αόριστος	ΐάθην
Παρακείμενος	τέθραυσα	Παρακείμενος	ΐαμαι
Υπερσυντέλικος	έτεθραύσμην	Υπερσυντέλικος	ΐάμην

ΐῶμαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	ΐῶμαι
Παρατατικός	ΐώμην
Μέλλοντας	ΐάσομαι
Παθητικός Μέλλοντας	ΐαθήσομαι
Αόριστος	ΐασάμην
Παθητικός Αόριστος	ΐάθην
Παρακείμενος	ΐαμαι
Υπερσυντέλικος	ΐάμην

ΐημι	Ενεργητική Φωνή	ΐεμαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	ΐημι	Ενεστώτας	ΐεμαι
Παρατατικός	ΐην	Παρατατικός	ΐέμην
Μέλλοντας	ΐσω	Μέλλοντας	ΐσομαι
Αόριστος β	ΐκα	Παθητικός Μέλλοντας	έθήσομαι
Παρακείμενος	εΐκα	Αόριστος	ήκάμην
Υπερσυντέλικος	εΐκειν	Αόριστος β	εΐμην
		Παθητικός Αόριστος	εΐθην
		Παρακείμενος	εΐμαι
		Υπερσυντέλικος	εΐμην

ΐκνοῦμαι	Μέση Φωνή	ΐλάσκομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	ΐκνοῦμαι	Ενεστώτας	ΐλάσκομαι
Παρατατικός	ΐκνούμην	Παρατατικός	ΐλασκόμην
Μέλλοντας	ΐξομαι	Μέλλοντας	ΐλάσομαι
Αόριστος β	ΐκόμην	Παθητικός Μέλλοντας	ΐλασθήσομαι
Παρακείμενος	ΐγμαι	Αόριστος	ΐλασάμην
Υπερσυντέλικος	ΐγμην	Παθητικός Αόριστος	ΐλάσθην

Ίστημι	Ενεργητική Φωνή	Ίσταμαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	ΐστημι	Ενεστώτας	ΐσταμαι
Παρατατικός	ΐστην	Παρατατικός	ΐστάμην
Μέλλοντας	στήσω	Μέλλοντας	στήσομαι
Αόριστος	ἔστησα	Παθητικός Μέλλοντας	σταθήσομαι
Παρακείμενος	στήσας ἔχω	Αόριστος	ἔστησάμην
Υπερσυντέλικος	στήσας εἶχον	Αόριστος β	ἔστην
Συντελεσμένος Μέλλοντας	ἔστήξω	Παθητικός Αόριστος	ἑστάθην
		Παρακείμενος	ἔστηκα
		Υπερσυντέλικος	εἰστήκειν
		Συντελεσμένος Μέλλοντας	ἑστήξομαι

Κ

καθέζομαι	Παθητική Φωνή	καθεύδω	Ενεργητική Φωνή
Ενεστώτας	καθέζομαι	Ενεστώτας	καθεύδω
Παρατατικός	ἐκαθεζόμεν	Παρατατικός	ἐκάθειδον / καθηῦδον
Μέλλοντας	καθεδήσομαι / καθεδοῦμαι	Μέλλοντας	καθευδήσω
Παθητικός Μέλλοντας	καθεσθήσομαι	Αόριστος	ἐκαθεύδησα
Παθητικός Αόριστος	ἐκαθέστην	Παρακείμενος	καθηύδηκα
Παρακείμενος	κάθημαι		
Υπερσυντέλικος	ἐκαθήμην		

κάθηναι	Μέση Φωνή	καθέζομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	κάθηναι	Ενεστώτας	καθέζομαι
Παρατατικός	έκαθήμην	Παρατατικός	έκαθεζόμην
Μέλλοντας	καθήσομαι	Μέλλοντας	καθεδήσομαι / καθεδοῦμαι
		Παθητικός Μέλλοντας	καθεσθήσομαι
		Παθητικός Αόριστος	έκαθέσθην
		Παρακείμενος	κάθηναι
		Υπερσυντέλικος	έκαθήμην

καθίζω	Ενεργητική Φωνή	καθίζομαι	Μέση Φωνή
Ενεστώτας	καθίζω	Ενεστώτας	καθίζομαι
Παρατατικός	έκαθιζον / καθίζον	Παρατατικός	έκαθιζόμην
Μέλλοντας	καθιῶ	Μέλλοντας	καθίσομαι / καθιζήσομαι
Αόριστος	έκαθισα / καθίσα	Αόριστος	έκαθισάμην
Παρακείμενος	κεκάθικα		

κάω / καίω	Ενεργητική Φωνή	κάομαι / καίομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	κάω / καίω	Ενεστώτας	κάομαι / καίομαι
Παρατατικός	ἔκαιον / ἔκαον	Παρατατικός	ἐκαιόμην / ἐκαόμην
Μέλλοντας	καύσω	Μέλλοντας	καύσομαι
Αόριστος	ἔκαυσα	Παθητικός Μέλλοντας	καυθήσομαι
Παρακείμενος	κέκαυκα	Παθητικός Αόριστος	ἐκαύθην
		Παθητικός Αόριστος β	ἐκάην
		Παρακείμενος	κέκαυμαι / κέκαυσαι
		Υπερσυντέλικος	ἐκεκαύμην
		Συντελεσμένος Μέλλοντας	κεκαύσομαι

καλῶ	Ενεργητική Φωνή	καλοῦμαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	καλῶ	Ενεστώτας	καλοῦμαι
Παρατατικός	ἐκάλουν	Παρατατικός	ἐκαλούμην
Μέλλοντας	καλῶ / καλέσω	Μέλλοντας	καλέσομαι / καλοῦμαι
Αόριστος	ἐκάλεσα	Παθητικός Μέλλοντας	κληθήσομαι
Παρακείμενος	κέκληκα	Αόριστος	ἐκαλεσάμην
Υπερσυντέλικος	ἐκεκλήκειν	Παθητικός Αόριστος	ἐκλήθην
		Παρακείμενος	κέκλημαι
		Υπερσυντέλικος	ἐκεκλήμην

κάμνω	Ενεργητική Φωνή	κατάγνυμι / καταγνύω	Ενεργητική Φωνή	κατάγνυμαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	κάμνω	Ενεστώτας	κατάγνυμι / καταγνύω	Ενεστώτας	κατάγνυμαι
Παρατατικός	ἔκαμνον	Μέλλοντας	κατάξω	Παθητικός Αόριστος β	κατεάγην
Μέλλοντας	καμοῦμαι	Αόριστος	κατέαξα	Παρακείμενος	κατέαγμαι
Αόριστος β	ἔκαμον			Παρακείμενος β	κατέαγα
Παρακείμενος	κέκμηκα			Υπερσυντέλικος	κατεαγῶς ἤ / κατεαγῶς ἦν
Υπερσυντέλικος	έκεκμήκειν			Συντελεσμένος Μέλλοντας	κατεαγῶς ἔσομαι

καταδαρθάνω	Ενεργητική Φωνή	καταλεύω	Ενεργητική Φωνή	κεῖμαι	Μέση Φωνή
Ενεστώτας	καταδαρθάνω	Ενεστώτας	καταλεύω	Ενεστώτας	κεῖμαι
Παρατατικός	κατεδάρθανον	Παρατατικός	κατέλευον	Παρατατικός	ἐκείμην
Αόριστος β	κατέδαρθον	Μέλλοντας	καταλεύσω	Μέλλοντας	κείσομαι
Παρακείμενος	καταδεδάρθηκα	Αόριστος	κατέλευσα		
Υπερσυντέλικος	κατεδεδαρθήκειν				

τίθεμαι	Παθητική Φωνή	κράζω	Ενεργητική Φωνή
Ενεστώτας	τίθεμαι	Ενεστώτας	κράζω
Παρατατικός	έτιθέμην	Παρατατικός	ἔκραζον
Μέλλοντας	θήσομαι	Μέλλοντας	κράζω
Παθητικός Μέλλοντας	τεθήσομαι	Αόριστος β	ἔκραγον
Αόριστος β	έθέμην	Παρακείμενος β	κέκραγα
Παθητικός Αόριστος	έτέθην	Υπερσυντέλικος β	έκεκράγειν
Παρακείμενος	κεῖμαι / τέθειμαι		
Υπερσυντέλικος	έκειμην / έτεθείμην		

κελεύω	Ενεργητική Φωνή	κελεύομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	κελεύω	Ενεστώτας	κελεύομαι
Παρατατικός	έκέλευον	Παρατατικός	έκελευόμην
Μέλλοντας	κελεύσω	Μέλλοντας	κελεύσομαι
Αόριστος	έκέλευσα	Παθητικός Μέλλοντας	κελευσθήσομαι
Παρακείμενος	κεκέλευκα	Αόριστος	έκελευσάμην
Υπερσυντέλικος	έκεκελεύειν	Παθητικός Αόριστος	έκελεύσθην
		Παρακείμενος	κεκέλευσμαι
		Υπερσυντέλικος	έκεκελεύσμην

κεράννυμι / κεραννύω	Ενεργητική Φωνή	κεράννυμαι / κεραννύομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	κεράννυμι / κεραννύω	Ενεστώτας	κεράννυμαι / κεραννύομαι
Παρατατικός	έκεράννυν / έκεράννου	Παρατατικός	έκεραννύμην
Μέλλοντας	κερῶ	Παθητικός Μέλλοντας	κραθήσομαι
Αόριστος	έκέρασα	Αόριστος	έκερασάμην
Παρακείμενος	κεκέρακα	Παθητικός Αόριστος	έκεράσθην / έκράθην
		Παρακείμενος	κέκραμαι
		Υπερσυντέλικος	έκεκράμην

κλάω / κλαίω	Ενεργητική Φωνή	κλάομαι / κλαίομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	κλάω / κλαίω	Ενεστώτας	κλάομαι / κλαίομαι
Παρατατικός	έκλαιον / έκλαιον	Παρατατικός	έκλαιόμην
Μέλλοντας	κλαήσω / κλαιήσω / κλαύσομαι	Παθητικός Μέλλοντας	κλαυθήσομαι / κλαυσθήσομαι
Αόριστος	έκλαυσα	Αόριστος	έκλαυσάμην
		Παθητικός Αόριστος	έκλαύσθην
		Παρακείμενος	κέκλαυμαι / κέκλαυσμαι
		Υπερσυντέλικος	έκεκλαύμην
		Συντελεσμένος Μέλλοντας	κεκλαύσομαι

κλήω / κλείω	Ενεργητική Φωνή	κλήομαι / κλείομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	κλήω / κλείω	Ενεστώτας	κλήομαι / κλείομαι
Παρατατικός	ἔκλῃον / ἔκλειον	Παρατατικός	ἐκλήομην / ἐκλειόμην
Μέλλοντας	κλήσω / κλείσω	Παθητικός μέλλοντας	κλησθήσομαι / κλεισθήσομαι
Αόριστος	ἔκλῃσα / ἔκλεισα	Αόριστος	ἐκλήσάμην / ἐκλεισάμην
Παρακείμενος	κέκλῃκα / κέκλεικα	Παθητικός Αόριστος	ἐκλήσθην / ἐκλείσθην
Υπερσυντέλικος	ἐκεκλήκειν / ἐκεκλείκειν	Παρακείμενος	κέκλημαι / κέκλειμαι / κέκλεισμαι
		Υπερσυντέλικος	ἐκεκλήμην / ἐκεκλείμην / ἐκεκλείσμην
		Συντελεσμένος Μέλλοντας	κεκλείσομαι

κλέπτω	Ενεργητική Φωνή	κλέπτομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	κλέπτω	Ενεστώτας	κλέπτομαι
Παρατατικός	ἔκλεπτον	Παρατατικός	ἐκλεπτόμην
Μέλλοντας	κλέψομαι / κλέψω	Παθητικός Μέλλοντας	κλεφθήσομαι
Αόριστος	ἔκλεψα	Παθητικός Αόριστος	ἐκλέφθην
Παρακείμενος β	κέκλοφα	Παθητικός Αόριστος β	ἐκλάπην
Υπερσυντέλικος β	ἐκεκλόφειν	Παρακείμενος	κέκλεμμαι

κρεμάννυμι / κρεμαννύω	Ενεργητική Φωνή	κρεμάννυμαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	κρεμάννυμι / κρεμαννύω	Ενεστώτας	κρεμάννυμαι
Παρατατικός	έκρεμάννυν / έκρεμάννυον	Παρατατικός	έκρεμαννύμην
Μέλλοντας	κρεμῶ	Μέλλοντας	κρεμάσομαι
Αόριστος	έκρέμασα	Παθητικός Αόριστος	έκρεμάσθην
		Παρακείμενος	κρέμαμαι
		Υπερσυντέλικος	έκρεμάμην

κρούω	Ενεργητική Φωνή	κρούομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	κρούω	Ενεστώτας	κρούομαι
Παρατατικός	έκρουον	Παρατατικός	έκρουόμην
Μέλλοντας	κρούσω	Μέλλοντας	κρούσομαι
Αόριστος	έκρουσα	Αόριστος	έκρουσάμην
Παρακείμενος	κέκρουκα	Παθητικός Αόριστος	έκρούσθην
Υπερσυντέλικος	έκεκρούκειν	Παρακείμενος	κέκρουμαι / κέκρουσμαι
		Υπερσυντέλικος	έκεκρούσμην

κτώμαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	κτώμαι
Παρατατικός	έκτώμην
Μέλλοντας	κθήσομαι
Παθητικός Μέλλοντας	κτηθήσομαι
Αόριστος	έκτησάμην
Παθητικός Αόριστος	έκτήθην
Παρακείμενος	ἔκτημαι / κέκτημαι
Υπερσυντέλικος	έκεκτήμην / κεκτημένος ἦ / κεκτημένος ἦν
Συντελεσμένος Μέλλοντας	έκτήσομαι / κεκτήσομαι

Λ

λαγχάνω	Ενεργητική Φωνή	λαγχάνομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	λαγχάνω	Ενεστώτας	λαγχάνομαι
Παρατατικός	έλαγχανον	Παθητικός Αόριστος	έλήχθην
Μέλλοντας	λήξομαι	Παρακείμενος	εἴληγμαί
Αόριστος β	ἔλαχον		
Παρακείμενος	εἴληχα		
Υπερσυντέλικος	εἰλήχειν		

λαμβάνω	Ενεργητική Φωνή	λαμβάνομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	λαμβάνω	Ενεστώτας	λαμβάνομαι
Παρατατικός	έλαμβάνον	Παρατατικός	έλαμβανόμην
Μέλλοντας	λήψομαι	Παθητικός Μέλλοντας	ληφθήσομαι
Αόριστος β	ἔλαβον	Αόριστος β	έλαβόμην
Παρακείμενος	εἴληφα	Παθητικός Αόριστος	εἰλήφθην
Υπερσυντέλικος	εἰλήφειν / εἰληφώς ἦ / εἰληφώς ἦν	Παρακείμενος	εἰλημμαι
Συντελεσμένος Μέλλοντας	εἰληφώς ἔσομαι	Υπερσυντέλικος	εἰλήμην / εἰλημμένος ἦ / εἰλημμένος ἦν
		Συντελεσμένος Μέλλοντας	εἰλημμένος ἔσομαι

λανθάνω	Ενεργητική Φωνή	λανθάνομαι	Μέση Φωνή
Ενεστώτας	λανθάνω	Ενεστώτας	λανθάνομαι
Παρατατικός	ἐλάνθανον	Παρατατικός	ἐλανθανόμην
Μέλλοντας	λήσω	Μέλλοντας	λήσομαι
Αόριστος β	ἔλαθον	Αόριστος β	έλαθόμην
Παρακείμενος	λέληθα	Παρακείμενος	λέλησμαι
Υπερσυντέλικος	ἐλελήθειν	Υπερσυντέλικος	ἐλελήσμην
		Συντελεσμένος Μέλλοντας	λελήσομαι

λέγω	Ενεργητική Φωνή	λέγομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	λέγω	Ενεστώτας	λέγομαι
Παρατατικός	ἔλεγον	Παρατατικός	ἐλεγόμην
Μέλλοντας	ἐρῶ / λέξω	Παθητικός Μέλλοντας	ῥηθήσομαι / λεχθήσομαι
Αόριστος	ἔλεξα / εἶπα	Παθητικός Αόριστος	ἐλέχθην / ἐρρήθην
Αόριστος β	εἶπον	Παρακείμενος	εἶρημαι / εἰρημένος εἰμί / λέλεγμαι
Παρακείμενος	εἶρηκα	Υπερσυντέλικος	εἰρήμην / εἰρημένος ἦ / εἰρημένος ἦν
Υπερσυντέλικος	εἰρήκειν / εἰρηκώς ἦ / εἰρηκώς ἦν	Συντελεσμένος Μέλλοντας	εἰρήσομαι

συλλέγω (-λέγω)	Ενεργητική Φωνή	συλλέγομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	συλλέγω	Ενεστώτας	συλλέγομαι
Παρατατικός	συνέλεγον	Παρατατικός	συνελεγόμην
Μέλλοντας	συλλέξω	Μέλλοντας	συλλέξομαι
Αόριστος	συνέλεξα	Παθητικός Μέλλοντας	συλληχθήσομαι
Παρακείμενος	συνείλοχα	Παθητικός Μέλλοντας β	συλληγήσομαι
		Αόριστος	συνελεξάμην
		Παθητικός Αόριστος	συνελέχθην
		Παθητικός Αόριστος β	συνελέγην
		Παρακείμενος	συνείλεγμαι

		Υπερσυντέλικος	συνειλέγμην / συνειλεγμένος ἤ / συνειλεγμένος ἦν

λείπω	Ενεργητική Φωνή	λείπομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	λείπω	Ενεστώτας	λείπομαι
Παρατατικός	ἔλειπον	Παρατατικός	ἐλειπόμην
Μέλλοντας	λείψω	Μέλλοντας	λείψομαι
Αόριστος β	ἔλιπον	Παθητικός Μέλλοντας	λειφθήσομαι
Παρακείμενος β	ἔλοιπα	Αόριστος β	ἐλιπόμην
Υπερσυντέλικος β	ἐλελοίπειν	Παθητικός Αόριστος	ἐλείφθην
		Παρακείμενος	ἔλειμμαι
		Υπερσυντέλικος	ἐλελείμμην
		Συντελεσμένος Μέλλοντας	λελείψομαι

λεύω	Ενεργητική Φωνή	καταλεύω	Ενεργητική Φωνή	λούω	Ενεργητική Φωνή
Ενεστώτας	λεύω	Ενεστώτας	καταλεύω	Ενεστώτας	λούω
Παρατατικός	ἔλευον	Παρατατικός	κατέλευον	Παρατατικός	ἔλουον
Μέλλοντας	λεύσω	Μέλλοντας	καταλεύσω	Μέλλοντας	λούσω
Αόριστος	ἔλευσα	Αόριστος	κατέλευσα	Αόριστος	ἔλουσα

λοῦμαι / λούομαι	Παθητική Φωνή	μάχομαι	Μέση Φωνή
Ενεστώτας	λοῦμαι / λούομαι	Ενεστώτας	μάχομαι
Παρατατικός	έλουόμην / έλούμην	Παρατατικός	έμαχόμην
Μέλλοντας	λούσομαι	Μέλλοντας	μαχοῦμαι
Παθητικός Μέλλοντας	λουσθήσομαι	Αόριστος	έμαχεσάμην
Αόριστος	έλουσάμην	Παρακείμενος	μεμάχημαι
Παθητικός Αόριστος	έλούσθην	Υπερσυντέλικος	έμεμαχήμην
Παρακείμενος	λέλουμαι / λέλουσμαι		

Μ

μανθάνω	Ενεργητική Φωνή	μανθάνομαι	Μέση Φωνή
Ενεστώτας	μανθάνω	Ενεστώτας	μανθάνομαι
Παρατατικός	έμάνθανον	Παρακείμενος	μεμάθημαι
Μέλλοντας	μαθήσομαι		
Αόριστος β	έμαθον		
Παρακείμενος	μεμάθηκα		
Υπερσυντέλικος	έμεμαθήκειν / μεμαθηκώς ἦ/ μεμαθηκώς ἦν		

μείγνυμι / μειγνύω	Ενεργητική Φωνή
Ενεστώτας	μίγνυμι / μίσγω / μείγνυμι / μειγνύω / μινύω
Παρατατικός	ἔμισγον / ἐμίγνυν / ἐμίγνυον / ἐμείγνυν / ἐμείγνυον
Μέλλοντας	μίξω / μείξω
Αόριστος	ἔμειξα / ἔμιξα
Παρακείμενος	μέμειχα / μέμιχα
Υπερσυντέλικος	ἐμεμίχην / ἐμεμείχην

μείγνυμαι	Παθητική Φωνή	μέλει	Ενεργητική Φωνή
Ενεστώτας	μίγνυμαι / μίσγομαι / μείγνυμαι	Ενεστώτας	μέλει
Παρατατικός	ἐμειγνύμην / ἐμινύμην / ἐμισγόμεν	Παρατατικός	ἔμελε
Παθητικός Μέλλοντας	μειχθήσομαι / μιχθήσομαι	Μέλλοντας	μελήσει
Αόριστος	ἔμειξάμην / ἐμιξάμην	Αόριστος	ἐμέλησε
Παθητικός Αόριστος	ἐμίχθην / ἐμείχθην	Παρακείμενος	μεμέληκε
Παθητικός Αόριστος β	ἐμίγην	Υπερσυντέλικος	ἐμεμελήκει
Παρακείμενος	μέμειγμα / μέμιγμα		
Υπερσυντέλικος	ἐμεμίγμην / ἐμεμείγμην		

μέλλω	Ενεργητική Φωνή	μένω	Ενεργητική Φωνή
Ενεστώτας	μέλλω	Ενεστώτας	μένω
Παρατατικός	ἔμελλον / ἤμελλον	Παρατατικός	ἔμενον
Μέλλοντας	μελήσω	Μέλλοντας	μενώ
Αόριστος	ἐμέλλησα	Αόριστος	ἔμεινα
		Παρακείμενος	μεμένηκα

μιμνήσκω / μιμνήσκω	Ενεργητική Φωνή	μιμνήσκομαι / μιμνήσκομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	μιμνήσκω / μιμνήσκω	Ενεστώτας	μιμνήσκομαι / μιμνήσκομαι
Παρατατικός	έμιμνησκον / έμιμνησκον	Παρατατικός	έμιμνησκόμεν / έμιμνησκόμεν
Μέλλοντας	μνήσω	Μέλλοντας	μνήσομαι
Αόριστος	ἔμνησα	Παθητικός Μέλλοντας	μνησθήσομαι
		Παθητικός Αόριστος	ἐμνήσθην
		Παρακείμενος	μέμνημαι
		Υπερσυντέλικος	έμεμνήμην
		Συντελεσμένος Μέλλοντας	μεμνήσομαι

N

νέμω	Ενεργητική Φωνή	νέμομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	νέμω	Ενεστώτας	νέμομαι
Παρατατικός	ἔνεμον	Παρατατικός	ένεμόμην
Μέλλοντας	νεμῶ	Μέλλοντας	νεμοῦμαι
Αόριστος	ἔνειμα	Παθητικός Μέλλοντας	νεμηθήσομαι
Παρακείμενος	νενέμηκα	Αόριστος	ένειμάμην
		Παθητικός Αόριστος	ένεμήθην
		Παρακείμενος	νενέμημαι
		Υπερσυντέλικος	ένενεμήμην

νέω(= πλέω, κολυμπώ)	Ενεργητική Φωνή	ξέω	Ενεργητική Φωνή
Ενεστώτας	νέω(= πλέω, κολυμπώ)	Ενεστώτας	ξέω
Παρατατικός	ἔνεον	Παρατατικός	ἔξεον
Μέλλοντας	νευσοῦμαι / νεύσομαι	Μέλλοντας	ξέσω
Αόριστος	ἔνευσα	Αόριστος	ἔξεσα
Παρακείμενος	νένευκα		

≡

ξύω	Ενεργητική Φωνή	ξύομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	ξύω	Ενεστώτας	ξύομαι
Παρατατικός	ἔξυον	Αόριστος	ἔξυσάμην
Αόριστος	ἔξυσα	Παθητικός Αόριστος	ἔξύσθην
		Παρακείμενος	ἔξυσμαι

○

οἶδα	Ενεργητική Φωνή	οἶμαι / οἶομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	οἶδα	Ενεστώτας	οἶμαι / οἶομαι
Παρατατικός	ἤδειν / ἤδη	Παρατατικός	ώομην / ᾤμην
Μέλλοντας	εἴσομαι / εἰδήσω	Μέλλοντας	οἰήσομαι
Αόριστος β	ἔγνων	Παθητικός Μέλλοντας	οἰηθήσομαι
Παρακείμενος	ἔγνωκα	Παθητικός Αόριστος	ώθηθην
Υπερσυντέλικος	ἔγνώκειν		

οίχομαι	Μέση Φωνή		
Ενεστώτας	οίχομαι	Μέλλοντας	οίχήσομαι
Παρατατικός	ώχόμην	Παρακείμενος	ώχημαι

όλλύω / ὄλλυμι	Ενεργητική Φωνή	ὄλλυμαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	όλλύω / ὄλλυμι	Ενεστώτας	ὄλλυμαι
Παρατατικός	ῶλλυν / ὶλλυον	Παρατατικός	ῶλλύμην
Μέλλοντας	ὀλώ	Μέλλοντας	ὀλοῦμαι
Αόριστος	ῶλεσα	Παθητικός Μέλλοντας	ὀλεσθήσομαι
Παρακείμενος	ὀλώλεκα	Αόριστος β	ῶλόμην
Υπερσυντέλικος	ῶλωλέκειν	Παθητικός Αόριστος	ῶλέσθην
Συντελεσμένος Μέλλοντας	ὀλωλεκώς ἔσομαι	Παρακείμενος β	ὄλωλα
		Υπερσυντέλικος β	ῶλώλειν

ὀμνύω / ὀμνυμι	Ενεργητική Φωνή	ὀμνυμαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	ὀμνύω / ὀμνυμι	Ενεστώτας	ὀμνυμαι
Παρατατικός	ῶμνυν / ὶμνυον	Παρατατικός	ῶμνύμην
Μέλλοντας	ὀμοῦμαι / ὀμόσω	Παθητικός Μέλλοντας	ὀμοσθήσομαι
Αόριστος	ῶμοσα	Αόριστος	ῶμοσάμην
Παρακείμενος	ὀμώμοκα	Παθητικός Αόριστος	ῶμόθην / ῶμόσθην
Υπερσυντέλικος	ῶμωμόκειν		
Συντελεσμένος Μέλλοντας	ὀμωμοκώς ἔσομαι		

όνινημι	Ενεργητική Φωνή	όνίναμαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	όνινημι	Ενεστώτας	όνίναμαι
Παρατατικός	ώφέλουν	Παρατατικός	ώνινάμην
Μέλλοντας	όνήσω	Μέλλοντας	όνήσομαι
Αόριστος	ώνησα	Αόριστος β	ώνήμην
Παρακείμενος	ώφέληκα	Παθητικός Αόριστος	ώνήθην
Υπερσυντέλικος	ώφελήκειν	Παρακείμενος	ώφέλημαι
		Υπερσυντέλικος	ώφελήμην
		Συντελεσμένος Μέλλοντας	ώφελημένος έσομαι

όρω	Ενεργητική Φωνή	όρωμαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	όρω	Ενεστώτας	όρωμαι
Παρατατικός	έωρων	Παρατατικός	έωρώμην
Μέλλοντας	όψομαι	Παθητικός Μέλλοντας	όφθήσομαι
Αόριστος β	είδον	Αόριστος β	είδόμην
Παρακείμενος	έώρακα / έώρακα	Παθητικός Αόριστος	ώφθην
Παρακείμενος β	όπωπα	Παρακείμενος	ώμμαι / έώραμαι / έώραμαι
Υπερσυντέλικος	έωράκειν	Υπερσυντέλικος	ώμμην / έωράμην

ὀφείλω	Ενεργητική Φωνή	ὀφείλομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	ὀφείλω	Ενεστώτας	ὀφείλομαι
Παρατατικός	ᾠφειλον	Παρατατικός	ᾠφειλόμην
Μέλλοντας	ὀφειλήσω	Παθητικός Αόριστος	ᾠφειλήθην
Αόριστος	ᾠφείλησα		
Αόριστος β	ᾠφελον		
Παρακείμενος	ᾠφείληκα		
Υπερσυντέλικος	ᾠφειλήκειν		

ὀφλισκάνω	Ενεργητική Φωνή		
Ενεστώτας	ὀφλισκάνω	Αόριστος β	ᾠφλον
Παρατατικός	ᾠφλίσκανον	Παρακείμενος	ᾠφληκα
Μέλλοντας	ὀφλήσω	Υπερσυντέλικος	ᾠφλήκειν / ᾠφληκῶς ἦ / ᾠφληκῶς ἦν

Π

παίζω	Ενεργητική Φωνή	παίζομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	παίζω	Ενεστώτας	παίζομαι
Παρατατικός	ἔπαιζον	Παρατατικός	ἐπαιζόμην
Μέλλοντας	παίζω / παιζοῦμαι	Μέλλοντας	παίζομαι
Αόριστος	ἔπαιξα / ἔπαισα	Παθητικός Μέλλοντας	παιχθήσομαι
Παρακείμενος	πέπαικα / πέπαιχα	Παθητικός Αόριστος	ἐπαίχθην
Υπερσυντέλικος	ἐπεπαίκειν / ἐπεπαίχειν	Παρακείμενος	πέπαιγμαι / πέπαισμαι
		Υπερσυντέλικος	ἐπεπαίγμην / ἐπεπαίσμην

παίω	Ενεργητική Φωνή	παίομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	παίω	Ενεστώτας	παίομαι
Παρατατικός	ἔπαιον	Παρατατικός	ἐπαίομην
Μέλλοντας	παίσω	Μέλλοντας	παιήσομαι
Αόριστος	ἔπαισα	Αόριστος	ἐπαισάμην
Παρακείμενος	πέπαικα	Παθητικός Αόριστος	ἐπαίσθην
Υπερσυντέλικος	ἐπεπαίκειν	Παρακείμενος	πέπαισμαι

πάσχω	Ενεργητική Φωνή	πατάσσω	Ενεργητική Φωνή
Ενεστώτας	πάσχω	Ενεστώτας	πατάσσω
Παρατατικός	ἔπασχον	Παρατατικός	ἐπάτασσον
Μέλλοντας	πείσομαι	Μέλλοντας	πατάξω
Αόριστος β	ἔπαθον	Αόριστος	ἐπάταξα
Παρακείμενος	πέπονθα		
Υπερσυντέλικος	ἐπεπόνθειν / πεπονθώς ἦ / πεπονθώς ἦν		
Συντελεσμένος Μέλλοντας	πεπονθώς ἔσομαι		

πατάσσομαι	Παθητική Φωνή		
Ενεστώτας	πατάσσομαι	Παθητικός Αόριστος	ἐπατάχθην
Παρατατικός	ἐπατασσομένη	Παρακείμενος	πεπάταγμα
Παθητικός Μέλλοντας	παταχθήσομαι		

παύω	Ενεργητική Φωνή	παύομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	παύω	Ενεστώτας	παύομαι
Παρατατικός	ἔπαυον	Παρατατικός	ἐπαυόμην
Μέλλοντας	παύσω	Μέλλοντας	παύσομαι
Αόριστος	ἔπαυσα	Παθητικός Μέλλοντας	παυθήσομαι / παυσθήσομαι
Παρακείμενος	πέπαυκα	Αόριστος	ἐπαυσάμην
Υπερσυντέλικος	ἔπεπαύκειν	Παθητικός Αόριστος	ἐπαύθην / ἐπαύσθην
		Παρακείμενος	πέπαυμαι
		Υπερσυντέλικος	ἔπεπαύμην
		Συντελεσμένος Μέλλοντας	πεπαύσομαι

πείθω	Ενεργητική Φωνή	πείθομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	πείθω	Ενεστώτας	πείθομαι
Παρατατικός	ἔπειθον	Παρατατικός	ἐπειθόμην
Μέλλοντας	πείσω	Μέλλοντας	πείσομαι
Αόριστος	ἔπεισα	Παθητικός Μέλλοντας	πεισθήσομαι
Αόριστος β	ἔπιθον	Αόριστος β	ἐπιθόμην
Παρακείμενος	πέπεικα	Παθητικός Αόριστος	ἐπέισθην
Υπερσυντέλικος	ἔπεπέικεν	Παρακείμενος	πέπεισμαι
		Παρακείμενος β	πέποιθα

		Υπερσυντέλικος	έπεπείσμη / πεποιθώς ἦ / πεποιθώς ἦν
		Υπερσυντέλικος β	έπεποίθειν
		Συντελεσμένος Μέλλοντας	πεπεισμένος ἔσομαι

πεινώ	Ενεργητική Φωνή	πέπρωται	Μέση Φωνή
Ενεστώτας	πεινώ	Παρακείμενος	πέπρωται / πεπρωμένον ἐστί
Παρατατικός	ἐπείνων	Υπερσυντέλικος	ἐπέπρωτο / πεπρωμένον ἦν
Μέλλοντας	πεινάσω / πεινήσω		
Αόριστος	ἐπέινασα / ἐπείνησα		
Παρακείμενος	πεπέινηκα		

πετάννυμι	Ενεργητική Φωνή	πετάννυμαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	πετάννυμι / πεταννύω	Ενεστώτας	πετάννυμαι
Παρατατικός	ἐπετάννυν	Παρατατικός	ἐπεταννύμην
Μέλλοντας	πετώ	Παθητικός Αόριστος	ἐπετάσθην
Αόριστος	ἐπέτασα	Παρακείμενος	πέπταμαι
Παρακείμενος	πεπέτακα	Υπερσυντέλικος	ἐπεπτάμην

πέτομαι	Παθητική Φωνή	πήγνυμι	Ενεργητική Φωνή
Ενεστώτας	πέτομαι	Ενεστώτας	πήγνυμι / πηγνύω
Παρατατικός	έπετόμην	Παρατατικός	έπήγνυν / έπήγνυον
Μέλλοντας	πτήσομαι	Μέλλοντας	πήξω
Αόριστος β	έπτόμην	Αόριστος	έπηξα
Παθητικός Αόριστος	έπετάσθην		
Παρακείμενος	πεπόταμαι / πεπότημαι		

πήγνυμαι	Παθητική Φωνή	πίμπλημι	Ενεργητική Φωνή	πίμπλαμαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	πήγνυμαι	Ενεστώτας	πίμπλημι	Ενεστώτας	πίμπλαμαι
Παρατατικός	έπηγνύμην	Παρατατικός	έπίμπλην	Παρατατικός	έπιμπλάμην
Παθητικός Μέλλοντας β	παγήσομαι	Μέλλοντας	πλήσω	Μέλλοντας	πλήσομαι
Αόριστος	έπηξάμην	Αόριστος	έπλησα	Παθητικός Μέλλοντας	πλησθήσομαι
Παθητικός Αόριστος β	έπάγην	Παρακείμενος	πέπληκα	Αόριστος	έπλησάμην
Παρακείμενος	πέπηγαμαι	Υπερσυντέλικος	έπεπλήκειν	Αόριστος β	έπλήμην
Παρακείμενος β	πέπηγα			Παθητικός Αόριστος	έπλήσθην
Υπερσυντέλικος	έπεπήγμην			Παρακείμενος	πέπλησμαι
Υπερσυντέλικος β	έπεπήγειν			Υπερσυντέλικος	έπεπλήσμην
				Συντελεσμένος Μέλλοντας	πεπλήσομαι

πίμπρημι	Ενεργητική Φωνή	πίμπραμαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	πίμπρημι	Ενεστώτας	πίμπραμαι
Παρατατικός	ἐπίμπρην	Παρατατικός	ἐπίμπράμην
Μέλλοντας	πρήσω	Παθητικός Μέλλοντας	πρησθήσομαι
Αόριστος	ἔπρησα	Παθητικός Αόριστος	ἐπρήσθην
Παρακείμενος	πέπρηκα	Παρακείμενος	πέπρησμαι
		Συντελεσμένος Μέλλοντας	πεπρήσομαι

πίνω	Ενεργητική Φωνή	πίνομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	πίνω	Ενεστώτας	πίνομαι
Παρατατικός	ἔπινον	Παρατατικός	ἐπινόμην
Μέλλοντας	πίομαι	Μέλλοντας	πιούμαι
Αόριστος β	ἔπινον	Παθητικός Μέλλοντας	ποθήσομαι
Παρακείμενος	πέπωκα	Παθητικός Αόριστος	ἐπόθην
Υπερσυντέλικος	ἐπεπώκειν	Παρακείμενος	πέπομαι

πιπράσκω	Ενεργητική Φωνή	πιπράσκομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	πιπράσκω	Ενεστώτας	πιπράσκομαι
Παρατατικός	ἐπώλουν	Παρατατικός	ἐπωλούμην
Μέλλοντας	ἀποδώσομαι / πωλήσω	Παθητικός Μέλλοντας	πραθήσομαι
Αόριστος β	ἀπεδόμην	Παθητικός Αόριστος	ἐπράθην

Παρακείμενος	πέπρακα	Παρακείμενος	πέπραμαι
Υπερσυντέλικος	έπεπράκειν / πεπρακώς ἤ / πεπρακώς ἦν	Υπερσυντέλικος	έπεπράμην
		Συντελεσμένος Μέλλοντας	πεπράσομαι

πίπτω	Ενεργητική Φωνή	πλέκω	Ενεργητική Φωνή	πλέκομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	πίπτω	Ενεστώτας	πλέκω	Ενεστώτας	πλέκομαι
Παρατατικός	έπιπτον	Παρατατικός	έπλεκον	Παρατατικός	έπλεκόμην
Μέλλοντας	πεσοῦμαι	Μέλλοντας	πλέξω	Μέλλοντας	πλέξομαι
Αόριστος β	έπεσον	Αόριστος	έπλεξα	Παθητικός Μέλλοντας	πλεχθήσομαι
Παρακείμενος	πέπτωκα	Παρακείμενος	πέπλεχα / πέπλοχα	Παθητικός Μέλλοντας β	πλακήσομαι
Υπερσυντέλικος	έπεπτώκειν / πεπτωκώς ἤ / πεπτωκώς ἦν	Υπερσυντέλικος	έπεπλόχειν	Αόριστος	έπλεξάμην
				Παθητικός Αόριστος	έπλέχθην
				Παθητικός Αόριστος β	έπλάκην
				Παρακείμενος	πέπλεγμαι
				Υπερσυντέλικος	έπεπλέγμην

πλέω	Ενεργητική Φωνή	πλευσθήσομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	πλέω	Παθητικός Μέλλοντας	πλευσθήσομαι
Παρατατικός	ἔπλεον	Παθητικός Αόριστος	ἐπλεύσθην
Μέλλοντας	πλευσοῦμαι / πλεύσομαι	Παρακείμενος	πέπλευσμαι
Αόριστος	ἔπλευσα		
Παρακείμενος	πέπλευκα		
Υπερσυντέλικος	ἐπεπλεύκειν		

πλήττω	Ενεργητική Φωνή	πλήττομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	πλήσσω / πλήττω	Ενεστώτας	πλήσσομαι / πλήττομαι
Παρατατικός	ἔπλησον / ἐπληττον	Παρατατικός	ἐπλησσομένην / ἐπληττόμενην
Μέλλοντας	πλήξω	Παθητικός Μέλλοντας β	πληγήσομαι
Αόριστος	ἔπληξα	Παθητικός Αόριστος β	ἐπλήγην
Παρακείμενος	πέπληγα	Παρακείμενος	πέπληγμαι
Υπερσυντέλικος	ἐπεπλήγειν	Υπερσυντέλικος	ἐπεπλήγμην
		Συντελεσμένος Μέλλοντας	πεπλήξομαι

πνέω	Ενεργητική Φωνή		
Ενεστώτας	πνέω	Αόριστος	ἔπνευσα
Παρατατικός	ἔπνεον	Παρακείμενος	πέπνευκα
Μέλλοντας	πνευσοῦμαι / πνεύσομαι		

πρίω	Ενεργητική Φωνή	πταίω	Ενεργητική Φωνή	πταίομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	πρίω	Ενεστώτας	πταίω	Ενεστώτας	πταίομαι
Παρατατικός	ἔπριον	Παρατατικός	ἔπταιον	Παρατατικός	ἔπταιόμην
Μέλλοντας	πρίσω	Μέλλοντας	πταίσω	Παθητικός Αόριστος	ἔπταισθην
Αόριστος	ἔπρισα	Αόριστος	ἔπταισα		
Παρακείμενος	πέπρικα	Παρακείμενος	ἔπταικα		
		Υπερσυντέλικος	ἔπταίκειν		

πτάρω	Ενεργητική Φωνή	πτάρνυμαι	Μέση Φωνή
Ενεστώτας	πτάρω / πταίρω	Ενεστώτας	πτάρνυμαι
Αόριστος β	ἔπταρων	Παρατατικός	ἔπταρνύμην

πτύω	Ενεργητική Φωνή	πτύομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	πτύω	Ενεστώτας	πτύομαι
Παρατατικός	ἔπτυον	Παρατατικός	ἔπτυόμην
Μέλλοντας	πτύσω	Μέλλοντας	πτύσομαι
Αόριστος	ἔπτυσα	Παθητικός Μέλλοντας	πτυσθήσομαι
Παρακείμενος	ἔπτυκα	Παθητικός Αόριστος	ἔπτύσθην
Υπερσυντέλικος	ἔπτύκειν	Παθητικός Αόριστος β	ἔπτύην

πυνθάνομαι	Μέση Φωνή	πωλώ	Ενεργητική Φωνή
Ενεστώτας	πυνθάνομαι	Ενεστώτας	πωλώ
Παρατατικός	έπυνθανόμην	Παρατατικός	έπώλουν
Μέλλοντας	πυσοῦμαι / πεύσομαι	Μέλλοντας	άποδώσομαι / πωλήσω
Αόριστος β	έπυθόμην	Αόριστος	έπώλησα
Παρακείμενος	πέπυσμαι	Αόριστος β	άπεδόμην
Υπερσυντέλικος	έπεπύσμην	Παρακείμενος	πέπρακα
		Υπερσυντέλικος	έπεπράκειν

Ρ

ρέω	Ενεργητική Φωνή	ρήγνυμι	Ενεργητική Φωνή	ρήγνυμαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	ρέω	Ενεστώτας	ρήγνυμι / ρήγνύω	Ενεστώτας	ρήγνυμαι
Παρατατικός	ῥρεον	Παρατατικός	ῥρήγνυν / ῥρήγνουον	Παρατατικός	ῥρηγνύμην
Παρακείμενος	ῥρύηκα	Μέλλοντας	ρήξω	Μέλλοντας	ρήξομαι
Υπερσυντέλικος	ῥρρῆκειν / ῥρρηκώς ῆ / ῥρρηκώς ῆν	Αόριστος	ῥρηξα	Παθητικός Μέλλοντας β	ῥαγήσομαι
		Παρακείμενος	ῥρηχα	Αόριστος	ῥρηξάμην
		Υπερσυντέλικος	ῥρρήκειν	Παθητικός Αόριστος	ῥρρήχθην
				Παθητικός Αόριστος β	ῥρράγην
				Παρακείμενος	ῥρηγμαί
				παρακείμενος β	ῥρωγα

				Υπερσυντέλικος β	έρρωγειν

ρίγῶ	Ενεργητική Φωνή	ρώννυμι	Ενεργητική Φωνή	ρώννυμαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	ρίγῶ	Ενεστώτας	ρώννύω / ρώννυμι	Ενεστώτας	ρώννυμαι
Παρατατικός	ἐρρίγων	Παρατατικός	ἐρρώννυν	Παθητικός Μέλλοντας	ῥωσθήσομαι
Μέλλοντας	ρίγῶσω	Μέλλοντας	ῥώσω	Παθητικός Αόριστος	ἐρρώσθην
Αόριστος	ἐρρίγωσα	Αόριστος	ἔρρωσα	Παρακείμενος	ἔρρωμαι
Παρακείμενος	ἐρρίγωκα			Υπερσυντέλικος	ἐρρώμην

Σ

σβέννυμι	Ενεργητική Φωνή	σβέννυμαι	Παθητική Φωνή		
Ενεστώτας	σβέννυμι / σβεννύω	Ενεστώτας	σβέννυμαι	Παρακείμενος	ἔσβεσμαι
Παρατατικός	ἐσβέννυον	Παρατατικός	ἐσβεννύμην	Παρακείμενος β	ἔσβηκα
Μέλλοντας	σβέσω	Μέλλοντας	σβήσομαι	Υπερσυντέλικος	ἐσθήκειν
Αόριστος	ἔσβεσα	Παθητικός Μέλλοντας	σβεσθήσομαι		
		Αόριστος β	ἔσβην		
		Παθητικός Αόριστος	ἐσβέσθην		

σειώ	Ενεργητική Φωνή	σειόμαι	Παθητική Φωνή	σήπω	Ενεργητική Φωνή
Ενεστώτας	σειώ	Ενεστώτας	σειόμαι	Ενεστώτας	σήπω
Παρατατικός	ἔσειον	Παρατατικός	ἔσειόμην	Μέλλοντας	σήψω
Μέλλοντας	σεισω	Αόριστος	ἔσεισάμην	Αόριστος	ἔσηψα
Αόριστος	ἔσεισα	Παθητικός Αόριστος	ἔσεισθην		
Παρακείμενος	σέσεικα	Παρακείμενος	σέσειμαι		
Υπερσυντέλικος	ἔσεσείκειν				

σήπομαι	Παθητική Φωνή	σκοπῶ	Ενεργητική Φωνή	σκοποῦμαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	σήπομαι	Ενεστώτας	σκοπῶ	Ενεστώτας	σκοποῦμαι
Παθητικός Μέλλοντας β	σαπήσομαι	Παρατατικός	ἔσκοπον	Παρατατικός	ἔσκοπούμην
Παθητικός Αόριστος	ἔσήφθην	Μέλλοντας	σκοπήσω	Μέλλοντας	σκέψομαι
Παθητικός Αόριστος β	ἔσάπην	Αόριστος	ἔσκόπησα	Αόριστος	ἔσκεψάμην
Παρακείμενος	σέσημαι			Παθητικός Αόριστος	ἔσκέφθην
Παρακείμενος β	σέσηπα			Παθητικός Αόριστος β	ἔσκέπην
Υπερσυντέλικος β	ἔσεσήπειν			Παρακείμενος	ἔσκεμμαι
				Υπερσυντέλικος	ἔσκέμμην
				Συντελεσμένος Μέλλοντας	ἔσκέψομαι

σπῶ	Ενεργητική Φωνή	σπῶμαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	σπῶ	Ενεστώτας	σπῶμαι
Παρατατικός	ἔσπων	Παρατατικός	ἔσπῶμην
Μέλλοντας	σπάσω	Μέλλοντας	σπάσομαι
Αόριστος	ἔσπασα	Παθητικός Μέλλοντας	σπασθήσομαι
Παρακείμενος	ἔσπακα	Αόριστος	ἔσπασάμην
		Παθητικός Αόριστος	ἔσπάσθην
		Παρακείμενος	ἔσπασμαι

σπένδω	Ενεργητική Φωνή	σπένδομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	σπένδω	Ενεστώτας	σπένδομαι
Παρατατικός	ἔσπενδον	Παρατατικός	ἔσπενδόμην
Μέλλοντας	σπείσω	Μέλλοντας	σπείσομαι
Αόριστος	ἔσπεισα	Αόριστος	ἔσπεισάμην
Παρακείμενος	ἔσπεικα	Παθητικός Αόριστος	ἔσπείσθην
		Παρακείμενος	ἔσπεισμαι
		Υπερσυντέλικος	ἔσπείσμην

στρέφω	Ενεργητική Φωνή		
Ενεστώτας	στρέφω	Αόριστος	ἔστρεψα
Παρατατικός	ἔστρεφον	Παρακείμενος	ἔστροφα
Μέλλοντας	στρέψω	Υπερσυντέλικος	ἔστρόφειν

στρέφομαι	Παθητική Φωνή		
Ενεστώτας	στρέφομαι	Παθητικός Αόριστος	έστρέφθην
Παρατατικός	έστρεφόμην	Παθητικός Αόριστος β	έστράφην
Μέλλοντας	στρέψομαι	Παρακείμενος	ἔστραμμαι
Παθητικός Μέλλοντας β	στραφήσομαι	Υπερσυντέλικος	έστράμμην
Αόριστος	έστρεψάμην	Συντελεσμένος Μέλλοντας	έστραμμένος ἔσομαι

στρώννυμι	Ενεργητική Φωνή	στρώννυμαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	στορέννυμι / στρωννύω / στρώννυμι / στόρνυμι	Ενεστώτας	στρώννυμαι
Παρατατικός	έστρώννυν / έστρώννυον	Παρατατικός	έστρωννύμην / έστρωννυόμην
Μέλλοντας	στορῶ / στορέσω / στρώσω	Μέλλοντας	στρώσομαι
Αόριστος	ἔστρωσα / έστόρεσα	Παθητικός Μέλλοντας	στορεσθήσομαι / στορηθήσομαι / στρωθήσομαι
Παρακείμενος	ἔστρωκα	Αόριστος	έστορεσάμην / έστρωσάμην
Υπερσυντέλικος	έστρώκειν	Παθητικός Αόριστος	έστορέσθην / έστορήθην / έστρώθην
		Παρακείμενος	ἔστρωμαι
		Υπερσυντέλικος	έστρώμην

T

τείνω	Ενεργητική Φωνή	τείνομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	τείνω	Ενεστώτας	τείνομαι
Παρατατικός	ἔτεινον	Παρατατικός	έτεινόμην
Μέλλοντας	τενῶ	Μέλλοντας	τενοῦμαι
Αόριστος	ἔτεινα	Παθητικός Μέλλοντας	ταθήσομαι
Παρακείμενος	τέτακα	Αόριστος	έτεινάμην
		Παθητικός Αόριστος	ετάθην
		Παρακείμενος	τέταμαι
		Υπερσυντέλικος	έτετάμην

τελῶ	Ενεργητική Φωνή	τελοῦμαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	τελῶ	Ενεστώτας	τελοῦμαι
Παρατατικός	έτέλουν	Παρατατικός	έτελούμην
Μέλλοντας	τελῶ	Μέλλοντας	τελοῦμαι
Αόριστος	έτέλεσα	Παθητικός Μέλλοντας	τελεσθήσομαι
Παρακείμενος	τετέλεκα	Αόριστος	έτελεσάμην
Υπερσυντέλικος	έτετελέκειν	Παθητικός Αόριστος	έτελέσθην
		Παρακείμενος	τετέλεσμαι
		Υπερσυντέλικος	έτετελέσμην

τέμνω	Ενεργητική Φωνή	τέμνομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	τέμνω	Ενεστώτας	τέμνομαι
Παρατατικός	ἔτεμνον	Παρατατικός	έτεμνόμην
Μέλλοντας	τεμῶ	Μέλλοντας	τεμοῦμαι
Αόριστος β	ἔτεμον	Παθητικός Μέλλοντας	τμηθήσομαι
Παρακείμενος	τέτμηκα	Αόριστος β	έτεμόμην
		Παθητικός Αόριστος	έτμήθην
		Παρακείμενος	τέτμημαι
		Υπερσυντέλικος	έτετμήμην
		Συντελεσμένος Μέλλοντας	τετμήσομαι

τήκω	Ενεργητική Φωνή	τήκομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	τήκω	Ενεστώτας	τήκομαι
Παρατατικός	ἔτηκον	Παρατατικός	έτηκόμην
Μέλλοντας	τήξω	Παθητικός Μέλλοντας β	τακήσομαι
Αόριστος	ἔτηξα	Παθητικός Αόριστος	έτήχθην
		Παθητικός Αόριστος β	έτάκην
		Παρακείμενος	τέτηγμαι / τέτηκα
		Υπερσυντέλικος	έτετήκειν / τετηκώς ἦ / τετηκώς ἦν

τίθημι	Ενεργητική Φωνή	τίθεμαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	τίθημι	Ενεστώτας	τίθεμαι
Παρατατικός	έτιθην	Παρατατικός	έτιθέμην
Μέλλοντας	θήσω	Μέλλοντας	θήσομαι
Αόριστος β	ἔθηκα	Παθητικός Μέλλοντας	τεθήσομαι
Παρακείμενος	τέθεικα / τέθηκα	Αόριστος β	έθέμην
		Παθητικός Αόριστος	έτέθην
		Παρακείμενος	κεῖμαι / τέθειμαι
		Υπερσυντέλικος	έκειμην / έτεθείμην

τίκτω	Ενεργητική Φωνή	τίκτωμαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	τίκτω	Ενεστώτας	τίκτωμαι
Παρατατικός	ἔτικτον	Αόριστος β	τέκωμαι
Μέλλοντας	τέξομαι	Παθητικός Αόριστος	τεχθῶ
Αόριστος β	ἔτεκον	Παρακείμενος	τετεγμένος ῶ
Παρακείμενος β	τέτοκα		

τίνω	Ενεργητική Φωνή	τίνομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	τίνω	Ενεστώτας	τίνομαι
Παρατατικός	ἔτινον	Παρατατικός	ἐτινόμην
Μέλλοντας	τίσω / τείσω	Μέλλοντας	τίσομαι / τείσομαι
Αόριστος	ἔτεισα / ἔτισα	Αόριστος	ἐτεισάμην / ἐτισάμην
Παρακείμενος	τέτεικα / τέτικα	Παθητικός Αόριστος	ἐτίσθην / ἐτείσθην
		Παρακείμενος	τέτεισμαι / τέτισμαι
		Υπερσυντέλικος	ἐτετίσμην / ἐτετείσμην

τιτρώσκω	Ενεργητική Φωνή	τιτρώσκομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	τιτρώσκω	Ενεστώτας	τιτρώσκομαι
Παρατατικός	ἐτίτρωσκον	Παρατατικός	ἐτιτρωσκόμην
Μέλλοντας	τρώσω	Παθητικός Μέλλοντας	τρωθήσομαι
Αόριστος	ἔτρωσα	Παθητικός Αόριστος	ἐτρώθην
Παρακείμενος	τέτρωκα	Παρακείμενος	τέτρωμαι
Υπερσυντέλικος	ἐτετρώκειν	Υπερσυντέλικος	ἐτετρώμην
		Συντελεσμένος Μέλλοντας	τετρώσομαι

τρέπω	Ενεργητική Φωνή	τρέπομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	τρέπω	Ενεστώτας	τρέπομαι
Παρατατικός	ἔτρεπον	Παρατατικός	ἐτρεπόμην
Μέλλοντας	τρέψω	Μέλλοντας	τρέψομαι
Αόριστος	ἔτρεψα	Παθητικός Μέλλοντας β	τραπήσομαι
Αόριστος β	ἔτραπον	Αόριστος	ἐτρεψάμην
Παρακείμενος	τέτροφα	Αόριστος β	ἐτραπόμην
Υπερσυντέλικος	ἐτετράφειν / ἐτετρόφειν	Παθητικός Αόριστος	ἐτρέφθην
		Παθητικός Αόριστος β	ἐτράπην
		Παρακείμενος	τέτραμμαι
		Υπερσυντέλικος	ἐτετράμμην
		Συντελεσμένος Μέλλοντας	τετράψομαι

τρέφω	Ενεργητική Φωνή	τρέφομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	τρέφω	Ενεστώτας	τρέφομαι
Παρατατικός	ἔτρεφον	Παρατατικός	ἐτρεφόμην
Μέλλοντας	θρέψω	Μέλλοντας	θρέψομαι
Αόριστος	ἔθρεψα	Παθητικός Μέλλοντας β	τραφήσομαι
Αόριστος β	ἔτραφον	Αόριστος	ἐθρεψάμην
Παρακείμενος β	τέτροφα		
			Παθητικός Αόριστος
			ἐθρέφθην
			Παθητικός Αόριστος β
			ἐτράφην
			Παρακείμενος
			τέθραμμαι
			Υπερσυντέλικος
			ἐτεθράμμην

τρέχω	Ενεργητική Φωνή	τυγχάνω	Ενεργητική Φωνή	τυγχάνομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	τρέχω	Ενεστώτας	τυγχάνω	Ενεστώτας	τυγχάνομαι
Παρατατικός	ἔτρεχον	Παρατατικός	ἐτύγγανον	Παρατατικός	ἐτυγγανόμεν
Μέλλοντας	δραμοῦμαι	Μέλλοντας	τεύξομαι	Αόριστος	ἐτεύξάμην
Αόριστος β	ἔδραμον	Αόριστος β	ἔτυχον	Παθητικός Αόριστος	ἐτεύχθην
Παρακείμενος	δεδράμηκα	Παρακείμενος	τέτευχα / τετύχηκα	Παρακείμενος	τέτευγμα
Υπερσυντέλικος	ἔεδραμήκειν	Υπερσυντέλικος	ἐτέτευχειν / ἐτετυχήκειν / τετυχηκῶς ἦ / τετυχηκῶς ἦν	Υπερσυντέλικος	ἐτετεύγμην

τύπτω	Ενεργητική Φωνή	τύπτομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	τύπτω	Ενεστώτας	τύπτομαι
Παρατατικός	ἔτυπτον	Παρατατικός	ἐτυπτόμην
Μέλλοντας	τυπτήσω / τύψω	Μέλλοντας	τυπήσομαι / τυπήσομαι
Αόριστος	ἔτυψα / ἐτύπησα	Αόριστος	ἐτυψάμην
Παρακείμενος	τέτυφα / τετύπηκα	Παθητικός Αόριστος	ἐτυπήθην / ἐτύφθην
		Παρακείμενος	τέτυμμα / τετύπημαι

Υ

ύπισχνοῦμαι	Μέση Φωνή
Ενεστώτας	ύπισχνοῦμαι
Παρατατικός	ύπισχνούμην
Μέλλοντας	ύποσχήσομαι
Αόριστος β	ύπεσχόμην
Παρακείμενος	ύπέσχημαι
Υπερσυντέλικος	ύπεσχήμην

Φ

φαίνω	Ενεργητική Φωνή	φαίνομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	φαίνω	Ενεστώτας	φαίνομαι
Παρατατικός	ἔφαινον	Παρατατικός	ἐφαινόμην
Μέλλοντας	φανῶ	Μέλλοντας	φανοῦμαι
Αόριστος	ἔφηνα	Παθητικός Μέλλοντας	φανθήσομαι
Παρακείμενος	πέφαγκα	Παθητικός Μέλλοντας β	φανήσομαι
		Αόριστος	ἐφηνάμην
		Παθητικός Αόριστος	ἐφάνθην
		Παθητικός Αόριστος β	ἐφάνην
		Παρακείμενος	πέφασμαι
		Παρακείμενος β	πέφηνα
		Υπερσυντέλικος	ἐπεφάσμην
		Υπερσυντέλικος β	ἐπεφήνειν

φέρω	Ενεργητική Φωνή	φέρομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	φέρω	Ενεστώτας	φέρομαι
Παρατατικός	ἔφερον	Παρατατικός	ἐφερόμην
Μέλλοντας	οἴσω	Μέλλοντας	οἴσομαι
Αόριστος	ἤνεγκα	Παθητικός Μέλλοντας	ἐνεχθήσομαι / οἰσθήσομαι
Αόριστος β	ἤνεγκον	Αόριστος	ἤνεγκάμην
Παρακείμενος	ἐνήνοχα	Αόριστος β	ἤνεγκόμην
Υπερσυντέλικος	ἐνηνόχειν	Παθητικός Αόριστος	ἤνέχθην
		Παρακείμενος	ἐνήνεγμαi
		Υπερσυντέλικος	ἐνηνέγγμην

φεύγω	Ενεργητική Φωνή
Ενεστώτας	φεύγω
Παρατατικός	ἔφευγον
Μέλλοντας	φευξοῦμαι / φεύξομαι
Αόριστος β	ἔφυγον
Παρακείμενος	πέφευγα
Υπερσυντέλικος	ἐπεφεύγειν

φημί	Ενεργητική Φωνή	φθάνω	Ενεργητική Φωνή	φθείρω	Ενεργητική Φωνή	φθείρομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	φημί	Ενεστώτας	φθάνω	Ενεστώτας	φθείρω	Ενεστώτας	φθείρομαι
Παρατατικός	ἔφην	Παρατατικός	ἔφθανον	Παρατατικός	ἔφθειρον	Παρατατικός	ἐφθειρόμην
Μέλλοντας	φήσω	Μέλλοντας	φθάσω / φθήσομαι	Μέλλοντας	φθερῶ	Μέλλοντας	φθεροῦμαι
Αόριστος	ἔφησα	Αόριστος	ἔφθασα	Αόριστος	ἔφθειρα	Παθητικός Μέλλοντας β	φθάρησομαι
		Αόριστος β	ἔφθην	Παρακείμενος	ἔφθαρκα	Παθητικός Αόριστος β	ἐφθάρην
		Παρακείμενος	ἔφθακα	Υπερσυντέλικος	ἐφθάρκειν	Παρακείμενος	ἔφθαρμαι
		Υπερσυντέλικος	ἔφθάκειν			Υπερσυντέλικος	ἐφθάρμην
		φθάνωμαι	Παθητική Φωνή				
		Ενεστώτας	φθάνωμαι				
		Αόριστος	φθάσωμαι				
		Παθητικός Αόριστος	φθασθῶ				

φύω	Ενεργητική Φωνή	φύομαι	Παθητική Φωνή		
Ενεστώτας	φύω	Ενεστώτας	φύομαι	Αόριστος β	ἔφυον
Παρατατικός	ἔφυον	Παρατατικός	ἐφύομην	Παθητικός Αόριστος	ἐφύθην
Μέλλοντας	φυήσω / φύσω	Μέλλοντας	φύσομαι	Παρακείμενος	πέφυκα
Αόριστος	ἔφυσα	Παθητικός Μέλλοντας β	φυήσομαι	Υπερσυντέλικος	ἐπεφύκειν / πεφυκῶς ἦ / πεφυκῶς ἦν

X

χαίρω	Ενεργητική Φωνή	χαίρομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	χαίρω	Ενεστώτας	χαίρομαι
Παρατατικός	ἔχαιρον	Μέλλοντας	χαρήσομαι
Μέλλοντας	χαιρήσω	Παθητικός Αόριστος β	ἐχάρην
Παρακείμενος	γέγηθα / κεχάρηκα	Παρακείμενος	κεχάρημαι
		Υπερσυντέλικος	ἐκεχαρήμην
		Συντελεσμένος Μέλλοντας	κεχαρήσομαι

χαλῶ	Ενεργητική Φωνή	χαλῶμαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	χαλῶ	Ενεστώτας	χαλῶμαι
Παρατατικός	ἐχάλων	Παρατατικός	ἐχαλώμην
Μέλλοντας	χαλάσω	Παθητικός Αόριστος	ἐχαλάσθην
Αόριστος	ἐχάλασα	Παρακείμενος	κεχάλασμαι
Παρακείμενος	κεχάλακα	Υπερσυντέλικος	ἐκεχαλάσμην

χέω / χύνω	Ενεργητική Φωνή	χέομαι / χύνομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	χέω / χύνω	Ενεστώτας	χέομαι / χύνομαι
Παρατατικός	έχεον / έχυον	Παρατατικός	έχεόμην / έχυόμην
Μέλλοντας	χέω / χεῶ	Μέλλοντας	χέομαι
Αόριστος	ἔχεα	Παθητικός Μέλλοντας	χυθήσομαι
Παρακείμενος	κέχυκα	Αόριστος	έχεάμην
		Παθητικός Αόριστος	έχύθην
		Παρακείμενος	κέχυμαι
		Υπερσυντέλικος	έκεχύμην

χώννυμι	Ενεργητική Φωνή	χώννυμαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	χωννύω / χώννυμι	Ενεστώτας	χώννυμαι
Παρατατικός	έχωννυν	Παρατατικός	έχωννύμην
Μέλλοντας	χώσω	Παθητικός Μέλλοντας	χωσθήσομαι
Αόριστος	ἔχωσα	Αόριστος	έχωσάμην
Παρακείμενος	κέχωκα	Παθητικός Αόριστος	έχώσθην
		Παρακείμενος	κέχωσμαι

χρῶ	Ενεργητική Φωνή	χρῶμαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	χρῶ	Ενεστώτας	χρῶμαι
Παρατατικός	ἔχρων	Παρατατικός	ἐχρώμην
Μέλλοντας	χρήσω	Μέλλοντας	χρήσομαι
Αόριστος	ἔχρησα	Αόριστος	ἐχρησάμην
		Παθητικός Αόριστος	ἐχρήσθην
		Παρακείμενος	κέχρημαι / κέχρησμαι
		Υπερσυντέλικος	έκεχρήμην / έκεχρήσμην

χρή	Ενεργητική Φωνή	χρίω	Ενεργητική Φωνή	χρίομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	χρή / χρεών έστι	Ενεστώτας	χρίω	Ενεστώτας	χρίομαι
Παρατατικός	ἐχρῆν / χρεών ἦν	Παρατατικός	ἔχριον	Παρατατικός	ἐχρίομην
Μέλλοντας	χρήσει	Μέλλοντας	χρίσω	Μέλλοντας	χρίσομαι
Αόριστος	ἔχρησε	Αόριστος	ἔχρισα	Παθητικός Μέλλοντας	χρισθήσομαι
		Παρακείμενος	κέχρικα	Αόριστος	ἐχρισάμην
		Υπερσυντέλικος	έκεχρίκειν	Παθητικός Αόριστος	ἐχρίσθην
				Παρακείμενος	κέχριμαι
				Υπερσυντέλικος	έκεχρίμην

Ψ

ψάυω	Ενεργητική Φωνή	ψάυομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	ψάυω	Ενεστώτας	ψάυομαι
Παρατατικός	ἔψαυον	Παθητικός Αόριστος	ἔψαύσθην
Μέλλοντας	ψάύσω	Παρακείμενος	ἔψαυσμαι
Αόριστος	ἔψαυσα		
Παρακείμενος	ἔψαυκα		
Υπερσυντέλικος	ἔψαύκειν		

Ω

ῶθῶ	Ενεργητική Φωνή	ῶθοῦμαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	ῶθῶ	Ενεστώτας	ῶθοῦμαι
Παρατατικός	ἔωθουν	Παρατατικός	ἔωθούμην
Μέλλοντας	ῶσω	Μέλλοντας	ῶσομαι
Αόριστος	ἔωσα	Παθητικός Μέλλοντας	ῶσθήσομαι
Παρακείμενος	ἔωκα	Αόριστος	ἔωσάμην
Υπερσυντέλικος	ἔώκειν	Παθητικός Αόριστος	ἔώσθην
		Παρακείμενος	ἔωσμαι

ώνομαι	Παθητική Φωνή
Ενεστώτας	ώνομαι
Παρατατικός	έωνούμην
Μέλλοντας	ώνήσομαι
Παθητικός Μέλλοντας	ώνηθήσομαι
Αόριστος	έπριάμην
Παθητικός Αόριστος	έωνήθην
Παρακείμενος	έώνημαι
Υπερσυντέλικος	έωνήμην / έωνημένος ἦ / έωνημένος ἦν

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κεφάλαια	Σελίδες
1) Διάρθρωση φωνηέντων, συμφώνων & οι δίφθογγοι	2-3
2) Κανόνες Τονισμού	4-5
3) Τα Πνεύματα & Η χρήση τους	6-7
4) Τυπολογικό – Τα Μέρη του Λόγου	7-8
5) Το Άρθρο	9
6) Τα Ουσιαστικά	9-11
7) Α' Κλίση Ουσιαστικών	11-14
8) Β' Κλίση Ουσιαστικών	15-18
9) Γ' Κλίση Ουσιαστικών	19-33
10) Ανώμαλα Ουσιαστικά	33-40
11) Τα Επίθετα	40-51
12) Ανώμαλα Επίθετα	52-53
13) Κλίση των Μετοχών	53-60
14) Παραθετικά	61-69
15) Αριθμητικά	69-74
16) Αντωνυμίες	75-85
17) Ρήμα -Στοιχεία του ρήματος	86-97
18) Το βοηθητικό ρήμα <i>είμι</i>	98
19) Βαρύτονα Ρήματα της Α' Συζυγίας (λύω & λύομαι)	99-110
20) Σχηματισμός Αφωνόληκτων Ρημάτων	111-115
21) Σχηματισμός Ενρινόληκτων & Υγρόληκτων Ρημάτων Α' Συζυγίας	116-119
22) Δεύτεροι Χρόνοι των Ρημάτων	120-123
23) Ρήματα Συνηρημένα ή Περισπώμενα	124-136
24) Ρήματα Β' Συζυγίας σε -μι	137-149
25) Αόριστοι β' Βαρύτονων Ρημάτων που κλίνονται κατά τα ρήματα -μι	150-151
26) Άλλα Ρήματα Β' Συζυγίας σε -μι	151-153
27) Ρήματα Ανώμαλα, Αποθετικά & Απρόσωπα	154-158
28) Άκλιτα Μέρη του λόγου	159-163
29) Ετυμολογικό	164-196
30) Κατάλογος Ανωμάτων Ρημάτων	170-272

ΤΕΛΟΣ